

Արմին նրան համբար ճանգեսք ք:
ի լուրջ բազմաց ճայն բարոզաց:
ի մանալի գետոցս այս գնացիք ուրա
խ առնեն զքաղաքնսք: Եկայք տած
եալք ի լոռյն կենաց տրնկեալ քիգա
ի թամաստուծո: Բամեալք ի մի զմեզ
տրնկաղացս զտաւնս կատարեմք
ի տանընտն: Գոչեմք ընդ հարց ն
համա ճայնեալք զփառս համագո

երբորդ ու թեն:

Եւ ազանտոնի տնայատակ

Verzeichnis der armenischen handschriften der Königlichen ...

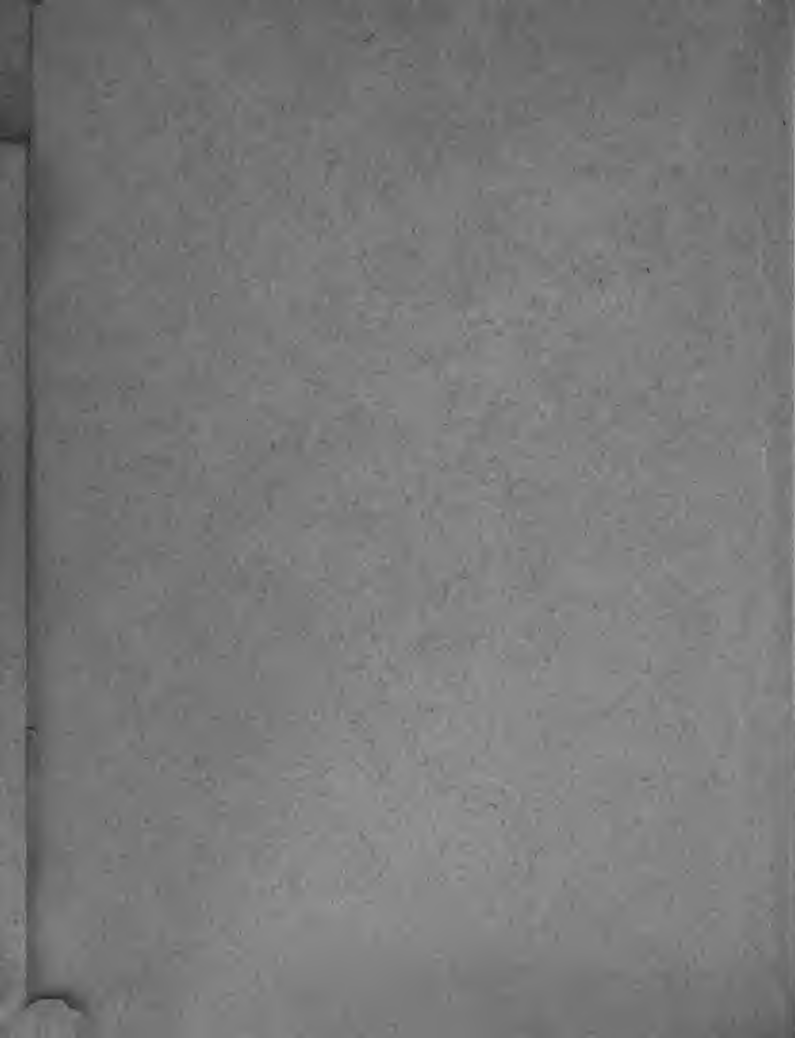
Franz Nikolaus Finck,
Levon Gjandschezian, Josef Strzygowski

ստանալ ի մեզ: Եւ առնի

Tubingen

SYSTEMATISCH-ALPHABETISCHER
HAUPTKATALOG

DER
KÖNIGLICHEN UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
ZU
TÜBINGEN.

M. HANDSCHRIFTEN.

a) ORIENTALISCHE.

XIII. VERZEICHNIS DER ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN
DER KÖNIGLICHEN UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
VON
FRANZ NIKOLAUS FINCK UND LEVON GJANDSCHEZIAN.

TÜBINGEN 1907.

258342A

GEDRUCKT MIT UNTERSTÜTZUNG DER
PALLADISCHEN STIFTUNG

DRUCK VON MAX SCHMERSOW VORM ZAHN & BAENDIGL. KIRCHHAIN N. L.

Vorwort.

Auch im Leben einer Bibliothek gibt es neben den im Maschinengang des Dienstes verlaufenden Werktagen Sonn- und Festtage, an denen der glückliche Zufall eine fröhliche Rolle spielen darf. Auf solche Sonnen- und Freudentage habe ich zurückzublicken, wenn ich den Weg übersehe, der diese Sammlung armenischer Handschriften nach Tübingen geführt und ihre sofortige Bearbeitung ermöglicht hat. Eine wunderbare Verkettung glücklichster Umstände hat es fertig gebracht, dass unsere Bibliothek vor drei Jahren in den Besitz dieser handschriftlichen Schätze gelangt ist und dass ich heute schon imstande bin, sie der Wissenschaft durch den vorliegenden, mustergiltigen Katalog zugänglich zu machen.

Die armenische Sprache ist an unserer Hochschule schon seit der Mitte des letzten Jahrhunderts ein stehender Lehrgegenstand gewesen. Die Professoren Welte und Himpel haben regelmässig neben der arabischen und syrischen Sprache auch die armenische gelehrt. Diese Tradition seiner Vorgänger in der katholisch-theologischen Fakultät hat der am 21. Sept. d. J. allzufrüh verstorbene, um die Erforschung der armenischen Literatur hochverdiente Professor Paul Vetter bis zur Gegenwart gepflegt. Aber während für andere orientalische Sprachen auch handschriftliche Quellen hinlänglich zur Verfügung standen und unsere Bibliothek für Sanskrit, Arabisch und Äthiopisch allmählich sogar sehr reiche und wertvolle handschriftliche Schätze aufweisen konnte, fehlte für die armenische Sprache jede Möglichkeit zum Studium der Handschriften. Professor Vetter sprach mir daher wiederholt den Wunsch aus, dass die Bibliothek versuchen möchte, zu ihren zahlreichen anderen orientalischen Handschriften auch armenische zu erwerben. Ich erklärte mich gern dazu bereit, sobald mir die Gelegenheit eröffnet werde, zu billigen Preis wissenschaftlich wertvolle Hand-

schriften zu kaufen. Von dem antiquarischen Markt war wenig zu hoffen. Armenische Handschriften kommen nur äusserst selten vor. Ich begrüßte es daher freudig, als mich Professor Vetter mit dem ersten Bearbeiter des vorliegenden Katalogs bekannt machte.

Durch Herrn Dr. Franz Nikolaus Finck erhielt ich in einem Schreiben vom 4. Januar 1903 die erste Kenntnis von einer grossen Sammlung von über hundert armenischen Handschriften, die er bei seinen Reisen in Transkaukasien in Tiflis selbst einzusehen Gelegenheit gehabt hatte. Der Erwerbung stand freilich der geforderte hohe Preis von 6000 Rubeln im Weg. Ich hielt es aber trotz dieses Preises für meine Pflicht, der Sache näher zu treten und weitere Erkundigungen über die Sammlung einzuziehen. Dr. Finck hatte sich erboten, mit dem Besitzer der Handschriften, einem achtzigjährigen Armenier, Enfiadscheanz, über den Verkauf der Sammlung zu unterhandeln. Ich war aber auch in der glücklichen Lage, durch einen in Tiflis ansässigen, mir befreundeten Landsmann, den Gymnasialprofessor Staatsrat Karl von Hahn, auf den alten Enfiadscheanz direkt einwirken zu können. Hahns unmittelbarem, persönlichem Betreiben ist es auch tatsächlich zu danken, dass unserer Bibliothek die wertvolle Sammlung nicht entgangen ist. Schon eine erste Nachricht aus Tiflis vom 17. Febr. musste melden, dass der greise Eigentümer der Handschriften sehr erkrankt sei, und zugleich, dass auch von anderer Seite die Sammlung begehrt werde. Erst anfangs April war Enfiadscheanz wieder soweit hergestellt, dass man mit ihm unterhandeln konnte. Aber nun verlangte er auf einmal 8000 Rubel. Es bedurfte langen Zuredens, bis er seine Forderung auf 7000 R. ernässigte. Ende April konnte mir Hahn, der darüber klagen musste, dass mit dem alten Mann sehr schwer zu verhandeln sei, weil Frau und Tochter den Verkauf zu hintertreiben suchten, endlich mitteilen, dass der schon Dr. Finck mitgeteilte Preis von 6000 Rubeln wieder gelten solle. Als günstiges Zeichen hatte ich es auch zu betrachten, als ich im Juni den neuarmenisch geschriebenen, sehr mangelhaften Handkatalog des Besitzers zugestellt erhielt. Dr. Finck hatte die Güte, mir mit einer Übersetzung des Katalogs ein Gutachten über den Wert der Sammlung zukommen zu lassen. Diesem Gutachten schloss sich auch Professor Vetter an. Ich durfte daraus die Überzeugung gewinnen, dass mit der Erwerbung der Handschriften der in Deutschland sich immer mehr Boden erwerbenden Erforschung der armenischen Sprache und Literatur ein wesentlicher Dienst erwiesen würde.

Da es mir aber ausgeschlossen erschien, die zur Erwerbung erforderliche

Summe aus Staatsmitteln zu erhalten, so musste ich den Versuch wagen, den Weg zu beschreiten, dem die amerikanischen Bibliotheken ihre grössten Schätze verdanken. Der Rat und die Beihilfe Stuttgarter Freunde liess mich in Herrn Fabrikbesitzer Ernst Sieglin in Stuttgart, der sein hohes, opferwilliges Interesse an der Wissenschaft schon wiederholt betätigt und der schon in einem andern Falle einer von unserer Hochschule ausgehenden Unternehmung seine Unterstützung gewährt hatte, den Gönner finden, der bereit war, die Kosten der Erwerbung der Tifliser Handschriften zu tragen. Durch ihn ernächtigt konnte ich am 1. Dezember 1903 5000 Rubel für die ganze Sammlung anbieten. Angesichts des lockenden baren Geldes liess sich auch Eufundscheanz durch Hahn bestimmen, auf das Angebot einzugehen. Aber als nun die Handschriften übernommen werden sollten, stellte sich heraus, dass über ein Dutzend derselben nicht zur Stelle waren. Es bedurfte vieler unangenehmer, zeitraubender Verhandlungen und Schreibereien, bis die Frage der fehlenden, der nicht mehr beizubringenden und der als Ersatz gebotenen Handschriften gelöst war. Man wird mir's glauben, dass ich den Tag als Festtag empfand, als endlich, am 20. April 1904, die ganze Sammlung wohlbehalten hier eintraf.

Nun galt es, die neu gewonnenen Schätze auch für die Wissenschaft fruchtbar zu machen. Mit den Kräften der Bibliothek und der Hochschule wäre das nicht möglich gewesen. Professor Vetter durfte um seiner Gesundheit willen an die umfangreiche Arbeit nicht denken. Ich war auf fremde Hilfe angewiesen. So war es wieder ein hocheufreudiger Glücksfall, dass Herr Dr. Finck mir zusagte, die Handschriften zu katalogisieren, und dass sich Herr Ernst Sieglin in hocheufreudiger Weise sofort wieder bereit erklärte, die Kosten für die Katalogarbeiten zu tragen.

Mit Freuden gedenke ich der Wochen, da in den Herbstferien 1904 Dr. Finck und seine verehrte, gleich einem Fachmann des Armenischen mächtige Schwester, sowie sein späterer Schwager, Dr. Levon Gjandschezian, als armenischer Theologe und Literaturhistoriker, hier in Tübingen in bewunderungswürdigem, fruchtbarstem Zusammenarbeiten die Grundlagen für den vorliegenden Katalog geschaffen haben. Was ich der Hingebung und Treue dieses gelehrten Kleeblatts lieberer Menschen zu danken habe, kann ich nur andeuten. Wie viele selbstlose, aufopfernde Arbeit in dem fertigen Kataloge steckt, wird nur der Fachmann ganz ermessen können. Nur das habe ich noch mit besonderem Danke hervorzuheben, dass die im Anhang verzeichneten fünf Handschriften ein Geschenk Dr. Fincks sind.

Dass das lebendige Interesse Herrn Ernst Sieglins für die auf seine Kosten erworbene Sammlung und seine immer aufs neue betätigte Opferwilligkeit mir auch die Mittel gewährte, in einem mit diesem Katalog gleichzeitig ausgegebenen, als erster Band von Veröffentlichungen unserer Bibliothek erscheinenden Atlas nicht nur einen kurzen Abriss der armenischen Paläographie aus der Feder Dr. Fincks an die Öffentlichkeit zu bringen, sondern zugleich eine Abhandlung über die kunstgeschichtliche Bedeutung der wertvollsten Handschrift der Sammlung, die ich dem ersten Fachmann auf diesem Gebiete, Herrn Hofrat Professor Dr. Strygowski in Graz, verdanke, das sei hier nur kurz erwähnt.

Wenn ich heute Katalog und Atlas dafür zeugen lassen kann, dass unsere Bibliothek in der Stille einen kostbaren Schatz der Wissenschaft zum Nutzen geborgen hat, so danke ich das allein dem gütigen Geschick, dass ich für das vollbrachte Werk immer zur rechten Stunde den rechten Mann habe finden dürfen.

Tübingen, Weihnachten 1906.

Der Oberbibliothekar:

Karl Geiger.

VERZEICHNIS DER ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN

DER

KÖNIGLICHEN UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK ZU TÜBINGEN

VON

FRANZ NIKOLAUS FINCK

UND

LEVON GJANDSCHEZIAN.

Vorbemerkungen.

1. Die Aufschrift jedes mehr als einmal herangezogenen Buches wird abgekürzt angeführt, gekennzeichnet durch Schrägschrift ohne Abkürzungspunkt, zum Beispiel *Pi* = 'I. B. Pitra, Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta.' Siehe Abkürzungsverzeichnis I.

2. Andere, im Verzeichnis II angeführte Abkürzungen erscheinen in Steilschrift mit Abkürzungspunkt und dienen für jede Form des angedeuteten Wortes, wenn ein Missverständnis ausgeschlossen ist, während im anderen Falle der letzte die Endung kennzeichnende Buchstabe hinzugefügt wird, also zum Beispiel '112 Bl.' = '112 Blätter', 'Bl. 112a' = 'Blatt 112a', aber 'Azn. rot' = 'Anfangszeilen rot' im Gegensatz zu 'Az. rot' = 'Anfangszeile rot'. Siehe Abkürzungsverzeichnis II.

3. Unerwähnt geblieben sind:

- a) der Name des letzten Besitzers der Handschriften, Av. Enfiadscheanz, und dessen Eintragungen.
- b) wertlose, anscheinend von Kinderhand stammende Kritzeleien und Schreibübungen aus neuester Zeit.
- c) das Wort Centimeter bei der Angabe der Blatt- und Textgrösse.
- d) das Wort einspaltig bei der Angabe der Textgrösse, das demnach überall vorauszusetzen ist, wo nicht zweispaltig gesagt wird.

4. Armenische Zitate erscheinen nach dem Vorgang des einen der Bearbeiter (vgl. F. N. Finck, Katalog der armenischen Handschriften des Herrn Abgar Joannissiany zu Tiflis, Leipzig und Marburg 1903, S. VIII u. XIII—XIV) in einer typographischen Anordnung, für deren Verständnis folgendes zu beachten ist:

Das in Kursivschrift (—, *բ*, *ք*, *դ*, *և* und so weiter) Gedruckte steht nicht in der Handschrift, wird vielmehr dort nur durch einen wagerechten Strich oberhalb der Buchstaben angedeutet.

Senkrechte Majuskeln (U, P, Q, T, b und so weiter) zeigen an, dass in der Handschrift eine Minuskel steht, für die eine Majuskel einzusetzen ist; senkrechte Minuskeln (w, f, q, r, b und so weiter) bedeuten entsprechend, dass ihnen eine handschriftliche Majuskel zugrunde liegt, die in eine Minuskel zu ändern ist.

Eckige Klammern umschliessen Zusätze, runde Klammern Buchstaben, die zu tilgen sind.

Ein senkrechter Strich bezeichnet den Zeilenübergang.

Evangeliën.

(Ma XIII 1 — Ma XIII 6).

Ma XIII 1.

Bl. 332 (lr. 73a, 142a, 259b, 260a). — Gr. 31—33 × 25—26 (T. zwsp., je 24,5—26 × 7,5—8,3). — St. Pgt. — Z. 17. — Schr. Unz., d. Cn. 74a, 143a u. 216a, d. Angaben der ammonianischen Sektionen links vom T. u. die der Parallelstellen am unteren Rd. Hlbunz., d. liturgischen Angaben und Lagenbezeichnungen Rad., d. Korrekturen u. Varianten teils Hlbunz., teils Rad. — Ebd. PpPd. m. Ldbz., erst 1904 in Tübingen nach Erwerbung der Hsch. durch die Königliche Universitätsbibliothek angefertigt. — Schm. zn A. der grösseren (nicht der ammonianischen) Abschn. schön angeführte, glänzende blaue, rote, grüne u. gelbf. Abu., gelbf. Azn. (nur 320a n. 321a rot), gelbf. rote, blaue, grüne u. gelbf. Rdvzn. (ausser 40a, 42a, 82a, 83a, 88b, 150b, 151a, 152b, 154b, 160b, 162b, 164a, 165b, 168b, 170a, wo d. Vzn. abgeschnitten sind) u. Zbn., am A. d. Ev. Mc., Lc. u. Jh. je 9 Z. gelbf., rote, blaue, grüne u. gelbf. Ttlvzn. mit Arabesken, d. Bild des betr. Evangelisten in der Gr. des ganzen Bl. u. Zbn. in der Gr. der halben Sp. — D. 1113 (nach einer Vorlage von 893; s. d. Nachn.) — O. Kloster Drasack in Kilikien; s. d. Nachn. — *Schrh.* *Գեորգ* (s. d. Nachn.) — *Bst.* *Կիրակոս* (s. d. Nachn.). — *Bs.* Apostel-Thaddäus-Kloster bei Dschuffa am Araxes oder ein Mitglied der Gemeinde Neu-Dschuffa bei Ispahan, dann (vor etwa 30 Jahren) der Tifliser Bürgermeister *Փայրուս Շիրմազանկյ*, dann verschiedene nicht näher festzustellende Leute, dann *Յակոբ Կարենյան* (der Veranstalter des Etchmiadziner Katalogs). S. die briefliche Mitteilung des Herrn Enfiadscheanz. — *Zst.* es fehlen am A. 5 Lagen (40 Bl.), zw. 237 u. 238 ein Bl., mehrere Bl. am E.; am äusseren Rd. Stücke herausgeschnitten bei Bl. 40, 42, 82, 83, 85 (an zwei Stellen), 88, 150—152, 154, 160, 162, 164, 165, 168, 170, 231—233, 254—257, 267—277, 280—282, 285—288, 293—298; manche Bl. beschmutzt, auf 4a, 6b, 8a, 12b, 330a d. Rdvzn. verwischt, 262—311 d. äusseren Rdr. beschädigt, 1b, 209, 217 u. 260 geflickt.

Die vier Evangelien (von Mt. 12,²²—28,³⁰, Mc. 1,¹—16,⁹, Lc. 1,¹—20,⁹, 20,³⁸—24,³², Jh. 1,¹—18,¹⁹) o. Praefationes u. Inhaltsverzeichnisse, m. Parallelstellen am unteren Rd., links vom T. d. Angabe der ammonianischen Sektionen, in d. Rdvzn. Angaben der Tage, an denen d. betr. Abschn. zu

lesen sind, für e. Zeitraum von 7 Wochen in zwei, die Woche u. den Tag derselben bezeichnenden Buchstaben (m. Ausnahme der ersten Woche, bei der nur die Tage angegeben sind), für die übrigen Fälle (Passions- u. Auferstehungszeit) unter ausdrücklicher Benennung, wie beispw. Bl. 59b *ուրբանիս չորրորդ ևս հասարան*.

Die Abschn. über d. Himmelfahrt Christi am E. von Mc. u. über d. Ehebrocherei bei Jh. (Bib S. 682 bzw. 723) fehlen.

Kopieren der verlorenen Nachz. zur Hsch. selbst und zu deren Vorlage aus den Papieren des früheren Ba. J. Kareean:

1. *Կանգնեմ Աստուծոյ Հօր կենդանոց և կամոցի յամենայնի և փառնի Որդոյ իւրոյ կենարարի մերոյ և կենդանարար և երկրպագելի Հոգոյն սրբոյ: Աս կերակոս ի վերջ Տասնալ զիտեականաց մեզար և անարժան ծառայ Աստուծոյ, ցանկացոց եղէ այսմ լուսայեղծ և կենսակիր կամկին և կուսուարակ Գեորգոյ զբռէ, ի ստոյգ և յըմտիր գազափարէ սրբոյն Մահակայ թարգմանչի յստակ և սկանակիտ որպէս փրկ.....ն սասցան, զոր յոյժ բազմանօք և յոգնու.... տենչանօք մեծաւ աշխատութեան որ սացոյց զաս ի լուսարութիւն մանկանց եկեղեցոյ և յիշատակ ինձ և ծնողաց ինց և ամենայն բնաւ զարմոց կենդանեաց և ներեցելոց: Գրեցաւ սուրբ աւետարանն ի Տրեշտակի մեռասանին Գրագարկի առաջի սուրբ Աստուածածնի ի սուրբ եղբայրութեան փրկի ի Եկն թուականին Հայկազան սպի ի թագաւորութեան Յունաց Ալէքսի երկարնակի և կամոցի կուսութեան Հայոց Բա....ցի և յաշորդի նորա Գրեգորի ի փառս Աստուծոյ.*

2. *Փառք սկզբանն ամենայնի.... Ուստի և տեսալ զորոյս անձաւ փրկագործութեան խորհուրդն բարի արմատ շատախոն ողմխոն և կուսակրօն բաճանան Մովսէս և Հայր վանիցն որ կուի.... վանք.... զոր ի վաղուց հեռ զանկայր այսմ աստուածախոս և Տրաշագրծ սուրբ աւետարանիս և ես զրել զաս յիշատակ Հոգոյ իւրոյ և ծնողացն իւրոյ: Ըսլ և գրեցաւ սուրբ աւետարանն ձեռամբ Մկրտիչ սուսանուն բաճանակն անխոսա և սխմար զբռէ, գրեցի անարժան ձեռօք իմովք ստոյգ (որեւակէ կենօք) և յըմտիր գազափարէ սրբոյն Մահակայ թարգմանչի յստակ և սկանակիտ ոպ և փրկ....ն զոր յոյժ բազմանօք և յոգնու.... տենչանօք մեծաւ աշխատութ մասցայ.... ի լուսարութ մանկանց եկեղեցոյ յիշատակ ինձ և ծնողաց ինց և ամ բնաւ զարմոց կենդանեաց և ներեցելոց: Արդ, ոյլ Հարք մեծագեաց կրօնաւորք և առաքելադասմար զառք բաճանայից, յորժամ վաւելք ի բաղորամարտկ եղեմատունկ վտակց և աւշածեա կուսանց կենդանական անխոս աւետարանական բանիցս, մանուանդ յորժամ բառնայք ի ժամ սոսկալի պատարագին, յորժամ խազան ի վերուստ յողորնն ձեր և իանելով զօրք Տրեշտակայ և սրօնել աճի խաղաղութն ը ձեզ, յորժամ հոգին սր աւետարանաւ և փրկութեան կենարար ի... իւր սր պատարագին յիշեղիր զսասցոյ սորին որդրութիւն գտանել յաճեց աւուրն համբրեն.... ը ամենայն սրն ի անէ մերկ*

ևս ձեռք բերեցի նորն Յակոբ Կարենեանի եղբորորդի Սմբատից վերջին օրերս, Յակոբ Կարենեանի թղթերի վրայ . . . . .

Ma XIII 2.

Bl. 272 + v. u. h. je 5 Dekbl. — Gr. 24,8 × 17,7 (T. zwsp., je 19,8 × 5). — St. Pp. — Z. 20—21. — Schr. Rud. — Ebd. v. Pppd., h. Hld., beide m. Stf. u. durch Einpr. vz. Lbhz. u. 3 Schn. — Schm. mttf. Tlitz., Rdvz., d. Azn. der Evangelien in mttf. Zschr., rote Abn. der Abschn., zuweilen auch rote Azn. — D. 1313 (s. Bl. 272a). — O. *Մոսկոյս* in Schirak (s. Bl. 272b). — *Schr.* Weltpriester *Գալոփոս* (s. Bl. 272a). — *Mmd.* Bl. 78b, 128b. — *Nschr.* Bl. 272a—b. — *Zst.* schlecht, d. Mehrzahl d. Bl. stark angenagt, so dass auch der T. zum Teil zerstört ist, mehrere Bl. geflickt.

Die vier Evangelien, in die ammonianischen Sektionen eingeteilt, mit Parallelstellen am unteren Rd., die sog. Praefationes am E. jedes Ev.

Bl. 2 entstammt einer anderen Hsch. u. enthält Mt. 4,24—5,14. — Bl. 3a setzt Bl. 1b unmittelbar fort.

Die Abschn. über d. Himmelfahrt Christi am E. von Mc. u. über d. Ehebrecherin bei Jh. (*Bib* 682 u. 723) fehlen.

Ma XIII 3.

Bl. 370 (r. 1a, 2b, 3a, 4b, 5a, 6b, 7a, 8b, 9a, 10b, 11, 12, 112a, 175a) + v. u. h. je 3 Dekbl. — Gr. 13,3 × 10 (T. bis 10a Tabellen, 109b—111b, 175b—178b, 284b—287a, 370a: 6,8 × 6,5, sonst zwsp., je 8 × 2—2,5, nur 369b: 9—10 × 2,5). — St. Pkt., d. Dekbl. Pp. — Z 19. — Schr. Rud., Bl. 286b—287a, 369b—370 Krr. — Ebd. HmdEvL. — Schm. d. Abn. der Verse durchgehend rot, d. der Abschn. mttf. Zschrn., Vogelschriften, glanz. rote, purpurne, grüne, schwarze u. weisse Tlitzn. mit Arabesken, viele mttf. Rdvzn., viele mttf. Vollbilder: Bl. 16a d. Anbetung der Hirten vor der Krippe, 18a d. Flucht nach Ägypten, 20b Johannes der Täufer als Prediger, 99b Jesu Gefangennahme, 112b d. Evangelist Mc., 151a Jesu Einzug in Jerusalem, 169a Jesus vor Pilatus, 171a Jesus am Kreuze, davor Maria u. Johannes, 179b d. Evangelist Lc., 183b Marias Verkündigung, 273b Pilatus, wie er seine Hände wäscht u. Jesus den Juden übergibt, 276b d. Kreuzschleppung, 279a Christi Auferstehung, 283b die Speisung der 5000 u. d. wunderbare Brotzermehrung, 287b der Evangelist Jh., 293a d. Hochzeit zu Kana, 326a Jesus predigend, dass er gekommen sei zu richten, 333b d. Auferweckung des Lazarus. — *Bnd.* *Տոյլաթ* (s. Bl. 369a). — *Bs.* *Խոօսյ Գալուստ* (s. Bl. 369a), Goldschmied Meister *Մոսիկո* (s. Bl. 369b, 370a), Bethlehemskirche zu Tiflis (seit 1797; s. Bl. 366b, 369b, 370), Katholikos

Ἰωάννης von Albanien (s. Bl. 369b), Weltpriester *Ἰωάννης*, Sohn des *Ἰωάννης* (s. Bl. 369b). — *Nachr.* Bl. 286b—287a, 369a—370a. — *Zst.* gut. — *Bm.* Bl. 1b Stempel.

Die vier Evangelien m. d. Brief des Eusebius an Karpianos, den synoptischen Tabellen (m. Ausnahme des Mt.-Ev.), den Praefationes u. Inhaltsverzeichnissen, die Parallelstellen am unteren Rd., am äusseren oder inneren Rd. Angabe der ammonianischen Sektionen, der Perikopen u. der d. Inhaltsverzeichnis entsprechenden Kp.

Die Geschichte der Ehebrecherin befindet sich nicht am E. von Jh., wie im Druck (s. *Bib* 723), sondern mitten im T., zw. Kp. 7 u. 8 der jetzigen Einteilung.

Ma XIII 4.

Bl. 357 (r. 1, 2a, 3b, 4a, 5b, 6a, 7b, 8a, 9b, 10a, 11b, 15, 16a, 116a) + v. u. h. je 1 Dekbl. — *Gr.* 14,3 > 10,5 (T. bis Bl. 11a Tabellen, 12a—14b, 114ab : 9,5 > 6—6,2; 115ab, 177b—180a : 8,9 > 6—6,2; 280a—281b : 8,9 > 6,5; sonst zwsp., je 8,9 > 2,6—2,8). — *St.* Pgt. — *Z.* 19 (Bl. 12a—14b, 179b : 20; Bl. 114b : 21; Bl. 2b, 3a : 21—22). — *Schr.* Rnd. — *Ebd.* HmdEvL u. losem Lederumschlag. — *Schm.* d. Abu. der Verse durchgehend gldf., d. der Abschn. glnzf. goldene, rote, blaue u. grüne Zbn. m. Menschou u. Tiergestalten, rote, gldf. u. andere farbige Azn., zahlreiche schöne glnzf. Rdvzn., TlVzn. m. Arabesken, viele Bilder am Rd., ausserdem Vollbilder: Bl. 15b d. Evangelist Mt., 20a d. Anbetung d. hl. drei Könige, 21b d. bethlehemiische Kindermord, 24a d. Taufe Christi, 93b d. 10 Jungfrauen, 101b Christi Gefangennahme, 107a d. Kreuzschleppung, 108a Christus am Kreuze, 110a d. Kreuzabnahme, 111b d. Grablegung Christi, 116b d. Evangelist Mc., 154a Christi Einzug in Jerusalem, 176a d. auferstandene Christus unter d. Jüngern, 176b Christi Himmelfahrt, 180b d. Evangelist Lc., 184a Mariae Verkündigung, 186b Christi Geburt, 190b d. Darbringung im Tempel, 220b Christi Verklärung, 277b d. auferstandene Christus unter d. Jüngern, 278b d. Ergiessung des hl. Geistes, 282b d. Evangelist Jh., 287b d. Hochzeit zu Kana, 321a d. Auferweckung des Lazarus, 342a d. letzte Abendmahl, 348a Pilatus, wie er seine Hände wäscht u. Christum d. Juden übergibt. — *D.* 1644 (s. Bl. 356a). — *O.* Konstantinopel (s. Bl. 356a). — *Schr.* Diakon *Ἰωάννης* aus Polen (s. Bl. 356a). — *Bst.* Ordenspriester *Ἰωάννης* (s. Bl. 356a). — *Nachr.* Bl. 356a—357a. — *Zst.* Bl. 1—13 lose, sonst im allgemeinen gut.

Die vier Evangelien m. d. Brief des Eusebius an Karpianos, den synoptischen Tabellen, Praefationes u. Inhaltsverzeichnissen, die Parallelstellen am unteren Rd., am inneren od. äusseren Rd. Angabe der ammonianischen Sektionen, der Perikopen und der d. Inhaltsverzeichnis entsprechenden Kp.

Ma XIII 5.

Bl. 252 (r. 66ab, 111ab, 112ab, 187ab, 190ab) + h. 1 Dekbl. — Gr. 19,5 × 14,5 (T. zwsp., je 15 × 4,5). — St. Pp. — Z. 22. — Schr. Rad. — Ebd. HmdEvl. u. 2 (arspr. 3) Schu. — Schm. rote Abn. der Verse, mitt. Titeln., Rdvzn. u. Zbn. (Vogelschriften). — D. 1675 (s. Bl. 250a). — O. Dorf Kerato (*Керато*, s. Bl. 250a). — Schr. Presbyter *Урррррррр* (s. Bl. 250a). — Zst. gut bis auf einige ausgefickte Seiten.

Die vier Evangelien o. Ü., Praefationes etc., nur am Rd. Angabe der ammonianischen Sektionen, Mt. u. Mc. am E. unvollständig.

Ma XIII 6.

Bl. 158 + v. 2 u. h. 5 Dekbl. — Gr. 10,5—11,4 × 7,8—8,3 (T. 7,5—8,8 × 5,6—5,8). — St. Pgt., d. hinteren Dekbl. Pp. — Z. 19—21. — Schr. Hlbanz, d. Cn., u. d. vorderen Dekbl. Rad. — Ebd. HmdEvl. u. Sdf. v. — Schm. rt. Cn. — Zst. Bl. 1—7 am unteren Rd. durch Abreißen von Stücken beschädigt, 155—158 Warmstich, 136b—157b d. T. zum Teil ausgewischt, 158 verblasst, 70, 76, 100, 102—112 lose. Es fehlen Bl.: zw. Bl. 68 u. 69; zw. Bl. 74 u. 75; zw. Bl. 89 u. 90; zw. Bl. 135 u. 136; zw. Bl. 136 u. 137; zw. Bl. 140 u. 141; hinter Bl. 158b.

1. 1a—67b: Evangelium Johannis m. Angabe d. Perikopen u. ammonianischen Sektionen am Rd.

2. Bl. 67b: e. zum Teil schwer lesbare Lobpreisung Christi von jüngerer Hand.

3. Bl. 68a—158b: e. Evangelienharmonie in Auszügen aus Mt., Mc. u. Lc., u. zwar Mt. 1,1—15, 24—4,11 (Bl. 68a—74a), Mc. 1,1—8 (Bl. 74a—b), Lc. 1,7—4,10 (Bl. 75a—89b), Mt. 17,6—13 (Bl. 90a—b), Mc. 8,29—9,12 (Bl. 90b—91b), Lc. 9,15—26 (Bl. 91b—93b), Mt. 20,29—21,17 (Bl. 93b—95b), Mc. 10,46—11,11 (Bl. 95b—97b), Lc. 19,29—48 (Bl. 97b—99b), Mt. 7,28—8,17; 8,29—9,8; 9,27—10,23; 16,13—19; 24,27—36 (Bl. 99b—108a), Mc. 1,21—2,12; 4,1—20 (Bl. 108a—113a), Lc. 6,11—26; 12,2—12; 12,22—40; 19,1—10; 22,1—24,32 (Bl. 113a—134b), Mc. 14,12—20, 22—41, 54—15,22, 28—16,8 (Bl. 135a—143a), Mt. 24,1—27,12 (Bl. 143a—158b). Am Rd. Angabe d. ammonianischen Sektionen.

Die Dekbl. v. enthalten Bruchstücke aus e. Kalendarium.

Exegese.

(Ma XIII 7 — Ma XIII 16).

Ma XIII 7.

Bl. 100 (lr. 21 b). — Gr. 16,7>11,5 (T. 15<8—9). — St. Pp.—Schr. Krr. — Ebd. Hlud. m. Ldbz. — Schrö. *Մանյակն* (s. Bl. 100b).

Des Gregor von Narek Kommentar zum hohen Liede, wosl. wie *NarK*, *NarW* S. 389—487, *NarW*² S. 271—366, am E. Mmd. des Schrö.

Ma XIII 8.

Bl. 100 (lr. 1b, 2a, 100b) + v. u. h. je 1 Dekbl. — Gr. 22>16,8 (T. zwsp., je 19>7). — St. Pp. — Z. 40. — Schr. Krs. — Ebd. moderner Halbfranzband. — Schm. rote Ün. u. Abn. — Zst. gut.

Auslegung des Propheten Jesaja von Georg aus dem Kloster Skevra in Auszügen aus den Kommentaren von Ephräim, Johannes Chrysostomus und Kyrill von Alexandria, 66 Kp., dem zu erklärenden T. entsprechend, die kommentierten Sätze in rot vorangestellt, dann die Auslegung, die Quellen am Rd. verzeichnet, darunter auch Athanasius, Gregor Theologos, Sargis und Gregor (vgl. *HhDpr* S. 718 ff.) Bl. 2b: Vorwort. Ü. 'Առաջարանութիւն'. A. 'Մտանկ միշտ և անյայտ են բանք օրինաց մարգարէից etc. . .'. E. ' . . . և զայս առուել ի կատար զըրցոց և տեսնել. բայց այժմ սկիզբն զրոցս և ետնորդեալ մեկնացոյք.' — Bl. 3a—99b: d. Auslegung. Ü. 'Համառօտ ժողովումն մեկնութեան սուրբ մարգարէին (յ) Նոայեայ ի լուսաւոր մեկնացն տեան երգեմք խորին Ասորւոյ, Յովաննու. Ոսկերեքանի. Կիւրղի Աղէքանդրոցւոյ հրամանաւ տեան Հայոց Հեթմայ լուսաւոր Վրդպետին Գէորգայ արարեալ'. Ü. des 1. Kap. 'Գրութիւն առաջին. Տեսել Նոայեայ մարգարէին'. A. 'Զնոյն իսկ զմարգարէութիւնն կոչէ տեսիլ' [in rt. Bat., dann schwarz] 'Զի և մարգարէ տեսնող ասի ը [= ըսա] Սրբայեցոց. զի զոր ինչ յետոյ ամենից էր . . .' etc. E. des Werks: ' . .

ուր հուշն ոչ չընկնի և որդին ոչ մտննի. զարհուրեցուց անել(վ) կամելով զլուսովն (ս) և երկիւղինն սագնապեւի, զուստկութիւնն սանջանացն սասլի եղ', dann e. Ermahnung an d. Leser: 'Ուստի և մտք զարհուրեցուց . . .' etc. — Bl. 100a: Nachr. des Schrbs. der Vorlage, wand. wie *HhDpp* S. 720—721.

Ma XIII 9.

Bl. 15 (lr. 1,15). — Gr. 21,7>15,6 (T. 16,5>10,8). — St. Pp. — Z. 30. — Schr. Kr. — Ebd. gehöftet. — Schm. rote Ün., Abn. u. Azn. — Zst. gut.

Anfang der Auslegung d. Propheten Jesaia von Georg aus dem Kloster Skevra, wie Ma XIII 8.

Ma XIII 10.

Bl. 424 (lr. 344, 382a—424b) + v. 5 Deckbl. — Gr. 22,3—22,5>15,5—16 (T. 18,5—19>11,5—12). — St. Pp. — Z. 26. — Schr. Rad., d. Deckbl. n. 381a b Kr. — Ebd. HmdEvL u. Stf. — Schm. rote Abn., Azn. u. Ün., vereinzelt mitf. einfache Zbn. u. Rdrzn. — D. 1313 (s. Bl. 343a), Bl. 1—31b: 1596. — Schr. des alten Teils d. Hachr. Bl. 32—343b: Weltpriester Աստղիլ aus Haghat (s. Bl. 221b u. 342b—343a), des erneuerten Teils, Bl. 1a—31b Ordenspriester Ազարիա aus Hghvorts in Siunik (s. Bl. 31b), von Bl. 345a—382b unbekannt. — Bad. Ordenspriester Ազարիա (s. Bl. 31a). — Ba. Weltpriester Ա. ետիս (s. Bl. 159b, 342b—343a), dann Kloster Tathev (s. Bl. 31b). — Mmd. 41a, 67b, 84a, 94b, 134b, 159b, 174b, 221b, 277b [in arabischer Schrift], 286b, 343b u. Deckbl. V. — Nachr. Bl. 31b, 339, 341a—343a. — Bm. d. Hachr. besteht aus 3 Teilen. Bl. 32—343, an verschiedenen Stellen geflickt, ist der Alters d. ersten beiden, im J. 1313 geschriebene. Im J. 1596 ist dieser vom Vardapet Յովհաննէս aus Taarths erneuert, d. h. wohl geflickt u. im einzelnen ausgebessert (s. Bl. 31b) und für die nach Anweisung des T. zu ihm gehörigen ersten 31 Bl. a. Ersatz geliefert worden, d. jetzigen Bl. 1—31. Bl. 345—424, durch die Schr. unterschieden, o. Angabe betr. D., O. Schr. etc. — Zst. im allgemeinen gut.

I. Bl. 1a—339a: Erklärung des Buchs d. Propheten Ezechieel vom Vdp. Jesaias aus Nitsch, verfasst auf Ersuchen Stephan Orbelean's, des Erzbischofs von Siunikh. Tt. 'Ի խնդրոյ սէր Ստեփաննոս Սիւնիաց նաշանդին վերադիտողի արարեալ հուշարանն մեկնութեանն աստուածաբանն մարգարէ(ւ)նն [= մարգարէնն] Սեղեկեի նուստս վարդապետի (սամ) յայ Հայկազխանն [= Հայկազխանն] տունի.' — Bl. 1a—3a: Vorwort. Ü. 'Ծառայարանն վերջութեամբ հաւարդէնութեամբն Ազարիայի.' A. 'Աստուածայինն արարչագործ բանիկն կրկինն էութեամբն չաստատեալ զայսպանն եղականքս ամբողջ, այս է' ը [= ընդ] խմանալի և անհրկի

զայն նիւթական զգայիցա ցուցան: Յաղակս որոյ յերկուց իմն պոքնոց
 մուշկալին շաղկապ կազմիցաւ. բնութիւն, ի հոգւոյ ասեմ և ի մ-բմնոյ՝ etc. —
 Bl. 3a—31a, 32b—339a: die eigentliche Auslegung, o. Ü.—A. 'Ե[ւ] ից և
 յամին երեսներդդ ամեանն շոթ[ը]դդի, որ աւր Հինգ էր ամայն և ես (ի) էի ի
 մէջ գերութեանն աս ամն Քրիստոս գետայ . . .' etc. 'Ոմանք գլորելեանն կարծեցին
 լինել: Յարեւանն կռինն Հրեայքն գլխաներդ ամայն թիւս 5 [= որպէս]
 Հովմայեցիքն գլորեցիքսինն . . .' etc. E. 'Ըստ որում մաղթեսցուք ի Տեանէ՛
 դէ շնորհաւք նորին ընդ այս լրանն և մեք, որ աշխարհեցաք ըստ կարի, լինուք
 միացեալ յաւրմամբ սիրոյ յերջանիկ գլուխն մեր Քրիստոս փառս նմա միշտ
 երգելով ընդ Հուսք և ընդ Հողւոյ իւրում որքոյ այժմ և յանսպառ յաշխատանս
 յաւանանից ամէն՝:

2. Bl. 339a—b: Nschr. des Verfassers: 'Արդ . . . շարադրեցի գետնութիւն
 ապոստոլական մուշկալին . . . ի թուին շաղկապան տաճին ստմարի ըստ
 հոլովման ամայ ևւթն շարիւք յիսուսն և երկուց . . .' etc.

3. Bl. 339b—340a: Brief des Vdp. Jesaias an Stephanos Orbelean. Ü.
 'Գնա աւարմանն զրոցս թուղթ ընծայական (յ) Ստալիեայ վարդապետի աս սեր
 Ստեփանոս՝ A. 'Արշակունն և որբազան քաւչապիտ սեր իմ պապանունն՝ etc.
 E. ' . . . թարգմանեալ յաճին և յոգին բանականաց մինչև յամայք ամս
 ժամանակաց ՝

4. Bl. 340a—b: Antwort des Stephanos Orbelean Ü. 'Պատասխանի
 շնոթ[ը]նակալութեանն սեանն Ստեփանոսի աս վարդապետն Ստալիե՝ A. 'Ենասականն
 Համալսարանացն պիտ և ձերբխոստից պէս որբու. որուցեմանն ընծարանին՝
 etc. E. ' . . . զոր ակն ոչ էտևս և ուճին ոչ լուսու. և ի սիրտ մարդոյ ոչ անկաւ . . .
 ամէն և եղիցի. որչ լին սերուր Յիսուսիս ի փառս Ապոստոլ և ի պարթեան մեզ ՝

5. Bl. 341a—343a: Nschr.

6. Bl. 345a—381b: Vardan's Erklärung des Buches des Propheten
 Daniel mit Benutzung der Kommentare von Ephraim, Hippolytus u. Stephanos
 aus Siunikh, am E. unvollständig. Ü. 'Մեկնութիւն Համասուտոս Գանինի
 մարգարի. զոր հոգեապակցայք և իմաստասէս վարդապետս ի Վարդուտս շարադ-
 րու է ի հոգեկեր մեկնողացն ձաթից Սփրեմի. Հիպոլիտոս, Ստեփանոսի Սիւնեցոս
 ի խնդրոյ ուսումնաւոր մանկանց աս ի գիւրաւստոց՝ [am Rd. երթիմ hinzugefügt,
 später երթիմ und ոչ durchstrichen und durch ընթերցող ersetzt]. A. '[Մ]իբանս որք մեր
 երբայք և որդեակք յաւմարեցին զհետաորութիւն մեր մերձ տանել մերձաւորաց
 հոգոյն Ապոստոլ և զակարսութիւն մեր զաւրացուցանել . . .' etc.; vgl. Dsh S. 1156.

Ma XIII 11.

Bl. 261 (fr. 258a—260 u. 261b) + v. u. h. je 1 Dekbl. — Gr. 21,5×16,8 (T. zwsp. je 17×4,5). — St. Pp. — Z. 25. — Schr. Kr., d. Dekbl. Hlbunz, Bl. 261 Rod. — Ebd. HmdEvL. u. Vrđkl., 3 Ka. u. 1 (urspr. 3) Schn. — Schm. rote Ūn., Abn. u. Azn. etc. — D. 1731 (s. Bl. 261a). — Schr. *Կիրակոս* v. Aliphnar (s. Bl. 261a). — Bs. Vardapet *Մկրտչի* (s. Bl. 261a), später Vardapet *Չարաբի* *Գիւլասպեանց* (s. Bl. 2a). — Mmd. Bl. 2a, 72b, 101b, 144b. — Zst. gut.

Kommentar zum Marcusevangelium von Basilius, genannt Dschon [ճոն], aus dem Kloster Maschkevor in 39, durch rote Schr. gekennzeichneten Abschn. (am Rd. werden 40 gezählt, es fehlt jedoch ρ) m. d. Ū. 'Երկերդ շատր մեկուսիւն սչբոյ աւետարանին Մարկոսի, ստացեալ Բարսեղ զբղղպեի'. wntl. wie d. Ausg. *Մեկուսիւն սչբոյ աւետարանին որ ըստ Մարկոսի արքեպիսկոպոսի Բարսեղի շարձալի զարդասիւսի ճոն կոչեցելոյ* ... Kpel. 1826, S. 5—405, jedoch mit manchen Abweichungen im Einzelnen. — Bl. 257a: biblische Zitate, Bl. 261a: Nechr.

Die Dekbl. enthalten Bruchstücke aus e. Rede auf d. Einzug Christi in Jerusalem.

Ma XIII 12.

Bl. 237 (fr. 1a, 41b—43b, 50, 212b—214b, 225b, 226a, 235a—236b) + v. u. h. je 2 Dekbl. — Gr. 21×15 (T. zwsp. je 15×5). — St. Pp. — Z. 25. — Schr. Rad. — Ebd. HmdEvL. — Schm. mtff., rote, blaue und gelbe Abn., Rdvzn. u. Zbn., 16 Ttl., rote Azn., Bl. 3a am Rd. d. Bild eines Hirten. — Bs. i. J. 1717 St. Georg-Kirche, i. J. 1758 Allerlöser Kirche (s. Bl. 237b). — Mmd. u. Not. Bl. 20a, 151a, 212a, 225b, 234b — Zst. schlecht, alle Bl. aus dem Ebd. gelöst.

Kommentar zum Lucasevangelium von Ignatios aus dem Kloster Schwarzberg [*Սեւ. Լիւան*], ziemlich genau wie d. Ausg. *Մեկուսիւն սչբոյ աւետարանին որ ըստ Լուկասոս. արքեպիսկոպոսի սաւրբ զարդասիւսին Իգնատիոսի* ... etc., Kpel. 1824. In d. Hsch. fehlt S. 92 Z. 7 — S. 99 Z. 9 der Ausg. (zw. Bl. 41 u. 44), S. 111 Z. 2 — S. 114 Z. 5 (zw. Bl. 49 u. 51), S. 423 Z. 7 — S. 429 Z. 3 (zw. Bl. 212 u. 215), S. 461 Z. 14 bis z. E.

Die Innenseite des vorderen Deckels enthält Bruchstücke aus d. Gen., die des hinteren Deckels aus dem Ev. Mt. 4, Bl. 237a Zitate aus Jes.

Ma XIII 13.

Bl. 277 (fr. 1a, 261, 276b—277b). — Gr. 22,3×16 (T. zwsp. je 15×5,3). — St. Pp. — Z. 31. — Schr. Kr., — Ebd. Pppd. m. Ldbz. — Schm. r. Ū. u. Abn.,

vereinzelte mttf. Zschr. — **Schr.** *Սարգիս* (s. Bl. 133a). — **Mm.** Bl. 25a, 69a, 94a, 99b, 104b, 118a, 133a, 178a, 189a, 221b, 261a, 255b. — **Zst.** einige Bl. lose, sonst gut.

Auslegung der sieben katholischen Briefe von Sargis Schnorhali mit d. Vorworten des Vdp. Karapet, wstnl. wie *Dsh* Nr. 315, von den Ausgn. mehrfach beträchtlich abweichend, o. Tt. — Bl. 2a—14b: Einleitung des Vdp. Karapet, *Sarg* S. 673—691. — Bl. 14b—18a: Vorwort des Vdp. Karapet, *Sarg* S. 5—8. — Bl. 18a—b: e. Nachr. in Versen von Karapet m. d. Abn. '*Սուրբ Սարգիս գիրքս է յայժ քովիդ. ստացողաց*' wie *Dsh* Nr. 315, grundverschieden von dem Gedicht *Sarg* S. 9. — Bl. 18b—21a: d. Praefationes zu d. katholischen Briefen wie in den Bibelausgaben. — Bl. 21a—25a: die Entstehungsgeschichte der katholischen Briefe wie *Sarg* S. 668—673. — Bl. 25a—274a: d. eigentliche Auslegung, *Sarg* S. 10—667. — Bl. 274b—276: Nachr. des Verfassers, *Sarg* S. 667—668.

Ma XIII 14.

Bl. 70 (lr. 38b, 39a, 65—70b) + v. 1 Dekbl. — **Gr.** 23,5—24,3 > 18—18,5 (T. 16—16,5 > 12—13,5). — **St.** Pp. — **Z.** 27—30. — **Schr.** Krs. u. Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Ün. u. Abn. — **Zst.** gut.

Die 'Eröffnete Quelle' vom Vdp. Petros Aghamalean Berthumeanths aus Nachidschewan, e. Auslegung neutestamentlicher Reden und Parabeln in 32 Kp. m. e. Vorwort, in dem d. Verfasser mitteilt, dass er sein Werk auf Ersuchen des Vdp. Eremia von Oschakan verfasst habe, u. je einem Gedicht zu A. u. E., wie *Dsh* Nr. 136, 2—4, abweichend von d. *Agham* Vgl. auch *Ma* Nr. 71, *Ma* XIII 15.

Ma XIII 15.

Bl. 71 (lr. 5b, 69b—71b) + v. 1 Dekbl. — **Gr.** 19,7 > 13,5 (T. 15,6 > 10). — **St.** Pp. — **Z.** 26. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **Zst.** Bl. 20—29 lose, sonst gut.

1. Bl. 1a—65a: Die 'Eröffnete Quelle' vom Vdp. Petros Aghamalean Berthumeanths, wstnl. wie *Ma* XIII 14, jedoch m. anderer Kp.-Einteilung — Kp. 23 u. 24 einerseits u. Kp. 28 u. 29 andererseits zu je einem zusammengezogen, Kp. 25 in zwei zerlegt, am E. e. Gedicht religiösen Inhalts, dessen Strophenanfänge = *Պետրոսի. A. 'Պարտասարիս Հանդէպ Հնչեւ-լ ձմերձ-բեր այն Հիւսիսոյ'* etc.

2. Bl. 65a; 6 Z., die ersten drei aus Nerses Schnorhali's Jesus d. Sohn, m. d. Ü. Շնորհակալութիւն՝.

3. Bl. 65b—68a: Predigt über Pred. 7,3.

4. Bl. 68a—69a: Predigt über die hl. Ehrfurcht: Աստուծոյ և Տէանն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի սուրբ աստուծուն ասէ. յԱստուծոյ երկերուք են. Սկիզբն իմաստութեան երկերդ Տէանն է՝ etc. Vgl. Ma XIII 14.

Ma XIII 16.

Bl. 63 (lr. 162—63). — Gr. 16,2×11,3 (T. 13×7,5). — St. Pp. — Z. 18—19. — Schr. Krs. — Ebd. Papiermischlag. — Zst. gut.

Auslegung von Evangelienstellen, i. J. 1732 aus e. lateinischen Original übersetzt vom Vdp. Petros aus Tiflis, in 17 Kp. — Tt. 'Բանք խրբնագոյնք և զժուարալոյժք վերանհելոյ և իմանալոյ արժանիք. որք զոն և զբին ի մէջ որոյ աւետարանին նամաստարար վերագողցեցել ի մեծագոյն շեղմանկ ումննիկ զբոսութիւն իմն չքնազովէլ չնմայել աւանտէր անձինս ի փոսս ամենամեծին Աստուծոյ բարգմանեցել ի լատինականէ ի չայ բարձրաւ ի Պարսոս վարդապետ թիֆլիսեցոյն ի ինզորոյ Դուարտ չնկն ծարայ Մաղաքի կոտանդկնուպոլսեցոյ. յամբ Տէանն 1732 և Հայոց սճնա.' A. 'Յողգս անմեղ մանկանց թեթեւեմբ թէ նոյք էին և կամ թէ նոյքան էին թիւք նոցին, զորս կատարեց շեղմովէս: Գլուխն նոյ Յարժամ շեղմովէս արքայն ետես թէ մողքն ոչ ետես նմա պատասխանի . . .' etc. E. 'զյախանական զատարարութիւնն. զոր կրեւոցք էին զպիւրքն և փարեցեցին վան կեղծաստութեան իւրեանց և այլոց չարութեանցն, ասէ. օձք, ծնունդ իմեց, զի՛արզ փախնուցուք ի դպտասանն զեշեմինն: 'կերք':'

Liturgik.

(Ma XIII 17 — Ma XIII 37)

Ma XIII 17.

Bl. 242 (lr. 174b, 177a, 182b, 242b). — Gr. 10,8×7,6 (T. 7,5×5). — St. Pgt. — Z. anfangs 23, später 15—19. — Schr. Krs., Bl. 242a Rnd. — Ebd. HmdEvl. u. 1 (urspr. 2) Schm. — Schm. bis Bl. 171a rote u. blaue Abn. u. Azn., gluzf. rote, blaue

u. goldene Zbn., Rdvzn. u. Ttlvzn., Bl. 1b Bild eines arm. Patriarchen, vielleicht Johannes Mandakuni, von Bl. 172a an nur einmal (Bl. 183a) rote, blaue u. gldf. Ttlvz., Rdvz. u. Zbn., sonst nur rote Abn. a. Übn. — D. unbekant. Vgl. jedoch § 5. — **Schrb.** *Մարգարէ* (s. Bl. 95a), *Ղազար* (s. Bl. 175b). — **Bs.** 165b *Խօջայ Աստղով(ի)* aus Erivan (s. Bl. 242a). — **Mmd.** Bl. 1a, 33a, 84b, 137b, 175b, 242a. — **Zst.** gut.

1. Bl. 2a—152a: Horologium (Breviarium) o. Tt. m. beträchtlichen Abweichungen von d. Ausgn. — Bl. 2a—55a: Nachtoffizium (*Կարգաւորութիւն աղօթից ի մէջ գիշերի*) *Ղկց* II 4—60, *Նամ* 11—155. — Bl. 55b—84b: Prim (*Կ. առաւօտու ժամուն*), *Ղկց* II 61—101, *Նամ* 156—272. — Bl. 84b—91a: Terz (*Կ. աքեալայի ժամուն*), *Ղկց* II 102—108, *Նամ* 273—289. — Bl. 91a—95a: Sext (*Կ. երբորդ ժամուն*), *Ղկց* II 109—112, *Նամ* 290—300. — Bl. 95a—98b: Non (*Կ. վեցերորդ ժամուն*), *Ղկց* II 112—116, *Նամ* 301—310. — Bl. 98b—112b: Vesper (*Կ. Իններորդ ժամուն*), *Ղկց* II 116—152, *Նամ* 311—410. — Bl. 113a—124a: 1. Kompletorium (*Կ. երկույի ժամուն*), *Ղկց* II 153—166, *Նամ* 411—449. — Bl. 124a—137b: 2. Kompletorium (*Կ. խաղաղական ժամուն*), *Ղկց* II 167—182, *Նամ*. 450—486. — Bl. 137b—148b: 3. Kompletorium (*Կ. շահագահան ժամուն*), *Ղկց* II 183—192, *Նամ* 487—511. — Bl. 148b—152a: Renuntiatio, Credo u. Confiteor (*Հրամարիմք, խստութանիմք, մեղայ*), *Ղկց* II 1—3, *Նամ* 1—6.

2. Bl. 152b—167b: Missale für die Ministranten, wendt. wie *Նամ* 514—548, jedoch m. 7, ausser einem, für d. Liturgie bestimmten Liedern: 'Չայն սահեակց կանանցն երգէք' etc. (Bl. 162a—163a), 'Գառքն չգէական էին պահապան' etc. (Bl. 163a—164a), 'Կանն ի նախ[ն]ուին երեկցաւ' etc. (Bl. 164b—165a), 'Հրքնիմք այսաւք մեք յողկովն տանիւք մաքաւք սուրբ կուսական' etc. (Bl. 165b—166a), 'Ով գարանայի խորչուրդ այս մեծ յայնեակ', etc. (für d. Fest der Taufe Christi) (Bl. 166a—b), 'Էրբեալ(զ)րդ յ Աստուծայ, ով երկունիկ սուրբ քաննայ' etc. (Bl. 166b—167a), 'Գոչէք հրեշտակն ի վիմին' etc., d. Abn. der Strophen = *Գրիգոր* (Bl. 167a—167b).

3. Bl. 167b—171a: d. *Համբարձի*-Hymnen für d. Busstage und der *Համբարձի*-Hymnus *Սուրբ եւ, Տէր զգրուծեակց* etc.

4. Bl. 171b—174a: Ev. Mt. 19, 10—20, 10.

5. Bl. 175a—241b: Kalendarium zur Bestimmung der beweglichen Feste m. Gebrauchsanweisung u. Tabellen vom J. 1553—2080, ähnlich wie *Ղկց* III 93—161.

6. Bl. 242a Mmd.

Ma XIII 18.

Bl. 191 + v. 2 Dekbl. — Gr. 12×8 (T. Bl. 1a—13b: 8,5×5, Bl. 14a—191b: 9×5). — St. Fp., d. Dekbl. Pgt. — Z. Bl. 1a—13b: 15—17, sonst 17. — Schr. Rnd., von 3 Schr., d. Dekbl. griech. — Ebd. Hltd. m. Ldbz. — Mm. Bl. 90b, 66a, 101a, 131a, 152a, 191b. — Bm. Bl. 1—13 aus jüngerer Zeit. — Zst. mässig, d. Rck. abgerissen, d. hintere Ebd.-Deckel zerbrochen, es fehlen Br. zw. Bl. 91 u. 92.

Kirchengesangbuch mit Noten.

1. Bl. 1a—6b: Nerses Schnorhali's Lied f. das Nachtoffizium 'Յրէկոցուք է գիշերի' etc. m. 'Ներածանիչի և ը չամապոյ' etc., Նկց II 6—9, ausserdem 'Ուր է երկու.' etc., dahinter 'Զարթիր, ընդէ՛լը ը ն՛ջես [= ննջես]. (յ)անձն իմ' etc. Նկց II 7, 'Կանն է գերեփստ խաղաղութեան' etc., Նկց II 38, 'Կատարոյն է, չարուստք գանձու' etc.

2. 7a—10b: Anfänge (einige Verse) der *Կանոնապոետ* - Psalmen des Nachtoffiziums, Նկց II 12—18.

3. Bl. 10b—26b: d. *Քաղաւոր յախանն* (rex saeculorum) - Gesänge u. d. *Այսօր դասք* - Gesänge d. Nachtoffiziums, a) Bl. 10—25a: *Քաղաւոր յախանն* - Gesänge für d. Buss- und Märtyrertage, Նկց II 42—45, bzw. 45—47, b) Bl. 25a—26b: *Այսօր դասք* - Gesänge, Նկց II 48.

4. Bl. 26b—27b: d. Allelujas der Herrfesttage, zum Teil nur d. Azn., in anderer Reihenfolge als Նկց II 48 etc. u. Ma XIII 62.

5. Bl. 27b—43b: d. nach d. *Փառք է բարձունս* (Gloria in excelsis) d. Frühgottesdienstes gesungenen Psalmen u. Lieder, mehrfach m. d. Praedikation *Ասացուք ամենեքեան*, anders angeordnet als Նկց II 79—82.

6. Bl. 43b—44b: d. vor dem Ev. der Öl tragenden Frauen beim Sonntagsfrühgottesdienst zu singenden Lieder 'Եղեցի անունքն' etc., Նկց II 68—69.

7. Bl. 44b—56a: d. nach dem Gloria in excelsis des Frühgottesdienstes zu singenden Lieder, Նկց II 80—82, stellenweise ausführlicher.

8. Bl. 56a—73a: *Հարց* - Hymnen für Busstage, die in d. Ausgn. Նկց u. *Schar* fehlen, a) Bl. 56a—58b: *Իմ. Հայր երկնու. որ աստ. քեցեր* etc., 'Աբանդիւք ը մեծք եղնի է բարեղովն' etc., 'Աստուի քան բարեղովն ը բարեղովն' etc., *Ն. սրբաբանն ասբանութեան մատուցանեն* etc., 'Զերկց մանկանցն դարձանութեան' etc., 'Արարկրցանկից բանկն չար' etc. — b) Bl. 28b—60a: *Իմ. Քեզ Քաղաւորի Աստուծոյ* etc., 'Աբնեալ Տէր, որ պահեցեր ըզձառայս քո' etc., *Եկեալ բրնան որբն է*

չնոցն' etc., 'Որ էլէիք ի Հոցն, Բանդ Ասարւած' etc. (d. erste Vers Schar 131 Z. 17—19), 'Նրեք մանկուան ի շնոցն շաւաթ զբոց շաւն շէլուցն' etc., 'Հասարկուս թիւնք Բազդէացւոցն' etc. — c.) Bl. 60a—61b: թձ. 'Յամենայն բարեանակն եւ, սուքը Սրբաբոգութիւն' etc., 'Ամենակալ բ մեծանոսն Տէր սէրանց և Ասարւած սասուծոց' etc., 'Յամենայն ամենակարգ գրգիլէ' etc., 'Ջոր աւշննն անլրուէլէ ձայնիւ' etc. — d.) Bl. 61b—63b: թկ. 'Նկեալ բրոնալբոն ի զուրս շնոցն' etc., 'Նորշուրգ է ստաննիկ Բարեւոնի մեծ և բարեանիկ' etc., Բարեանոց ձայնիւ. երգէին մանկուանք' etc., 'Որ ի Հոցն զերն մանկուանն սպրեցոցեք խոստովանելով' etc., 'Որ ի Բարեւոն ի Հոցն զերն մանկուանն սպրեցոցեք' etc., 'Մեծ զրթուիւնք ի շէր սղորմած' etc. — e.) Bl. 63b—66a: զձ. 'Ի շէր ի մէջ Հոցն, Որդի Ասուծոյ' etc., 'Անտանի ծոցը Հաս' etc., 'Սուքը Սրբաբոգութեանն երգիցոցք զերգս աւշնութեան' etc., 'Ոչ շնոս ընդ շուրբն' etc., 'Նկայք նոր ծոցովուրգք' etc., 'Արքաւանան շաւաթիւն լրցեալ' etc. — f.) Bl. 66a—b: զկ. 'ՋԱսուած գրուս թիւն ք սերմանցն' etc., 'Ջերից մանկանցն դարձնեցու թիւն' etc. — g.) Bl. 66b—69a: զձ. 'Ի շնանի շոփի. երկրնոր' etc., 'Ամենակարգ սղորմութեան ցաւ' etc., 'Յուզեալ Տէր, զրթութիւնք ք' etc., 'Ջոր փառաննի խնամի զուրս թիւնցն զարձն' etc., 'Փասաց քոց. Գրեասոս. փառալուչ եղն սուր մանկուանն' etc., 'Սուքը բ մանկուան կարեալք' etc., 'Ջքեղ ամենազուրք' etc. — h.) Bl. 69a—73a: զկ. 'Որ ի կարս քերթրէից' etc., 'Ոչ աշ թագաւոր' etc., 'Նկեալ բրոնաւորն' etc., 'Բարեւանակն շուրն' etc., 'Բարասք սրբախոսիմանցն' etc., 'Որ ի զերս քերթրէից շնոցն և ի զարաց' etc., 'Թագաւոր փասաց Գրեասոս և արարիլ etc., 'Որպէս ընտանանասոս տեսալ ծովուն' etc.

9. Bl. 73a—96a: Ժամանասք wie չէց II 122—129, jedoch unvollständig wegen Bl.-Verlustes.

10. Bl. 95a: Գովեալք (Laudate) - Hymnen, ganz verschieden von Schar 277.

11. Bl. 95a—99b: d. Mesoden չէց II 138—140.

12. Bl. 99b—101a: Ստղալի - Psalmen zum Mittagsgottesdienst f. d. Zeit von Ostern bis Pfingsten m. Angabe d. Lektionen, im չէց nicht vorhanden.

13. Bl. 101a—131a: Allelujas zum Mittagsgottesdienst, reichhaltiger als չէց II 141—146.

14. Bl. 131a—139b: Liturgiegesänge, a.) Bl. 131b—134a: Սրբասացութիւն-Lieder, չամ 528—530, ausserdem in d. Ausg. fehlende Gesänge für

Gründonnerstag, Ostern u. a. Feste, b.) 134a—139b: *ՂԱՄ* 533—543, 'Քրիստոս ի մէջ' etc., jedoch nicht vollständig. Andererseits hat d. Hsch. einige in d. Ausg. fehlende, 'Կոյս նշարիտ և ճառագայթ լուր', 'Հոյս կենոց և անմահութեան' etc., 'Գունն երկնից և աննայարհ' etc., 'Բանն լուսք և քանձանայպետ սուրբ', 'Լէմ հոգեւոր և գլուխ անկեան' etc., 'Գանն Աստուծոյ զհնեալ' etc.

15. *Խմարահոց* - Gesänge für d. Fastenzeit, nämlich Auszüge aus d. Psalmen *Ղկց* II 153—155 in verschiedenen Melodien, alle mit 'Խմարահոց' beginnend.

16. Bl. 146a—149a: Mesoden nach den Wochentagen angeordnet, *Ղկց* II 138—139, zum Schluss jedes Tages ausserdem der Psalm 'Աղիդ եղիցին' *Ղկց* II 158.

17. Bl. 149b—150a: Psalmengesänge f. d. Fastenzeit u. d. Sonnabend vor Ostern m. d. Ü. 'Ստողողիք աղուհայից' u. 'Ստողողի մեծի շարաթու ցարկուս', nicht in *Ղկց*.

18. Bl. 150b—152a: *Խմարահոց* - Gesänge (vgl. oben 15) für gewöhnliche Tage.

19. Bl. 152b—163b: Hymnen f. verschiedene Festtage, a.) Bl. 152b—154a für Märtyrer-Tage, 'Վասն սրբոց քոց մարտիրոսացն հովանայ, Տէր', etc., 'Սկայք հաստացեալք զհրդնասրացն զիշատակս պատուիւնոցուք' etc., 'Կայցուք սասնի սոկերաց սրբոցն' etc., 'Սոցին աղաչանաք զազատիլսս ք մեր յաջողեալ' etc. — b.) Bl. 154a—155a: f. Patriarchen-Tage: 'Այտաք սեռող իմանայի ծագմանն' etc., 'Վասն սոցայ շնորհան զերկնայիցն զխաղաղութիւնս' etc. — c.) Bl. 155a: f. Propheten-Tage, 'Մընիցելոյն ի կուսնն անգարար բարեխոսանցնէք' etc. — d.) Bl. 155a—b: f. Aposteltage, 'Այտաք հրեղին լիզուս ըամանեալ հանդիար' etc. — e.) Bl. 155b—156a: f. Gregor den Erleuchter, *Ղկց* II 126. — f.) Bl. 156a: f. den Protomartyr Stephanos, 'Ա այժմ աղաչեմ ըզքից. սուրբ Աստուծոյ' etc. — g.) Bl. 156a—157a: f. d. vierzig Märtyrer von Sebastia, 'Ի ձրկրնա ծովէն որպէս պըղզարիք յանդոյ' etc., 'Ա ընկալանն ի Քրիստոսէ ըզպատն անսպական' etc. — h.) Bl. 157a—158b: f. Johannes d. Täufer 'Բաւանայական և մարգարէական շիրհաք զարդարեալ' etc., 'Կարպետն Յովնանէս աւետարար ձայն ուրախութեան քարոզէք' etc. — i.) Bl. 159a: f. d. Kreuzesfesttag, 'Բարձրանալով քս ի խակնն' etc. — j.) Bl. 159a—b: f. d. Kirchenfesttag, 'Արտաք ք լիք և ցնձա եկեղեցի' etc. — k.) Bl. 159b—160a: f. d. Geburtstag Christi, 'Մարգարէութեանց ք մայր եղև ինիթղէնէմ և սաթլանս ք կուսին' etc. — l.) Bl. 160a: f. d. Fest der Darbringung Christi im Tempel, 'Ար եկերդ ի

փրկութիւնն ազդի մտերղան. Տէր. փութք քիզ' etc. — m.) Bl. 160a—b: f. Pfingsten, 'Սրկիրրպազեւոյ բ մեք նըշմաղին' etc. — n.) Bl. 160b—161a: f. das Fest der Verkürung Christi, 'Նկայք բ մողովութեցք ի սանաքի փասաց Գրիգորոսի' etc. — o.) Bl. 161a: f. d. Marienstage 'Ասան որոյ բարեխաւովութեան բ մեք քո և կուսի տղաչեմք' etc. — p.) Bl. 161b: f. d. Kreuzesfesttage, 'Բանդի բուսարիաց ըղբիզ իսպասար քո Գրիգորոս' etc. — q.) Bl. 161b—163a: f. d. Fest der Ankunft Christi, 'Բարեբանեազ եկիր և զաշտցզ ես ի յերկրնից աստուածային քո փութաք' etc., 'Այս գուարի' etc. Նկց II 155. — r.) Bl. 163a—b: f. d. Kirchenfesttage, 'Մեզս և ուրախ լիք բերկրեալ. ս—ր բկեղէցի' etc.

20. Bl. 163b—175b: Mesoden wie Նկց II 156—158, am Rande Angabe der betreffenden Festtage.

21. Bl. 175b—191b: d. Psalm 'Ուրիզ եղիցին ազաւիթ իմ' etc., Նկց II 158, in allen Tonarten und Melodiceen, mit Bezeichnung der letzteren am Rande.

Ma XIII 19.

Bl. 210 (fr. 1a, 127a, 150a, 209b, 210). — Gr. 10,5>7 (T. ugf. 7,5>4,5). — St. Pgt. — Z. 20. — Schr. Rnd. — Ebd. HmpEvL u. 1 (urspr. 2) Schu. — Schm. 1b. 1b das Bild Davids, Bl. 2a Zl., ausserdem viele rote Rdrzn., Zbn., Vogelschriften, alle Cn. u. Abn. der Verse rot. 1 Z. blau. — D. 1674. — Schr. Փիլիպպոս. — Zst. zw. Bl. 8 u. 9. fehlt 1 Bl., manche Bl. lose, besonders 1—22, 203—210.

1. Bl. 2a—208b: Die Psalmen David's, in 8 Kanones eingeteilt, m. d. entsprechenden Praedikationen u. Gebeten des armenischen Nachtoffiziums nach jedem Kanon. Abweichungen von der Ausg. Նկց sind (abgesehen von der durch Herausfallen des Bl. zw. 8 u. 9 entstandenen Lücke von զգործս մաս... , S. 4 Z. 9 v. u. bis հոցս աղապկաս... , S. 5 Z. 5 v. u.): 1 75 Sp. 1 Z. 11 v. o. — Sp. 2 Z. 18 v. n. fehlt, auf II 118 Sp. 2 Z. 15 v. o. folgt st. Մաղիանք etc.: II 61 Լցաք աստուած... etc. — 63 Sp. 1 Z. 5 v. o., II 65 Sp. 2 Z. 3 v. u. — 66 Sp. 2 Z. 28 v. o., II 94 Sp. 2 Z. 16 v. o. — 95 l. Z., dann Nerses Schnorhali's Bekenntnisgebet, II 190 Sp. 1 Z. 18 v. u. — 192 Sp. 1 l. Z.

2. Bl. 208b—209a: Nachr. des Schrba., zum Teil wieder ausradiert.

Ma XIII 20.

Bl. 602 (fr. 153b, 206, 389a, 601, 602) † v. u. h jo 1 Dekhl — Gr. 37,4>25,5 (T. zwsp., je 26,5>7, Bl. 1a, 206a, 390a einsp.). — St. Pp. — Z. 33. — Schr. Rnd. — Ebd. Hlzd. m. l.d.bz. — Schm. rote Cn. u. Abn., mtlf. Zsch., T'drzn., Rdrzn.

u. Zln. — D. 1633 (s. Bl. 589b). — O. Oghverts in Sinnikh (s. Bl. 600a). — Schr. Weltpriester *Եփրեմ* (s. Bl. 600a). — Bs. Diakon *Խոփայ Աղաթոն* (s. Bl. 599a), Dreieinigkeitskirche in Dascht im Gau Goghthn (s. Bl. 599a). Nmd. Bl. 126a. — Nschr. Bl. 598b-600a. — Zst. es fehlt e. Bl. zw. 275 u. 276, d. T. hat an einigen Stellen durch Feuchtigkeit gelitten, hier u. da Öffnungen, sonst gut erhalten.

Lektionarium mit Reden, Gebeten, rituellen Vorschriften etc., Angabe der Festtage auch am unteren Rand. Es enthält:

1. Die Lektionen für alle Tage des Kirchenjahrs m. den zugehörigen Psalmen od. kurzer Andeutung letzterer, u. zwar a) Bl. 1a—204b: für d. Zeit vom Vorabend der Geburt Christi bis Ostern, b.) Bl. 206a—389a: für d. Zeit von Ostern bis Pfingsten, c.) Bl. 390a—599b: für d. Zeit von Pfingsten bis zum E. des Kirchenjahrs.

2. Reden, Gebete, rituelle Vorschriften etc. für bestimmte Festtage, u. zwar: a.) Bl. 13a—18b: d. Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Januar m. dem Segen des Basilius von Caesarea, Vgl. Ma XIII 28,³¹, Ma XIII 27,¹⁰ u. Ma XIII, 33,³⁶; b.) Bl. 63a—66a: d. Vorschrift für d. Aufnahme der freiwilligen Büsser von Johannes Mandakuni. Vgl. Ma XIII 28,³⁶ u. Ma XIII 27,¹¹; c.) Bl. 150a—153a: d. Vorschrift für d. Entlassung der zum Empfang des hl. Abendmahls am Gründonnerstag Vorbereiteten aus d. Busse. Vgl. Ma XIII 28,³⁷, Ma XIII 27,¹² u. Ma XIII 33,¹⁶; d.) Bl. 155b—157b: d. Predigt über d. göttliche Gebot (*Քրիստոսի պատմութիւն*). Vgl. Ma XIII 28,39a, Ma XIII 27,¹³ u. Ma XIII 33,¹²; e.) Bl. 157b—163b: d. Vorschrift für d. Fusswaschung am Gründonnerstage von Ephraim d. Syrer. Vgl. Ma XIII 28,³⁸, Ma XIII 27,¹⁴ u. Ma XIII 33,¹³; f.) Bl. 163b—166a: Gebet des Johannes Chrysostomus für d. Segnung der Sakristei am Gründonnerstage. Vgl. Ma XIII 27,³¹; g.) Bl. 295a—299b: d. Brief des hl. Cyrillus von Jerusalem an den König Constantin über d. Erscheinung des hl. Kreuzes am Himmel wie *Dschasch* II 587—590, *Žkg W* I 359—363 u. sonst. Vgl. *Mi* XXXIII 1165—1176; h.) Bl. 381b—389a: d. Rede des Nerses von Lambron auf den hl. Geist, *Dschasch* II 739—751, *Žkg W* II 575—594 u. sonst; i.) Bl. 392a—395a: dreiteiliges Gebet des Johannes Chrysostomus für d. Fest der Herabkunft des hl. Geistes wie Ma XIII 34; k.) Bl. 442a—447b: d. dreiteilige Gebet des hl. Basilius von Caesarea zum Fest der Verklärung Christi, nach *Dsk*: *Dschasch* III 860—870, *Žkg W* III 619—640 u. sonst; l.) Bl. 464b—467b: Geschichte des Todes der 12 kleinen Propheten des Pseudo-Epiphanius in der Reihenfolge ihrer Festtage: Hosea, Amos, Micha, Joel, Obadja, Jona,

Nahum, Habakuk, Zephanja, Haggai, Sacharja, Maleachi, *Thk* 131—142 u. sonst. Vgl. den griech. T. der rechts stehenden Rezension bei *Eb. Nestle, Marginalien u. Materialien*, Tübingen, 1893, *Die dem Epiphanius zugeschriebenen Vitae Prophetarum in doppelter griechischer Rezension* S. 23—35. Vgl. auch Ma XIII 28,47a; m.) Bl. 495a—496a: Geschichte des Todes d. Propheten Ezechiel u. des Zacharias, des Vaters Johannes des Täufers wie *Dsh* Nr. 5 *ff* 1 *ff*; n.) Bl. 590b—592b: d. Dormitio Joannis apostoli, *Bib* Anhang S. 27—29, *Bib* 1221—1223, *Thk* 151—158, nach *Dsh* auch *Dschasch* III 2 S. 185—188, *Հանդիստ եղանկէսին Յովհաննու... Հայ և լատինի Հ. Յովհաննայ Կ. Գորբքեան*, Wien 1877 u. sonst.

Ma XIII 21.

Bl. 328. — Gr. 32x23,8 (T. zwesp. je 25,5x7). — St. 1^p. — Z. 25—26. — Schr. Bnd. — Ebd. Hlzd. m. Ldbz. — Schm. rote Cu. u. Abu., mittf. Zachrn., Tüvzn. u. Rdvzn. — *Schrh. Gefassausf.* (s. Bl. 58b). — *Bs.* Weltpriester *Ukropf* (s. Bl. 58b). — *Mnd.* Hl. 46a, 58b, 93a, 98b, 103a, 119b, 151a, 152b, 150b, 164a, 274b. — *Schrh.* Bl. 327—328. — *Zst.* es fehlen Blr. zw. Bl. 224 u. 225 u. am *En*, manche lose, 1 Deckel gebrochen.

Lektionarium, bedeutend kürzer als Ma XIII 20, die vorkommenden Lektionen jedoch trotz mancher Abweichung doch wsentl. übereinstimmend, die Psalmen nur angedeutet, darin auch (Bl. 224a—227a) d. Ev.-Abschnitte über d. Öl tragenden Frauen wie Ma XIII 31,²³ (die aus Mt. u. Mc. unvollständig, da Blr. fehlen) u. (Bl. 278—281) d. Brief d. hl. Cyrillus an Constantin wie Ma XIII 20,² g. — D. Anordnung der Offizien ist folgende: Vorabend der Geburt Christi u. d. folgenden 8 Tage, Patriarch Petrus u. Archidiakon Abisoghom (11. Jan. Vgl. Stadler u. Heins, Heiligen-Lexikon IV 778 sub 3 S. Petrus), Antonius d. Gr. (17. Jan.), Kais. Theodosius d. Gr. (19. Jan.), Darbringung Christi im Tempel (14. Febr.), d. am 1. Konz. zu Konstantinopel beteiligt gewesen Patriachen (Sonnabend vor Fastnachtssonntag), Fastnachtssonntag bis 1. So. nach Ostern, Prophet Jeremia (1. Mai), Erscheinung des Kreuzzeichens (7. Mai), Kinder von Bethlehem (9. Mai), Kaiser Constantin (22. Mai), Pfingstsonntag, Prophet Zacharia (10. Jun.), Prophet Eliseus (14. Mai), Bundeslade v. Kariatharim (2. Juli), Verklärung Christi, Mariae Himmelfahrt (15. Aug.), d. hl. Stätten von Jerusalem (13. Sept.), Kreuzeserscheinung (14. Sept.), Kreuzesauffindung (10 *Մարտի* = 17. Mai), Proph. Jesaia (6. Juli), Makkabäer (1. Aug.), d. erste Lektio aus dem dritten Buche d. Makkabäer (Kp. 6,¹⁸—7,¹²), Apostel Thomas (23. Aug.), Apstl. Andreas (30. Nov.), Jh. d. Täufer

(29. Aug.), Apostel Philippus (15. Nov.), Proph. David u. Apatl. Jacobus (25. Dez.), Protomartyr Stephanos (27. Dez.), Apatl. Petrus n. Paulus (27. Dez.), Apatl. Jacobus n. Evang. Johannes, Söhne des Zebedias (28. Dez.)

Ma XIII 22.

Bl. 334 (lr. 10b, 217b) + v. u. h. je 1 Dekbl. — Gr. 12,4>8,7 (T. 9>7). — St. Pgt. — Z. 21. — Schr. Rnd., d. Dckbl. Hlbunz. — Ebd. Hlzd. m. Ldbz. u. 1 (urspr. 2) Schn. — Schm. fvg. od. gld. Abn. n. Arn., viele bl., rt. u. gld. Rdvzn., vor jedem Abschnitt eine Zl., mehrere Bldr. am Rand, Bl. 52b Evangelist Johannes, 135a Johannes d. Täufer, 127a Jakob v. Nisibis u. a. — D. 1316 (s. Bl. 333b). — Schrb. **Սարգիս** (s. Bl. 102a, 292a, 333b). — Est. u. 1. **Ba.** Weltpriester **Բարթողիմևոս** (s. Bl. 333b). — O. **Սիս** (s. Bl. 333b). — Mmd. Bl. 102a, 292a. — Nachr. Bl. 333b — 334a. — Zst. Bl. 15—24, 304—334 lose, sonst gut.

Hymnarium für d. ganze Jahr in 10, durch je eine Zl. angedeuteten Abschn., o. Tt. — Bemerkenswerte Abweichungen von d. Ausg. *Schar* sind: Es fehlt: S. 101,15—103,15 111,19—113 l. Z., S. 139,15—140,8 196,16—207,8, S. 398,10—405,8, S. 426,15—430,10, S. 431,8—l. Z., S. 492,11—494,15, S. 518,10—521,7, S. 557,1—563,12, S. 568,8—15, S. 665,12—666,8, S. 683,15—685, l. Z., S. 692,15—705,2, S. 747,1—753 l. Z. An anderer Stelle befindet sich der Hymnus S. 126,8—l. Z., u. zwar hinter d. hinzugefügten **Տենչալի** S. 554. Hinzugefügt erscheint S. 18 zw. 6 u. 7: '**Աբրահիմ լիբ Մարիամ սուր Աստուածամկն, որ յարմարի ժամ կրեցիր**' etc. m. Ü. **Այլ հարցն Աստուածամկն** (Bl. 10a), Statt S. 111,15—113 l. Z.: '**Հայր երկուսք անկանիմ սուրբի**' etc. m. Ü. **Շարական Համամայ** (Bl. 54b—55a), S. 234, zw. Z. 14 u. 15: '**Բարերանեալ ես Բնիսս Բագասոր**' etc. (107b) u. **Աբրահիմ լիբ, մայր լուսայ Աստուածամկն, քանզի որ է քէն մարնացաւ**' etc. (Bl. 107b—108a), S. 546, zw. Z. 1 u. 2: '**Տեղի ես յայնմ ստեղծի յարմարաւ մարդակն**' etc. (Bl. 245b) m. dem Schluss (Bl. 246a) '**Իրզովեաց գրկան և զամմարն իւր պղծ**'. S. 554, zw. Z. 4 u. 5: '**Տենչալի սուրբի սրբայն զԱստուածամկն ալուսք**' etc. m. Ü. **Շարական սրբաց վկային Տարագոսի, Պրորոսի և Անդրանիկոսի** (Bl. 249b—250a), S. 685 zw. 17 u. 18. '**Ի Հանդերձեալ Իորասանիչն**' etc. u. **Մըշտապայման լուսայ զարարին**' etc. (Bl. 309a—309b).

Die Dekbl. enthalten Bruchstücke aus der Genesis.

Ma XIII 23.

Bl. 313 (lr. 106). — Gr. 12>8,8 (T. 7,5>6,5—5,5). — St. Pgt. — Z. 23. — Schr. Rnd. — Ebd. HmdE:L. u. Stf. — Schm. rote Cn., Abn., Arn., mtfl. Tiltvzn., Rdvzn. u. Zbn. — D. 1661 (s. Bl. 313b). — Schrb. Subdiakon **Պապայ** (s. Bl. 313b).

Nschr. Bl. 313b. — Zst. schlecht, Rck. fehlt, 1 Hnd. zerbrochen, e. Teil d. Ldbzs. abgerissen, d. Bl.-Rdr. geschwärt. Es fehlt zw. Bl. 10 u. 11 ein Bl., zw. Bl. 22 u. 23 o. ganze Lage zu 12 Bl., zw. Bl. 283 u. 284 ein Bl.

Hymnarium für d. ganze Jahr in 10, durch je o. Zl. angedeuteten Abschn., o. Tt. — Bemerkenswerte Abweichungen von d. Ausgabe. *Schar* sind: Es fehlt S. 18,4–19,1 (wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 10 u. 11), S. 20,6–15, S. 45,22–76,16 (wegen Verlust einer Lage zw. Bl. 22 u. 23), S. 107,11–16, S. 109,15–6, S. 288,5–9, S. 293,15–16, S. 665,12–666,4, S. 684,17–686,2 (wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 283 u. 284), S. 703,2–705,2. — An anderer Stelle befindet sich d. Hymnus: S. 85,7–87,2, u. zwar S. 88, h. Z. 4, S. 101,15–103,15, u. zwar hinter dem umgestellten Hymnus S. 111,19–113 l. Z., S. 111,19–113 l. Z., u. zwar S. 746 h. l. Z., S. 139,15–140,8, u. zwar S. 700 h. Z. 10, S. 430,11–431,4, u. zwar S. 431 h. l. Z., S. 528,13–532 l. Z., u. zwar S. 535 h. l. Z., S. 548,14–549,5, u. zwar S. 550 zw. Z. 4 u. 5, S. 554,5–555,14, u. zwar S. 557 zw. Z. 6 u. 7, S. 557,7–560,7, u. zwar hinter dem umgestellten Hymnus S. 101,15–103,15, S. 560,8–563,16, u. zwar hinter dem umgestellten Hymnus S. 700,11–703,2. S. 568,5–12, u. zwar S. 279 h. l. Z., S. 595,17–596,15, u. zwar S. 598 zw. Z. 1 u. 2, S. 645,18–646,2, u. zwar S. 648 h. l. Z., S. 670,1–16, u. zwar S. 671 h. Z. 5, S. 700,11–703,2, u. zwar hinter dem umgestellten Hymnus S. 557,7–560,7, S. 747,1–753 l. Z., u. zwar S. 471 zw. Z. 3 u. 4. — Hinzugefügt erscheint: S. 669 h. l. Z. 'Չփեղ աղայեմբբ. Տէր. բարեխառնութեան սուրբ Առաքեալն' etc., S. 546 zw. Z. 1 u. 2: 'Տեւի եւ յայնչ տանի աղայեմբբ. ժողովն երկարեանի' etc. (Bl. 226a–b). — Hinzugefügt oder an anderer Stelle erscheint d. Hymnus: S. 58,15–59,1, u. zwar hinter dem umgestellten Hymnus S. 560,8–563,16 (vgl. Bl.-Verlust zw. Bl. 22 u. 23).

Ma XIII 24.

Bl. 361 (lr. 360 u. 361) + v. u. h. je 1 Deckbl. — Gr. Bl. 1–349 u. 360–361 13×9, Bl. 350–359: 11,9×8,5 (T. Bl. 1–349 ugfl. 10×7, Bl. 350–359 ugfl. 8×5,5) — St. Bl. 1, 42, 43, 48, 49, 52, 55, 56, 59, 62–64, 68, 69, 73, 74, 110, 112, 113, 118, 119, 121, 122, 124, 125, 129–134, 138, 143, 145, 348–361 Pgt., sonst Pp. — Z. Bl. 1–349: 22, Bl. 350–359: 23. — Schr. Rad., Bl. 349b Kerr. — Ebd. Hnd. m. Ldbz. — Schm. Bl. 1–349: farbige, meist rote Abn. u. Azn., rote u. blaue Rdvzn., vor jedem Abschnitt e. Zl., Bl. 350–359: rote Abn u. Azn., am A. e. Zb u. e. Rdvz. — *Schr. Ufpruyel* Sohn des Weltpriesters *Դավիթ* (s. Bl. 51b, 128b, 321a, 348b). — D. 1662 (s. Bl. 348b). — Bn. *Չեղուր* (s. Bl. 348b–349a). — Mnd. Bl. 51b, 128b, 321a. — Nschr. Bl. 348b–349a. — Zst. zw. Bl. 301 u. 302, 338 u. 339 fehlt je 1

Bl., auch am E. unvollständig, sonst gut. — Bm. d. Nachr. umfasst 2, urspr. nicht zusammengehörige Teile, deren zweiter zw. Bl. 349 u. 360 eingehelftet ist.

1. Bl. 1a—348b: Hymnarium für d. ganze Jahr in 10, durch je e. Zl. angedeuteten Abschn., o. Tt., Bl. 212b, 214b m. d. Namen des Verfassers am unteren Rnd. — Bemerkenswerte Abweichungen von d. Ausg. *Schar* sind: Es fehlt: S. 20,⁸⁻¹², S. 58,^{12-59,1}, S. 59,¹²⁻¹⁴, S. 64,^{17-65,3}, S. 66,²⁻³, S. 101,^{16-103,13}, S. 185,^{11-187,11}, S. 203,^{2-207,8}, S. 423,^{12-426,14}, S. 557,⁷⁻¹⁰, S. 558,^{17-563,16}, S. 568,³⁻¹³, S. 658,^{16-660,17} (infolge Ausfalls e. Blattes zw. Bl. 301 u. 302), S. 665,^{12-666,4}, S. 682,¹²⁻¹ L. Z., S. 703,^{2-705,3}, S. 732,^{11-734,14} (infolge Ausfalls e. Blattes zw. Bl. 338 u. 339), S. 747,¹⁻⁷⁵³ l. Z. — An anderer Stelle befindet sich der Hymnus: S. 111,¹⁰⁻¹¹³ l. Z., u. zwar hinter d. umgestellten Abschn. S. 683,^{1-685,7}, S. 126,²⁻¹ L. Z., u. zwar S. 554 zw. Z. 4 u. 5, S. 139,^{10-140,8}, u. zwar hinter d. umgestellten Abschn. S. 549,^{4-550,4}, S. 196,^{11-203,2}, u. zwar hinter d. hinzugefügten Hymnus 'Անձինք սրբոյն Գրիգորի' (s. unten Z. 28), S. 258,¹⁻²⁶⁸ l. Z., u. zwar S. 255 zw. Z. 8 u. 9, S. 549,^{4-550,4}, u. zwar hinter d. umgestellten Abschn. S. 111,¹⁰⁻¹¹³ l. Z., S. 557,^{11-558,16}, u. zwar hinter d. umgestellten Abschn. S. 196,^{11-203,2}, S. 683,^{1-685,7}, u. zwar hinter S. 703,², ferner S. 747,¹⁻⁷⁵³ l. Z., u. zwar S. 479 hinter l. Z. — Hinzugefügt erscheint: S. 18 zw. 6 u. 7: 'ԴՊՂբայն լիբ. Մարիամ, ուրբ Աստուածին, որ յարգումիք քուժ կրօնիք' etc. (Bl. 10a), S. 62 zw. Z. 8 u. 9: 'Որ ըզմարմանց...' etc. (Bl. 29a), hinter S. 111¹⁰: 'Հայր երկնուսք անկանիմ աստիկ' etc. (Bl. 51a—b), S. 234, zw. Z. 14 u. 15: 'Բարերանեալ ես Քչեան թագուսք' etc. (Bl. 106ab), S. 546 zw. Z. 1 u. 2: 'Տեսի ես յայնմ ասեին յոգնախուժք' etc. (Bl. 251ab) m. d. Schluss wie Ma XIII 22, S. 573 h. l. Z.: 'Մըշտածուխ խրնկոյն լուսոյ փայլածու ասեալ' etc., S. 685 h. l. Z.: 'Ի Հանդերձեալ նորոգմանն նորոգմանչն' etc. u. 'Մըշտապայծառ լուսով զարգարին' etc. (Bl. 312b—313a), hinter d. umgestellten Abschn. S. 139,^{10-140,8}: 'Տնչալի ասեմի. սրբոյն զուարճանան այսուսք' etc. (Bl. 321b—324b), am E. folgt (Bl. 345a—347b): 'Անձինք սրբոյն Գրիգորի' etc.

2. Bl. 348b—349a: Nachr.

3. Bl. 349b. Lied auf d. Verkündigung der Auferstehung Christi durch d. Engel: 'Կանայք եկին ի գերեզման...' etc.

4. Bl. 350a—358b: Verzeichnis der *Բաղուսածք* genannten Bestandteile der *Օրհնութիւն*-Hymnen der Herrn- u. Heiligenfeste. Vgl. *Schar* S. 754 ff.

5. Bl. 358b: Lied auf Mariae Verkündigung u. Christi Geburt von Chatschatur von Taron, o. Angabe des Verfassers, die Abn. der Strophen = *Կուչատուր. A. 'Կրնդութեան ձայն...*' etc. Vgl. *Dsh* Nr. 133 P 2 q. 139, 2.

6. Bl. 358b—359b: Lied auf Mariae Verkündigung, Ü. 'Տաղ Աւետարանաց' A. 'Ամենայն ժեշտորդին կարգական բանորհր...' etc., d. Abn. der Strophen = *Ա Ա Բան զարգելց*.

7. Bl. 359b: Lied von Mehithar von Airivan zum Fastnachtsontag. 'Երբս յաւերժական' etc., unvollständig (d. folgenden Blr. fehlen), o. Angabe des Verfassers, d. Abn. der Strophen = *Երևալցից*. Vgl. *Dsh* Nr. 132,17; 139,11; 318,2 *ի*.

Ma XIII 25.

Bl. 325 (lr. 119b) + v. 2, h. 1 Dekbl. — Gr. 10,5×8,8 (T. 7,5×5,5). — St. 17g1, jedoch d. Dekbl. u. Bl. 1 u. 125 1p. — Z. 23. — Schr. Rnd., Bl. 1 u. 325a von anderer Hand, E. von Bl. 325a Krr. — Ebd. HndEvL. u. 2 Schn. — Schm. rote Abn., Ü. u. Azn., einfache mtff. Tüvzn. u. Rdvzn., einfache Zbn. — Schrö. *Բարասար* (s. Bl. 325a). — Hnd. *Մկրտիչ* (s. Bl. 325a) — Mmd. Bl. 325a. — Zst. d. Blr. un sauber, beoffekt, durch Rauch gelb geworden, einzelne durch Kritzeleien von Kinderhand verunziert.

Hymnarium für d. ganze Jahr in 10, durch je eine Zl. angedeuteten Abschn., o. Tt. — Bemerkenswerte Abweichungen von d. Ausg. *Schar* sind: Es fehlt: S. 20,7—16, S. 64,17—65,3, S. 66,1—9, S. 107,11—16, S. 109,14—6, S. 125,17—126,3, S. 288,5—9, S. 296,10—11, S. 556,12—564,12, S. 604,18—21, S. 700,11—705,3. An anderer Stelle befindet sich: S. 58,15—59,1, u. zwar S. 113h. l. Z., S. 111,19—113 l. Z., u. zwar S. 746 h. l. Z., S. 101,17—103,13, u. zwar h. d. vorigen Stück, S. 528,13—532 l. Z., u. zwar h. S. 535 l. Z., S. 547,16—549,3, u. zwar S. 550 zw. Z. 4 u. 5, S. 554,3—555,11, u. zwar S. 557 zw. Z. 6 u. 7, S. 747,1—753 l. Z., u. zwar S. 471 zw. Z. 3 u. 4. Hinzugefügt erscheint: S. 18. zw. Z. 6 u. 7: 'Ուրախ լիք Մարիամ առաջ Աստուծանին, որ յարականի ջուտ կրեցի' etc. (Bl. 8b—9a). S. 62 zw. Z. 8 u. 9 'Որ բղամբնա...' etc. (Bl. 28a), S. 546 zw. Z. 1 u. 2: 'Տեղի ես յայնմ ստեղծի օգնականք' etc. (Bl. 240b).

Ma XIII 26.

Bl. 337 (lr. 133b, 236b) + h. 2 Dekbl. — Gr. 12×6,7 (T. 8,8×6). — St. Pp. — Z. 23. — Schr. Rnd., Bl. 182a Z. 16 — 182b Z. 15 Krs. — Ebd. Hnd. u. Ldbz. — Schm. rote Ü. n. Abn. u. Azn., mtff. Zschrn., Zln. u. Rdvzn. — Bz. Vardapet *Սարգիս* (s. Bl. 133a). — Mmd. Bl. 133a u. 335b von jüngerer Hand. — Bm. Bl. 133a zwei Stempel. Die Bl. sind zum Teil falsch gebunden u. folgendermassen anzuordnen: Bl. 1—156, 162, 168—161, 167, 163—192, 198, 195, —196, 194, 193,

199—227, 230, 228—229, 231—232, 234—235, 233, 236—259, 311—336, 260—330, 337. —
Zst. missig, manche Bl. geflickt, alle unsauber, es fehlen Bl. a. A., zw. Bl. 242 u.
243, zw. 257 u. 258, zw. 268 u. 269, zw. 329 u. 330, zw. 330 u. 331, zw. 336 u. 337.

Hymnarium für d. ganze Jahr in 10, durch je e. Zl. angedeuteten
Abschn., o. Tt. — Bemerkenswerte Abweichungen von der Ausg. *Schar* sind:
Es fehlt: S. 1, 1—2, 11 (wegen Bl.-Verlustes a. A.), S. 64, 17—65, 2, S. 103, 9—12, S.
107, 11—16, S. 493, 9—496, 1 (wegen Bl.-Verlustes zw. Bl. 257 u. 258), S. 557, 7—563, 16,
S. 580, 27—627, 22, (wegen Bl.-Verlustes zw. Bl. 268 u. 269), S. 739, 15—740, 1, S.
740, 15—740 l. Z., S. 741, 13—744, 21, S. 746, 10—746 l. Z. (wegen Bl.-Verlustes zw.
329 u. 330. An anderer Stelle befindet sich: S. 126, 3—17, u. zwar S. 554 zw.
Z. 4 u. 5, S. 139, 20—140, 8, u. zwar S. 550, zw. Z. 4 u. 5, S. 204, 11—207, 8, u.
zwar S. 210 zw. Z. 3 u. 4, S. 568, 3—12, u. zwar S. 555 zw. Z. 14 u. 15, S.
747, 1—753 l. Z., u. zwar S. 472 zw. Z. 7 u. 8. Hinzugefügt erscheint: S. 305
zw. Z. 13 u. 14 e. schwer lesbare Unterweisung, S. 379 h. l. Z. 'Ἐρωδιῶν
ἡγεμονῶν ἡγῆς' (Bl. 182a—b), S. 546 zw. Z. 1 u. 2 'Σκῆψ ἢ καὶ καὶ ἀσκήψ . . .'
etc. (Bl. 329b—330a), S. 685 zw. Z. 7 u. 8 'Ἰ λανθηρῶδῆλ ἡροηγῶδῆν' etc.,
'Ἐρωδιῶν ἡγεμονῶν' etc., 'Ἐρωδιῶν ἡγεμονῶν' etc. (Bl. 299a—b), S. 702, 18
vor 'Ἐρωδιῶν ἡγεμονῶν' 'Ἐρωδιῶν ἡγεμονῶν' etc. (Bl. 308b—309a), am E. (Bl.
335ab) e. Hymnus in 9 Strophen 'Φωνῆς ἡνωψ' etc

Ma XIII 27.

Bl. 227 (lr. 160b). — Gr. 26,4×18 (T. zwap., je 20×6). — St. Pp. — Z. 28. —
Schr. Rnd., Bl. 71a Krs. — Ebd. Hlzd. m. Ldbs. — Schm. rote Ün. u. Abn., ein-
fache mtff. Tiltzn., Rdvzn. u. Zschrn., Bl. 183b Bild eines in der Kirche aufgehährten
Vardapetensargs. — D. 1501 (s. Bl. 213a). — Schr. Subdiakon *Ἐρωδιῶν* (s. Bl.
213b). — Bs. Dorfschulze Hirt *Ἐρωδιῶν* (s. Bl. 182a, 213a), i. J. 1527 e.
Kirche (s. Bl. 214a). — Erneuerer: *Ἐρωδιῶν* (s. Bl. 214b). — Bm. Bl. 1 u. 219 bis
227 entstammen einer anderen Hsch., wie die Abweichung in Grösse (26×17), Zeilen-
zahl (2b) u. Schrift zeigt, Bl. 217 u. 218 gehören in die Mitte der Hsch. — Zst.
schlecht, 1 Ebd.-Deckel u. d. Rck. fehlen, ebenso viele Bl., viele Bl. an falscher
Stelle, folgendermassen anzuordnen: 1, 2, 7—12, 3—6, 217, 13—216, 219—227.

Hauptritual. 1. Bl. 1a—b: Bruchstück aus d. Vorschriften für d.
Begräbnis der Priester, nach e. Angabe am Rd aus d. Vorschrift für d.
achten Tag.

2. Bl. 2ab, 7a—12b, 218ab: Bruchstücke aus den Vorsch. für d. Be-
gräbnis eines Kindes.

3. 3a—6b u. 217a—b: Brucbstücke aus d. Vorschrift für d. Trauung, Bl. 3b—4a. e. Lied *'Ամենազօր Տէր, Թազատի Թափառաց, Թազատիս մեր բզզեցս հանդերձ փառաց'* etc.

4. Bl. 13a—62a: Vorschrift für d. Begräbnis eines Priesters, unvollständig, beginnend mit *Thk* S 15 Z. 16, E. S. 203. Vgl. Ma XIII 28,¹⁷ Bl. 254b—348b.

5. Bl. 62a—64b: Vorschrift für Requiem u. Totenopfer, wsnl. wie *Mascht* S. 718—727. Vgl. Ma XIII 28,¹⁸.

6. Bl. 64b—69a: Vorschrift für die Segnung der Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfertiere wie Ma XIII 28,¹⁹.

7. Bl. 69a—70b: Vorschrift für d. Segnung der Tische, auf denen sich die Gott zur Erinnerung an die Verstorbenen dargebrachten Opfer befinden, wie Ma XIII 28,²⁰ u. Ma XIII 33,²⁰.

8. Bl. 71a: Vorschrift für d. Segnung des Velum (*փիլոն*) u. der Kapuze (*փեղաք*). Vgl. *Mascht Dsern* S. 57—63.

9. Bl. 71b—80a: Vorschrift für d. Kreuzweihe, wsnl. wie Ma XIII 28,²¹, Ma XIII 33,²¹.

10. Bl. 80b—86b: Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Jan., m. Ausnahme d. Anfangslektio wie Ma XIII 28,²² u. Ma XIII 33,²², Bl. 82a das Gebet des Basilins von Caesarea zur Wasserweihe.

11. Bl. 87a—91a: Vorschrift für d. Aufnahme der freiwilligen Büsser von Johannes Mandakuni, eine kürzere Rezension von Ma XIII 28,³⁶.

12. Bl. 91a—98a: Vorschrift für die Entlassung der zum Empfang des hl. Abendmahls am Gründonnerstag Vorbereiteten aus der Bnasse, darin ein Gebet des Vardapet Maschtoths, wsnl. wie Ma XIII 28,²⁷ u. Ma XIII 33,¹⁸.

13. Bl. 98a—101b: Predigt über d. göttliche Gebot (*Քարոզ պատուիրանի*) wsnl. wie Ma XIII 28,^{29a}.

14. Bl. 101b—111b: Vorschrift für d. Fusswaschung am Gründonnerstage von Ephraim d. Syrer, übersetzt vom Katolikos Gregor d. Pahlawanier, wsnl. wie Ma XIII 28,²⁸ u. Ma XIII 33,¹⁹, doch hier die dort fehlenden Lieder: Bl. 107a—108a: *'Այս խորհուրդ լլկցաւ.'* etc., *'Սկրս իմ սասունի'* etc., *'Որք որ փոփոզին'* etc., *'Թէ մեզք մարմնային'*, *'Գրովքէ մարմնային'* etc.

15. Bl. 111b—112b: Vorschrift für d. Weihe der Kirchenglocke beziehungsweise eines demselben Zweck dienenden Instruments, wie Ma XIII 28,²³ u. Ma XIII 33,²³.

16. Bl. 112b—113a: Vorschrift für d. Reinigung derer, die unreine Speisen genossen haben, wie Ma XIII 28,²⁴. Vgl. auch Ma XIII 33,²⁰.

17. Bl. 113a—114a: Vorschrift für d. Segnung d. Opferfrüchte wie Ma XIII 33,28.

18. Bl. 114a—116a: Vorschrift für d. Segnung der Samenkörner u. des Getreides auf der Tenne, wsnl. wie Ma XIII 28,20 u. Ma XIII 33,12.

19. Bl. 116a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Kelter wie Ma XIII 33,21.

20. Bl. 116b—118a: Vorschrift für d. Wasserweihe durch Eintauchen des Kreuzes (für Heilzwecke) wie Ma XIII 33,22. Vgl. auch Ma XIII 28,22.

21. Bl. 118a—122a: Vorschrift für d. Tonsur u. Einkleidung d. m. dem Gelübde der Keuschheit in einen Orden eintretenden Männer u. Frauen wie Ma XIII 28,11.

22. Bl. 122a—b: Vorschrift für d. Weihe zum Klosterökonom, wsnl. wie Ma XIII 28,14.

23. Bl. 122b—124b: Gebet am Krankenbett zu sprechen, wie Ma XIII 33,28.

24. Bl. 124b—127a: Vorschrift für d. Weihe zum Klostervorsteher wie Ma XIII 28,12.

25. Bl. 127a—130b: Vorschrift für d. Begräbnis eines Laienbruders wie Ma XIII 33,12. Vgl. auch Ma XIII 28,12.

26. Bl. 130b—136b: Vorschrift für d. Einkleidung der Laienbrüder wie Ma XIII 28,12, nur fehlen einige Lectiones u. d. E. des letzten Gebets.

27. Bl. 136b—137a: Vorschrift für d. Weihe zur Nonne, nur e. Gebet, das der Bischof zu sprechen hat.

28. Bl. 137a—b: Vorschrift für d. Segnung des Tisches, auf dem sich die Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfer befinden, wie Ma XIII 33,22. Vgl. auch Ma XIII 28,22a.

29. Bl. 137b: Vorschrift für d. Segnung der Tische, auf denen sich die den Märtyrern zur Erinnerung an die Verstorbenen dargebrachten Opfer befinden, wie Ma XIII 33,22. Vgl. auch Ma XIII 28,22a.

30. Bl. 137b—138b: Vorschrift für die Empfangnahme u. Bergung von Reliquien wie Ma XIII 28,17.

31. Bl. 138b—142b: Vorschrift für d. Segnung der Sakristei am Gründonnerstage, d. i. e. langes Gebet von Johannes Chrysostomus wie Ma XIII 20,7 f. n. *Dsh* Nr. 68,41. Ein Auszug hieraus in Ma XIII 28,20b.

32. Bl. 142b—143a: Vorschrift für d. Segnung d. Weihrauchs wie Ma XIII 33,22. Vgl. auch Ma XIII 28,7.

33. Bl. 143a: Gebet bei Wiederaufnahme eines Meineidigen in d. Kirche wie Ma XIII 28,¹² u. Ma XIII 33,³⁰.

34. Bl. 143a—b: Vorschrift für d. Segnung neuer Kirchenbücher, wamt. wie Ma XIII 28,⁶ u. Ma XIII 33,³¹

35. Bl. 143b: Gebet um Regen in der Zeit d. Dürre wie Ma XIII 28,¹² u. Ma XIII 33,³⁰.

36. Bl. 144a—146a: Lebensbeschreibung des Maschtoths von Eghivard wie Ma XIII 28,¹⁶.

37. Bl. 146a—147b: Vorschrift für d. Wiederaufnahme der von Ketzeri Bekehrten, bestehend aus e. Gebet von Mchithar Gosch Աղգթք Մխիթար Գօշ Վաղգիւթի վառ արխասկանացն և այլոց շերտուածիկացն, զի յարժամ զբողոքանան, ընթիւննուն ի վերջ և ասաննն սուրբ իւղղով. A Աստուծ վրկիէ յեր . . . ' etc. Bl. 147b e. Unterweisung, die beagt, dass die von d. Lehre des Nestor u. Eutyches sich Bekehrenden nicht von neuem gesalbt zu werden brauchen.

38. Bl. 147b—155a: Vorschrift für d. Erziehung der schon bei ihrer Gehurt zum geistlichen Beruf Bestimmten von Arakhel von Siunikh wie Ma XIII 28,⁴

39. Bl. 155a—180b: Vorschrift für d. Priesterweihe wie Ma XIII 28,⁵, am A. noch etwas ausführlicher.

40. Bl. 180b—182b: Lieder (sog. գանձ). d. bei Gelegenheit d. Ordination zu singen sind, a.) Bl. 180b—182a d. Abn. d. Strophen = Գրիգորի է wie Dsh Nr. 25 Գ 1, b.) Bl. 182a—b: 'Տող ի սէր Աստուծէ' A. 'Տարփացեալ բղձանամք. Տեր Յիսուս, բոյզ զեղմանցդ' etc., d. Abn. d. Strophen = 'սէր Աստուծաւ սաէ'.

41. Bl. 182b—189a: Vorschrift für d. Grundsteinlegung d. Kirche von Johannes Mandakuni.

42. Bl. 189b: Familiennotizen, von jüngerer Hand eingetragen.

43. Bl. 190a—204a: Vorschrift für d. Einweihung e. Kirche.

44. Bl. 204a—206b: Vorschrift für d. Weihe d. Taufbeckens wie Ma XIII 28,²

45. Bl. 206b—207a: Vorschrift für d. Segnung d. Kirchenmalereien wie Dsh Nr. 68,¹⁷ u.

46. Bl. 207a—b: Vorschrift für d. Segnung e. neuen Kirchentür wie Dsh Nr. 68,¹².

47. Bl. 207b—212a: Vorschrift für d. Entsühnung einer durch Ungläubige entweihen Kirche wie Dsh Nr. 68,¹⁸.

48. Bl. 212a—b: Vorschrift für d. Segnung von Altardecken, Vorhängen u. dergl., wie *Dsh* Nr 68,^{ss}, d. Gebet wie *Mascht* 368. Vgl. auch Ma XIII 33,^{ss}.

49. Bl. 212b—213b: Nachr.

50. Bl. 214b: Vorschrift für d. Segnung des Kelches und Deckels wie *Dsh* Nr. 68,^{ss}, d. Gebet wie *Mascht* 362.

51. Bl. 215b: Familiennotizen.

52. Bl. 216a—b: Bruchstück aus e. Begräbnisvorschrift.

53. Bl. 219a—226a: Bruchstücke aus verschiedenen Begräbnisvorschriften.

54. Bl. 226a—b: Begräbnis- u. Totenlied, '*Ո՞վ քաշմանք*' etc., unvollständig. Vgl. *Dsh* Nr. 148, *Բ* 1 *բ* u. Ma XIII 33,^{ss}.

55. Bl. 227a—b: Nachr. der Hsch., aus der d. Bl. 219—227 stammen. Dieselbe ist 1649 von Paulus aus Dschulfa gekauft u. dem Vardapet Simeon aus Dschulfa geschenkt worden. — Am Schluss: Bruchstücke aus e. Gedicht auf d. hl. Geist.

Ma XIII 28.

Bl. 354 + h. 1 Dekbl. — Gr. 27×18 (T. zwsp., je 20×5,5). — St. Pp., d. Dekbl. Pgt. — Z 27. — Schr. Rud., d. Dekbl. Unz. — Ebd. HandEvL. — Schm. rote Ün., einfache Titelv., Rdvzn. u. Zschr. — D. 1515 (s. Bl. 352b). — O. Kloster Gardmanik bei Gandzak (s. Bl. 352b). — Schr. *Աղկարան* (s. Bl. 352b). — Bz. Erzbischof *Քաթեդր*, Vorsteher d. Klosters Gardmanik bei Gandzak (s. Bl. 352b). — Mnd. Bl. 111b. — Nachr. Bl. 352b—353b. — Zst. Rck. halb abgerissen, e. Ebd.-Deckel zerbrochen, am E., zw. Bl. 23 u. 24, sowie zw. Bl. 346 u. 347 fehlen Bl., am A. 3 Lagen, sonst ziemlich gut.

Hauptritual. 1 Bl. 1a—b: Bruchstück aus d. Vorschrift für d. Laienbegräbnis, wmtl. wie *Mascht* 511,^s—515,^{ss}, 521,^s ff., 523,^s ff., 525,^{ss} ff.

2. 2a—4b: Vorschrift für d. Weihe d. Taufbeckens wie Ma XIII 27,^{ss}.

3. Bl. 4b—5b: Vorschrift für d. Weihe d. Kirchenglocke bzw. eines denselben Zweck dienenden Instruments wie Ma XIII 33,^{ss} u. *Dsh* Nr. 68,^{ss}.

4. Bl. 5b—16b: Vorschrift für d. Erziehung der schon bei ihrer Geburt zum geistlichen Beruf Bestimmten von Arakhel von Siunikh in 5 Abschnitten, a.) Bl. 5b—6a: Vorwort, b.) Bl. 6a—8b: Vorschrift für d. Erziehung von d. Geburt bis zum 7 J. in 10 Satzungen, c.) Bl. 8b—10b: Vorschrift für d. Erziehung vom 7. bis zum 30. J. in 10 Satzungen, d.) Bl. 10b—12b: Vorschrift für d. Prüfung d. Würdigkeit des zum geistlichen Stand Berufenen durch d.

Beichtvater u. für d. vor der Weihe an ihn zu richtenden Ermahnungen in 10 Satzungen, e.) Bl. 12b—16b: Vorschrift für d. Prüfung des zum geistlichen Stand Berufenen in d. Glaubenslehre durch d. Weibischof am Tage d. Ordination sowie für d. Vorbereitung in Gegenwart d. Gemeinde und die vom Bischof an ihn zu richtenden Ermahnungen, *GAst* 237ff. (nach *Dsh*) Vgl. auch Ma XIII 27,²⁶ u. *Dsh* Nr. 25 *U* 1. 2. 3. 5 *uu*

5 Bl. 16b—51b: Vorschrift für d. Priesterweihe, u. zwar a) Bl. 16b—20a für das nicht zu den eigentlichen Weihen gerechnete Praeambulum, d. Aufnahme in den Klerus durch Vollziehung d. Tonsur, Ablegung d. Glaubensbekenntnisses u. Verfluchung d. Ketzer, b.) Bl. 20a—26a: f. d. niederen Weihen, nämlich a.) Bl. 20a—22a: zum Ostiarius (*դմաստան*), β.) Bl. 22a—23b: zum Lector (*լեկտոր*), γ.) Bl. 23b—24a: zum Exorcisten (*եքզիստոցի*), unvollständig, da e. Bl. zw. 23 u. 24 fehlt, δ.) Bl. 24a—26a: zum Akoluth (*ակոլուտ*), c.) Bl. 26a—51b: für d. höheren Weihen, nämlich a.) Bl. 26a—28a: zum Subdiakon (*սուբդիակոս* od. *դպիր*), β.) Bl. 28a—37b: zum Diakon (*ստրկոս*), γ.) Bl. 37b—51b: zum Priester, Sacerdos (*քահանայ*), *GAst* I 159, II 272, I 1—146 (nach *Dsh*), *Mascht Dzern* S. 5—23, 26—63 u. *Dsh* Nr. 25. *P* 1 *u-g*, 7, 2

6. Bl. 51b—52a: Vorschrift für d. Weihe neuer Kirchenbücher wie *Dsh* Nr. 68,³⁶ *Mascht* 373—384. Vgl. auch Ma XIII 33,³¹.

7. Bl. 52a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Weihrauchs wie *Mascht* 372. Vgl. auch Ma XIII 33,³² u. *Dsh* Nr. 68,³⁵.

8. Bl. 52b—55b: Vorschrift für d. Weihe von Christusbildern m. 4 Gebeten.

9. Bl. 55b—58a: Vorschrift für d. Weihe von Marienbildern m. 2 zweiseitigen Gebeten.

10. Bl. 58a—b: Vorschrift für d. Weihe von Heiligenbildern, abweichend von *Dsh* Nr. 68,⁴⁰.

11. Bl. 58b—63b: Vorschrift für d. Tonsur u. Einkleidung der m. dem Gelübde der Keuschheit in einen Orden eintretenden Männer u. Frauen, am A. e. lange Unterweisung, dann d. Praedikation 'Կանոն բարեկեցանութեան և խաղաղութեան . . .' etc., dann d. Gebet Տէր Աստուծոյ անձնակալ, անձնազար' etc.

12. Bl. 63b—83b: Vorschrift für d. Einkleidung der Laienbrüder.

13. Bl. 83b—86b: Vorschrift für d. Weihe zum Klostervorsteher.

14. Bl. 86b—87b: Vorschrift für d. Weihe zum Klosterökonom, nur e. Gebet.

15. Bl. 87b—97a: Vorschrift für d. Begräbnis e. Laienbruders, bis

Bl. 92b wie Ma XIII 33,12, *Dsh* Nr. 68,10, dann wie Ma XIII 33,5 (Bl. 42b—48a), einiges in *Mascht* 508—542.

16. Bl. 97a—101a: Vorschrift für d. Tag nach dem Begräbnis, wsentl. wie *Mascht* 542—584. Vgl. auch Ma XIII 33,7 u. *Dsh* Nr. 68,7.

17. Bl. 101a—102a: Vorschrift für d. Empfangnahme u. Bergung von Reliquien. Vgl. Ma XIII 27,20.

18. Bl. 102b—106b: Vorschrift für d. Myrrhonweihe am Gründonnerstag, am E. e. Gebet des hl. Athanasius, d. ganze anders als *Dsh* Nr. 51,2.

19. Bl. 107a—111a: Vorschrift für d. Salbung des Königs, wohl übersetzt von Nerses von Lambron. Vgl. *Ar* 1893, S. 236—237.

20. Bl. 111a—125b: Vorschrift für d. Vollziehung d. Taufe, mit mehr Gebeten als Ma XIII 33,1, ziemlich abweichend von *Mascht* 3—92. Die Unterweisung besagt unter anderen, dass d. Pate d. Kindes vor d. Taufe in d. christlichen Lehre zu unterrichten ist, dass alle Täuflinge vor Vollzug d. Sakraments, u. zwar Erwachsene schon 2—3 Wochen vorher, durch Handauflegung durch d. Priester von ihren Sünden loszusprechen sind, dass bei d. eigentlichen Taufe, d. Eintauchen in d. Wasser, keine Frau zugegen sein darf, dass d. Getaufte bis zum achten Tage täglich in weissem Kleid in d. Kirche gehen bzw. gebracht werden muss, um dort d. Abendmahl zu empfangen, dass d. Kind im siebenten J. d. Teufel entsagen u. in d. Christlichen Lehre unterrichtet werden muss, u. dass d. Eltern es erst um diese Zeit für einen Beruf bestimmen dürfen.

21. Bl. 125b—135a: Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Jan., darin auch d. Gebet des Basilus von Caesarea zur Wasserweihe (Bl. 128b), wie Ma XIII 33,20 u. *Dsh* Nr. 68,24 bis auf d. abweichenden Aa-Lektio.

22. Bl. 135a—138a: Vorschrift für d. Segnung d. Verlobung, wsentl. wie *Mascht* 106—120.

23. Bl. 138a—142b: Vorschrift für d. Segnung d. Hochzeitskleider, stark abweichend von Ma XIII 33,24

24. Bl. 142b—149b: Vorschrift für d. Trauung (Kranzaufsetzung u. Kranzabnahme), ausführlicher als Ma XIII 33,20 u. 6 u. *Mascht* 149—173.

25. Bl. 149b—152b: Vorschrift für d. Erteilung d. hl. Kommunion an die Kranken, etwas ausführlicher als Ma XIII 33,2, *Mascht* 191—208.

26. Bl. 153a—164b: Vorschrift für das Begräbnis eines Laien wie *Dsh* Nr. 68,6, ausführlicher als Ma XIII 33,5, nur teilweise wie *Mascht* 441—542.

27. Bl. 164b—168b: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Laienbegräbnisses, wsnl. wie *Mascht* 566—581, Ma XIII 33,7 u. *Dsh* Nr. 68,7.

28. Bl. 168b—170a: Vorschrift für d. siebenten Tag d. Laienbegräbnisses, nur zum Teil wie Ma XIII 33,8 u. *Mascht* 585—596.

29. Bl. 170a—178a: Vorschrift für d. Begräbnis eines Kindes, Bl. 171a u. 176b je e. Stück aus d. Lehre des hl. Gregor, nur zum Teil wie Ma XIII 33,9 u. *Mascht* 597—664.

30. Bl. 178a—180a: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Kinderbegräbnisses wie Ma XIII 33,11 u. *Dsh* Nr. 68,8, ganz verschieden von *Mascht* 665—679.

31. Bl. 180a—184a: Vorschrift für Requiem u. Totenopfer wie Ma XIII 33,12, teilweise wie *Mascht* 707—716. Vgl. auch *Dsh* Nr. 68,12.

32. Bl. 184a—189b: Vorschrift für d. Segnung d. Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfertiere, ausführlicher als Ma XIII, 12, wsnl. wie *Dsh* Nr. 68,14.

33. Bl. 189b—192b: Vorschrift für d. Segnung der d. Opferspeisen tragenden Tische, u. zwar a.) Bl. 189b: für d. Segnung d. Tisches, auf dem sich die Gott zur Versöhnung gespendeten Opfer befinden, wie Ma XIII 33,20 u. *Dsh* Nr. 68,14 p, b.) Bl. 189b—191b: für d. Segnung d. Tische, auf denen sich die Gott zur Erinnerung an die Verstorbenen gespendeten Opfer befinden, wie Ma XIII 33,25 u. *Dsh* Nr. 68,14 p u. dann "Գոհանամք և փարիսաւքովք զգեղ. բարկեացք և բազումեղբրք" etc., c.) Bl. 191b—192b: für d. Segnung der Tische, auf denen sich die d. Märtyrern zur Erinnerung an die Verstorbenen dargebrachten Opfer befinden, e. Gebet.

34. Bl. 192b—204b: Vorschrift für d. Kreuzweihe wie Ma XIII 33,27, ähnlich *Dsh* Nr. 68,17.

35. Bl. 204b—206b: Vorschrift für d. Wasserweihe durch Eintauchen d. Kreuzes (zu Heilzwecken), wsnl. wie Ma XIII 33,27. Vgl. auch *Dsh* Nr. 68,21 u. *Mascht* 305—311.

36. Bl. 206a—216a: Vorschrift für d. Aufnahme d. freiwilligen Büsser von Johannes Mandakuni, ganz unabhängig von dessen Ruf zur Busse *Mamt* 207—208.

37. Bl. 216a—225a: Vorschrift für d. Entlassung der zum Empfang d. hl. Abendmahls am Gründonnerstag Vorbereiteten aus d. Busse, wie Ma XIII 33,19, ähnlich *Dsh* Nr. 68,27, darin e. Gebet des Vardapet Maschtoths.

38. Bl. 225a—234b: Vorschrift für d. Fusswaschung am Gründonnerstage

von Ephraim d. Syrer, übersetzt vom Katholikos Gregor d. Pahlawunier, fast wie Ma XIII 33,¹⁹, gedruckt im *Ճարոյց* u. anderawo. Vgl. *Dsh* Nr. 68,¹⁹.

39. Bl. 234b—240b: Zwei für d. Gründonnerstag bestimmte Stücke, a.) Bl. 234b—238b: d. Predigt über d. göttliche Gebot (*Բարոյ պատուիրանի*), nach *Ղկց* III 27 Sp. 1 Z. 34—35 von Basilius, b.) Bl. 238b—240b: Auszug aus d. Gebet für d. Segnung d. Sakristei (vgl. Ma XIII 27,²¹), das in Ma XIII 20,² f. (Bl. 164b) dem Johannes Chrysostomus zugeschrieben wird, *Մբոյ այս մեծ է ափսոսք սուսմիս ու բարեբախտ եղև . . .* etc.

40. Bl. 241a—243a: Vorschrift für d. Segnung d. Samenkörner, d. Getreides auf der Tenne u. d. Kelter, wstnl. wie *Mascht* 421—429, d. Gebet jedoch vollständiger. Vgl. Ma XIII 33,¹⁹ u. *Dsh* Nr. 68,¹⁹.

41. Bl. 243b—246b: Vorschrift für d. Segnung d. Trauben von Nerses Schnorhali (vgl. *Dsh* Nr. 245,² g), d. A. etwas abweichend von *Dsh* Nr. 68,¹⁹.

42. Bl. 246b: Gebet um Regen in d. Zeit der Dürre wie *Mascht* 434—436, *Dsh* Nr. 68,¹⁶ u. Ma XIII 33,²¹.

43. Bl. 246b—247a: Vorschrift für d. Weihe zum Lektor. Ü. *Կանոն սննդառնեսոյ* (= *ἀναγνώσιων*), որ *ձեռնադրեն է լինի դրակարգոյց*.

44. Bl. 247a—247b: Gebet für d. Reinigung derer, die unreine Speisen genossen haben, wie Ma XIII 33,¹⁹.

45. Bl. 247b—248a: Gebet für die Reinigung beschmutzter Nahrung wie Ma XIII 33,²⁰.

46. Bl. 248a: Gebet bei d. Wiederaufnahme eines Meinsidigen in die Kirche. Vgl. Ma XIII 33,²⁰.

47. Bl. 248a—251b: Lebensbeschreibung des Vardapet Maschtoths von Eghivard, d. Begründers d. Klosters Sewan, von seinem Schüler Stephanos aus dem Jahre 894, das Nachwort der Vorlage dieser Hsch. Vgl. auch *Kar* 49.

48. Bl. 251b—352a: Vorschrift für d. Begräbnis von Priestern, Bischöfen u. Klostervorstehern in acht Abschnitten: a.) Bl. 251b—330a: Vorschrift für d. Vorbereitungen wie Waschen d. Leiche u. d. eigentliche Begräbnis, wstnl. wie *Thk* 1—169, darin auch die Geschichte des Todes d. kleineren Propheten wie Ma XIII 20,² l, b.) Bl. 330a—337a: Vorschrift für d. zweiten Tag, wstnl. wie *Thk* 170—180, c.) Bl. 337a—340a: Vorschrift für d. dritten Tag, abweichend von *Thk* 181—184, d.) Bl. 340a—342b: Vorschrift für d. vierten Tag, nur zum Teil wie *Thk* 185—189, e.) Bl. 342b—346a: Vorschrift für d. fünften Tag, nur zum Teil wie *Thk* 189—192, f.) Bl. 346a—347a: Vorschrift für d. sechsten Tag, unvollständig, da zw. Bl. 346 u. 347 Blr. fehlen,

nur zum Teil wie *Thk* 193—196, g.) Bl. 347a—348b: Vorschrift für d. siebenten Tag, nur zum Teil wie *Thk* 196—203, h.) Bl. 349a—352a: Vorschrift für d. achten Tag, nur zum Teil wie *Thk* 203—207.

49. Bl. 352b—353b: Nachr. des Schrbs.

50. Bl. 354a—b: Lied (*qanda*) des Vardapet Manuel, wie Ma XIII 29.11a, aber unvollständig.

Das Dekbl. enthält e. Bruchstück aus e. Evangelium.

Ma XIII 29.

Bl. 170 + v. u. h. je 1 Dekbl. — Gr. 16,5×11,6 (T. 12,5×8). — St. Pp. — Z. 16. — Schr. Rnd., von Bl. 169a Krr. — Ebd. Hied. m. Ldbz. — D. 1548 (s. Bl. 159b). — O. Baehni bei Erserum (s. Bl. 159b). — Schr. *Պարուս* (s. Bl. 159b). — Bnd. *Տէր Գրիգոր* (s. Bl. 102a), dann 1640 Weltpriester *Սուրբաւ* (s. Bl. 27a). — Bs. *Տէր Գրիգոր* (s. Bl. 3a, 160a), bis 1650 *Համահ* (s. Bl. 3a), von 1650 an *Տէր Սարգիս* (s. Bl. 3a), *Ընդորր* u. seine Söhne (s. Bl. 160). — Hmd. Bl. 3a, 27a, 102a, 160a. — Nachr. Bl. 159b. — Zst. es fehlen Blr. zw. Bl. 12 u. 13, 20 u. 21, 22 u. 23, 24 u. 25, 35 u. 36, 46 u. 47, 56 u. 57, 67 u. 68, 99 u. 100, 150 u. 161, 160 u. 161, 168 u. 169; d. Blr. zum Teil falsch gebunden, folgendermassen anzuordnen; 1—92, 96, 94—95, 93, 97—98, 102, 100, 101, 99, 103—170, sonst ziemlich gut.

Ritual. 1. Bl. 1a—2b: Lied des Nerses Schnorhali *Աստուած լուսոյ*

Յէկ II 11.

2. Bl. 3a: Zitat aus e. arabischen Buch zum Beweise, dass Jesus Gottes Sohn ist.

3. Bl. 3b—19a: Vorschrift für d. Wasserweihe.

4. Bl. 19a—24b: Vorschrift für d. Kouvertitentaufe, unvollständig wegen Bl.-Verlusts.

5. Bl. 24a—34b: Vorschrift für d. Kranzaufsetzung (als Teil des Trauungsritus), unvollständig wegen Bl.-Verlusts.

6. Bl. 34b—35b: Vorschrift für d. Kranzabnahme (als Teil des Trauungsritus), unvollständig wegen Bl.-Verlusts.

7. Bl. 36a—44b. Vorschrift für d. Segnung eines Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfers, unvollständig wegen Bl.-Verlusts.

8. Bl. 44b—45a: Vorschrift für d. Salzsegnung.

9. Bl. 45a—46a: Vorschrift für d. Segnung eines Gott zur Erinnerung an die Verstorbenen dargebrachten Opfers.

10. Bl. 46a—b: Vorschrift für d. Segnung des Oster- od. Vardavar-Lammes.

11. Bl. 46b: A. d. Vorschrift für d. Segnung eines Opfervogels, unvollständig wegen Bl.-Verlusts.

12. Bl. 47a—53a: Vorschrift für d. Spendung d. Abendmahls an Kranke, unvollst. wegen Bl.-Verlusts.

13. Bl. 53a—66a: Vorschrift für d. Begräbnis eines Kindes, unvollst. wegen Bl.-Verlustes.

14. Bl. 66a—69a: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Kinderbegräbnisses, unvollst. wegen Bl.-Verlustes.

15. Bl. 69b—90b: Vorschrift für d. Begräbnis eines Laien.

16. Bl. 90b—92b, 94a—95b, 93, 97a—98b, 102a: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Laienbegräbnisses, unvollst. wegen Bl.-Verlustes.

17. Bl. 102b, 100a, 101b, 99, 103a—b: Vorschrift für Requiem u. Totenopfer, unvollständig wegen Bl.-Verlusts.

18. Bl. 103b: Vorschrift für d. Salzsegnung wie Ma XIII 29,8.

19. Bl. 104b—109a: Vorschrift für d. siebenten Tag u. d. Monatstag eines Begräbnisses, aus verschiedenen Kanones zusammengesetzt, verschieden von *Mascht* n. Ma XIII 33,8.

20. Bl. 109a—114a: Vorschrift für d. Segnung d. Samenkörner, d. Getreides auf d. Tenne u. des Kelter.

21. Bl. 114a—118a: Vorschrift für d. Segnung des Wassers durch Eintauchen d. Kreuzes.

22. Bl. 118a—119b: Vorschrift für d. Ritus b. e. kreissenden Frau, *Mascht* 314—317.

23. Bl. 119b—122a: Vorschrift für d. Krankenbesuch.

24. Bl. 122a—b: Gebet über e. vom Teufel Besessenen, 'Տէր Աստուծոյ զանբնակեաց. (այ) բնակեաց զսխառ' etc.

25. Bl. 122b—123b: Gebet gegen d. Fieber, Տէր զբնած և սղարմած, Հայր Տեռն ճերմ' etc.

26. Bl. 123b—124a: Gebet um Regen in d. Zeit d. Dürre.

27. Bl. 124a—125a: Vorschrift für d. Reinigung derer, die unreine Speisen genossen haben.

28. Bl. 125a—145b: Vorschrift für d. Fusswaschung am Gründonnerstage, etwas abweichend von Ma XIII 33,10.

29. Bl. 146a—159a: d. Ev. d. Ol tragenden Frauen u. d. sog. Heilsevangelien wie Ma XIII 30,10, jedoch unvollst. wegen Bl.-Verlusts.

30. Bl. 159b—160a: Nschr.

31. Bl. 160b—168b: Lieder, u. zwar a.) Bl. 160b—164b: 6 Lieder vom Vardapet Manuel wie Ma XIII 33, 28, jedoch unvollst. wegen Bl.-Verluste, b.) Bl. 164b—167a: anonyme Totenklage, Ma XIII 33, 28, darunter ein Spruch in Geheimschrift m. spöttischer Aufforderung zur Entzifferung, c.) Bl. 167b—168a: Lied auf d. Gottesmutter von Gregor von Aghthamar, *Dsh* Nr. 344, 16, d.) Bl. 168a—b: Totenklage am Grabe, *Եղբայրք որ կայք սաս ժրարան՝* etc.

32. Bl. 169a—170a: nur lose zusammenhängende Verse im Anschluss an die Alexander Sage: a) üb. d. Kaufmann, der Menschenhandel treibt etc., b.) üb. d. Schlange, die Adam aus d. Paradies vertrieben etc., e.) üb. d. Duldsamkeit gegen d. sündigende Frau, d.) üb. Alexander d. Grossen, den d. Welt verschlingenden Löwen, e.) üb. d. Einhorn u. seinen Reiter, f.) üb. d. Gemahlin d. Königs Philippos, d. ihren Gemahl verlässt u. Herrin von Ägypten wird, g.) üb. d. König Philippos, d. seine unschuldige Frau beschuldigt hat u. dafür von seinem Sohn Alexander getötet wird. Vgl. d. ähnliches behandelnden Gedichte von Chatschatur Ketscharethsi., über den *Dsh Us* S. 21 ff., S. 85—137.

Ma XIII 30.

Bl. 197 (fr.: 1a). — Gr. 18×13,5 (T. 13×10). — St. Pp. — Z. 17. — Schr. Rnd. — Ebd. Hlzd. m. Ldbz. Schm. rote Abn., Ün. u. Asn., mittf. Zschrn., Vogelschrn. etc., Zln. u. Rdvzn., 176a, 178a u. 182a Bild am Rand, 2b u. 164b Vollbilder. — D. 1569 (s. Bl. 197a). — Schrö. *Կարպեան* (s. Bl. 197a). — Bs. *Աղբրեկ* (s. Bl. 197a). — Mnd. Bl. 194b. — Nachr. Bl. 195a—197a. — Zst. zw. Bl. 10 u. 11 folian Bl., sonst gut.

Ritual. 1. Bl. 1a—2a: Inhaltsverzeichnis.

2. Bl. 3a—16b: Vorschrift für d. Taufritus.

3. Bl. 16b—22a: Vorschrift für d. Kranzaufsetzung (als Teil d. Trauungsritus).

4. Bl. 21b—23a: Vorschrift für d. Kranzabnahme (als Teil d. Trauungsritus).

5. Bl. 23a—27a: Vorschrift für d. Erteilung d. Abendmahls.

6. Bl. 27a—47a: Vorschrift für d. Begräbnis eines Laien.

7. Bl. 47a—54a: Vorschrift für d. zweiten Tag des Laienbegräbnisses.

8. Bl. 54a—64b: Vorschrift für d. Begräbnis eines Kindes.

9. Bl. 64b—71a: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Kinderbegräbnisses.

10. Bl. 71a—77a: Vorschrift für e. Requiem.

11. Bl. 77a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Salzes.

12. Bl. 77b—81b: Vorschrift für d. siebenten Tag u. Monatstag d. Laienbegräbnisses.

13. Bl. 81b—89a: Vorschrift für d. Segnung eines Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfers.

14. Bl. 89a—90a: Vorschrift für d. Segnung d. Opferlammes.

15. Bl. 90a—93a: Vorschrift für d. Segnung eines zur Erinnerung an die Verstorbenen dargebrachten Opfers.

16. Bl. 93a—94a: Vorschrift für d. Segnung neuer Kirchenbücher.

17. Bl. 94a—95a: Vorschrift für d. Segnung einer neuen Kirchentür.

18. Bl. 95a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Weihrauchs.

19. Bl. 95b—96a: Vorschrift für d. Reinigung derer, die unreine Speisen genossen haben.

20. Bl. 96a—b: Gebet bei Wiederaufnahme eines Meineidigen in d. Kirche.

21. Bl. 96b—100b: Vorschrift für d. Segnung d. Samenkörner, d. Getreides auf d. Tenne u. d. Kelter.

22. Bl. 100b—101b: Vorschrift für die Segnung der Kirchenmalereien.

23. Bl. 101b—102b: Vorschrift für d. Segnung von Altardecken, Vorhängen u. dergl.

24. Bl. 102b—103a: Vorschrift für d. Segnung d. Kelchs u. Deckels.

25. Bl. 103a—109a: Vorschrift für d. Segnung d. Taufbeckens.

26. Bl. 109a—111b: Vorschrift für d. Entsöhnung einer entweihten Kirche.

27. Bl. 111b—131b: Vorschrift für d. Kreuzweihe.

28. Bl. 131b—155a: Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Januar m. d. Segen d. hl. Basilus.

29. Bl. 155a—176a: Vorschrift für d. Fusswaschung am Gründonnerstag.

30. Bl. 176a—185a: d. Ev. der Öl tragenden Frauen u. d. sog. Heils-Ev., derartig angeordnet, dass d. Abschn. aus demselben Evangelium zusammenstehn.

31. Bl. 185a—189a: Manuel's Klagelieder wie Ma XIII 31,18.

32. Bl. 189a—190b: Aristakes' *'նկայք այսապ, կըրպք առն'*, etc. wie *Dsh* Nr. 123,4 § u. *Ff* Nr. 5,24.

33. Bl. 190b—193a: Lied zum Vorabend d. Auferstehungsfests wie *Dsh* Nr. 313,4 *խք*.

34. Bl. 193a—b: Nerses Schnorhali's *'Արսահայ կանայքն որբային'* etc. *Schnorh* 395.

35. Bl. 193b—194b: Nerses Schnorhali's 'Կանոնային արարանսւսանք լային' etc. *Schnorh* 393—394.

Ma XIII 31.

Bl. 125. — Gr. 15×10,5 (T. 10,2×6,5.) — St. Pp. — Z. 21—23. — Schr. Kra. Bl. 125b Kra. u. Krr. — Ebd. HmdEvl. u. Stf. — Schm. rote Abn., Azn. u. Ün., einfache Tiltzn., Rdvzn. u. Zbn. — D. 1633 (s. Bl. 117a). — Schrö. e. Welt-priester, wohl Երկրպետ (s. Bl. 117a). — Mmd. n. Nschr. Bl. 117a. — Zst. Ebd. beschädigt, manche Bl. lose, sonst gut.

Ritual m. einigen Auszügen aus anderen Kirchenbüchern.

1. Bl. 1a: Verzeichnis der d. Tirathu Johannes gehörigen Bücher.
2. Bl. 1b: Inhaltsverzeichnis zum Ritual.
3. Bl. 2a—19a: Vorschrift für d. Vollziehung d. Kindertaufe, wsnl. wie *Mascht* 5—92. Vgl. Ma XIII 33,¹.
4. Bl. 19a—28b; Vorschrift für d. Trauung: a) Bl. 19a—26b: für d. eigentliche Trauung, wsnl. wie *Mascht* 133—162, jedoch weniger ausführlich, b) Bl. 26b—28b: für d. Kranzabnahme, wsnl. wie *Mascht* 165—172. Vgl. Ma XIII 33,² c.
5. Bl. 28b—30b: Vorschrift für d. zweite Trauung, wsnl. wie *Mascht* 175—188, jedoch o. d. Glaubensbekenntnis.
6. Bl. 30b—34b: Vorschrift für d. Austeilung d. hl. Abendmahls an Kranke, d. erste Gebet wie Ma XIII 33,² sonst wsnl. wie *Mascht* 191—208, nur hinsichtlich d. Anordnung verschieden.
7. Bl. 34b—48b: Vorschrift für d. Begräbnis e. Kindes, u. zwar a) Bl. 34b—46a: für d. eigentl. Begräbnis, nur zum Teil wie *Mascht* 595—664, b) Bl. 46a—48b: für d. zweiten Tag, stark abweichend von *Mascht* 665—679.
8. Bl. 48b—71a: Vorschrift für d. Begräbnis e. Laien, u. zwar a) Bl. 48b—64b: für d. eigentl. Begräbnis, wsnl. wie *Mascht* 441—542, b) Bl. 64b bis 66a: e. Anhang für d. Tröstung d. Hinterbliebenen im Hause nach d. Begräbnis, c) Bl. 66a—71a: für d. zweiten Tag, wsnl. wie *Mascht* 543—584.
9. Bl. 71a—76a: Vorschrift für e. Requiem, nur zum Teil wie *Mascht* 707—727. Vgl. Ma XIII 28,³¹ u. Ma XIII 33,¹⁴.
10. Bl. 76a—76b: Vorschrift für d. Segnung des d. gewöhnlichen Gebrauch dienendes Salzes (vgl. Ma XIII 31,¹² u. Ma XIII 33,¹⁵), wsnl. wie *Mascht* 384—390, jedoch o. d. Hymnen.
11. Bl. 76b—79b: Vorschrift für d. Segnung des m. Opferspeisen be-

deckten Tisches, wahl. wie *Mascht* 391—395, d. 2. Teil des in d. Ausg. fehlenden Gebets (Bl. 79a—b) wie Ma XIII 33,26.

12. Bl. 79b—87a: Vorschrift für d. Segnung d. Salzes für die Gott zur Veröhnung dargebrachten Opfertiere, m. Ausnahme d. ersten Gebets wahl. wie Ma XIII 33,15.

13. Bl. 87a—b: Vorschrift für d. Segnung d. m. Opferspeisen bedeckten Tisches wie Ma XIII 33,25.

14. Bl. 87b—90b: Vorschrift für d. siebenten (auch fünfzehnten, vierzigsten u. Jahres-) Tag d. Laienbegräbnisses, ganz verschieden von Ma XIII 33,28.

15. Bl. 90b—92b: Vorschrift für d. Segnung der Weintrauben, von Ma XIII 33,24 beträchtlich abweichend.

16. Bl. 92b—107a: verschiedene Klagelieder, a) Bl. 92b—94b: 6 Lieder, deren Abn. *Առարկի* bilden, wie *Dsh* Nr. 149. *Բ ա*, b) Bl. 94b—96b: c. Totenlegie von Mkrtitsch Naghasch, *Նա 9—12*, c) Bl. 97a—b: Klagelied eines in der Fremde Entschlafenen '*Ինձ ուսմէս և գուճանն իմոց զո գալուսուս*', *Dsh* Nr. 415, *ժբ*, d) Bl. 97b—99a '*Ո՛վ գաւսանայք*' etc. *Dsh* Nr. 149 *Բ 1 բ*, *Բ* Nr. 5,15, e) Bl. 99b—103a: 6 Lieder von Manuel, wie Ma XIII 33,28, f) Bl. 103a—104b: Klagelied von Kherobenths, wie *Dsh* Nr. 149 *Բ և*, *Բ* Nr. 5,21, veröffentlicht v. *Գ. Սրբուհիմանոյց, Մանանայ*, Kpel. 1876 S. 279—281, g) Bl. 104b—106a: Klagelied von Naghasch, *Dsh* Nr. 348,2. h) Bl. 106a—107a: Kinderklagelied *Dsh* Nr. 200,2 *բ*.

17. Bl. 107a—110a: zum Begräbnisritus gehörige Hymnen, *Schar* 700,11—705,2.

18. Bl. 110b—111b: Klagelied von Aristakes, *Dsh* Nr. 123,4 *դ*.

19. Bl. 112a—b: Lied auf den in die Fremde Weilenden von Mkrtitsch Naghasch, *Նա 35—36*.

20. Bl. 112b—116b: Angaben der Hymnen, aus denen die zu d. Totentagen gehörigen Benedictiones bestehen, nach Tonarten geordnet.

21. Bl. 116b—117b: Verzeichnis von Psalmen u. Hymnen, die zum Ritus d. zweiten Tags d. Laienbegräbnisses gehören. Vgl. *Mascht* 543—565.

22. Bl. 117a: Verzeichnis einiger zum Ritus d. zweiten Tags d. Kinderbegräbnisses gehörenden Hymnen u. Psalmen. Vgl. *Mascht* 665 ff.

23. Bl. 117b—121b: die zum Sonntags-Frühgottesdienst gehörigen Auszüge aus d. Evangelien, Geschichte der zum Grabe Jesu Öl tragenden Frauen enthaltend. Vgl. *Ջկց* II 69—72.

24. Bl. 121a—125a: Sündenbekenntnis u. Lossprechung, ausführlicher als *Zky* II 2—3.

25. Bl. 125b: Totenlied, 'Ողբ ընդհանր իմ սիրական և սիրականք' etc., unvollständig.

Ma XIII 32.

Bl. 201 + v. 2 Dekbl. — Gr. 19,5×13 (T. 14,5×9). — St. Pp. — Z. 19. — Schr. Rnd. — Ebd. Hlzd. m. Ldbz. u. Stf. — Schm. rote Abn., Azn. u. Ün., mttf. Tüvzn., Hdvzn., Vogelschn. etc. — D. 1667 (s. Bl. 201b). — *Schrh.* Մխթայէլ (s. Bl. 201b). — *Bs.* Այթ aus Tiflis (s. Bl. 201b). — *Mmd.* Bl. 21a *Nschr.* Bl. 201b. — *Zst.* Bl. 188—201 stark beschädigt, zum Teil grosse Stücke abgerissen, Ebd. lose, sonst ziemlich gut.

Ritual. 1. Bl. 1a—b: Inhaltsverzeichnis.

2. Bl. 1b—15b: Vorschrift für d. Taufritus.

3. Bl. 16b—20b: Vorschrift für d. Segnung d. Taufbeckens.

4. Bl. 20b—25a: Vorschrift für d. Segnung d. Verlobungsringes.

5. Bl. 25a—31a: Vorschrift für d. Segnung d. Hochzeitskleider.

6. Bl. 31a—40a: Vorschrift für d. Kranzaufsetzung (als Teil d. Trauungsritus).

7. Bl. 40a—41a: Vorschrift für d. Kranzabnahme (als Teil d. Trauungsritus).

8. Bl. 41a—47b: Vorschrift für d. Erteilung d. hl. Abendmahls an Kranke.

9. Bl. 47b—64a: Vorschrift für d. Begräbnis e. Laien, darin Bl. 56a—Manuels Klagedied 'Միտզ ի յէջն' etc., jedoch kürzer als Ma XIII 33,34 u. Ma XIII 31,16, dann 'Ողբ քահանայք' etc. wie Ma XIII 31,16a.

10. Bl. 64a—69b: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Laienbegräbnisses.

11. Bl. 69b—71a: Vorschrift für d. siebenten Tag d. Laienbegräbnisses.

12. Bl. 71a—83b: Vorschrift für d. Begräbnis e. Kindes, darin Mkrtisch Naghassch's Kindertotenlied 'Աբարէջն արարածոց' etc. *Kan* 60. Vgl. auch *Fv* Nr. 5,18.

13. Bl. 83b—86a: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Kinderbegräbnisses.

14. Bl. 86a—88b: Vorschrift für d. siebenten Tag d. Kinderbegräbnisses.

15. Bl. 88b—92b: Vorschrift für e. Requiem.

16. Bl. 92b—95b: Vorschrift für d. Segnung eines zur Erinnerung an die Verstorbenen gespendeten Opfers.

17. Bl. 95b—102a: Vorschrift für d. Segnung eines Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfers.
18. Bl. 107a—109a: Vorschrift für d. Segnung d. Weintrauben.
19. Bl. 109a—111a: Vorschrift für d. Segnung d. Samenkörner, d. Getreides auf d. Tenne u. d. Kelter.
20. Bl. 111a—122a: Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Jan.
21. Bl. 122a—134a: Vorschrift für d. Lossprechung d. Büsser.
22. Bl. 134a—140b: Predigt über d. göttliche Gebot (*Քարոզ պատուիրանի*).
23. Bl. 140b—155a: Vorschrift für d. Fusswaschung.
24. Bl. 155a—173a: Vorschrift für d. Kreuzsegnung.
25. Bl. 173a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Weihrauchs.
26. Bl. 173b—176b: Vorschrift für d. Wasserweihe durch Eintauchen d. Kreuzes.
27. Bl. 176b—177b: Gebet um Regen in d. Zeit d. Dürre.
28. Bl. 177b: Gebet bei Wiederaufnahme e. Meineidigen in d. Kirche.
29. Bl. 177b—178a: Gebet für d. Reinigung derer, die unreine Speisen genossen haben wie Ma XIII 28,4.
30. Bl. 178a—179a: Gebet für d. Reinigung beschmutzter Nahrung wie Ma XIII 28,4.
31. Bl. 179a—182a: Vorschrift für d. Reinigung e. entweibten Kirche.
32. Bl. 182a—183a: Vorschrift für d. Segnung von Altardecken, Vorhängen u. dergl.
33. Bl. 183a—183b: Vorschrift für d. Segnung d. Kelchs u. Deckels.
34. Bl. 183b—188b: die zum Nachtofizium der Messtags gehörigen, für d. Ruhe d. Toten gelesenen Evangelienauszüge (*Հանգստան և հարսանի*) *Ջեգ* II 29—32.
35. Bl. 188b—195a: die zum Sonntags-Frühgottesdienst gehörigen Evangelienauschnitte wie Ma XIII 31,29.
36. Bl. 195a—197b: d. sog. Heilsevangelien (*սչկու թիան և հարսանիք*).
37. Bl. 198a—201a: Vorschrift für d. Segnung e. Lebrlings bei Beendigung d. Lehrzeit, ganz abweichend von *Mascht* 687—706.
38. Bl. 201b: Nachr.

D. erste Deckbl. enthält e. Bruchstück aus d. Geschichte eines gemarterten Jünglings, d. zweite e. solches aus d. Martyrium der hl. Rhipsime.

Ma XIII 33.

Bl. 171 (fr. 171b) + v. 2 Dekbl. — Gr. 16×11 (T. 11×7,5). — St. Pgt., d. Dekbl. Pp. — Z. 22. — **Schr.** Rnd., Bl. 1a Krs., Bl. 162a Krs. u. Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Lthz. — **Schr.** rote Abn. u. Arn., mittf. Tiltvzn., Rdvzn. u. Zbn. — **D.** 1670 (s. Bl. 133a). — **Schr.** Presbyter *Фрѣдѣр* (s. Bl. 133a). — **Bs.** i. J. 1745 d. Weltpriester *Козимъ свѣтовъ* (s. Bl. 170a), später d. Weltpriester *Козѣѣ* u. seine Brüder (s. Bl. 1a). — **Wmd.** Bl. 13b, 133a, 162b, 170a. — **Nachr.** Bl. 1a (von jüngerer Hand u. unvollständig). — **Zsf.** d. Blr. vielfach falsch gebunden, wie folgt anzuordnen, 1—21, 24—26, 22—23, 30—31, 27—29, 32—105, 107—110, 106, 115, 111—114, 116—129, 134, 133, 132, 131, 130, 139, 138, 137, 136, 135, 140—171, sonst gut.

Ritual. **1.** Bl. 1b—13b: Vorschrift für d. Vollziehung d. Kindertaufe, wendt. wie Ma XIII 28,²⁹, jedoch weniger ausführlich.

2. 14a—17b: Vorschrift für Erteilung d. hl. Abendmahls an Kranke, ganz anders als *Mascht* 191—208. Vgl. Ma XIII 28,²⁵.

3. Bl. 17b—21b, 24a—26b, 22a—23b, 30a—31b, 27a—29b, 32a—33b: Vorschrift für d. Trauung u. zwar a.) Bl. 17b—20a: Vorschrift für d. Segoung d. Verlobungsringes u. d. Hochzeitskleider. Vgl. Ma XIII 28,²² u. ²³, b.) Bl. 20a—21b, 24a—b: sieben an d. Brautpaar gerichtete Ermahnungen, c.) Bl. 24b—26b, 22a—23b, 30a—31b, 27a—29b, 32a—33b: d. Vorschrift für d. eigentl. Trauung, ganz anders als *Mascht* 121—162 u. 175—189. Vgl. Ma XIII 28,²⁴.

4. Bl. 33b—34b: Vorschrift für d. Kranzaufsetzung u. Kranzabnahme, der einleitenden Unterweisung zufolge am siebenten Tage nach d. Trauung zu vollziehen, grundverschieden von *Mascht* 163—173. Vgl. Ma XIII 28,²⁴.

5. Bl. 34b—48a: Vorschrift für d. Begräbnis e. Laien, wendt. wie Ma XIII 28,²⁶.

6. Bl. 48a—52b: Totenlieder, a) Bl. 48a—51a: 6 Lieder von Manuel, d. Abn. der Lieder = *Ивѣстѣнъ*, wie *Fi* Nr. 5,14, *Dsh* Nr. 133 *U*, 2, b.) Bl. 51a—52b: anonyme Totenklage wie *Dsh* Nr. 148 *P* 1 *p*.

7. Bl. 52b—57a: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Laienbegräbnisses wie Ma XIII 28,²⁷.

8. Bl. 57b—60a: Vorschrift für d. siebenten Tag d. Laienbegräbnisses, wendt. wie *Mascht* 585—596. Vgl. Ma XIII 28,²⁸.

9. Bl. 60a—67b: Vorschrift für d. Begräbnis e. Kindes, von Ma XIII 28,²⁷ u. *Mascht* 597—664 stark abweichend.

10. Bl. 67b—69b anonyme Kindertotenlieder, a) Bl. 67b—69b: wie *Dsh*

Nr. 148 *Թ 1 ք*, b.) Bl. 69b: Klage d. Eltern. Ü. 'Մոռաց լացն է': A. 'Մարք ճանկանց, լացէք զՅՅ ասոք թնձ' etc.

11. Bl. 69b—71b: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Kinderbegräbnisses wie Ma XIII 28,²⁰.

12. Bl. 72a—73b: Vorschrift für d. siebenten Tag d. Kinderbegräbnisses, verschieden von *Mascht* 681—686.

13. Bl. 73b—79b: Vorschrift für d. Begräbnis e. Laienbruders. Vgl. Ma XIII 28,¹⁵.

14. Bl. 79b—84b: Vorschrift für Requiem u. Totenopfer wie Ma XIII 28,²¹.

15. Bl. 84b—90b: Vorschrift für d. Segnung d. Salzes für d. Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfertiere, ganz verschieden von *Mascht* 385—390, A. u. Gebet wie *Dsh* Nr. 68,¹⁴.

16. Bl. 91a—102a: Vorschrift für d. Entlassung der zum Empfang d. hl. Abendmahls am Gründonnerstag Vorbereiteten aus d. Busse wie Ma XIII 28,³⁷ u. Ma XIII 27,¹².

17. Bl. 102a—105b, 107a: Predigt über d. göttliche Gebot (*քարոզ աստուծոյ ընդի*), wstnl. wie Ma XIII 28,^{70a} u. Ma XIII 27,¹³.

18. Bl. 107a—110b, 106ab, 115ab, 111a—114b, 116a—118a: Vorschrift für d. Fusswaschung am Gründonnerstage von Ephraim d. Syrer, übersetzt vom Katholikos Gregor d. Pahlawunier, wstnl. wie Ma XIII 28,²⁸ u. Ma XIII 27,¹⁴.

19. Bl. 118a—119b: Vorschrift für d. Segnung d. Samenkörner u. d. Getreides auf d. Tenne, wstnl. wie Ma XIII 28,⁴⁰ u. Ma XIII 27,¹⁸.

20. Bl. 119b—120a: Gebet um Regen in d. Zeit d. Dürre wie Ma XIII 28,⁴⁷ u. Ma XIII 27,²⁸.

21. Bl. 121a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Kelter wie Ma XIII 27,¹⁹.

22. Bl. 122a—123b: Vorschrift für die Wasserweihe durch Eintauchen d. Kreuzes wie Ma XIII 27,²⁰.

23. Bl. 123b—124b: Vorschrift für d. Segnung d. Opferfrüchte wie Ma XIII 27,¹⁷.

24. Bl. 124b—125b: Vorschrift für d. Segnung d. Weintrauben für Privatente.

25. Bl. 125b—126a: Vorschrift für d. Segnung d. Tisches, auf dem sich die Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfer befinden, wie Ma XIII 27,²⁸.

26. Bl. 126a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Tische, auf denen sich die den Märtyrern zur Erinnerung an die Verstorben dargebrachten Opfer befinden, wie Ma XIII 27,29.

27. Bl. 126b: Vorschrift für d. Segnung des für d. Osterfest, Vardavar u. andere Festtage bestimmten Opferlamms. Vgl. *Dsh* Nr. 123,4 Bl. 95 *uv*.

28. Bl. 126b—127a: Vorschrift für d. Segnung d. Opfervögel (Tauben, Rebhühner etc.) wie *Dsh* Nr. 68,31.

29. Bl. 127a—b: Vorschrift für d. Reinigung derer, die unreine Speisen genossen haben, etwas abweichend von Ma XIII 28,44 u. Ma XIII 27,16.

30. Bl. 127b—128a: Gebet bei Wiederaufnahme eines Meineidigen in d. Kirche, wie Ma XIII 28,43 u. Ma XIII 27,33.

31. Bl. 128a—b: Vorschrift für d. Segnung neuer Kirchenbücher, wsnl. wie Ma XIII 28,6 u. Ma XIII 27,34.

32. Bl. 128b—129a: Vorschrift für d. Segnung d. Weihrauchs wie Ma XIII 27,32.

33. Bl. 129a—b: Vorschrift für d. Segnung von Altardecken, Vorhängen u. dergl., wsnl. wie Ma XIII 27,35.

34. Bl. 129b, 134a: Vorschrift für d. Segnung d. Kelches u. Deckels wie Ma XIII 27,19.

35. Bl. 134a b, 133a: Vorschrift für d. Weihe d. Kirchenglocke bzw. eines demselben Zweck dienenden Instruments, wie Ma XIII 28,3 u. Ma XIII 27,15.

36. Bl. 133b, 132a—b, 131a—b, 130a—b, 139a—b, 138a—b, 137a—b, 136a—b, 135a—b, 140a—144a: Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Jan.; s. Ma XIII 27,10.

37. Bl. 144b—160a: Vorschrift für d. Kreuzweihe, wsnl. wie Ma XIII 28,34 u. Ma XIII 27,9.

38. Bl. 160a—162b: Gebet am Krankenbett zu sprechen, wie Ma XIII 27,33.

39. Bl. 163a—165b: Vorschrift für d. Gebete etc. am Sterbebett. Nach d. Unterweisung Bl. 165b wird d. Sterbende mit Weihwasser besprengt, und es werden ihm d. Haare geschoren.

40. Bl. 166a—169b: 4 Lektionen, jede aus einem der Evn., wie *Žky* II 29—32.

41. Bl. 170a: Bruchstücke aus dem E. eines Gebets, wahrscheinlich

Ma XIII 36.

Bl. 126. — Gr. 10,3×7,2 (T. 7,6×4,7). — St. Pgt. — Z. 17. — Schr. Rnd. — Ebd. HmdEvl., 8ff. u. 2 Schn. — Schm. rote Abn., vereinzelte Zschn. u. Rdvzn., Bl. 39a e. Zl. — Bm. Bl. 38b: 3 Stempel. — Zst. v. fehlt eine Lage, ausserdem fehlen Bl. am E.

1. Bl. 1a—96b: Festkalender mit Angabe der für jeden Festtag vorgesehenen gottesdienstlichen Handlungen in 8 Abschn. wie die Ausgn., bspw. Żky III, jedoch m. beträchtlichen Abweichungen hinsichtlich der gefeierten Heiligen, der für diese bestimmten Festtage u. der den Ritus betreffenden Angaben.

2. Bl. 96b—104b: die sog. Alleluja's der Herrnfeste, Żky II 48—60 m. Ausnahme von S. 50 Sp. 2 Z. 1—14 u. S. 57 Sp. 2 Z. 26—S. 58 Sp. 1 Z. 24.

3. Bl. 104b—116a: d. sog. *Թաղաւոր յախտան*-Gesänge Żky II 42—48.

4. Bl. 116a—126b: d. sog. *Ժամանու*-Gesänge, Żky II 122—129, zum Teil in anderer Reihenfolge, ausserdem nicht vollständig.

Ma XIII 37.

Bl. 202 (lr. 33a) + v. n. h. je 2 Dckbl., von denen je eins festgeklebt — Gr. 21,2×16 (T. 16—17,5×12—13,5). — St. Pp. — Z. 20—23, stellenweise 29—30. — Schr. Krr., d. Ün. von Bl. 126b an Rad. — Ebd. Pppd. m. durch Einpr. vnr. Ldba. — D. 1816. — O. Kloster Sewan. — Schrb. *Մխիթար, Պաղոս, Մակար, Սահբանու* (s. Bl. 110b). — Bn. Vdp. *Թովհանէս* aus Tsaghkoths (b. Sewan). — Mmd. Bl. 110b. — Bm. Bl. 32b enthält eine Wiederholung von Bl. 33b. — Zst. Am A. fehlen Blr., sonst gut.

1. Bl. 1a—110a, 111a—195b: Nerses von Lambron's Erklärung der Liturgie (unvollständig) vom 46. Abschn. bis zum Schluss, wie *Lamb* 244,27 bis 516 l. Z.

2. Bl. 195b—202b: e. anonymes Lobgedicht auf die Mutter Gottes m. kurzem prosaischen Vorwort. Ü. *Պլուսի ութնորորդ*: A. des Vorworts: *Մայն նաոս է զգովասանական եւ աղերսական բանն* etc. A. des Gedichts: *Ազգիս բզբից. Աստուծոսին կոյս. շնորհի. զու. չեղեալակ մեղաւորաց յոյս* etc. E. *Սրբիս զի իզնն իմ սնդին լինանին. երանուելոյ մարն ելիսն ընտանին*.

Die Dckbl. I—III enthalten Schreibübungen, Ib u. IIa, IIIb u. e. Teil von IIIa zusammenhanglose kleine Stücke, IIb eine Kopie von 1a, IIIa eine solche von 202b, IVa bietet d. Text von Bl. 87a, jedoch etwas ältere Schrift, Krs., u. entsprechend vielleicht der Vorlage.

Erbaungslitteratur.

(Ma XIII 38—Ma XIII 51)

Ma XIII 38.

Bl. 416 + v. u. h. je 2 Dekbl. — Gr. 31,5×21 (T. zwsp. je 23,5—25>×7—7,5). — Z. 30—34. — St. Pp. — Schr. Rnd. — Eb4. HmdEvL. m. Stf. Vrdkl. u. 3 Schn. — Schm. rote Ün., Abn. u. Azn. — D. 1465 (s. Bl. 416a). — O. Artako (s. Bl. 416a). — Schr. Weltpriester Ղազար (s. Bl. 416a). — Ba. Վեղէն (s. Bl. 416a). — Mmd. Bl. 415b, 416b u. am E. jeder Rede. — Nschr. Bl. 416a—b. — Zst. manche Bl. geflickt, d. T. dadurch teilweise unlesbar gemacht, sonst gut.

1. Bl. 1a—19b: des Johannes von Ersnka Ermahnung u. Vorschrift für alle Christen in 10 Kp. u. e. Vorwort o. Tt. u. Angabe d. Verfassers, u. zwar: a) Bl. 1a—2b: Vorwort wie *Dsh* Nr. 4,1 *w*, b) Bl. 2b—4b: über d. Glauben, *Dsh* Nr. 4,1 *p*, c) Bl. 4b—6b: über d. Taufe, *Dsh* Nr. 4,1 *q*, d) Bl. 6b—9a: über d. Ehe, *Dsh* Nr. 58 *p* 1*w*, e) Bl. 9a—10a: über Ehebruch u. Hurerei, *Dsh* Nr. 4,1 *k*, f) Bl. 10a—11a: über d. Diebstahl, *Dsh* Nr. 4,1 *q*, Nr. 58 *p* 1 *q*, g) Bl. 11a—12a: über d. Eid, *Dsh* Nr. 4,1 *l*, Nr. 58 *p* 1 *q*, j) Bl. 12a—14a: über d. Beschimpfung, *Dsh* Nr. 4,1 *p*, i) Bl. 14a—15a: über d. Hass, *Dsh* Nr. 4,1 *d*, Nr. 58 *p* 1 *q*, k) Bl. 15a—17a: über d. Liebe, *Dsh* Nr. 4,1 *d*, Nr. 58 *p* 1 *g*, l) Bl. 17a—19b: über d. Beten, *Dsh* Nr. 4,1 *d*, Nr. 58 *p* 1 *p*.

2. Bl. 19b—23a: Vardan's Rede über d. rastlosen Würmer, *Dsh* Nr. 4,5 u. Nr. 352,1.

3. Bl. 23a—26a: Lebensgeschichte d. Johannes von Odsun, *Dsh* Nr. 10,206, Nr. 437,9 *d*.

4. Bl. 26a—30a: Geschichte d. Ankunft Mohammeds in Armenien u. seiner Begegnung mit d. Bischof der Reshtunier Sahak. Ü. Պատմութիւն զարքանան Մուհամմադին ի Հայս և զնախ ընդդէմ սրբոյն Սահակոյ Ըորդոսնեաց եպիսկոսոսին. A. Իրխանն Արծրունեաց Թեղորտոս Ըորդոսնի իրքն լուս. թէ Մուհամմադը—զ—մ զարքս կուտեսց' etc.

5. Bl. 30a—34a: Geschichte d. Aufnahme Mariae in d. Himmel wie *Dsh* Nr. 5,1 *q*, Nr. 219 *p* 10 u. Nr. 382,1.

6. Bl. 34a—39b: Lebensgeschichte Gregors d. Erleuchteters, *Dsh* Nr. 224,^{10a}.
7. Bl. 39b—43a: Geschichte des Katholikos Nerses des Grossen u. d. Bischofs Chad, *Dsh* Nr. 10,^{9c}.
8. Bl. 43a—45b: Anerkennung d. orthodoxen Glaubensbekenntnisses.
9. Bl. 45b—52a: Geschichte Gregors von Akrakand, *Dsh* Nr. 7,^{10a}.
10. Bl. 52b—59a: Geschichte des hl. Bagarat, Bischofs von Toromen, *Varkh U* 167—169.
11. Bl. 59a—61a: Geschichte der Erzengel Gabriel und Michael, aus d. Reden Pantaleons, *Dsh* Nr. 7,⁹¹.
12. Bl. 61a—64a: Geschichte des hl. Christophoros Kynekephalos, *Varkh P* 527—533.
13. Bl. 64a—70b: Geschichte des durch Christus nach Indien verkauften Apostels Thomas, *Dsh* Nr. 224,⁵.
14. Bl. 71a—73b: Geschichte u. Martyrium der Apostel Andreas u. Matthäus, abweichend von *Dsh* Nr. 2,¹⁰ u. Nr. 224,⁷.
15. Bl. 73b—76a: Geschichte des hl. Stratelaten Theodoros. Vgl. *Dsh* Nr. 10,^{26a}.
16. Bl. 75a—78b: Geschichte des hl. Paulus von Theben, *Dsh* Nr. 224,¹¹ *ω*.
17. Bl. 78b—81a: Geschichte des hl. Nicolaus von Myra in Lykien, *Dsh* Nr. 224,¹² *ω*, Nr. 10,¹¹⁰. Nr. 7,¹¹⁹.
18. Bl. 81a—85b: Geschichte des hl. Minas, Hermogenes u. Grabus u. d. Wundertaten des ersteren, *Varkh P* 64—73.
19. Bl. 86a—89a: Geschichte d. Apostel Bartholomäus u. Judas, *Varkh U* 200—224.
20. Bl. 89a—91b: Geschichte d. Bischofs Spiridion, *Dsh* Nr. 224,¹² *P*, Nr. 10,¹¹³ *q*.
21. Bl. 92a—97b: Geschichte des hl. Jakob von Nisibis u. d. Einsiedlers Marug. Vgl. *Dsh* Nr. 224,¹⁶.
22. Bl. 97b—101b: Geschichte d. Apostels Thaddäus u. d. Jungfrau Sanducht, *Soph C* 59—75, deutsch *ZfaPh* I 67—73.
23. Bl. 101b—104b: Kp. 16—18,¹³ des ersten Buchs der Könige.
24. Bl. 104b—118a: Entstehungsgeschichte d. Festes d. Propheten David u. d. Apostels Jacobus. Vgl. *Dsh* Nr. 228,⁴ Bl. 114 *P*².
25. Bl. 108a—b: Geschichte d. Promartyrs Stephanos, frei nach Kp. 6 u. 7 d. Apostelgeschichte, *Dsh* Nr. 7 *U* 139.

26. Bl. 108b—112b: Ephraïms des Syrer Lobrede auf d. Promartyr Stephanos, *Ephr 7* 143—149, d. Hschr. am E. jedoch ausführlicher. Vgl. auch *Assem I* 311 Nr. 24.
27. Bl. 112b—119a: Geschichte d. Apostel Petrus u. Paulus, *Dsh* Nr. 224,²⁶.
28. Bl. 119a—121b: Geschichte d. Apostel Jacobus u. Johannes, *Dsh* Nr. 224,²⁶ *u.*
29. Bl. 121b—123b: Entstehungsgeschichte d. Evangelium d. Johannes, darin (Bl. 123a—b) die Dormitio Joannis aus d. Acta Joannis des Prochorus, *Dsh* Nr. 224,²⁶ *p.*
30. Bl. 123b—130a: Geschichte des hl. Basilius von Caesarea von Amphilocheus von Iconium, etwas ausführlicher als *Dsh* Nr. 7 *p.* 14. Vgl. auch *Jaism² U* 1—4 u. *Varkh U* 220—245.
31. Bl. 130a—135a: Geschichte d. Ankunft d. Magier zur Anbetung, *Dsh* Nr. 214,²⁸.
32. Bl. 135a—137b: Lobrede auf Mariae Verkündigung u. Christi Geburt von Ephräm dem Syrer, *Ephr 7*, 9—13. Vgl. auch *Assem I* 309 Nr. 11.
33. Bl. 137b—141a: Lobrede auf d. Ankunft d. Erzengels Gabriel bei Maria von Ephräm dem Syrer, *Ephr 7* 13,^{30-19,37}.
34. Bl. 141a—144b: Lobrede auf Mariae Verkündigung u. Empfängnis von Ephräm dem Syrer, *Ephr 7*, 19,^{33-25,37}.
35. Bl. 144b—147a: Rede über Josefs Wendung zum Glauben an d. bevorstehende Geburt d. Erlösers infolge d. Erscheinens d. Erzengels von Ephräm dem Syrer, *Ephr 7*, 25,^{37-30,7}.
36. Bl. 147a—150a: Rede über d. Geburt Christi, d. Lobpreisung d. Hirten u. d. Anbetung der Magier von Ephräm dem Syrer, *Ephr 7*, 30,⁷⁻³⁴ l. Z.
37. Bl. 150b—154a: Rede über Christi Geburt u. Mariae Verkündigung von Johannes Chrysostomus, *Chrys B* 234—239.
38. Bl. 154a—157b: Geschichte d. Flucht nach Ägypten 'Ար. երկեցու չորսամիկ Տր-ն Եգիպտոս կ. ստէ. սրբի, ին զմանուկդ' etc.
39. Bl. 157b—160a: Geschichte d. Geburt, Kindheit u. Taufe Johannes d. Täufers, *Jaism* 415—418, am E. abweichend.
40. Bl. 160a—162b: Lebensbeschreibung des hl. Antonius des Grossen, *Jaism* 423—425, *Dsh* Nr. 7 *U* 159 *u.*

41. Bl. 162b—164a: Geschichte d. Kaisers Theodosius, verschieden von *Jaism* 425—429.

42. Bl. 164a—169a: Geschichte der Siebenschläfer von Ephesus. Vgl. *Varkh U* 491—502 u. *Dsh* Nr. 1.³⁰

43. Bl. 169a—176a: Martyrium d. hl. Abdu-l-Masich, nach Bl. 176b auf Befehl d. Fürsten Gurgen d. Artsrunier im J. 873 aus d. Syrischen übersetzt, *Varkh U* 7—25, *Dsh* Nr. 224,³¹, e. kurze Rezension *Jaism* 858—860, *Jaism*? *ß* 25—27, d. Syrische Text m. lat. Übers. hgg. v. Jos. Corluy, *AnBoll* V 9—52.

44. Bl. 176b—181b: Geschichte des hl. Barsuma, anscheinend wie *Dsh* Nr. 224,³¹, vielleicht Übersetzung der von Bar-Hebraeus Barsuma's Schüler Samuel zugeschriebenen Arbeit (Vgl. *Assem* II 296, ausserdem S. 1—10), anders als *Jaism* 460—462 u. *Varkh U* 371—378.

45. Bl. 181b—186b: Ephräm's des Syrers Rede über d. Darbringung Christi im Tempel, *Ephr* *Ź*, 35—44.

46. Bl. 187a—189a: Entstehungsgeschichte der Vorfasten [*անսկս. քրայ քրայ*] vom Vdp. Johannes Vanakan [*յարարեալ Վանական Վարդապետ*'], *Dsh* Nr. 224,³².

47. Bl. 189a—194a: Rede über d. Fasten u. d. Mässigkeit von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,³³, *Mi* LXIII 596—602.

48. Bl. 194a—197a: Rede über d. Busse von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,³⁴.

49. Bl. 197a—200b: Entstehungsgeschichte d. Vorfestentage, verschieden von § 46.

50. Bl. 200b—209a: Ephräm's des Syrers Rede über d. Niniveer, *Ephr* *Ź*, 107—124. Zum syrischen T. vgl. *H. Burgess, The Repentance of Nineveh*, London 1853.

51. Bl. 209a—215b: Martyrium des hl. Sargis u. seines Sohnes Martyros, i. J. 1158 aus d. Syrischen übersetzt von Nerses Schnorhali m. Hilfe eines syrischen Mönchs Michael, *Soph* *ժԶ*, 11—53.

52. Bl. 215b—218a: Martyrium der Atomianer, *Soph* *ժԶ*, 70,¹¹—82.

53. Bl. 218a—221b: Martyrium der Sukhiassianer, etwas ausführlicher als *Soph* *ժԶ*, 35—56.

54. Bl. 221b—224b: Martyrium der Oskianer, etwas ausführlicher als *Soph* *ժԶ*, 59—66, am Schluss d. Angabe, dass e. Anachoret, Anton aus Rom,

die Acta der genannten Heiligen aufgefunden u. niedergeschrieben habe, sowie dass die Oskianer durch d. Apostel Thaddäus bekehrt worden seien.

55. Bl. 224b—233a: Lebensbeschreibung des hl. Sahak des Parthers, nur dem Hauptinhalt nach wie *Soph B*, 31—67, dann noch e. Fortsetzung über seinen Tod u. den seiner Nachfolger Mesrop u. Josef.

56. Bl. 233a—241a: Martyrium der hl. Vardanianer, wörtl. Auszüge aus Elisäus' Geschichtswerk, *El* 76—85,14; 88,8—94,19; 104,35—109.

57. Bl. 241a—244a: Rede über d. Fasten von Ephräim dem Syrer, bis Bl. 244a Z. 1 wie *Ephr T*, 168—174,12, dann noch e. dort fehlende Fortsetzung. Vgl. auch d. Gedicht d. Jakob von Sarug bei *Assem* I 315, Nr. 69.

58. Bl. 244a—247a: Rede über d. Barmherzigkeit von Ephräim dem Syrer, A. wie *Dsh* Nr. 224,71, nur inhaltlich wie *Ephr T*, 174—178, u. ausführlicher.

59. Bl. 248a—250b: Rede über d. Heiligung d. Fastens von Ephräim dem Syrer, *Ephr T*, 179—183.

60. Bl. 250b—253b: Inhaltsverzeichnis der Katechesen II—XIX des Cyrillus von Jerusalem, *Dsh* Nr. 224,72.

61. Bl. 253b—257a: Rede über d. Fasten u. das tugendhafte Leben von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,74.

62. Bl. 257a—259b: Martyrium des hl. Stratelaten Theodoros, *Dsh* Nr. 224,75.

63. Bl. 260a—264a: Rede auf d. Berufung des hl. Petrus zum Apostelamte von Johannes Chrysostomus, *Jaism*² Anhang S. 13b—17a, *Chrys B* 621—628.

64. Bl. 264a—267a: Rede über Sündenbekenntnis u. Busse von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,77.

65. Bl. 267a—271b: Rede über Sündenbekenntnis u. Busse von Johannes Chrysostomus, *Chrys Hom* 46 ff.

66. Bl. 271b—275a: Johannes Mandakuni's Rede von d. (eine Abgabe für die Geistlichkeit bildenden) Früchten u. Opfern u. dem Almosen, hier u. d. Ü. 'Կ-ն ընդունելի և սնցնդունելի սղբութ. թիւն', *Mand* 57—62, deutsch *Schm* 67—74.

67. Bl. 275a—279a: Johannes Mandakuni's Rede über d. üble Gewohnheit d. Schwürens, *Mand* 118—124, deutsch *Schm* 138—146.

68. Bl. 279a—282a: Johannes Mandakuni's Rede über die Schauspiele u. d. Sänger, *Mand* 131—132, deutsch *Schm* 153—160.

69. Bl. 282a—285b: Geschichte des hl. Cyrillus von Jerusalem, *Dsh* Nr. 224,82.

70. Bl. 285b—290a: Rede über den verlorenen Sohn von Ignatius, hier dem Johannes Chrysostomus zugeschrieben, wsnrl. wie *Ign* 287—297. Vgl. Ma XIII 39,17.

71. Bl. 290a—291b: Rede über d. Fasten von Basilius von Caesarea, *Dsh* Nr. 224,^{sa}. Vgl. *Mi* XXXI 1508—1509.

72. Bl. 291b—297b: Johannes Mandakuni's Rede über d. Aufsicht d. Priester über d. Volk, *Mand* 79—88, deutsch *Schm* 91—103.

73. Bl. 297b—302a: Johannes Mandakuni's Rede darüber, dass man Priester u. geistlichen Lehrer nicht verleumden dürfe, *Mand* 89—96, deutsch *Schm* 104—113.

74. Bl. 302a—307a: Johannes Mandakuni's Rede über Almosen u. Barmherzigkeit gegen d. Armen, hier u. d. Ü. 'Ան սղոթութեան և աղքատութեան', *Mand* 47—56, deutsch *Schm* 55—66.

75. Bl. 307a—311a: Johannes Mandakuni's Rede über den Trost der Armen, *Mand* 71—88, deutsch *Schm* 83—91.

76. Bl. 311a—312a: Martyrium des hl. Johannes, Patriarchen von Jerusalem, *Dsh* Nr. 1,^v.

77. Bl. 312a—315a: Rede über Lazarus u. den Prasser von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,^{so}.

78. Bl. 315a—319a: d. achte Katechese des Cyrillus von Jerusalem ['De providentia Dei'], *Cyr* 137—143, stark abweichend vom griech. T. *Mi* XXXIII 625—636.

79. Bl. 319a—322b: die neunte Katechese des Cyrillus von Jerusalem ['De Deo omnium conditore'], *Cyr* 147—153, stark abweichend vom griech. T. *Mi* XXXIII 637—657.

80. Bl. 322b—325a: Fortsetzung der neunten Katechese des Cyrillus von Jerusalem ('Ի կիւրքի բանիցն սասցեսլ'), *Cyr* 153—157. Vgl. auch *Dsh* Nr. 224,^{sa}.

81. Bl. 325a—329b: Aus d. Erklärung d. Lukasevangeliums von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,^{sa}.

82. Bl. 329b—332b: Bruchstück einer Homelie wie *Dsh* Nr. 224,^{sa}, von Johannes Chrysostomus.

83. Bl. 332b—334b: Martyrium der 40 Märtyrer von Sebastia, *Varkh* 8, 506—514.

84. Bl. 334b—336b: Rede aut d. Zöllner u. d. Pharisäer von Johannes Chrysostomus, *Jaism*², Anhang S. 7—8.

85. Bl. 336b—340b: Rede über Reue u. Bekenntnis von Johannes Mandakuni, hier Ephräim dem Syrer zugeschrieben. (Vgl. dazu *Dsh* Nr. 224,⁹⁸). *Mand* 13—20, deutsch *Schm* 17—29.
86. Bl. 340b—342b: Rede zur Belehrung der Menschen von Ephräim dem Syrer, gedruckt unter d. Homilien des Johannes Chrysostomus in *Chrys* *ß* 861—864.
87. Bl. 342b—346a: Rede über d. Fasten am Mittwoch u. Freitag u. über d. Flucher von Ephräim dem Syrer, *Dsh* Nr. 224,¹⁰⁰.
88. Bl. 346a—350b: Rede des Johannes Mandakuni über die von Gott gesandten Plagen, *Mand* 156—164, deutsch *Schm* 181—191.
89. Bl. 350b—353b: Johannes Mandakuni's Rede über d. Laster d. Trunks, *Mand* 125—130, deutsch *Schm* 146—153.
90. Bl. 353b—357a: Rede auf d. zehn Jungfrauen von Johannes Chrysostomus, *Chrys* *ß* 744—750.
91. Bl. 357a—360b: Johannes Mandakuni's Rede über d. Busse, *Mand* 21—29, deutsch *Schm* 25—35.
92. Bl. 360b—363a: Johannes Mandakuni's Rede über d. strenge Fasten, *Mand* 30—37, deutsch *Schm* 35—40.
93. Bl. 363b—365b: Rede über die Armenliebe u. Barmherzigkeit von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,¹⁰².
94. Bl. 365b—369a: Erklärung Lc. 10,⁸⁰ ff. von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,¹⁰³.
95. Bl. 369a—372a: Johannes Mandakuni's Rede über d. Achtsamkeit u. Furcht beim Empfang des hl. Sakraments, *Mand* 165—173, deutsch *Schm* 191—202.
96. Bl. 372b—376b: Lobrede auf d. Anferstehung des Lazarns von Jacobus, Bischof von Sarug, syrisch *Assem* I 322 Nr. 134.
- 97—102. Bl. 376b—391a: sechs Reden über die sechs Schöpfungstagwerke (viell. von Johannes von Ersnka), u. zwar:
97. Bl. 376b—380a wie *Dsh* Nr. 4,¹² *w*,
98. Bl. 380a—382b wie *Dsh* Nr. 4,¹² *ß*,
99. Bl. 382b—384b wie *Dsh* Nr. 4,¹² *z*,
100. Bl. 384b—386b wie *Dsh* Nr. 4,¹² *z*,
101. Bl. 386b—389a wie *Dsh* Nr. 10 *ß* 13 *h*,
102. Bl. 389a—391a wie *Dsh* Nr. 10 *ß* 13 *z*.
103. Bl. 391a—394b: des seligen Theophilus Rede über das Grab, das

Gott aufgenommen, unter d. Namen des Katholikos Zacharias in *Ar* 1888, S. 461—475.

104. Bl. 394a—397b: des ael. Theophilus [des Schülers des Johannes Chrysostomus] Rede über die Grablegung u. Auferstehung Christi, *Dsh* Nr. 224,¹⁰².

105. Bl. 397b—401b: desselben Diakons Theophilus Rede über d. Grablegung u. Auferstehung Christi, *Dsh* Nr. 224,¹⁰³.

106. Bl. 401b—404a: Geschichte d. Grablegung u. Auferstehung Christi aus den *Ἐπιτομὴματα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πραχθέντα ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου* Ti 249—275, jedoch mit beträchtlichen Abweichungen.

107. Bl. 404a—409b: Lobrede auf Johannes den Täufer von Ephräim dem Syrer, *Ephr* 7 129—142.

108. Bl. 409b—412a: Lobrede auf d. Auferstehung von Jacobus von Sarug wie *Dsh* Nr. 2,¹⁰⁴. Vgl. *Assem* I 326 Nr. 175.

109. Bl. 412a—415b: Rede auf d. Himmelfahrt Christi von Eusebius von Alexandria wie *Dsh* Nr. 10 P 17 u. Nr. 224,¹⁰⁵. Vgl. Mi LXXXVI 422.

110. Bl. 416a—416b: Nachr.

Die Hschr. wird Bl. 416a als *αυτὴ φέρει συντάξιν* bezeichnet. Am unteren Rande findet sich die Angabe d. Festtage, an denen die einzelnen Stücke gelesen zu werden pflegen.

Ma XIII 39.

Bl. 226 (fr. 224b—226b) + v. 3 Dekbl. — Gr. 23,5×15 (T. zwsp., je 21,5×6). — St. Pp. — Z. Bl. 1a—218b: 23, Bl. 219a—222b: 29, Bl. 223a—224b: 24. — Schr. Rnd. — Ebd. Hlzd. — Schm. rote Abn., Azn. u. Ün. — Schr. *ἡρωσωνε* (s. die Mnd.). — Bs. *δολογισμὸς Ἰωάννου* (s. die Mnd.), *Προφητεία* (s. die Mnd.), *Ἰβήλων* aus Boghazkhesan (s. Bl. 223a u. 224a). — Mnd. am Schlusse jeder Rede u. auf Dekbl. I. — Nachr. des Erneuerers d. Hschr., *Ἰβήλων* aus d. J. 1863: Bl. 223b—224a. — Bm. Bl. 75a—b stammt aus einer anderen Hschr. — Zst. schlecht, viele Bl. geflickt. Es fehlen Blr. am A. u. E. und ausserdem zw. Bl. 2 u. 3, zw. Bl. 7 u. 10, zw. Bl. 14 u. 15, zw. Bl. 74 u. 75, zw. Bl. 106 u. 110, zw. Bl. 121 u. 122, zw. Bl. 169 u. 170, zw. Bl. 199 u. 200, zw. Bl. 200 u. 201, zw. Bl. 202 u. 203, zw. 218 u. 219. Die Bl. sind zum Teil falsch gebunden und folgendermassen anzuordnen: 1—15, 19—41, 51, 43—50, 42, 52—74, 76—200, 205—218, 201—204. (Bl. 16—18, 75, 219—222 enthalten nicht mit Sicherheit einzureihende Bruchstücke, 223—226 d. Nachr. des Erneuerers d. Hschr. u. s. Inhaltsverzeichnis).

1. Bl. 1a—7a: Martyrium des hl. Sargis u. seines Sohnes Martyros wie Ma XIII 38,⁵¹.

2. Bl. 7a—10: Rede über d. Heiligung des Fastens von Basilius von Caesarea, *Dsh* Nr. 217 *II*, 1, Nr. 224,⁸⁹ Nr. 1,⁹⁰ *Mi* XXXI 163, *Caillau Guillon, Collectio selecta ss. Ecclesiae patrum* LXIV, Paris 1834.

3. Bl. 10a—14a: Rede über d. Fasten von Ephräim dem Syrer, wie Ma XIII 38,⁸⁷.

4. Bl. 14a—15b: Rede über d. Barmherzigkeit von Ephräim dem Syrer, wie Ma XIII 38,⁸⁸.

5. Bl. 15b, 19a—21b: Rede über d. Heiligung d. Fastens von Ephräim dem Syrer, wie Ma XIII 38,⁸⁹.

6. Bl. 16a—18b: Bruchstück aus e. Rede über d. Fasten.

7. Bl. 21b—23a: Entstehungsgeschichte d. 40 tägigen Fastens. Ü. *Պատճառ վան թառամբարաց արարաց և ընթացածոցն կարգաց՝ Ա. վան ընդարձակագոյնի և յերկիր տակել և գրելոյ գեթինակ՝* etc.

8. Bl. 23a—27b: Rede üb. d. Fasten u. d. tugendhafte Leben von Johannes Chrysostomus, wie Ma XIII 38,⁹¹.

9. Bl. 27b—31b: Martyrium des hl. Stratelaten Theodorus, wie Ma XIII 38,⁹², hier jedoch in zwei Abschn. zerlegt.

10. Bl. 31b—36a: Rede auf d. Berufung d. hl. Petrus zum Apostelamt von Johannes Chrysostomus, wie Ma XIII 38,⁹³.

11. Bl. 36b—40a: Rede üb. Sündenbekenntnis u. Busse von Johannes Chrysostomus, wie Ma XIII 38,⁹⁴.

12. Bl. 40a—41b, 51, 43a—44b: Rede üb. Sündenbekenntnis u. Busse von Johannes Chrysostomus, wie Ma XIII 38,⁹⁵.

13. Bl. 44b—49a: Johannes Mandakuni's Rede von den (eine Abgabe für d. Geistlichkeit bildenden) Früchten, Opfern u. d. Almosen, wie Ma XIII 38,⁹⁶.

14. Bl. 49a—50b, 42, 52a—53b: Johannes Mandakuni's Rede üb. d. üble Gewohnheit d. Schwörens, wie Ma XIII 38,⁹⁷.

15. Bl. 53b—57a: Johannes Mandakuni's Rede üb. d. Schauspiele u. d. Sänger, wie Ma XIII 38,⁹⁸.

16. Bl. 57a—61b: Martyrium des hl. Cyrillus von Jerusalem, *Dsh* Nr. 1,⁹⁹, nur am Schluss einiges wie Ma XIII 38,⁹⁹.

17. Bl. 61b—67a: Rede üb. d. verlorenen Sohn von Johannes Chrysostomus, *Chrys* f 684—693, *Dsh* Nr. 1,⁹⁵, griech. Ausg. Montfaucon VIII 2, S. 33 ff.

18. Bl. 67a—71a: Rede üb. d. verlorenen Sohn von Ignatius, wie Ma XIII 38,⁷⁰.

19. Bl. 71a—74b, 76a—b: Rede üb. d. Aufsicht der Priester üb. d. Volk von Johannes Mandakuni, wie Ma XIII 38,⁷.

20. Bl. 76b—81a: Johannes Mandakuni's Rede darüber, dass man Priester u. geistliche Lehrer nicht verleumden dürfe, wie Ma XIII 38,⁷.

21. Bl. 81a—86b: Johannes Mandakuni's Rede üb. Almosen u. Barmherzigkeit, wie Ma XIII 38,¹¹.

22. Bl. 87a—90b: Johannes Mandakuni's Rede über d. Trost der Armen, wie Ma XIII 38,⁷.

23. Bl. 90b—97a: Lebensgeschichte des hl. Johannes Chrysostomus, am A. wörtlich, im übrigen inhaltlich wie *Varkh P* 131—139.

24. Bl. 97a—102a: Rede üb. Lazarus u. den Prasser von Johannes Chrysostomus, wie Ma XIII 38,⁷, jedoch am A. ausführlicher.

25. Bl. 102a—106a: d. achte Katechese des Cyrillus von Jerusalem, wie Ma XIII 38,⁷.

26. Bl. 106a—109b: d. neunte Katechese des Cyrillus von Jerusalem, wie Ma XIII 38,⁷.

27. Bl. 110a—112b: Vardans Rede üb. d. rastlosen Würmer, wie Ma XIII 38,², jedoch o. A. wegen Bl.-Verlusts.

28. Bl. 112b—114b: Rede zur Belehrung der Menschen von Epräm dem Syrer, wie Ma XIII 38,⁹⁸.

29. Bl. 115a—120a: Rede des Johannes Mandakuni üb. d. von Gott gesandten Plagen, wie Ma XIII 38,⁹⁸.

30. Bl. 120a—122b: Johannes Mandakuni's Rede üb. d. Laster d. Trunks, wie Ma XIII 38,⁹⁸.

31. Bl. 123a—130a: Lebensgeschichte Gregors des Erleuchtens, *Dsk* Nr. 224,¹⁰⁸.

32. Bl. 130a—137b: Rede üb. d. Kanaaniterin von Johannes Chrysostomus, *Dsk* Nr. 1,⁵⁶.

33. Bl. 137b—142a: Johannes Mandakuni's Rede üb. d. Busse, wie Ma XIII 38,¹¹.

34. Bl. 142b—145b: Johannes Mandakuni's Rede üb. d. strenge Fasten, wie Ma XIII 38,⁹².

35. Bl. 146a—149a: Rede üb. d. Armenliebe u. Barmherzigkeit von Johannes Chrysostomus, wie Ma XIII 38,⁹⁸.

36. Bl. 149a—152a: Erklärung des Ev. Lc. 10,³⁰ von Johannes Chrysostomus, Auszug aus Ma XIII 38,⁹⁸.

mtff. Zbn. u. Rdvzn., 6a u. 60a e. Zl., alles stümperhaft. — O. Erzerum (s. Bl. 176a). — Bs. Vdp. *Ufhwaw* (s. Bl. 176a). — Zst. die ersten u. letzten Bl. durch Gekritzeln von Kinderhand verunziert, Bl. 1 e. Stück abgerissen. sonst gut.

1. Bl. 1a—5b: verschiedene, größtenteils zusammenhangslose Schreibversuche u. Aufzeichnungen, darunter 1b e. Gebet gegen d. Fieber.

2. Bl. 6a—59b: Traktate des hl. Nilos, u. zwar Bl. 6a—48a *Περί τῶν ὀκτώ πνευμάτων τῆς πονηρίας* (Mi LXXIX 1145—1164) o. Tt., m. Ü. der 8 Einzelabhandlungen, wndl. wie *HY* 129—130, 154—156, 164—165, 202—203, 273, 268—269, 202—203, 212—214, *HYV* II 641—643, 644—647, 647—650, 652—654, 654—655, 656—657, 658—662. Bl. 48a—55b: seine Unterweisung zum Nutzen der Mönche 'Στοιχὴ ἀσκήσεων καὶ ἡσυχαστικῶν, ἡ ἰσχυροῦς ὑπόμνησις ἐπιτομῆς ἐπιτομῆς' etc. (Vgl. *Dsh* Nr. 128, 7 w), Bl. 55b—59b; seine Unterweisung der Einsiedler 'Ὑψιφάνης ἀσκητικῆς ἐπιτομῆς ἐπιτομῆς ἐπιτομῆς ἐπιτομῆς' etc. (Vgl. *Dsh* Nr. 128, 7 η u. *Midr* 628).

3. Bl. 60a—174b: Buch Sirach u. die Worte Sirachs, wie *Bib*, Anh. S. 2—13.

4. Bl. 175a—175b: Nöchr. des ersten Bs.

5. Bl. 176a—177b: 2 Gebete gegen Wölfe u. andere wilde Tiere sowie ein Klagelied.

Ma XIII 41.

Bl. 92 (lr. 1a—2a, 92b) + v. 1 u. h. 2 Dekbl. — Gr. 15,7×10,5 (T. 10,6×8,8). — St. Pp., d. Dekbl. Pgt. — Z. 16. — Schr. Krs. — Ebd. HmdFvl. — Schm. rote Ün., Azn., glanzf. rote, gelb. blaue Ttrzn. u. Rdvzn., Zbn., Bl. 2b Bild d. Verfassers im Ornat, Bl. 89b e. Darstellung d. Priesterweihe. — D. 1685 (s. Bl. 89a). — **Schrb.** *Κωνσταντινῆς* (s. Bl. 89b). — **Bs.** d. Bst., der Patriarch *Εφραίμ* von Konstantinopel (s. Bl. 88b), im J. 1703 Vdp. *Υμνογραφία* (s. Bl. 92a), Vdp. *Ἐπιτομὴ* von Meghri (s. Dekbl. II), 1791 Vdp. *Ἐπιτομὴ* (s. Dekbl. IIa), i. J. 1825 Subdiakon *Ἐπιτομὴ* (s. Dekbl. IIa). — **Mmd.** Bl. 92a u. Dekbl. II. — **Nschr.** Bl. 87b—88a, 88a—89b, 90a—92b. — **Zst.** einige Bl. lose, sonst gut.

1. Bl. 3a—88a: des Presbyters Matthäus (des Schülers des Gregor von Thaweh) Reden über die 8 Hauptlaster (eine freie Bearbeitung von Nilos 'Περί τῶν ὀκτώ πνευμάτων τῆς πονηρίας' u. Euagrius 'Περί τῶν ὀκτώ λογισμῶν', Mi LXXIX 1145—1164 u. XL 1272—1276) m. d. Nachr. des Verfassers, wie in *Hschr.* Nr. 34 der Wiener Mechitharisten-Bibliothek, mit der sie sogar d. Fehler *ἡμερομηνία. ϑηκῆς* (s. Bl. 65b dieser *Hschr.* u. *Dsh* Nr. 34 ρ 7) für *ἡμερομηνία. ϑηκῆς* = *μενοδοξία* gemein hat, gedr. zu Kpel. i. J. 1750 (s. *Migt* 182.)

2. Bl. 88a—89b: Nachr. des Bst. u. Schrbs. in Versen m. der Angabe, dass d. Verfasser aus d. Schule zu Tathew hervorgegangen, dass der Besteller Ephram Schüler des Etschmiadsiner Patriarchen Jakob gewesen u. später Patriarch von Kpel. geworden, dass die Mschr. i. J. 1685 geschrieben sei, und d. Schreiber Karapetik heisse.

3. Bl. 90a—92b: e. Gedicht von jüngerer Hand, dessen Strophenanfänge *Պարտի Արքայապետ Չելեպի իմ Հայր Յ Յ Ա Ս* ergeben, nach e. darüberstehenden Notiz von Vardapet Sukhias für einen sog. Voskephorik dem Abraham Tachelepi zu Ehren geschrieben.

Ma XIII 42.

Bl. 440 (lr. 206b, 437, 440) + v. 1 Dekbl. — Gr. 23×17 (T. 16,5×11,5). — St. Pp. — Z. 27. — Schr. Krr. — Ebd. HmdEvl. — Zst. gut.

Neuer Wald von Gedanken der heiligen Schriften in 68 Kp., aus d. lateinischen Urschrift eines gewissen Alexander von Messina übersetzt von Lukas von Charberd. A. *Սէրն Աստուծոյ զէպ առ մէզ: Ա. Յ-գ-գ-ս մեծի սիրտն, զոր Տէր Աստուծոյն մեր միշտ ունեցաւ. զեպ առ մարդն: Ամենակարգին Աստուծոյ ի յաւիտեանց անշահեալ առ ի ստեղծել զմարդն, նախաստեղծելով իւրով անհուն իմաստութեանն, ինչ այս վ-մն մեզաց պարտ էր լինել* etc. E. որոյ Հարսն-Կունսն-Ներն վայելելոց եւ զհերկայութեան նոր ի լուսեղէն երկնում ի բլրէր յաւիտեան յաւիտեանց: Ամէն: Bl. 438a—439b: e. von jüngerer Hand eingetragenes Inhaltsverzeichnis zu den einzelnen Kp., darüber d. Angaben betr. Verfasser etc.

Ma XIII 43.

Bl. 116 (lr. 53b, 118b) + v. u. h. je 3 Dekbl. — Gr. 15,5×10,5 (T. 11,5×7,6). — St. Pp. — Z. 16. — Schr. Krr. — Ebd. Pppd. m. Pp. — Schm. rote Ū. u. Abn. — D. 1764—1765 (s. Bl. 1a u. 118a). — O. Konstantinopel (s. Bl. 1a). — Schr. der Verfasser *Մելքիսեօկ* (s. Bl. 1a). — Zst. gut.

Lobreden auf d. Katholikos Simeon u. d. Vdp. Abraham aus Aastapat unter der Aufschrift Wahrheit des Worts von Melchisedek aus Konstantinopel. — Bl. 1a: Tt. *'ճառ գովութեան զովելիաց կոչեցեալ իսկութեան բանի: Նախնորարար վ-մն սրբազան և իմաստուն Սիմոն Կ-թ-ւ-ղ-կ-ո-թ-ն պատրիարքական բարձր Աթոռոյն ահա-ն Հայոց Սէր-յ էջմրանի, և վ-մն Արքայապետ*

Հարցմանը և անարգանքը վարդապետին և սպա վճռ այլոց ոմանց արին. բարի և Հաստարիմ զինաց սակա փորձոյ հանաչողութեան մերոյ: Արարեալ է Մեկքեհեզէ բանասիրէ ընդ Հովանեա. սբոյ Հրեշտակապետն եկեղեցւոյն, որ է մեծն Պոլիս, ի թուին Հայոց ոմնց և ի նոյնիքիքի կրեքն՝ — Bl. 1b: Zitat aus d. Briefe Pauli an d. Gal., 6,9-10. — Bl. 2a—53a: die Lobrede auf den Katholikos Simeon. Ü. 'Իսկուսիւն բանի: Աս Համարէն Հայաստա աղինս: A. 'Հովանեանն ստաբանն և արխանաորութիւնն, որ կարգեալ է յԱսորոյն ի մէջ եկեղեցւոյ...' etc. E. '... և ի մեզ յանկուցանել զսօզն, որ է այսպէս և բառ այսմ արինակի:' — Bl. 54a—117a: Lobrede auf den Vardapat Abraham u. andere. Ü. 'Գովասանութիւն ի վերայ սորբ էջմբանի մերան Աստուարացի Աբրահամ հարարմար և անարգանքը վարդապետին'. A. 'Գովացոյք զայլն արկար, որ զՀաստարակաց բարին...' etc. E. 'Ի զայուսան իւր միասնզամ որպէս յարացոյց և նորապարտար մերս եկեղեցեաց: Ամէն' — Bl. 117b: Zitat aus dem Briefe Pauli an die Gal., 6,9-10. — Bl. 118a: Zitat aus dem Briefe Pauli an die Thessalonicher, 5,18-21, dann U. Ք. Կ. Յամի Տեան 1765. յանդանն Յունգարի 12.

Ma XIII 44.

Bl. 298 (ir. 1a—2b, 151a—157b, 159b—160b, 163b, 212b, 234b—236a, 240 248a, 250a—251b, 256b—262a, 263b, 264a, 272a—277b, 286a—287b, 297b—298b). — Gr. Bl. 1—264: 19,5>15, Bl. 265—287: 19,5>13,4, Bl. 288—298: 19,5>14 (T. Bl. 1—160 zwsp., je 13>5, Bl. 158—255 17>12,5, Bl. 265—285 17,3>11, Bl. 288—298 zwsp., je 16>6). — St. Pp. — Z. 19—25. — Schr. Bl. 4—150 Rnd., sonst Kr. stellenweise Krr. — Ebd. Pp. m. durch Epr. vrx. Ldbz. — Schm. rote Ū., Abn. u. Azn., mittf. rote u. blaue Vogelinitialen, Rdtzn. — D. 1699—1699 (s. Bl. 245a 255b). — O. Smyrna (s. Bl. 245a). — Schr. Presbyter Սամուէլ (s. Bl. 255b). — Bz. Vardapat Յովակիմ (v. Bl. 241a), Յէր Յովհաննէս (s. Bl. 256a). — M. md. Bl. 255b. — Kschr. Bl. 241a, 256a. — Bm. d. Hschr. besteht aus 3, durch versch. Bl.-Gr. gekennzeichneten ursprünglich nicht zusammengehörigen Teilen. Bl. 4a u. 168a e. Stempel. Bl. 298b 3 Stempel. — Zet. es fehlen Bl. zw Bl. 251 u. 252, die Bl. 280 u. 288 bis 298 zerfetzt.

1. Bl. 3a—b: Verzeichnis von 33 Prdigten, Predigt 1 u. 23—27 beginnend նորին քարոզ, 28 dem hl. Gregor d. Erleuchtet zugeschrieben (womit jedoch Gregor von Tathew gemeint ist), die folgenden mit նորին քարոզ bezeichnet, sonst o. Angabe des Verf.

2. Bl. 4a—10a: Prdgt. über Mt. 6,32, Lc. 11,34, von Gregor von Tathew, Dsh Nr. 605,32.

3. Bl. 10a—15a: Prdgt. über d. verlorenen Sohn von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 313,³.

4. Bl. 15a—20b: Prdgt. über Lc. 12,³² von Gregor von Tathew, *Dsh* Nr. 505,³².

5. Bl. 20b—25b: Prdgt. über 1. Tim. 2,¹, 'Նախ զիտեւի է զի երեկե են տեսակ բարի դրոճոց' etc.

6. Bl. 26a—29a: Prdgt. über Je. 2,¹⁷; 20,²⁶, 'Նախ պարտ է զիտեւի թէ ուստի էինի հասան' etc.

7. Bl. 29a—30b: Prdgt. m. d. A. 'Այլ զբան Պողոսի չը [= ըսա] նկարագրին ով կարէ կատարել' etc.

8. Bl. 30b—36b: Prdgt. über Mt. 5,²⁸, 'Ասաց նախ քան զայս թէ մատուցանէս զպատրաստութեամբ' etc.

9. Bl. 36b—43a: Prdgt. über Mt. 4,² von Gregor von Tathew, *Dsh* Nr. 505,²⁹.

10. Bl. 43a—48a: Prdgt. über Mt. 24,⁴² von Gregor v. Tathew, *Dsh* 505,³⁶.

11. Bl. 48b—53b: Prdgt. über Lc. 18,² *Dsh* Nr. 313,¹² է.

12. Bl. 53b—59b: Prdgt. über Mt. 13,³⁷, *Dsh* Nr. 313,³ ժե.

13. Bl. 59b—64a: Prdgt. über. Lc. 6,³⁶, *Dsh* 313,¹⁶ ժ.

14. Bl. 64a—72b: Prdgt. über d. ersten 5 Gebote, 5. Moa. 5,⁶ etc. 'Մարդն է հոգոյ իմանալոյ և ի մարմնոյ զգալոյ է ստեղծեալ' etc.

15. Bl. 72b—80b: Prdgt. über Wsh. 11,¹⁶, 'Աբարիչն Աստուծոյ որ զբարեւ և ազգութիւն քորոզին' etc.

16. Bl. 80b—86a: Prdgt. über Hochmut u. Demut im Anschluss an d. Wort 'Տէր ամբարշտանից չկուով կա, սա շնորհս խնորհոց'. A. 'Սկզբնաւորն սոխանոյ և աբարիչն ստեղծեալ, որ մայր և գտակ եղև' etc.

17. Bl. 86a—94b: Prdgt. über Ps. 37,¹. 'Սրբոյն գայեակ, որ վարդէ զսրբանգիւյ մանուկ' etc.

18. Bl. 94b—99b: Prdgt. über Verstorbene im Anschluss an Sirach [վարդապետը սանի թէ Աստուծոյ ոչ սանէ սնտոյն զիբկութեան] etc.

19. Bl. 99b—105a: Prdgt. über d. Antichrist u. d. Wort 'Յայտնեցի մարդն անորհնութեան, որդին կորստեան հակառակի' etc. A. 'Տէրն մեր աւերարանին ըզլուսացոյց վասն զայստեան ներկին' etc.

20. Bl. 105a—124a: Prdgt. über 1. Kor. 15,⁵², 'Հանդերձեալը Հանդերձ Աստուծոյ վան յարութեան' etc.

21. Bl. 124a—130a: Prdgt. über Mt. 24,³⁷, 'Զփրկական զաւուսան Տէրն որ Աստուծոյ մերոյ կրկին սնտոյն սան զիբք սուրբ' etc.

22. Bl. 130b—138a: Prdgt. über Mt. 24, 27, 'Ասորդ-պետք ասին թէ զան Քրիստոսի ի զստոսութան ք ազգ է' etc.
23. Bl. 138a—146a: Prdgt. über 5 Mos. 32, 27, 'Որպէս ամենակարգ է Աստուծոյ ի սա[խ]ղծմելն և ասին որդոսի շնորհն' etc.
24. Bl. 146a—150b: Prdgt. über Jh. 15, 17, 'Ասին իմաստանք, եթէ թշնամու ինչ է, մեծ սրկասութեան է ի մէջ մարդկան' etc.
25. Bl. 158a—159a: Prdgt. über Mt. 4, 17, 'Տէրն մեր զաստիտարութեան բանիւ և արդեամբք կամեցաւ ցուցանել' etc.
26. Bl. 161a—163a: Fastenpredigt, Dsh Nr. 313, 6 ք.
27. Bl. 164a—166b: Prdgt. über Jes. 1, 16 von Gregor von Tathew. Dsh Nr. 505, 27.
28. Bl. 167a: über d. Nutzen der Beichte, 'Ասին վարդպետք թէ քաւսմ օգտութեան ունի խոստովանութեան' etc.
29. Bl. 167b—168a: Prdgt. über Lc. 10, 36, 'Արդ զայս ամենչ զոր մեք ի մեզ շահելով ցուցաք' etc.
30. Bl. 168b—174a: Prdgt. über Spr. 18, 21, 'Ի բանէս յայս շորս ինչ ասելի է. նախ թէ զինչ է բանիւք արդարեանել' etc.
31. Bl. 174b—188a: Prdgt. über Apost. 12, 1 vom Vdp. Matthaeus, 'Պօղոս ասէ. նախանձուէ բանաբեկին եմուս մահ' etc.
32. Bl. 188b—195b: Prdgt. über d. Wort des Apostels 'Նմանողք ինձ եղերուք ց [որպէս] և ես Քրիստոսի' von Gregor v. Tathew 'Առքեւն չիմնասց և վարդպետն անի [= աշխարհի] երբորց յ ք ց [= յերկրից] տեսողն' etc.
33. Bl. 195b—198b: Prdgt. über d. Wort 'Նդին զիս ի գրի ներքնորմն ի խաւրի' von Gregor v. Tathew A. 'Նախասես գիտութեան Աստուծոյ ընդրեաց զլուսն' etc.
34. Bl. 199a—201b: Geschichte d. Reise Gregors des Erleuchtens nach Caesarea zur Weihe, d. Bekehrung der Armenier, d. Reise nach Rom etc. A. 'Յես այսրեկ խորհրդ արբել թիւղոսն ստաքէ զսուրբ Փրիզոր ի կեսարիայ' etc.
35. Bl. 201b—203a: Prdgt. über Lc. 12, 49, 'Ջօրութեան աւխտարանին պէս պէս օրինակօք նմանցուցանէ' etc.
36. Bl. 203a—206a: Prdgt. über Ps. 141, 2. 'Նախ զի մի լեցի ցոյցս մարդկան' etc.
37. Bl. 206a—211b: Prdgt. über 1. Kor. 11, 28, 'Ասին բովել թէ զանգան է կերակուք մարդկան' etc.
38. Bl. 212a: Prdgt. über Lc. 15, 6. 'Ո՞վ էցէ ի ձեռք մարդ սր ունիցի բարեկամ' etc.

39. Bl. 213a—219b: Prdgt. über Spr. 3,¹⁸, 'Կրօնիկ է զի կեանք փայտին ի յերես զէմս երևեցաւ' etc.
40. Bl. 219b—224a: Prdgt. über Jc. 5,¹⁶, 'Նախ զԿրօնիկ է զի խոստովանութիւնն է չարկաւոր ք [= սրպէս] մկրտութիւնն' etc.
41. Bl. 224a—228b: Prdgt. über Jc. 5,¹⁶, 'Կրօնիկ է զի ըն [= ըստ] վարդարաց սրբոց խոստովանութիւնն բազում յատկութիւն ունի' etc.
42. Bl. 229a: Ev. Jh. 13,³⁴, Ic. 2,⁸, Röm. 13,⁸ Mt. 22,³⁵.
43. Bl. 229b—230a: Fragen u. Antworten, 'Հւց. Զինչ ուսանիմ ի մտանիլ Տեան առ Զագեոս' etc.
44. Bl. 230a—231a: Betrachtung üb. d. Spruch Davids 'Զճնուպարնք իմ ուղիդ արա ինձ ըստ.' A. Նախ ճանապարհ կոչի աստի կեանքա' etc.
45. Bl. 231b—233b: Prdgt. über Mt. 4,¹², 'Նախ տեսցուք թէ զինչ է սուղախորութիւնն' etc.
46. Bl. 233b—234a: über d. Nutzen d. Barmherzigkeit. Նախ զի շինութիւն է սէր [= աշխարհի] ըն [= ըստ] Դուրի' etc.
47. Bl. 236b—239b: Verzeichniss der türk. Sultane, des Regierungsantritts, Tods, der Hauptereignisse.
48. Bl. 239b: kurze türkische Erzählung in arm. Schrift, 'Զուտի էրթիսի 201 զէշիկէ ջոշտուն' etc.
49. Bl. 241a: Nschr.
50. Bl. 241b—247a: Einleitungen zur Prdgt. u. zum Segen. A. 'Երանիկ բնութիւն է աննախանձ բարեբարութիւն' etc.
51. Bl. 247b: Gebet, 'Ան քեզ պաղատիմք, Տէր աննառատ ողորմես' etc.
52. Bl. 248b—249b: über d. Ursprung des Hochmuts. A. 'Ապրեցոյ զիս ի կաւոյ զի մի ընկիւայց. սղմես' etc.
53. Bl. 252a—255b: Busapredigt, 'Դրձեւ վերստին նորգեցուք խոստովանութիւնք' etc.
54. Bl. 262b: A. (3 Z.) einer Erzählung.
55. Bl. 263a: A. (2 Z.) eines Gebets.
56. Bl. 264b: Liste der Jünger u. der Länder ihrer Missionstätigkeit.
57. Bl. 265a: Erzählung, d. Papat Liberius u. d. hl. Hilarius betr., 'Կրօնքիսս պատն ճերտեմեոս յանգիմանեաց զԿաթիմի յղգս ուղղափառ ճաւասոյ' etc.
58. Bl. 265a: Erzählung von der Demut des Kaisers Theodosius, 'Որպէս մեծն Բէնդոս ինքնակու, որ կայսր եղև յամբ Տեան Մ' etc.
59. Bl. 265a: über 3 gnadenerleihende Eigenschaften des Weihrauchs, 'Զի ծուխ ինկիսն ք շնորհս ունի' etc.

60. Bl. 265b—267: über d. Ursachen der Sünden, 'Ատեն վարդարկոտ
եկեղեցոյ, թէ յերկնց պատճառաց դարձէ ոք զմեզս' etc.
61. Bl. 268a: darüber, dass der Geist im Leben dem Körper untergeordnet
sei, nach dem Tode aber die erste Stelle einnehme. A. 'Ջի մարմինն երեսց է ը
[= բոս] կարգի քնն զհոգին' etc.
62. Bl. 268a: über die Kreuzigung d. Apostels Petrus. A. 'Հոց. Ասէն ամէն
ստեմ ձեզ. զի մինչ մահուկն էիք սնուծք սնակն զօտի անէ[իք]. պարտաւնի. Մանուկ
կուէ' etc.
63. Bl. 268b—269b: über d. vier Tiergestirne. A. 'Գուշկեաց ոմն ի սբրոց
համեմատելով քառակերպան զ' etc.
64. Bl. 270a: über d. Gebot, am siebenten Tag zu ruhen. A. 'Եւս այն
է զի զ օրն ստեղծեաց զքործն' etc.
65. Bl. 270b: 2 Stellen aus d. Korintherbrief.
66. Bl. 271a—272b: Fragen und Antworten. A. 'Հոց. Ստեփանոս ոյք լի
շնորհօք և զօրութեմ' etc.
67. Bl. 278a: Deutung der Zahl 153 beim Fischfang im See Tiberias.
68. Bl. 279b: Gebet.
69. Bl. 280a—283a: Gebet. A. fehlt.
70. Bl. 283a—285b: Lobpreisung Christi u. Bitte um Gnadenerweisung,
'Պատանան բարբից Հայր անըկեղբն, որ ասաց. ողորմութեմ' etc.
71. Bl. 288a: Bruchstück einer Prdgt., A. fehlt.
72. Bl. 288b: Prdgt. über Werke u. Glauben, 'Առաքինութիւն է անանկն
և ոչ զիտեմ' etc.
73. Bl. 288b—297a: Prdgt. über d. Glauben, '(Այսպէս սահմանն վարդա-
պետք. [հ]աւան է ունկեմ' etc.

Ma XIII 45.

Bl. 137 + v. 1 Dekbl. — Gr. 21×15,5 (T. zwsp., je 16×5). — St. Pp., d. Dekbl.
Pgt. — Z. 27. — Schr. Kra. — Ebd. Hlad. m. Ldbz. — Schm. rt. Abst., Az. u. Ü.
— Schr. Ռսկան (s. Bl. 60b, 80b). — Bs. 1766 Մարտիրոս, 1781 Պետրոս (s. Dekbl.
u. Bl. 137b). — Mmd. Bl. 47b, 61b, 80b. — Nschf. Dekbl. — Zst. schlecht, Rekn.
zerrißen, viele Bl. lose, es fehlen welche zw. Bl. 7 u. 8.

- Predigten. 1. Bl. 1a—9a: über Wsh. 6,¹¹ wie Ma XIII 96,²².
2. Bl. 9a—18a: über Jh. 14,³¹ Dsh Nr. 313,¹³ q.
3. Bl. 18a—b: über d. Anlass zur Sünde, 'Մեղաց պատճառն այս է. թէ
կուզես որ ի մեղաց ազատես, առաջն ի մեղաց պատճառն հեռացիք' etc.

4. Bl. 18b—30a: über Josua, den Sohn Nuns, *Dsh* Nr 313,²⁰ p.
5. Bl. 30a—44a: über d. Propheten Elias, *Dsh* Nr. 313,²⁰ q.
6. Bl. 44a—47b: über das Wort 'David befahl das Volk zu zählen (vgl. 1 Chron. 21,2.) A. 'Ան զի առաջին խմանն ինն հազարս և երկուս ասիակն' etc. E. 'որ է ձեռնն անպատուղ և անբարի ժամանակ, յորս ասիցես ոչինչ եմ կամք իմ ի դրսայ'.
7. Bl. 47b—53b: über Jon. 3,1. A. 'Երես է էր քաղաք մեծ Ասորեստան, զոր շինեաց Երեսու' etc. E. 'ոչ սով հացի և ծարաւ չբոյ, այլ սով լսելոյ զբանն Ասորեստայ'.
8. Bl. 53b—62a: über Jes. 36,1 *Dsh* Nr. 313,² a.
9. Bl. 62a—68b: über d. drei Knaben im Feuerofen. A. 'Ան զի առաջ զան զգիրութիւն Բարեկեցւոց' etc. E. 'երեք մանկանցն, որով նահապակեցան և ընկան զպապին անխառն և նմայ փառք յաւիտեանս. ամէն'.
10. Bl. 68b—74a: über Mt. 10,16 *Dsh* Nr. 102,² Nr. 147 q 1, Ff Nr. 8,1, 12,11.
11. Bl. 74a—80b: über Spr. 19,17, *Dsh* Nr. 313,⁶ q.
12. Bl. 80b—86a: zu Gründonnerstag über Gen. 4,1,2. A. 'Ինքս ետուն նախնի ծնողքն Աբամ և Աբել զաւակաց իրեանց' etc. — E. 'և զննե շեցեալսն ազատեաց ի անձնաց զժոխացն Բէլիստոս Ասորեստի վրէիչ մեր, և նմայ փառք յաւիտեանս. ամէն'.
13. Bl. 86a—93a: an die Priester über Jh. 14,12. A. 'Դարձարուք այստի հետև և կարգ բանին առ զան զանայից' etc. E. 'սխախտն կացցէ եկեղէցին իւրում որքան սիրտով և Բէլիստոսի փառք յաւիտեանս. ամէն'.
14. Bl. 93a—97b: von Johannes Chrysostomus über Lc. 15,11, *Dsh* Nr. 313,⁹. Vgl. Nr. 21.
15. Bl. 97b—101a: von Johannes Chrysostomus über Lazarus u. den reichen Prasser, *Dsh* Nr. 4,⁸, *ChrysHom* S. 538, Z. 33 ff.
16. Bl. 101a—102b: über Mt. 13,6. A. 'Յայտարի զննելով զմտոս սիրտովք մտքելի, զի ուղիղ իմացուք զոչնկիս զորութիւն' etc. E. 'Եւ ի ստեղծ և աղօթիւք միջոս առ Ասորեստի սրտովքն', darunter die Bemerkung 'Աստ կիսուսար մոաց և վերջ զրեցանք'.
17. Bl. 103a—107b: über dasselbe Thema. A. 'Թողնի ոմն սրեկեալ' etc. [Lc. 13,9-11], dann 'Սկիզբն իմաստութեան ի Հոգոյն սրբոյ է. բաց մեք իմ [= բոս] կարի մերում յազարկեացուք զբանն ի լսելիս' etc. E. 'զի առեւել ևս պղպարեացի զանմահան ստեղծն ի Բէլիստոս Յիսուս ի Տեր մեր. ամէն'.
18. Bl. 108a—111a: über Mt. 24,42. A. 'Արթուն կացէք. զի ոչ գիտէք թէ ե՞րբ տէր ասնի գայցէ. յերեկոքս թէ ի մէջ զերեքի թէ ի շաբաթոսի' etc., also

wohl anders als *Dsh* Nr. 313,9 b. E. 'Չի խոստացիւր բրեցն հասնի կբացուց չնբաց և ժողովարուիւնն Աստուծոյ ամէն'.

19. Bl. 111a—114b: über *Lc.* 10,30 von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 147 P 2 u. Nr. 224,106.

20. Bl. 114b—118b: über *Lc.* 18,2. A. 'Բարեկամն և ամենայդնն Աստուծոյ բարձ և ամբ կոչիւցնի կողմ մեր' etc. E. 'զի պատարասիւ պատկոյնն հասցուց և Քրիստոսն անհոս ամէն'.

21. Bl. 118b—126a: über *Lc.* 15,11. A. 'Սովորուիւնն է մարմնուր մնողց ի գործուիւնն այլ կերպիւն մարդննին զամենայն' etc. E. 'ստեղծողին և անմահացուցողին, որու՞մ պատիւ' Vgl. Nr. 14.

22. Bl. 126b—129a: über dasselbe Thema. A. 'Վարդպետք ասին թէ կողմնն զբողոքն ուսելին' etc. E. 'կոխել զօճս և կբրին և զամենչ զօրուիւնն թշնամոյն և Քրիստոսի գործ ասխատանս'.

23. Bl. 129a—b: über *Lc.* 4,14. A. 'Այս բանք թողմ [= ընդդէմ] են ի հողիւմբսի. զի նա զհողին ծոխայ ասաց' etc. E. 'և հեղան զամենիսեսան սարաքս ի աստեղն'.

24. Bl. 129b—131b: über *Lc.* 5,3. A. 'Աստեղբուի է խորհուրդ մբգրելին, զի աշխատեցին և ոչ կարցին զորք վրկիլ' etc. E. 'աչս այբ կերպղ և արբոց բարեկամ'.

25. Bl. 131b—133a: über *Lc.* 7,36, 37. A. 'Կատարելու հասնի ի կոնդէս յայտինն սենիմբ ուսանիլ' etc. E. 'ի մեղուրցս հասնիլ ուրախութիւնն և խաղաղութիւնն յաշխոյնից ի Քրիստոս' etc.

26. Bl. 133a—135b: biblische Erklärungen in Fragen u. Antworten. A. 'Հոց. զի՞նչ է, որ ասէ Տերն, աղուեսոց որջք զոն և թշնոց բոյնք' etc., Bl. 134a 'Թէք [= ընդդէմ] ոչ ես թոյլ Տերն, որ խնդրեց թողիլ զչայնն' etc. etc.

27. Bl. 135b: e. von jüngerer Hand eingetragenes, unvollständiges Inhaltsverzeichnis.

28. Bl. 136a—137a: Bruchstück aus einer Belehrung über die Aufforderung zur Buase.

29. Bl. 137a: Vorschrift für die Segnung der Kapuze (*գեղարք*). Vgl. *Mascht Dzerh* S. 63.

Ma XIII 46.

Bl. 96 (lr. 96b). — *Gr.* 13,7>9,4 (T. 12,2>8). — *St.* Pp. — *Z.* 14. — *Schr.* *Krr.* — *Ebd.* PpPd m. Ldbz. — *D.* 1786 (s. Bl. 94b). — *O.* Chams (s. Bl. 94b). — *Schr.* Weltpriester *Պետրոս* (s. Bl. 45). — *Bs.* Weltpriester *Աստուածատուր* in Chams (s. Bl. 94b). — *Mmd.* Bl. 45b, 94b. — *Zst.* *Ebd.* beschädigt, sonst ziemlich gut. Die Bl. sind folgendermassen anzuordnen: 1—18, 29—32, 19—28, 33—96.

1. Bl. 1a—16b: Predigt über Mt. 10,¹⁶ wie Ma XIII 99,³, jedoch unvollständig, nur bis Bl. 27,²⁰ von Ma XIII 99.
2. Bl. 17a—18b, 29a—30a: wäntl. Wiederholung eines Teils der Prdgt. Nr. 1, u. zwar von Bl. 3b—7a.
3. Bl. 30b, 31a—32b, 19a—Z. 6: Prdgt. über Mt. 7,⁶ ähnlich wie Ma XIII 99,³, jedoch fehlt zwischen Bl. 30 u. 31 dieser Hschr. Bl. 1b—14b vorl. Z. von Ma XIII 99.
4. Bl. 19a—28b, 33a—45b: Fortsetzung der vorigen Prdgt. A. 'Եկեցուք ի կրօս քահանայից. այսպէ[ս] ստէ գիրն, թէ քահանայն. . .' etc.
5. Bl. 46a—56b: Bruchstück einer Prdgt. A. 'Նրկըբբդ սնդին մարգրիդ է մեր չքեշտակաց սուր կրօս. ինչ քահանայ, չարպետ կամ վարդպետ կամ եպիսկոպոս և զարկաւոր որ իմաստուն լինի, զսուր զարկի զանդին մարգրիկ խտտախն' etc.
6. Bl. 57a—67a: Vision der hl. Gottesmutter, e. kürzere Rezension als Ma XIII 99,⁴, reicht bis Bl. 32a l. Z. von Ma XIII 99, ausserdem fehlt infolge Blattverlustes zw. Bl. 64 u. 65 das Bl. 31b¹⁶—32a³ von Ma XIII 99 entsprechende Stück, am E. folgt aber noch e. Bericht über die wunderbare Erwerbung der Schrift durch einen römischen Papst.
7. Bl. 67a—72a: Prdgt. über kirchliche Gebote u. Verbote u. gegen den Unglauben, darin e. Lücke, da zw. Bl. 70 u. 71 e. Bl. fehlt.
8. Bl. 72b: e. Gebet gegen das Fieber 'Հայր սղորմութեան ի բ[ա]րի գողիստ' որ սա[յ] [ս] քոյ Հոգուդդ սրբիմ' etc.
9. Bl. 73a—74b: Ermahnung an die Gemeinde die Sonntagsheiligung betreffend, am E. e. Gedicht, dieselbe Angelegenheit betr. A. 'Իններբբդ' Գնչուս զամէն բռչկութիւնն ի շաբաթ որն կու գործէր և զմեր չոյին ի կրթակն որն պիտի բրժչկենք' etc.
10. Bl. 75a—76b: Prdgt. über die durch den Kreuzestod bewiesene Liebe Christi zur Menschheit. A. 'Նրկըբբդ' ցոյց ավա. Գնչուս զիր սէրն, որ կամաւ խաչեցաւ' etc.
11. Bl. 77a—80b: Prdgt. über die Barmherzigkeit. A. 'Ողորմութեան է գթութիւնն որտի ի վերայ սղորմելեաց' etc.
12. Bl. 80b—87b: Predigt. A. 'Ի զորտոզէն Ազամայ մեկ աղբիւր մի կելանէք. . .' etc.
13. Bl. 88a—89b: Ermahnung zu fleissiger Gebetsausübung u. Befolgung der Gebote. A. 'Նա սարա է գիտել զի ո՞ր ժամն է ազօթ ցն' etc.

14. Bl. 90a—b: über den Nutzen des Schweines, wobei auch der Nutzen des Fetts für d. Papierglättung erwähnt wird.

15. Bl. 91a—94b: über die Folgen der Erdbeben je nach der Zeit ihres Auftretens in 12, den Monaten entsprechenden Abschnitten.

16. Bl. 95a—96a: Rede über das Neujahr von Cyrillus von Alexandria, *Dsh* Nr. 88 ¶ 4.

Ma XIII 47.

Bl. 287 (r.: 71b, 264b, 286, 287) † v. u. h. je 1 Dekbl. — Gr. 14,5×10,5 (T. 10,5×7,5). — St. Pp. — Z. 21. — Schr. Krs. — Ebd. Hldz. m. Ldbz, 8tf. u. Vrdbl. — Schm. rote Abn. u. Ün.; Bl. 1a u. 72a Zrl., Rndvz. (Tiere u. Blumen) u. Vogelinitiale. — Schr. *Միմոզ*, Bruder des Vdp. *Մոմուկ* (s. Bl. 224a, 255a). — Bs. 1828 *Աղայ Թոմարնէկ* (s. Dekbl. Ib). — Mmd. Bl. 224a, 255a. — Zst. gut.

1. Bl. 1a—71a: Sachwörterbuch, zusammengestellt von Simeon, wahrscheinlich dem Schr. d. Hschr. Ü. '*Ի յանարժան Միմոզովն յողովիայ եղև. սփռել է անտի ի գրոց սրբոց սակա ժողացիւնն*'. A. 'Վասն այսի. սխտն չամանուն է և գ նշանակութիւն ունի' etc. Letzter Artikel '*Վսն օրհանցն: նախ ինչ զինչ է օրհնքն, երկէրդ*' etc.

2. Bl. 72a—283b: e. katenenartiges Sammelwerk, für die Vorbereitung zur Predigt bestimmt, von demselben Kompilator. Ü. '*Վկայութիւնք պիտանիք և չարիաւորք տա ի ստարտոս գոլոյ ժարդութեանց*'. A. 'Կսսսս կոսւոցնսնիկ քալս և արկաննէ գրանս. . .' etc.

3. Bl. 284a—285b: e. Auslegung von 1. Tim. 6,7 von Gregor von Narek.

Ma XIII 48.

Bl. 25 (r.: 1b, 24a—25b). — Gr. 18×12 (T. 13,2×7,7). — St. Pp. — Z. 21—22. — Schr. Krs. — Ebd. nur geheftet. — Schm. rote Abn., Azn. u. Ün. — D. 1821 [s. Bl. 1a]. — O. Karin [Erserum] [s. Bl. 1a]. — Zst. gut.

Leidensgeschichte Jesu Christi, im Auftrag des Erzbischofs Karapet von Karin auf Grund der Ev. sowie der Werke berühmter Ausleger verfasst im J. 1821 von dem Lehrer Gregor Schacharthtschean aus Karin, a.) Bl. 2a—3b: Vorort, b.) Bl. 4a—21b: d. eigentl. Geschichte, darin verschiedene Gedichte, c.) Bl. 21b—23b. Nachwort. Ttl. '*Գամարանական վանքի արքեպիսկոպոսի և իսպիտոնիան Տեան մերոյ և Քրիստոսի Յիսուսի Քրիստոսի. Հասարակել ի նամակայութեան շքից առաքարացայ անխալ և միադիտունն չոգեչունն*

պրմութեան ին ըրտ] տեսութեան երեւիլի չարց և ուղղատես մեկնուց
առնանալու զբոց բարձր չրամանու. տեան կարպիտի սրբազան արքեպիսկոպոսի,
ճայրագոյն վերատեսչի Կարնոյ մայրավարդաբի և այլոց ի ձեռն գրութեան
ամենանուստս Գրիգորի ապարդիւնս մանկավարժի Շաքարճեան Կարնեայի ի 1821
ամի Տեան ի գեոր. 12 ի մայր դպրատան Կարնոյ:

Ma XIII 49.

Bl. 171 (lr. 1b, 3b—5b, 171a b) + v. u. h. je 1 Dekbl. — Gr. 20,3×14 (T. 14,5×9,2, Bl. 2a—3a zwap., je 14,5×6,5). — St. Pp., d. Dekbl. Pgt. — Z. 28. — Schr. Kra. v. drei versch. Schrb. — Ebd. HmdEvL. — Schm. rote Ün., Abn. u. Azn., blane Azn., mtff. Rdvzn. in grün, blau, rot, gelb zu Beginn jedes Kap., Bl. 6a mtff. Tüv. — D. 1634 (s. Bl. 170a). — Schrb. Presbyter Արիստակէս (s. Bl. 170a). — Ba. Weltpriester Արիստակէս (s. Bl. 170a), Vdp. Յովհաննէս (s. Bl. 172b), Wallfahrtskirche zu Pitsar (s. Bl. 170b). — Mmd. Bl. 1a, 59b, 170a—b. Nschr. Bl. 170a. — Zst. gut. Es fehlt 1 Bl. zw. 47 u. 48, mehrere zw. 46 u. 47, Bl. 47 an falscher Stelle, es gehört zw. Bl. 38 u. 39.

Gebetbuch Gregors aus dem Kloster Narek, d. sog. Narek, im Grossen u. Ganzen wie *Nar S.* 5—639, m. e. in der Ausg. fehlenden Inhaltsverzeichnis (Bl. 2a—3a) u. e. dort ebenfalls fehlenden Bericht über das Leben des Verfassers (Bl. 6a—b).

Die Dekbl. sind einer griech. Hschr. entnommen.

Ma XIII 50.

Bl. 327 (lr. 6a). — Gr. 10×7,3 (T. 6,9×4,5). — St. Pgt. — Z. 20—21. — Schr. Rnd. — Ebd. Hld. m. Ldbz, Vdkl u. 2 Sebn. — Schm. rote Abn., Azn. u. Ün., blane Abn., vereinzelt einfache rote Rdvzn., Tüvzn. u. Zschr. — Schrb. Սարգիս (s. Bl. 185b, 229a). — Mmd. Bl. 185b, 229a. — Zst. Es fehlen Blr. zw. Bl. 10 u. 11, 14 u. 15, 261 u. 262, 265 u. 266. D. Bl. sind zum Teil falsch gebunden u. folgendermassen anzurufen: 1—280, 284—285, 281—283, 288—290, 286, 287, 291—327. — Bl. 327 halb abgerissen. Sonst gut.

1. Bl. 1a—7b: Inhaltsverzeichnis zur ganzen Handschrift.

2. Bl. 9a—279a: e. Gebetsammlung in sieben, den Wochentagen angepassten Teilen, u. d. Td. Blumengarten der Gebete, aus d. Lateinischen übersetzt von Stephan aus Polen, mit dessen Nachwort in Versen (Bl. 278b—279a), mehrmals gedr., *Բուքարանն ազօրից* etc., Ven. o. J., Kpel. 1704, Ven. 1707, Ven. 1741.

3. Bl. 279b—280b, 284a—285b, 281a—283b: Gebet f. d. Liturgie von Mechtitar Gosch, *Dsh* Nr. 268,¹¹, *Kal.* Nr. 6 P 10.

4. Bl. 283b, 288a—290b, 286a—287b, 291a—293a: Gebet an d. Ill. Geist vom Vdp. Mesrop. A. 'Հողի սուրբ Աստուծոյ, Հողի Քրիստոսի Տեսն մարտի, Հողի Աստուծոյ ճշմարիտ խնամող և պարզիչ բարբիջ, հուսասար Հօր և Որդու' etc.

5. Bl. 293a—294a: Gebet an die Gottesmutter von Johannes aus Garni, *Dsh* Nr. 165,⁶ p.

6. Bl. 294a—295a: Gebet an den Herrn zur Nacht von Ephräm dem Syrer, *Dsh* Nr. 165,⁶ և Bl. 75a.

7. Bl. 295a—297b: 2 Gebete an Christus von Johannes aus Garni, *Dsh* Nr. 146,³ q.

8. Bl. 298a—327b: e. Gebet von Ephräm dem Syrer, *Ephr.* Գ 227—252, doch o. d. Abschnitte 4Գ, 4Է, օժԹ, օԻ u. am E. unvollständig.

Ma XIII 51.

Bl. 104 (lr. 74b, 90a, 104) + v. u. h. je 3 Dekbl. — Gr. 11<8,5 (T. 9<6). — St. Pp. — Z. 11—14. — Schr. Krr. — Ebd. Pppd. m. Ldbz. — Schrö. Weltpriester Գրիգոր (s. Bl. 66b). — Mmd. Bl. 66b. — Zst. gut.

Zaubergebetbuch, sog. Cyprianus-Buch.

1. Bl. 1a—8b: Formeln zur Teufelbannung und Austreibung m. e. einleitenden Gebet des Kranken (Bl. 7b, 15a u. sonst mit Namen genannt: Թարսի Սեփեղ աղայ), a.) Bl. 1a—b: d. Gebet. A. 'Կարգաճք առ յեզ, Հայր Տեսն մարտի Աստուծոյ Քրիստոսի, Տէր զգրուվեանց, որ զզազանն կապեցեր և զիւսց իշխանութեան զապաղարեացից' etc., b.) Bl. 1b—8b: die Formeln, 'Կապեմ զիւեզ, սասանայ, անվանն այն(ն)որիկ, որ նստէ ի մէջ երկուց սերբրէցն' etc.

2. Bl. 9a—12b: Gebet an d. Dreieinigkeit, Cherubim u. Seraphim. A. 'Անտիպնն Աստուծոյ, Հայր սուրբ, Որդիւ միածին, Հողիջ ճշմարիտ' etc.

3. Bl. 12b—21b: e. Gebet zur Austreibung aller Teufel. A. 'Արգաս մուցուցանեմ զամհաշ զես և զչեքսն յանուն յայն, որմէ զզան երկնք և երկիր' etc.

4. Bl. 21b—23a: Evg. Mt. 8,⁵⁻¹⁷.

5. Bl. 23b—26b: e. Gebet. A. 'Տէր Աստուծոյ մանակալ զզօր և փաստարեալ անբերնիկ' etc.

6. Bl. 26b—29b: Lebensbeschreibung des hl. Cyprianus, wie *Dsh* Nr. 191,² A.

7. Bl. 29b—33b: Geschichte der Jungfrau Justine, Fi Nr. 12.³⁰
8. Bl. 33b—54a: Gebete u. Evangelienstücke, a.) Bl. 33b—41b: e. an d. Heiligen gerichtetes Gebet zur Abwehr der bösen Geister. A. 'Բարեխօսութիւնք սրբուհոյ արարածանին և Օռնանու կարգպիտին' etc., b.) Bl. 41b—54a: Ev. Mt. 9,¹⁸⁻²¹, Mc. 1,²¹⁻²⁴, Lc. 7,¹⁻¹⁰, Jh. 5,¹⁻¹⁸; 11,¹⁻⁴⁶, Bl. 49b Z. 2—6 e. Anweisung für schwere Krankheitsfälle.
9. Bl. 54a—60b: Gebet des Patriarchen Phokas, Dsh Nr. 165,⁶ Գ.
10. Bl. 60b—64a: Zaubergebet gegen von Gott gesandte Plagen, A. wie Dsh Nr. 191,⁷ Bl. 58.
11. Bl. 64b—66b: verschiedene Sprüche zur Bannung von Dämonen.
12. Bl. 66b—70a: Gebet zum hl. Kreuz als dem Schützer vor Dämonen mit Mitteilung von Namen armen. Klöster, die nach dem Kreuz benannt sind, wie Dsh Nr. 427,¹ Բ.
13. Bl. 70a—77b: Gebet gegen Schlangenbiss u. Gesch. des Apostels Paulus, Dsh Nr. 191,².
14. Bl. 77b—78a: Gedicht gegen den bösen Blick u. die böse Zunge, 'Հրամայց Տերն ի խաչին, ով մայր ծնող իմ, լալազին' etc.
15. Bl. 78b—79b: Gebet gegen Kopfschmerz, 'Բարեխօսութիւնք սուրբ Մարիամէ, որ պատեղազմեցու ընդ Բեղխարայ' etc.
16. Bl. 79b—81a: Anweisung für ein Amulett zum Schutz des Lebens eines Neugeborenen, 'Գիր թփղէ կամ ում ազան չափրի զայս զերս պոզպատ ամանով չեան պաշէ' etc., Dsh Nr. 443, ԺԱ.
17. Bl. 81a—89b: Gebete für Amulette gegen Krankheiten, 'Աջ Տեան է և զիր մասնաչափրին' etc., 'Յայնժամ զայ Յնուս ի Գալիլեա' etc.
18. Bl. 89b: Formular eines Amuletts 'Գիր պահպան(ս)ութիւն'. A. 'Տեր մեր Յնուս Գրիգորս ի վերայ զլիտոյ ծոռոյի' etc.
19. Bl. 90b—97a: Heilsgebete von Gregor von Narek, a.) Nar S. 255—257 Բան ԽԲ, b.) Nar S. 258—260 Բան ԽԳ, c.) Nar S. 168—171 Բան ԻՀ, Ե.
20. Bl. 97a—98b: Zaubergebet in türkischer (tatarischer) Sprache, am E. armen. 'Գիր զօլլընի' A. 'Շամքար [od. Յամքար] փարբազ ի գոսրտիս մայր մայր զասեհ պայ' etc.
21. Bl. 98b—100b: Formular für ein Amulett gegen den bösen Blick, türkisch (tatarisch), am E. armenisch. Ü. 'Գիրք ամեն-չ չար աչից'. A. 'Թերտի Բաս ակիւս. սաւթեր մտիար էմմուէլ ապրիայի' etc.
22. Bl. 100b—103b: Ez. 37,¹⁻¹⁴ m. d. Ü. 'Գիր զօլլընի և ամեն-չ ցաւոց'.

Dogmatik und Polemik.

(Ma XIII 52—Ma XIII 59).

Ma XIII 52.

Bl. 297 + v. u. h. je 5 Dekbl. — Gr. 23,7×16 (T. 18,8—19,3×11—11,3). — St. Pp. — Schr. Rnd. — Ebd. Hlad. m. Ldbz. — Schm. rt. Ü., Abst. u. Az. — D. 1313 (s. Bl. 297b), vielleicht jedoch auf d. Vorlage zu beziehn. — O. Distrikt Ekegheaths u. Daranagheaths (s. Bl. 297b). — Schr. *Բագուէ* u. Diakon *Կարապետ* (s. Bl. 297b). — Mmd. Bl. 54a, 69a. — Nschr. Bl. 297a—297b. — Zst. Ldbz. stark beschädigt, viele Bl. geflickt, d. T. manchmal unlesbar, sonst ziemlich gut.

1. Bl. 1a—54a: Nerses Schnorhali's Encyclicia *Schn Th 65* S. 1—112, *Schn Nam* S. 29—210, *Schn Th 30 Schn Th 71* sonst Latein. Übersetzung von Cappelletti, *Schn Op I 92—172*, *Epistola pastoralis S. Nersis Clajensis . . . ex armenio latinitate primum donatam . . . publici juris fecit J. Cappelletti . . .*, Ven. 1829.

2. Bl. 54a—69a: Briefe von Nerses Schnorhali, u. zwar a.) Bl. 54a—58b: an die Stadt Samosata, *Schn Th 65* S. 308—318, *Schn Op I 269—275*, b.) Bl. 58b—59b: an den Patriarchen der Syrer, Michael, *Schn Th 65* S. 285—287, *Schn Op I 248—250*, c.) Bl. 59b—60b: nach Kpel. an d. Priester Paulus; *Schn Th 65* S. 287—290, *Schn Op I 251—263*, d.) Bl. 61a—62a: an die armen. Bischöfe u. Vdp. *Schn Th 65* S. 290—292, *Schn Op I 246—247*, e.) Bl. 62a—63b: an Einen, der ihm einen beleidigenden Brief geschrieben hatte, *Schn Th 65* S. 292—289, *Schn Op I 254—256*, f.) Bl. 63b—64a: an denselben, *Schn Th 65* S. 296—297, *Schn Op I 257*, g.) Bl. 64a—65b an denselben, *Schn Th 65* S. 298—300 *Schn Op I 259*, h.) Bl. 65b—66a: an den Vdp. Georg *Schn Th 65* S. 300—301, *Schn Op I 261*, i.) Bl. 66a: an denselben *Schn Th 65* S. 301—302; *Schn Op I 262*, k.) Bl. 66a—b, *Schn Th 65* S. 302, *Schn Op I 263*, l.) Bl. 66b—69a: an d. Stadt Kars, *Schn Th 65* S. 302—308, *Schn Op I 264—268*.

3. Bl. 69b—145b: Briefwechsel zwischen Kaiser Manuel, Fürst Alexius u. Patriarch Michael einerseits und Gregor Pahlawuni, Nerses Schnorhali sowie Gregor Tgha andererseits, die Vereinigung der griechischen u. armenischen Kirche betreffend, u. zwar a.) Bl. 69b—71a: die Entstehungsgeschichte, *Schn Th 65* S. 113—117, b.) Bl. 71a—83b: Nerses Schnorhali's Brief an Alexius, den Schwieger- sohn des Kaisers Manuel, *Schn Th 65* S. 117—144, *Schn Op I 173—194*, c.) Bl. 83b—85a: Brief des Kaisers Manuel an den Katholikos Gregor den Pahlawunier, *Schn Th 65* S. 145—148, d.) Bl. 85a—92a: Antwort des Nerses

Schnorhali, des Bruders u. Nachfolgers des inzwischen verstorbenen Katholikos Gregor, auf den Brief des Kaisers Manuel, *Schn Th 65 S. 148—162, Schn Op I 195—204, e.*) Bl. 92a—98b: Nerses Schnorhali's Brief an Manuel über den Glauben der armenischen Kirche, *Schn Th 65 S. 163—176, Schn Op I 205—216, f.*) Bl. 98b—107b: Nerses Schnorhali's Brief an Manuel über die Überlieferungen der Kirche, *Schn Th 65 S. 177—196, Schn Op I 216—230, g.*) Bl. 107b—108b: Manuel's Brief an Nerses Schnorhali, die Vereinigung der beiden Kirchen betreffend, *Schn Th 65 S. 196—198, h.*) Bl. 108b—114b: Nerses Schnorhali's Antwort auf den Brief des Kaisers Manuel *Schn Th 65 S. 198—212, Schn Op I 231—238, i.*) Bl. 114b—116b: Nerses Schnorhali's zweite Antwort auf den Brief des Kaisers Manuel, *Schn Th 65 S. 212—214, k.*) Bl. 215b—216b: Vorschläge der Griechen f. eine Vereinigung der beiden Kirchen, *Schn Th 65 S. 214—215, l.*) Bl. 116b—118a: Brief des griechischen Patriarchen Michael an Nerses Schnorhali, *Schn Th 65 S. 215—219, m.*) Bl. 118a—119a: dritte Antwort des Nerses Schnorhali auf den Brief des Kaisers Manuel, *Schn Th 65 S. 219—221, Schn Op I 239—240, n.*) Bl. 119a—122b: Nerses Schnorhali's Brief an den griechischen Patriarchen Michael, *Schn Th 65 S. 222—229, Schn Op I 241—245, o.*) Bl. 122b—124b: Gregor Tgha's Brief an Manuel, *Schn Th 65 S. 229—233, p.*) Bl. 124b—128b: Manuel's Brief an Gregor Tgha, *Schn Th 65 S. 233—242, q.*) Bl. 128b—132a: Brief des griech. Patriarchen Michael an Gregor Tgha, *Schn Th 65 S. 242—250, r.*) Bl. 132a—139a: Gregors Antwort auf Manuels Brief, *Schn Th 65 S. 250—266, s.*) Bl. 139a—145b: Gregor's Antwort auf den Brief des Patriarchen Michael, *Schn Th 65 S. 266—280.*

4. Bl. 145b—177a: Nerses Schnorhali's im Auftrage seines Bruders Gregor des Pahlawuniers verfasster Brief nach Mesopotamien *Schn Th 65 S. 333—400, Schn Op I 25—79.*

5. Bl. 177a—184a: Nerses Schnorhali's Antwort auf den Brief des syrischen Vardapet Jakob, *Schn Th 65 S. 318—331, Schn Op I 80—91, am E.* jedoch mit einem Zusatz von 19 Zeilen.

6. Bl. 184a—192b: Brief des Nerses von Lambron an den Einsiedler Jusik in Antiochien, *Ճանապարհ 1859 II 3—11, № 37—45.*

7. Bl. 192b—210a: e. dogmatische Kateche m. einer an die Anhänger des Nestorius u. Paulus von Samosata gerichteten Einleitung wie *Dsh Nr. 294, 2 q. 324, 3 q. u. Ar 1896 S. 49—52.*

8. Bl. 210a—215a: Fragen des griechischen Patriarchen u. Antworten des

Nerses von Lambron bei Gelegenheit seiner Gesandtschaftsreise nach Konstantinopel, *Վեհապանութիւն ընդ Յոյնս* . . , Kpel. 1757, m. e. kurzen Einleitung 'Ներսէս նուազս ստացաւ զմատենիս զբնութիւնն որդւոյ իմոյ . . .' etc.

9. Bl. 215a—219b: Brief des Katholikos Konstantin an den König Hethum, wstnl. wie *GTh S.* 503—509.

10. Bl. 219b—220b: e. anonymes Stück über das zweite Konzil zu Ephesus. A. 'Նրկըրոզ ժողովն Սփեսսի վ-ն փոքրեանոսի և վ-ն Ատիքի զի միմանց չակասակ և երկուքն չար, որպէս Աբիտս և Սարէղ . . .' etc. E. ' . . և Գարբէղ առ կոյնն սասց, որ ճաննիլոցն է ի քէն, առէ, ս-րք է և որդի բարձրելոյն կոչեցի. և նմա փոքր յաւիտեանս. ամէն.'

11. Bl. 220b—222a: e. anonymes Stück über das Konzil zu Chalcedon. A. 'Ժողովն Գաղղիզմի շինելով չարպէս ի վերայ հիմանն Նեստորի զողանալով զսարդամիտս . . .' etc. E. ' . . եթէ բանն յայսցանէ ոչինչ կրեաց, ապա զի՛ առէք յղանակ և ճաննիլ Աստուծոյ բանին.'

12. Bl. 222a—223 : zwei Stücke über die zwei Naturen Christi, das erste anonym, das zweite vom Vdp. Johannes Diaconus. a.) Bl. 222a—223a: A. 'Հարցեց ցքեզ որ երկու բնութիւն սահմանես Քրիստս, երկու բնութիւնքն երկրպագելիք թէ ոչ' etc., b.) Bl. 223a: Ü. 'Սարկուազ Վարդապետի.' A. 'Ի լինելն որդի մարդոյ և մասնել ընդ աբխնոց' etc.

13. Bl. 223a—228b: e. anonymes Stück über die Kelch- u. Messweinfrage. Ü. 'Ընդդէմ այնոցիկ որք վ-ն բաժակին մոլին'. A. 'Բաժակն աւրչուութեւն զոր աբխնոց, առէ առաքեալ, ոչ ապաքէն չարորդութիւն է արեանն Քրիստի . . .' etc. Bl. 224b: 'Իսկ ի սրբոյն Բարդղի պատարագամատոյցն այսպէս առէ. Առեալ զգինին . . .' etc. Bl. 225b: 'Դիցուք և զերանհելւոյն Յոհաննու . . .' etc.

14. Bl. 228b—236a: über die Osterwirren im J. 1292, *Ar* 1892 *S.* 963—973.

15. Bl. 236b—238b: Polemik gegen die Mischung von Wasser in den Wein des Altarsakraments. Ü. 'Ընդդիմադրութիւն սակա ջրոյն խառնման ի ս-րք խորհուրդն: Ի թուիս Հայոց շնք'. A. 'Որդիք մարդկան մինչև յերբ էք խոտարիւրք, ընդէ՛ք սիրէք զնանրութիւն և խնդրէք զստութիւն . . .' etc.

16. Bl. 238b—251b: Brief des Kath. Gregor II., des Märtyrercfreunds über die Osternfrage wie *Dsh Nr.* 257,3 *q.*

17. Bl. 251b—255b: e. anonyme Verteidigung des Monophysitismus mit Zitaten aus Cyrill, Basilius, Gregor Theologus, Gregor von Nyssa, Dionysius Areopagita etc. 'Միաւորութիւն է ստոյգ և ճշմարիտ և շամանիք մասնարար որոշելոց . . .' etc. E. ' . . զմիութիւնն բազմացուցանէ և կայ մնայ զամենաս-րնն ստ-ծալործութիւն այտքիւք կատարել.'

18. Bl. 255b—256b: e. Abschnitt aus einer Bearbeitung von Sokrates' Kirchengeschichte, A. 'Յետ վաճառանկոյն Գրողի ունի զսթոս չարապիտուքիւնն կոտանալինուպազսի Փղաթիանոս' etc. E. '...նզովեցին զժողովն Բաղիկոսին չրամանաւ. Զնսնի կայտեր ի Խզ Թուականութեանն Հոտոմոց.' *KISokr* S. 172.

19. Bl. 256b—278a: Antwort auf einen Brief des Gregor von Trapezunt. Ü. 'Պատասխանիք թղթոյն Տրապիզոնի'. A 'Բնաւից բարեաց պարզկատուն զբիբլմարտութիւն միշտ աւետարանէ սերկեաց իւրոց ոչ մեայն գործով կատարել, այդ և բանիւ խաւսել: Իսկ առաջարկութիւն բանից քոց յայտնապէս զստութիւն ծանուցանէ, ո՛ր Գրիգորիէ Տրապիզոնացիդ...' etc. E. 'Բազում ինչ կամէի գրել. այդ վ՛նն անպարսպութիւն ոչ զաւրիցիլ, սակայն ետակի գրեմ, զգոյշ լիբ, զի մի՛ գայթաղեացիս'. Der Brief behandelt dogmatische, rituelle, liturgische, chronologische Fragen, wie die Naturen Christi, das Mischen des Messweins, die letzte Ölung, die Frage nach dem Tag der Geburt Christi etc., darin unter anderem *Բանք երանելոյն կտորվու. Տեղի աղաթից գիրք սուրբ զեկեղեցի մեզ ուխուցանէ* etc.

20. Bl. 278a—293b: Antwort Stephan's von Siunikh auf den Brief des Patriarchen Germanos, *GTh* S. 373—395.

21. Bl. 293b—296b: Kurze Geschichte der armenischen Könige nach Moses von Chorene bis auf Tiran II, A. wie *Dsh*, Nr. 34 Գ 5.

22. Bl. 296b—297b: Nach.

Ma XIII 53.

Bl. 36 (lr. 1,17b,26—36). — Gr. 20,5>15 (T. ugf. 16>11). — St. Pp. — Z. 26—28. — Schr. Krr. — Ebd. Papierumschlag. — Bs. Ներսէս (s. Bl. 23b). — Nachr. Bl. 23b. — Zst. gut.

1. Bl. 2a—17a: Auslegung des Glaubensbekenntnisses von Nerses von Lambron. Ü. 'Երանելոյն ներսէսի, Տարսնի եպիսկոպի, բացայայտութիւն արարեալ զաւանուդիւն սուրբ չաւատոյն'. A 'Բանն. Հաւատա՞ք ի մի Աստուծո՞ւմ . . .' etc. 'Մեկնութիւնն'. Ո՞րք զպաշտելի և զչամաշխարհական Հաւատա՞քն կարգեցին . . .' etc. E. 'և Ը [= ընդ] նմա բերանարարցիկ ի զաւանուդիւն եղիցուք փառաբորիով որ յառաջ քան զյաւելեանս երկրորդականիով ամենասուրբ Արարողութեանն . . .' etc.

2. Bl. 18a—23b: die Grundforderungen der Romäer zum Zweck des Friedens u. d. Antwort des Nerses von Lambron [Bl. 18a—23a] sowie die von den Armeniern an die Romäer gestellten Forderungen [Bl. 23a—b], wie *Baly*, Anhang VI S. 260—265.

3. Bl. 23b: Nachr. des ersten Besitzers Nerses.

4. Bl. 24a—25b: anonymer Bericht über den Kriegszug des Schah Nādir gegen die Leaghier und Osmanen. Ü. 'Յիշատակարան ինչ է գրոց Հանեալ'. A. 'Ի թուին օճզզ էր, յարժամ շահ՝ Նաորն եկն ի վերայ Մեհանայ, զի աոցէ զԼաբոայ բերզն...' etc.

Ma XIII 54.

Bl. 325 (fr. 1a—2b, 3a—b, 325b) + v. 2 u. h. 4 Dekbl. — Gr. 26,1×20,2 (T. zwsp., je 16,5—18>6, nur Bl. 4a einsp.) — Z. 25—27. — Schr. Rad. — Ebd. HmdEvL u. Sdf. — Schm. rote Abb., Azu. u. Ün., Bl. 4a Tüvz., Rdvz. u. Vogel-initiale in Rot, Grün u. Gelb. — D. 1688 (s. Bl. 325a). — O. Pghndzhankh am Schamkhor (s. Bl. 325a). — Schr. Presbyter Պետրոս (s. Bl. 325a). — Bs. Vdp. Վաս (s. Bl. 324b), Weltpriester Պետրոս u. Weltpriester Դաւիթ (s. Bl. 3a). — Mmd. Bl. 3a, 4a, 36a, 42a, 56a, 66b, 73b, 101b, 107b, 111a, 127a, 128a, 140a, 147b, 153a, 166b, 159a, 176a, 229b, 264b—265a, 276a, 278a, 280b, 281b, 292a, 293a b, 296a. — Nachr. Bl. 324a—325a. — Zst. gut.

Schriften von Nerses von Lambron.

1. Bl. 4a—36a: Synodalrede, Սբբոյ Հօրն մերոյ ներսեի Լամբրոնացոյ... Ատենարանութիւն և ճառք ընտիրք... Ven. 1787 S. 3—60, Սբբոյն ներսեի Լամբրոնացոյնն Ատենարանութիւն և ճառք... Ven. 1838 S. 95—202, Ատենարանութիւն... թարգմանեալ... յիտալական բարբառ ի Հ. Յարութիւն վ. Աւգերեան... պ. է կրկին բարբառ... Ven. 1812, Orazione Sinodale di S. Nerses Lampronense... recata in lingua italiana... dal P. Pasquale Aucher... Ven. 1812, Synodalrede des Nerses von Lambron..., übers. von Carl Friedr. Neumann, Zschr. für d. historische Theologie, vierten Bandes zweites Stück, Leipz. 1834 S. 133—198.

2. Bl. 36a—42a: die Grundforderungen der Romäer zum Zweck des Friedens u. d. Antwort des Nerses von Lambron (36b—41b) sowie die von den Armeniern an die Romäer gerichteten Forderungen (Bl. 41b—42a,) Balg Anhang VI S. 260—265.

3. Bl. 42b—324a: d. Betrachtungen über die Gebräuche der Kirche sowie d. Erklärung der Liturgie, Lambr mit Ausnahme von S. 193—226 (Օրէնք արկանեկոյ սպաս եկեղեցոյ), einzelne Teile daraus in Ma XIII 55.

4. Bl. 324a—325a: Nachr.

Ma XIII 55.

Bl. 72 (fr. 1,34—35,72). — Gr. 27,2×19,2 (T. zwsp., je 22,5×6). — St. Pp. — Z. 33. — Schr. Krs. — Ebd. Pppd. m. durch Einpr. vrz. Ldbz. — Schm. rote Ün., Abb. u. Azu. — Schr. Սարգիս (s. Bl. 33b). — Mmd. Bl. 33b. — Zst. gut.

1. Bl. 1a—33b: 4 Schriften des Nerses von Lambron, u. zwar a.) Bl. 2a—10a: die Betrachtungen über den orthodoxen Glauben der Kirche, *Lambr* S. 1—21, b.) d. Untersuchung über die Kirchengebräuche u. die Ausscheidung der von aussen in sie eingedrungenen Neuerungen, *Lambr* S. 21—40, c.) Bl. 18a—23a: d. Untersuchung über die mit den Neugestaltungen verknüpften Ehren und Rangstellungen u. über deren Bekämpfung, *Lambr* S. 41—53, d.) d. Untersuchung über die Berechtigung der Überlieferung, den Bischöfen ihren Sitz in den Städten anzuweisen u. nicht in den Klöstern, *Lambr* S. 54—79.

2. Bl. 36a—71b: e. Bruchstück aus dem Buch der Fragen des Gregor von Tathew, u. zwar der Schlussteil des 2. Buchs u. fast das ganze dritte (am E. fehlt ein kleines Stück). Vgl. Nr. 23.

Ma XIII 56.

Bl. 214 (lr. 2, 76, 77, 123a—125b, 196a—204b, 214) + v. u. h. je 3 Dekbl. — Gr. 17,5×11 (T. 14×7,5). — St. Pp. — Z. 22—23. — Schr. anfangs Red., später Krs. — Ebd. HmdEvL. — Schm. rote Ün., Abn. u. Azn., Bl. 182a rot-blau-gelbe Zrl. u. Vogelinitialie. — D. 1749 (s. Bl. 123a). — O. Neu Dschulfa (s. Bl. 123a). — Schrb. *Գրիգոր* (s. Bl. 76a). — Bs. *Աղա Գրիգոր* (s. Bl. 75b). — Mmd. Bl. 1a. — Nschr. Bl. 75a-b, 123a, 168b, 169a-b. — Zst. gut.

1. Bl. 1a—75a: Abhandlung über d. ungeteilte Gottheit, d. eine Natur u. den einen Willen Christi in 6 Kap. m. e. Vorwort u. Nachwort vom Abegha Elias. A. '*Ով պատուականք Հարք և եղբարք, մտքք ի դրսխան Հոգևոր և Հայեցարուք ի գոյեզգոյն ծաղկունան*' etc.

2. Bl. 78a—123a: Predigt über d. Glauben A. '*Արդ ամենից իրաց Հարցմունք են Հինգ, Ծ [= որպէս] սակ Դատիք ետարեմ Յիկխոսիան*' etc.

3. Bl. 126a—134b: d. Buch der Wesen David's, des unbesiegten in Fragen u. Antworten, *Գիրք Տրամարանութեան Սիմէանի Չուղայեցելոյ . . .*, Kpel. 1728 S. 254—266.

4. Bl. 136a—158b: Predigt über Mt. 6.²³. A. '*Ինչպե՞տք նախ զարկայուցիիւ . . .*' etc. '*Ասեն վարդապետք ի յամեն իր կարգեցեալս առ վախճան իմն: Առ Համարան վկային իմաստասերքն*' etc.

5. Bl. 160a—168a: über die Bedeutung der Zahl 12. A. '*Նախ և առաջին սրբոյ Նքրորդու լինու անուան գրեանքն են երկուսասան: Չի այս պահանքի Բնութիւնն զբանս առքելու ընտրեաց*' etc.

6. Bl. 169b: Namen der 12 Kirchenväter, die die alten u. neuen Gesetze erklärt u. bekannt gemacht haben.

7. Bl. 170a—171b: Erklärung der alten u. neuen Gesetze in Fragen u. Antworten. A. *Նախ օրէնքն բաժանի սեռարար ի հօգևոր և ի մարմնուոր* etc.

8. Bl. 172a—181b: Polemik gegen die Unitarier in 15 Kap. Ü. *Վնդդէմ Ախթարմայեց՝* A. *Մէսս Բշխարս է գլուխ եկեղեցւոյ որպէս յայտ է ի սուրբ գիրք* etc.

9. Bl. 182a—195b: Erklärung der Grammatik des Dionysius von einem gewissen David, *Dsh* Nr. 84,2.

10. Bl. 205a—213b: neuer Beweis für die Einnatur Christi vom Vdp. Georg aus Konstantinopel. A. *Մեօթն ընտրութեան և վարդապետ հեթանոսաց սուրբ առքեւն Պողոս զգուշացուցանէ զհաւատացեալս ի Բշխարս ասելով. եթէ ոք աւետարանեացէ՛* etc.

Ma XIII 57.

Bl. 417 (lr. 1b, 223b—227b, 336b—337b, 399a—403b, 416b—417b) + v. u. h. je 2 Deckl. — Gr. 13,5×10 (T. 9,5×6). — St. Pp., d. Dekblr. Pgt. — Z. 21. — Schr. Kr. Bl. 223a Rnd., d. Deckl. Illbunz — Ebd. Hlzd. m. Stf., durch Einpr. vrx. Ldbz. u. Vdkl. — Schm. rote Abn., Ü. u. Azn., einige rote u. blaue Zrbn. u. Rdvrxn., Bl. 2a, 133a samt e. Zrl. im Entwurf. — D. 1640. — Schrb. *Աւար* (s. Bl. 223a u. 335b) u. *Սիմօն* (s. Bl. 223a). — Nachr. u. Mmd. Bl. 72b, 130b, 131a, 223a, 335b. — Zst. gut. — Bm. Bl. 3a, 274a Stempel der Bibliothek des Klosters Etchmiadzin.

1. Bl. 2a—72b: eine Abhandlung über die Seele u. ihre Kräfte in 51 Kap. m. vielen Zitaten aus Plato, Aristoteles und Origenes, gemäss d. Nachr. zu Hschr. 74 (Ms. or. Quart. 304) der Königl. Bibl. Berlin (s. S. 57) im J. 1337 verfasst von einem Dominikaner John aus Swinneforth in England u. übersetzt vom Vdp. Jakob aus der Kongregation der dominikanischen Missionare zu Khorni. Ü. *Համտոտ հասարուսն յաղապս հոգւոյ և զօրութեանց նորա՝* A. *Ասե Արխսոսէլ ի գիրս հոգեաց քէ հոգին կերպիւ ինչ է ամենչ, այսինքն զի կարէ ընդունել յինքն զմահութիւն իրաց . . .* etc. E. *Իսկ ստեղծուածն որ տեսանէ զԱստուծ, ոչ կարէ տեսանել զամենայնն ի նմա, զի ոչ կարէ պարունակել զնա՝*

2. Bl. 72b: Nachr. in Versen.

3. Bl. 73a—130b: eine Abhandlung über die Tugenden der Seele in 23 Kap., nach dem Nr. 1 angeführten Nachwort von demselben Verfasser und Übersetzer. Ü. *Յաղապ Աստղութեանց հոգւոյն՝* A. *Յնս ասելոյ յիւրմենէ հոգւոյն և ի զօրութեանց նորին և ի ներգործութեանց և ի յատուց եղևոց նորին այժմ ասացուց յունակութեանց նորա, որք են որակութիւնք հոգւոյն՝* etc. E. *Սրոյ տեսութեանն և կատարելութեան սիրոյն որմանացոցէ զմեզ Բրիտտոս Աստուածն մեր, որ է օրհնեալ . . .* etc.

4. Bl. 130b—131a: Nachr.

5. Bl. 131a—131b: Fragen u. Antworten, des Aristoteles Verhältnis zu Plato betreffend, o. Ü. A. 'Հարցումն Պատան զԱրիստոտէլ ց [= սրբէս] ընդունէր. Պատասխանի. Որչափ աշակերտ էր, թէ մտաւ չհանդիպէր...' etc. E. 'Նւ. դ-բձէւ առասպիլարաննն, թէ յտկերս սորա պարս մեղուաց գտաւ.'

6. Bl. 131b: Angaben, die Lebenszeit der Erzväter betreffend, 'Արտո եկաց ջլ տարի. Սէթ ջմն տ-բի...' etc.

7. Bl. 132—223a: eine Abhandlung über die Natur der Engel in 25 Kap., nach dem N. 1 erwähnten Nachwort ebenfalls vom Dominikaner John aus Swinneworth und auch vom Vdp. Jakob übersetzt, mit einer in der Berliner Hsch. fehlenden Einleitung u. Inhaltsangabe a.) Bl. 132a—b: Einleitung u. Inhaltsverzeichnis. Ü. 'Համաստ հասարակն յաղագս չրեշուկ-ց'. A. 'Ան երանլից Դիոնէ Երեսնի գիրքս երկնային քաննայայտութեանցն (= περί οὐρανίας ιεραρχίας), թէ առ—ծային յայտնութեանցն հասաննն առ մարդիկ ք միջնորդութեւն չըրեշուակաց: Վասն այտրիկ յտ ասելոյն յաղագս հոգւոյ մարդոյն, որ յարմարի ընդ չրեշուակն իմացկանան, ասացուք ինչ վասն չրեշուակաց, որք են լուսուորիք մարդկային իմացմանս: Նւ նախ ի բնութենէ նոցն...' etc. — b.) Bl. 133a—223a: die Abhandlung. Ü. 'Յաղագս բնութեան չրեշուակաց'. A. 'Նախ ինդրի թէ ամեն ինն են անմարմինք: Երեսի ք: ոչ...' etc. E. 'յայտ է Մամէնս մը, ուք ասէ: Դարձայց ի տուն իմ, ուստի ելի'

8. Bl. 223: Nachr. '.... Կատարեցաւ գիրքս որ յաղագս հոգւոց և չրեշուակաց ի թուիս Հայոց անթ'... Ձեռամբ եղբոր մերոյ Աւարի արխիպարկուսայի սակս. ինչ մնաց սակս զնացից նորա ուրեք. ես նուստտ Սիմէնոս... զմնացեալն աւարտեցի...' etc.

9. Bl. 228a—273a: Sammlung von Definitionen in alphabetischer Anordnung von einem gewissen Moses. Ü. 'Գումարունն յոքնաղիմի երողութեանց սահմանաց Դասի վիլիտովայի և այլոց իմ-ստատեր-ց ի Մովսէսէ ումնինէ ըստ ստտից գտաւորութեան շարակարգեալ.'

10. Bl. 274a—333a: Lehrbuch der Logik in der Übersetzung und Bearbeitung des Bischofs Bartholomaeus von Maragha, Ü. 'Համաստ հասարակն և յոյժ օգտակար ի գեղեցիկեայն (= dialectica), որ է արամադրանութիւն, կարգեալ և թարգմանեալ ձեռամբ Բարդղղիմէնոսի կալեկոպտի', anscheinend übereinstimmend D^{sh} S. 720.

11. Bl. 333b—335b: Erklärung d. Grundprinzipien der aristotelischen Naturlehre. Ü. 'Եկատունն Արիստոտէլի'. A. 'Ուսուցանէ մեզ ի բնայողութեանցն այնորիկ...' etc. E. 'Ի ձեռն խորհրդարարութեան մտաց և կրթութեան ունի մարդս.'

12. Bl. 335b: Mmd. des Schrbs.

13. Bl. 338a—398b: eine Abhandlung des Johannes von Orotin über die Seele in 11 Kap. mit einer Einleitung, wsnlt. e. Polemik gegen die Ansichten früherer Philosophen wie Plato, Aristoteles, Porphyrius, Pythagoras, Ammonias, Numenius, Kleanthes, Chrysippus, Eunomius u. a. — Ü. 'Սոսանձի և երկրս երանեալ բազմութեանի և սինգերալոյս մեծ հոհտորի և անյազի վիճիտոյի Հայոց մեծաց Յոզաննու. Որոտանեցւոյ արարիւլ [17 mm. verwischt] որ ասէ մարգարէն. [Ո՞ սանդձ առ ան]ձին զսիրտս նոցա [ի միտ անուլ զամենչ գործս] նոցա.' A 'die erste Z. verwischt, dann] իմ անխափան բնաւորեալ են միտք սակս մշտակարմ գոլոյն: Աւ զի Արիստոտեղ ի վից որբախտէ գշարմուսն' etc. E. 'Ահա աստանաբ ի սաշման հրեշտակի բացայայտալ նանաչի համեմատութիւն և զանազանութիւն հոգւոյ և նրշտակի: Աւ այս յազգոս այտորիկ այտքան բաւական լինի:'

14. Bl. 404a—415b: Ischauchan's Buch der Natur, wsnlt. wie *Dsh S.* 385, Ff S. 181. Das E. fehlt. D. Hsch. bricht im Kap. *Վանն Գուշոյ* ab, 1 S. nach dessen A. — Ü. 'Անուամբ Ասորչոյ գիրք ի վերայ բնութեւն հանրական և մասնական հաշմանայի ումենն աշխատեալ Իշաւի անուն:'

D. Dekbl. enthalten Bruchstücke aus einem Lectionarium.

Ma XIII 58.

Bl. 248 + v. 4 Dekbl. — Gr. 21,2×15,5 (T. 15,5×9,6). — St. Pp. — Z. 25. — Schr. Krs. — Ebd. HmdEvL. u. 2 Schn. — Schm. rote Abn., Azn. u. Ün., au A. der einzelnen Bücher von Nr. 1 rote u. blaue Zrin., Rdvran. u. Vogelinitialen, bei den beiden folgenden Abschn. rote u. blaue Rdvz. u. Vogelinitialen. — **Schr.** Presbyter *Անուան* (s. Bl. 239b). — **Mmd.** Bl. 71a. — **Nachr.** Bl. 239b. — **Zst.** a. A. fehlen 4 Lagen zn 12 Bl., wie sich aus der Bogenbeziehung am unteren Rande ergibt, sonst gut.

1. Bl. 1a—209a: Bruchstück eines aus 7 Abhandlungen zusammengesetzten theologischen Werks, u. zwar a.) Bl. 1a—39a: Bruchstück des zweiten Buchs, einer Abhandlung über die Erschaffung der Geschöpfe in 66 Kap., beginnend Mitte Kap. 9, b.) Bl. 39b—70b: Buch 3 über die Verderblichkeit der Sünden in 25 Kap., c.) Bl. 71a—101a: Buch 4 über die Menschwerdung Christi in 24 Kap. wie *Kar.* Nr. 22 I, d.) Bl. 101a—148b: Buch 5 über die Gnaden u. Tugenden in 69 Kap., e.) Bl. 149a—184b: Buch 6

über die Sakramente in 37 Kap., wie *Kar* Nr. 22 II, f.) Bl. 184b—209a: Buch 7 über den Untergang der Welt in 30 Kap., wie *Kar* Nr. 22 III.

2. Bl. 209a—221a: Abhandlung über die Geburt Christi. A. '*Բանն մարմին եղև և բնակեցաւ ի մեզ: Արդ ի չորից աւետարանչացն պատուակաւնազոյն դասնի Յօանն, 9 [= որպէս] ցուցանէ արձուածեն պատկեր ի կոսքն Ազնկիի...*' etc.

3. Bl. 221a—239b: Abhandlung über d. allgemeine Auferstehung, darin 17 Fragen u. Antworten. A. '*Զի ինքնին Տեր հրամանաւ հրեշտակայեանի և ի փող Աստուծոյ իջանէ յոյց [= յերկիրց] և մտնալք* etc.

4. Bl. 240a—248b: Beichtspiegel von Vardan Junanean. Ü. '*Դա[ր] ազոյն մարդեցունն և կերպ խոստովանութեան առ ի վերակոչել ի միա զսփոփ մեզ գործեցեալս զնորիս և զմահացուս վան բարեօք և կատարելապէս խոստովանելոյ. Վարդան Յունանեան առ որ ընթիւնաւ.*' (Vgl. auch Bl. 244a). E. fehlt.

Ma XIII 59.

Bl. 120 + v. u. h. je 1 Dekbl. — Gr. 21,8×17,4 (T. 17×13). — St. Pp. — Z. meist 22. — Schr. Krr. — Ebd. Pp. m. Ldrck. — Zst. gut.

Anonyme Polemik gegen die religiöse Anschauung Michael Tschamtschean's und der Venediger Mechtharisten, verfasst im Jahre 1815. Tt. *Շարունակութիւն կամ շատախոսութիւն յառաջազոյն գրեալ մերում տեսարանի կամ յայսնի սպացոյց նոր հերձուածող լինելոյ վերապատուելի Հ. Միքայէլի Չամչեանց և բոլոր միաբանութեան իւրոյ քաղեալ ի բուն ձեռագիր գրաւածոյ իւրոյ զոր իբր հրատարակեց ձգեցաք ի ձեռն մեր յամի 1815 մարտ 4'.*

1. Bl. 2a—111a: die eigentliche Polemik, im besondern e. Kritik von Tschamtscheans ungedrucktem Werk '*Հատատութիւն ուղղափառութեան Հայաստանեայց եկեղեցոյ.*' A. '*Զոր ինչ միանգամ գրեալ էր յառաջին անգ մերում տեսարանի երևեցուցի մոլոր վարդապետութեանց Աբրայանոց*' etc. E. '*Ուտի պարաւ զգուշանալ յայսպիսեաց, որոց ջանքն յաւէա երևելի լինել վան անձնական շահախորժեան զան թէ հօգուց փրկութեան, զան զոր իբր այլ ինչ թշնամութեան մեծ և անօրէնութեան անտանելի.*'

2. Bl. 111b—112b: Schlusswort. Ü. '*Գլխաւորունն բանից.*' A. '*Որով և վերջին զատուին մերոց յայա յանդիման և ակնբեր ողջմտաց [= ողջմտաց] անհե՞ք առաջի*' etc. E. '*դի աչօք բացօք տեսանե՞ք և տեսեալ իսկ ե՞ք, վերջ:*

3. Bl. 113b—120a: Inhaltsangabe.

Dichtung.

(Ma XIII 60—Ma XIII 66.)

Ma XIII 60.

Bl. 260. — Gr. 13,3>8,8—9 (T. 9,5>6). — St. Pp. — Z. 17. — Schr. Rnd. — Ebd. HmdEvL. u. Stf. — Schm. rote Čn., Abn. u. Azn., mttf. Tbl., vereinzelte Zrschr. — D. 1660 (s. Bl. 258a). — Bad. u. auch wohl Schrb. Presbyter Հայրապետ (s. Bl. 258b). — Bst. Vardapet Բարսեղ (s. Bl. 258a). — Bs. Mönch Գրչարնէւ (s. Bl. 117b). — Mmd. Bl. 117b, 161a, 260b. — Nschr. Bl. 258a—b. — Zst. manche Bl. wurmstichig, am Rande beschädigt, durch Tintenflecke beschmutzt, zw. Bl. 236 u. 237 e. Bl. ausgefallen, sonst gut.

1. Bl. 2a—252b: Dichtungen des Nerses Schnorhali, wntll. wie *Schnorh* jedoch teils o., teils m. anderer Ü., u. zwar: Bl. 2a—117b d. nach den Anfangsworten als Jesus der Sohn bezeichnete Elegie, o. d. Einteilung in 3 Bücher, mit d. Nschr. des Verfassers, *Schnorh* S. 9—166; Bl. 118a—161a d. Wort des Glaubens m. d. Nschr. des Verfassers, *Schnorh* S. 169—227; Bl. 161b—209b d. Epos über die Haikiden und Arsakiden, *Schnorh* S. 495—559; Bl. 209b—219a d. Gedicht auf d. Himmel u. dessen Zierden, *Schnorh* S. 281—296, S. 300, Z. 9—302; Bl. 219a—297b d. didaktische Alphabetgedicht Այբն Աստուծոյ զգեց etc. *Schnorh* S. 326—340; Bl. 227b—232b d. Alphabetgedicht über den Ungeschaffenen u. die Geschöpfe, *Schnorh* S. 313—322; Bl. 232b—236b d. didaktische Alphabetgedicht für d. Schulknaben Այբն աստիկն ըզգեց etc., *Schnorh* S. 341—349 Z. 16 (d. E. fehlt, da zw. Bl. 236 u. 237 ein Bl. ausgefallen); Bl. 237a—238b d. Alphabetgedicht auf d. Sprüche Salomons, *Schnorh* S. 356—358 (d. A. fehlt bis Թըմրեալ, da zwischen Bl. 236 u. 237 ein Bl. ausgefallen); Bl. 238b—240b d. Alphabetgedicht in umgekehrter Reihenfolge, *Schnorh* S. 359—361.

2. Bl. 240b—245a: 2 ins Nachtoffizium aufgenommene Lieder von Nerses Schnorhali: Bl. 240b—242b Աստուծոյ լուսոյ... etc., *Նամ* S. 25 (vgl. auch Ma XIII 17 Bl. 12a—14a), Bl. 242b—245a Այխարհ ստեղծ... etc., *Նամ* S. 22 (vgl. auch Ma XIII 17 Bl. 10a—12a).

3. Bl. 245a—246b: e. anonymes Alphabetgedicht auf die Mutter Gottes, Աստուծոյն մայր Բերկուհի * իմ յայն զու յաւուր մեծի * etc., wie Ma XIII 17 Bl. 14a—16 m. Ausnahme der beiden letzten, stark voneinander abweichenden Strophen.

2. Bl. 5a b, 4a b, 6a b: Prädikationslied zum Fest der Geburt Christi von Lukas. Ü. 'Բարոզ ծննդեան Տեան Ղուկասու ասացեալ զոր նշանակէ նախագէծք տանցն.' 6 Strophen, d. Abn. derselben = Ղուկաս. A. Ամբար Մրտապիայլ անշիջանիկ' etc.

3. Bl. 7a—b: zweiteiliges Prädikationslied zum Fest d. Geburt Christi, d. erste Teil ein Bruchstück (es fehlen Blr. zw. 6 u. 7). A. des Bruchstücks: '... ի քեզ շանդիսիւ Հուստով վերանորոգեայ ի կեանսն յափտենից. ահա յիշեսցես և ողորմեսց. Եւ ևս ասուել' etc., 'Չանձինրս մեր' etc. A. des zweiten Teils: 'Գովես զնովթեան բնձայեմք ի հոգւոց շամայնից ...' etc.

4. Bl. 8a—10a: Prädikationslied zum Fest der Geburt Christi, 7 vollständige Strophen ausser 'Եւ ևս ասուել' etc. und 'Չանձինրս մեր.' A. Կոստանպոլսկան և ասպատ փեսայիկայ բանին' etc.

5. Bl. 10b—15b: Prädikationslied zum Fest der Geburt Christi von Gregor, 10 Strophen, d. Abn. = Գրգորի երգ.' A. Գանձ անպական ծածկեալ մեծութիւն աշուար անխնայի խորշուրդ' etc.

6. Bl. 15b—18b: Prädikationslied zum Fest der Taufe Christi von Jakobus, 7 Strophen (ausser 'Եւ ևս ասուել' etc.), d. Abn. = Յակոբոս. Ü. 'Բարոզ ի Մկրտութիւն Տեան Յակոբոսի ասացեալ.' A. 'Յանբազան ձայնիւ յոգնակին զոչմամբ զեղապարեալ պատուեմք' etc.

7. Bl. 19a—26b: dreiteiliges Prädikationslied zum Fest Johannes des Täufers, d. erste Teil ein Bruchstück (es fehlen Blr. zw. 18 u. 19), 6 vollständige Strophen ausser 'Եւ ևս ասուել' etc. — A. des Bruchstücks: '... եմք շամպուժարեալքս ի քէն ամենաբարոզ բար: Աբուսեակ պոյծբոզ և ճառագայթ անթաքչիկ արեգական ...' etc. — A. des zweiten Teils: Նախնական էից բառակցս աղբրս մաղթանայ ...' etc. A. des dritten Teils: Գերանաւ ծաղիկ անխնայ և բուրաստան բազմաստեղան' etc.

8. Bl. 27a—32b: zweiteiliges Prädikationslied zum Fest der Darbringung Christi im Tempel (es fehlen Blr. zw. 27 u. 28, zw. 29 u. 30, zw. 31 u. 32). A. des Bruchstücks: 'Ով զարութիւն զարեմիկն ամենխնայ ճարտարպետ կազմիչ ամենի' etc. A. des zweiten Teils: 'Մրբոնոյ ապուստանին բարեխառութիւն մաքրեցիլոյն Մարիամու.' etc. E. fehlt.

9. Bl. 37a b, 36a b, 35a b, 33a b, 34a b: Prädikationslied zum Fest der 40 Knaben vom Vdp. Joseph, 6 Strophen, d. Abn. = Յովսէփ. Ü. 'Բարոզ սրբոց Բառանիկց [Յովսէփի վարդապետի ասացեալ.' A. 'Յամենից գոյից բնաից բառախոր սեպից անմանից' etc. E. fehlt.

10. Bl. 38a—41b: zweiteiliges Prädikationslied zum Feste Gregors des

Erleuchters, d. erste Teil ein Bruchstück (es fehlen Blr. zw. 37 u. 38, zw. 38 u. 39, zw. 41 u. 42). A. des Bruchstücks: '... հուրեան աբուսուրեան քու բարեբանալ արխ երկնաւոր . . ' etc. — A. des zweiten Teils: 'Ժողովեալ զերգարդ շնորհիւ զեղեցկայարմար տանար անձեռագործ ընկողին' etc.

11. Bl. 42a—43b, 48a—b, dann wahrscheinlich Bl. 44a—47b: zweiteiliges Prädikationslied zum Fest des Einzugs Christi in Jerusalem am Palmsonntag, d. zweite Teil ein Bruchstück. A. des ersten Teils 'Աստուծոյ աննկ անգարագրելի աննաւ աննանից' etc., A. des zweiten Teils: 'Իսկապէս բարի անկատանելի է յոյս հանուրց' etc. — E. fehlt.

12. Bl. 49a—57b: zweiteiliges Prädikationslied zum Fest der Auferstehung Christi am Ostersonntag, d. erste Teil ein Bruchstück (es fehlen Blr. zw. 48 u. 49). A. des Bruchstücks: '... զորոս պարարեցեր զանազան հանգրտեամբ է ըստ անլուր խրատութեան արժանապէս' etc. Dann die Strophen 'Արարեր է սմա ըզժայռադործ' etc., 'Յաւղեայ է մեզ ըզբաշտմութիւն' etc., 'Առանաւք առ սեանս տանարի' etc., 'Մանուցեր զամենայազի զաւրութիւն զո' etc., 'Կերանուպ զումար աւհնեմք զթագաւորոյ' etc., 'Ամենայն ապաշխից նախագուշակ' etc., 'Իարունայտութեանց է թաղաւորաց' etc., 'Իարձեալ վերրոտին զառ է զէն' etc., 'Առաւել զուղղակիս հաւաստ' etc., 'Ա. թիրողեցես ըզմեզ' etc., 'Ա. էս առաւել' etc., 'Զանձիրս' etc., A. des zweiten Teils: 'Ամենայն զովտոտից զերգարաց է զան զարկին մաքրագոյն' etc.

13. Bl. 58a—68b: zweiteiliges Prädikationslied zum Fest der Himmelfahrt Christi, d. erste Teil vom Vdp. Sargis, 7 Strophen, d. Abn. = Սարգսի, Ս. 'Քլարոյզ մեծի շարարմանն Տեան մերո Յէսուսի Քրիստոսի ասացեալ Սարգսի Կարգապետի': A. Մըբբութիւն սըբբութեանց Աստուծոյ անխիղիբ' etc. A. des zweiten Teils: 'Գովալ է բարեբանեալ Քրիստոս թագաւոր ինամակալ' etc.

14. Bl. 67a—73b: Prädikationslied zum Fest der Herabkunft des hl. Geistes von Gregor, 10 Strophen, d. Abn. = Գրեգորի երգ, A. Գոսն լոտս փառակից որդի' etc.

15. Bl. 74a—b, 88a—94a: Prädikationslied zum Fest der Himmelfahrt Mariä von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 485—491.

16. Bl. 75a—81b: Bruchstück eines Prädikationsliedes zum Feste Gregors des Erleuchters von Gregor, die Abn. der Strophen, soweit sie erhalten, = ըրգորի գանձ; es fehlt demnach der grösste Teil d. ersten mit Գ beginnenden Strophe u. d. E. der letzten.

17. Bl. 82a—87b: Bruchstück eines Prädikationsliedes zum Fest der Ver-

klärung Christi auf dem Berge Thabor von Nerses Schnorhali, *Schnorh. S. 478—484.*

18. Bl. 94b—100b: Bruchstück eines Prädikationsliedes zum Fest der Kirche von Gregor von Narek, 10 Strophen, deren Abn. = *Գրիգորի երգ.* E. fehlt. Ü. *Քարոզ Գրիգորի Նարեկացո սասցեալ ի սուրբ եկեղեցւո.՝* A. Գանձ բարձալի բարութան մեծի գրեալ և ծածկեալ' etc.

19. Bl. 102a—104b, 101a b, 108a b: Prädikationslied zum Fest des hl. Kreuzes von Gregor von Narek, 10 Strophen, deren Abn. = *Գրիգորի երգ.* Ü. *Քարոզ սրբ խաչին սասցեալ Գրիգորի Նարեկացո.՝* A. Գանձ անցնից ծածկեալ մեծութիւն' etc.

20. Bl. 105a—107b, 109a b: Bruchstück eines Prädikationsliedes zum Fest des Protomartyrs Stephanos, die Ae. der vollständigen Strophen: *Սուրբ և փառաւորեալ և սասցիեալ ընարեալ' etc., Առաջին սարկուազ և վրկայ' etc., Տուն Աստուծոյ տեղի' etc., Ուրախ լիբ չարսն պանծալի' etc., Լրաշատեան չարփալ գուշարեան' etc., Նւ և ս առուել' etc., Ի՛արուն ճշմարիտ չղաւթ' etc.*

21. Bl. 113a—116b 111a b, 110a b, 112a b: Bruchstück eines Prädikationsliedes zum Feste der Apostel, d. Abn. der ersten 6 vollständig erhaltenen Strophen = *րիգորի*, also von e. gewissen Gregor, dann Bl. 110a: Schluss e. Strophe, *Ի՛ Լուսիչ սասցեալ անմահ միածին' etc., Նուազ ցընծութեան չանցուք' etc.,* Bl. 110b: *Սոսկալի տնուն ընդդէմ թշնամոյն' etc.,* Bl. 112a: Schluss einer Strophe, *Նւ և ս առուել' etc., Գովեալ ի վերնոց չընծիթ զարուխեանց' etc.*

22. Bl. 117a b: Bruchstück eines Prädikationsliedes zu einem Marienfeste o. A. u. E. — Ae. d. vollständigen Strophen: *Բոտեայ գմարմին մեր' etc., Բարիտք խնամով սրահանեալ' etc., Ուրախութիւն յայտնալ սրամեղեցոց' etc.*

23. Bl. 119a b, 118a b, 120a b: Prädikationslied zum Fest aller Märtyrer von Johannes, 8 Strophen, deren Abn. = *Յովհաննես.* A. *Յանեսա փառս և ցախ աս գամենայն' etc.*

24. Bl. 121a—123b, 126a b, 124a b, 126a—133a: Bruchstück eines Prädikationsliedes zum Fest der Erzengel und des himmlischen Heeres, die Abn. der erhaltenen Strophen = *ժուլից ջարոզ*, also am A. zwei Strophen ausgefallen, da *Ան* zu ergänzen ist.

25. Bl. 134a—136a: Lied zum Vorabend des Festes der Geburt Christi von Nerses Schnorhali, *Schnorh. S. 369—371.*

26. Bl. 136a—138a: Lied zum Fest der Taufe Christi, der Wasserweihe, *Անխիս. մեծ խորջրբո խորձոք' etc.,* alle Strophen mit *Անխոս* beginnend.

27. Bl. 138a—139b: Lied zum Abend des ersten Festtags der Geburt Christi, 'Անճառ է խորհուրդ սրբորոյ յայտնութեանն. Բանն որ է ծոց Հարբ' etc., die Abn. der Verse in alphabetischer-Folge.

28. Bl. 139b—140b: 2 Lieder zum zweiten Festtag der Geburt Christi, das zweite nach Angabe der Abn. von Nerses 'Այսար ի սկզբսն բանն որ ընդ Հարբ' etc., (alle Verse mit այսար beginnend), 'Նոցին համաձայնեալ է մեք' etc. (d. Abn. d. Verse = ներքեմ է երգս).

29. Bl. 141a—142a: 2 Lieder zum Abend des zweiten Festtags der Geburt Christi 'Մազումն ըյարփոյն ըրտասց փայլեալց' etc., d. zweite Lied von Nerses Schnorhali *Schnorh* S. 374—375.

30. Bl. 142b—144a: 2 Lieder zum dritten Festtag der Geburt Christi. 'Ասորոյ ոլլորութեանն ազգեցումն յառաքուիլն' etc., 'Իսկ դու ընդ եւ խոսկեալ' etc.

31. Bl. 144a—145a: 2 Lieder zum Abend des dritten Festtags der Geburt Christi 'Այսար աւիտեաց ձախ եւառ է յուճկն' etc., d. zweite von Nerses Schnorhali *Schnorh* S. 365—366.

32. Bl. 146a—147b: 2 Lieder zum vierten Festtage der Geburt Christi. 'Քերովեից վերագոյն սրբոյ մաքրեից մաքրագոյն' etc., 'Ողջոյն ընդ վեղ Մարիամ աւետիս' etc.

33. Bl. 147b—149a: 2 Lieder zum Abend des vierten Festtags der Geburt Christi. 'Տիրանի սորբ կոյ մայր մարմնացելո բանին' etc., 'Անճառ բանն բարձրելո' etc.

34. Bl. 149a b: 2 Lieder zum fünften Festtag der Geburt Christi, 'Կամիմ ասանաբար զաւետիսն երգել' etc., 'Անդ ի յալեն իջալանի է Բեթղաւէ՛մ' etc.

35. Bl. 149b—151a: 2 Lieder zum Abend des fünften Festtags der Geburt Christi. 'Էին միայն մրածին որդին' etc. Das zweite Lied von Nerses Schnorhali *Schnorh* S. 375—376.

36. Bl. 151a—152b: Lied zum sechsten Festtag der Geburt Christi, 'Գովեսիս սպանն տնչմակը' etc., die Abn. der Strophen = Գիորգ Մ. [= Գիորգ մեծ], die Fortsetzung des Namens Nr. 37.

37. Bl. 152b—153b: Lied zum Abend des sechsten Festtags der Geburt Christi. 'Գարագրի անպարագրելի' etc., d. Abn. der Strophen = Գարգի. Vgl. Nr. 36.

38. Bl. 154a—155a: Lied zum siebenten Festtag der Geburt Christi, 'Էին առով աջս ձեռին' etc.

39. Bl. 155a—157a: Lied zum achten Festtag der Geburt Christi von Konstantianos (Konstantin), 13 Strophen, deren Abn. = *Կոստանդիանոսի, Կոյս անսպական Մարիամ* etc.

40. Bl. 157a—158b: Lied zum Fest der Darbringung Christi im Tempel, das letzte Wort jedes Verses als Anfangswort des folgenden wieder-aufnehmend, *Այսպար նորվարաչ լոյսն է յերկնից ծագեալ, ծագեալ է Հուբէ՛* etc.

41. Bl. 158b—160b: zweiteiliges Lied zum Fest der Darbringung Christi im Tempel wie *Dsh* Nr. 318,3 Bl. 69 u u. 70 p.

42. Bl. 160b—163b: zweiteiliges Lied zum Fest Johannes des Täufers von Nerses Schnorhali; d. erste Teil das Alphabetgedicht *Schnorh* S. 446—449, d. zweite Teil 22 Verse, deren Abn. = *Քանա այս նվագեալ է Երսիսէ, beginnend Քաղաքոյն յանապատէ ձայնիւ տաշուք նուէր՛* etc.

43. Bl. 163b—165a: Lied zum Fest Johannes des Täufers, A. *Քեզ մարտչանեմք այսուր՛* etc. 12 Strophen.

44. Bl. 165a—b: Messlied zum Fest Johannes des Täufers, 3 Strophen, *Այսպար է նորվարաչ մեծապայծառ առքս՛* etc.

45. Bl. 165b—168a: zweiteiliges Lied zum Fest der Vardaner, d. zweite Teil nach Ausweis der Abn. der Strophen von Jakob. *Այսպար ցրճիան եկեղեցւոյ մանկուհւք՛* etc., *Ք շանդիտուար տանի վրկայիցս՛* etc., die Strophenanfänge des letzteren = *է Յակոբ*.

46. Bl. 168a—169a: zweiteiliges Lied zum Fest der Ghevondianer, *Ք հանդէս սանի Լեբ իբրխացեալ՛* etc., *Քարձրեալ թագուար ան՛խաչ Երբորդութիւ՛* etc.

47. Bl. 169b, 176a b: Lied zum Fest der vierzig Märtyrer von Sebastia von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 464—466, 1—4, 11—14, 468, 11—14.

48. Bl. 176b, 170a—171a: zweiteiliges Lied zum Fest der vierzig Märtyrer von Sebastia, d. erste Teil von Basilius, d. Abn. d. Strophen = *Սրբ Բարդղի երգ*, beginnend *Մեզ գնբոյական քաղցրանուաղ չընչմամբ՛* etc., d. zweite Teil wie *Dsh* Nr. 318,3 Bl. 132a, d. Abn. d. Strophen = *Քաասուհան*.

49. Bl. 171a—172b: Lied zum Fest der vierzig Märtyrer von Sebastia von Gregor, 14 Strophen, deren Abn. = *Գրիգորի երգս այս*. A. *Քուհոքս սուրբ վրկայիցն է ստկիսի՛* etc.

50. Bl. 172b—175b: zweiteiliges Lied zum Fest des hl. Gregor des Erleuchtens, d. erste Teil von Nerses Schnorhali, d. Abn. der Strophen = *Սրբոյն Գրիգորի երգ է Երսիսն ծառան*, zum Teil (Bl. 172b—174a Z. 16) gedruckt *Schnorh* S. 459—462. A. des zweiten Teils: *Ք յերս արևու արև ծագեցաւ ի յարևմտեց՛* etc. E. fehlt, da zw. Bl. 175 u. 176 ein Bl. ausgefallen.

51. Bl. 177a—b: Bruchstück eines Liedes zum Feste Gregors des Erleuchteters. A. fehlt. E. 'Ով սուրբ Հայր Գրեգորիոս, սա զմեր զուրթեան հուէքս, սուք Սրբորդուքեանդ ի փաստ այժմ և յաւիտանս. ամէն'.

52. Bl. 177b—178a: Messlied zum Fest Gregors des Erleuchteters, 'Ով արխայպիկերդ ը սեր, քանանայսպիս ը' etc.

53. Bl. 178a—180a: zweiteiliges Lied zum Fest Gregors des Erleuchteters. 'Ճառագայթիպ արեղակն Հայաստան' etc., 'Սկեզեցի կախուղիկէ Հայաստանեան' etc.

54. Bl. 180a—181b: zweiteiliges Lied zum Fest der Auferstehung des hl. Lazarus, 'Անմահ բազմարին իջեալ ի վայրը մահու' etc., d. zweite Teil, 10 Verse, deren Abn. = Ներսիսի երգ. von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 379.

55. Bl. 181b—182b: Lied zum Fest des Einzugs Christi in Jerusalem am Palmsonntag, 3 Strophen. 'Անդանելիդ Ավարուած չբաշարի փառաք' etc.

56. Bl. 182b—183b: zweiteiliges Lied zum Fest des Einzugs Christi in Jerusalem am Palmsonntag, in 21 Strophen 'Մոռնուդ հարկեի աւանդ աւանդ' etc., 'Աստ Սրբայեցոց մանկուհին' etc.

57. Bl. 184a—185b: zweiteiliges Lied zum Fest des Einzugs Christi in Jerusalem am Palmsonntag, 'Նորահաշ նոր երկինք եզև այսաք' etc., 'Այսաք ցընձան արախածք' etc., zusammen 17 Strophen.

58. Bl. 185b—187a: zweiteiliges Lied zum Fest des Einzugs Christi in Jerusalem am Palmsonntag, 'Այսաք զպլխանաք Աստուծոցդ յերկր' etc., 'Այսաք զպլխանաք քո Տեր ցընձացաւ. երկիր' etc., zusammen 22 Strophen.

59. Bl. 187b—188a: Lied zum Montag der Karwoche in 10 Strophen, 'Անդ ի մեզ դրախտին երկեք անձինք էին' etc.

60. Bl. 188a—b: Bruchstück e. Liedes zum Gründonnerstag, 'Հոսեալ հրեյիցայցն, Հաստեալ կային' etc. E. fehlt wegen Bl.-Verlusts.

61. Bl. 189a—190a: Bruchstück eines Alphabetgedichts zum Karfreitag von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 382, 19—385. In der Ausg. fehlt Bl. 190a Z. 11—15, in der Hschr. abgesehn. vom A. noch S. 384, 22—23.

62. Bl. 190a—191a: zweiteiliges Messlied zum Karfreitag, 'Բերդերէց Բողաւորն այրաք եկեալ ի յերուսաղէմ' etc., 'Մարաւեցաւ Տերն ի խաչին որկէս զմարդ' etc., 8 Strophen.

63. Bl. 191a—192a: Lied zum Karsamstag in 16 Strophen, 'Այսաք ե արախտ և լրդուքեան Հանդես յերկր' etc.

64. Bl. 192b—193b: zweiteiliges Lied zur Auferstehung, d. zweite Teil,

dessen Strophenanfänge = *Ներսեսի երկ* [= *երգ*], von Nerses Schnorhali, *Schnorh S. 395—396*. A. des ersten Teils : *Անիսի միտ աւետանց շնչուանն* etc.

65. Bl. 193b—194b: zweiteiliges Lied zur Auferstehung, d. zweite Teil, bei dem die Abn. der ersten 7 Strophen = *Ներսեսի*, von Nerses Schnorhali, vollständig als *Schnorh S. 398*. A. des ersten Teils: *Այսաւ ըլլով չառասովի խաւար* etc.

66. Bl. 194b—196b: zweiteiliges Lied zur Auferstehung, *Մեր յառաւանկն նեմեալ* etc., *Ով կանայք, զարթի՛ք սեսլէ՛ք* etc. Zum ersten Teil zwei Randbemerkungen: *Կայր յարին[ակին]* und *Կարինակն ծուռ էր*.

67. Bl. 196b—200a: 4 Lieder zur Auferstehung nach den 4 Evangelien benannt, das vierte, dessen Versanfänge = *Ներսիս (!) կաթողիկոսի*, wohl von Nerses Schnorhali. Ae. *Այսաւք լոյս ծագեկաց յառուստ առաջին արեգակն արգար* etc., *Այսաւք ընդ ծագել արևուն անմուռ ծագեաց մեզ արեգակն* etc., *Այսաւք յարութեան ծագեցաւ աշխարհէ՛ր* etc., *Նորահաւտ արեգակն այսաւք ծագեցաւ աշխարհէ՛ր* etc.

68. Bl. 200a—b, 203a—b: Lied zur Auferstehung von Nerses Schnorhali wie *Schnorh S. 391—395*, d. Abn. der Strophen = *Ներսես կաթողիկոս* [*Հայոց*].

69. Bl. 203b, 201a—b: Lied zur Auferstehung, *Առախարհն ը շաւղին շողն ծագեալ արև տարածեալ* etc.

70. Bl. 201b—202b, 204a—206a: 5 Lieder zur Auferstehung, d. vierte u. fünfte, deren Strophenanfänge zusammen = *Ներսեսի և Հայոց կաթողիկոսին* von Nerses Schnorhali, *Schnorh S. 388—391*. Ae. der ersten 3 Lieder: *Ով քաղցածալանեալ քաղցրտաւսէր երգով* etc., *Մարումն փառաց էին միաժին արդին. Պատկեր անփոփոխ* etc., *Արդ կկայք ամենեքեան պայծառոցեալք* etc.

71. Bl. 206b—207b: zweiteiliges Lied zum Fest der Himmelfahrt Christi v. Stephanos. Die Strophenanfänge des ersten Teils = *Ստեփանոսի է* Ae. *Մոսկալի անիս պակեանն չոյլք բոցեղնաց խրմբիցն՝ Սոխաւտի զարգարտութեան զանճառ փրկութեան* etc.

72. Bl. 207b—208b: Lied zum Fest der Himmelfahrt Christi, 11 Strophen. A. *Դճի միտ եկն անկեղասկէն ծընունդ* etc.

73. Bl. 208b—210a: Lied zum ersten Sonntag nach Christi Himmelfahrt, 31 Strophen. A. *Այսաւք երգս տեսալ գոչին չքշտակք յերկին* etc.

74. Bl. 210a—211b: Lied zum Fest der Herabgiessung des hl. Geistes, 25 Verse, das letzte Wort eines jeden als Anfangswort des folgenden wieder aufgenommen. A. *Ասանաւք ծաղեաց լոյս աւետանց կենաց: Կենաց անխաչեց* etc.

75. Bl. 211b—212b: zweiteiliges Lied zum Fest der Herabgiessung des hl. Geistes, von Nerses Schnorhali, zusammen 37 Verse, deren Abn. = *Ներսեսու նվագն սգոյն սովորի իմաստ բանի ընդ այն*, d. erste Teil *Schnorh* S. 401, A. des zweiten *Ներսիսահայուք քաղցր հղանակ'* etc.

76. Bl. 212b—214b: zweiteiliges Lied zum Fest der hl. Rhapsime und ihrer Genossinnen von Nerses Schnorhali, zusammen 23 Verse, deren Abn. = *Ներսեսի առ Հրիփսիմե կոյնն է*, d. zweite Teil (Vers 8—23) *Schnorh* S. 468—471. A. des ersten Teils: *Նորսրուտ արեգիակն իմանալի յարեմբրի'* etc.

77. Bl. 214b—215b: Lied zum Fest der hl. Rhapsime und ihrer Genossinnen von Nerses Schnorhali, zum Teil *Schnorh* S. 471—472 l. Z.

78. Bl. 215b—216b: zweiteiliges Lied zum Fest der Verklärung Christi, d. erste Teil mit Wiederaufnahme des Verschlussworts als Anfangswort des folgenden, *'Արեգիակն ք լոյս նոր ի ծոց Հաւք իջեալ'* etc., *'Նոր իմն աւետիս նորալուսիկ խորհուրդ'* etc.

79. Bl. 216b—218b: zweiteiliges Lied zum Fest der Verklärung Christi von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 404—406.

80. Bl. 218b—219b: zweiteiliges Lied zum Fest der Verklärung Christi, *Նոր իմն անաւոր խորհուրդ'* etc., *'Հայր վրկայելով յամպոյն'* etc., zusammen 19 Verse, davon einige (Bl. 218b Z. 17—Bl. 219a Z. 2, Bl. 219a Z. 13—15) *Schnorh* S. 403,11—18, demnach wohl das ganze von Nerses Schnorhali.

81. Bl. 219b—222a: zweiteiliges Lied zum Fest der Himmelfahrt Mariae von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 407—412.

82. Bl. 222a—223b: zweiteiliges Lied zum Fest der Geburt Mariae von Nerses Schnorhali, in der Ausg. als Lied zur Geburt Christi bezeichnet, *Schnorh* S. 371—372 (d. Hachr. hat jedoch 3 Verse mehr) u. 367—368.

83. Bl. 223b—224b: Lied zum Fest der Kirche, 14 Verse. A. *'Թառապ անօարժիցն անհրէջեցըն Հայք աւրէն խորհրդո՞ր'* etc.

84. Bl. 224b—227a: zweiteiliges Lied zum Fest der Kirche, zusammen 25 Verse, deren Abn. = *Ներսեսի և երգս ի սուրբ եկեղեցի*, also wohl von Nerses Schnorhali. Ae. *Նորագուարն խրնդութեանք բերկրեայ ցընծալով'* etc., *'Ի Լուսոյն արփոյն առ լոյսն'* etc.

85. Bl. 227a—228a: Lied zum Fest der Kirche, 15 Strophen A. *'Արդ զարմանալի երգ շարժենի'* etc.

86. Bl. 228a—b: Messlied zum Fest der Kirche, *'Բրիտառս եկեալ քանա- նայլապետ ք սուրբ'* etc.

87. Bl. 228b—230a: zweiteiliges Lied zum Fest des Tabernakels, *'Խորհուրդ*

զալլիտեան Բանին որ արար զաշխարհս' etc., 'Այսաւ զտապանակն սորբ ըզխորհուրդ մարմնս փրկչին' etc., zusammen 20 Verse.

88. Bl. 230a—232b: zweiteiliges Lied zum Fest des Kreuzes, beim ersten das Verschlusswort als Anfangswort des folgenden wiederaufgenommen, zusammen 38 Verse. Ae. 'Միակն ի միոյն անլրսկիզբն էին' etc., 'Արդ աւրհնեալ ես փայտ կենաց' etc.

89. Bl. 232b—234b: zweiteiliges Lied zum Fest des Kreuzes von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 412—416. D. Haschr. hat am E. e. Strophe mehr.

90. Bl. 234b—235b: zweiteiliges Lied zum Fest des Kreuzes, 'Նոր խորհուրդ կենաց բերուան բնաւից բուրբից' etc., 'Ատանաւր կանկնեալ տեսաք փայտ կենաց' etc. zusammen 15 Strophen.

91. Bl. 235b—236a: Lied zum Fest des Kreuzes, 7 Strophen mit Wiederaufnahme des Schlussworts jedes Verses als Anfangswort des folgenden. A. 'Միակն ի միո անլրսկիզբն էին անեղ ծընելալ նոյնարար' etc.

92. Bl. 236a—237a: Lied zum Fest des Kreuzes und der Auferstehung, *Dsh* Nr. 160, *u.* d. erste Strophe auch *Նամ* S. 519. A. 'Ես ձայն զառիծութան' etc.

93. Bl. 237a—b: Messalied zum Fest des Kreuzes, 'Բերովբէից փեշազոյն ցուցար, ով երանեալ փայտ' etc., die Abn. d. Strophen = *Գրխառ*.

94. Bl. 237b—240a: zweiteiliges Lied zum Fest der Propheten von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 428—432.

95. Bl. 240a—241b: Lied zum Fest der Apostel Petrus und Paulus, 'Այսաւ ծաղկեցալք ծաղրք կենաց' etc., d. Abn. der Halb Strophen in alphabetischer Folge.

96. Bl. 241b—243b, 253a: zweiteiliges Lied zum Fest der Apostel Petrus u. Paulus, 'Գլուխ եկեղեցո և վէճ շինն անշարժելի' etc., 'Այսաւ ցընծացէք եղբարք' etc., d. Abn. der Strophen = *Գովեստ մատին առաքելոյն պետրոսի*.

97. Bl. 253a: irrtümliche Wiederholung der Anfangsworte (s. Nr. 95) 'Այսաւ Մաղկեցալք ծաղրք կենաց'.

98. Bl. 244a—245a: zweiteiliges Lied zum Fest des hl. Antonius des Gr., das zweite von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 435—436; A. des ersten Liedes: 'Անսնոստ անապատի հովասց' etc.

99. Bl. 245a—b: Lied zum Fest des hl. Antonius d. Gr., 'Անսնոստ անապատի հովասց' etc., verschieden von Nr. 98.

100. Bl. 245b—247b: zweiteiliges Lied zum Fest des hl. Eustratius u. seiner Anhänger von Nerses Schnorhali, 'Ի խորհրդական ձեր նայելով շանդէս . . .'

etc., 'Տ'ր և Ասր--ծ զՅի--ս Քչի--ս սաէր' etc., die Abn. der Strophen beider Teile = Ի Ներսիսէ ի սուբրն Նրստաստիս.

101. Bl. 247b—250a: zweiteiliges Lied zum Fest der Erzengel von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 418—423.

102. Bl. 250a—b: Lied zum Ostersonntag, 'Հատն արթընացեալ զիտելով զհեթիանոս' etc., 13 Strophen.

103. Bl. 250b—252a: zweiteiliges Messlied zum Totenfest, 'Ի հանդերձեալ նորոգմանն նորասքանչ ը նորաշրաշ' etc., 'Իարի եկիր բարեաց բաշխակւղ, բարի ողջոյն' etc.

104. Bl. 252a—b: Lied zum Fest der Geburt Christi von Ter Sargis, d. Sohn des Fürsten Johannes. Ü. 'Նրզ ասացեալ ակ--նորդույ Մեծի իշխանին Յունանիսի ի ծնընդեան խորշուրդս Որդւոյն Աս--ն-յ: A. 'Տճարիքի անիլանի ի բանն բանիկրացեալ' etc. Die Abn. d. Strophen = Տէր Սարգիս.

105. Bl. 252b: d. Ü. eines nicht vorhandenen Liedes: 'Տաղ սրբոյն Ներսիսի Հայրապետին զեւս նշխարաց'.

106. Bl. 253b—255a: zweiteiliges Lied zum Fest der Apostel Petrus u. Paulus, 'Այսաւր ժողովեալ բազմութիւն ազգաց' etc., 'Պետրոս և Պաւլոս չբխտանէիք պարծանք' etc., zusammen 23 Strophen.

107. Bl. 255a—b: Messlied zum Fest der Apostel, 'Նրանիլ աշակերտք, ատարեալք բանին' etc.

108. Bl. 255b, 257a—b, 256a—b: zweiteiliges Lied zum Fest aller Apostel von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 423—427.

109. Bl. 258a—261a: vierteiliges Lied zum Fest des Protomartyrs Stephanos, d. erste (wegen Bl.-Verlustes zw. Bl. 257 u. 258 ein Bruchstück) u. zweite Teil von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 455, 20—26, S. 456—458. A. des dritten und vierten Teils, 'Ի յանձնարար ծառխոյն նախատունկ յայտնեալ' etc. (26 Strophen), 'Նախասարկուազ և աստղին վրկյալ' etc. (8 Strophen).

110. Bl. 261a—b: Lied zum Fest des Protomartyrs Stephanos, 'Նոր ծառոյն կենաց ստոր--ծատունկ զբախտին' etc., d. Abn. d. Strophen = նախավկա.

111. Bl. 262a—263b: Bruchstück eines Liedes zum Fest der Apostel Jacobus u. Johannes, d. Söhne d. Zebedaeus, von Nerses Schnorhali. *Schnorh* S. 450 I. Z.—454.

112. Bl. 263b—264b, 244a: zweiteiliges Lied zum Fest der Patriarchen (Kirchenväter) von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 433—435, 437.

113. Bl. 265a—267a: Bruchstück eines Liedes zum Fest des Kreuzes

von Varag von Georg. Die Abn. der vorliegenden Verse = [Գէ]որդեա բան.

114. Bl. 267a—269b: Prädikationslied zum Fest des Patriarchen Nikolaus vom Vdp. Moses. Ü. 'Քարոզ սրբոյն նիկաղայոսի հայրապետին Մովսէս վարդապետի ասացեալ'. A. 'Մեծաքանչ սիրով ժողովիլայ այսաւր մանկունք'. etc.

115. Bl. 270a—272a: Prädikationslied zum Fest des hl. Jacobus v. Nisibis vom Vdp. Moses, 10 Strophen, deren Abn. = Մովսէսի կրդ. Ü. 'Քարոզ սրբոյն Յակովբայ Մծբնայ հայրապետին Նորին Մովսէս վարդապետի ասացեալ'. A. 'Մեծաշքալ տաւնիս տեսութիւն' etc. Abn. = Մովսէսի պես.

116. Bl. 272b—276a: Prädikationslied zum Fest des Propheten David und des Jacobus, des Bruders des Herrn, vom Vdp. Georg, 11 Strophen, deren Abn. = Գէորդեայ բան. Ü. 'Քարոզ Դաւիթ ճարգարէին և Յակովբայ Տնանեղղաւն Գէորդ վարդապետի ասացեալ'. A. 'Գեորդեայ տաւնիս խորհրդոյ գեղազանց' etc.

117. Bl. 276a—279a: Prädikationslied zum Fest des Heerführers Sargis vom Vdp. Georg, 10 Strophen, deren Abn. = Գեորդեա բան. Ü. 'Քարոզ սրբոյն Սարգիս զաւրաղարին Նորին Գէորդ վարդապետի ասացեալ'. A. 'Գրեւոցն ի յերկնս անգրանակաց' etc.

118. Bl. 279b—280b: Bruchstück eines Liedes zum Fest aller Märtyrer von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 438—443,1.

Ma XIII 62.

Bl. 133 (lr. 119, 133b) + v. u. h. jo 3 Dekbl. — Gr. 11>8,5 (T. 8,5>8,7).
— St. Pp. — Z. 13—14. — Schr. Krs. — Ebd. Pppd. m. Ldbz. — Schm. rote Ün.
Abn. u. Azn. — Zst. gut.

Sammlung kirchlicher u. weltlicher Lieder mit Neumen.

1. Bl. 1a: E. auf d. Kalendarium bezügliche Tabelle.

2. Bl. 2a—4b: Kirchenlied zur Auferstehung Christi, d. Abn. der Strophen = Գրեւորէ. A. 'Գեորդոսն գոյնի գոյնց չամայնին' etc.

3. Bl. 5a—35a: 112 Messlieder zu Herrn- u. Heiligenfesten, 1—26 zu d. Festtagen d. Geburt Christi, 27—38, 110—112 zur Auferstehung Christi, 39—48, 102 zu d. Festen der Gottesmutter, 49—51, 103—104 zu d. Kreuzfesttagen, 53 u. 93 zum Fest der Verklärung Christi, 54—56, 105—106 zum Fest d. Herabgiessung des hl. Geistes, 57, 61 u. 107 zu d. Kirchenfesttagen, 72 zum Fest des Einzugs Christi in Jerusalem u. d. Auferstehung des Lazarus,

74 zum Fest d. Darbringung Christi im Tempel, 75 zum Fest d. Bundeslade, 101 zum Fest d. Himmelfahrt Christi, 98—100 f. d. Fastenzeit (darunter 99 u. 100 in neugriechischer Sprache), 52, 62—71, 73, 76—92, 94—97, 108—109 zu d. Festtagen der Heiligen.

4. Bl. 35a—b: E. nachträglich von ungetübter Hand eingetragenes Lied auf d. Jungfrau Maria. A. 'Իրկի [= խնկի] ծառի նման ես, պալատի դու քղի՞քնամէջ [= քաղցրբա՛ւտ ես]' etc., Dsh Nr. 343, 9 ծ, nach Dsh auch im Բնագ հայկական.

5. Bl. 36a—39b: Kirchenlied in 8 Strophen, deren ursprüngliche Zusammengehörigkeit durch d. Strophe 2—7 nur angedeuteten, Kehrreim erwiesen wird, jede Strophe mit besonderer Ü., 1—4 zum Fastnachtsonntag, 5 zum Fest d. Propheten, 6 zum Fest d. Taufe Christi, 7 f. d. Grossfastenzeit, 8 zum Fest d. Auferstehung Christi. Ae. 'Նրբա յաւէժական երգիմք' etc., 'Մանան ցանկալի' etc., 'Անաղբիւրք ջրոց' etc., 'Միւթիւն խնամեալ' etc., 'Իւտեալ և շարժեալ' etc., 'Առաւած ամենի' etc., 'Նոր իմաստ յայանի' etc., 'Ի քեզ, Տէր, յուսամք' etc.

6. Bl. 40a—43a: Gesänge zum Sanktus, *Նամ* S. 528—530.

7. Bl. 43b—46b: Gesänge zum Sanktus an hohen Festen wie Ostern, Gründonnerstag, *Նամ* S. 530—532.

8. Bl. 47a—48b: As.-Verse d. *Կանոնադուխ*-Gesänge u. d. folgenden Psalmen für d. Nachtoffizium d. Feiertage in d. Reihenfolge d. 8 Tonarten (Kirchenmodi), *Նկ* II 12—29.

9. Bl. 48b—61b: Ae. d. Alleluja-Gesänge d. Nachtoffiziums d. Herrnfesttage, *Նկ* II 48—60.

10. Bl. 62a—63b: Ae. d. Mesoden zum Abendgottesdienst der Festtage d. Geburt Christi, d. Marienfeste, des Festes d. Auferstehung Christi, der Ankunft des Herrn, der Kirche, der Sonnabende, an denen Heilige gefeiert werden, der Märtyrerfeste, der Busstage, d. Gründonnerstages, Karfreitags u. d. Kreuzfeste, *Նկ* II 156—158.

11. Bl. 64a—80b: Introitus-Gesänge des Mittagsgottesdienstes, *Նկ* II 122—128, *Նամ* S. 327—347.

12. Bl. 81a—87b: Ae. d. Alleluja-Gesänge als Vorgesänge zu den Ev.-Lektionen des Mittagsgottesdienstes d. Busstage, d. Auferstehungstage, der Zeit von Ostern bis Pfingsten, des Festes der Herabgiessung des hl. Geistes; der Bundeslade, der Kreuz- u. Kirchenfeste, des Festes d. Himmelfahrt Mariä, d. Geburt Christi, d. Darbringung im Tempel, der Heiligentage, des Gründonnerstages u. der Märtyrertage, *Նկ* II 141—146.

13. Bl. 88a—118b: 28 Kirchenlieder für Festtage, die meistens zum Schluss der Liturgie und bei Vollziehung gewisser Riten gesungen werden. a.) Bl. 88a—89a zu Mariae Verkündigung, die Abn. d. Verse in alphabetischer Folge Ա—Կ. A. Աւետիք ընդ Մարիամ, զոր Գարբէլէ սկզբնուոր(ի)աց. Vgl. *Dsh* Nr. 514,⁴ u. Ma XIII 64,¹. — b.) Bl. 89b—90a: zu Mariae Verkündigung, (nach *Dsh* Nr. 344,¹⁶ von Gregor von Aghthamar). A. 'Անեղին տաճար Բանին բարերար' alphabetisch. Vgl. *Dsh* 344,¹⁶. — c.) Bl. 90b—91b: Auf d. Gottesgebärierin. A. 'Աստուածին ամենաբարեկամ կոչոյ ամբիժ կուս [= կոչոյ]. — d.) Bl. 91b—92a: zu Mariae Himmelfahrt. A. Այսուք պարզողին զերկինս կուսին շանդիկա պարտաստի'. — e.) Bl. 92a—94b: zwei Lieder zur Wasserweihe (Taufe Christi). a.) Bl. 92a—93b: A. Այսօր ձայնն հայրական յերկնից իջեալ հանձնական' *Dsh* 160,⁷ ր. — β.) Bl. 93b—94b: A. Ով զարմանալի խորհուրդ այս մեծ յայննեալ *Dsh* 69, Գ 20 u. Ma XIII 64,⁸. — f.) Bl. 94b—98a: Vier Lieder auf d. Auferstehung Christi. α.) Bl. 94b—95b: A. Դասքն չբէական էին պաշտպան սուրբ զերեզմանին, *Dsh* 344,²¹, Bl. 207 u. Ma XIII 64,¹². — β.) Bl. 95b—96b: A. Եկեալ Մարիամ Մազգաւ լիխոցին այն տառասին'. *Dsh* 157,⁴ u. Ma XIII 64,¹⁶. — γ.) Bl. 96b—97a: 'Գուէք չհեշտակն ի վիժին վճի յարսնեան Յիսուսին' d. Abn. = Գրեգոր. Vgl. *Dsh* 160, Ա 6 իս u. Ma XIII 64,¹⁷. — δ.) Bl. 97b—98a: A. 'Յայնժամ սերով սիրական լցեալ կանանց'. Vgl. Ma XIII 64,¹⁸. — g.) Bl. 98a—99a: auf die Epiphanie und Geburt Christi, (nach *Dsh* Nr. 344,³ vom Vdp. Ασταυαatur). A. 'Այսօր տն է ծննդեան. աւետիս'. Vgl. *Dsh* Nr. 344,³ u. Ma XIII 64,². — h.) Bl. 99b—100a: auf Johannes den Täufer. A. Մօք յորովայնի, սքրեալ յարգանդի'. Die Anfangsbuchstaben = Մովսիսէ. — i.) Bl. 100a—101a: auf d. Protomartyr Stephanos. A. 'Ստեփանոս խաչին ծաղիկ մարտիրոսական պատկ'. — k.) Bl. 101a—102b: auf d. Geburt Christi. A. 'Սկզբնազարդ զոյնց ստեղծօցն զայր հասաներ'. — l.) Bl. 102b—103b: zur Messe. A. 'Մայր հաւատոյ սուրբ հարսնիտրան և ստորատ զերազրական', etc., einige Verse weniger als *Zam* S. 544—545. — m.) Bl. 103b—104b: zum Feste d. Verkürung Christi (= Վարդավառ). A. 'Այս [= Այսօր] ծննայ [= ցնծայ] լիանն Թափօր' etc., *Dsh* Nr. 401,⁴ ր Bl. 129 u. Vgl. Ma XIII 64,³⁴. — n.) Bl. 105a—106a: zur Darbringung Christi im Tempel. A. 'Բըլնուս գրուց Թաղաւորն այսօր եկեալ ընծունն' [= յընծայունն] etc., *Dsh* Nr. 69, Գ, 24 u. Ma XIII 64,¹⁰. — o.) Bl. 106—107a: zur Messe. A. 'Արեւն մարմին երեւի Տեանն Յիսուս' etc., d. Abn. d. Strophen = այլուս, wozu vielleicht e. verlorene An-Strophe mit d. Ab. ք gehört. — p.) Bl. 107a—107b: zum Schluss der Messe. A. 'Անձն իմ յամենայն ժամ ի Տէր պարծիացի'. — q.) Bl. 108a—110b: Drei Lieder auf d. Auferstehung Christi.

α.) Bl. 108a—109a: A. *Կարօս անձկայի սիրով Պետրոս ասացեալ* etc., d. Abn. d. Strophen = *Կտի Հայոց*, am A. also wohl 6 Strophen mit d. Abn. *կարթողի* ausgefallen. — β.) Bl. 109a—109b: A. *Մւ. (յ)ուստեաց և գոսեաց. ձեզ աւետիս* etc., γ.) Bl. 109b—110b: A. *Մարիամ Մազզալինին սրբամեցանս այսօր. լայր արասուսիսը*. — x.) Bl. 110b—111b: Auf d. hl. Apostel Jacobus. A. *Ի մէջ սրբոց զհրաբզելի, մեծյապատիւ, զովհիչ սորբ ասացեալ* etc., d. Abn. d. Strophen = *Ի Յով:անիսէ*. — s.) Bl. 112a—112b: Klagelied üb. den Tod Jesu am Kreuze. A. *Մարիամ մայրն ցաւազին մերձ կայր առ խաչն արասուսազին* etc., d. Abn. der Strophen = *Մըտտովսէ [= Մովսէ]*. — t.) Bl. 113a—116a: zwei Lieder auf d. Auferstehung Christi; α.) Bl. 113a—113b: A. *Մարիամ Մազզալինին ցուցեալ է մէջ պարտիզին*, etc., d. Abn. d. Strophen = *Մովս*, worauf also ursprünglich wohl noch Strophen mit d. Abn. *էս* od. *եոի* folgten, *Dsh* 156, s Bl. 26 p; β.) Bl. 114a—116a: vom Vdp. Prochorus Silistrathi. A. *Ի Նին առուք կիրակէէն երևեցաւ մօրն կուսին* etc. — u.) Bl. 116a—116b: auf die Gottesmutter Maria, vom Vdp. Prochorus Silistrathi. A. *Ի սրովբէնց երանեցեալ երջանիկ մայր Մարիամ* etc. — v.) Bl. 116b—118a: auf d. Auferstehung Christi. A. *Իսկ մեծ Մարիամ Մազզալինացին եկեալ է խընդել զտըրուսական մարմինն* etc. — w.) Bl. 118b: Bruchstück eines Liedes in 3 Zeilen auf Maria o. Ü. A. *(Արեզակնափայլ գեղօք . . . E. սորբ կայս սոսկայի*. Hierauf Bruchstück eines Liedes in türkischer Sprache, von ungeübter Hand, schwer lesbar.

14. Bl. 120a—133a: 12 volkstümliche Lieder, einige ganz oder teilweise in türkischer Sprache. a.) Bl. 120a—121b: üb. Jerusalem, türkisch. A. *Աղիզ պիմանէզ մութիլ մոլեգատես էյզուբ սիլիբ եֆ շեհիբլիբ շահի*. etc. d. Abn. d. Strophen = *Աբիթիւն Շէմմ . . .*; b.) Bl. 121b—122b: Trauerlied o. Ü. A. *Իս մաչց լուս սրբի արև ու չովի Մարտիրոս. նանրմ, նանրմ* etc. d. Abn. d. Strophen = *է սուգ* 'zur Trauer'; c.) Bl. 122b—124a: Klage über sich selbst, teils armenisch, teils türkisch, vom Tirathau Aruthiun. A. *Անգաղար է խորոց չտաւիմ, կուլամ, աշիլէն այլերիմ* etc., d. Abn. d. Strophen = *Աբոթիւն*; d.) Bl. 124a—124b: über d. Fremde, teils armenisch, teils türkisch. A. *Վտարեցա երկիր օտար. լես յիլեաշի էյլէ մէտար ձեռնատի. զիս մի՛ ձգեր* etc., d. Abn. d. Strophen = *Վազիբ . . .*; e.) Bl. 125a—126b: Liebeslied. A. *Ի քոյզ սիրոյ յաբիլ երբէք. երբ էցէ, սէք իմ* etc., d. Abn. d. Strophen = *Ի Սուզիտա*; f.) Bl. 126b—127a: über d. Freude d. Lebens. A. *Սփոփեալ սրտուհեանց ցնծա, սիրելի, այսօր ուրախուհեան օր է* etc., d. Abn. d. Strophen = *Սիմոն*, wozu ursprünglich wohl noch e. Strophe m. d. Ab. *ն* gehörte; g.) Bl. 127b—128a: über d. Nachtigall

und die Rose. A. 'Գորգազուննիւ սիրով վասի խզնուկ պարտւն ընդ վարդն արի' etc., d. Abn. d. Strophen = Յովհան, wozu ursprünglich wohl noch Strophen mit d. Abn. Էջո gehörten. h.) Bl. 128a—129a: Klage über d. Zunahme der Laster. A. 'Յանախեցան առ իս մելքութիւնք մեղաց որ ըստ օրէ' etc., d. Abn. d. Strophen = Յովհաննի; i.) Bl. 129a—130a: auf d. Gottesgebälerin, türkisch. A. 'Գուարէթ սայպինէ վայիակօ օլտուն' etc., d. Abn. d. Strophen = Գրիգոր, was auf Verlust c. E.-Strophe mit d. Ab. ք deutet; j.) Bl. 130b—131a: auf d. Gottesgebälerin, türkisch. A. 'Մերձամէթ գլպիզիբրէ գզլար շահի սելվերիհեմ' etc., d. Abn. d. Strophen = Մաս, wozu ursprünglich wohl noch 4 Strophen mit d. Abn. Թէսո gehörten; k.) Bl. 131a—131b: Erzählendes Lied über d. Nachtigall, von Aruthiun. A. 'Թինէն կամիմ երգել զպարտւլին առած, Թէ ինչ պատահի նմայ' etc., d. Abn. d. Strophen = Յու...; l.) Bl. 132a—133a: auf d. Gottesgebälerin. A. 'Յուսալով իմ պանծալի կուսիկդ ազադեմ, խնայեա յիս' etc., d. Abn. d. Strophen = Յովհաննէս.

Ma XIII 63.

Bl. 130 (lr. 23b, 24a). — Gr. 16,2>10,4 (T. 11>6,2, von Bl. 26 an 12,6>8,6).

— St. Pp. — Z. 12—17. — Schr. bis Bl. 23 u. Bl. 126—129 Kud., sonst Krr. — Ebd. Hlzd. m. Ldbz. — Schm. rote Abn., Azn. u. Čn., Bl. 1a einf. rote Vogelinitiale u. Rdzv. — D. 1598 (s. Bl. 122b). — O. Khawtheaj (s. Bl. 122b). — Schrb. Bischof Գրիգոր von Baberd (s. Bl. 122b). — Wmd. Bl. 123b. — Nachr. Bl. 122b—123a. — Bm. Bl. 24b 2 Stempel. — Zst. ziemlich gut.

1. Bl. 2a—5b: Lied, 'Լուսորուք գրաբխատ բերանսս, ով եղբայրք սիրելիք' etc., Dsh Nr. 373, s. Bl. 129a.
2. Bl. 6a—8a: Lied, 'Առ ձեզ գոչեմ ձայնիւ մեղայ ի սիրելիաց բաժանեցայ' etc.
3. Bl. 8a—10a: Lied, 'Klage des Priesters' genannt, vom Vdp. Arakhel. A. 'Հայցես հոգով զուլ բացայկեաց մարմնով, չուկտիմ Թէ մերձակայ' etc.
4. Bl. 10a—12b: Totenlied eines Priesters. A. 'Որզնք լուսոյ չուսբլին մեծի քաննաց դասք ցանկալի' etc.
5. Bl. 12b—14b: Auferstehungslied [Christi], 'Հուսիկ մի պայծառ տեսալ աննրման, ի յայն քասաթիւհի' etc., Dsh Nr. 412, 5 (Իդ).
6. Bl. 14b—16a: Lied zum Vorabend von Ostern u. Weihnachten von Nerses Schnorhali, 'Նոր ծաղիկ' etc., Schnorh S. 370—371. Vgl. Ma XIII 64,13.
7. Bl. 16a—19b: Lied von Nerses Schnorhali, 'Առուսաւ լոլեսոյ, արեգիսգնդ արդար. առ իս լոյս ծագեայ. Տեր, ողորմես' etc. Հկց II 11.

8. Bl. 19b—23a: Lied v. Nerses Schnorhali, 'Աշխարհ ամենք առ իս փոստակէց լըրուք նայեցեալ' etc. Vgl. *Չեց* II 10.

9. Bl. 25a: Gebet an Christus um Erbarmen, 'Երանեալ առաջակին բացիք ըզգուան' etc.

10. Bl. 25b—122b: Gedichte vom Priester Tonakan, a.) Bl. 25b—29b: 'Տէրքն ստեղծեց զմարգն անձնիշխան և զչոզին եւ բանական' etc., b.) Bl. 29b—32a: 'Տէր իմ Աստուծ, լեր օգնուի, Տօնականիս սակ տուր բան' etc., c.) Bl. 32b—39b: 'Անուանեցի զիս բնուիւն, եմ անբանիցն յիմարկն' etc., d.) Bl. 39b—42b: 'Ինձ Տօնական անարժանիս, լսէ իմ, Տէր, աշխարհայ բանիս' etc., e.) Bl. 42b—44a: 'Իմ Տէր, առք ինձ չամբարտիւն զգալիս գարնայ ի զազգուսիս' etc., f.) Bl. 44a—45b: 'Տօնական էրեց, զու չեա զինուան զիշքը յորեկ ամէն ժամուն' etc., g.) Bl. 46a—52a: 'Դուք լցեցէք Տօնուիւնիս, սառ գոչուիւն և առաւելին' etc., h.) Bl. 52a—56a: 'Տէր, մի թողոր զիս բանալին ի նեղ անըյս արգելալին' etc., i.) Bl. 56b—64a: 'Դուք սկանի զընէք Տօնուիւնիս, բաներս ասեմ եւ լսողին' etc., j.) Bl. 64b—69b: 'Միջնորդ կենաց Աստուծան, բարէխօսէյ զո միանին' etc., k.) Bl. 69b—73b: 'Ազաւիտ զքեզ Աստուծան և բարձուն անցանքն յաստիլին' etc., l.) Bl. 73b—82a: 'Տէր, ողորմեալ զո ծառային, այլ ի դուռն ժամանակին' etc., m.) Bl. 82a—83b: 'Նա Տօնուիւն եմ յիմարտ, որքս ստեղ զարացած' etc., n.) Bl. 83b—84b: 'Լուր, Տէր, ձայնիս իմ. ողորմած, պահեալ ի չարեաց զիս, զմած' etc., o.) Bl. 84b—87a: 'Քաղցր և բարի զՏէր զազաւիտ, չառաչանօք սրտիւս չայցիմ' etc., p.) Bl. 87b—90a: 'Յաշխարհ եկիք մերկ ի մօրէ, զի՛նչ չաւ լինայ քեզ ի նարմէ' etc., q.) Bl. 90a—94a: 'Կանեալ զիս, Տէր, զլսեցեայ, պատուիրանոցդ չեացայ' etc., r.) Bl. 94a—99a: 'Ազք բանսորկուն զզիս խափեց, անյալք ի մեզս շաղախեաց' etc., s.) Bl. 99a—103a: 'Թէ զանցորս արչամարչեա, և զանձկք ի մաչ մասնես' etc., t.) Bl. 103a—107a: 'Չարք և եղբարք զուք բրբի, լսեցէք զուք սիրով սրբի' etc., u.) Bl. 107a—b: 'Պարս է զճնեղքն սիրել, որ նոքս զմեզ են մուցել' etc., v.) Bl. 108a: 'Տէր, առք ինձ յազմիկ ստատունիս այլ զաշուիւնիս զիբայ նորին' etc., w.) Bl. 108a—110b: 'Նա Տօնուիւն կրէցըս [= երէցս] միտք կու բերեմ զԱստուծայ, զունիւն լին պարս է կասեմ' etc., x.) Bl. 110b—112a: 'Փութայցիք, Տօնուիւն, փախիք ի չարեաց, փախաքէ զու բարեաց, չանիս փառեց' etc., y.) Bl. 112a—115a: 'Տէր իմ Յօսէփ Գլխոս, ըզզիս զու չաւէ, ողորմութիւնդ զո զլարին խափանէ' etc., z.) Bl. 115b—161b: 'Չմաստութիւն զինին յիմարացնէ, զցանկութիւն մեղացն լինքն կու շարժէ' etc., aa.) Bl. 117a—118a: 'Աստուծ տուի մեզի չոզի զիտութեան, որ մենք տեսալ են զան ի սուրբ ծագան' etc., bb.) Bl. 118b—120a: 'Սուրբ և սրբար չոզոցն չրիւ[ա]կք ի զէմ զան, սանին առ Աստուծ, զունիւնիս'

փառք տան' etc., cc.) Bl. 120a—122a Քանի խափես, Տօն-կ-ն դու. աստղնւորիս, և սուս է ափս-ն զինչ կու նայիս' etc., dd.) Bl. 122a—b: 'Ինն չարիւք իր չայց թվականին զտանօրս ասել են Տօն-կ-նին' etc.

11. Bl. 125a—128a: Belehrung in Versen, 'Ո՛չ կարաւորս խմուճ խրաւին, քանզի նովաւ խաւար չողին' etc.

12. Bl. 128a—129b: Lied, 'Warnung vor dem Hochmut', vom Vdp. Arakhel. '[Բ]ան զամեն-ն գործս չարի չըպարտութիւն է զազրալի' etc., Dsh Nr. 398,2.

Ma XIII 64.

Bl. 73 + v. 2 Dekbl. — Gr. 90 > 13,5 (T. Bl. 1a—62b: 15 > 9, Bl. 63a—73b ungef. 19 > 11,5). — St. Pp. — Z. bis Bl. 62; 22, dann 27. — Schr. Krr. — Ebd. Pp-Umschlag. — Zst. gut.

Liederbuch: I. Bl. 1a—b: Alphabetgedicht Ա-Ջ. A. 'Աւետիս քեզ Մարիամ' etc., Dsh Nr. 514,4 u. Ma XIII 62,12 a.

2. Bl. 2a: 'Անեղին տաճար' etc. von Gregor von Aghtamar, Dsh Nr. 344,10. Vgl. Ma XIII 62,12 b.

3. Bl. 2b—3b: 'Այսօր տօն է ծնընդանս' etc., Dsh Nr. 344, b. Vgl. Ma XIII 62,12 g.

4. Bl. 4a: 'Մաղիկ պայծառ ծովային' etc., Dsh Nr. 160,1.

5. Bl. 4b—5a: 'Հրբուխիք այսօր մեք չողեպէս տօնիւս...' etc.

6. Bl. 5a—b: 'Տունկ անմահուհեւն բողբոջիար' etc., Dsh Nr. 514,1, nach d. Abn. Տէր Ասաքեալ v. Arakhel.

7. Bl. 5b—6a: 'Կայր կոյսն ի յայրին, երկար աղօթին...' etc., Dsh Nr. 160,1 q.

8. Bl. 6a—6b: 'Ով զարմանալի խորհուրդ' etc., Dsh Nr. 60,20. Vgl. Ma XIII 62,12 e β.

9. Bl. 6b—7a: 'Այսօր ցնծայ Երեւանք' etc. Dsh Nr. 69,28.

10. Bl. 7a—b: 'Քրիստոս փառաց թագաւոր այսօր եկեալ' etc., Dsh Nr. 69 9 24. Vgl. Ma XIII 62,12 n.

11. Bl. 7b—8a: 'Այսօր ցնծան արարածք խըբախանապէս' etc., Dsh Nr. 69 7, 26.

12. Bl. 8a—b: 'Դասքըն չբէական էին պաշապան' etc., Dsh Nr. 344,31.

Vgl. Ma XIII 62,12 f. α.

13. Bl. 9a: 'Նոր ծաղիկ պայծառ ցուցաւ այսօր' etc. Vgl. 14 u. Ma XIII 63,1'.

14. Bl. 9a—b: 'Կանայքն արտասօրիւք լային զբարձօզն' etc. D. Abn. v. 13 u. 14 = Ներսիսի և կաթողիկոս.

15. Bl. 9b—10a: 'Կանանցն կսխեալ եկին ի գերեզմանն' etc. Abn. = Կոստանդ.
 16. Bl. 10a: 'Եկեալ Մարիամ Մարգարեանցին, ափ անյուստին' etc., *Dsh*
 Nr. 160 Ա 6. Vgl. Ma XIII 62,13 f β.
 17. Bl. 10b: 'Գուչէր չեքշտակն առ վիսին' etc., *Dsh* Nr. 160 Ա 6. Vgl.
 Ma XIII 62,13 f γ. Abn. = Գրիգոր.
 18. Bl. 10b—11a: 'Յայնժամ սիրով տերական լըցեալ կանանց' etc. Vgl.
 Ma XIII 62,13 f δ.
 19. Bl. 11a: 'Յարեաւ յառաջ երբորդին, գուչէր չեքշտակն' etc.
 20. Bl. 11b: 'Այսօր նոր արև չարեալ ի նորաչառչ' etc., *Dsh* Nr. 344,21.
 21. Bl. 12a: 'Այսօր անգրանիկ չօր միածին' etc., *Dsh* Nr. 69 Գ 5.
 22. Bl. 12a—b: 'Ներչեւեոցուք ըզքազք եղանակ' etc., *Dsh* Nr. 69 Գ 6.
 23. Bl. 12b: 'Այսօր սուրբ Հոգին Աստուծ եկեալ' etc.
 24. Bl. 13a—b: 'Այսօր ցընայ լեառն Թափօր' etc., *Dsh* Nr. 401,4 ր. Vgl.
 Ma XIII 62,13 ւ.
 25. Bl. 13b—14a: 'Այսօր Գարբիէլ չեքշտակական եկեալ' etc., *Dsh*
 Nr. 343,5 ր.
 26. Bl. 14a—15a: Alphabetgedicht, ԱՎ. A. 'Առաջնածառակ պըտղոյն
 մաչուան' etc. *Dsh* Nr. 344,5.
 27. Bl. 15a: 'Սընկի ծառն նման ես, պըտուղ դու' etc., *Dsh* Nr. 343,5 (δ).
 28. Bl. 15b: 'Եղեալ չարն անձաւն, երկնաւոր արքային' etc. Abn. = Երզ
 ի Մովսէս.
 29. Bl. 16a: 'Գեղգեղեալ գովն ըզքեղ' etc., *Dsh* Nr. 160,7 ր. Abn. =
 Գալուստի.
 30. Bl. 16b—17b: 'Աստուծածին կայսրն Մարիամ կայր առ խաչին իւրոյ'
 etc., *Dsh* Nr. 69 Գ 28.
 31. Bl. 17b—18a: 'Անճառն խորան, Բանին բնակարան' etc. von Karapet,
 Sohn des Jakob, *Dsh* Nr. 156,6 (կե).
 32. Bl. 18a—b: 'Այսօր եղև զալ զըշխոյն' etc., *Dsh* Nr. 160,4.
 33. Bl. 18b—19a: 'Նս ձայն զառեւծուս ասեմ' etc., *Dsh* Nr. 69 Գ 14.
 34. Bl. 19a—b: 'Խաչն ի նախնուան երևեցաւ' etc., *Dsh* Nr. 160 Ա 4.
 35. Bl. 19b—20a: 'Յո՛ւաննէս մեծ մարգարէ, երկրպագօղ' etc., *Dsh* Nr.
 160 Ա 10 ւ.
 36. Bl. 20b: 'Գլուխ վարդապետ ճըշմար(ի)տուքեան սուրբ Յովաննէս' etc.
 Abn. = Գալուստի.
 37. Bl. 21a: 'Վրկայեց չանդիսեց չբաշլի' etc., *Dsh* Nr. 344,21.
 38. Bl. 21b: 'Ի յիս արևու արև' etc., *Dsh* Nr. 514,6.

39. Bl. 22a—b: 'Սուրբ Ոսկի քաշանայդ նազելի' etc., *Dsh* Nr. 160 Ա 10 ժթ.
40. Bl. 22b—23a: 'Գերագոյն յերկնից չհասան' etc., *Dsh* Nr. 160 Ա 8 ց.
Abn. = Գալուստի.
41. Bl. 23a—b: 'Պարոս և Պողոս քրիստոնէից պարծանք' etc., *Dsh* Nr. 69 Գ 17.
42. Bl. 23b—24a: 'Սուրբ առաքեալն Յակոբ որդին որոտման' etc., *Dsh* Nr. 160 Ա 5 ա.
43. Bl. 24a—b: 'Պաղատանօք Աստուծանին, անապական և միշտ կուսին' etc. von Nerses Schnorhali, *Dsh* Nr. 547 Ա 1.
44. Bl. 24b—25a: 'Անճաշ արքայդ նաշատակաց, բախդ և պրկլըդ զինուորաց' etc.
45. Bl. 25a—b: 'Հայրապետաց հանուրց ազգին վարդապետաց ուղիդ բանին' etc.
46. Bl. 25b: 'Ճրդնաւորքն անապատին, հեռեւորաց' etc., *Dsh* Nr. 160 Ա 10 ժբ.
47. Bl. 26a—b: 'Երջանիկ հոգիւհարշ, կոյստ մաքուր' etc. von Nerses Schnorhali, *Dsh* Nr. 160 Ա 10 բ.
48. Bl. 26b—27a: 'Կոյսն մաքուր թաղիւ պնին' etc.
49. Bl. 27a—b: 'Գաշոյդ վաշխալ երկին այս հանգէս' etc. Abn. = Գալուստի է.
50. Bl. 27b—28a: 'Գաղտնի նեախց չարայ' etc., *Dsh* Nr. 160 Ա 7 ց. Abn. = Գալուստ.
51. Bl. 28a—b: 'Գոհութիւնս մատուցանեմք, երգարարեալ սաղմոսեմք' etc. Abn. = Գալուստ.
52. Bl. 28b—29b: 'Անճե իմ, ամբն յամ ի Տէր պարծեցին' etc.
53. Bl. 29b—30a: 'Անարատ տաճար բարձրելոյն անճառ' etc.
54. Bl. 30a—b: 'Ի յարողին գաղտնի նեախց խոցեցայ' etc. Abn. = Ի Գրիգորէ.
55. Bl. 30b—31a: 'Թխանալի դորաց գովեցեալ, ով մայրըդ մաքրիւլ' etc. Abn. = Թ Արթուրէ.
56. Bl. 31a—b: 'Արվիւհարշ և լուսազարդ աթոռ սիրական' etc. Abn. = Արթուրէ.
57. Bl. 32a—b: 'Տարմամբ սիրով խանդազատեալ սուրբ չարին' etc.
58. Bl. 32b—33a: 'Աստուծանին կոյս Մարիամ սէնսին էֆէնտիմ տողուբան' etc.
59. Bl. 33a—b: 'Երանեալ կոյս, սուրբ (ս)տալիթայ Մարիամ' etc. Abn. = Երեմիայի.
60. Bl. 33b—34a: 'Կուսանաց ես պարծանք վալիտէ' etc., *Dsh* Nr. 514, Թ 46 բ.
Abn. = Կայծակ.

61. Bl. 34a—b: 'Եսրասանայ սէն վալիտէ, տիպըզ լուսով' etc. (türkisch).
Abn. = Եսովանէս.
62. Bl. 34b—35a: 'Քիմսէ պէնի պիւմէզ իզի' etc., *Dsh* Nr. 343, 9 (19). (türkisch).
63. Bl. 35a—b: 'Սարսափելի որտաման և աշագին զորուքիամբ' etc. Abn. = *U(m)w(r)q(q)h(h)w(w)*.
64. Bl. 36a—37a: 'ՅԱսր-ճոյ շինեալ քաղաք պատուական' von Jakob, *Dsh* Nr. 343, 9 (19). Abn. = Յակոր քահանայի ասացեալ է.
65. Bl. 37b—38a: 'Մարան կու. գայր ծագկրնեքով յերկնից հաւերն' etc., *Kost* Բ, S. 5—7.
66. Bl. 38a—b: Loblied auf Jerusalem. A. 'Լույսու. շէրիֆին սարի գարսաի' etc. (türkisch).
67. Bl. 38b—39a: Loblied auf Johannes d. Täufer. 'Ի սմին անկում կու. լում համան' etc.
68. Bl. 39b—40a: 'Ես քոյ սիրուն չեմ զմեանար' etc., *Dsh* Nr. 343, 9 (19).
69. Bl. 40a—b: 'Գարուն հէսս ծաղիկ' etc. vom Vdp. Galust, *Dsh* Nr. 160 Ա 9 Բ. Abn. = Գալուստ.
70. Bl. 40b—41a: 'Գիւլպիւնն է հազէր ի յօսան կոշիկ' etc., *Kost* Բ, S. 14—15.
71. Bl. 41b—42a: 'Արե կոր մանուշք պաղջան' etc., *Kost* Բ, S. 11—14.
72. Bl. 42a—b: 'Գիթած ես գու. և ողբում' etc., *Dsh* Nr. 160 Ա 7 Գ. Abn. = Գալուստ.
73. Bl. 42b—43a: 'Գանկաս ունիմ ես ինձանէ' etc. von Galust, *Dsh* Nr. 160 Բ 1 ա. Abn. = Գալուստի է.
74. Bl. 43a—b: 'Կուսնկ անտի կու. գաս' etc., *Dsh* Nr. 156, 6 (49). von Khutschuk Nahapet. Vgl. *KostNagh* Anhang S. 49 f.
75. Bl. 44a—45a: 'Լարիպին կեանքն է լալի ողբերգական' etc., *Dsh* Nr. 343, 9 (19), von Mkrtitsch Naghasch. Vgl. *KostNagh* S. 37 ff.
76. Bl. 45a—b: 'Ի մէջ մեղաց արեկոծիմ' etc.
77. Bl. 45b—46a: 'Վերասրեցայ մեղօք. վարեցայ' etc., *Dsh* Nr. 493, 2 (9).
78. Bl. 46b: 'Այսօր գրեզ տեսայ և ուրբախացայ' etc., *Kost* Գ, S. 24—26, *Dsh* Nr. 344, 6 (10).
79. Bl. 47a: 'Չառածեալ մեղօք եղկելի' etc., *Dsh* Nr. 160 Բ 1 ա.
80. Bl. 47a—b: 'Այսօր էի ես խիտա տըրտում' etc., *Kost* Դ, S. 16—17.
81. Bl. 48a—b: 'Գարունն է բացուէր' etc., *Kost* Բ, S. 16—19.
82. Bl. 48b—49a: 'Տէր. բարբար չօր միածին', *Dsh* Nr. 514, 7 Բ. 88ա.
83. Bl. 49b—50a: 'Աս ողս անկեալ կենարարիկ' etc., *Dsh* Nr. 160, 9 Գ.

84. Bl. 50a—b: 'Ազամայ ստեղծօղն հեկայ' etc., *Dsh* Nr. 160 Ա 9 ք.
85. Bl. 50b—51b: 'Կուղէլ մի ես երէկ ստայ' etc., *Dsh* Nr. 343,¹⁰ (4).
86. Bl. 51b—52b: 'Ես եմ կորուստայ ոչխար' etc., *Dsh* Nr. 343,⁹ (ծք).
87. Bl. 53a—55a: 'Ականջ արէք բանիս, որ պատուական է' etc., *Dsh* Nr. 343,⁹ (է).
88. Bl. 55b—56b: 'Կախեա, սորբ կախողիէ հեկեցի' etc., von Martyros *Dsh* Nr. 157,¹ ք.
89. Bl. 56b—57a: 'է՛ մահ, քանի գրեզ կ'իշեմ' etc. von Johannes von Thulkuran, *Kost Thlk* S. 46—48, *Basm* 1859 S. 375, *Hand* 1896 S. 115—116, *Հայերգ* S. 135, *Dsh* Nr. 263 Բ 14 Կ, *Fv* Nr. 5,²⁸.
90. Bl. 57a—b: 'Այդ վայրի լեռնէզ ի վայր' etc., *Kost* Բ, 59—60, *Dsh* Nr. 343,¹⁰ (ծք).
91. Bl. 57b—58a: 'Ի միտս հեկայ երբեմն' etc., *Dsh* Nr. 160 Ա 5 ք.
92. Bl. 58b: 'Քյո ճշմարիտ և ճառագայի՛, Շօր ծաղլումն' etc.
93. Bl. 58b: 'Հաց կենաց և անմահութեան' etc.
94. Bl. 58b: 'Գուռն երկնից և ճանապարհ արքայութեան' etc.
95. Bl. 58b—59a: 'Բան Շօր և քահանայպետ սորբ' etc.
96. Bl. 59a: 'Վեմ հոգևոր և գլուխ անկեան' etc.
97. Bl. 59a: 'Գուռն Ասորի զհեկայ միշտ և կե[ն]դանի' etc.
98. Bl. 59a—b: 'Մայր հաւատայ սորբ հարմարան' etc., *Dsh* Nr. 160 Ա 3 ք
99. Bl. 60a—b: 'Ի Տէր պարեհեցի(ն) անձն(ի) իմ' etc.
100. Bl. 61a: 'Գոռամ գողեմ ի յայտ յատեան' etc., *Dsh* Nr. 160 Ա 9 ա.
101. Bl. 61a—62a: 'Միշտաբաթ օր հանգրստեան, կանայքն հեկն ի գերեզման' etc.
102. Bl. 62b: 'Մտապիւռւ սիգայ իտայլար աւետիս' etc.
103. Bl. 62b: 'Ջիս քոյ սիրոյն, ով նազիլի' etc., *Dsh* Nr. 412,⁵ (էք).
104. Bl. 63a: 'Կրգգայի [= խղճայի] այն և ցուայի թըռնակի' etc.
105. Bl. 63b: 'Ասորի շօր ճայր գիւռութեան' etc.
106. Bl. 64a: 'Ի գիրկ ծնողից մերոյ հանգչիլ' etc.
107. Bl. 64b: 'Ի դէմ քո, վարդ, ես քանի լամ' etc.
108. Bl. 64b: 'Մէկ ամսի մի ուշի կայ ի գլխիս' etc.
109. Bl. 65a: 'Մէլ ծիլ ոսկի է, վարդի թերթիքն' etc. vom Vdp. Petros.
110. Bl. 65a: 'Վեմ հաւա(յ)ղոյ սորբըզ Պետրոս անոթ ընդրեայ սորբըզ Պօզոս' etc.
111. Bl. 65a—b: 'Գարունն հեկայ անուշ հովերն հովեցին' etc.
112. Bl. 65b: 'Պարտեզ թունոց տուք աւետիս, սիրուն զարուն երեկեա.' etc.

113. Bl. 65b—66a: 'Գարուն գարուն չտեսի եչաս, եկ սիրելի, ուրախացիր' etc.
114. Bl. 65a: 'Նդեա գարնան եղայնակին ճօշար պիւլպիւլ' etc.
115. Bl. 65a—b: 'Ն' սիրելոյս իմէ է մայ ընկեցայ, վանս ախորիկ' etc.
116. Bl. 66b: 'Ի նրնջմանէզ արքայական զարիկը, նազելի իմ, զարիկը' etc.
117. Bl. 66b—67a: 'Ն պէնիմ տէրսէ տէրմանուս, տեսոյզ կարտիմ' etc.
118. Bl. 67a: 'Գու իմ որդին պա[յ]ծառ արև, սէր իմ' etc.
119. Bl. 67a—b: 'Մնիթ զարիմ վար, չոզ ունիմ չազար' etc.
120. Bl. 67b: 'Իմ ան[ն]ման յոյժ գովելի, արարիք զիս ողորմելի' etc., *Dsh*
- Nr. 412,⁵ (Խ).
121. Bl. 67b—68a: 'Անէզ գոչման ուուն է ձեռին' etc.
122. Bl. 68a: 'Մարր սիրոյ)մարզ սակէփեսուր շնորհալի' etc.
123. Bl. 68a: 'Նժի չէշմիմ նուրի ագիս Մէրիէմ' etc.
124. Bl. 68b: 'Մարր Յուչաննէս մաքուր տարակ' etc.
125. Bl. 68b: 'Մայր և կոյս Մարիեամ և աղբէր բարեշամ' etc.
126. Bl. 69a: 'Ի ցումանլ շողի արևուն զարիեալ' etc.
127. Bl. 69a: 'Արի իմ քաղցրիկ աղանի' etc., *Dsh* Nr. 412,⁵ (Խ).
128. Bl. 69b—71b, 72b—73b: Bruchstücke aus Liedern, meist nur d. Ac.

Ma XIII 65.

Bl. 170 + v. u. h. je 1 Dekbl. — Gr. 20×12 (T. ungefähr 18×11). — St. Pp. — Z. 28—32. — Schr. Krr. — Ebd. Pppd. m. Pp. u. l. drrek. — D. 1860 (a. Bl. 170b). — Zst. gut.

Epische Dichtung auf Vardan und den Krieg der Armenier gegen die Perser im Anschluss an Elisaeus' Geschichte in 2461 vierzeiligen Strophen o. Angabe des Verfassers. A. 'Հայաստանեայց երգես տառն * Մուղայզ գողարիկ ի քնար * գվէար քաջաց վեհեց նորա * որք մրցեցան ընդ խաւար'.

Ma XIII 66.

Bl. 11 (lr. 11b). — Gr. 14,5×10 (T. 10,5×6,5). — St. Pp. — Z. 21. — Schr. Krr. — Bm. d. Bl. falsch gebettet, d. richtige Folge wäre 1, 4, 5, 6, 2, 3, 9, 10, 8, 7, 11.

1. Bl. 1a—b, 4a—6b, 2a—b: A. d. Geschichte des Kaisers Pontianus, seiner Frau, seines Sohnes Diocletianus u. der sieben weisen Meister wie *Dsh* No. 140 ք.

2. Bl. 3a—b, 9a—10b, 8a—b, 7a—b, 11a: d. Ende eines Gebets.

Geschichte.

Ma XIII 67—Ma XIII 73).

Ma XIII 67.

Bl. 287 (lr. 287) + v. 3 u. h. 1 Deckbl. — Gr. 17,5×12 (T. 12×7,5—7,8). — St. Pp. — Z. 22. — Schr. Krs., d. Deckbl. Krr. — Ebd. HmdEvL. Stf., 3 Schn. u. Vrdkl. — Schm. rote Ün., rote u. blaue Azn., mttf. Zrbn., Rdvz. etc. — D. 1722 (s. Bl. 286b). — Schrb. wohl der Maler, d. Mönch *Մարթի* (s. Bl. 167b). — Bs. Weltpriester *Գոգոթ* (s. Bl. 286b). — Mmd. Bl. 167b. — Nachr. Bl. 286b—287a. — Bm. Bl. 1a u. 168a Stempel d. Bs. — Zst. am A. der ersten Lage fehlt 1 Bl., Bl. 155, 156, 159 geflickt, sonst sehr gut.

1. Bl. 1a—167b: Moses von Chorene's Geschichte, o. Tt. u. o. Ü. des ersten Buchs, sonst wsnl. wie *Mos*, S. 3—277.
2. Bl. 167b: Mmd. des Malers, des Mönchs Sargis.
3. Bl. 168a—286a: Geschichte Vardan's und des Kriegs der Armenier von Elisaeus, wsnl. wie *Et* S. 5—158, d. fünfte u. sechste Abschnitt der Ausg. hier jedoch äusserlich zu einem, dem sechsten, zusammengefasst, der aber unmittelbar auf den vierten folgt.
4. Bl. 286b—287a: Nachr. des Schrb.

Auf dem Deckbl. 1a steht eine Notiz aus d. J. 1757, auf lb 6 Verse, d. übrigen sind mit Schreibübungen u. Kritzeleien von Kinderhand bedeckt.

Ma XIII 68.

Bl. 308 (lr. 1b, 262b, 308ab) + v. u. h. je 2 Deckbl. — Gr. 20×12,9 (T. 12,5×8). — St. Pp., d. Deckbl. Pgt. — Z. 23. — Schr. Krs., d. Deckbl. Ünz. — Ebd. HmdEvL., Stf. u. Vdkl. u. 3, halb abgerissenen Schn. — Schm. rote Ün., Azn. u. Abn., Bl. 2a, 43a, 122a, 185a mttf. Till., Rdvz. u. Zrbn. — D. 1656 (s. Bl. 302b). — O. Dschulfa bei Isfahan (s. Bl. 302b). — Schrb. Subdiakou *Մարթի* (s. Bl. 302b). — Bs. Bischof *Գաղար*, als Katholikos (1655—1680) Jakob IV. (s. Bl. 184b u. 302b). — Mmd. Bl. 184b, 301b. — Nachr. Bl. 302b. — Zst. gut.

1. Bl. 2a—184b: Moses v. Chorene's Geschichte o. Tt. u. o. Ü. des ersten Buchs, sonst wsnl. wie *Mos*, S. 3—277.
2. Bl. 185a—301b: Vardan's Geschichte, wsnl. wie *Vard*. Es fehlt S. 106 Z. 12—S. 108 Z. 29, wofür freier Raum auf Bl. 262ab.
3. Bl. 302a: ein anonym Bericht über den 1514 unternommenen Feldzug

des türkischen Sultans Selim I. gegen den Schah Ismail I., o. Ü. A. 'A. *βελίης Σουλτάνου Σελίμ Ι'ου πρώτου εναντίον του Σαχάβανου Ισμαήλ Α'ου* etc.

4. Nschr. des Schrfs.

Die Dekbl. enthalten Bruchstücke aus einer Rede über die Verkörperung Christi.

Ma XIII 69.

Bl. 172. — Gr. 19×15 (T. Bl. 1a—18b: 15×10,7; Bl. 19a—172b: zwsp., je 14,3×6,5). — St. Pp. — Z. 23. — Schr. Kr. — Ebd. HmdEvL. u. 2 (urspr. 3) Schr. — Schm. einige rote Abn. u. Ün., 3a stümperhafter Entwurf einer Tüll. — Bs. i. J. 1833 *Տէր Դաւթրով (Տէր Դաւթրեան)*. — Zst. die letzten Lagen etwas lose, sonst gut.

Geschichte der Albanen von Moses von Kaghankatu, o. Angabe des Verfassers, wandl. wie *Mos Kagh*, auch mit dem S. 94 Anm. angeführten Mmd., jedoch mit abweichender Kap.-Einteilung, oft m. anderen Ü., bald auch ausführlicher, bald kürzer. So fehlt bspw. d. A. von Kap. 14, das ganze Kap. 18. Dagegen hat d. Hschr. den in d. Ausg. fehlenden Erlass des Königs Vadschagan (Bl. 31b), und Kap. 20 u. 24 sind ausführlicher.

Bl. 2a u. 172a enthalten Familiennotizen aus moderner Zeit, Bl. 172b Schreibübungen (einen Psalmvers dreimal) und eine Notiz in georgischer Sprache, Bl. 2b Schreibübungen u. d. Notiz des Bs.

Ma XIII 70.

Bl. 398 (lr.: 1a—4a, 162) + v. u. h. je 1 Dekbl. — Gr. 16—16,5×12,5 (T. zwsp., je 13,5×4,5). — St. Pp., d. Dekbl. Pgt. — Z. 33. — Schr. Rnd., d. Dekbl. Hilbunz. — Ebd. HmdEvL. — Schm. rote Ün., Abn. u. Azn., vereinzelt kunstlose Zrbr. u. Endvz. — D. 1432 (s. Bl. 396b). — O. Agulis (s. Bl. 242b). — Schr. Vdp. *Թովմա* (s. Bl. 230a). — Bs. 1606 Vdp. *Սերապիոն* aus Edessa, als Katholikos Gregor XIII (s. Bl. 396b). — Bm. Bl. 5b u. 395b Stempel der Bibl. Etschmiadsin. — Zst. gut.

1. Bl. 5a—138a: Michael's des Syrer's Geschichte wie *Dsh* No. 236,1 (d. beiden Ausgn. *Mich* 1870 u. *Mich* 1871 waren den Bearbeitern dieses Katalogs nicht zugänglich). Vgl. auch *Langl Mich*, *Mich Chab* u. Ma XIII 93,1.

2. Bl. 138a—161a: Michael's des Syrer's Schrift über das Priestertum, sein Bekenntnis u. d. Nachschrift Vardan's wie *Dsh* Nr. 236,2 (nach *Dsh* Nr. 91,2—3 *Mich* 1870 Kap. 29, *Mich* 1871 Anhang S. 1—4b).

3. Bl. 161a—b: 7 Antworten auf die Frage, warum Ostern zu Beginn des Frühlings gefeiert wird.

4. Bl. 163a—226b: Vardan's Geschichte. *Vard.*

5. Bl. 226b—228b: e. Abschnitt aus der dem Moses von Chorene zugeschriebenen Geographie o. Ang. des Verf., *Mos* S. 611, *Ասորիք* — 616 l. Z. mit stark abweichenden Lesarten.

6. Bl. 228b—230a: e. Abschnitt aus demselben Werk, S. 607,¹⁰ bis 611,⁵, daran anschliessend e. Stück über Kilikien, am E. Mmd. des Schrbrs.

7. Bl. 230a—237b: Vertragsbrief des Pseudo-Agathangelos wie Ma XIII 96,².

8. Bl. 237b—242a: Vision des Vdp. Johannes Kosern, *Восточныя записки*, St. Petersburg 1895 S. 19—26, russ. Übersetzung das. S. 26—34.

9. Bl. 242a—243a: Nachr. d. Schrbs.

10. Bl. 243a—246a: anonyme Geschichte der Thronbesteigung des Kaisers Theodosius. A. *Արդ այս են պատճառք թագաւորեանն Յէդուսի: Բանդի յարժամ վահանեցաւ հայրն նորա Գրատիանոս* etc.

11. Bl. 246a—253a: Vardan's Rede auf Johannes von Odsun, *Ar* 1888 S. 580—593.

12. Bl. 253a—b: Leben Stephan's von Siunikh, *Dsh* Nr. 7 Ա 344 բ.

13. Bl. 253b—255: Lebensbeschreibung Stephans von Siunikh. A. *'Տարգումն բազմանոց զբարսանի սրտն ձկնեցուցանեն զժեսս իմ զհմեքահանն ամուլ հոգնեցողութիւն'* etc.

14. Bl. 258a—260a: Leben Johannis des Täufers (21. Juli). A. *'Պէտքս յայնն Մարթիոս . յաւուրն յայնիկի զայ Յովհաննէս.'* etc.

15. Bl. 260a—261b: e. anonymes Stück üb. d. Taufe. A. *'Եւ սանն սմանք չառապարթք և հերձուածողք. թէ Յիսուս միայն զՊետրոս մկ(ե)բոսեայ* etc.

16. Bl. 261b—382b: Geschichte des Kyriakos von Gandsak m. d. Glaubensbrief des Nerses Schnorhali (Bl. 296b—306a), wie *Kir M.* Vgl. auch d. ein wenig mehr abweichende Ausg. *Kir V.*

17. Bl. 383a—392b: Gesch. des Kreuzes der Hathsunier, wie *Dsh* Nr. 34 Դ 2, abweichend von *Ar* 1888 S. 399—404.

18. Bl. 392a—395a: Eine Erzählung d. Pir Pahlul, aus dem Türkischen übersetzt. *'Պատմութիւն Փիր Փաւլուլին. Յանուն Ասորի սղորմած ողորմածին Հին գրոյց [= զբոյց] և յիշումն ասային ժամանակց, զոր են ի գրաւսանս մարդկան, որ է փոխած ի սանիկ լեզուէ ի հայ տֆթար'* etc.

19. Bl. 395a—b: Memoranden.

20. Bl. 396a—b: anonyme Wundergeschichte von 500 Brüdern. 'Վասն
 է շարիւր կըրարցն'. A. Առաք ի պատմութեանց այնպէս գրեալ. զի ասէ անկե-
 տարանն թէ յարժամ խաչեցաւ. Քրիստոս, լուսաւորքն խաւարեցան' etc.

21. Bl. 396b: Mmd.

D. Deckbl. enthalten Bruchstücke aus den Evangelien.

Ma XIII 71.

Bl. 36 (lr. 36). — Gr. 34,2×22 (T. 32×18). — St. Pp. — Z. 38—27. —
 Schr. Krr. — Ebd. nur geheftet. — Zst. ziemlich gut.

Geschichte der Kämpfe der Melikhs von Karabag mit den Persern
 und Türken vom J. 1721—1822 vom Bischof Sargis Dschalalean u. d. Tt.
 'Պատմութիւն շխարհիկն Աղուանից'. A. Առանն Ուղբայի այր մեծաշուքի ծա-
 զիկի, ի թուին Հայոց սնկաւին աշխարհիկն Աղուանից շինէ զանառիկ յանձնաշուքի
 գորս . . . ' etc.

Ma XIII 72.

Bl. 65 + v. u. h. je 8 Deckbl. — Gr. 19,5×13,5 (T. 14,5×9). — St. Pp. —
 Z. 26. — Schr. Krä. — Ebd. Papierumschlag. — Schm. Bl. 1a Zrl, Rdvz., die
 ersten beiden Z. rot. — Zst. gut.

Lebensgeschichte des hl. Nerses des Grossen vom Presbyter Mesrop,
 o. Tt. u. o. Kap.-Ün., sonst wäntl. wie Պատմութիւն մնացորդաց Հայոց և Վրաց.
 Madras 1775, S. 55—136, weit ausführlicher als Soph. Q 9—124, 138—139.

Ma XIII 73.

Bl. 12 (lr. 12b) + v. u. h. je 1 Deckbl. — Gr. 15,3×9,5 (T. 11×6,2). — St. Pp.
 — Z. 21. — Schr. Krr. — Ebd. Pp.-Umschlag. — Schm. rt. Abn. — Zst. gut.

1. Bl. 1a—5b: Altarmenische Übersetzung des Reskripts der Kaiserin
 Katharina II. an die armenische Bevölkerung der Krim vom J. 1779 zu Händen
 des Vardapet Petros Markossean, betr. Zusage der Befreiung vom türkischen
 Joch, Erlaubnis zur Ansiedelung u. Bodenerwerb im Bezirk Asow sowie
 andere, einzeln aufgezählte Privilegien.

2. Bl. 6a—12a: Verzeichnis der für die im Bezirk Asow angesiedelten
 Armenier steuerpflichtigen Verbrauchsgegenstände mit Angabe der Höhe der
 Steuer, in neuarmenischer Volkssprache abgefaßt.

4. Bl. 39a—b: Itinerar von Dvin nach verschiedenen anderen Orten, wsnrl. wie St. Martin, Mémoires historiques et géographiques sur l'Arménie II 395—397. Vgl. Ma XIII 98, 16.

5. Bl. 39b—40a: astronomische Angaben, am Schluss Berufung auf des Porphyrus Erläuterungen zu Ptolemaeus 'Αρμονικά u. auf Pappos v. Alexandria. Ü. 'Աստղագրասխանական երկրագագութեանն'. A. 'Ի Հարաւայլին ծայրէն մինչև ցիւսակաման շրջանակն' etc. E. '...մինչև ցեւթներ(ը)որդ գունդն սասարէզք ծղո, ճխդ բիւր և գ.' Dann folgt: 'Եթէ Հաստատ վերգտանին, այս քեզ յինէն ընծայ] գրասարական վերծանեալ է Պորփիրի ներածութեանն գեղգեղեալ է պարտէական գրամակրայի ուսմանցն, բազմակէց Պարպ[յ Աղէկանդրաց[ւ]ր յղ լիբ'. Vgl. Ma XIII 98, 16.

6. Bl. 40a—41b: anonyme Angaben über Zeitmasse (Bl. 40a Z. 15—22), ընդդիպմանն ծն առ է... etc., Gewichte (Bl. 40a Z. 22—Bl. 40b Z. 16). 'Տաղանդ է առակելութիւն...' etc., beide Stücke beträchtlich abweichend von ZfA Ph I 212—213, über die zwischen bekannten Persönlichkeiten oder Ereignissen liegenden Zeiträume (Bl. 40b Z. 16—Bl. 41a Z. 9), 'Յաղամայ] մինչև է ջրհեղեղն առք ուրբ...' etc., Längenmasse (Bl. 41a Z. 10—Bl. 41b), 'Բայց է սասարէզլն...' etc. Ü. 'Յաղագ թուականութեան կողաց'.

7. Bl. 41b—43b: 3 Erklärungen der aristotelischen Kategorien, zunächst d. Ü. 'Արիստոտէլի ծ ստոր[ագ]ութեանցն', dann die Aufzählung der Kategorien, dann Bl. 41b Z. 10—18: 'Քոյացութեան արարած, իսկ արակն...' etc., Bl. 41b Z. 19—Bl. 42a Z. 13: 'Իսկ ըստ այլուս աւրինակն այսպէս խմայրի. Ունիմ աննն, որ է գոյութիւն...' etc., Bl. 42a Z. 14—Bl. 43b: 'Քոյացութիւն առ երկին. գոյացութեան արեգակն և լուսին...' etc.

8. Bl. 43b—44a: Erklärung der grammatischen Tempora u. Genera, 'Ամանակք են խալսից ք...' etc., 'Սերք են երեք...' etc.

9. Bl. 44a: gekürzte Übersetzung des Kap. 57 der Κεφάλαια φιλοσοφικά des Johannes v. Damaskos, Mi XCIV 621 Z. 31—43.

10. Bl. 44b: Bericht über die Schöpfungstage. Ü. 'Եզնականն սասցեալ վ-ն արարչութեան աւարց'. A. 'Յառաջն աւարցն արարաս երկին, վերին և երկիր...' etc. Vgl. Karen Nr. 1092 q. 'Եզնիկ վարարայտի վան արարչութեան աւարց'.

11. Bl. 44b: Angabe der Funktionen jeder der 9 Klassen von Engeln, angeblich von Dionysius (Areopagita), in der vorliegenden Form jedoch nicht in dessen Werken. Ü. 'Դիւնէրտի աւարց-լ վ-ն չբէշ-դ-ց'. A. 'Աստիկն գասք չբէշ-դ-ց...' etc.

12. Bl. 45a—86b: Kommentar zu Aristoteles' Kategorien. Ü. Ստորագույն հանրահայտ Արիստոտելի լուծմանը Արիստոտելի ազդեցությունը: A. 'Համանունք ասին...' etc. 'Լուծումն էլ համանունք ասին, որ զանունն միասին ունին և բանն, ի՞նչ [= այսինքն] սահմանն այլ և այլ...' etc. E. 'և յո՞ւրից ի՞նչ զմիտս է մեկնին և միտ բարակ զմես, սո՞ւր զասինն': Vgl. Dsh 112 Ա 1.

13. Bl. 87a—97b: Kommentar zu einigen Abschnitten aus Aristoteles' *Περί ζῳογίας*, und zwar zu *Բան փր., փգ., փե., փզ., փր.* և *լգ.* Ü. 'Ի Պերիպատետիկոսն յետոյ գտաք. վճռն այն յիսկ կարգն չգրեցաւ': A. 'Ի կր(ք)որոց երկրորդ պրագմանն էլ այսոցիկ ստորոշեցիցից լուծումն է չորեքասուններ(ք)որդէն մինչ փ. երրորդ երկրորդս յոչոս բոչոչել յիստագոստութեանց եղև իմաստաբերս բանն...' etc.

14. Bl. 97b—114a: Kommentar zu Porphyrius' *Εισαγωγή* bis *Է.* Ü. 'Լուծմանը Պորփիլոսի': A. 'Բայց երեկցաւ...' etc. 'Լուծումն է Սեռ և տեսակ պարզաբար ոչ ասին...' etc.

15. Bl. 114a—143a: Kommentar zu Davids des Unbesiegten Erklärung der *Εισαγωγή*, von պրակք է an. A. Աղբեր հաստատութիւնն [= հաստատութեանն]: Լուծումն. Ստորոգ և պարզ արարէր զգիրս քո վճռն մանկանց...' etc.

16. Bl. 149a—179a: Aristoteles' *Περί κόσμου* o. Ü., wie Dav S. 603—628.

17. Bl. 179b—204b: Kommentar zu Aristoteles' *Περί κόσμου*. Ü. 'Լուծմանը Արիստոտելի վճռն ընդին [= աշխարհացն] իմաստուն ստորոգիչ զաշխարհէ բնախառնելով': A. 'Սկիզբն է համարտութեանն ասնէք...' etc. Vor der Ü. eine Notiz über die Entstehungsgeschichte, A. 'Արիստոտելի Ստորոգացի էր...' etc.

18. Bl. 204b: Nachr. des Schbs.

19. Bl. 205a—206a: Vergleich alt- u. neutestamentlicher Stellen von Vdp. Vanakan. Ü. 'Կանական վճռոյնի համեմատութիւնն չին կողմնացն ի նորոս': A. 'Երկինք' Նկիզբի. Արիստոտելի Յիսուս Բրիտոս...' etc. Vgl. Ma XIII 96,1 (verschiedenen Wortlauts).

20. Bl. 208a—216a: Aristoteles' *Περί ἀρετῶν* wie Dav 629—635.

21. Bl. 216a—218b: Fragen u. Antworten, philosophische Themata betreffend. Ü. 'Բանք հանելուկ աս ի զարթունն մտաց': A. 'Անս տեսի համանգամայն գրուր էակս...' etc.

Ma XIII 75.

Bl. 296 (lr. 296b, 296). — Gr. 12,5×8,8 (T. zwsp., je 9×2,9). — St. Pgt. — Z. 21. — Schr. Rnd. — Ebd. HindEvL., Stf. u. Vdkl. — Schm. rote Cn., Abn. u.

Azn., blane, goldene, rote Zschrn. Zrln. u. Rndvzn. — **Schr.** *Ρωσική* (s. Bl. 228a). — **Mmd.** Bl. 228a. — **Nschr.** 295a unvollständig. — **Zst.** gut.

1. Bl. 2a—127a: des Nemesios von Emessa *Περὶ φύσεως ἀνθρώπου*, *Mi* XL 505—818, dem Gregor von Nyssa zugeschrieben, übersetzt von David Hypatos u. Stephan von Siunikh (s. Bl. 228a), wesentlich wie *Nem.*, o. d. Nachwort S. 162 (s. jedoch Nr. 3), in 42 Kap. gegen 44 der Grundschrift infolge Zusammenziehung von 14/15 u. 43/44 zu je 1 Kap.

2. Bl. 127a—228a: des Gregor von Nyssa *Περὶ κατασκευῆς ἀνθρώπου*, *Mi* XLIV 123—256, übersetzt v. David Hypatos u. Stephan v. Siunikh (s. Bl. 228a), in 32 Kap. gegen 30 der Grundschrift, da die Vorrede an Petros, *Mi* XLIV 126—128, als erstes Kap. angeführt u. Kap. 12 in zwei zerlegt ist.

3. Bl. 228a: Nschr. der Übersetzer wie *Nem* S. 162.

4. Bl. 228a: Nschr. d. Schrbs.

5. Bl. 228b—267a: Kommentar zu des Nemesios *Περὶ φύσεως ἀνθρώπου*. Ü. 'Դուռուսն քնուրիւն գրոցն'. A. 'Որպէս ոչ հարբ. այլ հարբ ազգ լինել լւծւած. Ահնգան գեղեցիկ արար Աստուծոյ զմարդոյ կազմութիւն' etc. E. 'Եւ սպան ժլատիցն ազանցն'.

6. Bl. 267a—294b: Abu Sajid's Anthropologie mit Gregor von Nyssas Abhandlung über d. Natur des Menschen aus vier Elementen, wendt. wie Ma XIII 85, z.

7. Bl. 294b—295a: e. anonymes Stück üb. Nutzen u. Nachteil des Aderlasses an den verschiedenen Tagen des Monats. A. 'Աստիցն ազն լուսնինն չէ լաւ. քոտոտի' etc. E. 'Եր. Եթ չէ լաւ. արիւն մի' կարել. գեղ մի խմել և ոչ այլ և ոչ կրն'.

Ma XIII 76.

Bl. 335 (fr. 92—94, 335b) + v. u. h. je 1 Dekbl. — **Gr.** 19,5×13 (T. 12,5×7,5). — **St.** Pp., d. Dekbl. Pgt. — **Z.** 21. — **Schr.** Krs., d. Dekbl. Unz. — **Ebd.** HmdEvL u. Vdkl. — **Schm.** rote Un., Azn. n. Abn., letztere zuweilen auch blau. — **D.** 1679 (s. Bl. 335a). — **Schr.** Subdiakon *Ռսկան* u. *Պրիգոր* von Eriwan (s. Bl. 335a). — **Zst.** v. fehlen viele Bl. (s. Nr. 1). — **Mmd.** Bl. 91b. — **Nschr.** Bl. 325a.

1. Bl. 1a—91b: Bruchstück der dem Moses von Chorene zugeschriebenen Chrie mit dem Nachwort an Theodoros, wendt. wie *Mos* S. 451 Z. 3 [յառա]-*քինութենէ և կի՛ն յեւս* etc. bis zum Schluss, S. 581.

2. Bl. 91b: Mmd. des Schreibers Oskan.

3. Bl. 95a—325a: Aristoteles' *Metaphysik*, nach einer Angabe am Schluss übersetzt und erläutert von Stephan aus Polen, wie *Ff* S. 165—166.
4. Bl. 325a: *Nschr.* des Schreibers Gregor.
5. Bl. 325a: Notiz des Erzbischofs Josef aus d. J. 1796, besagend, dass Josef Mahthojents ihm die *Hschr.* geschenkt habe.

Ma XIII 77.

Bl. 88 (lr. 1b, 86a, 88) + v. u. h. je 3 Deckbl. — *Gr.* 16,2×10,5 (T. 12×6,5—6,7). — *St.* Pp. — *Z.* 20. — *Schr.* Krr. — *Ebd.* PmdEvL. — *D.* Bl. 1a—85b 1771 (s. Bl. 1a), Bl. 86b—87b 1880 (s. Bl. 87b). — *O.* Bl. 1a—85b *Etschmiadsin* (s. Bl. 1a). — *Schr.* Bl. 1a—86b *Vdp.* *Թովմի Արղուժիան* aus *Sanahin* (s. Bl. 1a). — *Bs.* *Սիմոն*, *Katholikos* (s. Bl. 1a). — *Zst.* gut.

Kommentar zu Aristoteles' *Analytica* vom *Vdp.* Petros Aghamalean Berthumeants aus *Nachidschewan* in 14 Abschnn., m. e. Vorwort, unter weitgehender Benutzung des Kommentars von David dem Unbesiegten.

Ma XIII 78.

Bl. 101 (lr. 98a—101a). — *Gr.* 22,2×17,5 (T. 19,5×14,5). — *St.* Pp. — *Z.* 25. — *Schr.* Krr. — *Ebd.* Pppbd. — *Zst.* gut.

1. Bl. 1a—97b: *Theoretische Philosophie* in 2 Teilen, *Logik* und *Physik*, im Anschluss an *Porphyrus* vom *Vdp.* Josef von *Arthsach*.
2. Bl. 101b: e. Gedicht, *Արդ ամենք ժարդ զոր ինչ է ուսեալ, պարտ հանապազ նմա հետեւալ . . .* etc.

Ma XIII 79.

Bl. 57 + v. u. h. 3 Deckbl. — *Gr.* 19,8×14 (T. 16,1×11). — *St.* Pp. — *Z.* 33. — *Schr.* Krr. — *Ebd.* Pp-Umschlag. — *Zst.* mässig.

1. Bl. 1a—12b: *Bearbeitung der aristotelischen Physik* vom *Vdp.* *Klemens Galanus* aus dem Orden der *Theatiner* in 9 Kap.
2. Bl. 13a—56a: *Rhetorik* in 6 Büchern von *Mechithar* aus *Sebastia*, wie *Ma XIII 101, t*.
3. Bl. 56a—57b: *Zitate* aus den *Gebeten* des *Gregor* von *Narek*.

Ma XIII 80.

Bl. 123 (lr. 6—8, 53b—59b, 122—123) + v. 2 Dekbl. — Gr. 16,5×11 (T. 13×8—9). — St. Pp. — Z. 25. — Schr. Bl. 1—53 Rad., Bl. 60—121b Krs. — Ebd. HmdEvL u. 8df. — Bm. Bl. 121b Stempel. — Zst. zw. Bl. 93 u. 94 fehlen Blr., Bl. 104—107 lose. Viele Bl. wurmtichtig, am Rande beschädigt.

Zwei Grammatiken der altarmenischen Sprache, die erste, Bl. 1a—53a, mit e. Lücke in d. Mitte u. unvollständig am E., von e. Thomas (aus Italien od. aus Lemberg? Bl. 1a: *Թուստայի իբովանդակայ = իտալացւոյ* od. *իբովանդակայ*?), übersetzt von Vdp. Oskan aus Eriwan, d. zweite, Bl. 60a—121b, anonym.

Ma XIII 81.

Bl. 157 (lr. 1—4, 109b, 152b—157b). — Gr. 15,4×6,3 (T. 13×7). — St. Pp. — Z. 24—25. — Schr. Krs. — Ebd. HmdEvL. — Schm. rt. Ü. u. Abst. — Ba. 1831 Weltpriester *Չարսրիս* (s. Bl. 7b). — Zst. gut.

Grammatik der altarmenischen Sprache von Stephan Stephaneanth aus Kamenz, verfasst zu Stanislawow i. J. 1718. Bl. 5b—7b Vorrede, Bl. 8a—109a Formenlehre, Bl. 110a—152a Syntax.

Ma XIII 82.

Bl. 159 (lr. 108b—112b, 154b—159b) + v. 3 Dekbl. — Gr. 17×10,7 (T. 14,5×9). — St. Pp. — Z. 23—24. — Schr. Krr. — Ebd. Hld. m. Stoffüberzug. — Ba. i. J. 1836 *Կարապետ* (s. Innenseite des h. Deckels). Zst. gut.

Grammatik u. Vokabular der altarmenischen Sprache, beide unvollständig, Bl. 1a—108a die Grammatik, darin Bl. 94a—98a Stücke aus der Grammatik von Michael Sallanthean [Moskau 1828], Bl. 113a—154a das Vokabular von *w* bis *արամեմ*, mit Angabe der Wortart, Flexion u. Erklärung in altarmenischer Sprache.

Ma XIII 83.

Bl. 94 (lr. 91b, 92, 93, 94b). — Gr. 19×11 (T. 14,5×8,5). — St. Pp. — Z. 27—28. — Schr. Krr. — Ebd. Pppd. m. Ldbz. — Zst. gut.

Armenisches Vokabular mit Erläuterung durch entsprechende populärarmenische, zuweilen auch durch türkische Ausdrücke, letztere jedoch in

armenischer Umschrift. — Bl. 91a Anfang eines Gedichts, Bl. 93a die Zahl 1826, Bl. 94a Anfang eines Gedichts.

Ma XIII 84.

Bl. 352 (lr. 1a—3b, 348—352). — Gr. 21×17 (T. 18×13). — St. Pp. — Z. 23. — *Schr.* bis 19b Krs., dann Krr. — *Ebd.* Pp. m. Pp. u. Ldrrek. — D. 1856 (s. Bl. 344b). — O. Tathew (s. Bl. 344b). — *Nachr.* Bl. 344b. — *Zst.* Ebd. etwas beschädigt, sonst gut.

1. Bl. 4a—342a: Übersetzung des Korans in 104 (statt 114) Suren, m. e. Inhaltsverzeichnis am E. (Bl. 345a—347b).

2. Bl. 342a—344b: Erlass des Emirs Muāvija betr. den Verkehr zwischen d. Christen u. Muhamedanern in Armenien.

Ma XIII 85.

Bl. 58 (lr. 43b, 48b) + v. u. h. je 1 Dekbl. — Gr. 21,5×12,5 (T. 16×8—8,5). — St. Pp. — Z. 27. — *Schr.* Krr. — *Ebd.* Pp.-Umschlag. — *Zst.* gut.

1. Bl. 1a—47b Kalenderkunde in Fragen und Antworten von Jakob aus der Krim in 14 Kap. m. e. Vorwort (Bl. 1a—b). — a.) Bl. 1b—2b: über den 19jährigen Mondzyklus (cyclus decemnovennalis), nach dessen Ablauf die Mondphasen wieder auf dieselben Monatsdaten fallen, u. den Osterzyklus von 532 Jahren aus den 19 des Mondzirkels multipliziert mit Sonnenzyklus von 28 Jahren, nach deren Verlauf die Wochentage wieder auf dieselben Monatsdaten fallen. *Մ. 'Կռն շրջանաց 8 ն (= արեգակնին) և Ծ ն (= լուսնին)'. — b.) Bl. 2b—8a: über d. Ären u. die armenische im besonderen. Մ. 'Թող-զս թուակնին'. — c.) Bl. 8a—b: über d. Sonntagsbuchstaben Մ. 'Թող-զս հոթնհրեկին'. — d.) Bl. 8b—9b: über d. Schaltjahr. Մ. 'Թող-զս նահանջին'. — e.) Bl. 10a—12b: über den 19jährigen Mondzyklus im besonderen. Մ. 'Թող-զս ինն և ժ երե(ւ-)կաց'. — f.) Bl. 12b—17a: über die Epakten. Մ. 'Թող-զս վեր-դրին'. — g.) Bl. 17a—19b: über die Bedeutung der Vorfastentage für den Kalender. Մ. 'Թող-զս առջուտրացն'. — h.) Bl. 19b—25a: über den ersten Vollmond. Մ. 'Թող-զս առաջ լրմանն'. — i.) Bl. 25a—31b: über den 4. April als Ausgangstag für alle Vollmondsberechnungen. Մ. 'Թող-զս ապրիլի 4 իցն հարթն. քննուելն ի կոտորեալ իմաստասիրացն'. — j.) Bl. 31b—38a: über die 12 Monatszeichen der Ekliptik. Մ. 'Թող-զս կենդան-կերպից'. — k.) Bl. 38a—41a: über die Planeten. Մ. 'Թող-զս մուրականացն'. — l.) Bl. 41a—45a:*

über die Scheidepunkte der vier Jahreszeiten [Nachtgleichen u. Sonnenwenden, Eintritt der Sonne in das Zeichen des Widlers, Krebses, der Wage u. des Steinbocks]. Ü. 'Թ-դ-գա զ կէտից ժ-մ-ն-կ-ց'. — m.) Bl. 45a—46a: über die Sonnen- u. Mondbahn. Ü. 'Թ-դ-գա շաղի'. — n.) Bl. 46a—47: über die Lehre einiger, dass die volle Gestalt des Mondes immer bleibe. Ü. 'Թ-դ-գա կասա-րեւ յ նի [= լուսնի]'.

2. Bl. 47b—58b: e. astronomische Abhandlung des Azaria aus Sebastia, unvollständig, unter d. Ü. 'Թ-դ-գա զիտուհեան թասարանն ջ ն ի [= արեգականն] և ժ-մ-ւ-ց և մասանց և աստիճանաց և ակնթարթից և Ե առաջ ար-բշուհեանց և ն-հ-նիցիցն և չորք ամացն որ է շունձ զերջին կ-տ-բ-ծին և լրուսն իր և կմ ամին և կ-տ-բ-բաժի մասանց յ նին [= լուսնկան] և թիւք ամ-ցն պարզեալ Ազարիայի աշ-կերտի ոճր շայց թուին' [vgl. *Dashian* Nr. 386 B Bl. 390 w], darin u. bes. Ün. über die Zeichen des Tierkreises, über Sonnen- u. Mondfinsternis, über den Regenbogen, über die Eigenschaften der Monatszeichen, über die 7 Planeten, über die Gestalt u. das Herrschaftsgebiet der Monatszeichen.

Ma XIII 86.

Bl. 315 (r. 1a, 2a, 3b, 6b, 7a—8b, 101b—105b, 139b—146a, 147, 175b, 185, 267b, 273a—312a, 313b—315b). — Gr. 29×21 (T. 9a—101a Tabellen, 3a, 4a—6a: 23×16,5, 186a—272b: 24×16, 312b: 23×16, 106a—139a zwsp., je 22,5×6,5, 148—184b: 23×7). — St. Pp. — Z. 40. — Schr. Krr. — Ebd. Hld. u. Ldbz. — Schm. rote Abu. u. Azn. etc. — D. 1628 (s. Bl. 101a). — O. Lemberg (s. Bl. 101a). — Schr. P. Krr. (s. Bl. 101a), Subdiakon Սիմոն (s. Bl. 132a). — Bst. Arzt Chodscha Թովհաննէս. — Nshr. Bl. 101a. — Zst. viele Blr. z. Teil ausgerissen, einige durch Gekritzel verunziert.

1. Bl. 3: Verschiedene, nach Ausweis der Schrift von jüngerer Hand eingetragene Zauber- und Heilmittel, Z. 1—11: zwei Mittel zur Erlangung eines jungfräulichen Weibes u. Bewahrung vor ehelicher Untreue, 'Ո՞վ որ ուզէ զկինն կոյս ասնէ և սորբ պաշէ, զեղն այս է' etc., Z. 12—15: e. Mittel zur Erlangung von Kenntniss über das heimliche Treiben der Frau, 'Ո՞վ որ ուզէ զկնոջ գործքն թմանայ' etc., Z. 15—19: e. Mittel, die Frau zum Geständnis ihres geheimen Treibens zu zwingen. 'Այլ զեղ թէլ կամբերս զիտել այլ զինչ որ գործքն պարբ...' etc., Z. 19—20: e. Mittel gegen Schlangenbiss. 'Այլ զեղ ուսուր)չարթի զիտծորբ...' etc., Z. 20—24: e. Mittel gegen den Durst, 'Որ ժարդ ծարաւուի. զեղն այլս է' etc.

2. Bl. 4a—101a: des Jahja ben Isā ben Dschahlah praktisches Handbuch der Medizin کتاب تقويم الابدان, aus einer syrischen Version übersetzt von Johannes von Diarbekr (s. Bl. 101). Vgl. Brock I 485. Ü. Այս գրքին անունն թազվիմ ըլտպանն [= کتاب تقويم الابدان] ասին, որ ալյսոր ընկերն մինն նահըլ պայե համն [= منهج البيان] է. նահիա իպին Յիսայ [= يحيى بن عيسى] Պատասայ կլանն. ճիզբայեցի է, որ դայս թարգմանել է: Քանզի բ գիրք է թազմանել, մինն թազվիմ ըլտպանն, և մինն նահըլ պայեամ կուչի: Իմաստութիւնն [= Իմաստութեանն] ավինն [= ավողինն] Ասոր շայ փառք՝ — a.) Bl. 4a—6a: Einleitung, bis Bl. 5b über die Heilkunde dann über die Geschichte des Werks u. die Erwerbung der Übersetzung durch den Arzt Chodscha Johannes v. Dschulfa, das ganze nach Ausweis der Schrift von jüngerer Hand eingetragen. — b.) Bl. 9a—12b: tabellarisches Verzeichnis von 352, in 88 Gruppen geordneten Krankheiten. Vgl. Sach S. 803, *Sta* S. 527, *Tacu* VI VII. — c.) Bl. 13: Eintragung von jüngerer Hand յառայ մարզ են ք որ [e. Wort unleserlich] ս[ւ]տի. ջտ[ւ]ր ստ[ւ]ր որ խաի . . . etc. E. 'էս փորձած այ [= այս փորձած է]. — d.) Bl. 13b—101a: d. 352 verschiedenen Krankheiten in tabellarischer Darstellung, links 4 Krankheiten in je 11 Rubriken, 1. Name der Krankheit, 2. d. Temperament, 'Մընեզ' [= مزاج], 3. d. Lebensalter, in dem d. Krankheit vorzukommen pflegt Մարդ', 4. die Jahreszeit, 'Ջաման' [= աման], 5. d. Klima 'Երկիր', 6. wann Geneung, wann Todesgefahr eintritt, 'Ան ու անահ', 7. d. Ursachen, 'սպար' [= سبب], 8. d. Symptome, 'Երշան', 9. ob e. Entleerung, e. Aderlass, Erbrechen anzuwenden, 'Իսի ֆրախ' [= الاستفراغ], 10. d. fürstliche Behandlung, d. h. die für Patienten, die imstande sind, auch die teuersten Arzneimittel zu bezahlen, 'դատպիր մելլեքե' [= تدبير الملک], 11. d. leicht zu beschaffende Behandlung, 'Պատպիր սահէլ վրձուտ' [= تدبير السهل الوجود], rechts Bemerkungen über die Therapie jeder Krankheit. Vgl. *Tacu* S. 2—89 — e.) Bl. 101a: 'Նւ Քրիստոսի մարգարեքին փառք յաւիտեանս ասէն: Փրկուաւ ի Լով քաղաքս ի վայելումն բժշկապետ ճողիչի [= ճողիչի] խոնայ Յովաննիսն ձեռամբ անարչիս] որ գրիչիս Մկրտչիս ի թվը ոչն աւարտս ամսոցն բ. թարգմանութիւնն ասորի տեղ Յովաննիսն Տիարզկեցի:'

3. Bl. 106a—127b: Abu Sajid's Anthropologie in 19 Kap., anonym, trotz mehreren Abweichungen in der Anordnung wandl. wie *Dsh* S. 125 f., das 19. Kap. identisch mit der im Cod. arm. 108 Paris dem Gregor von Nyssa zugeschriebenen Abhandlung über die Natur des Menschen aus vier Elementen (vgl. *Dsh*, Nr. 17, 18). 'Ի չորեք գոյացեալ ասի մարդն . . .' etc., 'Յաղաքս մարդաւ կազմութեանն գլխոյն մի ամենն անդամոցն ասացեալ'. A. 'Ըստուղի. ճարտարք

բնութիւն իմաստասիրացն... etc., am E. e. Nachwort des Arztes Johannes von Dachulfa. Vgl. auch Hschr. 66.^a

4. Bl. 128a—131a: e. anonyme Abhandlung über die Natur des Menschen im Zusammenhang mit den Jahreszeiten, über die Physiognomik u. die Notwendigkeit derselben für den Arzt. Ü. 'Վեր բնութեան մարդին'. A. 'Գիտութեան վեր բնութեան մարդին. զի տարին քառսն սահմի, որք և քաղցոյ՝ մարտ, ապրիլ և մայիս զարունն է, սաք և կակուղ... etc. E. '... զի իմանք արեւնն չեչս է քան զհասրն զի հասրն յիման լինի և ուշ խաղաղի. և այս քեզ նշան, որ ճանճք չի մտնանն.'

5. Bl. 131a—133b: 11 Rezepte für Pflaster und Pillen, einzelne dem Galenos zugeschrieben. Ü. 'Տեղբանք [= Դեղբանք] մուշամբի ազի ազգի'. Ac. 'Մալճամբ շահ է մեծ. մալճամ է, որ ա՛ն՛ն իրաց տարման է' etc., 'Հասի գուրիս, զայս չանց պիտի չինեն' etc., 'Մարզ որ արեւակ լինի' etc., 'Հասլողիան խնստ սկտակար է' etc., 'Նուզրայի խաղաղ քաղիտվ [= քաղիտվ] երէ' etc., [vier Buchstaben, rechts u. links ein Kreuz], dahinter: 'Ջայս զիրս չանի ի թուղթի և ի նակունտ արայ' etc., 'Վեր մշամբ, զոր ձալինոս է արարեալ...' etc., 'Մշամս որ զաւիր մինն ուտէ' etc., 'Այս մշամս սկտակար է յամանն' etc., 'Մշամն վասլիկն [= βασιλικον]' etc., 'Մշամ զալիկն' etc.

6. Bl. 134a—136a: des Mohammed ben Zakarijja er-rāzī ۱۳۴۵ e. e. Aufzählung der innerhalb einer Stunde heilbaren Krankheiten u. deren Heilmittel mit e. Einleitung über die zu der Abfassung veranlassende Unterhaltung beim Wezir Qasim ben Abdallah, *Ahlwardt, Verz. der arabischen Handschriften der Königl. Bibl. zu Berlin Nr. 6343*. Ü. 'Ջայս բանք մասնա Ջուքարէ որդին [= ۱۳۴۵] թարգմանել է. որ աւելին զայն ինչի [= ۱۳۴۵] կասին'. A. *Յաւուք միւս վագր Կասան Ապալէ որդին [= ۱۳۴۵] عبد الله بن قاسم*. Der arab. T. hat *بن قاسم بن عبد الله*. E. 'Այս է իմ մեկնած բաներս վէզիրին չամար, որ և փորձած է թաղում բժշկացն: Իմաստութեանց տղային Ասոր՝ քաղաք, պատիւ...' etc.

7. Bl. 136a—138b: Nschr. des Arztes Johannes aus Dschulfa, die Übersetzung des Nr. 11 genannten Werks betreffend: 'Փառք...' etc. '... ես... Զուլլայի Յովաննէս որդի Կարանայ, մեկալ... ի քաղաքն... Զուլայ, որ այժմ աւեր և յամայի է... Սակա. մի տեղեակ գտլով յարչեսաս բժշկութեան, վաղուց հետ ջանկարի և փափաղէի շատանել ի կատարն արչեսալիս, զոր և շքեալ իմ թաղում քաղաքս և զաւստս և սնտի զնայի ի Լէչ և աշխարհն Ալամանաց որ կուին Նէմձա և ապալլուտ արարեալ յերկիրն Ֆրանկաց ի գեղեցեկ նաւանդիկան Վանաստիկ... և ի... քաղաքն Փատվայ, որ է նոր Աթենք...'

Այլ և գտի գիրք մի ձին արայ լեզուով. լի և նարևա արվեստն բժշկութեան. որոյ վերա նստեալ զ ասլիբ գեղերեայ աշխատեցա . . . մինչև թարգմանիցի արայէն ի ասլճիկ լեզու և տանկէն ի նայ . . . . . Բայց թարգմանեցա. գիրքս արայի ի նայ լեզու ի թվի ուր . . . . . Թարգմանեցա. գիրքս . . . ի . . . մայրաքաղաքս Լէվ . . . . .

8. Bl. 138b—139a: e. Nschr. des Johannes von Dschulfä in Versen, ebenfalls Nr. 11 betreffend, darin 'Հինգ լեզվով զսայ թարգմանեցի: Հայկոց, Յունաց, յ Արապկոց ի Տանկաց և զոյգ մի Լատինաց. Այբուբեն է սկիզբն զորս և ըզֆին եղի վերջոյ ի սա . . . . . ևս բժիշկ Յովանէս Կուչեցա, նայնն իմ Խաբանայ, բազում քաղաք շրջեցա և նման Արաշտնա չի տեսայ':

9. Bl. 139a: Nachschrift des Schrbs. Simeon.

10. Bl. 146b: verschiedene, nach Ausweis der Schrift von jüngerer Hand eingetragene Recepte.

11. Bl. 148a—266b: des Jahjä ben Isä ben Dschazlah. كتاب صنهاج النسان. Vgl. Brock I 485. a.) Bl. 148a—175a: alphabetisches Verzeichnis von 2208 Heilmitteln arabisch in armenischer Umschrift nach arabischer Buchstabenfolge mit armenischer Übersetzung bzw. Erklärung, A. 'Ապրիում' [= ասրում], E 'Նադխթին' [= նիգտին] — b.) Bl. 176a—184b: Verzeichnis von 1218 Heilmitteln in armenischer Sprache nach armenischer Buchstabenfolge mit einem unnummerierten Nachtrag. — c.) 186a—266b: die Heilmittel nach armenischer Buchstabenfolge mit ausführlicher Beschreibung. A. 'Ապրիում: լաւ լինաւ, բարակ լինի, մահատափլի [= ատճառ] է. երածն զից կու. մտնու. այսպէս պիտի երի . . .' etc. E. fehlt, der letzte Artikel ist 1182 'քսիւ. զից':

12. Bl. 267a: von jüngerer Hand eingetragene Recepte.

13. Bl. 268—272b: moderne Eintragungen in georgischer Sprache in Mchedruli.

Ma XIII 87.

Bl. 262 (lr. 79b, 205b—206b, 207b, 262) + v. 3 Dekbl. — Gr. 20,5×16,5 (T. 17,3×12,3). — St. Pp. — Z. 24. — Schr. Krr. — Ebd. HmdEvL. — Schr. Տէր Ստեփանոս. (s. Bl. 79a). — D. 1796 (s. Bl. 79a). — Nschr. Bl. 79a. — Zst. gut.

Heilkunde, darin Bl. 80a—93b, 185a—206a, 255a—261b lateinische Recepte. A. 'Գլ—խ 1. Յաղազս ֆերմանն միաշաղուհա. De febribus in genere. § 1. Չեքմն որպէս թնին թնփանն Լացաւ. նմանապես և այլոց ցաւոց յոյժ յաճախ լինի նլան և չեաւոր այլոց ցաւոց' etc.

Ma XIII 88.

Bl. 161 (lr. 166, 160a, 161). — Gr. 21,5×16,8 (T. 17×12). — St. Pp. — Z. 20. — *Schr.* Krr. — *Ebd.* Pappdeckel m. r. Sdf. — D. 1818 (s. Bl. 155a). — O. Tiflis. — *Schr.* d. Verfasser, d. Arzt Stephan Schahrimaneanth aus Tiflis, *Schr.* der *Nachr.* wahrscheinlich der Bz. Esfadscheanth. — *Nachr.* aus d. J. 1876, Bl. 154b—155b. — *Zst.* Rücken fehlt, sonst gut.

1. Bl. 1a—2a: Rezepte in lateinischer Sprache.

2. Bl. 3a—154a: botanisches Wörterbuch von N bis O, die sachlichen Erklärungen, mit besonderer Rücksicht auf die Heilkunde, in armenischer Sprache, mehrfach unter Berufung auf Amir Dovlath u. Dioskorides, die einzelnen Namen durchgehend in armenischer, arabischer und lateinischer Sprache, zuweilen auch persisch, türkisch und griechisch, und zwar die griechischen Bezeichnungen nur in armenischer Umschrift, die übrigen in dieser und in Originalbuchstaben.

3. Bl. 154b—155b: *Nachr.*, der zufolge die vorliegende *Nachr.* das Konzept des Verfassers zum dritten Bande seines Wörterbuchs ist. Eine Kopie des vollständigen Werkes soll sich im Lazarewischen Institut zu Moskau, eine zweite bei Herrn Karapet Vassakianth befinden, eine Kopie des vorliegenden Bandes soll der Arzt Karapet Khotschareanth aus Tiflis für sich angefertigt haben.

4. Bl. 157a—160a: Rezepte in lateinischer Sprache.

Ma XIII 89.

Bl. 40 (lr: 1) + v. 2 u. h. 1 Dekbl. — Gr. 21×15,8 (T. 15,5×12,2). — St. Pp. — Z. 27. — *Schr.* Krr. — *Ebd.* Pppd. m. Ldrrek. — *Zst.* gut.

Heilmittellehre in 3 Teilen. Ü. *'Թժկարան, յորում պարունակվին անուանք ընտիր և օգտակար դեղորձից և կերպ շինելու զգեղօրեան ընտիր և անուանք ցախոցն սահնց ըստ զաջ թժկացն ի շարճ բարեկամութեան ի շմուտ և զաջ թժիչ սննետու Անտիրեայ և ի սննետու Եօրեայքի և ի Եստիր Ալի Աղայ սովանց ստացելք ի վայելու անձին իմում'.*

Ma XIII 90.

Bl. 80 (lr. 1b, 75a—80b). — Gr. 21×17 (T. 17×12). — St. Pp. — Z. 20. — *Schr.* Krr. — *Ebd.* Pppd. m. Pp. u. Ldrrek. — *Zst.* gut.

Verzeichnis von 98 armenischen Handschriften aus der Bibliothek des verstorbenen Erzbischofs der armenischen Diözese Georgien und Imerethien, Karapet.

Ma XIII 91.

Bl. 144 (lr. 1, 2a, 6a—8a, 119a—133b, 141b—144b). — Gr. 38,5>21 (T. 32>17,6, teils einsp., teils zwsp.). — St. Pp. — Z. 37. — Schr. Krr. — Ebd. Ppdp. — D. 1836 (s. Bl. 2b). — O. Kloster des hl. Jakobus zu Ardsach (s. Bl. 10a, 90b). — Schr. d. Verfasser, *Կարպետ Իգրաշեան*. — Zst. zw. Bl. 2 u. 3 mehrere Bl. abgeschnitten, sonst gut.

Werke in Poesie und Prosa von Karapet Jusbaschean.

1. Bl. 2b: Notiz des Verfassers, wonach das Buch 1836 abgeschlossen worden ist, ohne eine Korrektur vorzunehmen.

2. Bl. 3a—5b: Gedichte: a.) Bl. 3a: Bruchstück eines Glückwunschedichts zum neuen Jahr, einem gewissen Saghathel und seiner Familie gewidmet Jetztiger A. = *Սաղաթիկ զիւցազան սխրալի մեծապէս* etc. — b.) Bl. 3b—4a: Klage über die Verderbtheit aller Stände, o. Ü. — A. *'Ո՞վ վշտակէր անձն իմ, ծամ է կալ ի սրտի լռելեան* etc. — c.) Bl. 4a—5a: Ermahnungen zur Vermeidung von Gefahren, mit e. Anhang. Ü. *'Զգուշուի՛րձք ի վտանկից՝* A. *'Ի՞նչ միտ զնիս զխառն արանց, ի մեծ վշտաց ազատես* etc.

3. Bl. 5a—b: Satyrisches Gedicht auf d. Trinker u. Fresser in westarmenischer Volkssprache, o. Ü. — A. *Սառլվանց կելլէ ակօշակէն, յիչ ֆարսեր չուհի էշեկէն* etc.

4. Bl. 8b—72b: e. Rhetorik mit Musterbeispielen unter teilweiser Anlehnung an die Chrie des Moses von Chorene, o. Ü. — A. *'Գո՞վուի՛նք բանական պէտք: Յայս բան չեղինակին Սենեքայի, որ ասէ: Ընդ բովանդակ կհանս պարտ է զմեռնելն ուսանել...* etc. Manche Beispiele enthalten geschichtliche Angaben aus der Zeit des Verfassers, besonders Bl. 10b—11a, 11b—12. Ausser kleineren Gedichten auf Bl. 10a, 18b, 19b, 20b, 23a, 27b, 28a, 39b, 57b, 59b, 60b findet sich a.) Bl. 63a—64b: ein grösseres Gedicht über die Leiden Christi, A. *'Իսկ իմացեալ սկանառես էք չանդիտից թափորական՝* etc.; b.) Bl. 66a—66b: eins über Azaria u. seine Anhänger als Muster für 12silbige Verse, A. *'Բաջազարձ ազնուականք ի զիւցազանց ծրնեալ* etc.; c.) Bl. 67a—67b: eine Lobpreisung des armenischen Edelmanns Bahram Schahnazarean als Muster für 10silbige Verse, A. *Ազնիւ զիւցազարձ, ընտիր ազնուական՝* etc., d.) Bl. 68a—69b: e. Trostlied für den Fürsten Gregor zum Tode des einzigen Sohnes desselben, A. *'Ո՞վ չհեշտակներն իշխան պայծառացեալ* etc.; e.) Bl. 70a—71a: sechs Mustersgrabinschriften; f.) Bl. 71b—72b: vier Lehrgedichte mit Kommentar in Prosa, a.) Bl. 71b: Vergleich des Bischofs mit dem Hahn, A. *Արազազն ընտիր թրուտն՝* etc.; β.) Bl. 71b—72a: über tugendlose

Menschen, A. 'Յամանակի զարնանային պընընեալ ծաղկին ծառք անտառին' etc.; γ.) Bl. 72a: Vergleich des nicht frommen Menschen mit dem unkundigen Seemann, A. 'Թէ ոչ կարի էցէ հարստար' etc., δ.) Bl. 72b: Beschreibung der Eigenschaften des Schakals, A. 'Գայթ ի գայթ ի գելչրի' etc.

5. Bl. 72b: Nachr. des Verfassers in Versen.

6. Bl. 73a: Schema der Arten des Seienden nach Porphyrius, genannt 'Մտտ Պորփիրոսի գոյացութեան'.

7. Bl. 73b: Erläuterung logischer Urteile und Schlüsse an Beispielen. Ü. 'Հասարականութիւն': A. 'Օրինակ ատղին ձևոյն: Պատկասանք: Ամենչն ատղինութիւն է ունակութիւն' etc.

8. Bl. 74a: Rezepte. a.) 2 Rezepte zur Herstellung von Tinte, b.) Beschreibung der Scharlachlaus, c.) Rezept zur Herstellung der Scharlachfarbe.

9. Bl. 74a—b: Erläuterung von 4 Arten des logischen Subjekts und Prädikats an Beispielen.

10. Bl. 74b: Erläuterung der Spezies und Genera an Beispielen.

11. Bl. 75a: Einteilung des Seienden im Anschluss an Porphyrius mit Beispielen u. 2 Tabellen, je eine zw. Bl. 74 u. 75 sowie Bl. 75 u. 76. — Ü. 'Յաղազս բամանման գոյացութեւն': A. 'Պորփիրոս բամանէ զգոյացութեւնն ծաղկասար կ. հոգևոր' etc.

12. Bl. 75b: Über positive und negative Sätze und Gegensätze. Ü. 'Յաղազս զբամանութեւն': A. 'Չի հարկաւորն է շանդի(ս)տ ամենայնի' etc.

13. Bl. 75b: Erklärung des Begriffs 'mystischer Ort' A. 'Ուրն խորհրդական է ներկայութեւնս միոյ գոյութեւն': etc.

14. Bl. 76a—77a: Schlussfiguren verschiedener Art.

15. Bl. 77b—78b: Physische Geographie Ü. 'Աշխարհագրութիւն': A. 'Այլ է այլ բամանմանք բնակչաց երկրի ը' [= ըստ] զրից ստուերաց մարմնոց' etc.

16. Bl. 78b: zwei Gedichte. a.) zur Geburt Christi in türkischer Sprache. Ü. 'Ա. հարս թորքերէն': A. 'Փատչաւէր կինդէ մինդէ. ա. հարս' etc. b.) eine fingierte Grabinschrift. Ü. 'Կամոյական տաղանազիր': A. 'Աւաղ կարգան զքեզ. հող անեն այնք' etc.

17. Bl. 72a—84a: Fragen und Antworten naturphilosophischer Art. Ü. 'Առած ատղին': A. 'Հարց. Իրք բնականք փոփոխին կ. ի ներքուստ' etc.

18. Bl. 84a—b: Über Kobolde. Ü. 'Յաղազս հրէշից': A. 'Հրէշք ստեմանին զորք յուղիղ կ. ի սովորութեւն կարգի մեծ-պետ խոտորեալ' etc. E. 'բաղաժ հրէշք լինին յ Ագրիկէ'.

19. Bl. 84b: Über das Unermessliche. Ü. 'Յաղագս անհոյ' . A. 'Անհուն կրկնակի կարէ ասիլ' etc.

20. Bl. 85a—118b, 134a—141a: Gedichte. a.) Bl. 85a—86b: über d. Eitelkeit der Bischöfe u. Priester. Ü. 'Վերատուհիւն հնգեասանտեանն ի վերայ արնախառուհիւն կայնկուպոսաց կամ սյլոցն' . A. 'Ով ախաղկեց, արնտեխառ կայնկուպոսք վավաշոս' etc. — b.) Bl. 86a: über die Schwatzhaftigkeit des Volks. Ü. 'Ի վերայ վայրարան ժողովրդոց' . A. 'Ով մեծախօսք և անվասակք, յոյժ արրեցողք մոլիկնեայ' etc. — c.) Bl. 86b: zur Belehrung der Kinder. Ü. 'Երաս մանկանց' . A. 'Ով դու մանուկ նորարողքջ, ուշ զբք զրոց խմաստոց' etc. — d.) Bl. 87a—88b: zur Belehrung der Kinder, noch e. Notiz am Schluss e. Anleitung zum Dichten, in 4 Abschnitten mit je e. Ü. — Ü. 'Վերատուհիւն երկրասանտեանն' : Լահ խրատ մանկանց' . A. 'Ով մանկրտ նորածաղկի կարմրեփեանն' etc. — e.) Bl. 89a—90b: Glückwünschgedichte zum neuen Jahr in 4 Abschnitten im Anschluss an d. Wort d. Propheten David 'Փող չարէք: Առէք սաղմոս և սուք օրհուհիւն Տեանն: Ազաղակեցէք առ Տէր ի ձայն ջընծութեանն' . Ü. 'Շնորհաւորութիւն նորոյ սարոյս' . A. 'Ով դուք սիրաշողկուպք և պայծառասրակ' etc. — f.) Bl. 91a—92b: an d. Vdp. Josef aus Ardsach in 4 Abschnitten. Ü. 'Վերատուհիւն ասնտեանն սեան պերճասակ և առածիմաստ, առաքելակրծն մեծին Յովնէփայ վարդապետի' . A. 'Վամպար լուսապերճ, բարուն չօղեզբոց' etc. — g.) Bl. 93a—94b: an d. Katholikos Johannes VIII. aus Karbi in 4 Abschnitten. Ü. 'Վերատուհիւն երկրասանտեանն' : Յեանի Քրիստոսի ծառայ, վէնի Տեանն Սրբազնասուրբ իշխանազնեայ և պրժմընախր ըստ որում Քրիստոսապակ Տէր Յօհաննէսի Առածակրծն կթուղիկսին ամենայն փեղկերձաւայ Հայոց, որ ի սքանչելակատոյց և սրտէտիակ յթոս սրբոյն իջնիմանայ' . A. 'Երնգա նորչապերճ կայր չըրծուանօք' etc. — h.) Bl. 95a—96b: über d. Verräter Judas in 4 Abschnitten. Ü. 'Վերատուհիւն ասնտեանն ի ուխտադրուժ պրժամանիչ ուրացեալն Յուդայ' . A. 'Յուդայ Հաւատադրուժ զմընգակակիր' etc. — i.) Bl. 97a—100b: über den Patriarchen Jakob v. Nisibis in 8 Abschnitten. Ü. 'Ի սուր Յակոբ Մրժմայ սքանչելագործ յաղթօղ Հայրապետին' . A. 'Մաղկազարդ բուքաստան յաւէւ վայելչացեայ' etc. — k.) Bl. 101a—102b: über d. Gottesgebärerin in 4 Abschnitten. Ü. 'Ի Տէրուհի և Տիրմայր սուրբ կոյր Մարիամ Ասուածընկալ' . A. 'Տիրուհի Մարիամ կոյս և աստուածաբեայ' etc. — l.) Bl. 103a—104b: auf Johannes den Täufer in 5 Abschnitten. Ü. 'Ի սուրբ մեծապաժառ և Առածաղտոյց Յօհաննէս Մկրտիչն սրբակրծն' . A. 'Ով կարապետ սրգարուհիւն սրեղականն' etc. — m.) Bl. 105a—b: auf d. Protomartyr Stephanos

in 2 Abschnitten. Ü. 'Ի Քրիստոսայակս և նախավկայ Քրիստոսի սուրբ Ստեփանոս Աստուածատենէ'։ A. 'Բարի նաշատակ շնորհածասլ' etc. — n.) Bl. 106a—b: auf d. Hauptapostel Petrus u. Paulus in 2 Abschnitten. Ü. 'Ի երանելի և երջանիկ Պետրոս և Պողոս զլիաւորք աստգելոցն'։ A. 'Արդ պայծառացէ՛մ նոխալք պատուական' etc. — o.) Bl. 107a—108b: auf Gregor den Erleuchter in 4 Abschnitten. Ü. 'Ի բազմաշարար երկնաքաղաքացի Հայրապետ Գրիգոր Լուսաորբէն Հայաստանեայց'։ A. 'Ո՛վ սուրբ վայելչազարդ զբախտ ծաղկազարդեալ' etc. — p.) Bl. 109a—b: auf d. Heerführer Sergius in 2 Abschnitten. Ü. 'Սուրբ Կալայաղի նաշատակ զօրաւորն Սարգիս շնորհապերճ'։ A. 'Շնորհարիք Սարգիս, ծառայ ընտրեալ' etc.; an den Rändern A. eines Bittgebets an Maria. 'Ո՛վ զեղեցկապանձոյն և արփեալայլ սուրբ Մարիամ' etc. — q.) Bl. 110a—b: auf d. Gottesgebärerin in 2 Abschnitten. Ü. 'Սուրբ կոյս Աստուածաճնն Մարիամն Տիրամայր'։ A. 'Առազատ Լուսոյ կոյս զպատուական', an den Rändern Fortsetzung des p) erwähnten Gebets. — r.) Bl. 111a—112b: Alphabetgedicht zur Unterweisung der Kinder. Ü. 'Երբառ մանկանց ի դիմաց այ(ու)րսբնից բոանաւոր տղիւ շափեալ մեռսնոտեան'։ A. 'Ալիքն առ բարին, ով զու. մանուկ, միշտ շարժէ'։ etc. — s.) Bl. 113a—118b: zur Unterweisung der Kinder. Ü. 'Յազազս պարզ և հասարակ վերտառուխն, որ է խրատ մանկանց զեռավարժից' etc. A. 'Ո՛վ զու. մանուկ Լուսազարդեալ, լիք ունկնդիր մտօք սրբեալ' etc. — t.) Bl. 134a—135b: zu den grossen Fasten im Anschluss an Jes. 1, 16 in 4 Abschnitten. Ü. 'Ատէ մարգարէն թէ Լուսաբարուք...' etc. 'Յազազս մեծի պահոց'։ A. 'Ո՛վ պրիւիք և պատուական իմոյ եղբարք քալ նոխարան' etc. — u.) Bl. 136a—138b: zum Palmsonntag im Anschluss an Mt. 21, 7. Ü. 'Բարդ ծաղկազարդին յայն բան. Եւ. ամին զէշն և զաւանակ...' etc. A. 'Արդ վարդապետք զգնեացեալ վան Աբրամայ մեղաց կուեալ'։

21. Bl. 138b—140b: Aphorismen o. Ü. — A. 'Արդ չիք ինչ բարի և զուարեալի ինտանոց քան կենցաղավարի ընդ աստքինի բարեկամաց' etc.

22. Bl. 141a: Grabinschrift für Alexander, d. Sohn des Bahram Schahnazarean, o. Ü. — A. 'Արդ ով զերազանց երջանիկ տապան' etc.

Sammelhandschriften.

(Ma XIII 92—Ma XIII 103.)

Ma XIII 92.

Bl. 264 (lr. 3a, 127a—134b, 190b, 210, 211) + v. u. h. je 2 Dekbl. — Gr. 17,5×11,5 (T. 12,5×7,5). — St. Pp., d. Dekblr. Pgt. — Z. 25. — Schr. Rad., d. Dekbl. Hlbunz., Bl. 62b Krr. — Ebd. HmdEvL. — Schm. rote Abn. u. Ün., vereinzelte Rdvz. u. Zrbn. — Schrö. Աղամալ (s. Bl. 145b). — Zst. gut. — Bm. d. Hschbr. umfasst 3, urspr. nicht zusammengehörige, in sich unvollständige Teile, Bl. 1—186, Bl. 187—209, Bl. 210—264.

1. Bl. 1a—62a: Bruchstück der Übersetzung u. Erklärung der Schriften des Dionysius Areopagita von Stephan aus Polen, inmitten des 10. Kap. abbrechend, sonst wntl. wie *Dsh* Nr. 255.

2. Bl. 62b: e. nach Ausweis der Schrift später eingetragenes anonymes Stück über d. Taufritus in Frage u. Antwort. (Մ. 'Վ-ան հ-րցմ-նց փասնոց և պատմութի(մ)ք հ-յոց'. A 'Հարցանեն մեզ և ասեն, յորժմ մկրտին զոք, ոչ է պարտադրուի...') etc.

3. Bl. 67a—67b: Bruchstück (Schluss) e. Rede auf Christus u. d. Kirche. E. '... և լուսին-ի յապտերաւ ընդ նմին մրտիցէ յառ-գաս երկնաւոր հարմարանին, սնտառտ միաւորութե-ն յանդուգալիան փասան վայելիլ ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր, որ է աբճեհալ յախտեանս: Ամէն. եղիցի, եղիցի':

4. Bl. 68a—94a: Nerses Schnorhali's Encyclica bis zum E. des 3. Kap. *SchnTh* 65 S. 52.

5. Bl. 95a—181a: Kirchenrechtliche Kanones, u. zwar a.) Bl. 95a—101a: 115 Kanones, e. Auszug aus denen von Nicaea, Ankyra, Neocaesarea, Konstantinopel, Ephesus u. anderen Konzilien, meist 'zweite nicaeanische' genannt (vgl. *Dsh* S. 269, 371, 650, 725, Fi, S. 10—11); b.) Bl. 101a—102b: d. Kanones des heil. Gregor, *Mai*, X II 269—270, *Ab Mch* S. 20—24; c.) Bl. 102b bis 144b: d. Kanones des hl. Basilius an Akakius (Bl. 102b—113b), Theodorus (Bl. 113b—115a) u. über verschiedene und tausendfache Laster (Bl. 115a—144b), wie *Dsh* S. 270, Fi S. 10—11; d.) Bl. 144b—145b: drei Kanones des zweiten Konzils zu Konstantinopel, Fi I 508—509 *Mj* *ձՅեղեցճա* bis *չոսմնաց աքաթնոց* (Kan. 2 u. 3 des griech. Textes zu einem zusammengezogen). Am unteren Rande von Bl. 145b 'Չոսմնաց զծոզ սարիս Աղամալս յէշեցեք': e.) Bl. 146a—147a: 8 Kanones aus Ephraim des Syrers Rede über die

Jungfräulichkeit wie *Dsh* S. 270, *Fj* S. 11; f.) Bl. 147a—150a: 9 Kanones des Johannes Mandakuni o. Angabe des Verfassers, *Mai* X II 296—298 'In ieiuniis sancti paschalis' bis 'in die Domini nostri Jesu Christi', *Ab Mch* S. 73—76; g.) Bl. 150a—151a: Verordnung (sermo canonicus) des Johannes Mandakuni, *Mand* S. 207—208, *Mai* X II 298—299 'Ego quidem, quantum in me est scientiae' etc.; h.) Bl. 151a—153a: Kanones Abrahams, des Bischofs der Mamikonier, an Vadschakan, den König der Albaner, *Mai* X II 299—300, *Mos Kagh* S. 64, *Mos Kagh* P S. 182; i.) Bl. 153a—b: 14 Kanones des Katholikos Sahak III, des Letzten, *Mai* X II 300 (Kan. 14 'De oleo, quod superest' fehlt); k.) Bl. 153b—155b: 43 Kanones Nerses des Grossen, *Mai* X II 312—314 ($\overline{I\alpha} = 32$, $\overline{I\beta} = 31$, $\overline{I\gamma} = 39$, $\overline{I\delta} = 38$; $\overline{I\epsilon}$ fehlt *Mai*); l.) Bl. 155b—157a: 7 Kanones des Johannes Mandakuni, *Mai* X II 314; m.) Bl. 157a—159a: des Johannes Mandakunis Ruf zur Buße, wie *Dsh* S. 273, *Fj* S. 30; n.) Bl. 159a—160b: Beichtspiegel für Priester, wie *Dsh* S. 273, *Fj* S. 30; o.) Bl. 160b—164b: 3 Kanones des hl. Epiphanius von Cypern, wie *Dsh* S. 273, *Fj* S. 30; p.) Bl. 165a—b: Nerses Schnorhali's Abhandlung über die Blutsverwandtschaft, wie *Dsh* S. 655; q.) Bl. 165b bis 180a: 145 anonyme Kanones, Kan. 1—12 (Bl. 165b—167b) über Vorsichtsmassregeln der Priester, Kan. 13—145 (Bl. 167b—180a) über die Vorsicht bei der Erteilung der hl. Kommunion, wie *Dsh* S. 655; r.) Bl. 180a—b: ein Kanon von Esnik von Koghb, wie *Dsh* S. 655; s.) Bl. 180b—181a: 6 Kanones von Esnik von Koghb, wie *Dsh* S. 655.

6. Bl. 181a—b: des Ananias aus Sanahin Abhandlung über die unterschiedslose, d. h. ohne Rücksicht auf die Würdigkeit stattfindende Teilnahme der Griechen am Sakrament, wie *Dsh* Nr. 256, ¹⁰ q.

7. Bl. 186b: Bruchstück einer anonymen Abhandlung, entsprechend *Dsh* Nr. 256, ¹⁰ f.

8. Bl. 187a—209b: Bruchstück eines Kommentars (vielleicht des von Georg von Erznka zu Gregor von Nazianz's Reden ad eos?) A. '... ցեւոյի նստապոյ քննի բազում է ի նոս- տարքերու վրա. [ո]ւ նրաստուրեղէ իմաստուն յոս- ջլարկու վրին...' etc.

9. Bl. 213a—264b: Bruchstück der Definitionen Davids des Unbesiegten, beginnend im ersten Drittel der Einleitung, *Dav* S. 121 Z. 10 'Իսկ տմանք' etc., endigend Mitte des 17. Abschnitts, S. 196 Z. 21 'Կթէ ուսու մնական'.

Die Pgt.-Dckbl. enthalten Bruchstücke aus einer Rede über den Sündenfall.

Ma XIII 93.

- Bl. 357 (lr. 268b) + v. 2 Dekbl. — Gr. 20>14—15 (T. 15,5>10). — St. Pp. — Z. 27. — **Schr.** Krv. — **Ebd.** Hldz. m. Ldbz. u. Vdkl. — **Schm.** rote Ün. u. Abn. — **Schrh.** vielleicht Ordensgeistlicher *Յակոբ* (s. d. Nachschrift). — **Zst.** Bl. 355 bis 357 lose, Bl. 130—163 zum Teil abgerissen, auch sonst schlecht.
1. Bl. 1a—151b: Michaels des Syrers Geschichte wie Ma XIII 69,1. D. A. stimmt jedoch genauer zu *Dsh* Nr. 91.
  2. Bl. 151b—164b: Michaels des Syrers Schrift über das Priestertum wie *Dsh* Nr. 91,2. Vgl. Ma XIII 69,2.
  3. Bl. 164b—177b: Michaels des Syrers Bekenntnis mit der Nachschrift Vardans wie *Dsh* Nr. 91,2. Vgl. auch Ma XIII 69,2.
  4. Bl. 177b—178a: e. anonymes Stück aus dem Syrischen üb. d. 12 Erzväter.
  5. Bl. 178b—181b: Belehrungen über den Gottesdienst vom Vdp. Gregor Ü. 'Խրատք ժամակարգութեանց ազատից և ճարտարութեանց հասարակաց յանձնատուֆեան և առանձնութեան ի Գրիգոր վարդապետէ': A. 'Նախ պարտ է առանձնաբերաց ստանալ հաստատ ուղիքս, որ ի սուրբ գիրս գրեալ կա' etc.
  6. Bl. 181b—184b: anonymes Verzeichnis der armenischen Könige bis auf Konstantin III. inkl., im Anschluss an Moses von Chorene, *Dsh* Nr. 34 Գ 5.
  7. Bl. 184b: e. Gedicht, die Versanfänge = Մովսէսյի է սա.
  8. Bl. 185a—186b: Auszug aus e. Kommentar zu Matthäus. A 'Իսկ Հերովդէս խրովեցաւ. զի ոչ էր նա ի ցեղէ թագաւորաց. այլ եկամուս. յերուսի սարսեաց ի լուր ճշմարիտ թագաւորին ծննդիկանն' etc.
  9. Bl. 186b—187a: üb. d. Begründung der fünf Rangstufen des Klerus (Subdiakon, Diakon, Priester, Bischof, Katholikos) durch Christi u. der Apostel Wirksamkeit.
  10. Bl. 187a—188a: Zahlenangaben von Ananias von Schirak, u. zwar Angabe der Zahlen der Verse des alten Testaments, *Dsh* Nr. 30,2, u. der Verse des neuen Testaments, *Dsh* Nr. 30,3, u. der Verse der katholischen Briefe, der Verse der Apostelbriefe.
  11. Bl. 188b—189b: Aufzählung von Dingen u. Verhältnissen, die mit der Zahl 4 zusammenhängen. A. 'Չորս իրք ամենչ մարդկան վատ է. զչորսչին' etc., zum Teil übereinstimmend mit Ma XIII 96,1.
  12. Bl. 189b—261b: d. Chronik des Samuel von Ani, Bl. 189b—191a d. Vorwort, Bl. 191a—211b d. erste Teil der Gesch., von Adam bis auf Christus, Bl. 212a—267b d. durch Zusätze beträchtlich erweiterten chronologischen Tabellen

m. verschiedenen Datierungen, in diesem letzten Teil stark abweichend von *Sam An*. Die Datenkolonne schliesst m. d. J. 1325, die Notizen reichen bis 1423. Bl. 257a—261b enthält einen, wie ausdrücklich bemerkt wird, später eingetragenen Anhang über Ereignisse von 715 bis 1220.

13. Bl. 261b—268a: verschiedene anonyme chronographische u. ähnliche Verzeichnisse, a.) die Zahl der Patriarchen von Rom, Jerusalem, Alexandria u. Antiochia, d. der Könige von Rom, Judaea, Persien u. Armenien, d. der Katholiki der Armenier, d. der Olympiaden, d. der seit Christi Geburt verflossenen Jahre (= 1325 als Schluss der Datenkolonne Nr. 12), d. der Begründung der armenischen Ära verflossenen Jahre, b.) d. Namen der röm. u. byz. Kaiser mit Angabe der Regierungszeit, d. der jüdischen Könige, d. der persischen Könige, d. der Emire, d. der armenischen Könige, d. der armen. Katholiki, d. der Patriarchen von Rom, Antiochia, Jerusalem u. Alexandria, c.) d. Zahl der Jahre von Adam bis Enoch, bis zur Sündflut etc., d.) Fragen u. Antworten den jüngsten Tag betreffend, e.) Anweisung für den Leser, die seit bestimmten, angegebenen Ereignissen verflossene Zeit durch Addition einer für jedes Ereignis angegebenen Zahl zur Jahreszahl nach armenischer Ära herauszufinden, z. B. 'Ամբ ի Քչիսոսէ ծնընդենէն կալ եմ և ծոց և զչայ թուականն ի [զԻրայ]', also beispw. für 1904: $553 + 1351 = 1904$, f.) über Zahlen anderer Völker u. über Gewichte.

14. Bl. 269a—b: Bruchstück einer Prdgt.

15. Bl. 269b—270a: Fragen u. Antworten theologischen Inhalts. A. 'Հրց. Վան է՞ր ի հաւատամքն ձայ անուն զիր չի կայ. Պարսխանի. նիկիոս. սուրբ ժողովն յժը հարապետացն. որ զհաւատամքն հաստատելն' etc.

16. Bl. 270b—283a: Briefsteller mit Rücksicht auf Briefe an Katholiki, Bischöfe u. Vardapeten.

17. Bl. 283a—289b: Epiphans von Cypren Abhandlung über die Edelsteine, *Bazm* 1856 S. 46—49, griech. bei *Mi* XLIII 293—304.

18. Bl. 289b—290a: d. 10 Anathemata des ersten Konzils zu Manaskert.

19. Bl. 290a—291a: Erklärung älterer geographischer Namen durch moderne derart wie *Dsh* Nr. 41,₂, doch nicht genau übereinstimmend.

20. Bl. 291b—300a: Vertragsbrief des Pseudo-Agathangelos, etwas kürzer als Ma XIII 96,₃.

21. Bl. 300a—301a: Lebensbeschreibung des Nerses Schnorhali Ü. 'Թըստակ է շնորհաց սեր ներսեսի Կլայեցի[ւ]ոյն'. A. 'Շնորհապարզ և հոգեկր

այնն ուր Երեւն յաջորդեաց զաթոնն յեզրաւրէն ի սէր Գրիգորիսէ ի թուին զճ և զԳ' etc., wie *Dsh* Nr. 10,34: Բ.

22. Bl. 301a—303a: Glaubensbekenntnis der römischen Kirche.

23. Bl. 303a—308a: Antwort auf 7 Fragen der Mohammedaner. Ü. 'Հարցումն Տ-ճկ-ց և պ-սխ-նի մերո[ց] վ-բղ-պիտ-ց ընդդէմ 'ն-ցայ'. A. 'Յա-ր-ս-ծային զիրս թէ պատրաստեալիք տալ պատասխանի յամեն-նէ որ ինդրիցէ զրանն, վ-ձ սրոյ և ամեն-ն' etc.

24. Bl. 308a—354b: Briefe von Nerses Schnorhali u. Kaiser Manuel, u. zwar a.) Bl. 308a—335b: Nerses' Brief nach Mesopotamien, Ma XIII 75.4 b.) Bl. 335b—341b: dessen Brief an den Kaiser Manuel üb. d. Glauben der arm. Kirche, Ma XIII 75,3 e, c.) Bl. 341b—349b: dessen Brief an Manuel üb. d. Überlieferungen der Kirche, Ma XIII 75,3 f, d.) Bl. 349b—350b: Kaiser Manuel's Brief an Nerses üb. d. Vereinigung der beiden Kirchen, Ma XIII 75,3 g, e.) Bl. 350b—354b: Nerses Schnorhali's Antwort, Ma XIII 75,3 h.

25. Bl. 355a—b: Nachruf für Kaiser Manuel, 'Յիշատակ է բարեպաշտ արքային Յունաց Մանուէլի որ կամեցաւ բառնալ զմիջոցն և քակել զկրօնն խոսովութեալ' etc.

26. Bl. 355b—357b: Nschr.

Ma XIII 94.

Bl. 306 (lr. 25, 175b, 292—306a) + v. 2 Deckbl. — Gr. 15,5×10,5 (T. 11,5—12,3×6,5—7). — St. Pp. — Z. 19—20. — Schr. Bl. 170a Rad., sonst Krs. von 2 Händen. — Ebd. Pppd. m. Leinenbezug. — Mmd. Bl. 6a. — Zst. Es fehlen Bl. zw. Bl. 22 u. 23, 157 u. 158, 169 u. 170, 179 u. 180, 265 u. 266, d. vorderen Bl. bis 25 fast alle zerfetzt, zum Teil geflickt, d. übrige Teil der Hschr. ziemlich gut.

1. Bl. 1a—6a: Bruchstück d. Rede über d. Erscheinen Christi unter d. Menschen von Chatschatur aus d. Kloster Kethscharukh, *Dsh* Nr. 29 Գ 10. A. '... Կս բերելով Ձի եկին Հասին ի Հրէաստան թագաւորք մեզուց բժ ան և հիծելովք, և լուան թէ սով է ի Պաղեստին' etc.

2. Bl. 6b—7b: Verzeichnis der sieben Todsünden u. der aus ihnen entspringenden Sünden, 'Այս է է մահուչափ մեղքն և անիծեալ գոտերք իւր. Հպարտութիւնն, Եսխանմն' etc.

3. Bl. 7b—10a: Geschichte der Wegnahme des hl. Kreuzes aus Jerusalem durch d. pers. König Chosrow, der Befreiung aus dessen Händen durch den Kaiser Heraklius, der Überlassung eines Teils an die Armenier durch den Kaiser, der Erwerbung eines anderen Teils durch den Fürsten Vahan

Kausarakan durch Ankauf vom Patriarchen Johann von Caesarea, u. der Aufstellung der Reliquie in der Kirche Tsitsar in Taron i. J. 681. A. 'Մեզ ժամանակս թ-գաւորութեան Հերակլիտայ զօրացաւ Պարսից կորսով արքայն եւ զնայ մինչև յերջմէս' etc. E. 'Իսկ սա եկաց իշխան ի Տարոն անս լ և մարզպան անս յ ի փաստ Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ ամէն'.

4. Bl. 10a—16a: Martyrium des Johannes aus Tigranakert im J. 1681 unter der Regierung des Sultans Mohammed. A. 'Ի ժամանակս թ-գաւորութեան Տանկաց սուլթան Մահմադին և լի թ-գաւորութեան նորին' etc. E. 'Նս. եղև նաշատակութիւն արքայն Յովհաննու թվին ոճլ ամին, յաշխիտ ամայ ժր'.

5. Bl. 16b—18a: Genealogie von Adam bis auf Christus mit kurzer Erwähnung einiger geschichtlicher Ereignisse. A. 'Ազամ ծնաւ զ Կայէն և զ Հարէլ և զմիթթարիէն Սէթ' etc. E. 'Նշանակ էր անմեղ մանկանցն Բեթղէզէմի, որ կոտորեաց Հերովդէս ձգ զեղջէ'.

6. Bl. 18a—23b: Erläuterungen zur hl. Schrift, u. zwar a.) Bl. 18a—22a: das Grab Christi u. die dieses besuchenden Frauen betreffend, von Vdp. Vardan auf Ersuchen des Königs Hethum, *Dsh* Nr. 116, 7. b.) Bl. 22a—b: den Ritus des Altarsakraments betreffend. A. 'Առք սուղ ինչ և վ-ան խորհրդոյ պատարագին, զոր ջերմ սիրես: Նշխար կազմի չին կտակօք սաղմունին' etc. E. fehlt. c.) Bl. 23a—b: d. Frage des Ehebruchs u. der Ehescheidung betreffend. A. fehlt. E. 'բայց թէ յառ-ջ զիտէր զամբիթիւն և արժանօք զերբար ասին մի մեկնեացն միմեանց մինչև ի մահ'.

7. Bl. 24a—b: üb. d. Verteilung der Erbschaft unter Brüdern u. Schwestern. — Ü. 'Սղբաց և քուերց բաժանումն'. A. 'Արդ եթէ մեռանի ասոնց կտակի կուսան, զտարքն ծառանցն նայրենիքն ընդ եղբարցն' etc. E. 'քնեկ զմերձաւորսն և սուլ նմա զժառանգութիւն'.

8. Bl. 24b, 26a: 2 Kanones des Basilius von Caesarea, das Verbot ehelichen Verkehrs an Buss- u. Herrntagen sowie Naturalabgaben an den Pfarrer betreffend. A. 'Նս. իսկ [= ի սուրբ] քառասնից աղուշացն' etc., 'Նս. այս են իրաւունք ք-չան-ից' etc. Vgl. in letzterem *Dsh* Nr. 58 Թ 2 ր.

9. Bl. 26a—31a: Geschichte des hl. Öls, angeblich in albanischer Schrift gefunden u. ins Armenische übersetzt, eine Umgestaltung u. Erweiterung der Abgabsage, *Dsh* Nr. 257, 1 ւ.

10. Bl. 31a vorl. Z.—31b: Grabinschrift des Patrizius Vard, entziffert vom Vdp. Atom i. J. 1404. 'Ի վերայ Վարդ պատրիկի տաղանին գրած կայ. Այս է նանգրեա տաղանի աստուծաւէր իշխանին Վարդ պատրիկի, որ կազմեաց ի կենդանութեան իւրում մեծաջան աշխատողի Վարդի ի փրկութեան նորոյ իւրում

և չինեաց ու եկեղեցիս թագաւնն վարդ պատրիկ ի յանուն որբոյն Ստեփաննոսի,
որք կարգաց վերգոսին Աստմ ի թվին պիգ ի փառս Գլխոսի Առաջոյ մերոյ՝

11. Bl. 31b—32a: über Adams Sündenfall u. d. Mittel der Erlösung von der Erbsünde. A. Ասեւ չ որդի և չ դուստր ծընաս՝ etc.

12. Bl. 32a—b: über Abels Tod u. d. durch denselben veranlassten christlichen Gebrüuche. A. Ասեւ է եփրեմ թէ վան այնորիկ քակեցաս. դժոխքն՝ etc. E. 'այսմ օրինակ է և հուսն, որ ի վերայ գերեզմանին մտուցն արկանն խնկով՝

13. Bl. 32b—33a: Vergleichung der vier Paradiesflüsse mit den vier Evangelisten. A. Յայտ է, թէ ելաննն ի դրաստէն և ընկզմին ի ներքոյ երկրի՝ etc. Vgl. das allerdings nur inhaltlich verwandte Stück *Dsh* Nr. 47 B 2.

14. Bl. 33a—b: Zaubergebet gegen Neid u. Rachsucht. Ü. Գիր խեթքի՝ A. Սուր Սուքիանոս և Սոքիանոս ելան և տեին ի փափարս լըրանց ըզլիթքի՝ etc. E. 'այլ չքանայ և չիք դանայ անուն հօր՝

15. Bl. 34a—b: d. Wunder der Flusshemmung in Trapezunt durch den Katholikos Petros Getadards aus Kyriakos' Geschichte, *Kir V* S. 53,²⁴—54,⁹, *Kir M* S. 52,²⁴—53,²⁰.

16. Bl. 35a—b: Aussprüche eines Heiligen, Ասաց դարձեալ լուսադոսի(ն) է ստեղ զմիս՝ etc., u. Geschichte der Versuchung eines aussätzigen Bruders, 'Իսկ եղբայր ոնն եղև բորոս յուժ՝ etc.

17. Bl. 36a: Geschichte eines Priesters, der das Sakrament nahm, ohne s. vorher zu reinigen, 'չը ոնն քահանայ անմաքուր վարուք՝ etc., dann e. Spruch Salomons über das Geheimhalten der Makel eines Freundes, Սողոմոն ասէ. որ ծածկէ զարակասութիւն՝ etc.

18. Bl. 36b—52a: Lebensgeschichte der Maria von Magdala. A. Սրբուհիս այս փառակորեցեալ և երանեցեալ ի Պաղեստինէ՝ etc.

19. Bl. 52a—71b: Lebensgeschichte der hl. Thekla, der Schülerin des Apostels Paulus, wsdnt. wie *Varkh* II 513—531, griech. *Lipsius, Acta Apostolorum apocrypha*, Leipz. 1891 S. 235—272. Vgl. auch Conybeare, *The Apology and Acts of Apollonius and other Monuments of early Cristianity*. London 1894, S. 61 ff.

20. Bl. 71b: Vergleich des Weisen mit einer Ameise im Anschluss an Salomons Spruch [Spr. 6,6] 'Gehe hin zur Ameise, du Fauler'. A. Նմանին խոչեմք մրջմանց՝ etc.

21. Bl. 72a—82b: Geschichte der Hauptapostel Petrus und Paulus. A. 'Իսկ յես համբարձմանն և հողոյ դըլտանն բժանեցան առքելքն՝ etc. E. 'և է հասաս մինչև ցայսօր՝

22. Bl. 82b—84b: Gesch. des Protomartyrs Stephanos u. der Auffindung seiner Reliquien. A. 'Սուրբն Ս(տ)եփաննոս այբ լի շնորհօք և սա զուխն կրօնացաւ յեթեմասուն երկու աշակերտացն' etc. E. 'Ստեփաննոս առաջ ընթացաւ. և վկայեաց Գալատի առաւմտեփիանն'.

23. Bl. 84b—86b: Gesch. d. Abdankung Gregors des Erleuchtens u. der Auffindung seiner Reliquien zur Zeit des Kaisers Zenon. A. 'Իսկ սուրբ լուսաւորելէն իբրև զայս ամենն ըարուքիւնս արբ, շրածարեւ և շեռացաւ. ի յաթսոսյ' etc. E. 'և այլ մասն ամբողջաց ար և ոչ այլ ոք զիտէ զտեղիս թէ ուր իցէ'.

24. Bl. 86b—131b: zahlreiche kleine Wundergeschichten, Legenden, Fabeln u. dergl. a.) Bl. 86b—87a: 'Ատի յառակաց թէ զիւ մի ոչխար արածէր' etc., *Yard Fab.*, Բ. 259. — b.) Bl. 87a—88b: 'Կրօնաւոր ոմն, ամենն առաքնաւորն զարգրեւ, պատօք և աղօթիւք' etc. — c.) Bl. 88b—89a: 'Մեր ոմն կարէ ճգնաւոր աղօթէր յանպարտ իւր շատ ամօք' etc. — d.) Bl. 89b—90a: 'Նւ էր սարկաւազ մի ուսմնն սրբոյ եպիսկոպոսի կառքեւ, ամենն առաքնաւորն' etc. — e.) Bl. 90a—91a: 'Կոյս ոմն մեծազիւ չորեքտասն ամաց սրբաւորն առաւմտեմայ' etc. — f.) Bl. 91b: 'Գարձեալ զբեալ է, թէ այբ մի էր յոյժ սիրելի սուրբ Առաւմտեմնին' etc. — g.) Bl. 91b—92b: 'Գոյբ ոմն շարագործ և մեղաւոր, որ ըստ իւրոյ սովորութեան երթայր ի մեղանիւլ' etc. — h.) Bl. 92b—93b: 'Բաշանայ ոմն սուրբ և առաքելին էր ի վանս միակամակեաց և էր ամաց ութսունից' etc. — i.) Bl. 93b—95a: 'Ըստ սրբոյն Դոմենիկոսի օրինակին. Բանգի (ան) ի վարս նորին թէ սուրբն Դոմենիկոս երբնն աղօթէր' etc. — k.) Bl. 95a—b: 'Սրկու երբտասարգք էին միմանց սիրելիք, որ կամեցան մտանել ի կրօն' etc. — l.) Bl. 96a—b: 'Սրկու զբեալ է թէ թագուր մի ունէր միամտօք որդի մի, և տեսալ մանկանն զի մահն ոչ ոք չինայէր' etc. — m.) Bl. 96b bis 97b: Այսպէս զբեւ է ի պատմութեան Աղէքսանդրի Մակեդոնացոյն, յորժամ սպան զՊոլիքսոս թագուրն Հնդկաց' etc. — n.) Bl. 97b: 'Աղուական ոմն մինչդեռ չեծեալ էր մի զբոսնայր ետես ի ցոյցս այլակերպ և անտոնի կենդանի' etc. — o.) Bl. 97b—98b: 'Զի սանն թէ թագուր ոմն ունէր զուստոր և ետ վեա իխանի ուսմնն' etc. — p.) Bl. 98b—99b: 'Բանգի սանն թէ յետ աւերման յԱռաւմտեմնի մողովեցան Հրէայքն ի քաղաք մի' etc. — q.) Bl. 99b—100a: 'Սուրբն Գրգորիս ստէ թէ ուսմնն աղլիան երեւել սուրբ Կոյսն բազմ կուսանօք' etc. — r.) Bl. 100a: 'Ոմն մեղ յոյժ մեղաւոր, բայց պատուօք սուրբ Առաւմտեմնին' etc. — s.) Bl. 100a: 'Կղերկերս ոմն սրբօք սուրբ Առաւմտեմնին սակաւ մեղս գործեց' etc. — t.) Bl. 100b: Հոչակաւոր ոմն աւաւազ եկն ի վանս կրօնաւոր լինել' etc. — u.) Bl. 100b—101a: 'Բաշանայ ոմն պատուօք մատուցանէր յաղլմանէ շարին անկաւ ի սիրտ նոր' etc. — v.) Bl. 101a—b:

'Սոյորուժի՞ն է ֆոանկաց, որ ծննդեն զիշերն զ պատրուզ մատուցանեն' etc. — w.) Bl. 101b—102a: 'Ախի ի պատմութեանց թէ քահանայ մի տանկացեալ էր և շահապաղ տեսիլոյ ստորածայկնս տեխանէր' etc. — x.) Bl. 102a—b: 'Նաւավար մի յոյժ անզեղ ի մեզո և վան ամօխոյն ոչ խոտտովանէր' etc. — y.) Bl. 102b—103b: 'Կայր վանք մի կուսանաց, որ բազում կրօնաւոր կանայք և կուսանք կային' etc. — z.) Bl. 104a: 'Տիկին ոմն կին էր մեծ իշխանի և ոչ ունէր զաւակ' etc. — aa.) Bl. 104a—b: 'Մարեամու Մազազեհեացոյն քորգովմեհն այր մի կամեցաւ գնալ յերսուստ' etc. — bb.) Bl. 104b—105a: 'Այր մի, ինքն և կին իւք յոյժ ողորմածք և ապուստաւք, ի տօնի սուրբ Աստուածանին բազում աղքատք և քահանայք կերակրէին' etc. — cc.) Bl. 105a—b: 'Այր ոմն զօրական յոյժ անողորմ յամենայն օր բնութեան ըմբոսէր' etc. — dd.) Bl. 105b—106b: 'Ախի ի պատմութեանց թէ ի մարդ միարարեալ ի նոտորականացն' etc. — ee.) Bl. 106b—107b: 'Տըլխնն եօթն կայր ի վերայ շ իս [= աշխարհիս]' etc., Մատ, ժողովածոյք S. 314—315, 19. — ff.) Bl. 107b bis 109b: 'Մարդ մի կայր անունն Ուէր etc., Մատ, ժողովածոյք S. 313—314. — gg.) Bl. 109a—110b: 'Ախի ի պատմութեանց թէ կային այր և կին մի յոյժ բարի հաւան մեծանոց' etc. — hh.) Bl. 110b—112a: 'Ոմն անապատաւորաց շայր կամեցաւ գնալ յերսուստ' etc. — ii.) Bl. 112a—113b: 'Ոմն մարդ աղքատացաւ, էտ ըզ(զ)կին իւր և զկէս մարդան հաց' etc. — kk.) Bl. 113b—115a: 'Գրեալ է ի պատմութեանց թէ այր մի և կին ունէին որդի մի, Մատ, ժողովածոյք S. 294. — ll.) Bl. 115a—116a: 'Այր մի ի հանապուհ երթայր և ետն զըլխուս մի արեւակաթաւ' etc., Մատ, ժողովածոյք S. 317—318. — mm.) Bl. 116a—b: 'Կայր զեօզ մի և յեզր զեղջն կայր բ մեծամեծ վէմ' etc. — nn.) Bl. 116b bis 117b: 'Այր ոմն սուրբ ունէր կին հաւատարիմ և ալուս և հանապուզ էին յազօխո' etc. — oo.) Bl. 117b—119a: 'Սոնյակն և շար պոռաւ մի քորք եղև սասանյի' etc. — pp.) Bl. 119a: 'Իմաստաւոր ոմն ուսմանեաց որ և արեալ ցանէին գետնն խոտին' etc. — qq.) Bl. 119a—b: 'Գրեալ է ի պատմութեանց թէ քահանայ միոյ կինն մեռաւ' etc. — rr.) Bl. 119b—121a: 'Ախի ի պատմութեանց թէ կայր կրօնաւոր ոմն որ բազմեցաւ ազաւեաց զ Աստուած' etc. — ss.) Bl. 121a: 'Մեր ոմն գնաց յեկեղեցին տեսել զի եկին կին մի մեծատուն պայծառ զգեստիք' etc. — tt.) Bl. 121b—123b: 'Նա թէ արարէք յեղիւրց և ի զիւրեց իրաց ստուգեցեց զատացեալս. քանզի պոռնիկ ոմն հոգակիլ' etc. — vv.) Bl. 123b—126a: 'Յաւուրս Թէոփիլոսի երանելի շայրապետին Ալէքսանդրոս եղև ի Կեղերն եպիսկոպոս' etc. — (Bekehrung des Evagrius). ww.) Bl. 126a bis 128a: 'Նա այսպէս (ի) իմն օրինակ բերեն վարդապետք թէ էր իշխան մի' etc. — xx.) Bl. 128a—129a: 'Թագաւոր ոմն խրատու եպիսկոպոսին իւրոյ զաղքատս,

գօտարս և զկրօսեալս միշտ ընդունելի՛ etc. — yy.) Bl. 129a—b: 'Կին ոմն մեծազգի, մեծահասակ և աղքատանէր սովոր էր զաղքատս և ըզմահանիկս ընդունելի etc. — zz.) Bl. 129b—131b: 'Ի կողմանս մեծի ծովու կայր քաղաք մի մեծ և նշանաւոր՛ etc.

25. Bl. 132a—138b: 72 Rätsel von Nerses Schnorhali, d. Aufösungen am Rande, nämlich folgende Nummern der Ausg. *Schnorh:* 2, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, u. ausserdem noch 16 andere auf Bl. 132b Nr. 1 u. 2, Bl. 135b Nr. 3, 4 u. 6, Bl. 136a Nr. 1 u. 2, Bl. 136b Nr. 6, Bl. 137a Nr. 1 u. 5, Bl. 137b Nr. 3, Bl. 138a Nr. 1 u. 5, Bl. 138b Nr. 2, 3 u. 4.

26. Bl. 139a—141a: sechs Unterhaltungsaufgaben zur Tafel von Ananias von Schirak, *Dsh* Nr. 30.²

27. Bl. 141a—142b: Antworten des Vdp. Tiran auf d. Fragen der albanischen Könige Atrnersch u. Phibe vgl. *Ar* 1876 S. 63,⁶⁵, *Գալուստ Տէր-Մկրտիչան, Հայկականք*, Etschmiadsin 1894 S. 21—26.

28. Bl. 142b: 7 Z. üb. d. Kreuz Christi, das aus 4 Holzsorten hergestellt sei.

29. Bl. 142b—143b: üb. d. Nützlichkeit des Betens für d. Toten bei d. Liturgie von Cyrillus von Jerusalem. A. 'Բանգի յ-բ-մ զպատար-դն մատարան մատուցանեմք, այնժամ իշխեմք ի Քրիստոս զննջեցեալսն՛ etc.

30. Bl. 143b—144a: über 10 Vorsichtsmassregeln beim Gebet. A. 'Նախ չէ պարս խօսել ի մամ աղօթից՛ etc.

31. Bl. 144a—b: Angabe der Namen einiger im Neuen Testament ohne Mitteilung ihres Namens erwähnten Personen. A. 'Աւագակն որ ընդ ալմէն էր դասնիեաց՛ etc.

32. Bl. 144b—150b: darüber, warum d. Armenier schon an Ostervorabend Fisch, Käse, Eier etc. essen u. nicht bis zum Auferstehungstage selbst warten. A. 'Եկե՛ ռք Հարցանե՛ ի՛նչ ընդէ՛ր զբոլոր աղուհացքն պահէք պինդ՛ etc.

33. Bl. 150b—155a: 21 Gründe dafür, dass die Katholiken der Gemeinschaft der übrigen christlichen Völker nicht angehören. A. 'Ըրց, Բանի՛ իրօք ազնի մասնիցայ արտաքոյ է յամեն-ք ազգաց քրիստոնէից: Պատ-խ-նիս Նախ՛ etc.

34. Bl. 155a—156b: Fragen u. Antworten, haupts. kirchliche Speisevorschriften betreffend, warum Fisch an Abstinenztagen genossen wird, obwohl er Fleisch enthalte etc.

35. Bl. 156b—157a: über d. Blutsverwandschaft mit Rücksicht auf die Ehe. A. 'Արդիցն ք և թոռներն ք և թոռնի որդիցն ք' etc.

36. Bl. 157b: Massregeln gegen die, die einen Geistlichen beleidigen. A. 'Եթէ զանականաց կամ եպի-ս-տոս' etc. E. fehlt wegen Bl.-Verlustes.

37. Bl. 158a—169b: Fragen u. Antworten kirchliche Angelegenheiten betreffend, zu A. u. E. unvollständig wegen Bl.-Verlustes, a.) Bl. 158a—159a: üb. das Ceremoniell der Liturgie, b.) Bl. 159a—162a: üb. Grund u. Bedeutung der *արթնք* genannten Totenfeier, c.) Bl. 162a—163a: üb. d. Zahl der Stimmen, darin Erwähnung des Musikers Stephanos u. seiner Anordnung der Stimmen nach 26 Naturlauten, d.) Bl. 163a—b: Verzeichnis der Völker, die eine Literatur besitzen, e.) Bl. 163b—165a: üb. die Zahl der den Armeniern von Gott geschenkten Buchstaben, f.) Bl. 165a—166b: üb. d. Sprachenverteilung beim Turmbau zu Babel, g.) Bl. 166b—167a: üb. d. Missionstätigkeit der Apostel, h.) Bl. 167a—167b: üb. d. für d. Rezitation der Evangelien, Apostelbriefe u. Propheten geeignete Tonart, i.) Bl. 167b—168b: üb. Grund u. Bedeutung der Reihenfolge, in der d. Evangelienstücke zw. Ostern u. Pfingsten gelesen werden, k.) Bl. 168b—169b: üb. Begründung der Rangstufen des Lektors, Diakons, Priesters, Bischofs, Katholikos aus der Wirksamkeit Christi u. der Apostel.

38. Bl. 170a—174b, 176a—192a: Geschichte Michaels des Syrers, A. genau wie Ma XIII 70, im wsntl. bis Bl. 186a mit Ma XIII 70, u. Ma XIII 93, übereinstimmend, nachher jedoch kürzer gefasst u. beträchtlich abweichend und nur bis zur Zeit Christi reichend.

39. Bl. 175a: Gebet gegen d. Fieber.

40. Bl. 192b—204a: Fragen u. Antworten haupts. biblischen Inhalts, nur einige anderes betr. wie Ursprung der Astronomie etc.

41. Bl. 204a—207b: biblische Geschichte vom Tode Salomons bis zur Thronbesteigung Hiskia's.

42. Bl. 207b—213a: biblische Geschichte in Fragen u. Antworten von Hiskia bis zur Erneuerung des Tempels.

43. Bl. 213a—216a: Fragen u. Antworten die persische u. mazedonische Geschichte zur Zeit der Berührung m. d. Hebräern betreffend.

44. Bl. 216a—217a: Antwort auf d. Frage nach den Übersetzern der Septuaginta.

45. Bl. 217a—219b: Fragen u. Antworten noutestamentliche Themata betreffend.

46. Bl. 219b—221a: Fragen u. Antworten betr. die römischen Statthalter in Palästina, die röm. Kaiser bis auf Titus u. d. Beziehungen zu den Christen.

47. Bl. 221a—230b: kurze Geschichte der vorchalcedonischen Konzilien.

48. Bl. 231a—256a: Gesch. d. Folgen des Konzils von Chalcedon bis auf Kaiser Zenon mit legendarischer Ausschmückung u. Zitaten von Prophezeiungen etc.

49. Bl. 256a—b: Fragen u. Antworten verschiedenartigen Inhalts, betr. d. Zahl der Rechtgläubigen, Häretiker u. Mohammedaner, d. Ausdehnung Arabiens, Verteidigung der Anhänger von Chalcedon nach Zenons Tod u. göttliche Eingriffe dagegen durch wunderbare Ereignisse, d. Verhältnis des hl. Geistes zum Vater u. Sohn.

50. Bl. 266a—267b: über d. chalcedonischen Wirren zur Zeit Justinians. A. fehlt wegen Bl.-Verlustes.

51. Bl. 267b Z. 6—8: 'Ի պէս թուին Ասորոց եղաւ թգ-լ-ն Հայոց. զկտի ի ամի աղանդոյն Բաղկեղանի'.

52. Bl. 267b—269b: Gesch. der als Folge der chalcedonischen Wirren über d. Stadt Amid gekommenen Plagen unter Justinianos I u. II u. Bekehrung des Letzteren durch d. Erscheinung des Kreuzes.

53. Bl. 269b: Bitte der Armenier an Justinian um Hilfe gegen Chosrow.

54. Bl. 269b—271b: Entstehungsgeschichte des Konzils zu Chalcedon.

55. Bl. 271b—276b: Polemik gegen die Duophysiten in 10 Kap. A. 'Ամենայն թ-դ-ը-բ[ու]թիւն բաժանե-լ յանձն աւելի' etc.

56. Bl. 276b—278a: Polemik gegen die Ansicht, dass sofort nach der Trennung von Leib und Seele das Urteil vollstreckt werde in 5 Kap. A. 'Եւ դիտելի է զի կարծիքս այս սուտ է բ-զ-մ կերպիւ.' etc.

57. Bl. 278a—279b: Verzeichnis der armenischen Patriarchen von Gregor dem Erleuchter bis auf Moses II.

58. Bl. 279b—291b: Fragen u. Antworten verschiedenen Inhalts. a.) Bl. 279b—282a: darüber, welche Propheten, Apostel, Könige u. Richter von den 12 Erzvätern abstammen, b.) Bl. 282a—283b: betr. d. Stamm Levi, c.) Bl. 283b—285a: betr. d. fünf Abstinenztage, d.) Bl. 285b: betr. d. Begründer der Astronomie und chaldäischen Kunst, e.) Bl. 285b—286b: üb. den Ursprung des Heidentums, f.) Bl. 286b: betr. d. Jahreszeit, zu der die Sündflut ein-

getreten, g.) Bl. 286b: betr. d. Zahl der Generationen von Adam bis auf Noah, h.) Bl. 286b—287a: betr. d. Zahl der Generationen von Adam bis Christus, i.) Bl. 287a—b: betr. d. Verteilung der Erde unter Noahs Söhne, k.) Bl. 287b: betr. d. Abstammung der 72 Stämme von den einzelnen Söhnen Noahs. l.) Bl. 287b—288a: danach, welche Völker von Japhet u. welche von Ham stammen, m.) Bl. 288a: betr. d. Zahl d. Generationen von Noah bis Haik, n.) Bl. 288a: betr. d. Zahl der Lebensjahre Noahs, o.) Bl. 288a—b: betr. d. Urheber des Turmbaus zu Babel, p.) Bl. 288b—289b: betr. d. Erfinder von Gewichten, Masse, Farben, Münzen etc., q.) Bl. 289b—290b: betr. d. Frau, die alle Könige der Welt besiegt, r.) Bl. 290b: betr. d. Namen der Mutter Abrahams, s.) Bl. 290b—291a: betr. d. Alter Abrahams zur Zeit seiner Auswanderung u. betr. d. Namen der Stadt, wo er den Befehl dazu erhielt, t.) Bl. 291a—b: betr. d. Behauptung, dass Abraham nach dem Tode seines Vaters noch 135 Jahre gelebt, obwohl dieser zur Zeit der Geburt Abrahams 75 J. alt gewesen, im 205. J. gestorben, u. Abraham die Leiche in seinem 70. Jahre mit ins neue Land genommen habe, u.) Bl. 291b: betr. das Alter, in dem Abraham Ägypten betreten, v.) Bl. 291b: darüber, in welchem Lebensjahre Abraham beschnitten worden.

Ma XIII 95.

Bl. 195 (lr. 192a, 195) + v. 4 Dekbl. — Gr. 13,4>9 (T. 11,2>7,5). — St. Pp., Dekbl. I u. IV Pgt. — Z. 22—23. — Schr. Rnd., Dekbl. I u. IV Hlbunz. — Ebd. HmdEvL. u. 2 Schn. — Schm. rt. Abst., Az. u. Ü., sehr einfache Zrbst. u. Rndvz. — D. 1623 (s. Bl. 177a). — Schrö. *Թոգմա* (s. Bl. 114a). — Bnd. Weltpriester *Սահփաննու* u. dessen Schüler *Սահապ* (s. Bl. 177a). — Bs. Vdp. *Յոգհաննէս Արեղի* (s. Bl. 177a). — Mmd. Bl. 73b, 80a, 99a, 110b, 114a, 121a, 132b, 133b, 147a, 176b, 177a. — Nachr. Bl. 177a. — Zst. d. Pgt.-Bl. zerfetzt, fast alle Bl. am Rand d. Rauch geschwärzt u. versengt, sonst ziemlich gut.

1. Bl. 1a—53a: Ermahnungswort über den Glauben von Gregor von Narek, *Nar Geb* 1774 S. 177—239, *Nar Geb* 1782 S. 463—527, *Nar Geb* 1802 S. 153—230.

2. Bl. 53a—57a: Prdgt. über Christi Fleisch und Blut im Sakrament u. dessen würdigen Empfang, o. Ü.-A. '*Աբղ դուք միամտութեան լուսարուք, զի ես կարճատառ սասցից, զի որպէս ի սուրբ կոյնն Մարիամ յառաջ եկին Հոգին սուրբ*' etc. E. '*և կամ պատարկագես զնա և զղեղն կենաց աննա քեզ զիդ մահու*'.

3. Bl. 57a—61b: Prdgt. üb. d. Hölle, o. Ü.-A. '*Ուր քաշանայք և ժողովուրդք*

Աստուծոյ, գիտացիք և ի միտ անէք զայս, զի շատ և մեծ բարի է մեզ յԱստուծոյ սպասնալիք դժոխոցն՝ etc. E. 'բայց որ երթիայ առ Բելիստոս, ոչ յիշէ զչար գործս նոցա, որպէս զաւազակին և զմաքսաւորին և զպոստակին և զՊետրոսին և զայլոց բազմաց'.

4. Bl. 61b—66a: Prdgt. oder mehrere über Gewalttätige u. Zauberer, über Gefrässigkeit u. Unzucht. Ü. 'Այլուստ վան գրկողաց և կախ[րդաց]'. A. 'Այս է մեծ կորուստ գրկողացն, որ տ [ամենայն] շար գործոց' etc. E. 'եթէ դուք հարարացեալ էք և ոչինչ սպասարուք'.

5. Bl. 66b—67b: üb. d. Ausschmückung des Leibes Christi, o. Ü.-A. 'Առէ Տէրց Մովսէս, տեսցես զոն [= զամենայնն], որ ցուցաւ քեզ ի լիբրին' etc. E. 'պարտուով վարպուրին մորթն, մասշանն և սաշան պղրծն մատուցն'.

6. Bl. 67b—68b: üb. den Glauben. Ü. 'Վանն հաւատոյ բան'. A. 'Հաւաստ ի մի աստուծոյ թեմնն ի մարդիկ շնորհ' etc. E. 'որ թէ յո [սամենայն] կողմանէ փորակնք լինին հաւատովն յողթէ, և այս այսքան'.

7. Bl. 69a—73a: des Sohnes Wort üb. d. Einnatur. Ü. 'Արդոյ խաւսք վան միութեան'. A. 'Ես և հայր մի եմք, և թէ ես ի հայր իմում և հայր չիս' etc. E. 'բոս նմին աւրինակի սա զոնն թաղէ և զոնն ծնանի'.

8. Bl. 73a—b: Gedicht über d. Untrennbarkeit d. Naturen Christi. A. 'Ի իւրին, ի մանի, հոգով զաւանի և խոտովանի' etc. — E. 'անդրդպլայն սանդարմանին, փասքք միաննին'.

9. Bl. 73b—76a: Anleitung zum Gebet an d. hl. Dreieinigkeit. Ü. 'Բանք սազանաց առ համագոյ սուրբ երբորդոյ թիւնն անբաժանելի'. A. 'Ով մանկունք նոր Սիմեոն, Աստուծոյ թեմնն երբորդոյ թիւնն է, որպէս յառաջ գրեցաք, և արար զմարդ ի նմանութիւնս' etc. E. 'յանցաւորացն որք գիմեցին առ քեզ, և քեզ աւրչուութիւն' etc.

10. Bl. 76a—80a: Vardan's Belehrung über d. tugendhafte Leben, ähnlich Dsh Nr. 352, 1 p.

11. Bl. 80a—81a: Vergleich der zehnsaitigen Leier Davids mit dem menschlichen Geiste. A. 'Հարցունն, Զի՞նչ է ծաղի քնարն: Պատասխանի, Հոգի մարդոյ բ զարբութիւն ունի, միտք և բան, և սքառ և ն զարբութիւն ունին' etc. E. 'և յերկոց աստի հան[գ]լի Աստուծոյ և աւրչի'.

12. Bl. 81a—82a: üb. d. Bedeutung der Zahl 6 von Vardan. Ü. 'Վան թ [!] համարոյ, որ է թիւ կատարեալ, Վարդանա ասացեալ'. A. 'Վեց շարժի մարդ, ոչ աւելի և ոչ պակաս, և է այսպէս' etc. E. 'և վայել էր ի նոսա որպէս և յետոյ եզկ'.

13. Bl. 82a—b: üb. Jakobs Kampf mit dem Engel, o. Ü.-A. 'Եւ Մնաց Եւստոր միայն և մարտեաւ. այբ մի ընդ նմա' etc. E. 'և ձայնաց նրմա արեւ իբրեւ. անց տեսիլն Ասորոյ'.

14. Bl. 82b—83a: üb. d. jüngste Gericht, o. Ü.-A. 'Աբղ չոզի ու [= ամենայն] մարդոյ, որ ելանէ ի մարմնոյ աստի' etc. E. 'թէ եղիցին ամենեքեան ուսեսայք յ Ասորոյ'.

15. Bl. 83a—84b: Fragen u. Antworten vom Vdp. Vanakan (d. Name am Rand) o. Ü.-A. 'Հւցց. երթ ի ծով և ընկես կարթ: Պարտաւոր. կարթն մը բմբոնէ և ցանցքն բազում' etc. E. 'զայս Մահմա վան իբրեանն առեայ է'.

16. Bl. 84b: Ermahnung, nicht jedem, sondern nur Christi Wort Glauben zu schenken im Anschluss an 1 Joh. 4,1 o. Ü.-A. 'Սիրեիքք, մի ու [= ամենայն] չոզոզայ չուստայք' etc. E. 'ի չոզոյն մուտրութենէն են', dann 'ի կաթուղիկէին մեկնութենէն է բանդ'.

17. Bl. 85a—99a: Homilie über d. Gebet von Aphraates, dem Jakob von Nisibis zugeschrieben, arm. u. lat. Nic. Antonelli, S. Patris N. Jacobi Nisibeni sermones . . . Romae 1756, syr. *The Homilies of Aphraates . . .*, ed. by W. Wright I, London 1869S. 60—78 [— — —], syr. u. lat. *Patrologia Syriaca . . . accurante R. Graffin* I, Paris 1894 S. 137—182, deutsch *Ausgewählte Schriften der syr. Kirchenväter Aphraates, Rabulas u. Isaak v. Nimive* übs. v. G. Bickell, Kempten 1874 (*Bibl. der Kirchenväter*) S. 67—84, von G. Bert in *Texte u. Untersuchungen zur Gesch. d. altchristl. Literatur* hgg. v. O. v. Gebhardt u. A. Harnack. III Hef 3 S. 53—68.

18. Bl. 99a—110b: Johann Mandakuni's Ermahnung an die Asketen, vollständig wie Dsh Nr. 226, also weit ausführlicher als *Mand* S. 216—219.

19. Bl. 111a—114a: Rede üb. d. Barmherzigkeit u. d. Beobachtung der Gebote Christi von Cyrillus. Ü. 'Սրբոյն կիւրղի սացեալ վան ողորմութեան և (և) զգուշութեան արքնացն Քրիստոսի': A. 'Այսպէս է ողորմութեան Ասորոյ զարութիւնն, զոր արքնաց չուք սաստիկ բարբաբիալ առլոբէ' etc. E. 'զմեզ ազխտեցէ յայն ահեղ և մեծ բարկութենէն և երկնից արքայութեան արժանի արասցէ. և նմա փառք' etc.

20. Bl. 114b—118b: üb. d. Fasten. A. 'Ասորոյն չրաման պատուէր պտխն եղաւ. ի զախտին' etc. E. 'զմեծամեծն չարութեան մեղաց և ապա զայլան, որով ապրել չնարի ի փառս Ասորոյ և քահանայն'.

21. Bl. 119a—121a: üb. d. Beichte. A. 'Ճշմարիտ խոստովանութեան, զոր պարտ է խոստովանողոցոյն ասել առաջի քահանայն' etc. E. 'և սամ զքեզ ի ձեռն խորհրդոյ եկեղեցոյ յանուան չարք' etc.

22. Bl. 121b—123a: Belehrung über das Gebet. Ü. 'Այլ բան է Սանդուխտ գրոցն խրատք'. A. 'Յազարժա կալով մեր անսուրբ և անպատմելի խորհուրդքն'. etc. E. 'այլ լինամանց մերոց գոլով այսպեսի բանք'.

23. Bl. 123a—b: 6 Antworten auf die Frage 'Was ist ein Sprichwort?' ('Ջի՞նչ է առակ?'). A. 'Նախ, առակ է զի յարժամ կամի ոք վերահասու անեւի զոք սոգէս' etc.

24. Bl. 123b—131a: Physiologus des Pseudo-Epiphanius, e. sowohl von Ma XIII 96,²⁹ wie den dort angegebenen Ausgaben beträchtlich abweichende Rezension.

25. Bl. 131a—132b: über d. Bedeutung des Abnehmens der Kopfbedeckung beim Beten von Nerses von Lambron, *Lambr* S. 142,¹⁸—143,^s.

26. Bl. 132b: Ermahnung zur Busse. A. 'Չայս զիտացիք, եղբայր, եթէ զո՞ (= զամենայն) տեսնի սրբութիւն. զոր ունի ոք' etc. E. 'և յանապակախութիւնն դամալ'.

27. Bl. 133a—b: Vorschrift für d. Segnung eines neuen Kirchenbuchs Ma XIII 27,³⁴, Ma XIII 28,⁶ Ma XIII 33,³¹.

28. Bl. 133b: e. angebliche Äußerung Vergils über die Dreieinigkeit u. e. andere üb. das Kreuz. 'Ի մաստուն ոմն, Վերգիլոս անուն, սասց' etc.

29. Bl. 134a—147a: Prdgt. von Basilius von Caesarea über Mc. 10,³¹, Luk. 10,³⁵; 18,¹⁸. A. 'Արարիչ բանն Աստուծոյ անքննելի զուրութեամբ, աչազնուկերս տեսեամբ' etc. E. 'և խնդրով մղորելոյս, և քիչ փառք' etc.

30. Bl. 147a—152b: Fastenpredigt. A. 'Յայնժամ վարեցու Յիսուս յախպարս' etc. 'Իմաստունքն ասնն լի է զոգ ոմն անեղբ բազում զոգութիւն' etc. E. 'որպէս ասէ Պաղոս փախերութիւնն'.

31. Bl. 152b—161b: Predigt über die Beichte im Anschluss an Ex. 5,². A. 'Կրեալ է ի զերս ելիցն ի ն զլուխն լի է սասց ժողովուրդն Աստուծոյ ց Փտառու, եթէ երթիցութիւնն երկն առերջ' etc. E. 'և զարձուցանել զնոսա ի գանձս Աստուծոյ. և Բելիսի . . .' etc.

32. Bl. 161b—164b: Prdgt. über das Geheimnis des Palmsonntags. A. 'Նրկորդ կապ սաստնայի, որով ըմբռնէ զմեղաւորն և պահէ ի մեղ, ք ազգ է' etc. E. 'Հրեայքն տարածանէին զչանդերձս իւրեանց առ ճանապարհան. և Բելիսի . . .' etc.

33. Bl. 164b—174a: Rede über die Hölle. A. 'Բանգի թէպէտ ելանին զիւք ի գոթից առ ի փորձել' etc. E. 'բայց ոմանք ի նոցանէ զսերմն բանին'.

34. Bl. 174a—176b: über die Beichte. A. 'Հարցումն զի՞նչ իցէ արդեսաք խոստովանութիւնն, Պատասխանի: Մեծ միսթարու(ու)թիւն է խոստովանութիւնն, որ սասէն ի մեղաց սրբին' etc. E. 'զի կանանք թաղաւորն այսմ չեան'.

35. Bl. 177b: d. 10 Gebote.

36. Bl. 178a—191b: Fragen u. Antworten vom Vardapet Vanakan.

A. 'Նրկու աղա[ն] ի մի երկանս, մինն սոցի և միւսն թողցի. Պատասխանի. Առաջ նոյն յայտնի սրբոցն բանք' etc., unvollständig.

37. Bl. 193a—194b: Hymnen.

Die Deckbl. enthalten Hymnen.

Ma XIII 96.

Bl. 218 + v. u. h. je 4 Deckbl. — Gr. 18,5>12,5 (T. 13,5>8,5). — St. Pp. — Z. 21. — Schr. Krs. — Ebd. Pppd. m. Ldbz. — Schm. rote Abn., Azn. u. Ün., mtff. Zbn. u. Rudvrzn. — Schrb. Ալաֆերա (s. Bl. 125a). — Bs. Պայրուս (s. Bl. 183a). — Mmd. Bl. 100b, 107b, 110b, 125a, 183a. — Zst. Bl. 1—13 geflickt, zum Teil falsch gebunden. Bl. 176 musste auf 66 folgen; zw. Bl. 128 u. 129 fehlen Bl., sonst ziemlich gut.

1. Bl. 1a—8b: Vergleich alt- u. neutestamentlicher Stellen. A. Նոյ աբղար, Հանգուցիչ. Գլխոս աբղար, եկայք աւելիեալք և ես Հանգուցիչ' etc. Vgl. Ma XIII 74, 19.

2. Bl. 9a—18b: e. Abhandlung über d. Bildung der menschlichen Natur aus vier Elementen von Gregor von Nyssa wie *Dsh* Nr. 17 U 18, o. Angabe des Verfassers.

3. Bl. 18b—32a: Vertragsbrief des Pseudo-Agathangelos, *Lettera dell' Amicitia e dell' Unione*... Padua 1660, *Թուղթ սիրոյ և միասնութեան*... Ven. 1695 Vgl. Ma XIII 70; u. Ma XIII 93, 20.

4. Bl. 32a—39b: anonyme Chronik von Adam bis zur Eroberung von Bagdad durch den Schah Abbäs i. J. 1624. A. Առաջին մարզն Ալամ յորժամ ել ի զբախտէն, յետ ելանելուոյն ի զբախտէն ի ամաց մերձեկցաւ առ կենն Աւայ պատգամու. Հրեշտակէն' etc. E. 'Թվին և եօթանասուն զ շահ Աբասն էսա զ Բաղդասս ի Տանկէն'.

5. Bl. 39b—41b: chronographische Angaben v. Vdp. Sarkawag wie *Dsh* Nr. 29 Q 3.

6. Bl. 41b: 6 Zeilen über wilden Honig.

7. Bl. 41b: 5 Zeilen über e. Anweisung zur Berechnung der Mondabnahme im März.

8. Bl. 41b: Aufzählung der sieben Sakramente (5 Zeilen).

9. Bl. 41b—42a: 8 Z. darüber, warum Christus trotz Leiden, Kreuzigung u. Begräbnis mit Recht hl. Gott genannt wird.

10. Bl. 42a—43a: über verschiedene Arten des Öl, Gebrauch etc., 'Արդ իւզդին արտիւթիւն զանազան է, և ի կոպուց և յոչխարաց բազկանայ' etc.

11. Bl. 43a—57a: Fragen u. Antworten religiösen Inhalts von Gregor von Tathew u. Johannes Sarkawag wie *Dsh* Nr. 116,¹. Anfang wie Bl. 25^a. E. wie Bl. 33^բ.

12. Bl. 57a—60b: Kleinere, zum Teil nur 1 Z. lange unvermittelte aneinander gereihte Stücke über theologische Fragen verschiedenen Inhalts: wie üb. die Weihe des Adde durch den Apostel Thadäus, die des Theophilos durch Adde usw. bis auf Gregor den Erleuchter, über die dreimalige Salbung Davids, über die sieben von den Aposteln geweihten Diakonen u. dergl. mehr.

13. Bl. 60b—64a: üb. die 7 Konzilien, A. wie *Dsh* Nr. 116,¹ Bl. 23^a.

14. Bl. 64a—b: üb. die Familie Mohammed's. o. Ü.-A. 'Մահմեդի չոր անունն Ապուլլայ է' etc.

15. Bl. 64b—65a: Antworten an die Mohammedaner, *Dsh* Nr. 116,^c u. Nr. 398,⁶.

16. Bl. 65a: d. Namen der türkischen Sultane bis auf Selim II.

17. Bl. 65a—66b: über das Öl, dasselbe wie Ma XIII 96,¹⁰.

18. Bl. 66b: üb. d. Zahl der Hymnen jeder Tonart u. d. Zahl der *չարց*-Hymnen jeder Abteilung.

19. Bl. 66b—100b: Fragen u. Antworten biblische und theologische Themata betreffend. A. Ազամ անձան արար ինչ մանկանայու: Ոչ անձան ոչ մանկանայու: etc.

20. Bl. 101a—107b: Predigt über d. Vertreibung Adams aus dem Paradiese u. d. Menschwerdung Christi, wohl verschieden von *Dsh* Nr. 115,⁷. Ü. 'Քարոզ վանն ելանելոյն Ազամայ ի գրախալն և զվանն մարդանալոյն Քչլոսի վանն մեր.' A. 'Այս է պատճառն և պատմութիւն յլանելոյն Ազամայ ի գրախալն: Երբժամ ստեղծ Տէրն զ Ազամ և զ Աւայ և եզ ի մէջ գրախալն և չբամայեաց ամենայն պողոյ ուստի' etc. Vgl. Ma XIII 100,².

21. Bl. 107b—110b: Predigt über die Entschlafenen von Ephraim dem Syrer, nicht in *Ephr.* Ü. 'Քարոզ վանն նընջեցելոց զոր ասացեալ է' երանելին Եփրեմ'. A. Պարտ է քանանային զգուշանալ օրինաց քանզի Աստուծոյ արիւն մողովբարդանն ի ձեռաց քանանային խնդրէ' etc.

22. Bl. 110b—125a: Predigt über Weish. 6,¹¹. A. 'Ամենայն զիրք աստուծային զ Աստուծոյ արզիւր գաստուք քարոզեն' etc. E. 'այլ ծանբացեալ մեղօք ի վանն յաստիս զբոխոց: Երբոց փրկիեսցէ' mit e. Mmd. des Schreibers. Vgl. Ma XIII 44,¹.

23. Bl. 125b—128b: Predigt über Spr. 5, 3. A. *Որպէս ասէ Սողոմոն պատրաստ կայ ի կեոյ պրօնկէ, զի մեղք կաթէ ի շրթանց կեոյ պրօնկէ* etc. E. fehlt, da zwischen Bl. 128 u. 129 Bl. ausgefallen sind.

24. Bl. 130a—149b: Polemik gegen die Mohammedaner wie Ma XIII 99, 5, beginnend Mitte Kap. 3, da zw. Bl. 128 u. 129 Bl. ausgefallen sind.

25. Bl. 149b—174a: Fragen und Antworten theologischen Inhalts in 25 Kapiteln. Ü. *Գործնայ վասն նոր օրինաց եւ եկեղեցոյ զանազան չարքմունք*. A. *Յեա բիկչարց ս այսանելի է նորօրինացս եւ եկեղեցոյ կարգաւ որպէս ընդ մարդեզութեան Բանին յարմարեալ* etc. E. *'Լ ասպայ լինի եկեղեցիւ եւ ժողովուրդ Իշխարհի որպէս ասացաւ ի վերոյ*'.

26. Bl. 174a—175: Bruchstück über das Segnen der Kirchen in Fragen u. Antworten. Ü. *Վասն օրհնութեան եկեղեցոյ*. A. *Հարց: Վասն է՞ր ասհնմանք զեկեղեցիս: Գատախանի: Վասն թաղում պատճառի. նախ վասն յանցանաց մարդոյն զատապարտեացն տարերք* etc. Bricht mitten im T. ab, da Bl. 176a Bl. 66b fortsetzt.

27. Bl. 66b l. u. vorl. Z., Bl. 176a—183a: eine Predigt. A. *Ազամ անմահ արար թէ մահկանացու. ոչ անմահ ոչ մահկանացու. զի անմահն մեռանի* [Bl. 176a] *Թագաւորեաց մահ յԱրամայ մինչև ց Մովսէս* etc.

28. Bl. 183b—185b: Sammlung von Aussprüchen über Klugheit u. Weisheit. *Պիտարբոս ասէ. նմնապարզորդք ի սուսն* etc., über Freunde u. Geliebte, *Նւրսոյքէս ասէ. քաջ գիտեմ եւ զվորսն ատեալ եմ* etc., *Dsh* Nr. 29 Գ 2 u.

29. Bl. 186a—207a: Physiologus des Pseudo-Epiphanius, anonym, wie *Dsh* Nr. 29A, A. genau wie Nr. 263, R 13, eine von den gedruckten Texten stark abweichende Rezension. Vgl. d. armen. T. bei *Pi Spec* S. 374—390, griech. das. S. 338—373, *Mi* XLIII 517—534, *Friedrich Lauchert, Geschichte des Physiologus*, Strassburg 1889, S. 229—279. Vgl. auch Ma XIII 95, 21.

30. Bl. 207a—208b: Klagelied der Gottesmutter über die Kreuzigung, *Dsh* Nr. 69 Գ 28, d. E. fehlt.

31. Bl. 209a—214a: Aufzählung mannigfacher Dinge u. Verhältnisse, die mit der Zahl 4 zusammenhängen, A. (d. h. der jetzige, wahrscheinlich fehlt e. Bl. zw. 208 u. 209). *Չորս իրք գթազատութեան տապալէ, յորթամ երես չանէ զեր զօրքն* etc., am E. *Չորս են կարգ գեոութեանն* etc., ähnlich *Zfa Ph* I 211—212 unter *Այլ ինչ Գրիգորի*. Vgl. Ma XIII 93, 11.

32. Bl. 214a—215b: Fragen u. Antworten. A. *Հարց: Զի՞նչ է չիւրրկեանութեան: Գատախանի: Նախ յԱբրահամէ ուսցուք* etc.

33. Bl. 215b—218b: 4 kleinere Stücke, a.) über d. jüngste Gericht, *Dsh Nr. 29 Գ 2 ՏԳ. b.)* üb. Ruhm u. Sanftmut, *Dsh Nr. 29 Գ 2 ՏԺԳ. c.)* über den Tod, *Dsh Nr. 29 Գ 2 Ժ. d.)* über d. Frömmigkeit, *'Թէզորոս առէ. ամենայն կասարեալ շէն սկիզբն է աւերման'* etc.

Ma XIII 97.

Bl. 160 (r. 61b, 71. 73a—76b, 80, 95a—96a, 99b, 121b, 160b) + v. 7, h. 5 Dekbr. — Gr. 13×9,5 (T. 10,5—9×7—6,5). — St. Pp. v. u. h. je zwei Dekbl. Pgt. — Z. 14—32. — Schr. Krs. h. Pgt.-Dekbl. Unz. v. Dekbl. georgisch. — Ebd. HundEvL u. 2 Kuf. — Schm. Zuweilen rote (n., rote u. blaue Abn. — Mmd. Bl. 60, Z. 2. — Zst. Es fehlen Blr. am A. und zw. Bl. 6 u. 7, 12 u. 13, 13 u. 14, 22 u. 23, 23 u. 24, 60 u. 61, 78 u. 79, 82 u. 83, 83 u. 84, 85 u. 86, 86 u. 87, 88 u. 89, 98 u. 99, 99 u. 100, 111 u. 112, 117 u. 118, 144 u. 145, 146 u. 147, 169 u. 160. — Die Blr. sind anzuordnen: 1—3, 11—12, 4—10, 13, 14—160. — Manche Blr. geflickt. — Bur. Zwei von den vorderen Dekblrn. georgisch.

1. Bl. 1—3, 11—12, 4—10, 13, 14a: Einleitungen für Briefe an geistliche u. weltliche verschiedenen Ranges; Bl. 1a—2b, 3b, 11a, 13a b, 5b—7b: an Priester; Bl. 2b: an Diakone; Bl. 2b—3b: an weltliche im allgemeinen; Bl. 11a: an Könige; Bl. 11a b: an Fürsten; Bl. 11b—12a: an Kaufleute; Bl. 12a b: an Heerführer; Bl. 12b, 4a: an Fürstinnen; Bl. 4b—5b, 8a b: an Patriarchen, Bischöfe u. Vardapeten; Bl. 8b—11a: an Ordensgeistliche; Bl. 8a—8b: von dem Katholikos Arakbel, dem Stellvertreter des Katholikos Gregor XII. mit d. A. *'Ի սեր Ասաբել Կ-թ-դիկոսէ ամենայն Հայոց և պատրիարք Վաղարշայպատու. մեծապայծառ սուրբ անուոյ և ջմբանայ'* etc. — Das ganze Stück unvollständig wegen Bl.-Verlusts am A. der Hsch. und zw. Bl. 6 u. 7, 12 u. 13, 13 u. 14.

2. Bl. 14a—15b: Mustergedicht zum Lob der Vardapeten in 14 Strophen. Ü. *'Գովաս(ան)անք վարդապետաց'. A. 'Ի Հայրանն յէնն աջոյ և պատուաւորաց զեր քան ըզգոյ'* etc.

3. Bl. 15b—18a: Musterschreiben an Patriarchen u. einem daran anschliessenden Lobgedicht. Ü. *'Հ-յր-վ-տաց'. A. 'Ի սուրբ մեծասանէ (զրիբ գան-նն) և ի սրբին սպասարէ ի սեր (զրիբ գան-նն) ի զգիւնկալ ծերաց և յայլ միաբան եղբարաց Հայցէ զիր սիրոյ'* etc. *'Զի դու. չրէշտակ ես երկնային և աշխակերպ և լուսածին'* etc. (Bl. 16a—18a).

4. Bl. 18a—22a: Gedicht über d. Apostel Christi in alphabetischer Reihenfolge der Strophen von Arakhel von Siunikh. Ü. *'Ի Սիւնիայ սեր Ա-թ-է-յէ առ սուրբ առ-թ-է-լ-թն Թ-է-ռ-ի Ա-ռ-ն-շ-ոյ մերոյ'. A. Այգի անկեալ ես վաշխուց և*

ժողովարկի լուսասիրտ ք * արձատեսչալ ի գնացս ջուրց * զպատուք քո տաս միշտ ի ժամուց' etc.

5. Bl. 22b, 24a, 23a b: Drei Musterbriefe, von denen zwei unvollständig wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 22 u. 23, 23 u. 24. — Bl. 22b—24a: A. 'Ի հուսաստ և ի ներգնեալ ոգւոյ և ի կրկնամեո անձնէ ի (զրիբ զանունն) պիտակ անուամբ միայն եպիսկոպոսէ կամ վարդապետէ' etc.

6. Bl. 26a—33b: Dem Vdp. Vanakan Johannes von Tausch zugeschriebene Fragen u. Antworten über Verschiedenes. Ü. 'Հարցմունք շատաոտ վանական վարդապետի': A. 'Հարցում: Ան եմ Աստուծ Արքայանու, Իսահակ և Յակոբ: Պատասխան: Արքայամ վարդապետացու արքածոցո' etc. E. 'Պատասխան: Զորեքանկիւնի արդեւ աղիւստան, բայց արդեւ զոգ անոթ բերանս ի վայր':

7. Bl. 34a—36b: Fragen des Königs (Übersetzers?) Ardsan und die den Eznik von Koghb zugeschriebenen Antworten. Ü. 'Հարցումն Արձախայ թագաւորի և պատասխանիք Նզնակայ վարդապետի կողմ ջոյ': A. 'Զի՞նչ է կրօնաւորութեան կարգն: Պատասխան: Իսահակցու թիւ է ընդ Քրիստոսի' etc. Mas Agh VI 125 ff. 166 ff.

8. Bl. 37a—43a: a) 143 Rätsel u. Fabeln von Nerses Schnorhali, von denen 105 Rätsel wie *Schnorh* s. 560—584, jedoch in folgender Anordnung: 6, 37—39, 56, 47, 14, 2, 45, 93, 114, 17, 16, 4, 104, 71, 66, 80—81, 87, 84, 77, 7, 69, 82, 117, 26, 105, 115, 112, 34, 91, 3, 13, 42, 40, 86, 119, 90, 33, 46, 107, 87, 68, 120, 19, 89, 54, 52—53, 113, 74, 25, 27, 10, 15, 65, 55, 41, 43, 11, 70, 60, 102, 57, 79, 21, 103, 78, 63, 8, 51, 18, 75, 99, 98, 1, 109 bis 110, 5, 23, 76, 100, 22, 108, 116, 35, 74, 50, 72, 28, 111, 29, 59, 101, 30 bis 32, 36, 106, 118, 9, 64, 12, 61. Die übrigen 38, in der Ausgabe fehlenden Rätsel befinden sich Bl. 39a, Z. 7—9, Bl. 40a, Z. 3—5, 27— Bl. 40b, Z. 10, 24—25, Bl. 41a, Z. 14— Bl. 41b, Z. 4, 12—18, 20— Bl. 42a, Z. 6, 8—17, 22—26, Bl. 42b, Z. 2—14, 19—20. Die Lösungen der Rätsel sind am Rande verzeichnet. — b.) Bl. 42b—43a: Fabel und Gedankensplitter. Ae. 'Մտկեւ ասի. թէ ոմն կրօնաւոր ներգացեալ ի կարգէն գնաց յ~ (= յաշխարհ) ճնշանալ' etc.; 'Ի սերտքէնն ուսցուք զսէնն, ի քերթով թէնն՝ զգիտութեան' etc.; 'Իսկ ի~ (= բոս) Գրեգորիս ի մարդնն ոմանք ելաննն ի զատ սերտքէնն' etc. — c.) Bl. 43a: Über die fünf Arten des unschicklichen Gesangs. A. 'Գիտելի է, զի երգ երաժշտականայ է կերպիւ լինի անյարմար, և որ սոյնպէս երգէ ոչ խառնի ի զատ ճիշտակցոյ' etc.

9. Bl. 43a—b: Über die fünf Herrnfesttage, durch die sich d. armenische Kirche von den anderen Kirchen unterscheidet. Ü. 'Յեղգս ասուրց ճնգից զհետեւոյ

աւրանկանաց, զոր այլազգիք ջանալով ոչ կարեն բերել'. A. Արդ յաւերժ կաննից զհտեղ զ Ե առաքա զաստիկ, որ է. առջինն յդուրեւ Եղիարեթի և զերկուրդն աւետաց Առանձանին' etc.

10. Bl. 43b—54b: Geographie des Vdp. Vardan, wie *St Martin* II 406—452. In der Hsch. fehlt e. Abschnitt d. Ausgabe p. 444, Z. 20—446, Z. 4 'Յաղապ ժողովոցն Ե զոր մինգչերուն բռնկեաց'. Die Hsch. hat dagegen am E. einen Abschnitt mehr, Bl. 54b, Z. 5—15 'Զի Հնդուսան ~ ք (= աշխարհք) և քղաքք մեծամեծք կան' etc.

11. Bl. 54b—60a: *Eis iŷn iŷerugiŷan tŷŷn pŷalmon* des Athanasius von Alexandrien. Ü. 'Յաստիարանուրեւ մարգարէի մեկնութեան Աթանասի եււիւղաթի Աղէքանդրացոյ ասացեալ', sonst am Anfang genau, zum Schluss mit Abweichungen wie *Ս. Աթանասի Աղէքանդրեոյ Հայրապետի ճառք. թուղթք և բնօրհմաս|ա|յտ|թիւնք. Ի Վենետիկ* 1899, S. 615—632, Z. 6. Vgl. auch *Dsh* Nr. 47 *Ա* 15—, 159 *Ա* 1, 305, թ. 357, u. wo auch die Textausgaben des Originals verzeichnet sind.

12. Bl. 60a—b: Ein Abschnitt aus d. Kommentare zum *Horologium*, betreffend das beim Gottesdienst zu Anfang der Psalmenrezitation zu singende 'Ալէլուիա', u. andere den Gottesdienst betreffende Ausdrücke wie 'Յաղապս թիւն առննցուն' etc. und andere rituelle Erörterungen. Ü. 'Յղապս մեկնութեւ ալէլուիայ ասելոյն'. A. 'Պարս է զհտեղ ուսումնասիրաց և բանասիրաց անձանց, զի ը կանոն սուրբս առանձաջոր մարգարէին Դուրի և առջն կանոն է զորդայ է' etc. Unter anderem wird erwähnt, dass d. Vdp. (= վարժտուպետ) Համաթ Ռոջաննէս, der Weiber des Königs Aschot des Bagratiden, den 8 Kanones der Psalmen je einen Abschnitt (*գաւթայ*) aus den Propheten hinzugefügt habe.

13. Bl. 60b: Vierzeiliges Bruchstück aus einem wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 60 u. 61 nicht näher zu bestimmenden Werke. Ü. 'Այլուստ'. A. 'Յարկցն Ի ձայն հասուն: Հաս փոքր է քա զայլ կենդանին' etc.

14. Bl. 61a: Eine wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 60 u. 61 unvollständige chronologische Tabelle in fünf Spalten mit d. Zeitrechnung von Christus, Kaiser Augustus, Herodes, König Arschariw (!) von Persien und König Abgar von Armenien (!) an.

15. Bl. 62a—66b: Bruchstück aus der allgemeinen Geographie des Vdp. Melkhiseth, d. späteren Patriarchen von Konstantinopel, aus d. J. 1622, enthaltend e. erste, Europa betreffende Kapitel. Ü. 'Յղապ բոլոր հողեղենաց, Գլուխ Ա.'. A. '... (das erste Wort ausgelassen) լուսեղէն. բայց այժմ Առանջոյ կարողութեան... (Worte ausgelassen) հոգեղէն ~ իս (= աշխարհիս) խօսեմք.

գի լուսեղ]կնն ոչ կայ հնար. որ կատարելապէս միաս մեր պարզէ, բնուէն-ը կամ զգայուէն-ը բննէ' etc. Der Name des Verfassers und die Entstehungszeit seines Werkes werden erst Bl. 65b, Z. 13—15 erwähnt. Das Ende, wofür ursprüngl. die leeren Bl. 67—76 bestimmt waren, fehlt.

16. Bl. 67a—70b, 72a—73a: Verschiedene von jüngerer Hand herrührende u. als Schreibübungen zu bezeichnende Bruchstücke. a) Bl. 77a: Über bewegende und unbewegende Monatszeichen. Ü. 'Յաղագս շարժուն և անշարժուն կննդ-ն-կերպից'. A. 'Խոյն, խեցզեւոյնն, կշիւն' etc.; b) Bl. 67b—68b: Auszüge aus den Reden des Sokrates. A. 'Մեկրատէս սասց. ոչ գոյ հնար գ-բնել զչար ինչ ոչ իմանալի' etc.; c) Bl. 69a—70a: Über die Traurigkeit mit Hinweis auf verschiedene Philosophen wie Sokrates, Plato, Seneka, Hugo. Ü. 'Յաղագս սրտու-նեւ'. A. 'Տրամուխիւնն ըստ իմաստնոց և մուսուլմանի ինն' etc.; d) Bl. 70a—b: Über d. Barmherzigkeit. Ü. 'Յաղագս ողորմութեան'. A. 'Ողորմութիւնն ըստ սրբոյն Սղոստինոսի և ցաւակցութիւնն ինն սրտի վ-ան թշուառութեան ալոց' etc. Zum Schluss dieses Abschnitts befinden sich 'աւմիլի' genannte Geheimschriftzeichen; e) Bl. 72a—73a: Über die Enthaltensamkeit. Ü. 'Յաղագս ողջախոհու-թեան'. A. 'Ողջախոհութեանն ըստ Աբիստոսէլի և սանցաշարութիւնն խոյթից մարմնոյ վազաշուտութեան' etc.

17. Bl. 77a—88b, 90a—94b: Eine, wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 78 u. 79, 82 u. 83, 83 u. 84, 85 u. 86, 86 u. 87, 88 u. 89, unvollständige Sammlung zusammenhangsloser, durcheinander geworfener Stücke, Bruchstücke biblischer Apocryphen, Aufzählung derselben, Erklärung biblischer und sonstiger Eigennamen, Berichte über einige biblische und andere historische Personen, religiöse Erzählungen und Legenden, Tadel wegen Unbotmässigkeiten der Kirchenbesucher bei d. Gottesdienst, philosophische Fragen u. Antworten, Berichte über einige armenische Schriftsteller und ihrer Werke und hauptsächlich lexikalische Erklärung einer Anzahl echt armenischer u. entlehnter Wörter und einiger grammatischer, rhetorischer und musikalischer Begriffe.

18. Bl. 89a—b: Bruchstück theologischen Inhalts.

19. Bl. 96b: eine Anzahl von Geheimschriftzeichen mit Angabe ihrer Bedeutung daneben.

20. Bl. 97a: Bruchstück e. Abhandlung über d. Natur Christi.

21. Bl. 97b: Aufzählung der im 44. Psalm enthaltenen Lobpreisungen, die Person Christi betreffend. Ü. 'Վոյնստ և ժառոց Գլխոսի որ ի Խոյ ս-զ-սին'. A. 'Նախ վասն տեսուիւնն հասակի և գեղեցկութեան' etc.

22. Bl. 98a—99a: ein wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 98 u. 99 unvollständiges

Bruchstück eines Werkes über die Beweise, dass Gott ausserhalb d. Welt existiere frei von Makeln. Ü. *Ապացուցութիւն առջին յղղու արտակայութեան Աստուծոյ, նշանակեցեալ անուամբ զբնիցիւրն յանշնչէ պահասութեւն*. A. *Նախ այսպէս ասարկեմք. ոչ ոք բարի է զբնէրայ, որ է էականապէս առ.ա. այլ զբնիցեալն յանշնչէ պահասութեւն է բարի* etc. — Bl. 98a am unteren Rande befindet sich ein von dem obigen unabhängiger Satz: *Աշխարհս իդ զիրաս է. ժղն Բուշանք և Հնդկէք ունին*:

23. Bl. 100a—107a: Bruchstück philosophisch theologischen Inhalts, behandelnd die Frage nach der den Naturdingen innewohnenden Kraft, im Anschluss an Aristoteles, Johannes von Damaskus, Augustinus, Philon d. Hebräer, Hypokrates, Ptolomäus, Gregor von Nyssa, Ambrosius etc. A. fehlt wegen Bl-Verlusts zw. Bl. 99 u. 100. Das Stück beginnt m. den Worten: *Որք կրի անկուտար են, նախկինք են ին (= բոս) լինելութեան: Դիաստրութեան բնութեան է յարտակալին տեսկին ի ձեռն ծնըդեանն* etc. E. *և էլանեն ի նմանէ Գ (= որպէս) արհեստելք յարհեստարէն*:

24. Bl. 107b—108a: Antwort auf die Frage: Welche Bestandteile der menschlichen Natur hat Christus angenommen. A. *Զորպէի մասունս մարդկին բնութեան էաս Բանն Աստուծոյ: ին (= բոս) քոտեկ սեռի մասանց մարդկին բնութեան* etc.

25. Bl. 108a—b: Definition einiger philosophisch-theologischer Begriffe. A. *Շարժութիւնն է ներդարձութեան էակին ի զօրութեան. ին (= բոս) որում է ի զօրութեան* etc.

26. Bl. 109a—110a: Zwei Gebete zum Feste des Martyriums der hl. Agnes. Ae. *Մեղնեալ Աստուծոյ, որ բնորես զակարս ին (= աշխարհի) յամեն անելով զզգօրան, շնորհես, ամենագուժ Տէր, զի որք զեկրանուչայ Անգնէսի զկուտութեան* etc.; *Մեղնեալ քոյ Աստուծոյ, երկրպէտէլի, պաշտելի և երկնէտէլի, օշնիմ գրեց* etc.

27. Bl. 110a: Über d. Liebe von Thomas von Kempen. Ü. *Թուալի կեմբայայ յղղու սիրոյ*. A. *Սիրեցից զբեց ասուել ղան զիս և ոչ զիս եկել ոչ վան քո* etc.

28. Bl. 110b—111b: Über d. Natur Christi in durch Zeichen am Rande gekennzeichneten Abschnitten, mit Hinweisung auf Thomas von Aquina, Johannes von Damaskus, Cyrill etc. Ü. am Rande: *Վան բնութեան*. A. *Ոչ ամենք բնութեան մասնաւոր է անձն, եկել ոչ երկնայայտի յերեան և ինքեամբ* etc.

29. Bl. 112a—114a: Eine, wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 111 u. 112, unvollständige Sammlung zusammenhangloser Stücke, Erklärungen biblischer Stellen, Witze, Erzählungen, Sprüche, Rätsel, kurze, auf die nächsten Nachkommen von Adam u. Eva bezügliche Genealogie, lexikalische Erklärung einiger armenischer Wörter, Bericht darüber, dass Naghasch aus dem Dorfe Pori des Bezirkes Baghesch war (*պոռեցի*), Erfüllung des Wortes Christi Me. 13,2.

30. Bl. 114b—116b: Erzählung über den verkommenen Sohn eines Reichen und die Königstochter, die er nach der Lösung der von ihr ihm vorgelegten Rätsel heiratet. A. 'Այն սանուտըն, որ շատ ապրանք ունէր, և խնորեաց որդի և Ասորոսն եւ նմա և սուին յուսուին և ուսաւ և եղև գորեզ և ձիավար և արեցոց' etc. E. 'և էա զազջիկն'.

31. Bl. 116b: a) Zwei Amulette gegen Blutungen. Ü. 'Գիր արեան կոպի'. Ac. 'Աս յարեանն և գրեալ ի ճակասն' etc. 'Մծն մծն թիթիթակլի պարակլիայ կապի արեան ծոռոյիս Ասորոսն ալէն' etc. — b) Bericht über die ursprünglichen Namen von Sardanabal: 'Թ-գ-ւ-ր-ն Անթուրացոց նինուէի' etc. — c) Gedankensplitter: 'Ասորոսն, որ սանգծ գրեզ տանց ընդ, գրեզ չի կալիս արգարաց-ւցնիլ ասանց] ընդ' etc. — d) Erwähnung der vier Dinge, die Gott Adam am Sonnabend gegeben habe: 'Եւ շար-ն Ասորոսն Ազատայ զ իրս' etc.

32. Bl. 117a: Einleitung eines Briefes an einen Katholikos von Etschmiadsin: 'Մարք և ասորոսնարդոյ և ասորոսնամերձ և ասորոսնամար չորդ' etc.

33. Bl. 117b: Zwei Auszüge aus den Werken von Anania von Schirak. Ü. 'Անանիա Շիրակցոս արք-ւ-լ է'. a) Angabe d. Verszahlen d. Schriften d. Alten Testaments, wie *Dsh* Nr 30,8. — b) Hebräische Benennungen der Schriften des Alten Testaments. Ü. 'Անուանք գրոց չին կտակին երբ-յեցեցէն'. A. 'Ն-խ Մտէսի ծնընդոց ի գլխոց գրոց կոչի' etc. unvollständig wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 117 u. 118.

34. Bl. 118a—b: Deutung der zwölf Edelsteine des priesterlichen Schulterkleids (= *փակա*) des alten Bundes, kurzer Auszug aus der Schrift des Epiphanius von Cypren, *Mi* XLIII 294—304, 321—366. Vgl. zwei armen. Versionen *Bazm* XIV (1856) S. 46—49, dazu *Zfa Ph* I 103, eine georgische Bearbeitung in *Сборникъ матеріаловъ для описанія мѣстоустроія и племени Кавказа* XXIV 16 ff. A. 'Երկրասան ակունքն, որ կան, ի չին փակասն չին-ոցան, որինակ են նա-պետոց եւ բժն ցեղին' etc.

35. Bl. 118b—119b: Gedichte über angesehene Persönlichkeiten der alten Griechen und d. Bibel von Karapet von Moks. Unvollständig wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 118 u. 119. Ac. 'Արզ Համերոս է առ-լին, և ի կարգէս զինի նորին'

etc.; 'Գողթնի էլ զարմն Յուզային և քաջն Ասով լիտն Եփրեմին' etc.; 'Ազատ և Ախիլ Լեռով, Կոյնան' etc. Die Schlussverse beziehen sich auf d. Verfasser selbst.

36. Bl. 119b—120a: Aufzählung der von Plato u. Aristoteles festgestellten sieben guten Taten, die den Menschen vervollkommen. A. 'Ասց Պլատոն և Արիստոտել. Է կարգ են չի (= աշխարհի) և Է գրեթե են բարեհեռ, որ զմարդն կարելի է հեռ հասնին' etc.

37. 120a: Gedankensplitter. A. 'Իմաստն բանիս. միայն նման է ծառայ, որ ոչ ոսնի զպատու' etc.

38. Bl. 120a—b: 12 Gattungsbegriffe, die alle Eigenschaften Gottes in sich einschliessen nebst Ausführung in Beispielen. Ü. 'Մտածան անուանք Աստուծոյ այս են'. A. 'Էական, անձնական, անշահան' etc.

39. Bl. 121a: Lexikalische Erklärung einiger alt- und spätarmenischer Wörter u. Redensarten in volkstümlicher Sprache. A. 'Պարս է. մաշգուլ է. մուսասալու է. զասիլ է' etc. Zum Schluss zwei Zeilen in Geheimschriftzeichen nebst Übersetzung, wobei der Name des vermutlichen Verfassers Ջարար է vorkommt.

40. Bl. 122a: Vier in der Genealogie Christi im Ev. Matthäi enthaltenen Geheimnisse. A. 'Մտածես առաքանի ազգբանականն զինչ խորհուրդ ունի. մէկ՝ զի ցայցէ լի է մարդկութիւնն Քրիստոսի էք ճշմարտակե և ոչ առ այլ' etc.

41. Bl. 122b: Erklärung der aus dem Hebräischen entlehnten Wörter 'Սարասովի' und 'ալէլուիա'. A. 'Տեր Աստուծոյ Սարասովի ք (= ախրն) զօրութեանց ի Տ անուանցն Աստուծոյ' etc.

42. Bl. 122b: Darüber, dass das Brot u. der Wein des Messopfers nur im geistigen Sinne als Leib und Blut Christi aufzufassen sind. A. 'Պատարագին առ. Աղանիք զի զնուէրս զայս' etc.

43. Bl. 123a—129a: Ein, wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 122 u. 123, unvollständiges Stück über die Natur Christi im Anschluss an Klemens, Augustinus, Athanasius, Cyrill, Nerses Schnorhali, Nerses von Lambron, Dionysios etc.

44. Bl. 129b—130a: Über die Verwesung mit der daran anschließenden Schlussfolgerung, dass d. Leib Christi unverwest geblieben ist. Ü. am Rande: 'Կան ապահանեան'. A. 'Ապահանեան բանի՝ եղանակաւ առի և իմանի' etc.

45. Bl. 130a—b: Darüber, dass es ungeziemend sei, zum Beweise der wahrhaftigen Menschwerdung Christi Fragen nach seinen reinmenschlichen Bedürfnissen aufzuwerfen. A. 'Առ զինունն լի է հարկ է Քրիստոսի զարտաշտականն ունիլ' etc.

46. Bl. 130b—131a: Erklärung der den Psalmen 119 (120)—134 (135) beigegebenen Benennung „Stufenpsalmen“. Ü. *Ներք սասիճանաց՝* A. *Սմանք սանն, թէ երգք սասիճանաց կամ ելից ասին սակս ելանիւոյ և բարձր-ցուց-նելոյ զձայնս՝* etc.

47. Bl. 131a—132a: Erklärung zweier biblischer Stellen und zwar: a) *Թէ պէտ ննջիցեք ի մէջ վիճակաց, լինիցիք իբրև զփետուք աղանոյ արծաթապատ, որոյ թևք ի գոյն ոսկոյ՝*; b) *Ի գումարել փարին (= երկնաւորին) զթագարս ի վերոյ նորո, ձիւնխացին ի Սաղիմոն՝*.

48. Bl. 132a: Zwei Definitionen des Urstoffs. Ü. n. am Rande: *Սաճման նիւթոյ անջնոյ՝* Այլ սաճման՝. Ac. *Նիւթն անջին է գոյացութիւն՝* etc.; *Նիւթն է անջին ենթակայ իւր-քաճչւորոյ իրի՝* etc.

49. Bl. 132ab: Benennungen des Urstoffs nach d. Alten. Ü. *Այսօրիկ են անուանք նախկին նիւթոյն՝* A. *Կայօս, որ է մթութիւն՝* etc. Unter anderen werden auch Hesiod und Orpheus erwähnt.

50. Bl. 132b—133a: Einige zusammenhangslose Sätze philosophischen Inhalts. Ac. *Արեստաէլի առի՛ ելն և կրին ոչ են սոսկ բնութեանց, այլ անձանց՝, նոյնպէս կատարել է անբաժնելութիւն կատարել՝, չակասութիւն է ասորատութիւն և բացասութիւն նոյնոյ՝, Ախ, վան ոչ ի բարանելին է այսպիսի՝* etc.

51. Bl. 133a—b: Definition des Begriffs der Person mit einem daran anschließenden und auf die Frage nach der Person und Natur Christi bezüglichen Abschnitt. Ü. am Rande: *Սաճման անձին՝*. Ac. *Անձն է մի զէմ ծայրագոյն և կատարել՝* etc., *Նոյնարար մի անձն Քրիստոսի, բարգրել մի բնութիւն նորո՝* etc.

52. Bl. 134a—137b: Zwei Belobigungsschreiben, das erste an ein Kirchenoberhaupt d. Stadt Tabris von einem Geistlichen Namens Gregor, das zweite an einen höheren Geistlichen in Kilikien o. Angabe der Namen des Verfassers und des Adressats. Ac.: *Ի յանեղէն և ի գերագոյ(զ)էն, յամենարբ չբամանէն՝* etc., *Թատարան անպարկեւան գլխոյ և ի գերապայծա նշուղից նորին ճառ-գայից՝* etc.

53. Bl. 137b—140b: Einleitungen für Briefe an kirchliche Anstalten und höhere Persönlichkeiten, Geistliche sowohl wie Weltliche. A. *Ս. ի գերագոյնն բարգաւծել զճոսկելի և զաստաճեղոյս մենաստնոց՝* etc. Zum Schluss einige Geheimschriftzeichen mit der Angabe des Lautwerts derselben in armenischen Buchstaben.

54. Bl. 140b: Türkische Pflanzen-, Blumen- u. Fruchtamen nebst dem armenischen Ausdrücke *հիւժ*. A. 'Մնպուլ, մրգան' etc.

55. Bl. 141a—143b: Alphabetisches Gedicht vom Vdp. Karapet zur Belehrung der Kinder, *Ա.Ք.* Zum Schluss noch einige Strophen m. d. Abn. *Ի կարպետէ*. Ü. 'Կրպետի մեծի վրդպետի ասցիւ խրատ պիտանիս մեկնց բնդ յատանհիւս ասուք'. A. 'Ամենչի սկիզբն ես եմ, դուք լուսարուք զոր ինչ սրեմ. ով մանկունք իմ, զձեզ խրատեմ' etc.

56. Bl. 143—144a: Zwei Einleitungen f. Briefe in Vergleichen, die erste zur Belobigung eines Geistlichen, die zweite zum Tadel. Ae. 'Արեղակ բազմա-
հորով գիջւմեան շարաց ցամարեկցւցիչէ, բանկան բուսոց զարմանիչ' etc., 'Էշ թիկնաւոր և հաւ սմբակուոր, խաւարագնաց չգլխկան' etc.

57. Bl. 144b: 5 Rezepte gegen Zahn- und Brustschmerzen, durch Ameisen verursachtes Jucken, Halsverschleimung und Heiserkeit. Ae. 'Բոհկանի կաճն ատաման զեղ' etc., 'Չկաղնու մոխիրն ջրով խամնէ' etc., 'Մըմանրունի զեղ: Ջնպսուկի սպտորն շաղէ բացախով' etc., 'Չաղն և զմեղն խամնես և յանթից կեր' etc., 'Չլոր սպիլայն կտորէ և զեր ի թըջոց' etc.

58. Bl. 144b: Ein wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 144 u. 145 unvollständiges und inhaltlich näher nicht zu bestimmendes Gedicht. A. 'Ի յանպուղ խրանխտէս և յանսղարթի գոսեւ վայաէո' etc.

59. Bl. 145a—146b: Ein wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 144 u. 145 unvollständiger Brief eines zum geistlichen Beruf Vorbereiteten an ein Kirchenoberhaupt zwecks Erlangung der Priesterweihe.

60. Bl. 147a—152a, 153a—159b: Verschiedene Briefeinleitungen und Musterbriefe, darunter auch von Kloostervorstehern an das Volk gerichtete encykliche Schreiben. Der Anfang fehlt wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 146 u. 147.

61. Bl. 152b: Aus armenischen Buchstaben willkürlich zusammengesetzte Geheimschrift, teils mit Angabe des Lautwerts, und sonstige Geheimschriftzeichen. Mitten in den Zeilen befindet sich ein Scherz auf den, der diese Zeilen nicht entziffern kann.

62. Bl. 160a: Ein wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 159 u. 160 unvollständiges Gedicht von Abraham. A. fehlt. Die Abn. der von dem eigentlichen Gedicht unabhängigen Schlussverse bilden *Արբաւամէ*.

Die vorderen Deckbl. enthalten e. georgischen Text in Chutsuri, d. hinteren armen. Bruchstücke aus Lc. 21, 12—24 u. ein schwer lesbares Stück.

Ma XIII 98.

Bl. 195 (lr. 95a, 118b, 127b, 131b—135b, 139b, 184b, 185a, 194b) + v. 3. u. l. 1 Deckbl. — Gr. 15>10 (T. 9,8—12,6>6,8—7,5). — St. Pp. — Z. 19—21. — Schr. meist Krs., zuw. Krr. — Ebd. HmdEvL. — Schm. rote Ün. u. Abw., einfache Tiltzn. u. Rdvzn., Bl. 1b e. moderner Holzschnitt der Mutter Gottes mit dem Jesukinde aufgeklebt. — D. 1668 (s. Bl. 92b). — Schr. Արաշախ (s. Bl. 173a), Մարտիրոս (Bl. 92b), d. Name des letzteren von jüngerer Hand eingetragen. — Mmd. Bl. 92b, 144b, 172b.

1. Bl. 2a—90a: d. Definitionen David's des Unbesiegtten, wsnlt. wie Dav S. 120—216, d. Ü. des nicht numerierten Kap. am Schluss S. 215—216 ausführlicher; 'Լոց այստեղի և յաստիարանքս իմաստասիրութեան Դասի ևստեղի և անյաղթ փելիստփոսի բնոզէմ ասարկութեանն չորիցն Պիւհստի իմաստեղի և սահմանք և սրամատչութիւնք իմաստասիրութեան'.

2. Bl. 90a—92b: kleinere Stücke philosophischen Inhalts, a) Fragen u. Antworten, die Homonymen betreffend. A. 'Հարցումն Ըստ քանի՞ս յեղանակս լինի բաժանումն հոմանունաց; Պատասխանի: Կախ վերադրն բաժանումն բոս երկուց հանդիպի գրլ...' etc.; b) über die Einteilung der Homonyme. Ü. 'Յազազս բաժանման հոմանունաց բոս ժամանականումն և բոս ոչ ժամանականումն'. A. 'Սմանք բոս յեղոցութեան ոչպէ՛ յիշխով ոք զհայրն նովին անուամբ և զորդին անուններցէ...' etc.; c) über das Gemeinsame. Ü. 'Վանն հասարակի'. A. 'Հասարակ է անսրամատչի ոչպէ՛ ծառայ երկուց եղբարց ելով...' etc.; d) über das Gemeinsame. Ü. 'Բարձեայ յազազս հասարակի'. A. 'Հասարակ է, որ անբաժանի, ոչպէ՛ ծառայ եղբարց և է որ բաժանի ոչպէ՛ անոց...' etc.; e) über die Homonymie. Ü. 'Ստորոգութիւնք Արիստոտէլի'. A. 'Հոմանունութիւն լինի բոս երկուս յեղանակս, բոս սրամատչման և կամ բոս մտածութեան...' etc.

3. Bl. 92b: 'Դրեցու զիբքս ձեռամբ յոգնամեղ և ապիմատ Մարտիրոս եթ անուամբ քահնայի ի թվին ոճժէ'.

4. Bl. 93a: Aufzählung der aristotelischen Kategorien mit Angabe von Beispielen.

5. Bl. 93b: e. Zeichnung, schematische Darstellung der 4 Qualitäten Warm, Kalt, Feucht, Trocken und ihres Verhältnisses zueinander sowie zu den 4 sog. Elementen Feuer, Luft, Wasser, Erde.

6. Bl. 94a—b: 2 Gebete, a) gegen Dämonen, Zauberer und Häretiker. Ü. 'Աղօթք վան կասանաց սրևաց և կախարդաց և դանդաւորաց'. A. 'Մոռայ Աստուծոյ ինչպէս որ չզոր ապաւենն ծարաւիւրց, փրկիչ նեղելոց, որ

վ-ն մեր խոնարհեցար ի հայրական ծոցոյ...’ etc.; b) gegen üble Besprechungen. Ü. ‘Աղօթք երգման և պատանուքն-ն չար լեզուի’. A. ‘Հրամանք հրայրալ չրանն համայնէզ...’ etc.

7. Bl. 96a—117b, 119a—124a, 125a: altarmenische Grammatik von Simeon aus Dschulfa, wsnth. wie d. Ausg. Գիրք որ կուի գերականութիւն արարեալ և շարգրեցեալ ի Սիմէոնէ վարդապետէ Ջուլայեցոյ... Kpel. 1725, S. 15—129,²⁰ ‘Թող թէ’. Das E., S. 127,²⁰—228 der Ausg., fehlt.

8. Bl. 118a, 124b, 125b—127a: Lieder religiösen Inhalts, a) Bl. 118a: auf die Mutter Gottes in 6 Strophen, abwechselnd in einer armenischen und einer türkischen in armenischer Umschrift. Ü. ‘Տաղ Աստուծոմանի’. A. ‘Աստուծոման կոյս Մարիամ անասական’ etc. bzw. ‘Համայնն անն օրումս չալաք եալ վարդուս’ etc.; b) Bl. 124b: auf die Mutter Gottes, unvollständig, die Strophenanfänge = Աստուծոման... also wohl von einem gew. Arakhel. Ü. ‘Տաղ Աստուծոմանի’. A. ‘Աստուծոման մայր Մարիամ սրբուի սրբուի մայր և ծնող փրկչի’ etc.; c) Bl. 125b: auf die Auferstehung Christi. Ü. ‘Տաղ չալուսիւնն’. A. ‘Ի չափառ. գիշերին գանայք յերար ժողովին ի գերեզման անմային’ etc.; d) Bl. 126a: auf die Mutter Gottes als Fürsprecherin für die Sünder o. Ü., die Strophenanfänge = Չարքարի. A. ‘Չարածեալ մեղօք ելր’կիլի թշտալացեալ մարկոմով և գերի’ etc.; e) Bl. 126b: auf das Kreuz. Ü. ‘Տաղ խաչին ասու’. A. ‘Էս խաղ կայնգնէլի, կամիմ ի խաչ էլանիլ’ etc.; f) Bl. 126b—127a: auf das Kreuz. Ü. ‘Տաղ խաչի ասու’. A. ‘Ով իմ սիրակն սրբի, սիրտս իմ անյրեալ’ etc.; g) Bl. 127a: auf die Auferstehung Christi. Ü. ‘Տաղ յարութիւնն’. A. ‘Նստեալ կանայքն անմա; առ գերեզման անմային երևելով’ etc.

9. Bl. 128a: A. eines Gebets, 2 Zeilen.

10. Bl. 128b: 2 Rätsel in Versen, das zweite in türkischer Sprache, jedoch in armenischer Umschrift.

11. Bl. 129a—131a: Lieder religiösen Inhalts, a) Bl. 129a—b: Busslied. Ü. ‘Տաղ անպախարհութեանն’. A. ‘Մեղայ քեզ Գիւտս Աստուծ անասնէն յոյս ըզքիդ ունիմ’ etc.; b) Bl. 129b—130a: Klagegedet Mariae am Kreuze wie *Dsh* Nr. 157,³ u. 545,² է; c) Bl. 130a—131b: auf den Thron Gottes und die himmlischen Heerscharen von Gregor von Narek wie *Dsh* Nr. 537,⁴ u. 412,¹⁵ ճճք.

12. Bl. 131a: Bruchstück, nämlich Ü. u. 11 Z., der Geschichte des hl. Öls wie *Dsh* Nr. 257,¹ u., vollständig Ma XIII 94,⁸

13. Bl. 136a—138a: Rätsel von Nerses Schnorhali m. den Aufösungen am Rande, *Schnorh* S. 560 ff. լէ. բ. կը. ճի. դը. իւ. չը. իէ. ժ. ժ.

կե, կա, ծե, ճ, խթ, խա, խզ, չ, իբ, լ, կ, իէ, զե, ե, ճզ, ծզ, ծզ, զզ u. ausserdem 10 in der Ausg. nicht enthaltene.

14. Bl. 139a: Lied zweier Nachtigallen, 'Նրկու բըլպուլ պողին մէջն խօսէին, չայ, խօսէին, չայ...' etc.

15. Bl. 140a—158b: d. dem Moses von Chorene zugeschriebene Geographie, wsnth. wie *Mos* S. 585—616.

16. Bl. 158b—159a: Itinerar von Dvin nach verschiedenen anderen Orten, wsnth. wie *St. Martin*, II 395—397, am Schluss Berufung auf des Porphyrius Erklärungen zu Ptolemaeus' *Արմոնիա* u. auf Pappos von Alexandria. A. [Ա.]աւա կամիմ զլափ զորա չամատօսել մզոնխալաց սոնալփոթիմնօր օժանդակարար սասարթիկանեմ գիտութեան: Ի Դինայ մզոն մ. Ի կարնոյ քղ-ք' etc. E. '... յովկիանոս անթանթ' Ma XIII 73,¹ dann: Այսքոզ բնայ իննն գրաւորական վերձանել Ի Պորփիւրի ներգործութենէ և զհզգեղիոյ մզոնական գրամատիկոս ստոիցն և Ի բաղմալէս պատմութենէն Պապա Աղէքսանդրաց[ւ]ոյ ողջ լեր Ի սեր': Vgl. Ma XIII 74,²

17. Bl. 159a—170a: Vardan's Geographie o. Ü., wsnth. wie *St Martin* II 318—453.

18. Bl. 170a—173a: anonyme Beschreibung persischer u. indischer Städte, wsnth. wie *ZfaPh* I 195—198.

19. Bl. 173a: Mnd. des Schrbs.

20. Bl. 173b—174a: Frühlinglied. Ü. 'Տաղ գարնան սաս'. A. 'Գարուն եկեալ բըրուին այգին ծաղիկունք ամէն մին սեղ ափն...' etc., am E. Angabe eines Hymnus, 'Շուրկուն զի թաղ չիւտեալ երկնային'.

21. Bl. 174a—b: Frühlinglied auf die Nachtigall, die Strophenanfänge = Աստաղվ. Ü. 'Տաղ գարնան Ի վեր բլպուլի'. A. 'Անայ եկեալ կարուն բլպուլն է նստել վարդոյն' etc., am E. Angabe eines Hymnus, 'Շարական զկ խոստովանող Բէլօօօօօ Ի շճմարիտ [= ճճմարիտ]'.

22. Bl. 174b: die ersten 5 Strophen des Liedes auf Jerusalem vom Presbyter Jakob, *Dsh* Nr. 387,³ am E. Angabe eines Hymnus, 'Շուրկուն զի Տան ախոր յ Նրուսաղէ՛'.

23. Bl. 175a—185a, 186b—194b: eine Zusammenstellung aus verschiedenen Stücken der Dichtungen des Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 221,¹ dann 1 Z., die der Ausg. fehlt, S. 222,² dann 11 Z., d. der Ausg. fehlen, dann S. 160,^{19—20} u. 161,^{2—8}, 10,^{21—24}, 12,^{13—14,16}, 15,^{3—22}, 16,^{13—17,6}, 18,^{13—16}, 21—24, 20,^{3—24}, 22,^{5—20}, 23,^{15—26}, 24,^{9—16}, 25,^{7—18}, dann 2 Z. für S. 25,^{23—S. 26,⁸} dann S. 26,^{9—12}, 27,^{9—12}, 28,^{6—14}, 17—18, 21—29,⁴, 7—9^{35,23—36}, 14, 17—37,³, 39,^{7—8}, 11, 14—19, 41,^{15—22}, 24—25,

42,1-2. 5-8,15-16, 43,15-22, 44,25-45,16, 51,21-52,8. 9-18, dann 6 Z., die der Ausg. fehlen, dann S. 55,12-16. 25-56,1. 3. 5. 2. 11-16. 19-20. 22-21. 58,15-17, 59,1. 1-6. 9-12. 135,17-138,26, 140,7-18. 23-26, dann 12 Z. für S. 518, dann S. 519,1. 3. 5. 7. 9-24. 520,9-521,6, dann 7 Z., die in d. Ausg. fehlen, dann S. 137,22-24, 138,11-12, 139,12-20, 66,23-26, 139,1-12. 21-140.2. 19-22. 3-6. 25. 141,10. 13-143,12, 155,23-156,17, 157,8. 158, 21-22,19-20. 23-159,8.

24. Bl. 194b: Gebet gegen Kopf- und Zahnschmerzen wie *Dsh* Nr. 191,8 Bl. 62b.

25. Bl. 195: Gebet zur Austreibung des Teufels. Ü *'Ազօվք կրղման և պապ[ան] (թ) ձ[ու] ինչ լիզ[ու] բ'*. A. *'Արքմեցուցանեմ զքեզ սոռոնոյ և չարք զևք . . .'* etc.

Ma XIII 99.

Bl. 86 (lr. 86b) + v. u. h. je 2 Deckbl. — Gr. 19,5 > 12,5 (T. 15 > 9,5). — St. Pp. — Z. 23. — Schr. Bl. 1a-42a u. 84b-86a Rnd., sonst Krr. — Ebd. Pp.-Umschlag. — Schm. rt. Abst. Az. u. Ü, Bl. 1a Vogelinitiale, stümpferhaft. — D. 1620 (s. Bl. 86b). — O. Dachulfa (s. Bl. 85b). — Schrb. *Արխատկես* (s. Bl. 85b). — Mnd. Bl. 15b, 20b, 28b, 38b, 39b. — Nachr. Bl. 85a-86b. — Zst. Bl. 1 halb zerrissen, sonst gut.

1. Bl. 1a-15b: Predigt über Mt. 7,6 wie *Dsh* Nr. 313,16 q, *Fj* Nr. 12,12.

2. Bl. 15b-20b: Predigt über Ex. 20,12 wie *Dsh* Nr. 102,17.

3. Bl. 20b-28b: Predigt über Mt. 10,16 wie *Dsh* Nr. 147 q 1, *Fj* Nr. 12,14.

4. Bl. 29a-39a: Vision der hl. Gottesmutter wie *Թանգարան Հայկական Հին և Նոր գրքութեանց Բ*, Ven. 1898 S. 402-417. Vgl. die griech. Fragmente Tischendorf, *Apocalypses Apocryphae . . .*, Leipz. 1866 S. XXVII-XXX.

5. Bl. 39a-82b: Polemik gegen die Lehre der Mohammedaner in 15 Kap. — Ü. *'Դիպղեմ կորուսեալ ազգին այլազգիաց. որք են կարապետ նեղին և նոր Հեթանոսք Հերծուածովքն Արիօսի ևս. կերինժոսի'*. Bl. 39a-b: Inhaltsverzeichnis von 16 Kap., deren letztes fehlt, mit Vorbemerkung. — Bl. 40a-82b: die Polemik. A. *'Ա. Զի ցախ գառաչինն ուրանց զերբորդութեան անձանց որդես Սարէլ և ասին մի Ասորոն և սասրկեն նախ այսպէս իմէ ծայրազոյն պարզութեան . . .'* etc. *'Անեմք սո այս ըստ Արխատուլի լիէ որչեւ ջգջիկանն ու*

կարէ հայիլ ի լոյս արեգականն, աշտէ՛-՛ etc. E. '...դի ծանկեցէք զմուարթը|էնս նոց- և բան առ բան պատ-խ-նեցէք և մի յար|նեցէք: Այսքան առ այս՛. Vgl. Ma XIII 96,31.

6. Bl. 83a—b: über die Winde m. einer Zeichnung. Ü. 'Յաղակս զանա- զան հողմոց՛. A. 'Եսկ շորն ի ցբուս մանկիով յարտաքս հոսանէն՛ etc.

7. Bl. 84a—b: über die Verteilung der Stämme Israels in der Wüste Sinai, m. e. Zeichnung. Ü. 'Վասն բուհակելոյ ժողովրդան հարց՛. A. 'Որպէ- բնա- կէին բժն ցեղք բովր|ակ [= բովրնդակ, բովանդակ] սնցեալքն ի հանդէս.՛ etc.

8. Bl. 85a—b: Nachr.

Ma XIII 100.

Bl. 172 + v. 1 Dekbl. — Gr. 14,7>10 (T. 13>8,5). — St. Pp. — Z. 19. — Schr. Kr. — Ebd. Pppd. m. Stüb. — Mmd. Bl. 18b, 21b, 26a, 32a, 37b, 43a, 47a. — Zst. Ebd. lose, zw. Bl. 13 u. 14, 85 u. 86, 148 u. 149 fehlt ein Bl., sonst ziemlich gut.

1. Bl. 1a—8b: Verzeichnis von Festtagen.

2. Bl. 8b—13b: Predigt üb. d. Vertreibung Adams aus d. Paradiese u. d. Menschwerdung Christi, wie Ma XIII 96,30, jedoch o. E. wegen Blattverlusts.

3. Bl. 14a—18b: Bruchstück einer Predigt (A. fehlt wegen Bl.-Verlusts), wahrscheinlich üb. d. Gebet.

4. Bl. 18b—21b: Predigt üb. d. Glauben u. d. Taufe, 'Սկիզբն ամեն-ն բ-բեզորեաց հօսան է՛ etc.

5. Bl. 21b—26a: Fastenpredigt, 'նախահնամաւոյն ամեն-նի նախ ի դրախտին պատուիրեաց զմեզ զա-տուիրնս ն-բ-՛ etc.

6. Bl. 26a—32a: Predigt über Sünden, die keinen Gewinn bringen, 'Մրկերուք, երկերուք և զարհ-ւ-բ-ցէք և զ-զ-լ-վ սարսեցէք՛ etc.

7. Bl. 32a—37b: Predigt über die Beichte, 'Ահա սառ ձեզ ձայն փրկու- թեան, ք-բ-ց աւեակց՛ etc.

8. Bl. 37b—43a: Predigt üb. e. Verstorbenen von Ephraim dem Syrer, 'Այսպէս սակ երանելին Յոր՛ etc.

9. Bl. 43a—47a: Predigt über d. Hurercei, 'Սկիզբն մեզոց ի կն-ջէ եղև. և սակ յ-ու-ջ նւայ ճ-շ-կեաց ի պողո-յն՛ etc.

10. Bl. 47a—51b: Predigt über d. Verstorbenen von Ephraim dem Syrer wie Ma XIII 96,31, jedoch o. Ü.

11. Bl. 51b—52b: Fragen u. Antworten verschiedenen Inhalts, 'Հոց: Քանի՞ սուրբ կա ի զուրանին: Պատասխանի: Գիտուլ պարտ է, զի զուրանն ամենն ճճ սուրբ է' etc.
12. Bl. 52b—55a: Predigt üb. d. Auszug der Israeliten aus Ägypten, 'Հինգերորդ ամսոյ բանս ազգին Ռուսեղի. որ այնպես սքանչելուք եհան զհաս: Աղէպոսէ' etc.
13. Bl. 55a—56b: Predigt, 'Ա. սմանք յերանգեմ ասնն դոռն խաւոր չոսս այրի և զիւայ չոսն' etc.
14. Bl. 56b—57b: über den Weihrauch, 'Իսկ խոսնին որ ծխեմք յեկեղեցի, ունի բարամ խորհորդս, նախ զի չոր է' etc.
15. Bl. 58a—69a: Fragen u. Antworten, 'Քանի՞ են զորն աստիճանն: Պատասխանի: Է արար Աստուծո, զի նիւթն, չոգ. զժուր. զօգ և զչոսք. զզբխան' etc.
16. Bl. 69b—71a: üb. d. Reliquien Christi wie *Dsh* Nr. 398,1.
17. Bl. 71b: üb. Zeiteinteilungen, 'Ա. դրանել մանիք, զի տարին ունի ժր ամին' etc.
18. Bl. 71b—72b: Antworten an die Mohammedaner wie Ma XIII 96,1.
19. Bl. 73a—74b: Lied, 'Թորմոմ նշան քո սուրբ խաչին որպէս գայլակն երեւեցին' etc., unvollständig wegen Bl.-Verlustes.
20. Bl. 76a: E. einer Predigt.
21. Bl. 76a—b: Polemik gegen die, die behaupten, dass Petrus allein die Macht zu lösen u. zu binden erhalten habe, 'Զի յորմոմ եմուս Տէրն ի սուսնն Սիմոնի' etc.
22. Bl. 77b, 76a—b, 78a—b: Nschr. in Versen.
23. Bl. 79a—102a: Prophezeiungen des Philosophen Agathon, Jerusalem, Armenien u. die Ankunft des Antichrists betreffend, 'Արդ եհուուլ յետին դարին ըն ամին յանմոմ թագաւորեացէ մեծն կոստանդնուս չոր ազգէ' etc.
24. Bl. 102b—104a: Belehrung für Einsiedler u. Mönche, 'Որք կամիցեն Գրեւորի չեան և ողք լինել և ի մէջ շէն լսախարհի' etc.
25. Bl. 104a—120b: Fragen u. Antworten. A. 'Հոց: Քանի՞ իրաւք ազգն Փանկիւց արասոյց է ամենն ազգաց քրիստոնէկց' etc. Vgl. *Dsh* Nr. 398,2 p. Bl. 71 p.
26. Bl. 121a—123b: Fragen u. Antworten, *Dsh* Nr. 116,2.
27. Bl. 124a—138b: Geistliche u. nützliche Belehrung von Johannes von Enkars, *Dsh* Nr. 116,4. E. fehlt.

28. Bl. 139a—b: Lied, 'Բարձրեալ անժնին բնաւից լրւութիւն բաւական նւթիւն որեսա պարզութիւն' etc.
29. Bl. 140a—b: Lied, 'Սուքբն վարդապետ մերքն ընդրեալ Մեքորբ' etc.
30. Bl. 140b—141a: Lied, 'Բուճարտեկենդանին կրկնեա [ե]րգս յաւէմա կան, երգեմք գրանական' etc.
31. Bl. 141a—b: Lied, 'Աստուծոն ամենի անտանօր յայանի արդար երեկ օրինօք մարտին' etc.
32. Bl. 141b: Lied, 'Ի թեզ, Տէր, յուսամքք, ի քեզ միանամք' etc.
33. Bl. 142a—b: Gebet von Gregor von Narek, 'Աւետիս մեծ խորհրդոյ խորհրդ ծածկեալ մեզ յայանեցաւ աւետիս լոյս հայր ծագեալ' etc.
34. Bl. 142b—143b: Gebet, '[Ա]ւետիս քեզ տրամայր կոյս Մարիամ, տանօր բանին աւետիս, տուք Ազամայ' etc.
35. Bl. 143b—144b: Lied von Gregor von Narek, 'Աչքն ծովի ծով' etc., *Dsh* Nr. 32 p. 1.
36. Bl. 144b—145b: Lied, '[Ս]եաւ իմ գեղեցիկ դուստր Աւայի' etc., *Dsh* Nr. 99,3 q.
37. Bl. 145b—146b: Lied, '[Խ]աչն ի նախնուք երեւեցաւ' etc., *Dsh* Nr. 160,4 q.
38. Bl. 146b—148a: Lied, 'Սրդին երեւեցաւ սուր Կրկնքի լուսարդի կամար կապեալ էր' etc.
39. Bl. 148a—b: Lied, '[Ծ]րթուք գրեարթուք բանին բանաւոր ծիծառնի' etc.
40. Bl. 149a—163a: Fragen u. Antworten geistlichen Inhalts. A. fehlt.
41. Bl. 163a—172a: Belehrung für den Todesfall eines Bischofs, Priesters od. Ordensvorstehers. A. 'Անոյ քահանայի գոհարդարն և երթան ի տեղին, ուր գգրեղմանն, կամին աննի և անն սղմու...' etc.

Ma XIII 101.

Bl. 108 (lr. 1, 99b—101a, 107a—108b) + v. u. h. je 1 Dekbl. — Gr. 14,6 > 10 (T. 10 > 6,4). — St. Pp. — Z. 21. — Schr. Krr. — Ebd. Hlzd. m. Ldbz. — D. 1775 (s. Bl. 104b). — O. Konstantinopel (s. Bl. 104b). — *Schr.* Subdiakon Կարապետ խորշակեան (s. Bl. 104b). — Zst. alle Bl. mittelst eines Nagels durchbohrt, sonst ziemlich gut.

1. Bl. 2a—93b, 104b—106b: Rhetorik in 6 Büchern von Mechithar aus Sebastia, Bl. 2a: Ü. 'Համառօտ ճարտասանութիւն գիւքին սեբ. և վայե.

լուչ օրինակաւ: Շարագրեցիալ աշխատաբերութեան տեան Մխիթարայ Վարդապետի Սեկրատացոյ Աբրայնայր կոչեցելոյ... etc. Յամբի Տեան 1753 ի Վէնէ-տիկ...', Bl. 2b: e. Lobgedicht auf d. Werk, Bl. 3a—91a: d. eigentliche Rhetorik, Bl. 91b—92a: Tabellen, Bl. 92b—93b: c. Anhang 'Յազգս տարացուցի ճոխարանութեան'. Bl. 104b—106b: Kopie d. Bl. 92b—93b. Vgl. Ma XIII 79,2.

2. Bl. 94a—99a: Brief des Dionysius Areopagita an Timotheus über den Tod der Apostel Petrus u. Paulus, wosl. wie *PiAn* IV, S. 249—254. Vgl. d. syrische Version daselbst S. 241—249, d. lateinischen Übersetzungen der syrischen u. armen. Version S. 261—276.

3. Bl. 101b—104b: Gedicht über die Nichtigkeit des Lebens vom Vardapet Jacobus Theologus aus Konstantinopel aus d. J. 1740. Ü. 'Ոտուհաւոր ի վերայ ունայնութեան կենցազոյս, զոր շարագրեալ է գերմեծար պատրիարքն Կոստանդնուպոլսոյ Յակոբ Աստուծարան Վարդապետն ընթուարեալութեան արամազեանյ 1199'. A. 'Անցք սուտերի է փոք մարդոյ...' etc. E. 'ապաշխարանքն արդեւեակն բաւ արարունն է քաւչական'.

D. v. Deckbl. scheint e. Bruchstück aus einem encyclopedischen Schreiben eines Patriarchen zu sein, d. h. Deckbl. enthält den A. eines Briefes des georgischen Königs Heraklius II in armen. Sprache.

Ma XIII 102.

Bl. 197 (ir.: 15b, 22b, 23b, 27b, 29b, 31b—32b, 136a, 160a, 165a, 170b, 180b). — Gr. 15×9,5 (T. 12,3×7,3). — St. Pp. — Z. 14—28. — Schr. Krr. von verschiedener Hand. — Ebd. HndEvL. — Schm. Bl. 33a, 171a Vogelinitialen; Bl. 33a rote Az. — Mmd. Bl. 93a. — Zet. es fehlen Bl. sw. 161 u. 162, 195 u. 196; Bl. 1 zerfetzt. — Bm. Die Abn. u. Anfangsworte z. Teil ausgelassen. Bl. 33a zwei, Bl. 50b u. 156b je ein Stempel.

1. Bl. 1a—13b: Gebet in psalmartigen Versen. Ü. u. A. durch Wurmtisch verstümmelt. A. 'Որպէս զ Ազամ ի զր[ախան] գրկեցեր զ Նոյ ի... [unlesbar]... E. 'Իբրև զանուշաւտութիւն խնորոց, յոր չտտտի փեսայն երկնաւոր'.

2. Bl. 13b—14a: Ermahnung im Anschluss an Phil. 2,17. Ü. 'Գողտի խոստք զլիտտանէից'. A. 'Այլ թէպէտ և նուէրիմ ի վերայ պատրուգի պաշտաման շուտաց ձեռոց, խնդամ և ուրտի եմ: Չստաց թէ մեանիմ որպէս առ Տիմոթէոս զբէ' etc.

3. Bl. 14a—34b: Gebete. a) Bl. 14a—15a: von Gregor von Narek, wie

Nar W² S. 631—633, 29. — b) Bl. 16a—21a: A. 'Ամայնի արարիչ, որոց երկին և որ ոչ (ոչ) տեսնին, անբաժանելի Բան Հաւր, ծնունդ անճանախէ հուժեան նորա'. — c) Bl. 22a—23a: Auszug aus einer nicht näher zu bestimmenden Ritualvorschrift, bestehend aus Gebeten, die zum Teil nur angedeutet sind, einer Prädikation und den Angaben einiger Psalmen. — a) Bl. 22a: Gebet an den hl. Geist. A. 'Սփր Հոգոյն: Ի քէն սփր աւագանի աւն կոչեցաւ որդէզորութիւն Հօրն երկնաւորի' etc.; β) Bl. 22a—22b: e. d. h. Chrysostomos zugeschriebenes Gebet mit d. Bemerkung 'Ն. մտեալ ասացէ զաջօթս սրբոյն Յոշաննու. Ոսկէբերանին'. A. 'Տէր մի՛ պակասեցուցաներ զիս յախտնականաց քոց բարեպաշտ': γ) Bl. 23a: Praedikation 'Արհեստագր զՏէր Աստուծ Սալբն Տրան մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի' etc.; δ) Bl. 23a: Gebet. A. 'Ի ստեարի փառաց սրբութեան քո անուանոց'. Ausserdem noch A. Z. der je zwei nicht ausgeführten Gebete u. Psalmen. — d) Bl. 24a—27a: Gebet an Gott Vater. A. '[Տէր Աստուած] և արարիչ ամենն արարածոց, զոր ոչ երկիրս տանել չանգարտէ և ոչ երկինք' etc. — e) Bl. 28a—29a: Gebet an den Sohn Gottes. A. '[Տէր,] որ զնորս Ի զերջ խաչին և բարձիւր զմեզս աշխարհի, մեղուցիւղ ծառայս և ծանրաբեռնեալս յանցանօք' etc. — f) Bl. 30a—31a: An die Gottesgebärerin. A. '[Աստուած] թին Հաւր (!) և բարձուղ անխիճց և պարծանք աղիլի մարդկան, երկնային զաւրացն երանեալ և Ի Հոգեղինացս աբհարանեալ միջնորդ' etc. — g) Bl. 33a—34b: A. 'Յամուն Աստուծ շաւր և Որդոյ և Հոգոյն սրբոյն. աբհեալ է Աստուծ' etc.

4. Bl. 34b—50b: Theologisch-philosophische Fragen u. Antworten. A. 'Է զի՞նչ է: Աստուծ է: Հոգ. զի՞նչ է Աստուծ: Պարտաւ. Տէր է' etc.

5. Bl. 51a—74a: Fabeln und Erzählungen in teils durch Buchstaben teils durch horizontale Striche am Rand gekennzeichneten, ununterbrochen aufeinander folgenden Abschnitten, fast alle o. Ü. a) Bl. 51a—63b: Beschreibung der Tiere u. ihrer Eigenschaften, meistens m. e. Morallehre verknüpft, wie *VardFab* III, S. 131—172, Abschnitte Ա—Գ, Դ—Բ, ԼԲ², ԼԳ—ԾԵ, jedoch m. Ausfall sämtlicher Überschriften und oft mit ziemlicher Abweichung bei den Schlussteilen. Die Abschnitte d. Ausg. Ա, Բ, ԼԲ — ԿԳ, ԽԵ, Ծ, ԾԲ sind in d. Hschr. weder durch Buchstaben noch durch Striche am Rand gekennzeichnet, sondern vielmehr äusserlich m. d. vorangehenden Abschn. vereinigt. Zwischen den Abschn. ԿԳ u. Ծ d. Ausg. hat d. Hschr. einen Abschn. mehr: 'Է և էչ եղջուրաւոր' (s. Bl. 63a, Z. 22). Vgl. hierzu noch *Dsh* Nr. 29 U, 1—3 — Է u. teilweise Խ; *VardFab* I, S. 394—428 — b) Bl. 63b—72a: Fabeln u. Erzählungen von Vardan mit d. Ü.: 'Կրտսեք ստակաւոր թխելոց

արբրել վերգոյտաց եկեղեցւոյ վ-ն զ-ն-զ-ն գ-րծոց որ է շահք և պետանիք
այնոցեկ, որ սիրով ընթեանն՝ sonat wie VardFab II Մեթ-ՄԾԳ, ՄԼԳա,
ՄԾԴ-ՄԾԷ, ձԼԼա, ՄԾԸ, ձՁԳա, ՄԾԹ-ՄԿ, ՄԼԱա, ՄԿԱ-ՄԿԳ, ՄԸԴ-ՄԸԷ,
ՄԸԹ (s. Bl. 70a m. d. Ü. 'Վ-ն խրատոցայ սասջնորաց և գինքեան ու'), ՄՁԱ-
ՄՁԲ, ԺԸԳ (s. Bl. 71a m. d. Ü. 'Վ-ն գի իւր-ք-չ-ի-ք ոք չամբոս տայց է
ընդ իւրում գ-րծոյն'), ՄՁԳ (s. Bl. 71a, m. d. Ü.: 'Վ-ն ժրութեան և բ-ը-ը-ն-ն';
sehr abweichend von d. Ausg.), ՄՁԸ (s. Bl. 71b, m. d. Ü.; 'Վ-ն սոսջ-ո-գ-ց և
գլխ-ո-ց օգտու-ն-ն'), ՄՁԹ (s. Bl. 71b, m. d. Ü.; 'Յ-դ-գա կախարդու-ն-ն'),
jedoch meistens o. Ü. u. an Schlussteilen oft abweichend von d. Ausgabe.
Ausserdem noch ein in d. Ausg. fehlender Abschnitt Bl. 67b, Z. 2-18: A.
'Անի է պատմու-ն-ն-ն; թէ թ-գ-ո-ր ոմն գնայք զօրօքն զճ-ն-պ-ը-ն իւք և ետես
ք ս-ո-ր չարագարչչի չանգերձիւ' etc. — c) Bl. 72a-74a: Andre Fabeln u.
Erzählungen. Ü. 'Բանք ստ-կ-ւ-ւ-ր գեղջուկ բատով սոցել-լ է պատնչ ժամու'.
α) Bl. 72a, Z. 14-27: A. 'Աստուծայինն Ա-դ-մ-ն առէ, թէ արագութիւն արձուի է
և չորմոյ և երթաւ առ այն, որ ետ զնա' etc.; β) Bl. 72a, Z. 27-73a, Z. 15:
A. 'Ա. արգ աչա ց արք արուեստասրք ելին է մէջ շ-ի [= աշխարհի] և
կ-մեց-ն վրատախ-ւ-թե-ւ-ր յայտնել մ-ը-կ-ն զարու-խանս իւր-ն-ն; Մինն չա.
որէի' etc.; γ) Bl. 73a, Z. 15-26: A. 'Ա. այլ ոմն իմաստասէր սանձանեաց և
ստեղծ ցանկին ստ-ջի թ-գ-ո-րին և իշխանին. յ-թ-մ գնէին յամսն զտեմն
խտին, որ կոչի նանիք' etc.; δ) Bl. 73a, Z. 26-73b, Z. 14: A. 'Ջի իմաստասէր
մի կոչեաց ի ճաշ փասաւոր իշխան մի. և եկեալ բազմեցաւ փասօք ի մէջ
իշխանացն' etc., verschieden von VardFab II, S. 258, ՄԸԸ; ε) Bl. 73b, Z. 14-22:
A. 'Ա. ստէ իմաստասէրն. ՚ի՛ զ բարի թ-գ-ո-ր, ի սկզբանէ շ-ի [= աշխարհի]
սուգն և արտու-ն-ն-ն եղաւ բաժին մ-ը-կ-ն ազգի' etc.; ζ) Bl. 73b, Z. 22-74a, Z. 10:
A. 'Ա. այլ ոմն իմաստասէր ասաց թէ՛ ՚ի՛ մարգ, մի՛ գնեք չուք ընդ չանգերձի
քում, յ-թ-մ պահեո ի մէջ բուս [= երկուս] ստխակաց' etc.; η) Bl. 74a, Z. 11-1. Z.:
A. 'Ասաց ոմն իմաստասէր, թէ Արամազդ շինիաց զգժոխքն ի վեր-յ խոսովեալ
ծովուն այնացն' etc.

6. Bl. 75a-84b: Gedichte o. Ü. a) Bl. 75a-76b: Zwei Lobgedichte
von Nikolaus, das erste mit d. Abn. 'ի նիկողոսն խոճայ Գալիին' dem
Chodscha Pali gewidmet, d. Abn. des Zweiten = նիկողոս. Ae. 'ի յանարժան
և սնուխան, որ այր սնուն կոչի սնուն, ուսման գր-ցն եմ խիտ ունայն,
մտօք տկար. իմար 'ւ. անբան' etc., 'Նորոգողին Տե-նն Յլ-ո-ր փառք և պատիւ
անլուի, որ զարգարաց զքեզ ի մարմնի սխլ գեղեցիկ և ն-գեկի' etc. — b)
Bl. 76b-79a: Alphabetisches Lobgedicht auf einen Geistlichen, Ա-Բ. A. 'Աղբերկ
յորդասառ բրինալ յեղեմայ դեաց զանազան' etc. c) Bl. 79a-80a: e. einem im St

Jakobus-Kloster zu Jerusalem weilenden Nikolaus gewidmetes Gedicht von Pali m. d. Abn. *ի Պալէ առ Նիկողոսի*. A. *ի մերամած գարշապարի, եղբայր, գրեի բան կարօտի* etc. — d) Bl. 80a—84b: Zwei an den Erzbischof David gerichtete Lobgedichte, das erste in alphabetischer Reihenfolge von Ա—Ք. das zweite, dessen Fortsetzung ein Begleitschreiben in Prosa (von Bl. 83b, Z. 14 an) ist, von Վճր. Johannes, der wahrscheinlich auch der Verfasser des ersteren ist. Ae. *Ազնիւ մանկանդ սնորհակածին դասիբն լուսոյ Մօր Սիողոսին զըլիւիդ յօղեալ* etc. *Յինէն ընկալ սուղ սակաւ բան, ով բաղձալիդ ինձ պատուական* etc.

7. Bl. 84b—86b: Brief eines Diakons an seinen Klosterbruder in d. Fremde; der Schluss (von Bl. 86b, Z. 2 an) in Versen. A. *ի չընչէն և նուստէն, ի մեղսամած և յեղեանայ(յ)գործէ, ի հողոյ հաւատարոյ և ի կրկնամեռ սնձէ* etc.

8. Bl. 87a—88a: Lobgedicht auf einen Geistlichen mit einem Begleitschreiben (v. Bl. 87a, l. Z. an) in Prosa. Ae. *Կրեմ առ քեզ բան դավական, մեր աջաց լոյս և ցարեկամ* etc.; *ի մեղաւոր այր անսխն* շատ կարօտալ որջոյն և համբար սբութեան հոգեւոր օրդ [für հօրդ] տեր այր անուխ] քաղ բարուհապետից etc.

9. Bl. 88a: Einleitung zu Belobigungsschreiben an Bischöfe u. Vardapeten. Ü. *Գովութեան եպիսկոպոսի և վարդապետի*. A. *ի փառս Աստուծոյ և նարին որդրմութեանին գարդարեալ Չահրդ լուսոյ և ակն պատուական* etc.

10. Bl. 88a—89a: Allegorische Bezeichnung des himmlischen Heeres, der Erzväter, d. Gottesgebälerin, der Gerechten beim Endgericht u. einiger Berge als ewige Berge d. Segens, in 6 Abschnitten. Ü. *Աստուծոյ լեռնաց ժշտնջենաւորաց*. A. *Նախ ժշտնջենաւոր լեռնաց անուանին զոսկ հշտուկաց, որպէս սաէ մարդէն, Լեռնաց շուքլ են գնովւ*. [= *գնովալ*] etc.

11. Bl. 89a—90a: Segenssprüche an neuordinierte Geistliche und Danksagungen an bischöfliche Gönner. Ae. *Աստուծոյ Տէր Աստուծ զգահաւորոց [oder զգահաց] ը [= ըստ] քահաւորութեան Մեղիթեղեղի, ը [ըստ] Ազարեի* etc.; *Իբութեան, գասնողութեան քո առա պիկարսս և ի գովիղակս և գլխութեան ինամբս առ չքաւոր* etc.

12. Bl. 90b—92a: Belobigungsschreiben des Priesters Stephanos von Thochath an seinen Lehrer Erzbischof Petros m. einem Gedicht aus dem J. 1590, dessen Abn. = *Տէր Ստեփաննոս*. Ae. *ի շնչին և ի նուստէ, ի մեղսամած և ի յեղեթիպարծէ* etc., also fast wie § 7, sonst jedoch ganz verschieden von demselben. *Տեան փրկչին մերոյ Յեօսի միշտ աւրճութեան սնչոնի* etc. (s. Bl. 91b, Z. 8 ff).

13. Bl. 92a—95b: Gedichte. a) Bl. 92a—b: an einen Geliebten, wohl von

Nikolaus. A. 'Նստեալ է յանցս ճան-պարհի, վտակ է յատակս իջանի' etc. Abn. = Նիկողոս + չ. — b) Bl. 92b—93a: um Vergebung der Sünden. A. 'Բընդարար Աստուծոյ, լոյս ~ է [= աշխարհի], որ մարդոցար վանն անձնի' etc. — c) Bl. 93b—94a: zum Lob des Tirathu Sargis Tschelepı, von Nabapet. A. 'Ի նուստս յողոյ տարապելի և մեղսամած անկպէտ անձնի, մտօզ մուշեալ չես ~ է [= աշխարհի], Նահապետ անկուշտ կոչի' etc. — d) Bl. 94a—95b: zum Lob des Diakons Astuatsatur. Abn. = Աս Աստուածատուք սարկուսացն ե. A. 'Աստուածութեան տունն և տեղի, զուս և մարտիր է կրից մարմնի'. etc.

14. Bl. 95b—104b: Zwei encyclische Schreiben zur Ermahnung u. Segnung der Kirchengemeinde. a) Bl. 95b—99b: A. 'Ի գրեթեւոցն Տեան Աստուծոյ անձնակալէն, ի վերնականն պետականէն, ի յեսանձնեա Աստուծութենէն և ի յեղականն սրբակամ էութենէն' etc. — b) Bl. 99b—104b: Vom Vorsteher des Klosters Bardsrahajeahs surb Astuatsatur an die armenische Kirchengemeinde zu Jerusalem. A. 'Ի սուրբ և ի գերազուշակ ուխտէս և ի չրեշտակներանկ սուրբ մենատանէս, ի Բարձրահայեաց Սուրբ Աստուծածնին զբանէս' etc.

15. Bl. 104b—118b: Für Predigten bestimmte Ermahnungsworte u. Segensprüche, den am Rande erwähnten Gelegenheiten angepasst, anscheinend fast wie Dsh Nr. 263, 1 ք; vgl. auch Dsh Nr. 29, Ե, 1 —. A. '...[d. Anfangsworte ausgelassen] և ի կատարումն Բարգմանութեան աստջի արկեալ աւետարանանական ըմբիս, ըստ կարի և ոչ ըստ չափու չիւծեալ' etc. Darunter Bl. 110a—117b: eine zusammenhängende Predigt zum Feste des grossen Vardapet mit mehrfachen Segnungen: A. '[Ա]յսուհետև զլուսի և պսակ ըմբիս արատցուք իբր զԲարձրական կրիք զամեներջանիկ և զգերապատիւ սուրբ բարսուհանսպետն' etc. Bl. 117b—118b, Z. 1: in Versen. A. 'Նրբս երգեմք ձեզ արեւելեան, ձեզ և որդոց ձերոց և տան' etc.

16. Bl. 119a—125b: Ein Abschnitt aus der Erklärung des Horologiums und zwar die Erklärung des Gebetes des Frühgottesdienstes 'Օգնես մեզ, Տեք, օգնես մեզ Աստուած փրկիչ մեր' in Żkg II, S. 101 von Chosrov d. Grossen, d. Bischof v. Andsewathikh. S. Գիբք որ կոչի Մեկնութիւն Աղօթից արարեալ երանելոյն Սոսրովու. etc. (Mgtl 266) S. 132—146.

17. Bl. 126a—135b: 26 Einleitungen für Briefe an höhere geistliche Persönlichkeiten, zuweilen mit Erwähnung der Namen, ausserdem ein ganzer Brief. Ae. 'Պայժառ արուսեակ և լուսաւոր ակն տիեզերաց, չարածիլ իւսարի' etc.; 'Աստուծոյ ծագէ ի սիրտս ձեր և շնորհք իմաստութեան' etc.; 'Չօքաց վերնոց չամեմատեալ' etc.; 'Բանալի արքայութեան երկնից' etc.; 'Ով երջանիկ և մեծ պետապետ' etc.; 'Սրբազանիցն վեհադոյն և ասաքելոցն պարծանք' etc.; 'Ով

զուխ ամեն չի հաստացելոցն Քրիստոսի՝ etc.; 'Յանձարածաւալ ծովէն ծ(հ)ծեղով սպունկաւ՝ etc.; 'Բազմազիմի շնորհաց Հոգոյն օխարան՝ etc.; 'Վեհա հեղինակի և բարձրագոյն աշտիանակի՝ etc.; 'Բարբրուդիս բանին և ծոցածին որդոյն՝ etc.; 'Գերազանցեալ զտարքան զբնութիւն՝ etc.; 'Իբևեալ պսակ զանազան՝ etc.; 'Բուքաստան բարէգոյն անկեալ՝ etc.; 'Ի վերն-կէն զաստպետութիւնն զով-կ-լ՝ etc.; 'Ի մարմնի անձարմին երջանիկ կուսութիւն-ը՝ etc.; 'Ով վեհդ և պատուականդ ի զաս կրօնօտրացն՝ etc.; 'Տիպ տիրական շնորհաց հաղորդ՝ etc.; 'Կամ զառաջին հայրն Պօղոս կամ զերանելին Նազարիոս՝ etc.; 'Բոսրային արտաշիկեալ զունով՝ etc.; 'Այլ մշտալոյս և մշտապայծառ՝ etc.; 'Փառաց անեղին եղբ ժառանգորդ՝ etc.; 'Աստուծային չրեք բարկաւանեալ՝ etc.; 'Որչմարիտ Որդոյն Քրիստոսի ուս կենդանական՝ etc. (an d. Katholikos Sargis); 'Ամենիմաստ պարեոպ նեմացելոց՝ etc.; 'Ի վերուստ աստուծային շնորհացն ամենաստ պարզեօք պարտեալ՝ etc. (ein ganzer Brief an d. Katholikos Sargis).

18. Bl. 136b—156b: Äusserungen der Alten über die Unheiligkeit des Konzils von Chalkedon, laut Nachwort (s. Bl. 156b) aus dem Syrischen mit d. Hilfe des syrischen Priesters Ischauchan übersetzt vom Vdp. Vardan, in d. Überschrift aber Johannes dem Einsiedler, d. Schüler des Bischofs Petrus von Iberien zugeschrieben. Mit Ausnahme d. Ü. und A. wie *GTh* S. 510—525. Ü. 'Յովհաննու միակեցի, տեսողի, աշակերտի Պետրոսի եպիսկոպոսի Վերիացոց, կի՛նէ անօրէն և ամբարտաւան ժողովն Քաղկեդոնի ի բարկութիւնէն Աստուծոյ և ի թողլոյն ի ձեռաց եղև և ոչ ի Հոգոյն սրբոյ որպէս նիկիայն կոստանդնուպոլսին և Եփեսոսին: Եւ վկայ են այսմ եպիստակոսութիւնք սրբոցն, որ եղին յառաջ քան զժողովն և որ յետ այնորիկ՝ A. 'Այլ(ր)ս աղանդոյ սիկիլոյն նետալորիտս եղև, զոր պատմեաց մեզ հայրն մեր՝ etc. — Die Abschn. *Ե* u. *Կ*f d. Ausg. sind in d. Hschr. in je zwei Teile zerlegt *Խ* u. *Խ*ll dagegen zu einem Abschn. vereinigt; d. Abschnitt *Ը* aber fehlt gänzlich in d. Hschr. — Ausserdem enthält d. Hschr. Bl. 156b je eine Mitteilung über den Übersetzer und über eine Meinungsäusserung des Bischofs Petros von Iberien über die Unheiligkeit des Konzils von Chalkedon.

19. Bl. 157a—b: Über die Verfasser der Hymnen. Ü 'Վ-ն շարականացդ թէ ով որ է — սոցեալ և որում ժ-ման-կի՝ A. 'Զոր նախիմացն որ է Աստուծանին ծննդեանն ի ծնաւցաց իւրոց՝ etc. unvollständig und im Wortlaut verschieden von Ter-Mikaelian, Das armenische Hymnarium, Leipzig 1905, S. 71—72, 74—78, 80—83.

20. Bl. 158a—159a: Über d. Konzilien von Nicäa, Konstantinopel, Ephesus, Ancyra, Cäsarea, Neocäsarea, Gangra, Laodicea, Sardica und Theodosiopolis

(Karin). Ü. 'Յաղագս ժողովոյ'. A. 'Առաջին փեղեքական ժողովն է որ եղևն ի նիկիս ի ժամանակս արարածիսաէր թագաւորն կողանդիանոսի' etc.

21. Bl. 159b: Bruchstück aus d. Geographie von Vardan. Ü. 'Սակո զաւառոց'. A. 'Ի Կապպադովկիցւոց Կեսարիայ մինչև ց Պնտոսի ծոփն սսնն Առաջին Հայք' etc.

22. Bl. 160b—162b: Zwei Gedichte. a) Bl. 160b—161b: Lied auf ein mit Kreuz u. Altar beladenes Seeschiff, wie *Dsh* Nr. 160, *Թ*, 2 Bl. 208բ. — b) Bl. 161b—162b: Lied auf einen Fremden, von Mkrtitsch Naghasch, wie *Kost.Nagh* S. 35—36.

23. Bl. 163a—165a: Predigt darüber, dass das Beichten allein dem Christen nicht nutzt, sondern der Glaube u. die gänzliche Loslösung von der Sünde. Unvollständig wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 162 u. 163. A. fehlt. E. 'Եւ այս բաւական է վռն խոտովանուելն, զի գրեալ է Տուր իմաստնոյն պատճառս և իմաստնագոյն լիցի'.

24. Bl. 166a—169a: Geschichte des Balassan-Blumenöls [des heiligen Öls], türkisch. Ü. 'Պատմութիւն վռն պալատան եւրոյն'. A. 'Օլիբաննը խաչ անքիէ յամիզ պիզիմ Յէւրոյն թողուարի կոյտղան' etc.

25. Bl. 169a—196a: Fünf Predigten. Ae. Bl. 169a: 'Ել[ւ] ընդ արարածս պարզե ուրչնութիւնն ծանուցում լիցի ձեզ սիրելի և իսկապէս զաւակացոյ ժոր լուսոյ' etc.; Bl. 171a: 'Եւ արդ յիտ այսր անթաւ քոցր կոչմանս Արարչոյ և սորմութեան, զոր եղաք առաջի մեր' etc.; Bl. 181a: 'Ով քահանայք, ի պատուիրանս կոցեք, որ կարող լինէք կատարել զգործ քահանայութեան' etc.; Bl. 184a: 'Ով եղբարք իմ սիրելիք և քրտասաւեր ժողովորդք, լուարուք ինձ և ի միտ առէք զքարոզ և զպատուիրանս զայս' etc.; Bl. 191a—196a: Predigt über d. Gebet, von Gregor. Ü. 'Գարոզ վռն աղօթից, Գիրգոր ասացեալ'. A. 'Յայտիս առէ Տերն մեր Յէւրոյն Արթուս կոցեք և ամենն ժան յաղօմս արարէք' etc.

26. Bl. 196b: Lied auf d. Nachtigall u. Rose von Siukhas wie *Dsh* Nr. 156, 6. Խ. Bl. 61 a. Abn. = Ի Սուքի[ասէ]. Es fehlen also die drei letzten Strophen.

Ma XIII 103.

Bl. 269 (lr. 1b, 2a, 3b, 4a, 5b, 6a, 7b, 8a, 179b). — Gr. 19,5×14,5 (T. 14,2—8×9,5—11,2, Bl. 174—178 zwsp., je 15×5). — St. Pp. — Z. 23—29. — Schr. Kre. — Ebd. Hlzd. m. Ldbz. u. 2 (urspr. 3) Schn. — Schm. rote Ün., Abn. u. Azn., vereinzelte einf. Zrhn. u. Rdvzu. — D. 1664 (s. Bl. 250b). — O. Adana (s. Bl.

250b). — Schrb. *Գարրիկի* (s. Bl. 73a). — *Բս. Գարրիկի* (s. Bl. 263b). — *Մմմ.* Bl. 73a, 250b, 263b. — *Յտ.* Ebd. lose, es fehlen Bl. zw. Bl. 175 u. 176, zw. 181 u. 182, sonst ziemlich gut.

1. Bl. 1a: Bruchstück eines Gebets.
2. Bl. 2b: Gebet.
3. Bl. 2b—3a: Gebet.
4. Bl. 4b: Gebet.
5. Bl. 5a: Ermahnung zum Beten.
6. Bl. 6b—7a: Verzeichnis von 50 Predigten (s. Bl. 9a etc.).
7. Bl. 7b: Gebet.
8. Bl. 9a—13b: Prdgt. über Ps. 72,⁶ von Gregor. A. *Դիրք ապրանքայն քննանայն խոր են և անհաս ծածուկ* etc.
9. Bl. 13b—20b: Prdgt. über Ps. 36,¹⁰ A. *Վարդապետք սանն թէ երկիրս ոչ տայ պտուղ վան իրկին պահուի* etc.
10. Bl. 21a—25b: Prdgt. über d. Gastfreundschaft von Gregor, A. *Չառաքելական բանս երեք կերպիւ քննել պարտ է* etc.
11. Bl. 26a—32b: Prdgt. über Mt. 5,⁷ v. Gregor. A. *Տեսն մերոյ Յիսուսի զհրահանքս ի զհէմս տարբայի* etc.
12. Bl. 32b—45a: Prdgt. über Jes. 44,²² v. Gregor. A. *Չապրանքս զմարգարէի զբանս ի զորս զհէմս բաժանել արժան է* etc.
13. Bl. 45a—53b: Prdgt. über 5. Mos. 32,²² von Gregor. A. *Յայսմ բանէ զինչ ասիի է, նախ թէ քան պահուի* etc.
14. Bl. 53b—58b: Prdgt. über den Tag des Bösen von Gregor im Anschluss an d. Wort *Ոչ օգնեսցին ինչի յաւուր չարի այլ արդարութեան վրկէ ի մահւանէ* A. *Նախ տեսուք թէ քանի չար ասի է մարգին* etc.
15. Bl. 59a—73a: Prdgt. über Hiob 19,³¹ v. Gregor, A. *Ի վերայ այսմ բանի վեց իրս տեսանիլ է* etc.
16. Bl. 73b—78a: Rede über d. Leugner u. Verlästerer v. Ephraim d. Syrer, *Dsh* Nr. 260 *Բ* 5.
17. Bl. 78a—80b: Prdgt. über d. Wort *Առքեց զբան իւր և բժշկեց զնոս* v. Gregor. A. *Մեծ են գործք ապրանքայինք և չարալիքք զոր ոչ միտք խորհել կարեն* etc.
18. Bl. 81a—85b: Prdgt. über Mt. 13,³⁷, *Dsh* Nr. 313,¹⁰ *ԺԵ*.
19. Bl. 85b—90a: Prdgt. über den Antichrist im Anschluss an d. Wort Pauli *Յայսնեսցի մարդն անաբէնութեան որդին կորստեան* etc. A. *Տերն մեր յաւատարանին զգուշացոյց վան զալլտսեան նորինն* etc.

20. Bl. 90a—92b: Prdgt. über Lc. 10,30 ['Յայլ մէ . . .'], A. 'Ասնն իմաստուննքն թէ բ-րի է միաբանիլ չն [= ընդ] բարիսն ք-ն զսրոյնիլն' etc.

21. Bl. 93a—100b: Prdgt. über d. Wort 'Հայեաց ի քեզ զուցէ լինիցի բուն ծածուկ ի սրտի բուսմ'. A. 'Զոր օրէնարիբն Տերն մեր Քրիստոս զճրագ օրինացն հրամայէ' etc.

22. Bl. 100b—106b: über d. Messopfer zu Mt. 26,26. A. 'Վարդապետք ասնն թէ սէր պարտառ է' etc.

23. Bl. 106b—113a: Prdgt. über Märtyrer u. Georg den Heerführer zu Mt. 5,10. A. 'Զհանդէս զհրամանար և փառաւորեալ սրբոց զկայից' etc.

24. Bl. 113b—115b: Vorwort zu den Psalmen Davids von Epiphan von Cypern, 'Սաղմոսարանին սրբոյ Դաւթի . . . արարեալ ի սրբոյն Ավանասէ . . .', Kpel. 1801 S. 55—69, Bib 7 1—4, Bib³ S. 565—566.

25. Bl. 116a—b: Johannes v. Garni's Nschr. zu seinen Bemühungen zur Richtigstellung des arm. Psalmentextes, Dsh Nr. 32 p. 9.

26. Bl. 117a—123b: Bruchstück einer Prdgt. (A. fehlt), wohl über Hurerei und Geldgier.

27. Bl. 123b—127a: Prdgt. über Reue u. Busse. A. 'Եւ գիտելի է. զի սրտմութիւն բաժանի յս, ի հոգևոր և ի մ-բնութ-ր' etc.

28. Bl. 127a—131b: Prdgt. über den Zorn. A. 'Գիտելի է. զի սրտմութիւն և բարկութիւն երբեմն մեռն' etc.

29. Bl. 131b—134b: Prdgt. über den Verdross. A. 'Իմա, ով եղլայր, զի ձանձրութեան զեւն միայն չն առ-քինիսն պատեր-զմի' etc.

30. Bl. 134b—138,2a: Prdgt. über Eitelkeit zu Mt. 24,6—7. A. 'Մանկր, յեղբայր, զի նորափառն և սնափառն զն-զ-ն են' etc.

31. Bl. 138,2a—142b: Prdgt. über 1. Petr. 5,6. A. 'Բայց ն-ի գիտելի է. թէ չէր [= ընդէր] ք-ն զմ [= զամենայն] յետոյ եղ զայս մեղք' etc.

32. Bl. 142b—154b: Auslegung des Glaubensbekenntnisses von Nerses von Lambron wie Ma XIII 53,1.

33. Bl. 155a—159b: Prdgt. über d. Glauben. A. 'Ն-իս ի լուր լուելեաց, երկր-դ իմացմամբ' etc.

34. Bl. 159b—163a: Prdgt. über d. Priesterweihe. A. 'Նախ պ-րտ է գիտել զինչ է սամ-ն ք-ն-ն-յու-թեան' etc.

35. Bl. 163b—166b: Prdgt. über d. Wort 'Լուցոյ զլեզու. քո ի հարութեան և զբրթունքք քո մի խաւսեացն զննդութիւն'. A. 'Ասէ իմաստնաց-լն յԱստուծոյ Ս-ղ-մ-ն թէ մահ և կեանք ի ձեռն լեզուի' etc.

36. Bl. 166b—169b: Prdgt. über d. Verleumdung im Anschluss an d.

Wort. 'Մի բանասէք զմիմեանս եղբայրք որ բան'. A. 'Վարդապետք ասեմ թէ հոգևոր զող-ւթիւն ծանր է քան զմ-բմեռ-քն' etc.

37. Bl. 169b—173b: Prdgt. über Ostern im Anschluss an d. Wort 'Չասիկ մեր զհնաւ Քրիստոս'. A. 'Նրեւելի Օս [= երկիրս] որ լուսաւորէ զսա [= զաշխարհ] և Չերմալցուցանէ' etc.

38. Bl. 174a—178b: nützliche Belchrung v. Johannes von Ersnka, *Dsh* Nr. 116, 4. Vgl. Ma XIII 100, 27.

39. Bl. 179a: Segensgebet. A. 'Դրձեւ Նոյն ապր-ծային աբշնութեան' աբշնեացէ զձեզ' etc.

40. Bl. 180a: Gebet.

41. Bl. 180b: e. Gebet u. 2 Gedichte, letztere halb türkisch, halb armenisch.

42. Bl. 181a—b: Loblieder auf e. Diakon, Fürsten, Priester. Ae. 'Չարդունն զարմից և զարդ եկեղեց-յ' etc., 'մատանզ արութեան և շատուից աբշնութեան' etc., 'Արմատ բարի և ողկոյզ ջաղցրահամ' etc.

43. Bl. 182a—184b: Prdgt. über Lc. 1, 26 v. Gregor v. Tathew, *Dsh* Nr. 313, 16 4.

44. Bl. 184b—188a: Prd. üb. d. Fusswaschung zu Jh. 13, 5 v. demselben, 'Բազմազութ և մարդասէր է Աստուծ' etc.

45. Bl. 188a—193a: Prdgt. über Lc. 15, 11 v. Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 4, 7.

46. Bl. 193a—198b: Prdgt. über Lc. 16, 1 v. Gregor, *Dsh* Nr. 505, 35.

47. Bl. 198b—207a: Belehrung üb. d. Herrnfeste u. Lobrede von Gregor von Tathew. A. 'Ի տաւնս տարեկանաց մերոց և յաւուրս Նշանաւոր' etc.

48. Bl. 207a—208b: Prdgt. über d. 7. Tag des Begräbnisses von demselben, *Dsh* Nr. 29 7 10 7.

49. Bl. 208b—212b: Prdgt. über d. Bundeslade v. demselben. A. 'Ասէ ապր-ծայն [զ]իրն. եկաց Մովսէս ի լիտոն Սինայ' etc.

50. Bl. 213a—217b: Prdgt. über d. Verklärung zu Mt. 16, 28. A. 'Ամենաբարեկեան չայր ց' [= որպէս] որդի' etc. 'Ասաց առ լ քան զայս թէ զաւրց է որդէ մարց-յ' etc.

51. Bl. 218a—229b: Prdgt. über Ps. 2, 7 v. Gregor von Tathew, *Dsh* Nr. 505 1.

52. Bl. 230a—234a: Prdgt. über Lc. 2, 29 etc., v. Gregor. A. 'Գիտելի է, զի ծերն Սիէոն' etc.

53. Bl. 234a—237a: Prdgt. über Lc. 1, 76, *Dsh* Nr. 505 1 6.

54. Bl. 237b—239b: Prdgt. über Jon. 3,4. *Dsh* Nr. 313,6 f.

55. Bl. 239b—242b: Prdgt. über Lc. 18,12. A. 'Պատճառ պահեցաւ, 7 [= որպէս] սակ առաքել Բարսեղ, ի դրախտին օրհնագրեցաւ.' etc.

56. Bl. 243a—250b: Geographie vom Vardan, *StMartin* II 406—452.

57. Bl. 251a—259b: Prdgt. über Lc. 16,19 von Gregor. A. 'Զդասեալ աջ Բանին ի վեց դէմա Բանին, նախ վան առակի մեծասան' etc.

58. Bl. 259b—263b: Prdgt. von Gregor über 1. Kor. 11,28. A. 'Աստուաբ յաղազս զ ինն պիտոյից է ձեռնարկութիւնս մեր' etc.

59. Bl. 264a—269a: Prdgt. über d. Vardarar zu Spr. 3,9 v. Gregor. A. 'Տաբթ և սորոմութեան յերկուս. դէմա որպէ մի հասարակ' etc.

60. Bl. 269b: über d. Mondaufgang (5 Zeilen).

Ma XIII 104.

Lose Blätter.

Blatt 1.

Gr. 31×22,2. — St. Pgt. — Z. 23. — Schr. Unz.

Lc. 13,27—14,9.

Blatt 2.

Gr. 31×21. — St. Pgt. — Z. 22. — Schr. Unz.

a. Lc. 11,12—11,31. — b. Lc. 13,9—13,17.

Blatt 3.

Gr. 24×19. — St. Pp. — Z. 13. — Schr. Unz.

Apgsch. 2,41—2,42, Lc. 24,1—24,11.

Blatt 4.

Gr. 21×16. — St. Pp. — Z. 33. — Schr. Krr.

Bibelzitate.

Blatt 5—7.

Gr. 24,5×17,9. — St. Pp. — Z. 41. — Schr. Rad.

Bl. 5a b: Register zu Predigten. — Bl. 6a—7b: Bruchstück einer Abhandlung über die Menschwerdung Christi.

Blatt 8.

Gr. 31,5×20,6. — St. Pp. — Z. 37. — Schr. Rad. — Bs. *Ղաղար*.

Aus einem Martyrologium. E. d. Geschichte des hl. Theophanos und seiner Frau, der hl. Pausemnas (*Jaism U 225*) u. A. d. Geschichte des hl. Kyriakos und seiner Schwester, der hl. Paraskeue (Urbath) (*Jaism U 257*).

Blatt 9.

Gr. 15,5×10,5. — St. Pp. — Z. 13. — Schr. Rnd.

Jh. 5,1–5,7.

Blatt 10.

Gr. 15,5×9,5. — St. Pp. — Z. 22. — Schr. Krs.

Philosophische Erörterungen.

Blatt 11.

Gr. 10,2×7,1. — St. Pp. — Z. 15. — Schr. Rad.

Ps. 66,5–66,14, 70,9–70,24.

Blatt 12.

Gr. 10×7,1. — St. Pp. — Schr. Krs.

Tabellen zur Angabe der Tage und Stunden nach römischer und türkischer Benennung beim Beginn des ersten Mondviertels. Unvollständig.

Anhang.

Ma XIII 5a.

Bl. 258 (lr. 46a, 48a, 86b, 87a, 102b, 103a, 191a) + v. 4 Dckbl. — Gr. 20,5×15 (T. zwsp., je 13,3×9,6). — St. Pp., d. Dckblr. Pgt. — Z. 21. — Schr. Rnd., d. Dckbl. georgisch (chutsuri). — Ebd. Hlzd. m. Ldbz., Vdkl. u. Schn. — Schm. mtlf. Rdvzn., Zbn., rote Abn., 48b, 103b u. 192b Vollbilder, 49a, 104a u. 193a Ttivzn. — Zst. A. fehlt; d. Blr. zum Teil lose im Ebd., sonst ziemlich gut.

Die vier Evangelien von Mt. 12,¹⁹ *ჟგჟგჟგ* an m. Praefationes u. Inhaltsverzeichnissen, Parallelstellen am unteren Rd., links vom T. Angabe der ammonianischen Sektionen.

Die Abschn. über d. Himmelfahrt Christi am E. von Mc. (*Bib* 682) fehlt, d. Geschichte der Ehebrecherin befindet sich nicht am E. von Jh., wie im Druck (s. *Bib* 723), sondern zw. Kp. 7 u. 8 der jetzigen Einteilung.

D. Dckblr. enthalten einen georgischen T. in Chutsuri.

Ma XIII 33a.

Bl. 241 (dr. 1a—2a). — Gr. 19,5×13 (T. zwsp., je 13×9). — St. Pp. — Z. 20. — Schr. Rnd. — Ebd. HmdEvl. — Schm. rote Un. u. Abn., Bl. 3a untf. Ttl., Rdvz. u. mehrere Zs. in rot u. grün. — Schrb. *S&P Paus hfd* (s. Bl. 60b). — D. nach 1672 (s. Bl. 240b). — Nshr. Bl. 60b u. 240a—241b. — Zst. zw. Bl. 2 u. 3 sowie 26 u. 27 fehlt je ein Bl., manche lose im Ebd., sonst ziemlich gut.

Ritual.

1. Bl. 2b: Inhaltsverzeichnis zum Ritual. E. fehlt.

2. Bl. 3a—26b: Vorschrift für d. Vollziehung d. Kindertaufe o. E. wegen

Bl.-Verlusts.

3. Bl. 27a—32a: Vorschrift für d. Segnung des Verlobungsringes.

4. Bl. 32a—39a: Vorschrift für d. Segnung d. Hochzeitskleider.

5. Bl. 39a—44b: Vorschrift für d. eigentliche Trauung.

6. Bl. 44b—53b: Vorschrift für d. Kranzaufsetzung.

7. Bl. 53b—54a: Vorschrift für d. Kranzabnahme.

8. Bl. 54a—62a: Vorschrift für die Segnung des Salzes für die Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfertiere.

9. Bl. 62a—68b: Vorschrift für e. Requiem.

10. Bl. 68b—72b: Vorschrift für d. Erteilung des Abendmahls.

11. Bl. 73a—90b: Vorschrift für d. Begräbnis eines Laien.

12. Bl. 90b—97a: Vorschrift für d. zweiten Tag des Laienbegräbnisses.

13. Bl. 97a—108b: Vorschrift für d. Begräbnis eines Kindes.

14. Bl. 109a—112a: Vorschrift für den zweiten Tag e. Kinderbegräbnisses.

15. Bl. 112a—119a: Totenlieder, a) Bl. 112a—116b: d. Lied des Vdp. Manuel wie *Dsh* Nr. 133 *u* 2, *Fi* Nr. 5,¹⁴, b) Bl. 116b—119a: d. anonyme Totenklage wie *Dsh* Nr. 148 *ß* 1 *µ*, *Fi* 5,¹⁵.

16. Bl. 119a—122a: Totenelegie von Mkrtsich Naghasch, *Na* 9—12.

17. Bl. 123a—126b: Vorschrift für den siebenten Tag d. Laienbegräbnisses.

18. Bl. 126b—129b: Vorschrift für den siebenten Tag des Kinderbegräbnisses.

19. Bl. 129b—151a: Vorschrift für d. Segnung des Wassers durch Eintauchen des Kreuzes.

20. Bl. 151a—152a: Vorschrift für d. Segnung neuer Kirchenbücher.

21. Bl. 152a—170b: Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Januar.

22. Bl. 170b—187b: Vorschrift für d. Lossprechung der Büsser.
 23. Bl. 187b—194a: Predigt über d. göttliche Gebot (*Քարոզ պատուիրանի*).
 24. Bl. 194a—212b: Vorschrift für die Fusswaschung am Gründonnerstage von Ephraim d. Syrer. Vgl. Ma XIII 28,38.
 25. Bl. 212b—221b: Vorschrift für die Reinigung e. entweihten Kirche.
 26. Bl. 221b—223a: Vorschrift für die Segnung e. neuen Kirchentür.
 27. Bl. 223a—225a: Vorschrift für die Weihe e. Kirchenglocke bzw. eines demselben Zweck dienenden Klopfers.
 28. Bl. 225a—226a: Vorschrift für d. Segnung von Altardecken, Vorhängen und dergl.
 29. Bl. 226a—b: Vorschrift für die Segnung des Weihrauchs.
 30. Bl. 226b—227b: Vorschrift für d. Segnung des Kelchs und Deckels.
 31. Bl. 227b—228a: Gebet um Regen in d. Zeit d. Dürre.
 32. Bl. 228a—230b: Vorschrift für d. Segnung d. Samenkörner, des Getreides auf d. Tenne u. der Kelter.
 33. Bl. 230b—231a: Gebet zur Entsühnung dessen, der unwissentlich unreine Speisen gegessen hat.
 34. Bl. 231a—234a: Vorschrift für die dritte Verheiratung.
 35. Bl. 234a—239b: Vorschrift für d. Segnung d. Taufbeckens.

Ma XIII 45a.

Bl. 76 (lr. 1b, 2, 3, 65b—76b) † v. u. h. 1 Dekbl. — Gr. 21×16 (T. 16×12). — St. Pp. — Z. 28. — Schr. moderne Krr. — Ebd. Pp. m. Ldbz. — Schm. roter Tt. — D. 1826. — O. Insel Sewan. — Schrb. vermutlich d. Verf., Vdp. *Ջարիա* aus Tiflis. — Zst. gut.

Predigtbuch, verfasst bzw. zusammengestellt vom Vdp. Zacharias aus Tiflis. Tt. *Քարոզ գիրք է Ջարիա վ-բապտիստ Տիֆլիսիցւոյ արարեալ. Եփրեմայ (!) 'ի 26 մայիսի 1826 ամի է Սևան կղզւոյ'.*

Ma XIII 79a.

Bl. 69 (lr. 69a). — Gr. 21×16,5 (T. ungef. 18×14). — St. Pp. — Z. 20—35. — Schr. moderne Krr. — D. 1823. — Schrb. Bs. *Ղազար Տէր Խաչատրեան Դաւիթեանց*. — Zst. der einzelnen Lagen gut, das Ganze, da ein Ebd. fehlt, jedoch nur lose zusammenhängend.

Grammatische und philosophische Erklärungen mit Beispielen, anscheinend zum eigenen Gebrauch des Schrbrs., wohl eine Art Kollegheft. Bl. 13a: *չարագրեցաւ այս 1823 ամի ի նոյեմ. 24. ի Լազարոյ Տէր նաչապահեւէ Դաւիթեանց.*

Ma XIII 103a.

Bl. 70 (Jr. 1, 13, 17b, 18a, 24a, 28b, 36b, 39b, 40a, 41a, 54b, 65b, 67a, 68a, 69a, 70a). — Gr. 19>12,5 (T. 16—17>10,6—11, teils 1, teils zwesp.). — St. Pp. — Z. 21—29. — Schr. Krr. — Ebd. Pp. m. Ldbz. u. Vdkl. — Schr. Սիմէոն Տէր Ծովեթեան aus Tiflis (vgl. d. Mmd). — Mmd. 15b, 16a, 17a, 29b, 30ab, 31ab.

Sammelhandschrift.

1. Bl. 2a—b: Betrachtungen über die Nichtigkeit alles Irdischen u. d. Glück des Glaubens u. christlichen Lebens. A. 'Որք ը [= ըստ] մարմնոյ պանծային յ-զմի-ն-կ-ւ-ն-ի-ր ի յալովս մրցմունս սատանիլիս բազմավիշա բըրնա-բարսւնի-ր տիրեցին այնցեկ' etc.

2. Bl. 3a—5a: Prdgt. über Mc. 5, 32. A. der eigentl. Prdgt. 'Որպե՛ս ամե-ն-ն-ք սո-ւ-ւ-լ սիրէ զնոր շինուածս իւր և կախոյճ զնոր ծնե-լ զորդիս' etc.

3. Bl. 5b—8a: zusammenhanglose Zitate aus d. hl. Schrift u. den Werken berühmter Schriftsteller wie Augustinus, Chrysostomus, Plato, Plutarch, Ptolemaeus, Basilius, Aristoteles, Bernhardus etc.

4. Bl. 8b—10b: 5 Lieder. Ae. 'Թէ զլան յուսով չամբարսւնեալ կայցես յանձին' etc., 'Էն երանեալ շնորհեց զվնս մեզ զեր-փ-ո' etc., 'Զգոյն պ-տկե-րացն երկնեայնացեղ և զ-ն-զ-ն' etc., 'Ծորժ-մ մտացդ աչք կամես զվերինն խոկալ' etc.

5. Bl. 10b: 4 Anekdoten. Ae. 'Գորտէս փիլիսոփ-յն գրե-լ ետ զերստ լծ-դ-ւ-րի միոյ' etc., 'Ասաց ոմն ի սրբ-ց չարցն թէ կրծնուսք որ զփորձ աննս' etc., 'Աւրբն Կեպր(մ)իանոս սաէ՛ փորձունիւն է յանախ զանձն' etc., 'Ատ թէ Կեպրեան փիլիսոփ-յն ունէր զմի սնօթ խցի ստ ի ըմպել զլուր' etc.

6. Bl. 11a: Warnung vor Gefräßigkeit, Gier u. Eitelkeit. A 'Թէպե՛ր գրեալ էին թշնամին բնունեալ մերոյ ամենակարն ս-տ-ն-ոյ' etc.

7. Bl. 11b: Zitate aus Sirach, Ambrosius, Gregor.

8. Bl. 12a—b: 2 Briefmuster. Ae. Տե-նդ ֆրան [= arab., pers., türk. فران] ա-ռ-ւ-ծ-ը-ն վ-ը-դ-պե-տի և -ը-հ-ա-պ-ան-ե-ր ջ-ը-ն-ն-ի-կ և-լ-ի-պ-ո-տի' etc. 'Հո-գե-ր սիրելւոյ իմոյ պ-ր-ն Ֆլանիզ' etc.

9. Bl. 14a: Lied auf den gekreuzigten Heiland u. eine vierzeilige Strophe

auf die Armen. Ae. 'Գերեզմանից ժոյ համբարման' etc., 'Թէ և աղքատն ի խրճիթի իւր անընչուսութեամբ ամբնայ' etc.

10. Bl. 14b—16a: verschiedene Briefmuster.

11. Bl. 16b—17a: Gedichte auf Christus, d. Abn. = Աբրահամ ծառայ. A. 'Աստուծամբն աջոյց որբոյ հրեշտական' etc.

12. Bl. 18b—23b: Prdgt. zum Fest des Protomartyrs Stephanos von Vdp. Stephanos v. Eudokia. Ü. 'Բարոզ յուսոյ ստեղծ սրբոյն Ստեփաննոսի նախաժողովն հուսոյն ի մի ի Ստեփաննոս լիաշնորհ վարդապետէ Աղղիկացոյ.' A. 'Չի համանուամբ ճոխացաւ սուրբն Ստեփաննոս' etc.

13. Bl. 24b—28a: Prdgt. über Jesu Grablegung u. Auferstehung. Ü. 'Բարոզ յողորմ լիազմանն Բրիտոսի և փոռուս յարուսեանն.' A. 'Աստուծան Ստեփաննոսն ի մարգարէս յԱսայի վան հանդիսաւոր լիազմանն Բրիտոսի ստէ' etc.

14. Bl. 29a—32a: Briefmuster.

15. Bl. 32b—42a: Lieder. a) Bl. 32b: auf die Geburt Christi. Ü. 'Տաղ ծննդանն Բրիտոսի Աստուծոյ մերոյ.' A. 'Նրկիւք հրեշից իմացարարէք' etc.,

b) Bl. 33a: wie Dsh Nr. 412,5 f., laut Ü. ('Տաղ Պղտատրի') von Balthasar,

c) Bl. 33a: A. 'Ի ննջմանէդ արքայկան, զարթիք նազելի իմ զարթիք' etc.,

d) Bl. 33b: A. 'Փրկաւէդ մահուան ժոյ ըզգիտ, որ անկեւ զնիմ յանկողնոս' etc.,

e) Bl. 33b: A. 'Փեղ, յով փեսայդ եկեղեցոյ, երգեսք հոգւով աշխուխայ' etc.,

f) Bl. 34a: wie Dsh Nr. 412,10 5q, g) Bl. 34b: A. 'Մեկ ազնուս սերուն կայ ի գրլխն գիշերնէ յերազմ' etc.,

h) Bl. 34b: A. 'Վարանելով վարանելով մուրք զհեղբիմ աւագ' etc.,

i) Bl. 35a: wie Dsh Nr. 412,5 f., k) Bl. 35b: von Balthasar. Ü. 'Պղտատրի.' A. 'Հէրիք, որբաս, գոչես, լաս և հասոչես' etc.,

l) Bl. 36a: wie Dsh Nr. 412,10 4f, m) Bl. 37a: Ü. 'Տաղ ազնուս և գեղեցիկ.' A. 'Յասուր մուտ որ էք, մեզ նոր կիւրսակի' etc.,

n) Bl. 37b: auf die Mutter Gottes. Ü. 'Տաղ Աստուծամանի.' A. 'Միքմաս որ իմ, ազանի իմ, գեղեցիկ իմ, սիրելի' etc.,

o) Bl. 38a: auf d. Freude. Ü. 'Տաղ ուրախութեան քաղցրաձայն.' A. 'Ի սէր սիրոյց ցանկացելոյս, նազելի սէր իմ, նազելի' etc.,

p) Bl. 38b: A. 'Կանգակամէմ ի սէր ժոյ' etc.,

q) Bl. 39a: A. 'Կեր զէս հոգոյ ժոյ կեցութեան' etc.,

r) Bl. 40b: 2 Lieder auf d. Auferstehung. Ae. 'Ի գերեզման յարուցելոյն անմահին' etc.,

u. 'Յարեաւ Աստուծոյն հրեշտակ' etc.,

s) Bl. 41b: zunächst 'Արք կուսուցիք բանի. միայն զլիբրնս ի ծով անկանէին, ոյր փոխանակ ծով լիւնացել խղճոյս վերստ անկանէին', dann e. Zwiesengesang zw. der Rose und e. Vöglein. A. 'Վարթ զեղեցիկ տեսք քաղցրիկ խիտ անուշիկ նազելի' etc.,

t) Bl. 42a: A. 'Սէրն սրբոց է բամ խորհուրդ' etc.

16. Bl. 42b—49a: Predigten über die Parabel vom Säemann, a) Bl.

42b—45a: über Mt. 13,37. Ü. 'Գորգ յայլմէ վան որոմանց և սերմանց, Հնձոց և կտոր-ծի ի բանն, որ ասէ՝ Տէր, Ո՞չ սերմն բարի սերմանեցեր յազարակին քուստ, այդ ուստի՞ ունեցի զորումն[ն]'. A. 'Հարցանեն իմաստունք թէ՛ շարն և բարին ուստի՞ է. ոմանք ասացին թէ յԱորո՞նչ է, այլ ճշմարիտ վորգպիտք ասայցին' etc., b) Bl. 45b—47a: über Mt. 13,38. A. Արդ՝ ասացին. Տէ՛ր, կամո՞ս զի երթեսցուք քաղեսցուք և զորումն ի բաց խնացուք . . . . ' etc. Գիտելի է. զի գ՛ կերպիւ. ոչ է Հնձոց Աորո՞նչ զորումն ի բաց խնի՛' etc., c) Bl. 47b—49a: über Mt. 13,30. A. Ատէ աւետարանն. Փողէք մինչև օր Հնձոցն. զի ասացից ցհնձօղան. Փողեցէք զորումն և կապեցէք խրձուհս առ ի այրել. Գիտելի է՛ զի երկու ազգ է Հուհնձ՛' etc.

17. Bl. 49b—50a: Lied. A. 'Ելէ սոքօք զարդարիս, մորդ՝ կտորի-լ ճանաչիս' etc.

18. Bl. 50b—54a: Zitate aus Werken von Philosophen und Kirchenvätern.

19. Bl. 66a—b, 67b, 68b, 69b, 70b: Lieder, a) Bl. 66a: auf d. Auferstehung von Simon Petros aus Tiflis, An. = ՚ Սիմէ. Ü. 'Տաղ յարուհեաւ ի զոյն յարմարձևովին ոգի-լ ի Սիմոն Պետրոսէ Քրիստոսիցեոյ'. A. 'Ի սօճի սոր յարուհեաւ' etc., b) Bl. 66b: A. 'Նկ, սիրելի. ի պարտէզ քո երկնս որեալ ծաղկամբ' etc., c) Bl. 66b: wie Dsh Nr. 412,8 ծր, d) Bl. 67b: wie Dsh Nr. 493,3 ա, e) Bl. 67b: A. 'Ո՛վ, Համապիւս սէք եռապիծ անպատճառ' etc., f) Bl. 68b: A. 'Արեօք ուր կամ յորում տեղի մեկուսացեալ' etc., g) Bl. 68b: A. 'Որք սուելովքն Աորո՞նչ ոչ բաւականանան' etc., h) Bl. 69b: auf die Engel. Ü. 'Ի վերոյ Հրեշտակոց'. A. 'Տաւիղք էին բախճան եղեալք' etc., i) Bl. 69b: A. 'Տըպիկ աշա սարածաման' etc., k) Bl. 70b: A. 'Անկիրթ մանկուհք անհոտ ծաղկունք' etc.

Abkürzungen.

I

(Vgl. Vorbemerkung 1).

- AbMch* = Աբէլ Միխիմարեանց, Պատմութիւն ժողովոց Հայաստանեայց եկեղեցւոյ
Հանդերձ կանոնադրութեամբ ի պետ ժողովաւորաց, Vagharschapat 1874.
- Agham* = Պետրոս Բերդուճեան Աղամարեանց, Աղբիւր բացեալ, Etschmiadsin 1845.
- AnBoll* = Analecta Bollandiana, Brüssel.
- Ar* = Արարատ (Ամապիր), Vagharschapat 1868 ff.
- Assem* = Jos. Sim. Assemanus, Bibliotheca orientalis clementino-vaticana, Rom
1719—1728.
- Balg* = Balgy, Historia doctrinae catholicae inter Armenos, Wien 1878.
- Bazm* = Բազմապէս (Ամսաթիւրթիւ), Venedig 1843 ff.
- Bib* = Աստուածաշունչ մատեն հին և նոր կտակարանաց . . . , յաշխատասիրու-
թենէ Հ. Յով. Զօհրապեան վարդապետի . . . Venedig 1805.
- Bib²* = Գիրք աստուածաշունչի հին և նոր կտակարանաց . . . Venedig 1860.
- Brock* = C. Brockelmann, Geschichte der arabischen Litteratur, Weimar 1898.
- Chrys* = Յովհաննու Ոսկերեանի Կոստանդնուպոլսի եպիսկոպոսապետի մեկնութիւն
թղթոցն Պաղոսի, Venedig 1862.
- ChrysHom* = Յովհաննու Ոսկերեանի Կոստանդնուպոլսի եպիսկոպոսի ճառք,
Venedig 1861.
- Cyr* = Երանեկոյն Կիրղի Երուսաղեմայ Հայրապետի կողմէ ընծայութեան,
Wien 1832.
- Dav* = Դավի Անյաղժ փիլիսոփայի մատենադրութիւնք և թուղթ Գիտայ
կամուսնական առ Դաւիթ, Venedig 1833.
- Dsh* = Յակ. Տաշեան, Կուցակ Հայերէն ձեռագրաց մատենադարանին Միխիմարեանց
12*

- ի Վիննա. Jac. Dashian, Catalog der armenischen Handschriften in der Mechitharisten-Bibliothek zu Wien. Wien 1895 (*Մայր ցուցակ հայերէն ձեռագրաց հրատարակելու ի Մխիթարեան միայնութենէ, հատոր Ա, գիրք Բ*. Haupt-Katalog der armenischen Handschriften, herausgegeben von der Wiener Mechitharisten-Congregation, Band I, Buch II).
- Dschasch* = Ճաշոց գիրք . . . . Venedig 1686.
- DshUs* = Յակ. Տաշեան, Ռուսաձայնութիւնք Սոյն-Վայխիմենայ վարոց Աղեքսանդրի. Wien 1892 (*Աղգային Մատենադարան Ե*).
- El* = Սրբոյ Հօրն մերոյ Սղիշէի վարդապետի մատենագրութիւնք. Venedig 1859.
- Ephr* = Սրբոյն Եփրեմի մատենագրութիւնք. Venedig 1836.
- Ff* = Ֆ. Ն. Ֆինկ, Յուցակ Տփիսեցի Արքար Յովհաննիսեանի հայերէն ձեռագրերի. F. N. Finck, Katalog der armenischen Handschriften des Herru Abgar Joannissiany zu Tiflis. Leipzig u. Marburg 1903.
- GAst* = Գիրք ստտիճան տալոյ զգրաց և սարկուպաց և քահանայից և գաւազան տալոյ վարդապետաց. Konstantinopel 1752.
- GTh* = Գիրք լիզիոց, մատենագրութիւն նախնաց. Tiflis 1901.
- Hand* = Հանդէս ամսօրեայ. Wien 1887 ff.
- HhDyr* = (Գարեգին Ջարդհանյեան), Հայկական հին զգրութեան պատմութիւն (Ի-մի գար) բարձրագոյն զգրոցաց համար. Venedig 1897.
- HV* = Գիրք որ կոչի Հարանց վարք . . . . Konstantinopel 1721.
- HVV* = Վարք որոց հարանց և բազմազգրութիւնք նոցին . . . Venedig 1855.
- Igr* = Մեկնութիւն սրբոյ աւետարանին որ քառ Վուկասու, արարեալ սուրբ վարդապետին Խչնատիսի . . . Konstantinopel 1824.
- Juism* = Ճառ սրբոց վկայիցն Ճշմարտին Առաւծոյ. ազգաց և ազանց հանդոց բրիտանէից, որոց բազումք կատարեցան ի Քրիստոս, և զրեցին զանունս ի գերս որ կոչի Յայմատուր . . . Konstantinopel 1706.
- Juism*² = Յայմատուրք քառ կարգի ընտրելագոյն Յայմատուրաց Տէր Իսրայէլի . . Konstantinopel 1834.
- Kal* = Գրիգորիս Գալիմբարեան, Յուցակ հայերէն ձեռագրաց արքունի մատենադարանին ի Մինխէն. Gregoris Kalenkiar, Catalog der armenischen Handschriften in der K. Hof- und Staatsbibliothek zu München. Wien 1892 (*Մայր ցուցակ etc.* — vgl. *Dsh* — հատոր Բ, տետր Ա, Band II, Heft I).
- Kan* = Ստեփան Կանայեանց, Յուցակ հայերէն ձեռագրերի Թիֆլիզի Ներսիսեան հոգևոր զգրանոցի. Stephan Kanajeanz, Katalog der armenischen Handschriften des armenischen Nersisean-Seminars zu Tiflis. Tiflis 1893.

- Kar* = N. Karamianz, Verzeichnis der armenischen Handschriften der Königl. Bibliothek zu Berlin. Berlin 1888.
- Karen* = Մայր Յուցակ ձեռագիր մասենից գրադարանի սրբոյ ամսոյն էջմիածնի, տաղարեալ . . . ծախուք ի Կարնոյ գաղմական Յակոբայ վարժապետի Յարենանց . . . Tiflis 1863.
- KirM* = Պատմութիւն Հայոց արարեալ Կիրակոսի վարդապետի Փանձակեցոյ, ի ըստ բնծայեաց Ոսկան Տէր-Գեորգեան Յովհաննիսեանց Երևանեցի. Moskau 1858.
- KirV* = Կիրակոս վարդապետի Փանձակեցոյ Համատու պատմութիւն ի սրբոյն Գրիգորէ ցաւուր իւր լուսարանեալ. Venedig 1865.
- KiSokr* = Սոկրատայ պատմութիւն եկեղեցական և վարք սրբոյն Սեղրեստորու. Աշխատարու թեմայք Մեղրոյ վ. Տէր Մովսէսեան. Vagharschat 1897.
- Kost* = Կարապետ Կոստանեանց, նոր ժողովածու Ա-Գ. Tiflis 1892. 1892. 1896. Vagharschat 1903.
- KostNagh* = Մկրտիչ Նազար և իւր տաղերք. Յաւելուած միջնադարեան տաղերք զարիպութեան վերայ. Կ. Կոստանեանց. Vagharschat 1898.
- KostThk* = Կար. Կոստանեան, Թղկաբացի Յովհաննէս և իւր տաղերք. Tiflis 1892.
- Lamb* = Սրբոյն Ներսիսի Լամբրոսեցոյ խորհրդածութիւնք ի կարգս եկեղեցոյ և մկնութիւն խորհրդոյ պատարապին. Venedig 1847.
- Langl.Mich* = Chronique de Michel-le-Grand, patriarche des Syriens Jacobites, traduite pour la première fois sur la version arménienne du prêtre Ischók par Viktor Langlois. Venedig 1868.
- Ma* = H. Марръ, Списокъ рукописей Севастскаго монастыря. ն. Մատ, Յուցակ Համատու ձեռագրաց վանուց Սեանայ. Moskau 1892.
- Mai* = Angelo Mai, Scriptorum veterum nova collectio e vaticanis codicibus edita. Rom 1825—1838.
- Mand* = Տեսնոն Յովհաննու Մանդակունեոյ Հայոց Հայրապետի Ճառք. Venedig 1860.
- MasAgh* = Մասեաց Աղաւնի և ծիածան Հայաստանեայց, Հագեասանեօրեայ Հանդէս ազգային կենցաղոցու և քաղաքական գիտելեաց. Feodosia 1855—1865.
- Mascht* = Մաշտոց յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնքն ազգիս ըստ սահմանադրութեան սուրբ եկեղեցոյ Հայոց². Etschmiadsin 1894.
- Mascht Dsern* = Մաշտոց ձեռնագրութեան կղերիկոսաց, սարկաւազաց և քահանայից և որհնութեան արեղայից և տալոյ դպաստան մասնաւոր և ծայրագոյն իշխանութեան վարդապետաց. Vagharschat 1876.
- Mi* = Patrologiae cursus completus accurante I. P. Migne, ser. graec. Paris 1857—1860, 1862—1866.

- Mich* 1870 = *Տեան Միխայէլի պատրիարքի Ասորոց ժամանակագրութիւն*. Jerusalem 1870.
- Mich* 1871 = *ժամանակագրութիւն Տեան Միխայէլի ասորոյ պատրիարքի հաննալի հնագոյն գրչադրէ*. Jerusalem 1871.
- MichChab* = *Chronique de Michel le Syrien, patriarche jacobite d'Antioche* (1166—1199), éditée pour la première fois et traduite en français par J. B. Chabot. Paris 1899.
- Mos* = *Սրբոյ Հօրն մերոյ Մովսէսի Խորենացոյ մատենագրութիւնք*³. Venedig 1865.
- MosKagh* = *Մովսէսի Կաղանկատուացոյ պատմութիւն Աղուանից աշխարհին*. Moskau 1860.
- MosKagh P* = *Պատմութիւն Աղվանից արարեալ Մովսէսի Կաղանկատուացոյ: Ի լոյս բննայեալ հանդերձ ծանօթութեամբք Կ. . . Շահնագարեան. . .* Paris 1860.
- Midr* = [*Փարեզին Զարգհանլեան*]. *Մատենադարան Հայկական Թարգմանութեանց նախնեաց (Իար ԴժԳ)*. Venedig 1889.
- Mtgr* = [*Փարեզին Զարգհանլեան*]. *Հայկական մատենագրութիւն*. Venedig 1883.
- Na* = *KostNagh*.
- Nar* = *Գրիգորի նարեկայ վանից վանականի ողբերգութիւնն*. Venedig 1893.
- NarGeb* = *Դիրք աղօթից սրբոյն Գրիգորի նարեկացոյ հոգեկիր հոնտորի. . .* Konstantinopel 1774 (bzw. 1782, 1802.)
- NarK* = *Մեկնութիւն երգոց երգոյն Սողոմոնի յորինեալ ի Ս. Գրիգորի նարեկացոյ. . .* Venedig 1789.
- NarW* = *Գրիգորի նարեկայ վանից վանականի մատենագրութիւնք*. Venedig 1827.
- NarW²* = *Սրբոյ Հօրն մերոյ Գրիգորի նարեկայ վանից վանականի մատենագրութիւնք*. Venedig 1840.
- Nem* = *Նեմեսիոսի փիլիսոփայի ճմնացոյ յաղագս բնութեան մարդոյ*. Venedig 1889.
- Pi* = I. B. Pitra, *Juris ecclesiastici Graecorum historiae et monumenta*. Rom 1864—1868.
- PiAn* = I. B. Pitra, *Analecta sacra specilegio Solesmensi parata*. Paris 1876—1891.
- PiSpec* = I. B. Pitra, *Specilegium Solesmeuse complectens SS. Patrum scriptorumque eccles. anecdota hactenus opera*. Paris 1852—1858.
- Sach* = Ed. Sachau, *Verzeichniss der syrischen Handschriften der Königl. Bibliothek zu Berlin*. Berlin 1899.
- SamAn* = *Սամուէլի քահանայի Անեցոյ հաւաքմունք ի գրոց պատմագրաց յաղագս զիտի ժամանակաց անցելոց մինչև ի ներկայս ծայրաքաղ արարեալ Յասալա*

- բանով, Համեմատութեամբ, յաւելուածներով և ծանօթութիւններով Արշակ Տէր-Միքիլեանի. Vagharschapat 1893.
- Sarg = Մեկնութիւն եօթանց թղթաց կաթողիկեայց արարեալ երանելոյն Սարգսի Հնորհալից վարդապետի. Konstantinopol 1826.
- Schar = Շարական հոգևոր երգոց սուրբ և ուղղափառ եկեղեցւոյս Հայաստանեայց յօրինեալ. . . Etschmiadsin 1861.
- Schm = Heilige Reden des Johannes Mandakuni . . . Aus d. Armen. übers. u. m. Einl. u. Anm. vers. v. Joh. Michael Schmid. Regensburg 1871.
- SchnNam = Տեառն ներսեի Շնորհալոյ Հայոց կաթողիկոսի նամականի. Venedig 1838.
- SchnOp = Sancti Nersetis Clajensis Armeniorum catholici opera nunc primum ex armenio in latinum conversa notisque illustrata studio et labore D. Josephi Cappelletti. . . Venedig 1833.
- Schnorh = Տեառն ներսեի Շնորհալոյ Հայոց կաթողիկոսի բանք շափա. Venedig 1830.
- SchnTh 30 = ներսեի Շնորհալոյ կաթողիկոսի Հայոց թուղթ ընդհանրական սո չամբրէն հայասեռ պիհնս. Venedig 1830.
- SchnTh 65 = Թուղթ ընդհանրական արարեալ երկցս երանեալ սուրբ հայրապետին մերոյ Տեառն ներսեի Շնորհալոյ. . . Etschmiadsin 1865.
- SchnTh 71 = Ընդհանրական թուղթք սրբոյն ներսեի Շնորհալոյ. Jerusalem 1871.
- Sta = de Blanc, Catalogue des manuscrits arabes. Paris 1883—1898.
- Soph = Սոփերք հայկականք. Venedig 1853—1862.
- St Martin = St. Martin, Mémoires historiques et géographiques sur l'Arménie. Paris 1829.
- Tacu = Tacuini aegritudinum et morborum ferme omnium corporis humani cum euris eorundum, Buhahylyha Byn Gezla auctore. Strassburg (apud Joamem Schottum) 1532.
- Thk = Կարգ թաղման կարգաւորոց այսինքն հայրապետաց, եպիսկոպոսաց և բաժանայից. . . .². Vagharschapat 1892.
- Ti = Tischendorf, Evangelia apocrypha². Leipzig 1876.
- Vard = Հատարուն պատմութեան վարդանայ վարդապետի լուսարանեալ. Venedig 1862.
- VardFab = Н. Марръ, Сборникъ притчъ Вардана. Матеріали для исторіи средневѣковой армянской литературы, часть I und II. Цан, Ժողովածոյք

առակց վարդանայ. Նիւթք առ ի պատմութիւն միջին դարուց գրքութեան
Հայերենի, Մասն Բ. St. Petersburg 1899.

Varkh = Վարք և վկայութիւնք սրբոց հասնտիք քաղեալք ի Ճաւրնարաց.
Venedig 1874.

ZfaPh = Հանդէս Հայագիտութեան. Zeitschrift für armenische Philologie hgg.
v. F. N. Finck, E. Gjandschezian u. A. Manandian. Marburg 1903—1904.

Նամ = Ժամագիրք Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ. . . Vagharschat 1902.

Նկց = Ժամակարգութիւն Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ. . . Vagharschat 1891.

Նկց W = Ժամակարգութիւն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ. . . Wien 1879.

II.

(Vgl. Vorbemerkung 2).

A. = Anfang.	Ebd. = Einband.
Ab. = Anfangsbuchstabe.	Epr. = Einpressung.
Abschn. = Abschnitt.	etc. = et caetera.
Apgsch. = Apostelgeschichte.	Ev. = Evangelium.
Apök. = Apokalypse.	Ex. = Exodus.
arm. = armenisch.	Ez. = Ezechiel.
Ausg. = Ausgabe.	fg. = farbig.
Az. = Anfangszeile.	Gen. = Genesis.
bes. = besonders.	gldf. = goldfarbig.
Bl. = Blatt.	glzf. = glanzfarbig.
Bm. = Bemerkung.	Gr. = Grösse.
Bnd. = Binder.	h. = hinten.
Bs. = Besitzer.	hl. = heilig.
bspw. = beispielsweise.	Hlbunz. = Halbunzialschrift.
Bat. = Besteller.	Hlzd. = Holzdeckel.
btr. = betreffend.	HmdEvL. = Holzdeckel mit durch Ein-
bzw. = beziehungsweise.	pressungen verziertem Lederüberzug.
Chron. = Chronik.	Hsch. = Handschrift.
d. = der, die, das etc.	J. = Jahr.
Deckbl. = Deckblatt.	Jc. = Jacobusbrief.
dergl. = dergleichen.	Jes. = Jesaias.
d. h. = das heisst.	Jh. = Johannesevangelium.
E. = Ende.	Jon. = Jonas.
e. = ein, eine etc.	Kn. = Knopf.

Kor. = Korinther(brief).
 Kp. = Kapitel.
 Krr. = Kurrentschrift.
 Krs. = Kursivschrift.
 Lc. = Lucas(=evangelium).
 Ldbz. = Lederüberzug.
 Ldrr. = Lederrücken.
 lr. = leer.
 m. = mit.
 Mc. = Marcus(=evangelium).
 Mos. = Moses.
 Mt. = Matthaens(=evangelium).
 mtf. = mattfarbig.
 Mmd. = Memorandum.
 Not = Notiz. Nr. = Nummer.
 Nschr. = Nachschrift.
 O. = Ort. o. = ohne.
 od. = oder.
 Petr. = Petrus(brief).
 Pgt. = Pergament.
 Phil. = Philipper(brief).
 PmdEvL. = Pappdeckel mit durch Ein-
 pressungen verziertem Lederüberzug
 Pp. = Papier.
 Pppd. = Pappdeckel.
 Prdgt. = Predigt.
 Pred. = Prediger Salomon.
 Ps. = Psalm.
 Rek. = Rücken.
 Rd. = Rand.
 Rdvz. = Randverzierung.
 Rnd. = Rundschrift.
 Röm. = Römer(brief).
 S. = Seite. s. = siehe.
 Schm. = Schmuck.
 Schn. = Schnalle.

Sehnr. = Schnur.
 Schr. = Schrift.
 Schrb. = Schreiber.
 Sdf. = Seidenfutter.
 sog. = sogenannt.
 Sp. = Spalte.
 Spr. = Sprüche.
 St. = Stoff. st. = statt.
 Stf. = Stoffutter.
 Stübz. = Stoffüberzug.
 T. = Text.
 Tim. = Timotheus(brief).
 Tt. = Titel.
 Ttl. = Titelloiste.
 Ttlvz. = Titelverzierung.
 u. = und.
 Ü. = Überschrift.
 ugf. = ungefähr
 Unz. = Unzialschrift.
 urspr. = ursprünglich.
 v. = vorn.
 Vdp. = Vardapet.
 Vdkl. = Vorderklappe.
 vgl. = vergleiche.
 v. o. = von oben.
 v. u. = von unten.
 Vz. = Verzierung.
 vz. = verziert.
 Wsh. = Buch der Weisheit.
 wsnl = wesentlich, im wesentlichen.
 Z. = Zeile.
 Zb. = Zierbuchstabe.
 Zl. = Zierleiste.
 Zschr. = Zierschrift.
 Zst. = Zustand.
 zw. = zwischen. zwsp. = zweispaltig.

Register.

- Abbas I.**, d. Grosse, Sefevide, Schah v. Persien v. 1587—1629, s. **Chronik**.
- Abdu-l-Masih**, syrischer Märtyrer, s. **Lebensgeschichten**.
- Abed-Nego** s. **Azaria**.
- Abel**, Sohn des Stammvaters Adam. Sein Tod u. die durch denselben veranlassten christlichen Gebräuche 94,12.
- Abendmahl**, hl. — Polemik gegen die Mischung von Wasser in den Wein des Sakraments 52,15. — S. ausserdem **Ananias** v. Sanahiu, **Johannes Mandakuni**, **Kanones**, **Kommentare**, **Messopfer**, **Reden**, **Riten**.
- Abgar**, Toparch v. Edessa, s. **Öl**.
- Abisoghom**, Archidiakon, s. **Lebensgeschichten**.
- Abraham**, Erzvater. Fragen u. Antworten a. über sein Alter: zur Zeit seiner Beschneidung 94,58 v; seiner Auswanderung 94,58 s; seines Einzugs in Ägypten 94,58 u. b. über die Behauptung, dass er nach dem Tode seines Vaters noch 135 Jahre gelebt habe 94,58 b. c. betreffs des Namens seiner Mutter 94,58 r.
- Abraham**, Bischof der Mamikonier (5. Jhd.), kanonisches Schreiben an Vadschakan, König der Albaner 92,5 h.
- Abraham** aus Astapat, Vdp. (18. Jhd.), s. **Melchisedek** aus Konstantinopel.
- Abraham Tschelepl** s. **Sukhlas**.
- Abraham**, Gedichte auf Christus 103 a 11. Bruchstück eines Gedichts 97,62.
- Abraham** s. **Schreiber**.
- Abstinenztage**. Fragen u. Antworten betr. d. fünf - 94,58 c; betr. des Genusses von Fisch an -n 94,34.
- Abu Sajid** (12. Jhd.), Anthropologie 75,6; 86,3.
- Acaelus** s. **Akakios**.
- Acta** s. **Lebensgeschichten**.
- Adam**, Stammvater. Erwähnung von vier Dingen, die Gott - am Samstag gegeben 97,31 d. Über seinen Sündenfall u. die Erlösung v. der Erbsünde 94,11. Zahl der Jahre von - bis auf Enoch, bis zur

- Sündflut etc. **93,13** c. Genealogie von - bis auf Christus **94,5**. - s nächste Nachkommen **97,29**. Fragen u. Antworten betreffs der Zahl der Generationen von - bis auf Noah **94,58 g**; bis auf Christus **94,58 i**. S. ausserdem **Chronik, Dichtungen, Reden**.
- Addal** (Adde), Schüler des Apostels Thaddaeus. Seine Weihe durch Thaddaeus, Weihe des Theophilus durch - etc. **96,12**.
- Aderlass**. Nutzen u. Nachteil des - es an den verschiedenen Tagen des Monats **75,7**.
- Aegypten** s. **Abraham, Dichtungen, Lebensgeschichten, Reden**
- Aeren** s. **Chronologie, Jakob** aus der Krim.
- Agathangelos**, Pseudo- (5. Jhd.), Vertragsbrief **70,7**; **93,20**; **96,3**.
- Agathon**, Philosoph. Seine Prophezeihungen betreffs Jerusalem, Armeniens u. der Ankunft des Antichrists **100,23**.
- Aghabek** s. **Besitzer**.
- Aghamal** s. **Schreiber**.
- Aghamalean** s. **Petros Aghamalean Berthumeanthus**.
- Agnes**, hl., s. **Gebete**.
- Agulls**, Dorf im Gau Goghthn der alten Provinz Vaspurakan, s. **Schreiborte**.
- Airivankh**, Kloster im Gau Mazaz der Provinz Airarat, s. **Mchithar** v. **Airivankh**.
- Akaklos** (Akakius, Akacius, Acacius) s. **Basillus** v. **Cacsarea**.
- Akoluth** (ἁκούτης) s. **Riten**.
- Akrakand** s. **Gregor** v. **Akrakand**.
- Alavert** s. **Schreiber**.
- Albanen** s. **Abraham** d. Mamikonier, **Besitzer, Tiran**.
- albanische Schrift** s. **Öl**.
- Alexander** d. Grosse s. **Dichtungen**.
- Alexander** v. Messina, Neuer Wald v. Gedanken der hl. Schriften, aus dem Lateinischen übersetzt v. Lukas v. Charberd **42**.
- Alexander**, Sohn des Bahram Schah-nazarean s. **Karapet Jusbaschean**.
- Alexandria** s. **Ammonius, Athanasius, Eusebius, Kyrillus, Pappos**.
- Alexanos** s. **Schreiber**.
- Alexius**, Schwiegersohn des Kaisers Manuel I. Komnenos, s. **Nerses Schnorhali**.
- All** aus Tiflis s. **Besitzer**.
- Allphnar** in Armenien s. **Schreiborte**.
- Allegorieen**. Allegorische Bezeichnung des himmlischen Heeres, der Erzväter, der Gottesgebärerin, der Gerechten beim jüngsten Gericht und einiger Berge als Berge des Segens **102,10**.
- Allelujagesänge** s. **Horologium**.
- Allerheiligstes**. Vergleich der Ausschmückung des Allerheiligsten mit der Ausschmückung des Leibes Christi **95,5**.
- Allerlöserkirche** s. **Besitzer**.
- Almosen** s. **Johannes Mandakuni**.

Alphabetgedichtes. Dichtungen, Karapet Jusbaschean, Nerses Schnorhali.

Altardecken s. Riten.

Altarsakrament s. Abendmahl.

Amasia am Irisflusse in Pontus s. Amir Dovlath.

Ambitskh (ambitsch). Fragen u. Antworten betreffs Grund u. Bedeutung der - genannten Totenfeier 94,37 b.

Ambrosius, Bischof v. Mailand (4. Jhd.). Berufung auf seine Werke 97,23; Zitate aus denselben 103 a 7.

Amelise. Vergleich des Weisen mit der - 94,20.

Amida am Tigris. Geschichte der als Folge der chalcedonischen Wirren über die Stadt - gekommenen Plagen unter Justinianos I. (527 bis 565) u. Justinos II (565—578) sowie die Bekehrung des letzteren durch die Erscheinung des hl. Kreuzes 94,52.

Amir Dovlath aus Amasia (15. Jhd.), Arzt. Berufung auf ihn 88,2.

Ammonius aus Alexandria (2. Jhd.). Angabe seiner Evangelien-sektionen am Rand 1; 2; 3; 4; 5; 5a; 6,1. Erwähnung seiner Evangelien-synopse im Brief des Eusebius an Karpianus 3; 4.

Ammonius, Philosoph (= - Sakkas, Lehrer des Plotinus, od. - der Aristoteliker?) s. Johannes von Orotn.

Amos, Prophet, s. Epiphanius

Amphilocthus von Ikonium (4. Jhd.), Lebensbeschreibung des Basilius v. Caesarea 38,30.

Amulette. Anweisungen u. Gebete für - 51,16. 17. 18. 21; 97,31 a.

Analytica s. Petros Aghamalean Berthumeants.

Ananias v. Sanahin (11. Jhd.), Abhandlung über die unterschiedslose, d. h. ohne Rücksicht auf die Würdigkeit stattfindende Teilnahme der Griechen am Sakrament 92,6.

Ananias v. Schirak (7. Jhd.), a. Zahlenangaben betreffs der Verse des alten u. neuen Testaments, der katholischen u. der Apostelbriefe 93,10; betreffs der Verse des alten Testaments 97,33a. *b.* Angabe der hebräischen Benennungen der Schriften des alten Testaments 97,33 b. *c.* Sechs Unterhaltungsaufgaben 94,26.

Anthemata, die 10 des ersten Konzils zu Manaskert 93,18.

Auceyra s. Ankyra.

Andreas, Apostel, s. Lebensgeschichten.
Andreas, Dichter, Messlied zum Fest der Himmelfahrt Christi 62,3
Lied 64,21.

Anekdoten 103a 5.

Anf in Schirak s. **Samuel v. Ani.**

Ankyra s. Kanones, Konzilien.

anonyme Personen des Neuen Testaments. Namen einiger derselben 94,31.

Anthropologie. Abhandlung über die Natur des Menschen im Zusammenhang mit den Jahreszeiten, über die Physiognomik und deren Notwendigkeit für den Arzt 86,4. S. ausserdem **Abu Sajid, Gregor** von Nyssa,

- Ischauchan, Kommentare, Neme-sius.**
- Antilehrst s. Agathon, Reden.**
- Antiochia s. Jusik, Patriarchen.**
- Anton, Presbyter (Dorfpriester), s. Schreiber.**
- Antonius d. Grosse, d. Stifter des Coenobitenlebens (gest. 356), s. Lebensbeschreibungen.**
- Antonius aus Rom, Anachoret, angeblich Aufzeichner des Martyriums der Oskianer 38,54.**
- Antworten s. Fragen u. Antworten.**
- Aphorismen s. Karapet Jusbaschean.**
- Aphraates, Bischof u. Abt des Klosters Mar Mattheus östlich v. Mosul in Persien (4. Jhd.), Homilie über das Gebet, dem Jakob von Nisibis zugeschrieben 95,17.**
- Apokryphen. Vision der hl. Gottesmutter 99,4. Dormitio Joannis 20,2n; 38,29. Bruchstücke 97,17.**
- Apostel. Fragen u. Antworten betreffs ihrer Missionstätigkeit 94,37g. Messelied zum Fest der - 61,107. S. ausserdem Arakhel v. Siunikh, Hymnen, Johannes Chrysostomus, Nerses Schnorhali.**
- Apostelbriefe. Fragen u. Antworten betreffs der für die Rezitation der - geeigneten Tonart 94,37h.**
- Apostel-Thaddaeus-Kloster bei Dschulfa am Araxes s. Besitzer.**
- April, vierter s. Jakob aus der Krim.**
- Aquino im Neapolitanischen s. Thomas v. Aquino.**
- Araben. Fragen u. Antworten betreffs der Ausdehnung von - 94,49.**
- arabisch. Zitat aus einem -en Buch zum Beweis, dass Jesus Gottes Sohn 29,2.**
- Arakhel aus Haghat, Weltpriester (Stadtpriester) s. Schreiber.**
- Arakhel v. Siunikh, Vdp. (15. Jhd.), Vorschrift für die Erziehung der schon bei ihrer Geburt zum geistlichen Beruf Bestimmten 27,38; 28,4. Gedicht auf die Apostel 97,4.**
- Arakhel, Vdp. (vielleicht identisch mit dem vorigen), Lieder: zum Fest der Geburt Christi 64,6; zur Ordination 27,40b; auf die Gottesmutter 98,8b; Klagelied 31,16a; Klage des Priesters 63,3; Warnung vor dem Hochmut 63,12.**
- Arakhel, Stellvertreter des Katholikos Gregor XII (1569—1573), Bruchstück eines Briefs 97,1.**
- Ardsach (Arthsach), armenische Provinz in der Gegend des heutigen Karabagh, s. Josef v. Ardsach. Vgl. auch Karabagh.**
- Ardsan der Artsrunier (5. Jhd.). Fragen desselben u. Antworten des Eznik v. Koghb 97,7.**
- Areopagita s. Dionysius Areopagita.**
- Aristakes, Klagelied 30,32; 31,18.**
- Aristakes, Weltpriester (Stadtpriester) s. Besitzer.**
- Aristakes, Presbyter (Dorfpriester) s. Schreiber.**
- Aristakes s. Schreiber.**

- Aristoteles.** Fragen und Antworten betreffs seines Verhältnisses zu Plato 57,5. *Werke: Περὶ κόσμου*, übersetzt von David dem Unbesiegten 74,16. *Περὶ ἀρετῶν*, übersetzt von David dem Unbesiegten 74,20. *Τὰ μετὰ τὰ φυσικά*, übersetzt von Stephan aus Polen 76,3. *Zitate* 57,1, 13; 97,23; 103a 3. *Kommentare und Bearbeitungen: Περὶ κόσμου* 74,17. *Περὶ ἀρετῶν* 74,21. *Κατηγορίας* 74,7. 12. *Περὶ ἰσχυρείας* 74,13. Erklärung der Grundprinzipien seiner Naturlehre 57,11. Aufzählung der Kategorien mit Angabe von Beispielen 98,4. S. auch **Klemens Galanus** u. **Petros Aghamalean Berthumeants**.
- Arme** s. **Johannes Chrysostomus**, **Johannes Mandakuni**.
- Armenien** u. **Armenier.** Geschichte der Bekehrung 44,34. Epos auf den Krieg gegen Jesdegerd II. (im Anschluss an Elisaeus' Geschichtswerk) 65. Bitte an Justinian um Hilfe gegen Chosrow 94,53. Verzeichnis u. kurze Geschichte der Könige (im Anschluss an Moses v. Chorene) bis auf Tiran II. 52,21; bis auf Konstantin III. 93,6; chronographische Angaben über die armenischen Könige u. Katholikosse 93,13. Geschichte der Ankunft Mohammeds im Lande und seiner Begegnung mit dem Bischof Sahak 38,4. Verzeichnis steuerpflichtiger Gegenstände für die armenische Kolonie in Asow 73,2. Berichte über armenische Schriftsteller 97,17. Erklärung armenischer Wörter 97,17. 29. 39. — S. ausserdem **Agathon**, **Buchstaben**, **Chronologie**, **Elisaeus**, **Fastenbeendigung**, **Herrnfesttage**, **Māvija**, **Nerses v. Lambron**.
- Arsakiden** (Arsaciden) s. **Nerses Schnorhali**.
- Arten** des Seicenden s. **Karapet Jusbaschean**.
- Arthsach** s. **Ardsach**.
- Artske**, Stadt am Vansee im Gau Bznunikh der Provinz Turuberan, s. **Schreiborte**.
- Aruthlun**, Tirathsu, Klagelied auf sich selbst 62,14 c.
- Aruthlun**, Dichter (vielleicht identisch mit dem vorigen), Lied auf die Nachtigall 62,14 k. Zwei andere Lieder 64,55. 56.
- Arzneimittellehre** s. **Medizin**.
- Asapowi**, Chodscha aus Eriwan s. **Besitzer**.
- Asketen** s. **Johannes Mandakuni**.
- Asow** s. **Armenien** u. **Armenier**.
- Astapat**, Dorf im Gau Nachidschewan der Provinz Vaspurakan, s. **Abraham** aus Astapat.
- Astrologie** s. **Chronologie**.
- Astronomie** s. **Chronologie**.
- Astutsatur**, Vdp., Lied auf die Epiphanie u. Geburt Christi 62,13 g.

- Astuatsatur**, Diakon, s. **Dichtungen**.
- Astuatsatur**, Weltpriester (Stadt-priester) s. **Besitzer**.
- Astuatsatur**, Hirt u. Dorfschulze, s. **Besitzer**.
- Athanasius** v. Alexandria (4. Jhd.), *Εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν ψαλμῶν* 97,11. Gebet 28,18. Berufung auf ihn 97,43. S. auch **Georg** v. Skewra.
- Atom**, Vdp., Entzifferung der Grabinschrift des Patrizius Vard 94,10.
- Atomianer** s. **Lebensgeschichten**.
- Atrnersch**, König v. Albanien, s. **Tiran**, Vdp.
- Auferstehung**. Abhandlung über die allgemeine - 58,3. Geschichte der Grablegung u. Auferstehung Christi aus den *ὑπομνήματα τοῦ κρείον ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πραχθέντα ἐπὶ Ποντίον Ηιλίτιον* 38,106. S. ausserdem **Dichtungen**, **Horologium**, **Jakob** v. Sarug, **Johannes Chrysostomus**, **Theophilus**.
- Aufsicht** der Priester über das Volk s. **Johannes Mandakuni**.
- Augustinus**, hl. (354—430). Berufung auf ihn u. Zitate aus seinen Schriften 97,23. 43; 103 a 3.
- Auslegungen** s. **Kommentare**.
- Aussprüche** eines Heiligen 94,16.
- Aussätziger**. Geschichte der Ver-suchung eines aussätzigen Bruders 94,16.
- Awakh** s. **Schreiber**.
- Awetis**, Weltpriester (Stadt-priester) s. **Besitzer**.
- Azaria** aus Sebastia (17. Jhd.), Ab-handlung über die Astronomie 85,2.
- Azaria** (Abed-Nego), einer der drei nach Daniel 3,12—30 aus dem feurigen Ofen geretteten Männer, s. **Karapet Jusbaschean**.
- Azaria**, Diakon, s. **Besitzer**.
- Azaria** aus Hghverts in Siunikh, Ordens-priester, s. **Schreiber**.
- Babel**. Fragen u. Antworten betreffs der Sprachenverteilung beim Turmbau zu - 94,37 f; betreffs der Urheber des Turmbaus 94,58 o.
- Baberd**, Stadt des gleichnamigen Sand-schaks des Velajets Erserum, s. **Schreiborte**.
- Bachnl**, Dorf bei Erserum, s. **Schreib-orte**.
- Bagarat**, Bischof v. Toromen, s. **Lebens-geschichten**.
- Baghdad** s. **Chronik**.
- Baghesh** (das heutige Bitlis) an der Grenze der alten Gaue Agdznikh u. Bznunikh 97,29.
- Bagrat** d. Mamikonier s. **Johannes** v. Damaskus.
- Balassanöl** s. **Öl**.
- Balthasar**, Dichter. Lieder 103 a 15 b. k.
- Balthasar** s. **Schreiber**.
- Bardsrahajeths** surb Astuatsatsin, Kloster. Encyclica des Vorstehers von - an die armenische Kirchengemeinde in Jerusalem 102,14.
- Bar Hebraeus** 38,44.
- Barmherzigkeit** s. **Ephraim**, **Kyryllus**

- v. Alexandria, **Johannes** Chrysostomus, **Johannes** Mandakuni, **Reden**.
- Barsuma**, hl., s. **Lebensgeschichten**.
- Bartholomaeus**, Apostel, s. **Lebensgeschichten**.
- Bartholomaeus** aus Bologna, Bischof v. Maragha, Lehrbuch der Logik 57,10.
- Bartholomaeus**, Weltpriester (Stadt-priester) s. **Besitzer**, **Besteller**.
- Basillus** v. Caesarea (4. Jhd.). *Gebete*: Zur Wasserweihe am 6. Januar 20,2a; 27,10; 28,21; 30,28; 33,36. Zum Fest der Verklärung Christi 20,2k. *Kanones*: an Akakius, Theodoros (Diodor) u. über verschiedene u. tausendfache Laster 92,5c; zwei - betreffs des Verbots des ehelichen Verkehrs an Buss- u. Herrntagen sowie betreffs Naturalabgaben an den Pfarrer 98,8. *Predigten* u. *Reden*: zu Mc. 10,17; Le. 10,25; 18,18; 95,29; über das Fasten 38,71; über die Heiligung des Fastens 39,2. *Zitate*: 52,17; 103a 3.
- Basillus** aus dem Kloster Maschkewor, genannt *Daschon* (7. Jhd.), Kommentar zum Markusevangelium 11.
- Basillus**, Dichter, Lied zum Fest der vierzig Märtyrer v. Sebastia 61,48.
- Basillus**, Erzbischof, Vorsteher des Klosters Gardmanik bei Gaudzak, s. **Besitzer**.
- Basillus** s. **Schreiber**.
- Befehlspredigt** s. **Reden**.
- Begräbnis** s. **Dichtungen**, **Reden**.
- Riten**, **Grablegung**.
- Begriffsabgrenzungen**, **Begriffsbestimmungen** s. **Definitionen**.
- Beichte**. Fragen u. Antworten betreffs der - 95,34. Sündenbekenntnis und Lossprechung 31,24. S. auch **Johannes** Chrysostomus u. **Reden**.
- Beichtspiegel** für Priester 92,5n. Vgl. auch **Vardan Junanean**.
- Bekehrte** s. **Riten**.
- Bekenntnis** s. **Johannes** Mandakuni, **Michael** d. Syrer.
- Bekenntnisgebet** s. **Nerses** Schnorhali.
- Belehrung** in Versen 63,11. S. ausserdem **Dichtungen**, **Johannes** Chrysostomus, **Reden**, **Vardan**.
- Beleidiger** eines Geistlichen. Massregeln gegen die - 94,36.
- Benedictiones** zu den Totentagen 31,20.
- Berge** des Segens s. **Allegorien**.
- Bernardus** (Bernhardus) v. Clairvaux (12. Jhd.). *Zitate* aus seinen Schriften 103a 3.
- Berthumeanth** s. **Petros** Aghamalean **Berthumeanth**.
- Beruf**, geistlicher, s. **Arakhel** v. Siunikh.
- Berufsbestimmung** für e. Kind erst beidessen 7. Lebensjahr statthaft 28,20.
- Beschimpfung** s. **Johannes** v. Ersnka.
- Besessenheit** v. Teufel s. **Riten**.
- Besitzer** der Handschriften. Diakon *Խոջու Աղարիս* 20. Allerluserkirche 12. Apostel-Thaddaeus-Kloster

b. Dschulfa am Araxes 1. Ալի aus Tiflis 32. Աղաբեկ 30. *Խօջայ* Ասապուլի aus Eriwan 17. Dorfschulze Hirt Ասառածասուր 27. Weltpriester (StadtPriester) Ասառածասուր 33. 46. Weltpriester Արխասուկա 49. Weltpriester Աւեսխա 10. Weltpriester Բաղբուղիմեհու 22. Erzbischoff Բարսեղ, Vorsteher des Klosters Gardmanik bei Gandsak 28. Bethlehemskirche zu Tiflis 3. Գաբրիել 103. Գալուս Երմազանեանց, Bürgermeister v. Tiflis 1. *Խօջայ* Գալուս 3. Գալուս 96. St. Georgs-Kirche 12. Գեորգ Տեր-Մովսեսեանց aus Tiflis 61. Աղայ Գրիգոր 56. Տէր Գրիգոր 29. Weltpriester (StadtPriester) Գալիք 54. Dreieinigkeitskirche in Dascht im Gau Goghthn 20. Mitglied der Gemeinde Neu-Dschulfa bei Ispahan 1. Weltpriester Եսայի u. seine Brüder 33. Երեմ. Patriarch v. Konstantinopel 41. Vardapet Զաբարիա Գիւլասպեանց 11. Weltpriester (StadtPriester) Զաբարիա 81. Katholikos Խարայիկ v. Albanien 3. Կարապետ 82. Եակոբ Կարեճեանց 1. Հանանց 29. Հեղուբ 24. Vdp Մարգար 41. Մարտիրոս 45. Մինաս 40. Vdp. Միխայիկ 11. Mönch Մկրտիչ 35. Subdiakon Մկրտիչ 41. Մովսես 39. Goldschmiedemeister Մովսես 3. *Մուղղասի* (مقلدسي) Գալիք 39. Bischof Եակոբ. als Katholikos Jakob IV. 68. Vdp. Յովնանցու aus Tsaghkoths bei Sewan 37. Տէր Յով-

նանցու 44. Աղայ Յովնանցու. Bruder des Vdp. Մովսես 47. Vdp. Յովնանցու 48. Mönch Յովնանցու 60. Յովնանցու Սրեղի 95. Weltpriester (StadtPriester) Յովսէփ 67. Vdp. Յովսէփ 44. Ներսիս 53. Weltpriester Նիկողայոս, Sohn des Մանուշանց 3. Շնորհար u. seine Söhne 29. Պետրոս 45. Weltpriester (StadtPriester) Պետրոս 54. Vdp. Սահակ v. Meghri 41. Տէր Սարգիս 29. Vdp. Սարգիս 26. Erzbischof Սարգիս 61. Weltpriester (StadtPriester) Սեբաստիոն 21. Սիմեոն aus Boghazkhesan 39. Katholikos Սիմեոն 77. Vdp. Սիրայիմոն aus Edessa, als Katholikos Gregor XIII. 70. Kloster Tathew 10. Տեր Ղազարով 69. Wallfahrtskirche zu Pitsar 49. Vdp. Վլաս 54. Վեդեմ 38.

Besprechungen, üble s. Gebete.

Bestattung s. Dichtungen, Grablegung, Reden, Riten.

Besteller von Handschriften: Weltpriester (StadtPriester) Բարբուղիմեհու 22. Կրակոս 1. Arzt Chodscha Յովնանցու 86. Ordenspriester Սիմեոն 4.

Beten. Ermahnung zum - 103,5. Über 10 Vorsichtsmassregeln beim - 94,30. Belehrung über das Gebet 95,22. Anleitung zum Gebet an die Dreieinigkeitsgötter 95,9. S. auch **Aphraates**, **Gebete**, **Johannes** v. Ersnka, **Kyrillus** v. Jerusalem.

Bethlehem, Kinder v. - Lektio zu ihrem Fest 21.

Bethlehemskirche zu Tiflis s. **Besitzer**.

Bibel. *Bruchstücke* (mit Ausschluss der Psalmen u. Evangelien): 12 Anm; 22 Anm; 38,23; 40,3; 43; 44,42. 65; 51,22; 95,35; 104,4. *Freie Nacherzählungen u. Bearbeitungen biblischer Stoffe*: 94,41. 42. 58 g. h. *Erläuterungen*: 45,26; 94,31. 40. 45; 96,1. 19; 97,17. 29. 47. — S. auch **Alexander** v. Messina, **Ananias** v. Schirak, **Apokryphen**, **Evangelien**, **Horologium**, **Johannes** Vanakan, **Kommentare**, **Psalmen**, **Riten**, **Tonart**.

Bibelkonkordanz s. **Parallelstellen** u. **Tabellen**, synoptische.

Bildersegun s. **Riten**.

Binder von Handschriften: Ordenspriester Ազարթա 10. Հարութիս 60. Միսիս 25. Սահակ 95. Weltpriester (Stadtpriester) Սեփառնու 95. Տալվար 3.

Bischof. Danksagungen an bischöfliche Gönner 102,11. S. ausserdem **Karapet Jusbaschean**, **Klerus**, **Nerses** v. Lambron, **Rangstufen**, **Riten**.

Blick, böser s. **Gebete**.

Blutsverwandtschaft u. Ehe 94,36. S. ausserdem **Nerses Schnorhali**.

Blutungen s. **Amalette**.

böser Blick u. böse Zunge s. **Gebete**.

Boghazkhesan, Dorf im Gau Schirak der Provinz Airarat, s. **Simeon**.

Bolonia s. **Bartholomaeus**.

botanisches Wörterbuch 88,2.

Brautleute. Ermahnungen an ~ 33,3b.

Breviarium, **Brevier** s. **Horologium**.

Briefe a. *bekannter Personen* s. **Aga-**

thangelos, **Dionysios** Areopagita, **Gregor** das Kind (Tgha), **Gregor** II. d. Märtyrerfreund, **Gregor** Geistlicher, **Jesaja** aus Nitsch, **Konstantin** I., **Katholikos**, **Kyrillus** v. Jerusalem, **Manuel** I., **Michael** III., **Nerses** v. Lambron, **Nerses** Schnorhali, **Stephan** v. Siunikh, **Stephan** v. Thochath. — b. *anonyme*: an einen **Katholikos** v. Etschmiadsin 97,32. an einen **Geistlichen** in Kilikien 97,52. eines zum geistlichen Beruf Vorbereiteten an ein **Kirchenoberhaupt** zwecks Erlangung der **Priesterweihe** 97,59. eines **Diakons** an seinen **Klosterbruder** in der Fremde 102,7. an den **Katholikos** **Sargis** 102,17. zur **Ermahnung** u. **Segnung** einer **Kirchengemeinde** 102,14. Antwort auf einen **Brief** des **Gregor** v. Trapezunt 52,19. an die **armenische Gemeinde** zu Jerusalem s. **Bardrasahjeaths**. — c. *Musterbriefe*: 93,16; 95,56; 97,1. 5. 53. 60; 102,9. 17; 103a. 8. 10.

Briefe, **katholische** s. **Sargis** Schnorhali.

Briefmuster, **Briefsteller** s. **Briefe**.

Brot u. **Wein** s. **Messopfer**.

Brüder 50 s. **Lebensgeschichten**.

Buch der **Fragen** s. **Gregor** v. **Tatlew**.

Buch der **Wesen** s. **David** der **Unbesiegte**.

Buchstaben. Über die **Zahl** der den **Armeniern** von **Gott** **geschenkten** ~ 94,37 e.

Büchersegnung s. **Riten**.
Bücherverzeichnis der Bibliothek des Tirathsu Johannes 31,1.
Bundeslade s. **Horologium**, **Reden**.
Basse, Büsser, Busstage s. **Dichtungen**, **Horologium**, **Hymnen**, **Johannes Chrysostomus**, **Johannes Mandakuni**, **Reden**, **Riten**.
Byzanz s. **Kaiser**.
Byzantiner s. **Röm̄er**.
C - vgl. **K** -.
Caesarea in Kappadokien s. **Basillus**, **Gregor** der Erleuchter, **Johann** von Caesarea, **Konzilien**.
Ceremonien s. **Riten**.
Chad, Bischof (4. Jhd.), s. **Lebensgeschichten**.
Chalcedon s. **Amida**, **Konzilien**.
chaldäische Kunst s. **Magie**.
Chams s. **Schreiborte**.
Charberd, Stadt im Gau Handsith der Provinz Tschorrod Haikh, s. **Lukas** v. Charberd.
Chatschatur v. Kethscharuk, Rede auf das Erscheinen Christi 94,1. — Vgl. auch 29,32.
Chatschatur v. Taron, Lied auf Mariae Verkündigung u. Christi Geburt 24,5.
Chatschatur s. **Schreiber**.
Cherub s. **Gebete**.
Chosrow (Chusrau) II., Parvöz, Sasanide (590—628). Geschichte der Wegnahme des hl. Kreuzes aus Jerusalem durch - 94,3.
Chosrow d. Grosse, Bischof der Andsevatier (10. Jhd.). Bruchstück

aus seiner Erklärung des Horologiums 102,16. Vgl. auch 52,19.
Chrie s. **Moses** v. Chorene.
Christen. Fragen u. Antworten betreffs der Beziehungen der römischen Kaiser und Statthalter zu den - 94,46. Einundzwanzig Gründe dafür, dass die Katholiken der Gemeinschaft der anderen - nicht angehören 94,33. S. auch **Johannes** v. Ersnka, **Muawija**.
Christophoros Kynekephalos s. **Lebensgeschichten**.
Christus s. **Jesus**.
Christusbilder-Weihe s. **Riten**.
Chronik von Adam bis zur Eroberung von Bagdad durch den Schah Abbäs i. J. 1624: 96,4. Vgl. **Geschichtswerke**.
chronographische Angaben 93,13; 97,14. S. ausserdem **Adam**, **Geschichtswerke**, **Sarkawag**.
Chronologie (Astrologie, Astronomie, Kalenderkunde). Fragen u. Antworten betreffs des Ursprungs der Astronomie 94,40; betreffs der Begründer der Astronomie u. Magie 94,58d. Anweisung zur Berechnung der Mondabnahme im März 96,7. astronomische Angaben mit Berufung auf des Porphyrius Erklärungen zu Ptolemaeus *Aquorixá* u. auf Pappos v. Alexandria 74,5. Über Zeiträume u. Zeitmasse 74,6. Über Zeiteinteilungen 100,17. Tabellen zur Angabe der
13*

- Tage u. Stunden nach römischer u. türkischer Benennung beim Beginn des ersten Mondviertels **104,12**. Anweisung, die seit bestimmten Ereignissen verflossene Zeit durch Addition einer für jedes Ereignis angegebenen Zahl zur Jahreszahl nach armenischer Ära herauszufinden **93,13c**. S. ausserdem **Azarfa** aus **Sebastia**, **Jakob** aus der Krim.
- Chrysippos**, Philosoph, s. **Johannes v. Orotn**.
- Chrysostomus** s. **Johannes Chrysostomus**.
- Confiteor** s. **Horologium**.
- Credo** s. **Horologium**.
- Cypern** s. **Eplhianus**.
- Cyprianus** s. **Lebensgeschichten**.
- Cyprianusbuch** (Zaubergebetbuch) **51**.
- Cyrillus** s. **Kyrillus**.
- Dämonen** s. **Cyprianusbuch**, **Gebete**.
- Daniel**, Prophet s. **Yardan**.
- Danksagungen** s. **Bischof**.
- Daranaghikh**, Gau der Provinz Bards Haikh, s. **Schrelborte**.
- Darbringung** im Tempel s. **Ephraim d. Syrer**, **Horologium**.
- Dascht**, Dorf im Gau Goghthn der alten Provinz Vaspurakan, s. **Besitzer**.
- datierte** Handschriften in zeitlicher Anordnung: **1113: 1; 1313: 2, 10, 52; 1316: 22; 1432: 70; 1465: 38; 1501: 27; 1515: 28; 1548: 29; 1553: 35; 1557: 74; 1569: 30; 1598: 63; 1620: 99; 1623: 95; 1628: 86; 1633: 20; 1634: 49; 1640: 60; 1644: 4; 1656: 68; 1660: 60; 1661: 23; 1662: 24; 1664: 103; 1667: 32; 1668: 98; 1670: 35; 1674: 19; 1675: 5; 1679: 76; 1688: 54; 1685: 41; 1698/99: 44; 1722: 67; 1731: 11; 1749: 56; 1764/65: 43; 1771/1880: 77; 1775: 101; 1786: 46; 1796: 87; 1816: 37; 1818: 88; 1821: 48; 1836: 91; 1856: 84; 1860: 65.**
- David**, Erzbischof, s. **Johannes Vdp**.
- David**, Grammatiker, Erklärung der Grammatik des Dionysius Thrax **56,9**.
- David** Hypatos, Übersetzer, s. **Gregor v. Nyssa** u. **Nemesius v. Emessa**.
- David** Mughdasi (مقدسی) s. **Besitzer**.
- David**, Prophet. Entstehungsgeschichte des Festes des Propheten - u. des Jakobus, des Bruders des Herrn **38,24**. Lectio zu diesem Fest **20,1; 21**. Vergleich der zehnsaitigen Leier -s mit dem menschlichen Geiste **95,11**. Über -s dreimalige Salbung **96,12**. Sein Bild **19** Bl. 1. S. ausserdem **Georg Vdp**, **Psalmen**, **Reden**.
- David d. Unbesiegte**, Philosoph (5. Jhd.), Definitionen **98,1**; Bruchstück derselben **92,9**. Buch der Wesen **56,3**. Kommentar zu seiner Erklärung der *Εισαγωγή* des Porphyrius **74,15**. Seine Übersetzungen s. **Aristoteles**.
- David**, Weltpriester (Stadtpriester), s. **Besitzer**.
- Deckel** des Kelchs s. **Riten**.

Decken, Vorhänge etc. s. Riten.

Definitionen 97,25. S. ausserdem **David** d. Unbesiegte, **Moses**.

Dekalog 95,35.

Diakon (*սարկաւայ*). Über die 7 von den Aposteln geweihten -e 96,12. S. ausserdem **Klerus, Rangstufen, Riten**.

Dichtungen (ausser Psalmen und Hymnen). a. *bekannter Schriftsteller* s. **Abraham, Andrews** Dichter, **Arakhel** v. Siunikh, **Arakhel** Vdp., **Aristakes, Aruthlun** Tirathsu, **Aruthlun, Balthasar, Basillus** Dichter, **Eremia, Galust** aus Amasia, **Georg** Vdp., **Gregor** Dichter, **Gregor** v. Aghthamar, **Gregor** v. Narek, **Jakob** Dichter, **Jakob** Vdp. v. Sis, **Jakob** v. Nisibis, **Jakob** v. Sarug, **Jakob** Vdp. aus Konstantinopel, **Jakob** Presbyter, **Johannes** Dichter, **Johannes** Vdp., **Johannes** v. Thulkuran, **Josef** Vdp., **Karapet** Dichter, **Karapet Jusbaschean, Kherobenths, Khutschuk, Konstantianos, Lukas** Dichter, **Manuel** Vdp., **Martyros, Mkrttsch** Naghasch, **Moses** Vdp., **Moses** Dichter, **Nahapet, Nerses** Schnorhali, **Nikolaus** Dichter, **Pall, Petros** Dichter, **Prochorus** Vdp., **Sargis** Vdp., **Ter Sargis, Siukhas, Stephanos** Dichter, **Sukhlas, Tonakan**. — b. *anonyme*: epische Dichtung auf Vardan und den Krieg der Armenier gegen Jesdegerd II.: 65. Alphabetgedichte: 17, Bl. 14a; 60,3; 61,27.

95; 62,13a; 64,1. 26. Geistliche Lieder, die einen festen Bestandteil des Gottesdienstes bilden (Messlieder, Praedikationslieder, Allelujas etc.): 17,2; 18,1. 3. 4. 5. 6. 7. 9. 13. 14; 35,4; 36,2. 3. 4.; 61,1. 2. 3. 4. 7. 8. 10. 11. 12. 16. 20. 22. 24. 44. 52. 62. 86. 103. 107; 62,3. 6. 7. 9. 10. 11. 12. Andere geistliche Lieder: 17,2; 24,3. 6; 30,33; 37,2; 61,26. 30. 32. 33. 34. 38. 40. 41. 43. 46. 51. 53. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 63. 64. 66. 69. 72. 73. 74. 78. 83. 85. 87. 88. 90. 91. 92. 93. 96. 99. 102. 106. 110; 62,2. 4. 5. 13; 63,5; 64,3. 4. 5. 7. 8. 9—13. 16. 18. 19—25. 27. 30. 32—35. 37—39. 41. 42. 44—46. 48. 52. 53. 57. 58. 60. 62. 65. 66. 67. 68. 70. 71. 76—87. 90—108. 110—128; 97,3; 98,8. 11; 102,13; 103a. 9. 15. 19h. Klage- lieder u. Totenlieder: 27,54; 29,31b; 31,16c. d. h. 25. 32,9; 33,6b. 10; 33a 15b; 35,4; 40,5; 63,3. 4; 96,30; 98,11b; andere weltliche Lieder: 29,32; 62,14; 63,1. 2. 11; 98,14. 20. 21; 100,28. 29. 30. 31. 32. 36. 37. 38. 39; 102,13; 103,42; 103a 4. 15. 19. Mustergedicht 97,2. — c. *Verzeichnis der Anfänge in alphabetischer Folge*: Ազամայ ստեղծօզն Եկեալ 64,84. Ազամայ ստու. մեծ աւետիք 62,3գ. Ազամ և Սէթէ, Ենովս, Կոյնան 97,35. Ազիզ պիտանկ մութլի մուգոուէս 62,14a. Ազնիւ զիւ ջազարմ ընտիր պնուական 91,4c.

Ազնի մանուկ անդրակածին գտներն լուսոյ 102,6d. Աղաշեմ՝ զքեզ, Աստուածածին, և բարձան անցանքն յառաջին 63,10 k. Աղաշեմ՝ զքեզ, Աստուածածին կոյս. շնորհիւ զու հրեշտակ մեղաւորաց յոյս 37,2. Աղբերդ յորդառատ բիւնալ յեղեմայ գետոց զանազան 102,6b. Ականջ արեք բանիս, որ պատուականէ 68,87. Ահա- [գին?] են պարծանք ազգի մարդկան քրիստոնէից միշտ պահապան 62,3 զա. Ավհայ եկեալ կայրուն բլպուլն է նստել վարդոյն 98,21. Ահա յարուցեալ է Տէրն ձեր 62,3 լդ. Ահա տեսէք զինչ կայր ծովին 102,22a. Ահէզ գոշման ուն է ձեռին 64,121. Ամենաօր Տէր, թագաւոր թագաւորաց 27,3. Ամենայն զովեստից պերազանց և քան զարփին մաքրազոյն 61,12. Ամենայնի սկիզբն ես եմ, զուր լուսաւոր զոր ինչ ասեմ 97,55. Ամենանըն վեցերորդին կարապետին բանարեր 24,6. Այրն առաջին զքեզ 60,1. Այրն առ բարիչ, ով զու մանուկ 91,20r. Այրն Աստուծոյ զքեզ 60,1. Այգի անկեալ ես վայելուչ, ծագեալք թիթ լուսատեսուչ 97,4. Այդ վայրի լեռնէդ ի վայր 64,90. Այն թագաւորին, այն նորածին փրկչին 62,3 իդ. Այսօր ազգէ [= ազգէ?] մարգարէն երգարանեալ ի նուազէն տալ մեզ նշան 62,3 ձգ. Այսօր անդրանիկ Հօր միածին որդին յերկինս սշանայ 62,3 ձա; 64,21. Այսօր աւետեաց Գարբիելի լրումն 61,25. Այսօր աւետեաց ձայն էհաս ի յունկն 61,31. Այսօր աւետեաց

ուրախութեան հնչումն 62,3 խե. Այսօր Գարբիել հրեշտակապետն եկեալ յերեալ զբարբիտն պսակ յազմոյ կուսին 61,81; 62,3 ձբ; 64,25. Այսօր գալիստեամբ Աստուածորդւոյն յերուսաղեմ 61,58. Այսօր գալիստեամբ քո Տէր զընծացաւ երկիր 61,58. Այսօր գոշմամբ առիծին ի քառամիւս սուրբ իաշին 62,3 ձգ. Այսօր եհաս հրաման արարչէն 31,16a. Այսօր եղև զալ զըրխոյն 64,32. Այսօր երգս ասեալ զոչն հրեշտակք յերկինս 61,73. Այսօր երեկ անտան ի բարձանց 62,3 ժա. Այսօր զտապանակն սուրբ 61,87. Այսօր զքեզ տեսայ և ուրախացայ 64,78. Այսօր էի ես խիստ արբուսմ 64,80. Այսօր է շարաթի հլուութեան հանգիստ յերկիր 61,63. Այսօր ընդ ծագել արևուն անմուտ ծագեաց մեզ արեգակն 61,67. Այսօր ժողովեալ բազմութիւն ազգաց պատուել 61,106. Այսօր է ձեռն իաշին պատուական նշանին տացուր պատիւ 62,3 ժա. Այսօր ի նորա հրաջ մեծապայծառ աւուրս ցնծամբ և տունեք 61,44. Այսօր ի սկզբան բանն, որ ընդ Հօր միշտ յեւութեան 61,28. Այսօր լոյս ծագեաց. յարեաւ. Քրիստոս ի մեռելոց 62,3 ձժ. Այսօր լոյս ծագեաց յաւուրս առաջին արեգակն արդար 61,67. Այսօր լոյս հաստատի խաւար 61,15. Այսօր ծաղկեցաք ծառք կենաց ընդ տիեզերս 61,95. Այսօր ձայնն հայրական 62,13 e a. Այսօր մար Սիոմն ցնծայ ասնելով 61,112. Այսօր յարութեան մեզ ծագեցաւ. 61,67. Այսօր նորահրաջ լոյսն ի յերկնից

ծագեալ 61,40. Այսօր նորահրաշ տանիս ցնծամբ, ընդ վկայիցն գործան խնդամբ 62,3 դ. Այսօր նոր արև հարեալ 64,20. Այսօր նոր տանիս ցնծայ եկեղեցի 62,3 կա. Այսօր պարզողին զերկինս կուսին հանդիստ պատրաստի 62,13 d. Այսօր սուրբ պատանակն ուխտին 62,3 ըն. Այսօր սուրբ Հոգին Աստուած եկեալ 62,3 ծգ; 64,23. Այսօր սուրբ Հոգին եկեալ կամու. Հօր 62,3 ծգ. Այսօր տան է ծննդեան 62,13 գ; 64,3. Այսօր ցնծայ Երուսաղէմ 61,41; 64,9. Այսօր ցնծայ լեռն Թափօր 62,13 m; 64,24. Այսօր ցնծան արարածք 61,57; 64,11. Այսօր ցնծան եկեղեցւոյ մանկուծք 61,45 Այսօր ցնծացէք, եղբարք, պարակից եղեալ վեր նոյն 96,96; 62,3 ճբ. Անարատ տաճար և առագաստ լուսոյ 61,81. Անարատ տաճար բարձրելոյն անձառ 64,53. Անբաժանելի և համազոյ 18,1. Անզաղար ի խորոց հառաչեմ, կուլամ 62,14 c. Անդ ի մջ գրախտին երեք անձինք էին 61,59. Անդ ի յայրն իջամբն ի Բեթղաշէմի 61,34. Անեզական լուսոյն անժամանակեայ լոյսն 62,3 իր. Անեղանելի Աստուած հրաշալի փառօք 61,55. Անեղին տաճար բանին բարեբար զերազոյն զովեալ Տիրամայր 29,31 c; 62,13 b; 64,2. Անթառամ ծաղիկ, անթառ[ամ] ծաղիկ և զննջեցեալսն մեր լուսով պակէ 62,3 ժբ. Անկերթ մանկուծք անհաս ծաղկուծք 103 a 19 k. Աննն իմ յամենայն ժամ ի տէր պարծեցի 62,13 p; 64,52. Անձառ բանին բարձրելոյ 61,33.

Անձառելի և անհասն ընտթեալք Աստուծոյ Բանն 62,3 ի. Անձառ է խորհուրդ սրբոյ յայտնութեան 61,27. Անձառին խորան բանին բնակարան 64,31. Անմահ արքայոց Նահատակաց 64,44. Անմահ թագաւորն իրեալ ի վայրն մահու 61,54. Անմահից արքայն և սրովբէից անտան 62,3 ժգ. Անմամնոց զգաստից կատարիչ գործոց 62,3 զն. Անմարմնոցն հրեզրիւնաց մարմնով հաղորդ սուրբ Թովհաննէս 61,42. Առուանցի զիս բանական, եմ անբանիցն յիմարական 63,10 c. Անսկիզբն սակ զ Աստուած, անեղ ընտթիւն ոչ արարած 60,1. Bl. 227 b. Անսկիզբն Բանդ Հօր ծնեալ 62,3 ին. Անտես է յոյսն աստուածային 60,5 Bl. 249 a: Անտոնոսոց, անապատի հովտաց լեռանց աղբիւրականց 61,99. Անտոնոսոց անապատի հովտաց լեռանց անուշահոտ 61,98. Անտոն անտոնոսոց անապատի հովիւրանց աղբիւրականց 62,3 ձա. Անցանէ մեծութիւն ու փառք աշխարհիս 31,16 g. Անցք ստուերի է փառք մարդոյ 101,3. Աշխարհ ամենայն առ ի նայեցեալ ախտակից լեռուք 60,2; 63,8. Աշքն ծով ի ծով ծիծաղախիտ ծաւալանայր 62,3 եզ. 100,35. Առագաստ լուսոյ կուսով պատուական 91,20 g. Առաջինն լոյս երբեակ և մի աստուածութիւն 61,101. Առաջնահաշակ պրտոյրոյ մահուան 64,26. Առաւօտին շաւեղին շողն ծաղեալ արև տարածեալ 61,69. Առաւօտ լուսոյ, արեգակն արարք 29,1; 60,2; 63,7; Առաւօտ լուսոյ արևելեան պաւնց 61,76. Առաքեալք

Աստուածորդայն ի ծոցոյ Հօր առաքելոյն 61,108; 62,3 կր; Աս ձեզ գոչեմ ձայնի մեղոյ 63,2. Աս ոչս անկեալ կենարարից 64,83. Աս պարտիզպանսն ձայնէր Մարիամ 62,3 լե. Աստօանց կելլէ տեօջակէն յիշ Փարիթ շունի էշկէն 91,3. Աստանօր ծագեաց լոյս աւետեաց կենաց 61,74. Աստանօր կանկեալ տեսաք իայս կենաց 61,90. Աստ Երբայցեոց մանկուննրն զերբ զբրոզմէկցն սահալ 61,56; 62,3 ծճա. Աստուածածին ամենօրհնեալ կոչս ամբիծ 62,13 c. Աստուածածին կոչս Մարիամ անապական 98,8a. Աստուածածին կոչս երանեալ յիմանալեացն զերօրհնեալ 62,3 իս. Աստուածածին կոչսն Մարիամ կայր առ հաշին իւրոյ միածնին 64,30; 96,30; 98,11b. Աստուածածին կոչս Մարիամ սենիին էֆէնտիմ աօրուբան 64,58. Աստուածածին մայր Մարիամ սրբուհի մայր և ծնօց փրկչին 98,8b. Աստուածածին մայր Քրիստոսի, իմ յայն զու յաւուր մեծի 60,3. Աստուածամերձ աղոյց սրբոյ հրեշտական 103a 11. Աստուածային խորոցն անձառ, խորհրդազէտ սուրբ մարգարէք 61,94. Աստուած անկ անպարարելի անձառ անմահոյց 61,11. Աստուած հօր Հայր զվուխեան 64,105. Աստուածն ամենի անտանօր յայտնի արդար երևի օրինօք մարտին 100,31. Աստուածութեան տուն և տեղի, զու և մարտի կրկն մարմնի 102,13d Աստուած տուել մեղի հոգի զհուովեանն 63,10aa. Աստուած քարոզեաց և խրատ հտուր 31,16h.

Աստուծոյ շինեալ քաղաք պատական 98,22. Աստուծոյ ոգորմութեանցն ազգումն յառարումն միածնին Հօր յերկրի 61,30. Արարիչն արարածոց բարկացաւ. 31,16b; 32,12; 33,10a; 33a 16. Արդ ամենայն մարդ, զոր ինչ է ուսեալ, պարտ հանապազ ըմս հետեալ 78,2. Արդ բանարկուն զիս խախեաց 63,10r. Արդ եկալք ամենքեան պայծասացեալք 61,70. Արդեօք ա՞ր կամ, յորում տեղի 103a 19f. Արդ Հովնթոս է առաջին, Լիկոյարդէտ զկնի նորին 97,35. Արդ պայծասաղէմ նոխազք պատուական 91,20n. Արդ վարդապետք զգօնացեալ վասն Ազամայ մեղաց կոչեալ 91,20u. Արդ օրհնեալ էս, իպոյս կենաց 61,88. Արեգակնափայլ զեղօք 62,13w. Արեգակն արդար զհօր սիրոյ ծագեալ 62,3h. Արե՛կ որ մանուկք պաղչան 64,71. Արի, իմ քաղցրիկ ազաւնի 64,127; 103a 15i. Արին մարմին երևի Տեառն 62,13o. Արմատ բարի և ոզկոյց քաղցրահամ 103,42. Արիական սրչոյս նոր ի ծոց Հայր իջեալ 61,78. Արիտահաշտ և լուսազարդ անուտ տիրական 64,56. Արք կատարեալք բանիս միայն 103a 15r. Աւետիս, Մարիամ նոյն և Մարմնայ 62,3 չր. Աւետիս, մեծ խորհրդոյ խորհուրդ ծածկեալ մեզ յայտնեցաւ. 61,26; 62,3 բ; 100,33. Աւետիս, միշտ աւետեաց հնչումն Տէր մեր յարեաւ. 61,46; 62,3 լր. Աւետիս քեզ Մարիամ, զոր Կարբիկ 62,13a; 64,1. Աւետիք հրեշտակապետին Փարբիկէլի առ կոյսն Մարիամ՝ ցնծութիւն աշխարհի ծնար

62,3 խց. Արագածն բնտիր թռչուն 91,4f ա. Բան Հոր և քահանայապետ սուրբ 18,14b; 64,95. Բանն, որ ի Հոր և Կրկնայ ծագումով 62,3 կց. Բարբառ առևտեց ձայնի Գարբիել գոչեր 61,31; 62,3 խ. Բարի եկիր, բարեաց բացող 61,103. Բարի նահատակ շնորհածաւալ 91,20m. Բարձրեալ անքննին բնախց լրութիւն 100,28. Բարձրեալ թագաւոր անմահ երրորդութիւն 61,46. Բուն բարեկենդանին կրկնաւ երկու յաւժեական 100,30. Գահայդ փայլեալ երևին այս չանդև 64,49. Գաղտնի նեախց Հարայ 64,50. Գայթի ի գայթի ի գիշերի 91,4f ծ. Գանկատ ունիմ ևս ինձանի 64,73. Գանձ անապական ծածկեալ մեծութիւն ահաւոր 61,5. Գանձ անքննին ծածկեալ մեծութիւն. զորեղ ահաւոր միշտ բարի 61,19. Գանձ բազմալի բարութեան մեծի գտեալ և ծածկեալ 61,18. Գանձ լուսոյ փառակից, որդւոյ անձառ զորութիւն 61,14. Գառն Աստուծոյ զենեալ միշտ և կենդանի 18,14b; 64,97. Գարուն Հասեալ և Հաս 64,113. Գարուն եկեալ ըլլալուն այցին, ծագուելը ամեն մին սեղ առին 98,20. Գարուն եկեալ անուշ հոգիներ հոգեցին 64,111. Գարուն և Հաս ծագիկ 64,69. Գարունն է բացուելը 64,81. Գեղեցեալ գոգին թղթեց 64,29. Գեղեցիկ զեղ գոգելի զեղեցեալն անասար ատուր 62,3 խց. Գեղազոյն յերկնից հեցան 64,40. Գերահաս ծագիկ անթառամ 61,7. Գերահաս ծագիկ բովեալ, կոյս Մարիամ

62,3 լծ. Գերահաս աննիս խորհրդոյ զերագանց 61,116. Գերամբարձ Աստուած գոգեալի ի զբաց զնդից հերշտակաց 30,33. Գերեզմանոյ քոչամբումն 103a 9. Գլխած ևս զու և որդմած 64,72. Գլխա ի մեզ, Տէր ամենակալ 27,40. Գլխի եկեղեցւոյ և վճի հիմն անշարժելի Պետրոս 61,96; 62,3 ձր. Գլուխ վարդապետ ճշմարտութեան 64,36. Գոգնիկ զարմ Յուդային 97,35. Գոհար վարդն ինքնագոյն սիրամարդ սովեոյն 62,3 խ. Գոհար վարդն վաս առեալ ի վեհեց վարդին արկեանիկ 62,3 զց. Գոհութիւնս մատուցանելը, երգարարանայ սաղմունք 64,51. Գոչեր հրեշտակն աս փոխն 17,2; 62,13 f ր; 64,17. Գոչերն աս մայր բազմրիկ 62,3 խ. Գոռամ գոչեմ ի յայս յատեան 64,100. Գոգեալ և բարբառեալ Քրիստոս թագաւոր 61,13. Գոգեալ ըրերանաց ուրախութեան փառաց 62,3 խց. Գոգեալ ըրերանաց բազմբանայեալ երգեմք 62,3 ձև. Գոգեալ գոհութեան բնայեմք 61,3. Գոգեալ անունն աննշտամբ սոհմք Տիրամբ 61,36. Գունգք սուրբ վկայիցն ի սովալի պատեալովն 61,49. Գուրեմ սայպիկ վայրաճ օրտուն 62,14i. Գրեւոյն ի յերկնս անգրանկաց 61,117. Գրեմ աս քեզ, բան գոգեալն, մեր աշաց լոյս և բարեկամ 102,8. Գրիգորիոս առարկնի հակոց, Քրիստոսի զինուոր 62,3 ձր. Գառն հրեան և ին պահպան 17,2; 62,13 f ա; 64,12. Դու իմ որդին պոյծատ արև 64,118. Դուռն երկնից և ճանապարհ արբա-

յութեան 18,14b; 64,94. Դուք ականջ
զենք Տօնականին բաներս ասեմ եւ
լսողին 63,10i. Դուք լցեցէք Տօնակա-
նին, սամ գօհուծիւն եւ սուօղին
63,10g. Երաստանայ սէն վալիտ
տիպըզ լուսով 64,61. Եղևա զարնան
եղանակին ճօշար պիւլպիւլ 64,114.
Եթէ սորօք զարդարիս, մարզ կատարեալ
ձանաչիս 103 a 17. Եկալք այսօր,
եղարբ ամն, արբաՏամնան շագա իղէն
30,32; 31,18. Եկալք, զուարճացեալ
պայծասացոք սօծիս բարունեաց
61,108; 62,3 կե. Եկալք, որ կալք ասա
միարան 29,31. Եկեալ Մարիամ
Մաղղպունացին այն առաւօտին
62,13 f β; 64,16. Եկեղեցի կաթուղիկէ
Տայաստանեան 61,53. Եկի սակիս
ազատվայ ու ախվայ և, այժմ իմայլոց
գերի 40,5. Եկ, սիրելի, ի պարտեզ
քո 103 a 19b. Եղալք, որ կալք ասա
միարան 29,31d. Եղեալ Տարսնանմահին
երկնս. որ արբային 64,28. Ենթզարիմ
վար հոյ ունիմ հազար 64,119. Ե
պնիմ տերտէ տերմանում, տեսող
կարտեմ 64,117. Ես գիտէի, զաշ-
խարհս ինձ մուլք եր տուած. ուտի,
իմի 31,16g. Ես եմ կորուսեալ
ոչխար 64,86. Ես խօսիմ զարդարու-
թիւն 61,71. Ես ձայն զտիւծուս ասեմ,
որ գողէր 61,92; 62,3 լէ; 64,33. Ե՛,
սիրելոյս իմի ի բաց բնկեցայ 64,115.
Ես Տօնական եմ յիմարած, սիրոս
ստեղ բարացած 63,10m. Ես Տօնական
երէցս միտք կու բերեմ զԱստուծոյ
63,10 w. Ես քոյ սիրուն չեմ զիմանար
64,68. Երանեալ առաջակին բացեր

զգուսն 63,9. Երանեալ կոյս սուրբ
բտալիտայ Մարիամ 64,59. Երանելի
աշակերտք առաքեալք Բանին երևեալ
բարոզք 61,107; 62,3 հգ. Երգ գարձա-
նայի երգ շարժենի 61,85. Երգ
զարմանալի եր շարժք վարել ի տեղի
եղեր 62,3 ե. Երգ ներբողական քաղ-
ցրանուագ հնչմամբ 61,48. Երգ նոր
աւետեաց բարբառ այսօր մեզ հնչեաց
61,29. Երգս յաւժական երգեմք
բանական 24,7; 62,5. Երգին երեկցտ
սուրբ զրիգորի Լուսաւորիչ կամար
կապեալ էր 100,38. Երթեալ պատմեցէր
պետրոսեան զնիկն 62,3 լը. Երկինք
երկնից իմացարարէք 103 a 15 a. Երկու
բլպուլ պաղին մըն խօսեին 98,14.
Երկրորդ Ազամ երկնից մարրն յայր
անեալ 62,3 բ. Երջանիկ հօգիտհարչ
երանելի սուրբ Հօիփսիմեանք 61,77;
64,47. Եւ ի շրթանց բոց բղխեալ
ծաղիկ երանք 62,3 գգ. Եւ յուսերաց
և զուսերաց ձեզ աւետիս 62,13 գք.
Երի չէշմիմ նուրի ազիս Մէրիմ
64,123. Զառածեալ մեղօք երկելի
թշառացեալ մարմնով 64,79; 98,8 d.
Զարդում զարմից և զարդ եկեղեցոյ
103,42. Զարթեա հասն այն արժուոն
բնութիւն 62,3 իը. Զարթիր ընդէր
ննջես 18,1. Զգոյն պատկերացն երգ-
ներբնայեց 103 a 4. Զիմաստութիւնն
գինին յիմարացն է 63,10z. Զիս քոյ
սիրոյն ով նազելի 46,103. Էին աջոյ
աջոյ ձեռին աջոյն իւր աջ բնոյ յաջմ
Հօր Հօր ընդ աջմ լուսոյն փառաց
61,38; 62,3 ժգ. Էին միայնո միանին
որդին ծնեան 61,35. Է մահ, քանի՛

գրեց կ'իշեմ 64,89. Էն երանեալ շնորհեաց զկհհս 103a 4. Էն ի միշտ էէն անեղապէս ծնունդ 61,72. Էս խաչ կայնդնէի կամիմ ի խաչ էւանել 98,8e. Ընդրեալդ յԱստուծոյ. նմ երջանիկ սուրբ քահանայ 17,2; 62,3ՃԹ. Թագաւորին տիեզերաց երկիր երզն պատիւ փառաց 62,3 Հէ. Թէ զանցաւորս արհամարհես 63,10a. Թէ զջան յուսով համբերութեան 103a 4. Թէ մեղք մարմնային 27,14. Թէ միտ զնես զիտուն արանց ի մեծ վշտաց 91,2e. Թէ ոչ կարի իցէ ճարտար 91,4էյ. Թուր ան իրաժէ թէ զամէ սրմբնդիլ կուլիսս լանիս 62,3 զԹ. Թանտայի թիւթի կանտոյ 62,3Ճ. Ժառանգ սրբութեան և շատիկ օրհնութեան 103,42. Ժողովեալ գերազարդ շնորհի գեղեցկաշարմար տաճար 61,10. Ի զաւազանէն Յեսեայ ստեղծեալ Ստեփանոս 61,109. Ի գերեզման յարուցելոյն անմահին 103a 15r. Ի գիրկ ծնողիկ մերոյ հանգչիլ 64,106. Ի զասս երկրիւնցն յոյեալ միանամբ մեծ ուրախութեամբ 62,3 ՀԹ. Ի զէմ քո վարդ ես քանի լամ 64,107. Ի իւթիւ իմանի հոգով զաւանի 95,8. Ի լուսոյն արիւոյն առ լոյսն 61,84. Ի խաչին տնկեալ սրբոյն ողկոյզ վաղահաս 62,3 ձէ. Ի խորհրդական ձեր նայելով հանդէս 61,100. Ի կենաց նախկին վայելման զրկեցին զիս 103a 15f. Ի հայրական յէէն աջոյ պատուաստեցար 97,2. Ի հանդիմանալ նորազման նորարարնչ 61,103. Ի հանդէս տօնի ձեր ուրախացեալ ցնծամբ

61,46; 62,3 Հգ. Ի հանդիսաւոր տօնի վկայեցս 61,45. Իմ անման յոյծ գովելի 64,120; 103a 15b. Իմ աչաց լոյս Որդի արևու հոգի մարտիրոս 62,14b. Ի մեծի սուր տօնիս Հոգիդ սուրբ իշեալ յերկնից 62,3 ձէ. Ի մեջ մեղաց ալէկոծիմ 64,76. Ի մեջ սրբոց զերարցելի մեծապատիւ գովելի 62,13r. Ի միշտ եկեալ երբեմն 64,91. Ի միտման զարշապարի եղբայր, գրեմ լան կարօտի 102,6e. Իմ Տէր, սուր ինձ համբերութիւն 63,10e. Ի յանարժան և անպիտան, որ այս անուն կոչի անուան 102,6a. Ի յանահարար ծառոյն նախատունկ յայտնեալ 61,109. Ի յարտոյն զազանի նեարից խոցեցալ 64,54. Ի յիս արևու արև 61,50; 64,38. Ի յերուսաղէմ զամբ, ի յայն աստուածաշէն քաղաքն 62,3 ձէ. Ի յորովայնէ ընտրեալ ճգնութեամբ փրկչին հետեւեալ 62,3 ձԹ. Ինձ ուստ և գուման վանց քո զալուստ 31,16e. Ինձ Տօնական անարժանիս լսէ իմ տէր 63,10d. Ի նմին սուր կերպակին երևեցաւ մօրն կուսին 62,13tβ. Ինն հարիւր լը Հայոց թվականին զոտաւաւորս ասել են Տօնականին 63,10dd. Ի նեղմանէդ արքայական զարթիլդ 64,116; 103a 15e. Ի նուաստ յոյզոյ տարազելի 102,13e. Ի նուերել հրճուէին պատարագօք գոհանային 62,3dբ. Ի շափամ գիշերին կանայք յերար ժողովին 98,8e. Ի սէր սիրոյդ ցանկացելոյս 103a 15o. Իսկապէս լարի անհասանելի և լոյս հանուրց 61,11. Իսկ զու ընդէր ես խողեալ 61,30.

Իսկ ինքեցեալ ականատես էր Հանդիսից 91,4a. Իսկ մեծ Մարիամ Մագդաղենացին եկեալ 62,13v. Ի սինն անկում կու յամ Համան 64,67. Ի սրօքբէից երանեցեալ երջանիկ մայր Մարիամ 62,13u. Ի ժիմնն գռէր զուարթունն. եկույր լուսազգեաց կանույր 62,3 իմ. Ի Տէր պարծեացի աննն իմ 64,99. Ի սունի սուրբ յարութեան 103a18a. Ի ցլանալ շողն արևուռն զարթեալ 64,126. Ի քեզ, Տէր, յուսակք, ի քեզ միանաք 100,32. Ի քեզ Հանդիսի Հուստով զերանորոցեայ 61,3. Ի քոյո սիրոյոյ յարի երբէք 62,14e. Լեր զէտ Հոգւոյ քոյ կեցութեան 103a 15q. Լոյս ճշմարիտ և ճատագայթ Հոյ 18,14b; 64,92. Լուարուք զբարբառ բերանոյս, ոյ եղբարք սիրելիք 63,1. Լուր, Տէր, ձայնիս իմ ողորմած 63,10u. Խանդակամէմ ի սէր քոյ 103a 15p. Խաշին Յիսուսի ճշմարիտ բարոյք 62,3 իմ. Խաշն ի նսննուռն երևեցաւ 17,2; 64,34; 100,37. Խղճայի այն և ցտայի թռչնակի 64,104. Խնդա շնորհապէրճ կայր Հրճանանք 91,20g. Խնդութեան ձայն 24,5. Խնկի ծառի նման ես, պտուղ զու քաղցրահամ 62,4; 64,27. Խնկեալ ի կնդրիկ լուրվատ Հրով աստուածայնով լցեալ 62,3 կմ. Խոստովանիմ Աստուած զՀայր անծին, անեղ և անկիրքն 60,1 Bl. 118a. Խորհուրդ զպլտեան Բանին ի արար զաշխարհ 61,87. Խորհուրդ Հայրենի անեղ աւանդ 61,56. Խոնարհիմք Հոգւով մեղթողական ձայնիս. 62,3 ձ. Խոստոյցն է Հարուածք

զանիս 18,1. Խաղուռն յարգոյն փառաց փայլեաց 61,29. Խաղուռն փառաց էին միածին որդին 61,70. Խաղիկ պալլատ ծովային 64,4. Խաղկագարդ լուրաստաւ յաւէտ փայելշեցեալ 91,20i. Խարուեցաւ Տէրն ի խաշին 61,62. Խիլ ծիլ ոսկի է, վարդի թերթեան 64,109. Կամեա սուրբ կամողիկէ կեղեցի 64,88. Կամողիկէ կեղեցի, ու բարեյեր բերկեայ 62,3 ծր. Կամիմ աստուծոք զաւետան երգել 61,34. Կայր կոյնն ի յայրին, կայր և զուարճանայր 62,3 ժդ; 64,7. Կանույր եկին ի գերեզման 24,3. Կանույրն արտասուօք լային 30,35; 64,14. Կանանցն կանխեալ ի գերեզման եկին 62,3 լ; 64,15. Կաննայ գիտ, Տէր, զլորեցայ 63,10գ. Կարտ անձկալի սիրով Պետրոս 62,13 զա. Կենաց փայտ անկեալ զքեզ անկողին 61,89. Կենդանի վկայք կոյր ինստուռք և սուրբ մարք 62,3 զր. Կեցո, Տէր, ողորմեա, Տէր, ողորմեա 62,3 զր. Կուգէլ մի ես երէկ տեսայ 64,85. Կոյս անապական և անխախտ ծնողութին 62,3 ա. Կոյս անապական և ատագատ փեսայեցեալ Բանին 61,4. Կոյս անապական Մարիամ սուրբ Աստուածածին միայն օրհնեալ ի կանայս 61,39. Կոյսն մարտր թագի պճնին 64,48. Կոյսն ինստուռնամք զլապտերս Հոգւոյ լուցեալք 62,3 կր. Կուսանաց ես պարծանք վախիտ 64,60. Կուսկ, ուստի կու զաս 64,74. Զայն աւետեաց կանանցն երկր 17,2. Զայն բարձեալ յերկին առ քեզ 62,3 կգ. Զայցես Հոգով զոլ քաջայիկեաց մարմնով 63,3. Զայրապետաց Հանուրց ազգին

64,45. Հայր վկայելով յամպոյն 61,80. Հայր վկայելով յամպոյն 61,80. Հայր կենաց և անմահութեան 18,14 b; 64,93. Հարք և եղբարք զուք բարի 63,10 t. Հաւիկ մի պայծառ տեսայ աննման 63,5. Հաւու, հաւու արթնացեալ զհաւելով զհեթանոսս ձայներ 61,102; 62,3 ճմբ. Հէրիք, ողբաս, գոչես, լաս և հատաշես 103 a 15 k. Հոգի մի ասեր զարիպ, թե չէ իմ սիրտս կարուսի 31,19; 102,22 b. Հոգին սուրբ հնչեաց բազմապատիկ մի ձայն 62,3 ճե. Հոսեալ հրեղինացն հաւարեալ կային զօրք հրեշտակաց 61,60. Հրամայց Տէրն ի իաշին, ով մայր ծնօց իմ 51,14. Հրաշալի խորհուրդն այսօր մեզ երեի 62,3 իա. Հրձուիմք այսօր մեք հոգեպէս 17,2; 64,5. Հօր կամաւ իջեալ Սրբին 61,70. Դամբար լուսապեճճ բարուն հոգեգարդ 91,20 f. Դամբար մշտափայլ անշրջանելի ճառագայթ 61,2 Դարիպին կեանքն է լալի ողբերգական 64,75. Դու թնու չերիֆին սօրթ զարասն 64,66. Ընասագայթեալ արեզակն Հայաստան աշխարհի ծագեալ 61,53. Ըղնաորօքն անապատին, հետեօպաց 64,46. Մայր Աստուծոյ Մարիամ, զուսար Գաթնան 61,82. Մայր և կոյս Մարիամ և աղբիւր բարեհամ 64,125. Մայր հաստոյ սուրբ հարմարան 62,131; 64,98. Մարդն կու գայր ծագիկներով 64,65. Մարիամ Մագդալենին արամեցան այսօր 62,13 գ. Մարիամ Մագդալենին ցուցեալ ի մէջ պարսէղին 62,131 ա. Մարիամ մայրն ցաւապին մերձ կայր

իաշն 62,13 s. Մարք մանկանց լացըր, վայ տուք ինձ 33,10 b. Մեծահաշաչ տօնիս տեսութիւն գողով զերպանն և զարմանալի 61,115. Մեծապանչ սիրով ժողովեալ այսօր մանկունք Սիրոնի 61,114. Մեծի հանդիսի աւարտ սոբեզ պազատիմք 62,3 կդ. Մեկ աչուի սէրն կայ ի գլխիս գիշերնեկ 64,108; 103 a 15 g. Մեղայ բեզ Քրիստոս Աստուած ապաւնն 98,11 a. Մերձաւոր եմ, ազաւնի իմ 103 a 15 n. Մերհամեթ զլվիղլերեկ զզլար շահի սելլէրեհեմ 62,14 j. Միակն ի միոյ անակիկըն էն 61,91. Միաշարթօր անգտեան 64,101. Միտդ ի յէնն Բանդ, որ ի Հօրեկ 28,50; 29,31 a; 30,31; 31,16 e; 32,9; 33,6 a; 33 a 15 a. Միջնօրդ կենաց Աստուածածին 63,10 j. Մոշպելու սիւզայ իսպլար տեսիս 64,102. Մտեալ ի տաճարն այսօր օծեալն Աստուած 62,3 հդ. Մօր յորովայնի սրբեալ յարգանդի 62,13 հ. Մօր տուիր նմ ստիւր, վայ իսկայց զաճասականիդ 29,32. Bl. 169 a. Յաղթնոց զօրութեանր վերնականաւ լցեալ 62,3 ձգ. Յաճախեցան առ իս մնուութիւնք մեզաց 62,14 հ. Յամանակի զարմանային պճնեալ 91,4 f թ. Յամենից գշից բնաւից բանաւոր սեռից անմահից 61,9. Յայնեմ սիրով տիրական լցեալ կանանց 62,13 f ժ; 64,18. Յանձառ փառս և նախ քան զամենայն յախտեանս 61,23. Յաշխարհ եկիր մերկ ի մարեկ 63,10 բ Յատաշք անշարթիցն անբրթիցն կայր 61,83. Յ Աստուծոյ շինեալ քաղաք պատուա-

կան 64,64. Թարեաւ Աստուածն Տրաշպէս 103a 15r. Թարեաւ յաւուր երրորդին 64,19. Թարեաւ փառաց թագաւորն. աւետիս 62,3 լա. Թաւերժական ձայնիւ յողմակին գոչմամբ 61,6. Թաւուր միում, որ էր մեզ նոր կիւրակի 103a 15m. Թաւուրս յայտոսիկ սուն մեծ է 103a 19c. Թերեկ Տող վերաբոյ նցայ, Տոտ աւի գրիմս իմ 31,16 f. Թիմանայի զորաց գովեցեալ 64,55. Թիւնն ընկեալ սուղ սակաւսն 102,6 d. Թիւնն կամիմ երգել զպուլպուլինն առած 62,14k. Թիւննուր ի գիւրեթի 18,1. Թիտուս, Տրդի Հօր միածին, եղև որդի սրբոյ կուսին 15,2. Թիտուս, որդի Հօր միածին, եւ ճառագայթ կերպարանին 60,1 Bl. 2a. Թոճաննէս մեծ մարգարէ երկրպագօր 64,35. Թորգազունի սիրով վտօի խշճուկ պուլպուլին 62,14g. Թորժամ մտացո աշար կամիս զվերինն 103a 4. Թորժամ նշան բո սուրբ խաչին որպէս գայլակն երեւեցին 100,19. Թոր ձայնն ականեաց Տրեշտակապետն կանանցն 62,3 լր. Թուղայ Տաւատարուժ գժնդակակիր 91,20h. Թուալով իմ պանծալի կուսից աղաչեմ 62,14e. Եսեմասարկաւազ առաջին վկայ 61,109. Եսիմական էից բամեալքս աղերս 61,7. Ենրճիւսեացուր գրազձր եղանակ 64,22. Ենրպարունակեալ իննեակ զասուց 61,75. Ենրպարունակեալ խորհուրդ լուսոյն ի Տրեպինաց 61,79. Ենջեա որ սրկեակ քաղցր և անուշ 103a 15l. Եղնդաղոյ ընդ Հօր Բանն Աստուած 61,65. Եորպուարձ խնդու-

մեամբ բերկրեայ ցնծալով 61,84. ԵորաՏրաշ արեղակն պսօր գածեցաւ աշխարհի 61,67. ԵորաՏրաշ արեղակն իմանայի յարեմօի 61,76. ԵորաՏրաշ ծննդեան քո, Տէր, ընդ մեղուցն 61,35. ԵորաՏրաշ նոր երկինք եղև պսօր 61,57. ԵորաՏրաշ սեսիլ և գերացոյն քան զընութիւն 62,3 Տա. ԵորաՏրաշ սունիս կուսական արփեականացն 61,15. ԵորաՏրաշ սունիս տեսանողացն ցնծացէր անկեցեր 61,98. Եոր զբախտիս եկեղեցոյ ծառ կենաց անկեալ 62,3 կ. Եոր զբախտի քո, Տէր, զոր անկեցեր 61,98. Եոր Եղեմ բանս որ անդնն, նոր Լեզամե ի քէն Տոյն 61,82; 62,3 գ. Եոր իմն աճասուր խորհուրդն, որ են ականիք 61,80. Եոր իմն ականեաց բարբառ 61,70. Եոր իմն ականեաց լուր պսօր մեզ Տըշեաց 61,54. Եոր իմն ականեա նորաշաւից 61,78. Եոր իմն է Տըշիւն ընթերակայ երգոյս 61,47. Եոր խորհուրդ կենաց բերումն բնաւից բոլորից 61,90. Եոր ծագիկ բղիկ պսօր յարողն Յեսեայ 62,3 ժե. Եոր ծագիկ պայծառ ցուցաւ պսօր 63,6; 64,13. Եոր ծառոյն կենաց աստուածատունի զբախտին 61,110. Եոր ծառոյն կենաց յանձնականն զբախտն 62,3 ձգ. Եոր ձայնն ականեաց Տրեշտակապետն պսօր փողէր 61,68. Եորողոցին Տեանն Թիտուսի փառք և պատեւ 102,6a. Եորողոց կենաց մերոց և Տաւատոց Տաւատատութիւն 62,3 իգ. Եորոյ գիւնոյն իմաստութեան 61,112. Եոր սունիս երկնաորաց Տրեշտակական զասուց 61,101. Եուսգեմէք Հողոցն

նուսաց վայելուչս 62,3 ծգ. նստեալ
ի յանցս ճանապարհի 106,13a. նստեալ
կանայքն անմահ ստ գերեզման 98,8g.
նստեալ կանայքն որդային ստ գերեզ-
ման անմահին 30,31; 61,64. Ենոր-
հարիւր Սարգիս, ծառայ ընտրեալ
91,20բ. Երկուներ զուարթունք բանին
բանաւոր 100,39. Ողջոյն ընդ քեզ
Մարիամ, աւետիս 61,32. Ուրախ լեր,
ղշիւոյ հարուն պանծալի 62,3 խա. Ուր
է երկու 18,1. Ոչ կարօտիս իմո՞՞մ
խրատին 63,11. Ո՛վ ախտակից,
անտեփաս եպիսկոպոս 91,20a. Ո՛վ
արքայակերպ աէր քահանայապետ
61,52. Ո՛վ բարեկամք իմ սիրական
և մերձաորք 31,25. Ո՛վ զու մանուկ
լուսազարդեալ 91,20a. Ո՛վ զու
մանուկ նորարողոյ՞ 91,20 e. Ո՛վ
զուք սերշաղկապք և պայծաս ապակ
91,20e. Ո՛վ զարմանալի խորհուրդ
պս մեծ յայտնեալ 17,2; 62,13 e թ;
64,8. Ո՛վ զօրութիւն զօրեղին ամենի-
մաստ ճարտարապետ 62,8. Ո՛վ իմ
սիրական որդի, սիրտս իմ պյրեալ
98,8f. Ո՛վ կանայք, զարթիք, տեսէք
61,66. Ո՛վ կարապետ արզարութեան
91,20 e. Ո՛վ համափրկ սէր եռագին
անպատճառ 103a 19c. Ո՛վ հրեշտակա-
կրօն իշխան պայծասացեալ 91,4 d.
Ո՛վ մանկրտի նորածագիկ 91,20 d.
Ո՛վ մեծախօսք և անվաստակք 91,20b.
Ո՛վ սիրելիք և պատուական իմոյ
եզրարք 91,20d. Ո՛վ սուրբ վայելչապարզ
զբախտ 91,20 o. Ո՛վ զլուսակի անձն իմ,
ժամ և կալ ի սրտի 91,2b. Ո՛վ քա-
հանայք և վարդապետք աստուածարան

և ժողովուրդք 27,54; 29,31b Bl.
164b; 31,16d; 32,9; 33,6b; 33a 15b.
Ո՛վ քաղցրաձայնեալ քաղցրախօսք
երգով 61,70. Որդիք լուսոյ Հօրն
մեծի քահանայից 63,4. Որք որ փա-
րագին 27,14. Որք տուելովքն
Սատուոյ 103a 19g. Պաշտանօր
Սատուածանին անապական 64,43.
Պատճառ պարծանաց մարգարից ցնդին
62,3 կէ. Պարագրի անպարագրելի
61,37. Պարծանք հանդիսից խմբից
և զլուխ 62,3 զդ. Պարուց թուշնոց տուք
աւետիս 64,112. Պարտապան է Հօր
Որդի հաստցանել 60,1 Bl. 161b.
Պարտաւորիս հանդէպ հետեալ ձմեռ-
նաբեր 15,1. Պարտ է զծնողքն սիրել,
որ նորա զմեզ են սնուցել 63,10 u.
Պետական էութեան սուրբ անուան
41,3. Պետրոս և Պաւղոս քրիստոնէից
պատծանք 61,106; 64,41. Պետրոս ի
Հոսմայ, Պօղոս ընդ նմա 62,3 խբ.
Պիւլպիւն է հազէր ի յօտն կոշիկ
64,70. Պտուղ մահու քաղցրակեղե
լցեալ ի տանն 103a 19d. Սա մարգարէ
աստուածաբան և իմաստուն յոյժ
խահական 60,4. Bl. 246b. Սայլքն
իջանէին ի լեւնէն Մասիսեանց
98,11c. Սարափիկի որոտման
և հազին զօրութեամբ 64,63. Սեաւ
և զեղեցիկ զուսար Աւայի երուսազէ՛մ
62,3 ժ; 103,36. Սէր յարաօրէ ճեմեալ
61,66; 62,3 լզ. Սէրն սրբոց է բամ
խորհուրդ 103a 15t. Սիրտ իմ սասանի
27,14. Սկզբնազարգ զոյցից ստեղծօրն
զայր 62,13k. Սոսկալի սահլ պակեան
հշլէք 61,71. Սուրբ առաքեալն Յակոբ

որդին որոտան 64,42. Սուրբ եկեղեցի
երգէ ընդ Հրեշտակ 62,3 ծթ. Սուրբ
և արգար Հոգոցն Հրեշտակք 63,10bb.
Սուրբ Յովհաննէս մարութ տատրակ
64,124. Սուրբ Ոսկի, քահանայ
նաչելի 64,39. Սուրբ սիրամարգ սկէ
փետուր շնորհալի 64,122. Սուրբ
վարդապետան մերն ընտրեալ Մեսրոբ
100,29. Ստեփանոս խաչին ծաղիկ
62,13 i. Սրբութիւն սրբութեանց
Աստուած անսկիզբն 61,13. Սրբուհի
Մարիամ անապական տաճար և կե-
նարար Բանին ծնող 62,3 գ. Սրբուհոյ
Աստուածածնին բարեխառութեամբ
61,8. Սրբօրէւնանան քրոյրէւթոո
Հույ երբակին 62,3 թ. Սրբօրէկց
ձայնիւ եղանակեմք այսօր 61,50.
Սփոփեալ տրամութեանց ցնծա, սիրելի,
այսօր 62,14 f. Վասն որոյ և գրատեցն
ակտարանէն գետս գանուշն 62,3 զէ.
Վարանելոյ վարանելոյ մուրսր գե-
ղերիմ 103a 15h. Վարդ զեղեցիկ
սեսօք քաղցրեկ 103a 15s. Վեմ
Հաւատոյ սուրբ Պետրոս 64,110. Վեմ
Հոգեւոր և զլուի անկեան 18,14 b;
64,96. Վերաւ որեցայ մեզօր, վարեցայ
64,77. Վկայեց Հանդիսից Հրաշալի
64,37. Վտարեցաւ երկիր օտար 62,14 d.
Տարմամբ սերով խանդաղափեալ 64,57.
Տարփացայ ըզձանաթ, Տէր Յիսուս,
քոյդ զեղմանց 27,40h. Տախթ Էին
բախճան եղեայք 103a 19h. Տէր
բարերար Հօր միածին 64,82. Տէր և
Աստուած գ Յիսուս Քրիստոս սակր
61,100. Տէր իմ Աստուած, լիբ օգտա-
կան 63,10b. Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս

զգիս զու շահէ 63,10y. Տէր, մի թո-
ղոյր զիս բանտին է նեղ անդոյս
63,10h. Տէրն ստեղծեց զմարդն
աննիշխան 63,10a. Տէր ոյորմեաց բո
ճառային, այլ է զուոն ժամանակին
63,10e. Տէր, տո՛ւր ինձ յաղթել սա-
տանային 63,10v. Տէր փառաց այսօր
է թարօր յայտնեաց զփառս իւր 62,3 ծգ.
Տիրուհի Մարիամ կոյս և աստուածա-
րեալ 91,20k. Տիրուհի սուրբ կոյս
մայր մարմնացելոյ Բանին 61,33.
Տնօրնի անկանելի Բանն թանկա-
թեան բողբոջեցար 62,3 ժր. 64,6.
Տուք ևս ինկալի, տուք ևս ինկալի,
այն Հոան, որ է թէն բուրեաց 62,3 ժէ.
Տրտեղ տճաս տարածաման 103a 19i,
Տոնական երկց զու. Հետ գինուն գե-
շեր 63,10f. Բարունց երկնային, բա-
րունց երկնային Աստուածն, որ է թէն
ծնաւ. 62,3 ժթ. Բարունք պանծայիք
որդոց մարդկան տածողք 62,3 ձդ.
Փայտնկեանս որ բառանկիւնի կանչեալ
62,3 ծ. Փատեղահէլեր կինոյէ մինոյէ
91,16 a. Փութայիք, Տոնական, փախեր
է շարեաց 63,10x. Փրկաւէլ մահուան
բոյ զգինս 103a 15d. Փաղցրագունիս
բաղձանք լցեալ Հոգիս 60,1 Bl. 238b.
Փաղցր և բարե գ Տէրդ աղահեմ 63,10o.
Քան գտնեայն գործս շար է Հոգարտու-
թիւն 63,12. Քանի խափա, Տոնական,
զու աստուորիս 63,10cc. Քաղապարճ
պնուկանք է զիցցապանց ծնեալ
91,4b. Քեզ մատուցանեմք այսօր
Քրիստոս միածին ընդ Հօր 61,43. Քեզ-
ոյ փեսայդ եկեղեցոյ 103a 15e.

Քերովբէի գերագոյն սրբոյ մարտնէից մարգարոյն 61,32. *Քերովբէի թագաւորն այսօր եկեալ է յԵրուսաղէմ* 61,62. *Քերովբէից վեհագոյն ցուցար, նի Երանեալ փայտ* 61,93. *Քրովբէ մարմնային* 27,14. *Քիսկ պէնի պիշմէղ եղի* 64,62. *Քրիստոս Աստուած, լոյս աշխարհի* 102,13b. *Քրիստոս Բանդ Հօր ճնուեղ* 62,3 է. *Քրիստոս եկեալ քահանայապետն սուրբ է քեզ մասնէ տաճար* 61,86; 62,3 ձէ. *Քրիստոս փառաց թագաւորն այսօր եկեալ* 62,13n; 64,10. *Քօղ ձգեալ Երկնից քաղ կապուտակօք* 62,3 չը.

Diebstahl s. **Johannes v. Ersnka.**

Diodor v. Antiochien s. **Basilius v. Caesarea.**

Diokletianus, Kaiser (285—305) s. **Pontianus.**

Dionysius Arcopagita (Pseudo-) (um 500), Funktionen jeder der 9 Klassen von Engeln 74,11. Brief an Timotheus 101,2. Bruchstück d. Übersetzung (aus dem Lateinischen) u. der Erklärung seiner Schriften v. Stephan v. Polen 92,1. Zitate 52,17; 97,43.

Dionysius Thrax s. **David** Grammatiker.

Dioskorides, Arzt (7. Jhd.) Berufung auf ihn 88,2.

Dogmatik s. haupts. 52—59.

Dormitio Joannis s. **Prochorus.**

Dovlath s. **Amir Dovlath.**

Drasark, armen. Kloster bei Anarsaba in Kilikien, s. **Schreiborte.**

Dreieinigkeit. Gebet an die - 51,2.

Anleitung zum Gebet an die - 95,9. Angebliche Äusserung Vergils über die - 95,28. Fragen und Antworten betreffs der - 94,49.

Dreieinigkeitskirche in Dascht im Gau Goghthn s. **Besitzer.**

Dschalalean s. **Sargis Dschalalean.**

Dschon s. **Basilius Dschon.**

Dschulfa (Alt - am Araxes, Neu - bei Ispahan) s. **Besitzer, Johannes v. Dschulfa, Schreiborte, Simeon v. Dschulfa.**

Dürre. Gebet um Regen bei - s. **Riten.**

Dvin, Stadt im Gau Ostan Dvin der Provinz Airarat. Itinerar von - aus 74,4; 98,16.

Dyophysitismus. Polemik gegen den - 94,55.

Edelsteine s. **Epiphantos v. Cypern.**

Edessa in Mesopotamien s. **Abgar u. Serapion** aus Edessa.

Eghivard, Dorf im Gau Aragatsothn der Provinz Airarat, s. **Maschtoths.**

Ehe. Über die Blutsverwandtschaft mit Rücksicht auf die - 94,35. Mittel zur Erlangung von Kenntnis über heimliches Treiben der Frau in der - 86,1; zur Bewahrung vor ehelicher Untreue 86,1.

Ehebruch. Erläuterung zur Frage des -s u. der Ehescheidung 94,6c. S. auch **Johannes v. Ersnka.**

Eheschliessung s. **Riten.**

Ehren- und Rangstellungen in der Kirche s. **Nerses** von Lambron.

Ehrfurcht. Prdgt. über die hl. - 15,4.

- Eld** s. **Johannes** v. Ernska.
- Elnhorn**. Gedicht über das - u. seinen Reiter 29,32.
- Elnnatur** (Christi) s. **Monophysitismus**.
- Elnsiedler**. Belehrung für - und Mönche 100,24. S. auch **Nilos**.
- Einweihung** s. **Riten**.
- Einwille** (Christi) s. **Monothetismus**.
- Eisagoge** (εισαγωγή) s. **Porphyrius**.
- Eitelkeit**. Prdgt. über die - 103,30. Warnung vor - 103a 6.
- Einzug** Christi in Jerusalem s. **Kherobenths** u. **Reden**.
- Ekeghkh**, **Ekegheaths**, Gau der Provinz Bardsr Haikh, s. **Schreiborte**.
- Eklptik** s. **Jakob** aus der Krim.
- Elemente**. Das Verhältnis der 4 - zu den 4 Qualitäten Warm, Kalt, Feucht, Trocken 98,5. S. ausserdem **Eukhd** u. **Gregor** v. Nyssa.
- Elias**, Abegha (Klostergeistlicher), Abhandlung über die ungeteilte Gottheit Christi 56,1.
- Elias**, Prophet. Predigt über ihn 45,5.
- Elisaeus**, Prophet, s. **Lebensgeschichten**.
- Elisaeus**, Vdp. (5. Jhd.), Geschichte Vardans des Mamikoniers u. des Kriegs der Armenier gegen die Perser 67,3. (Vgl. 65). Martyrium Vardans und seiner Anhänger, wörtliche Auszüge aus dem Geschichtswerk 33,56.
- Emesa** in Phönizien s. **Nemesius**.
- Encyclica** 101 Anm. 102,14. S. auch **Nerses Schnorhali**.
- Enfiadscheanths**, Awetikh, Sammler der in diesem Katalog beschriebenen Handschriften. Brief betreffs des Alters der Hschr 1 S. 5—6.
- Engel**. Jakobs Kampf mit dem - 95,13. S. ausserdem **Dionysius Areopagita**, **John** aus **Suinneforth**.
- Enkars** s. **Johannes** v. Enkars.
- Enthaltamkeit**. Über die - 97,16e.
- Entschlafene** s. **Ephraim** d. Syrer.
- Entsühnung** s. **Riten**.
- Entweihung** s. **Riten**.
- Epakten** s. **Jakob** aus der Krim.
- Ephesus** s. **Kanones**, **Konzilien**, **Lebensgeschichten**.
- Ephraim** aus Ghaphan, armenischer Patriarch von Konstantinopel (v. 1686—1687, 1694—1698, 1701—1702) s. **Besitzer**.
- Ephraim** der Syrer (4. Jhd.) *Gebete*: 50,6. 8. *Kanones*: acht Kanones aus der Rede über die Jungfräulichkeit 92,5e. Vorschrift für die Fusswaschung am Gründonnerstage übersetzt vom Katholikos Gregor dem Pahlauunnier 20,2e; 27,14; 28,38; 29,28; 30,29; 32,23; 33,18; 33a 24. *Predigten* und *Reden* über: die Ankunft des Erzengels bei Maria 38,32; Mariae Verkündigung und Christi Geburt 38,32; Mariae Verkündigung und Empfängnis 38,34; die Geburt Christi, die Lobpreisung der Hirten und die Anbetung der Magier 38,36; Josefs Wendung

- zum Glauben an die bevorstehende Geburt des Erlösers infolge der Erscheinung des Erzengels 38,35; die Darbringung Christi im Tempel 38,45; Johannes d. Täufer 38,107; die Niniveer 38,50; den Protomartyr Stephanos 38,26; die Barmherzigkeit 38,38; 39,4; Fasten 38,57; 39,3; Fasten am Mittwoch und Freitag und über die Flucher 38,87; die Heiligung des Fastens 33,59; 39,5; die Entschlafenen 96,21; 100,8. 10; die Leugner und Verlästerer 103,16; zur Belehrung der Menschen 38,86; 39,28. Vgl. auch **Georg** aus dem Kloster Skewra, **Johannes Mandakuni**, **Vardan Arelwelthsi**.
- Ephraim**, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Schreiber**.
- Epiphantos** v. Cypren (bzw. Pseudo-), Drei Kanones 92,50. Geschichte des Todes der kleinen Propheten 20,21; 28,48a. Physiologus 95,24; 96,29. Abhandlung über die Edelsteine 93,17; 97,34. Vorwort zu den Psalmen Davids 103,24.
- Erbauungsschriften** s. besonders 38—51.
- Erbrecht** unter Brüdern u. Schwestern 94,7.
- Erbsünde** s. **Adam**.
- Erdbeben**. Über die Folgen der - je nach der Zeit ihres Auftretens 46,15.
- Eremia**, Dichter. Lied auf die Jungfrau Maria 64,59.
- Eremia** v. Oschakan, Vdp. 14.
- Erinnerungsopfer** s. **Riten**.
- Erlwan** im Gau Kotaikh der Provinz Airarat s. **Asupowl** u. **Oskan**.
- Erkenntnisquelle** s. **Johannes** v. Damaskus.
- Erklärungen** s. **Kommentare**.
- Erlas** s. **Katharina**, **Muavija**.
- Erläuterungen** s. **Kommentare**.
- Erleuchter** s. **Gregor** d. Erleuchter.
- Ermahnung** zur Gebetsausübung und Befolgung der Gebote 46,13; nur Christi Wort zu glauben 95,16; an alle Christen s. **Johannes** v. Ersnka.
- Erneuerer** einer Hschr. s. **Michael**.
- Erserum** (Karin, Theodosiopolis) im Gau Karin der Provinz Bardar Haikh s. **Konzilien** u. **Schreiborte**.
- Ersnka** im Gau Ekegheaths der Provinz Bardar Haikh s. **Georg** v. Ersnka u. **Johannes** v. Ersnka.
- Erzählungen** 44,48; 97,29. 30. Vgl. auch **Anekdoten**, **Fabeln**, **Geschichtswerke**, **Lebensgeschichten**, **Pir-Pahlul**.
- Erzengel** s. **Dichtungen**, **Ephraim** d. Syrer, **Nerses Schnorhali**, **Pantaleon**.
- Erzväter**. Abhandlung über die - (aus dem Syrischen) 93,4. Angaben betreffs der Lebensdauer der - 57,6. Fragen und Antworten betreffs der von den -n abstammenden Propheten, Könige, Richter u. Apostel 94,58. S. auch **Allegorien**.
- Esnik** v. Koghbb (5. Jhd.), Kanones

- 92,5 r-s. Vgl. auch **Ardsan**.
- Etschmiadsin**, Kloster mit der Mutterkirche der Armenier in Vagharschapat im Gau Aragatsotn der Provinz Airarat. Stempel der Bibliothek von - 57; 70; 74.
- Euagrius Ponticus** (4. Jhd.) s. **Lebensgeschichten**. Bearbeitung seines Traktats *Περί τῶν ὀκτῶ λογισμῶν* s. **Matthaeus Presbyter**.
- Eudokia** s. **Stephanos** v. Eudokia.
- Euklid**, *Στοιχεῖα*, übersetzt von Gregor Magistros 74,3.
- Ennomius**, Philosoph, s. **Johannes** v. Orotn.
- Eusebius** v. Alexandria (5. Jhd.), Rede auf die Himmelfahrt Christi 38,109.
- Eusebius** v. Caesarea (265—340), Brief an Karpianus 3; 4.
- Eustratius**, hl. s. **Nerses Schnorhali**.
- Eutyches**, Begründer des Monophysitismus (5. Jhd.) 27,37. Vgl. auch **Nestorius**.
- Evagrius** s. **Euagrius**.
- Evangelien**. 1; 2; 3; 4; 5; 5a. Evangelium Johannes 6,1. Entstehungsgeschichte desselben 20,2n, 38,29. Evangelienharmonie aus Mt., Mc., Lc. 6,3. Heilsevangelien 29,29; 30,30; 32,36; Evangelien der Öltragenden Frauen. Evangelienauszüge als Lektionen 32,34. 35; 33,40. Bruchstücke; 2 Anm.; 12 Anm.; 17,4; 28 Anm.; 44,42; 51,4. 8; 70 Anm; 97 Anm.; 104,1. 2. 3. 9. — Fragen und Antworten betreffs des Grundes u. der Bedeutung der Reihenfolge, in der die Evangelienstücke zu Ostern und Pfingsten gelesen werden 94,37i. Vgl. auch **Apokryphen**.
- Evangelienharmonie** s. **Evangelien**.
- Evangelisten** mit den 4 Paradiesflüssen verglichen 94,13.
- Eva**, Stammutter. Ihre nächsten Nachkommen 97,29.
- Exegese** s. **Kommentare**.
- Exorcist** (*Ἐπιθελομένης*) s. **Riten**.
- Ezechiel**, Prophet s. **Jesaja** v. Nitsch u. **Lebensgeschichten**.
- Ezrik** s. **Esnik**.
- Fabeln**- 94,24; 97,8b; 102,5. S. ausserdem **Nerses Schnorhali**, **Vardan** und vgl. auch **Anekdoten**, **Erzählungen**.
- Familiennotizen** 27,51.
- Farben** s. **Gewichte**.
- Fasten**. Entstehungsgeschichte der 40 tägigen Fastenzeit 39,7. Über die Fastenbeendigung am Ostervorabend 94,32. Psalmen für die Fastenzeit 18,17. Mesoden für die Fastenzeit 35,3. Lieder zum Fastnachtsonntag und für die Grossfastenzeit 62,5. S. ausserdem **Basillius** v. Caesarea, **Ephraim** d. Syrer, **Johannes Chrysostomus**, **Johannes Mandakuni**, **Mchithar** v. Airiwan, **Reden**.
- Fastenzeit**, **Fastnacht** s. **Fasten**.
- Festkalender** 35,1; 36,1. Verzeichnis von Festtagen 100,1. Vgl. auch **Kalender**.
- Feuerofen**, die 3 Männer im - s. **Reden**.
- Fieber** s. **Gebete**, **Riten**.

Fischfang im See Tiberias. Deutung der Zahl 153 bei demselben 44,67.

Flucher s. **Ephraim** d. Syrer.

Flusshemmung bei Trapezunt s. **Kyriakos** v. Gandsak.

Fragen und Antworten 44,43. 66; 94,37; 96,32; 100,11. 15. 25. 26. 40. S. ausserdem **Abraham** Erzvater, **Abstuenztage**, **Adam**, **Ambitskh**, **Apostel**, **Arablen**, **Ardsan**, **Aristoteles**, **Babel**, **Bibel** *Erläuterungen*, **Buchstaben**, **David** (zehnsaitige Leier), **Erzväter**, **Evangelien**, **Frau**, **Gemeinsames**, **Geschichtswerke**, **Gesetze**, **Gewichte**, **Gregor** v. Tathew, **Heidentum**, **Homonyme**, **Johannes** v. Tausch, **Vanakan**, **Johannes Sarkawag**, **Kaiser**, **Konzilien**, **Lewi**, **Literatur**, **Liturgie**, **Mohammedaner**, **Nerses** v. Lambron, **Noah**, **Persien**, **Philosophie**, **Rangstufen**, **Rechtgläubige**, **Riten**, **Septuaginta**, **Spelsegebote**, **Sprichwort**, **Statthalter**, **Stimmen**, **Sündflut**, **Theologie**, **Tiran**, **Tonarten**.

Frau. Fragen und Antworten betreffs der -, die alle Könige der Welt besiegt 94,58 q. Anwesenheit einer - bei der Taufe verboten 28,20.

Freude. Lied auf die - 103a 15a.

Freunde. Sprüche über - und Geliebte 96,28.

Friedenstagzeit (= 2. Kompletorium) s. **Horologium**.

Frömmigkeit. Abhandlung über die - 96,33.

Fruchtsegnung s. **Riten**.

Früchte als Abgabe an Geistliche s. **Johannes Mandakuni**.

Frühgottesdienst. Psalmen und Lieder zum - nach dem Gloria in excelsis 18,5. 7. Evangelienauszüge zum - am Sonntag 32,35. Lieder zum - am Sonntag 18,6.

Frühlingslied 98,20; - auf die Nachtigall 98,21.

Fusswaschung s. **Ephraim** d. Syrer, **Gregor** v. Tathew.

Fürst. Loblied auf einen -en 103,42. Trostlied an einen - s. **Nerses Schnorhali**.

Gabriels. Besitzer, **Erzengel**, **Schreiber**.

Galenos (2. Jhd.), **Rezepte** 86,5.

Galust aus Amasia, armenischer Patriarch von Konstantinopel v. 1703—1704, **Lieder** 64,36. 40. 49—51. 60. 69. 72—73.

Galust, **Chodscha** s. **Besitzer**.

Galust Schiramascanthos, **Bürgermeister** v. Tiflis, s. **Besitzer**.

Galust s. **Schreiber**.

Gands s. **Dichtungen**.

Gandsak im Gau Schakaschen in Albanien od. der Provinz Uti, jetzt **Elisawetpol**, s. **Basillius** Erzbischof u. **Kyriakos** v. Gandsak.

Gangra s. **Konzilien**.

Gardmanik (jetzt **Grthmanik**), **Dorf** und **Kloster** bei Gandsak, s. **Basillius** Erzbischof.

Garni, **Dorf** im Gau Mazaz der Provinz **Airarat**, s. **Johannes** v. Garni.

Gastfreundschaft. Predigt über die - s. **Gregor v. Tathew.**

Gattungsbegriffe, 12, die alle Eigenschaften Gottes in sich einschliessen 97,38.

Gebete a. bekannter Schriftsteller s.

Athanasius, Basillus v. Caesarea, Ephraim d. Syrer, Gregor v. Narek, Johannes Chrysostomus, Johannes v. Garni, Maschthoths, Melchithar Gosch, Mesrop Vdp., Nerses Schnorhali, Phokas, Stephan aus Polen. — b. *anonyme*: 41,51. 68. 69; 51,5; 66,2; 98,9; 102,1. 3b; 103,1. 2. 3. 4. 7. 40. S. besonders: zum Fest des Martyriums der hl. Agnes 97,26; für Amulette 51,16. 17. 18. 21; gegen üble Besprechungen 98,6; gegen den bösen Blick 51,21; gegen den bösen Blick u. die böse Zunge 51,14; an die Dreieinigkeit, Cherubim und Seraphim 51,2; gegen Dämonen, Zauberer und Häretiker 98,6; zum hl. Kreuz gegen Dämonen 51,12; gegen Fieber 94,39; an den hl. Geist 102,3c α; gegen böse Geister 51,8; gegen Kopfschmerz 51,15; 98,24; eines Kranken vor der Teufelaustreibung 51,1; zur Teufelaustreibung 98,25; gegen von Gott gesandte Plagen 51,10; an Maria 100,34; gegen Schlangengebiss 51,13; gegen Wölfe und andere wilde Tiere 40,5; Ordinationsgebet 33,41; gegen Zahn-

schmerzen 98,24; Segensgebet 103,39; Zaubergebet gegen Neid und Rachsucht 94,14. — c. *Verzeichniss der Anfänge in alphabetischer Folge*: Ազաշեմ գրեց, Տէր Աստուած ամենակալ, և գոհանամ զառաւմարգասիրութենէդ 50,6. Ամենակալ ամենակարոյ Աստուած և միզուոր անարժան, սակայն գործ ձեռաց թմարոշի առաջի թո 50,2. Ամենակալ անարատց Աստուած, անսկիզբն Հայր, անստանելի, անբաւելի 20,2i. Ամենակալ Աստուած, որ ընտրես զողբար աշխարհի յամօթ ստենլոյ զհզորն 97,26. Ամենակարոյ Աստուած, և րկրպագելի, պաշտելի և երկնչելի, օրհնեմ գրեց 97,26. Ամենայնի արարիչ, որոց երկին և որ ոչ տեսանին 102,3b. Այլ և օրհնեսցէ զձեզ, Տէր Աստուած մեր, որպէս օրհնեաց զինն զասհրշապակացն 44,68. Անսկիզբն Աստուած, Հայր սուրբ, Որդիդ միածին, Հոգիդ Ճշմարիտ 51,2. Աջ Տեսան է և զեր մասնահարին . . . Յայնժամ զայ Յիսուս ի Գալիլիս 51,17. Ասրեց պաղատիմք, Տէր ամենառաւ, որորմես 44,51. Աստուածածին Հօր և բարձոյ անիծից և պարձաբ ազգի մարդկան 102,3f. Աստուածածին մայր Քրիստոսի և ծնոյ Միածնի Հօր 50,5. Աստուած յախտեական բարերար և ամենակալ 102,3a. Աստուած փրկիչ մեր 27,37. Այր պարանկացս անբաւից հրաշից հանդերձիչ Հայր 51,19c. Աւետիս մեծ խորհրդոյ խորհուրդ ծածկեալ մեզ յայտնեցաւ 100,33. Աւետիս քեզ,

Տիրամայր կոչա Մարիամ, տաճար Բանին աւետիս 100,34. Բարեխօսութեամբ սուրբ և աստուածային նշանաց Քրիստոսի և անբարբառ բարեխօսաց 51,12. Բարեխօսութեամբ սուրբ Մարիամ, որ պատերազմեցաւ ընդ Բելիարայ 51,15. Բարեխօսութեամբ սրբուհոյ Աստուածածնին և Յոհաննու կարպեաին 51,8a Բժշկական կրթականութեան ամենափոք՝ Տարաւորութեամբ 51,19b. Գայր գեան ի Յորդանան և բերբ, ծառ մի 98,24. Գառն Աստուծոյ Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս, որ զենար ի վերայ խաչին 50,7. Գիլ կապի խաչայփայտն և խաչն Քրիստոսի 40,5. Գիր գայլի և ամենայն զազանաց կապերի. Սուրբն Դեզնի Տրոստ սուրբն 40,5. Գարնեալ նոյն աստուածային օրհնութեամբն օրհնեցէ զնկ 103,39. Եթէ գեանախճն ևս, եթէ աղուէտուկն 51,11. Ես Պօղոս հայածիչ եկեղեցոյ ի Տարսոն քաղաքէ 51,13. Երգմենցուցանեմ զամենայն զեւս և զերմն յանուն յայն, որմ 51,3. Երգմենցուցանեմ զքեզ ստանայ և շարք զեր 98,25. Ընկալ քաղցրութեամբ, Տէր Աստուած հոգի, զգառնացողն զազանս 60,8. Ի տաճարի փառաց սրբութեան քո անուանդ 102,3c ժ. Ի ցած և հետի որք զասանայ 51,11. Ի քէն սուրբ աւագանան կոչեցամ որդեգրութիւն 102,3c α. Մտայ Աստուծոյ թագաւոր հոգի ապաւնն ծարտելոց 98,6a. Մտ մի կայր ի մէջ տիկեղբայ, ոչ ճիւղ ունէր ոչ տակ 51,10. Կապեմ զքեզ, շար

ցաւ, եթէ երկնային ևս 51,11. Կապեմ զքեզ, սասանայ, անուամբ պնդորիկ, որ նստէ 51,1b. Կարգամք առ քեզ, Հայր Տեսուն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի 51,1a. Հայր ողորմութեան ի բարի գովեստ, որ տաս քո 46,8. Հաւատով խոստովանիմ 60,6. Հոգի սուրբ Աստուծոյ, Հոգի Քրիստոսի Տեսուն մերոյ 50,4. Հրանիւթ հրայփայլ հրատն համայնէզ 98,6b. Զայն հառաչանաց հեծութեան սրտի 49. Յանուն Աստուծոյ Հօր և Որդւոյ 102,3g. Յիսուս Քրիստոս Որդի Աստուծոյ, որ սուրբ է անունդ 51,9. Ծամբար փարբայ ի գոսրիս մայր մայր 51,20. Որպէս զԱլամ ի դրախտին խրկեցեր 102,1. Պատճառն բողոքից Հայր անսկիզբն, որ ասաց 44,70. Սուրբ Սուքիստեանք և Սարիանոս եյան և տեսին ի փափարս լերանց 94,14. Տես, Տէր, զտառպանս իմ և զցաւս հոգւոյ իմոյ 50,8. Տէր Աստուած ամենակալ, ամենազոր 28,11; 51,5. Տէր Աստուած գթութեան, փրկութեան և ողորմութեան 51,19a. Տէր Աստուած և արարիչ ամենայն արարածոց 102,3d. Տեր Աստուած իմ, Յիսուս Քրիստոս Բան Հօր և կերպարան կենդանի 50,3. Տէր Աստուած զօրութեանց, բժշկեաց զախոս 29,24. Տէր գթած և ողորմած 29,25. Տէր, մի պակասցուցաներ զես յախտնականաց քոց 102,3c β. Տէր, որ զենար ի վերայ խաչին և բաղնիք գմեղ աշխարհի 102,3e. Օրհնեալ ևս, Տէր Աստուած, ամենակալ Որդի և Բանդ Աստուած էակից 20,2k. Օրհնեալ է

- ամենայն բարբառութիւնի բարձունք*
20,2f. — Vgl. auch **Beten, Riten, Zaubergebetbuch.**
- Gebot.** Prdgt. über das göttliche - s.
Reden. Die 10 -e 95,35. Rede über die Beobachtung der -e Christi s. **Kyrillus.**
- Gebäude** der Kirche s. **Nerses v. Lambron u. Riten.**
- Geburtswehen** s. **Riten.**
- Gedanken.** Neuer Wald von - der hl. Schriften s. **Alexander v. Messina.**
- Gedankensplitter** 97,31c. 37.
- Gedenkkoper** s. **Riten.**
- Gedichte** s. **Dichtungen.**
- Gefräßigkeit** s. **Reden.**
- Gehelmschriften** 97,16 d. 19. 39. 53. 61.
- Geist** s. **Seele.**
- Geist** hl. Gedichte auf den - 27,55; 61,74. S. ausserdem **David** Proph., **Dreieinigkeit, Gebete, Gregor** Dichter, **Johannes** Chrysostomus, **Mesrop** Vdp., **Nerses** v. Lambron.
- Geistliche.** Gedichte auf - 102,6b. 8; 103,42. Rede an - über Jh. 14,15: 45,13. Massregeln gegen Beleidiger der -n 94,36. Belehrung für den Todesfall eines -n 100,41. Geschichte eines -n, der das Sakrament nahm, ohne sich vorher zu reinigen 94,17. S. ausserdem **Arakhel** v. Siunikh, **Bischof, Johannes** Mandakuni; **Kanones, Michael** d. Syrer, **Rangstufen, Riten.**
- Geldgier.** Prdgt. über Hurerei und - 103,26.
- Gemeinde** unter Aufsicht der Priester s. **Johannes** Mandakuni.
- Gemeinsames.** Fragen u. Antworten über - 98,2.
- Genealogie,** s. **Adam, Noah.**
- Genera** s. **Grammatik.**
- Generationen** s. **Adam, Noah.**
- Geographie.** Erklärung älterer geographischer Namen durch neuere 93,19. Beschreibung persischer und indischer Städte 98,18. S. ausserdem **Arabien, Itinerar, Karapet Jusbaschean, Melkhiseth** Vdp., **Moses** v. Chorene, **Vardan** Vdp.
- Georg** v. Ersnka (14./15. Jhd.), Kommentar zu des **Gregor** v. Nazianz Reden ad eos 92,8.
- Georg** aus Konstantinopel, Neuer Beweis für die Einnatur Christi 56,10.
- Georg** v. Skewra (13. Jhd.), Auslegung des Propheten Jesaja 8; 9.
- Georg,** Vdp., Dichter, Praedikationslieder: zum Fest des Kreuzes v. **Varag** 61,113; des Proph. **David** u. des Apostels **Jakobus** 61,116; des Heerführers **Sargis** 61,117.
- Georg,** Vdp., s. **Nerses** Schnorhali.
- Georg** d. Heerführer s. **Reden.**
- Georg** s. **Schreiber.**
- Georg** Ter-Movsesean aus Tiflis s. **Besitzer.**
- Georgien** 90.
- georgische** Texte 69 Anm.; 86,13; 97 Anm.; 5a Anm.
- Georgskirche** s. **Besitzer.**

- Gerleht.** Abhandlung über das jüngste - 95,14; 96,33. Vgl. auch **Auferstehung.**
- Germanos,** Patriarch v. Konstantinopel (8. Jhd.), s. **Stephanos** v. Siunikh.
- Gesang.** Über 5 Arten unschicklichen -s 97,8c.
- Gesangbuch** 18.
- Geschichtswerke.** a. *bekannter Schriftsteller* s. **Elisaeus** Vdp., **Kyriakos** v. Gandsak, **Michael** d. Syrer, **Moses** v. Kaghankatukh, **Samuel** v. Ani, **Sargis** Dschalalean. — b. *anonyme* s. **Armenien**, **Chronik**, **chronographische** Angaben, **Kaiser**, **Konzilien**, **Nadir**, **Patriarchen**, **Persien**, **Selim**, **Sokrates** Scholasticus, **Theodosius**.
- Geschlechter** s. **Adam**, **Grammatik**, **Noah**.
- Geschöpfe.** Theologische Abhandlung über die Erschaffung der - 58,1.
- Gesellschaftsspiele** s. **Ananias** v. Schirak.
- Gesetze.** Erklärung der alten und neuen - in Fragen und Antworten 56,7.
- Getadards** s. **Petros**.
- Getreide** s. **Riten**.
- Gewalttätige** s. **Reden**.
- Gewichte.** Angaben über - 74,6; 93,13f. Fragen und Antworten betreffs der Erfinder von -, Massen, Farben, Münzen 94,58p.
- Ghasar** (Lazarus) **Chatschatrean Davtheanths** s. **Schreiber**.
- Ghasar** (Lazarus), **Weltpriester** (Stadt-priester) s. **Schreiber**.
- Ghevondlaner.** Lied zu ihrem Fest 61,46.
- Gler.** Warnung vor Gefrässigkeit, - und Eitelkeit 103a 6.
- Giulaspeanths** s. **Zacharias** Giulaspeanths.
- Glaube** s. **Gregor** v. Narek, **Johannes** v. Eranka, **Nerses** v. Lambron, **Nerses** Schnorhali, **Reden**.
- Glaubensbekenntnis.** Anerkennung des orthodoxen -ses 38,8. - der römischen Kirche 93,22. S. auch **Nerses** v. Lambron.
- Glaubensbrief** s. **Kyriakos** v. Gandsak.
- Glocken-Segnung** s. **Riten**.
- Glückwunschgedichte** s. **Karapet** Jusbaschean.
- Gnaden.** Abhandlung über - und Tugenden 58,1d.
- Goghthn,** Gau der Provinz Vaspurakan, s. **Dreieinigkeitskirche**.
- Gott.** Beweise, dass Gott frei von Makeln ausserhalb der Welt existiert 97,22. Lied auf -es Thron s. **Gregor** v. Narek. Gebet an - Vater 102,3d.
- Gottesdienst** s. **Gregor** Vdp.
- Gottesgebärerin** s. **Maria**.
- Gottesmutter** s. **Maria**.
- Gottheit** Christi 96,9. S. auch **Elias** Abegha, **Monophysitismus**, **Monothelismus**.
- Grabinschriften** s. **Atom** u. **Karapet** Jusbaschean.
- Grablegung** Christi. Rede auf die - 39,47. S. ausserdem **Johannes** Chrysostomus u. **Theophilus**.

Grabus hl. s. **Minas**.

Grammatiken s. **Michael** Sallauthean, **Simeon** aus Dschulfa, **Stephan** Stephaneanths, **Thomas** u. **80**; **82**. Grammatische u. philosophische Erklärungen **79a**; **97,17**. Erklärung der Tempora und Genera **74,8**.

Gregor, Agha, s. **Besitzer**.

Gregor v. Aghthamar, Katholikos (15. Jhd.), Lieder: auf die Gottesmutter **29,31**; zu Mariae Verkündigung **62,13b**; **64,2**.

Gregor v. Akrakand s. **Lebensgeschichten**

Gregor, Bischof, s. **Schreiber**.

Gregor, Dichter, Lied für die Liturgie **17,2**; zur Ordination **27,40a**. zur Auferstehung Christi **62,2**. Praedikationslieder zu den Festen: der Geburt Christi **61,5**; Gregors des Erleuchters **61,16**; der Herabkunft des hl. Geistes **61,14**; der 40 Märtyrer v. Sebastia **61,49**. andere Lieder **64,17**. **54**.

Gregor, Dichter, Lied auf die Gottesgebäuerin (in türkischer Sprache) **62,14i**.

Gregor v. Eriwan s. **Schreiber**.

Gregor d. Erleuchter (Katholikos von 301 bis 332), Kanones **92,5b**. Bruchstück aus seiner Lehre in der Vorschrift für das Begräbnis eines Kindes **28,29**. Lieder zu seinen Festen **61,50–53**. S. ausserdem **Gregor** Dichter, **Hymnen**, **Karapet**

Jusbaschean, **Lebensgeschichten**, **Nerses Schnorhali**.

Gregor, Fürst, s. **Karapet** Jusbaschean.

Gregor, Geistlicher, Brief an ein Kirchenoberhaupt der Stadt Tabris **97,52**.

Gregor XII., Katholikos (16. Jhd.) **97,1**.

Gregor XIII., Katholikos (17. Jhd.) s. **Serapion** aus Edessa.

Gregor II. d. Märtyrerfreund (11. 12. Jhd.), Brief über die Osterfrage **52,16**.

Gregor III. d. Pahlawunier (12. Jhd.), s. **Ephraim** d. Syrer u. **Manuel I.** Komnenos.

Gregor, Presbyter (Dorfpriester) s. **Schreiber**.

Gregor IV. das Kind (Tgha), Katholikos (12. Jhd), Briefe an Kaiser Manuel I **52,3o**, r. Brief an den Patriarchen Michael **52,3s**. Vgl. auch **Manuel** Kaiser u. **Michael** Patriarch.

Gregor Magistros, Statthalter v. Mesopotamien (11. Jhd.), s. **Euklid**.

Gregor v. Narek (10. Jhd.), Auslegung von Tim. **6,2**; **47,3**. Kommentar zum Hohen Liede **7**. Gebetbuch **49**. Einzelne Gebete **51,19**; **60,8**; **79,3**; **100,33**; **102,3a**. Ermahnungswort über den Glauben **95,1** Lieder: **61,18**. **19**; **98,11c**; **100,35**.

Gregor v. Nazianz, Theologus (4. Jhd.). Zitate aus seinen Werken **8**; **52,17**. S. auch **Georg** v. Ernska.

Gregor v. Nyssa (4. Jhd.), Abhandlung

- über die Natur des Menschen aus vier Elementen 75,6; 86,3 (mit einem Nachwort v. Johannes v. Dschulfa); 96,2. *Περί κατασκευής ἀνθρώπου*, übersetzt v. David Hypatos u. Stephan v. Siunikh 75,2. Zitate 52,17; 97,23. Vgl. auch **Nemesius**.
- Gregor** Schakharthschean aus Karin (Erserum), Lehrer, Leidensgeschichte Jesu 48.
- Gregor**, Vdp., Belehrungen über den Gottesdienst 93,5.
- Gregor** v. Tathew (14. 15. Jhd.), Bruchstück aus dem Buch der Fragen 55,2. Lobrede auf die Herrnfesttage 103,47. Predigten 44,1—2. 4. 9—10. 27. 32—33; 103,43. 44. 48. 49. 51, vielleicht auch 102,25; 103,8. 10 (über die Gastfreundschaft) 15. 17. 46. 52. 57—59. Fragen u. Antworten religiösen Inhalts v. - u. Johannes Sarkawag 96,11.
- Gregor** Theologus s. **Gregor** v. Nazianz.
- Gregor** v. Trapezunt. Anonyme Antwort auf einen seiner Briefe 52,19.
- Gregor**, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Schreiber**.
- Gregor** s. **Schreiber**.
- Griechen** s. **Romäer**.
- griechische Texte 49 Anm.
- Grossfasten** s. **Fasten**.
- Gründonnerstag** s. **Ephraim** d. Syrer, **Horologium**, **Johannes** Chryostomus, **Reden**, **Riten**, **Zacharias**.
- Grundsteinlegung** einer Kirche s. **Johannes** Mandakuni.
- Gurgen**, Fürst der Artsrunier (9. Jhd.). Sein Befehl zur Übersetzung des Martyriums des hl. Abdu-l-Masich 38,43.
- Habakuk**, Prophet s. **Epiphantos**.
- Hagal**, Prophet, s. **Epiphantos**.
- Haghat**, Dorf und Kloster im Gau Dsorophor der Provinz Gugarkh, s. **Arakhel** v. Haghat.
- Halk** s. **Noah**.
- Halkiden** s. **Nerses** Schnorhali.
- Hairapet**, Presbyter (Dorfpriester), s. **Schreiber**.
- Ham** s. **Noah**.
- Hamam** s. **Johannes** Hamam.
- Hamam** s. **Besitzer**.
- Handschriftenverzeichnis** 90.
- Häretiker**. Gebet gegen - 98,6. S. auch **Orthodoxe**.
- Hartbs-Hymnen**. Die Zahl der - 96,18.
- Hass** s. **Johannes** v. Ersnka.
- Hathsunier-Kreuz**. Geschichte des -es 70,17.
- Hauptlaster** s. **Euagrius**, **Matthaeus** Presbyter, **Nilos**.
- Hauptrituale** 27; 28. Vgl. auch **Riten**.
- Hebräer** s. **chronographische** Angaben.
- hebräische** Benennung der Schriften des alten Testaments s. **Ananias** v. Schirak.
- hebräische** Wörter 97,41.
- Hedschub** s. **Besitzer**.
- Heerscharen**, himmlisches. **Allegorieen**.
- Gregor** v. Narek.

- Heidentum.** Fragen u. Antworten betreffs des Ursprungs des -s 94,58e.
- Heiligenbilder-Segnung** s. **Riten.**
- Heiligentage** s. **Horologium.**
- Heilkunde** s. **Medizin.**
- Heilsevangelien** 29,29; 30,30; 32,36.
- Herabglessung** des Geistes s. **Horologium.**
- Heraklius,** oström. Kaiser. Befreiung des hl. Kreuzes aus den Händen des Königs Chosrow durch - 94,3.
- Heraklius II.,** König von Georgien (18. Jhd.), Brief 101 Anm.
- Hermogenes,** hl., s. **Minas.**
- Herrnfesttage.** Über die 5 -, durch die sich die armenische Kirche von anderen unterscheidet 97,9. S. ausserdem **Gregor v. Tathew** u. **Horologium.**
- Hesiod.** Berufung auf ihn 97,49.
- Hethum I.,** armenischer König (13. Jhd.) s. **Konstantin u. Vardan.**
- Hghverts** (Oghverts), Dorf in der Provinz Siunikh, s. **Azaria** aus **Hghverts** u. **Schreiborte.**
- Hilarus** v. Poitiers (4. Jhd.), s. **Lebensgeschichten.**
- Himmel** u. dessen Zierden s. **Nerses Schnorhali.**
- Himmelfahrt** Christi s. **Eusebius** v. **Alexandria,** **Nerses Schnorhali,** **Sargis Vdp.**
- himmlische** Heerscharen s. **Heerscharen.**
- Hippokrates.** Berufung auf ihn 97,23.
- Hippolytus** (3. Jhd.) Berufung auf ihn 10,6.
- Hiskia,** König v. Juda (8. 7. Jhd. v. Chr.) 94,41. 42.
- šhp 97,54.
- Hochmut** s. **Reden.**
- Hochzeitskleider-Segnung** s. **Riten.**
- Hohes Lied** s. **Gregor v. Narek.**
- Hölle** s. **Reden.**
- Homilien** s. **Reden.**
- Homonyme.** Fragen und Antworten betreffs der - 98,2.
- Honig.** Über wilden - 96,6.
- Horen** (Nachtosfizium, Prim, Terz, Sext, Non, Vesper, 1. 2. 3. Kompletorium) s. **Horologium.**
- Horologium** (Breviarium, Brevier) 17,1. Einzelne Teile: Alleluja-gesänge 18,4; 62,9. 12. Introitus-gesänge 18,9; 62,11. *Կանոնային* Gesänge 62,8. (S. ausserdem **Dichtungen, Hymnen, Missale, Psalmen.**) Kommentar zum - 97,12. (s. auch **Chosrow.**)
- Hosea,** Prophet, s. **Epiphantos** v. **Cypern.**
- Hundertdreifundfünfzig.** Deutung der Zahl - beim Fischfang im See **Tiberias** 44,67.
- Hurerei** s. **Johannes** v. **Ersnka** u. **Reden.**
- Hymnarium** s. **Hymnen.**
- Hymnen.** a. *vollständige Hymnarien:* 22-26. — b. *einzelne Hymnen:* 95,37; zum Fest der Ankunft Christi 18,19q; für Aposteltage 18,19d;

zum Begräbnisritus 31,17. 21. 22; համբարձի - für Busstage 17,3; հարց - für Busstage 18,8; zur Darbringung Jesu im Tempel 18,19b; zum Geburtsfest Jesu 18,19k; auf Gregor d. Erleuchter 18,19c; զովհայֆ - 18,10; համբարձի- Hymnus Սուրբ Ես, Տէր 17,3; auf Johannes d. Täufer 18,19h; zu den Kreuzesfesttagen 18,19i. p; zu den Kirchenfesttagen 18,19j. r; zu den Marienfesttagen 18,19o; auf die vierzig Märtyrer v. Sebastia 18,19g; für Märtyrertage 18,19a; für Patriarchentage 18,19b; für Prophetentage 18,19c; zu Pfingsten 18,19m; auf den Protomartyr Stephanos 18,19f; zur Verkündigung Christi 18,19n; zu den Benedictiones der Totentage 31,20; բազումը յաւիտեան - Gesänge der Buss- und Märtyrertage 18,3; Verzeichnisse der բաղումք der օրհնութիւն- Hymnen der Herrn- und Heiligenfeste 24,4. — c. Verzeichnis der Anfänge in alphabetischer Folge (mit Ausschluss der im Hymnarium enthaltenen Hymnen): Արրահամեան հաւատոյն լցեալ 18,8e. Ամենակալ մեծանուն Տէր Տէրանց 18,8c. Ամենակարող ողորմութեան ցօղ 18,8g. Անճառելի ծոցս Հօր 18,8e. Անակորնակից Բանն Հօր 18,8a. Անձինք սրբոյն Գրիգորի 24,1. Առաւել բան զրօցն Բարելոյնի 18,8a. Բարելոնական հօրն 18,8h. Բարրատք արուես-

տականացն 18,8h. Բարեբանեալ Ես, Քրիստոս թագաւոր 22 Bl. 107b; 24 Bl. 106a. Բարեբանող ձայնիւ Երգէին մանկուէր 18,8d. Եկայք, նոր ժողովորդք 18,8e. Եկեալ բունաւորն 18,8b. d. h. Երանաւէտ բարրատյ 26 Bl. 299a. Երեք մանկուէրն ի հնոցին հաւատով 18,8b. Եւ սրովբէական օրհնութիւնս մատուցանեն 18,8a. Զատուած գիտութիւն սերմանցին 18,8f. Զերից մանկանցն զօրհնութիւնս 18,8a. f. Զոր փառարանեն իմանալի 18,8g. Զոր օրհնեն անյուկի ձայնիւ 18,8c. Զքեզ ամենազօր 18,8g. Թագաւոր փառաց Քրիստոս և արարիչ 18,8h. Ի հանդիմանեալ նորագման նորասրանչն 22 Bl. 309a; 24,1 Bl. 312; 26 Bl. 299a. Ի հետեւի հովիւ 18,8g. Իջէր ի մէջ հնոցին 18,8e. Խաչանիչ զրոշմամբ նշանի 26 Bl. 182a. Խորհուրդ է տեսանելի 18,8d. Հայր Երկնաւոր, անկանիմ առաջի 22 Bl. 54b; 24 Bl. 51a. Հայր Երկնաւոր, որ առաքեցեր 18,8a. Հնարագիտութիւնք Քաղէացոցն 18,8b. Մեծ գթութեամբ իջէր ողորմած 18,8d. Մշտածուխ խնկոյն լուսոյ փայլածու տուեալ 24,1 Bl. 312b. Մշտապայծառ լուսով զարգարին 22 Bl. 309a; 24,1 Bl. 312b; 26 Bl. 299a. Յամենայնի ամենակարող փրկիչ 18,8c. Յամենայնի բարեբանեալ Ես, սուր Երրորդութիւն 18,8c. Յորժամ գաս յարեւելից 26 Bl. 308b. Ոչ ահ թագաւորի 18,8h. Ոչ հիւանայ ընդ հուրն 18,8e. Որ գմարմնաց 24,1 Bl. 29a; 25 Bl. 28a.

Որ է Բարեկունն է Հնոցին զերես մանկունան ապրեցուցեր 18,8d. Որ է կառս քերթրէկէց 17,8h. Որ է Հնոցին զերես մանկունան ապրեցուցեր 18,8d. Որ ի իջեր է Հնոցն, Բանջ Աստուած 18,8b. Որ է զերթայ քերթրէկէց Հանգչեա 18,8h. Որպէս զնախանձուոր տեսեալ ծովուն 18,8h. Ուրախ լիբ, Մարիամ, սուրբ Աստուածածինն, որ յորովայնի 22 Bl. 10a; 24,1 Bl. 10a; 25 Bl. 8b. Ուրախ լիբ, մայր լուսոյ, Աստուածածինն 22 Bl. 107b. Սուրբ Երրորդութեանն երգեսցուք զերգս 18,8e. Սուրբ մանկունքն կապեալք 18,8g. Սրանչիկք մեծք եղէն է Բարեկումն 18,8a. Տենչալի տունի սրբոյն զուարճանան այսօր 22 Bl. 249b; 24,1 Bl. 321b. Տեսի Ես յայնմ ատննի յոչնախուսք 22 Bl. 245b; 23 Bl. 22b; 24 Bl. 251a; 25 Bl. 240b; 26 Bl. 329b. Յողեայ, Տէր, գթութեամբ քո 18,8g. Փառաց քոց, Բրիստոս, փափագող եղեն 18,8g. Փառք Էռակի 26 Bl. 335a. Քեզ լմագաւորի Աստուծոյ 18,8b. Օրհնեալ, Տէր, որ պահեցեր զծառայս քո 18,8b. — d. Zahl der Hymnen jeder Tonart u. d. Zahl der Hymn-Hymnen jeder Abteilung 96,18. Über die Verfasser der - 102,19.

Ignatius, Ordenspriester. s. **Schreiber**.
Ignatius aus dem Kloster Schwarzberg (12. Jhd.), Kommentar zum Lukasevangelium 12. Rede über den verlorenen Sohn (dem Johannes Chrysostomus zugeschrieben) 38,70; 39,18.

Ikonium s. **Amphilochius** von Ikonium.
Imerethien 90.
Indien s. **Thomas** Apostel.
Indische Städte s. **Geographie**.
Inkarnation s. **Menschwerdung**.
Introitusgesänge s. **Horologium**.
Isa s. **Jahja**.
Ichauchan, Syrer (13. Jhd.), Buch der Natur 57,14. S. auch **Vardan** Arewelthsi.
Isfahan s. **Ispahan**.
Ismaelliten s. **Mohammedaner**.
Ismaïl I., Schah (16. Jhd.) s. **Selim**.
Ispahan (Isfahan) in Persien s. **Dschulfa**.
Israel, Katholikos v. Albanien, s. **Besitzer**.
Israeliten. Über die Verteilung der Stämme Israels in der Wüste Sinai 99,7. S. auch **Reden**.
Italien s. **Thomas**.
Itinerar s. **Dvin**.
Jacob, **Jacobus** s. **Jakob**.
Jahja ben **Isa** ben **Dschazlah**, كتاب تقويم الابدان, aus dem Syrischen übersetzt von Johannes v. Diarbekr 86,2. كتاب منهاج البيان فيما يستعمله الانسان, aus dem Arabischen übersetzt von Johannes v. Dschulfa. 86,11.
Jahreszeiten s. **Jakob** aus der Krim.
Jakob, Apostel, Bruder des Herrn, s. **David** Prophet, **Georg** Vdp., **Johannes** Dichter.
Jakob, Apostel, Sohn des Zebedia, s.

- Johannes** Evangelist u. **Nerses** Schnorhali.
- Jakob**, Dichter, Lied zum Fest der Vardaner 61,45.
- Jakob**, Dichter, Praedikationslied zum Fest der Taufe Christi 61,6.
- Jakob**, Erzvater. Erzählung seines Kampfes mit dem Engel 95,13.
- Jakob IV.**, Katholikos (17. Jhd.) s. **Besitzer**.
- Jakob** aus Khrni, Vdp., s. **John** aus Swinneforth.
- Jakob** aus der Krim, Kalenderkunde 85,1.
- Jakob** v. Nisibis (3. 4. Jhd.) s. **Aphraates**, **Karapet** Jusbaschean, **Lebensgeschichten**, **Moses** Vdp. Sein Bild 22 Bl. 127a.
- Jakob**, Ordenspriester, s. **Schreiber**.
- Jakob** aus Polen, Diakon, s. **Schreiber**.
- Jakob**, Presbyter (Dorfpriester), Lied auf Jerusalem 98,22.
- Jakob** v. Sarug, Lobreden: auf die Auferstehung Christi 38,108; auf die des Lazarus 38,96. Vgl. auch 38,57.
- Jakob** v. Sis, Vdp., Lied auf Jerusalem 64,64.
- Jakob**, syrischer Vdp., s. **Nerses** Schnorhali.
- Jakob**, Vdp., Gedicht über die Wichtigkeit des Lebens 101,3.
- Jakob**, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Schreiber**.
- Jakobus** s. **Jakob**.
- Japhet** s. **Noah**.
- Jeremia** v. Oschakan s. **Eremia**.
- Jeremia**, Prophet, s. **Lebensgeschichten**.
- Jerusalem**. Lektio zum Fest der hl. Stätten v. - 21. Lieder auf - s. **Aruthian** Dichter, **Jakob** Presbyter, u. **Jakob** v. Sis. Lieder auf den Einzug Christi in - 61,11. 55-58; 62,3. Bild des Einzugs Christi in - 3 Bl. 151a; 4 Bl. 175a. S. ferner **Agathon**, **Johannes** Patriarch, **Kreuz**, **Kyryllus** v. Jerusalem, **Patriarchen**, **Beden**.
- Jesala** aus Nitsch, Vdp. (13. 14. Jhd.), Erklärung des Propheten Ezechiel 10,1. Nachschrift 10,2. Brief an Stephanos Orbelean 10,3. Antwort auf denselben 10,4.
- Jesala**, Prophet. Lektio zu seinem Fest 20,1; 21. Zitate aus - s. Buche 12. S. auch **Georg** v. Skewra.
- Jesala**, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Besitzer**.
- Jesus** Christus. Sein Bild 3 (unter **Schm.**); 4 (unter **Schm.**). — *Gebete* an ihn: 44,70; 63,9; 102,3e. S. ausserdem **Johannes** aus Garni. — *Dogmatische Abhandlungen* etc. Zitat aus einem arabischen Buch zum Beweis der Gottheit Christi 29,2. Über die Menschwerdung 58,1e. 2; 96,20; 104,6. 7. Ungehörige Fragen betreffs derselben 97,45. Unverwesbarkeit seines Leibes 97,44. Über seine Natur bzw. Naturen 97,20. 24. 28. 43. Vier Geheimnisse in der Genealogie

- Christi 97,40. Über Christi Reliquien 100,16. Ermahnung, nur ihm zu glauben 95,16. Geschichte der Grablegung und Auferstehung 38,106. S. ausserdem **Abendmahl**, **Adam**, **Allerheiligstes**, **Chatschatur** v. Ketscharukh, **Dreieinigkei**t, **Dyophysitismus**, **Elias** Ordenspriester, **Georg** aus Konstantinopel, **Gregor** v. Trapezunt, **Jakob** v. Sarug, **Johannes** Diaconus, **Johannes** Chrysostomus, **Kyri**llus, **Messopfer**, **Monophysitismus**, **Monotheletismus**, **Reden**, **Theophilus**, **Vardan** Arewelthsi. — *Dichtungen* auf Christus: s. **Abraham**, **Astuatsatur** Vdp., **Chatschatur** v. Taron, *Dichtungen*, **Gregor** Dichter, **Gregor** Schakerth-schean, **Hymnen**, **Karapet** Jusbaschean, **Konstantianos**, **Lukas**, **Jakob** Dichter, **Nerses** Schnorhali, **Prochorus** Vdp., **Sargis** Vdp., **Ter Sargis**, Sohn des Fürsten Johannes, **Stephanos**.
- Joel**, Prophet, s. **Epiphani**os v. Cypern.
- Johann** s. **Johannes**.
- Johannes**, Agha, s. **Besitzer**.
- Johannes**, Apostel, s. **Johannes** Evangelist.
- Johannes** v. Caesarea, Patriarch, s. **Kreuz**.
- Johannes**, Chodscha, Arzt s. **Besteller**.
- Johannes** Chrysostomus (4. Jhd.). Bruchstücke der Erklärung des Lukasevangeliums 38,81. 94; 39,36; 45,14. 19. Gebete: 102,3c β;
- zum Fest der Herabkunft des hl. Geistes 20,2i; 34; zur Segnung der Sakristei 20,2f; 27,31; 28,39b. Predigt über den verlorenen Sohn 44,3; über Lc. 15,11: 103,45. Reden (Homilien) über: Armenliebe und Barmherzigkeit 38,93; 39,35; auf die Berufung Petri zum Apostelamt 38,63; 39,10; über die Busse 38,48; auf Christi Geburt u. Mariae Verkündigung 38,37; über Fasten und Mässigkeit 38,47; über Fasten und tugendhaftes Leben 38,61; 39,8; auf die 10 Jungfrauen 38,90; auf die Kanaaniterin 39,32; auf die Auferstehung des Lazarus (aus dem Kommentar zum Johannes-evangelium) 39,38; über Lazarus und den Prasser 38,77; 39,24; 45,15; über Sündenbekenntnis und Busse 38,64. 65; 39,11. 12; über den verlorenen Sohn 39,17; auf die Zöllner und Pharisäer 38,84. Bruchstück einer Homilie 38,82. Zitate 8; 103a 3. Vgl. auch Ephraim d. Syrer u. **Ignatius** aus dem Kloster Schwarzberg.
- Johannes** v. Damaskus (8. Jhd.), Logik (Teil der *Πηγή γνώσεως*), übersetzt von Bagrat dem Mamikonier und dem Kronfeldherrn Smbat 74,2. Ein Kapitel aus d. *Κεφάλαια φιλοσοφικά* 74,9. Zitate 97,23. 28.
- Johannes** Diaconus (12. Jhd.), Über

- die zwei Naturen Christi 92,12b.
Vgl. auch **Gregor** v. Tathew.
- Johannes** v. Diarbekr s. **Jahjä**.
- Johannes**, Dichter, Lied (in türkischer Sprache) 64,61.
- Johannes**, Dichter, Lied auf die Gottesgebärerin 62,141.
- Johannes** v. Dschulfa, Arzt (17. Jhd.), Nachwort zu Abu Sajids Anthropologie 86,3; zum كتاب منهاج البيان فيما يستعمله الانسان des Jahjä ben Isä ben Dschazlah 86,7. 8.
- Johannes** d. Einsiedler, Schüler des Petrus des Iberers, Äusserungen der Alten über die Unheiligkeit des Konzils von Chalcedon 102,18.
- Johannes** v. Enkars s. **Johannes** v. Ersnka.
- Johannes** v. Ersnka (13. Jhd.), Ermahnung und Vorschrift für alle Christen (darin über d. Glauben, d. Taufe, d. Ehe, Ehebruch u. Hurerei, Diebstahl, Eid, Beschimpfung, Hass, Liebe, Beten) 38,1. Sechs Reden über die sechs Schöpfungstagwerke 38,97—102. Nützliche Belehrung 100,27; 103,38.
- Johannes**, Evangelist s. **Apokryphen**, **Evangelien**, **Johannes Chrysostomus**, **Lebensgeschichten**, **Nerses Schnorhali**. — Sein Bild 1; 3; 4; 22 (unter **Schm.**).
- Johannes**, Fürst s. **Sargis Ter**.
- Johannes** aus Garni (13. Jhd.), Gebet an Christus 50,7; an die Gottesmutter 50,5. Nachr. über seine Bemühungen zur Richtigstellung der Psalmentexte 103,25.
- Johannes** Hamam, Vdp. (9. 10. Jhd.). Sein Anteil an der Bearbeitung des Horologiums 97,12.
- Johannes**, Patriarch v. Jerusalem, s. **Lebensgeschichten**.
- Johannes VIII.**, Katholikos, aus Karbi (19. Jhd.) s. **Karapet Jusbaschean**.
- Johannes** Kosern, Vdp. (11. Jhd.), Vision 70,8.
- Johannes** Mandakuni (5. Jhd.), *Kanones* 92,5g. 1; betreffs der Aufnahme der freiwilligen Büsser 20,2b; 27,11; 28,36; betreffs der Grundsteinlegung der Kirche 27,41. *Reden* über Achtsamkeit und Furcht beim Empfang des Sakraments 38,95; 39,37. Almosen und Barmherzigkeit gegen die Armen 38,74; 39,21. die Aufsicht der Priester über das Volk 38,72; 39,19. die Busse 38,91; 39,33. strenges Fasten 38,92; 39,34. Früchte, Opfer und Almosen 38,66; 39,13; die üble Gewohnheit des Schwörens 38,67; 39,14. den Trunk 38,89; 39,30. die von Gott gesandten Plagen 38,88; 39,29. das Verbot Priesters und geistliche Lehrer zu verleumden 38,73; 39,20. Reue und Bekenntnis der Sünden (hier Ephraim dem Syrer zugeschrieben) 38,85. Schauspiele

- und Sänger 38,68; 39,15. den
Trost der Armen 38,75; 39,22. —
Ruf zur Buße 92,5m. Ermahnung
an die Asketen 95,18.
- Johannes, Mönch s. Besitzer.**
- Johannes v. Odsun (7. 8. Jhd.) s. Lebens-
geschichten u. Vardan Arewelthsi.**
- Johannes v. Orotn (14. Jhd.), Ab-
handlung über die Seele 57,13.**
- Johannes Sarkawag s. Johannes
Diaconus.**
- Johannes v. Sur s. Besitzer.**
- Johannes, Ter, s. Besitzer.**
- Johannes der Täufer s. Dichtungen,
Hymnen, Karapet Jusbaschean,
Lebensgeschichten, Moses, Nerses
Schnorhall. — Sein Bild 3; 22.**
- Johannes v. Thulkuran, Katholikos v.
Sis (15. 16. Jhd.), Lied 64,89.**
- Johannes aus Tigranakort (17. Jhd.)
s. Lebensgeschichten.**
- Johannes, Tirathsu. Verzeichnis seiner
Bibliothek 31,1.**
- Johannes aus Tsaghkoths bei Sewan,
Vdp. (19. Jhd.), s. Besitzer.**
- Johannes Vanakan, aus Tausch, Vdp.
(13. Jhd.), Entstehungsgeschichte der
Vorfasten 38,46. Vergleich alt- und
neutestamentlicher Stellen 74,19.
Fragen und Antworten 95,15 36;
97,6.**
- Johannes, Vdp., Lobgedichte auf
den Erzbischof David 102,6d.**
- Johannes, Vdp., s. Besitzer.**
- Johannes s. Schreiber.**
- John aus Swinneforth in England,
Dominikaner (14. Jhd.), drei Ab-
handlungen in der Übersetzung des
Vdp. Jakob aus Khzni: über die
Seele und ihre Kräfte 57,1; über
die Tugenden der Seele 57,3;
über die Natur der Engel 57,7.**
- Jonas, Prophet, s. Epiphantos.**
- Josaphat s. Schreiber.**
- Josef, Vater Jesu, s. Ephraim d.
Syrer u. Lebensgeschichten.**
- Josef v. Ardsach, Vdp. (12. Jhd.),
Logik und Physik im Anschluss
an Porphyrius 78,1. Vgl. auch
Karapet Jusbaschean.**
- Josef Arghutheanths aus Sanahin, Erz-
bischof (1800—1801 Katholikos),
Besitzer der Hschr. 76 (s. 76,5) u.
Schreiber der Hschr. 77.**
- Josef Mathojenths (18. Jhd.), Schenker
der Hschr. 76 (s. 76,5).**
- Josef von Vajoths Dsor, Katholikos
(5. Jhd.), s. Lebensgeschichten.**
- Josef, Vdp., Praedikationslied zum
Fest der 40 Märtyrer von Sebastia 61,9.**
- Josef, Vdp., s. Besitzer.**
- Josef, Weltpriester (Stadtpriester), s.
Besitzer.**
- Josua, Sohn Nuns, s. Reden.**
- Judaea s. Könige.**
- Judas, Apostel, s. Lebensgeschichten.**
- Jünger Christi. Liste der - und An-
gabe ihrer Missionstätigkeit 44,5b.
Vgl. auch Apostel.**
- Jungfrauen, 10 s. Johannes Chry-
sostomus.**
- Jungfrülichkeit. Mittel zur Gewähr-**

- leistung für die - einer Braut 86,1.
Rede auf die - s. **Ephraim** d. Syrer.
- Jüngstes Gericht.** Abhandlungen über dasselbe 95,14; 96,33; 102,10. S. auch **Allegorieen** u. **Auferstehung.**
- Justik,** Einsiedler in Antiochien, s. **Nerses** v. Lambron.
- Justine,** hl., s. **Lebensgeschichten.**
- Justinianos I.,** Kaiser (527—565) Über die chalcedonischen Wirren zu seiner Zeit 94,50. Bitte der Armenier an ihn um Hilfe gegen Chosrow 94,53. S. auch **Amida.**
- Justinos II.,** Kaiser (565—578), s. **Amida.**
- Kaghankatukh** in der Provinz Uti bzw. in Albanien s. **Moses** von Kaghankatukh.
- Kaiser,** römische, s. **Christen,** römische und byzantinische, s. **chronographische** Angaben.
- Kaltsak,** Dichter, Lied auf die Jungfrau Maria 64,60.
- Kalendarium** 17,5. Bruchstück eines solchen 6 Anm. Tabelle zum - 62,1. Vgl. auch **Festkalender.**
- Kalenderkunde** s. **Chronologie** u. **Jakob** aus der Krim.
- Kamsarakan** s. **Yahan** Kamsarakan.
- Kana.** Bild der Hochzeit zu - 3 Bl. 293a, 4 Bl. 287b.
- Kanaaniterin.** Rede auf die - s. **Johannes** Chrysostomus.
- Կանոնադրութիւն- Gesänge s. **Horologium.**
- Kanones,** kirchenrechtliche 92,5.
- Kapuzen-Segnung** s. **Riten.**
- Karapet** Chtrschean, Subdiakon, s. **Schreiber.**
- Karapet,** Diakon, s. **Schreiber.**
- Karapet,** Dichter, Alphabetgedicht zur Belehrung der Kinder 97,55.
- Karapet,** Erzbischof (19. Jhd.). Verzeichnis der Handschriften seiner Bibliothek 90. S. auch **Gregor** Schakbarthschean.
- Karapet** Jusbaschean (19. Jhd.), Werke 91.
- Karapet** Khotschareanths aus Tiflis, Arzt (19. Jhd.) 88,3.
- Karapet** v. Moks, Gedichte 97,35.
- Karapet,** Vdp., Einleitung, Vorwort und Nachschrift zu des Vdp. Sargis Schnorbali Auslegung der katholischen Briefe 13.
- Karapet** Vassakeanths 88,3.
- Karapet** s. **Besitzer.**
- Karapet** s. **Schreiber.**
- Karapetik** s. **Schreiber.**
- Karbi,** Dorf im Gau Aragatsotn der Provinz Airarat, s. **Johannes VIII.** aus Karbi.
- Kardienstag** s. **Zacharias** Katholikos.
- Karenean,** Jakob s. **Besitzer.**
- Karfrettag** s. **Zacharia** Katholikos.
- Karin** s. **Erserum.**
- Karlleder** 61,59—63.
- Karmontag,** Karmittwoch s. **Zacharia** Katholikos.
- Karpianus** s. **Eusebius** v. Caesarea.
- Kars,** Stadt im Gau Vanand der Provinz Airarat, s. **Nerses** Schnorbali.

- Katalog** der Handschriften des Erzbischofs Karapet 90; der Bücher des Tirathu Johannes 31,1.
- Katechesen** s. **Reden**.
- Kategorleen** s. **Aristoteles**.
- Katenen** 52,7; 96,28. S. auch **Simeon**.
- Katharina II.**, Kaiserin v. Russland, Reskript an die armenische Bevölkerung der Krim vom J. 1779: 73,1.
- Katholiken**. Gründe für ihre Ausschlusung aus der Gemeinschaft der übrigen Christen 94,33. Glaubensbekenntnis der - 93,22.
- Katholikosse** s. **Armenien**, **Klerus**, **Patriarchen**, **Rangstufen**.
- Kaufmann**. Gedichte über den -, der Menschenhandel treibt 29,32.
- Kelch-Segnung** s. **Riten**.
- Kelch- und Messweinfrage** 52,13. 15.
- Kelchdeckel-Segnung** s. **Riten**.
- Kelter-Segnung** s. **Riten**.
- Kempen** s. **Thomas** v. **Kempen**.
- Κεφάλαια φιλοσοφικά* s. **Johannes** v. **Damasikus**.
- Keratz** s. **Schreiborte**.
- Ketzerei**. Wiederaufnahme der von - Bekehrten s. **Riten**.
- Keuschheitsgelübde** s. **Riten**.
- Khawtheaj** s. **Schreiborte**.
- Kherob**, Vdp., Rede auf den Einzug Christi in Jerusalem 39,39.
- Kherobenths**, Klagehied 31,16f.
- Khrni**, Dorf u. Kloster im Gau Erndachak der Provinz Siunikh, s. **Jakob** aus **Khrni**.
- Khutschuk**, Nahapet (16. Jhd.), Lied 64,74.
- Kilikien**. Geographie von - 70,6. Schreiben an einen höheren Geistlichen in 97,52. S. ausserdem **Drasark**.
- Kinderbegräbnis** s. **Riten**.
- Kinderklagelieder** s. **Dichtungen**.
- Kindertaufe** s. **Riten**.
- Kirakos** s. **Kyriakos**.
- Kirche**. Einweihung, Entzühnung einer entweihten - s. **Riten**, Grundsteinlegung s. **Johannes** Mandakuni.
- Kirche**, armenische, s. **Herrnfesttage**.
- Kirche**, römische s. **Katholiken**.
- Kirchenbücher-Segnung** s. **Riten**.
- Kirchenfeste** s. **Dichtungen**, **Festkalender**, **Gregor** v. **Narek**, **Horologium**, **Kalendarium**, **Kirchenlieder**.
- Kirchengebrüuche** s. **Nerses** v. **Lambron** u. **Riten**.
- Kirchengeschichte** s. **Sokrates** Scholasticus.
- Kirchengesangbuch** mit **Neumen** 18.
- Kirchenglocken-Segnung** s. **Riten**.
- Kirchenlieder** 62,13. S. ausserdem **Dichtungen**.
- Kirchenmalereien-Segnung** s. **Riten**.
- Kirchentür-Segnung** s. **Riten**.
- Kirchenväter**. Namen der 12 -, die die alten u. neuen Gesetze bekannt gemacht haben 56,6.
- Kirchenrecht** s. **Kanones**.
- Kirchliche** Angelegenheiten. Fragen u. Antworten betreffs derselben 94,37.

Kirchliche Gebote u. Verbote s. Reden.

Kleanthes, Philosoph, s. **Johannes v. Orotn.**

Kleider-Segnung bei der Hochzeit s. Riten.

Klemens (v. Alexandrien? 2. 3. Jhd.). Berufung auf ihn 97,43.

Klemens Galanus, Vdp. aus dem Orden der Theatiner (17. Jhd.), Bearbeitung der Physik des Aristoteles 79,1.

Klopfer-Segnung s. Riten.

Klöster. Namen armenischer -, die nach dem Kreuz benannt sind 51,12.

Klosterökonom-Weihe s. Riten.

Klostervorsteher-Weihe u. Begräbnis s. Riten.

Klugheit u. Weisheit. Aussprüche über - - - 96,28.

Kobolde s. Gebete u. Karapet Jusbaschean.

Koghb, Dorf im Gau Dschakatk der Provinz Airarat, s. **Esnik v. Koghb.**

Kommentare. a. *bekannter Schriftsteller*

s. **Athanasius**, **Basillus** Dschon,

Chosrow d. Grosse, **David** Grammatiker, **Georg** v. Skewra, **Gregor**

v. Narek, **Ignatius** aus d. Kloster Schwarzberg, **Jesala** aus Nitsch, **Johannes**

Chrysostomus, **Nerses** v. Lambron, **Petros** Aghamalean Berthumcanths,

Petros aus Tiflis, **Sargis** Schnorhali, **Vardan**. — b. *anonyme*:

zum Ritus des Altarsakraments 94,6b; zu 2 biblischen Stellen 97,47; zur Frage des Ehebruchs

u. der Ehescheidung 94,6c; zum Horologium 97,12; zu Matthaues 93a. S. ausserdem **Aristoteles**, **David** d. Unbesiegte, **Nemesius**, **Porphyrius**.

Kommunion s. Abendmahl, Riten.

Komplete, Kompletorium s. Horen.

Könige, armenische, s. **Armenien** u. **chronographische** Angaben, jüdische u. persische s. **chronographische** Angaben. — Vgl. auch **Erzväter**.

Königssalbung s. Riten.

Konkordanz s. Parallelstellen u. Tabellen synoptische.

Konstantinos, Dichter, Lied zum 8. Festtag der Geburt Christi 61,39.

Konstantin, Kaiser, s. **Kyryllus** v. Jerusalem, **Lebensgeschichten**.

Konstantinopel. Lektio zum Fest der am 1. Konzil zu - beteiligt gewesenem Patriarchen 20,1; 21. S. ausserdem **Ephraim** v. Konstantinopel, **Georg** v. Konstantinopel, **Kanones**, **Konzilien**, **Nerses** v. Lambron, **Schreiborte**.

Konvertiten s. Riten.

Konzilien. Über die 7 ökumenischen - 96,13. Über die - von Nicaea, Konstantinopel, Ephesus, Ancyra, Caesarea, Neocaesarea, Gangra, Laodicea, Sardica und Theodosiopolis 102,20. Geschichte der vorchalcedonischen - 94,47. Über das Konzil v. Chalcedon 103,18; 94,48. 49. 54; v. Ephesus

- 52,10. S. ausserdem **Amida**, **Anathemata**, **Kanones**.
- Kopfbedeckung**. Abnehmen der - beim Beten s. **Nerses v. Lambron**.
- Kopfschmerz**. Gebete gegen - 51,15; 98,24.
- Koran** 84.
- Körper** s. **Leib**.
- Kranke**. Abendmahlerteilung an -, Besuch von -n, Gebete am -enbett s. **Riten**.
- Krankheiten**. Anweisungen für schwere - 51,8.
- Kranzabnahme**, **Kranzaufsetzung** s. **Riten**.
- Kreissende** s. **Ritus**.
- Kreuz**. Geschichte der Wegnahme des hl. -es aus Jerusalem 94,3. Über die 4 Holzarten des hl. -es 94,28. S. ausserdem **Allelujagesänge**, **Dichtungen**, **Gregor v. Narek**, **Hathsunier**, **Hymnen**, **Justinus II.**, **Kyryllus v. Jerusalem**, **Klöster**, **Nerses Schnorhali**, **Riten**, **Varag**.
- Kreuzigung**. Klagelied auf die - Jesu 96,30. Predigt über die - Jesu 46,10. Predigt über die - Petri 44,62.
- Kriegszug** s. **Nädir Schah**.
- Krim** s. **Jakob** aus der - u. **Katharina**.
- Kynekephalos** s. **Christophoros Kynekephalos**.
- Kyriakos** hl., s. **Lebensgeschichten**.
- Kyriakos** aus Aliphnar s. **Schreiber**.
- Kyriakos v. Gandsak** (13. Jhd.), Geschichte mit dem Glaubensbrief des **Nerses Schnorhali** 70,16; daraus die Geschichte der Fluss-hemmung bei Trapezunt durch den Katholikos Petros Getadards 94,15.
- Kyriakos** s. **Besteller**.
- Kyryllus v. Alexandria** (4. 5. Jhd.), Rede über das Neujahr 46,16. Rede über Barmherzigkeit und Beobachtung der Gebote Christi 95,19. Berufung auf ihn 8.
- Kyryllus v. Jerusalem** (4. Jhd.), Brief an Kaiser Konstantin über die Erscheinung des hl. Kreuzes 20,2g; 21. Über die Nützlichkeit des Betens für die Toten bei der Liturgie 94,29. Die achte Katechese 38,78; 39,25. Die neunte Katechese nebst Fortsetzung 38,79—80; 39,26. Vgl. auch **Lebensgeschichten**.
- Kyryllus** (v. Jerusalem od. Alexandria?). Berufung auf ihn 52,17; 97,28. 43.
- Lalenbegräbnis** s. **Riten**.
- Lalenbruder**. Einkleidung u. Begräbnis eines -s s. **Riten**.
- Lambron** in Kilikien s. **Nerses v. Lambron**.
- Lamm-Segnung** s. **Riten**.
- Längenmasse** 74,6.
- Laodicea** s. **Konzillen**.
- Laster** s. **Hauptplaster**, **Kanones**.
- Lazar** s. **Ghasar**, **Schreiber**.
- Lazarewtsches Institut** in Moskau 88,3.
- Lazarus**, Jesu Freund. Bild seiner Auferweckung 3 Bl. 333b; 4 Bl. 321a. Lieder zum Fest seiner Auferstehung 62,3. S. ausserdem **Jakob**

v. Sarug, **Johannes Chrysostomus, Nerses** Schnorhali.

Leben, tugendhaftes, s. **Vardan**.

Lebensdauer der Erzväter 57,6.

Lebensgeschichten (Legenden, Martyrien etc.). — Martyrium des hl. **Abdu-l-Masich** (auf Befehl des Fürsten Gorgen aus dem Syrischen übersetzt) 38,43. Gesch. d. Flucht nach Ägypten 38,38 (bildliche Darstellung 3 Bl. 18a). Lektio zum Fest des Apostels **Andreas** 20,1; 21. Gesch. u. Martyrium der Apostel **Andreas** und **Matthaeus** 38,14. Lebensbeschreibung des hl. **Antonius** des Grossen 38,40. Martyrium der **Atomianer** 38,52. Geschichte der Versuchung eines aussätzigen Bruders 94,16. Gesch. des hl. **Bagarat**, Bischofs von **Toromen** 38,10. Gesch. des hl. **Barsuma** 38,44. Gesch. d. Apostel **Bartholomaeus** u. **Judas** 38,19. Lebensbeschreibung des hl. **Basilius** v. **Caesarea** s. **Amphilochius** v. **Ikonium**. Wundergeschichte von 500 Brüdern 70,20. Gesch. des hl. **Christophoros Kynekephalos** 38,12. Lebensbeschreibung des hl. **Cyprianus** 51,6. Entstehungsgeschichte des Fests des Propheten **David** und des Apostels **Jakobus** 38,24. Lektio zu ihrem Fest 20,1; 21. Lektio zum Fest des Propheten **Elisaeus** 20,1; 21. Geschichte der Bekehrung des hl. **Evagrius** 94,24vv.

Gesch. d. Erzengel **Gabriel** und **Michael** (aus den Reden **Pantaleons**) 38,11. Gesch. **Gregors** v. **Akrakand** 38,9. Lebensgeschichte **Gregors** des Erleuchtlers 38,6; 39,31. Geschichte seiner Reise nach **Caesarea** zur Weihe, seiner Reise nach **Rom** etc. 44,34. Gesch. seiner Abdankung u. der Auffindung seiner Reliquien unter **Kaiser Zenon** 94,23. Gesch. des Kreuzes der **Hathsunier** 70,17. Gesch. des hl. **Jakob** v. **Nisibis** u. des Einsiedlers **Marug** 38,21. Gesch. der Apostel **Jacobus** u. **Johannes** 38,28. Lektio zu ihrem Fest 20,1; 21. Lektio zum Fest des Propheten **Jeremia** 20,1; 21. **Dormitio Joannis** 20,2n; 38,29 (vgl. **Prochorus**). Lebensgeschichte des **Johannes Chrysostomus** 39,23. Martyrium des hl. **Johannes**, Patriarchen v. **Jerusalem** 38,76. Lebensgeschichte des **Johannes** v. **Odsun** 38,3. Geschichte der Geburt, Kindheit u. Taufe **Johannes** des Täufers 38,39. Seine Lebensbeschreibung 70,14. Lektio zu seinem Fest 20,1; 21. Martyrium des **Johannes** aus **Tigranakert** unter **Sultan Mohammed** 94,4. Gesch. d. **Jungfrau Justine** 51,7. Lektio zum Fest des **Kaisers Konstantin** 20,1; 21. Gesch. des hl. **Kyriakos** und seiner Schwester **Paraskeue** (**Urbath**) 104,8. Gesch. des hl. **Kyryllus** v. **Jerusalem** 38,69;

39,16. Erzählung vom Papst Liberius u. dem hl. Hilarius 44,57. Gesch. der Ankunft der Magier zur Anbetung 38,31. Gesch. der Aufnahme Mariae in den Himmel 38,5. Lektio zum Fest ihrer Himmelfahrt 20,1; 21. Lebensgeschichte der Maria v. Magdala 94,18. Lebensbeschreibung des Maschtoths v. Eghivard (v. Stephanos) 27,36; 28,47. Gesch. des hl. Minas, Hermogenes u. Grabus 38,18. Gesch. d. Ankunft Mohammeds in Armenien u. seiner Begegnung mit dem Bischof Sahak 38,4. Gesch. Nerses' des Grossen u. des Bischofs Chad 38,7. Lebensgeschichte Nerses des Grossen s. **Mesrop** Presbyter. Lebensbeschreibung des Nerses Schnorhali 93,21. Gesch. des hl. Nikolaus v. Myra 38,17. Martyrium der Oskianer 38,54. Gesch. des hl. Paulus v. Theben 38,16. Lektio zum Fest des Patriarchen Petros und des Archidiakons Abisoghom 20,1; 21. Gesch. der Apostel Petrus und Paulus 38,27; 94,21. Gesch. des Kaisers Pontianus, seiner Frau, seines Sohnes Diocletianus u. der 7 weisen Meister 66,1. Gesch. eines Pricsters, der das Sakrament nahm, ohne sich vorher zu reinigen 94,17. Gesch. des Todes der 12 kleinen Propheten s. **Epiphanos** v. Cypern. Martyrium der hl. Rhipsime 32

Anm. Lebensbeschreibung des hl. Sahak des Parthers mit einem Anhang über seine Nachfolger Mesrop u. Josef 38,55. Martyrium des hl. Sargis und seines Sohnes Martyros (aus dem Syrischen übersetzt v. Nerses Schnorhali) 38,51; 39,1. Martyrium der 40 von Sebastia 38,83. Gesch. der Siebenschläfer von Ephesus 38,42. Gesch. des Bischofs Spiridon 38,20. Gesch. des Protomartyrs Stephanos 38,25; 94,22. Lektio zu seinem Fest 20,1; 21. Lebensbeschreibung Stephans v. Siunikh 70,12. 13. Martyrium der Sukhiassianer 38,53. Gesch. des Apostel Thaddaeus und der Jungfrau Sanducht 38,29. Lebensgeschichte der hl. Thekla 94,19. Martyrium des Stratclaten Theodorus 38,15. 62; 39,6. Gesch. des Kaisers Theodosius 38,41; 44,58. Gesch. des hl. Theophanus u. seiner Frau, der hl. Pausemnas 104,8. Gesch. des von Christus nach Indien verkauften Apostels Thomas 38,13; 39,48. Lektio zu seinem Fest 20,1; 21. Martyrium der Vardanianer 38,56. Kleine Wundergeschichten etc. 94,24. — *Verzeichnis der Anfänge in alphabetischer Folge:* Աղնուական անձ մինչդեռ Հեծեալ էր ձի դրօսնայր ևսես ի ցոյցս այլակերպ և անճոռնի կենդանի 94,24n. Ահա մոզք յարեկէց եկին հասին յերուսաղէմ 38,31. Ամենցուն տէրն և

արարելն, որ գիտէ զզերջինս և
 գյառաջինն 38,42. Այն ինչ իբրև
 բան զգալուն Պողոսի ի Հոսոմ,
 Հրէայքն, որ անդանօր էին 38,27.
 Այս մեծ և սքանչելի այս Աստուծոյ
 Բասիլիոս ի տղայութենէ անաւ և
 վարժեցաւ 38,30. Այսպէս սակ Տէր.
 Սերմանեցէր. . . Ովսէէ էի Բելամոփ-
 թոյ ի ցեղէ ի Սաքարայ 20,21; 28,47n.
 Այսպէս գրեալ է ի պատմութիւն
 Աղեքսանդրի Մակեդոնացոյն 94,24m.
 Այր մի էր Հրէայ մեծատուն յոյժ ի
 Շիրարքալարէ 38,43. Այր մի ընթեր-
 ցաւէր Տասխանոս անուն 38,54. Այր
 մի ի ճառագարճ երթայր և ետես
 գլուխ մի 94,24ll. Այր մի, ինքն և
 կին իւր, յոյժ ողորմածք 94,24bb.
 Այր ոմն զօրական յոյժ անողորմ
 յամենայն 94,24cc. Այր ոմն, որում
 անուն էր Փոնցիանոս, թագաւորեաց
 66,1. Այր ոմն սուրբ ունէր կին Հաւա-
 տարիմ 94,24nn. Ասի ի պատմութեանց,
 թէ կային այր և կին մի յոյժ բարի
 Հաւան 94,24gg. Ասի ի պատմութեանց,
 թէ կայր կրօնաւոր ոմն, որ բազմիցս
 աղաչեաց 94,24rr. Ասի ի պատմու-
 թեանց, թէ ի մարդ միարանեալ
 94,24dd. Ասի ի պատմութեանց, թէ
 քահանայ մի տանկացեալ էր 94,24w.
 Բագում են խօսք վարդապետութեան
 սուրբ գրոց, զոր եմոց մեզ երանելին
 տէր Եոհան Ոսկերիանն 39,23.
 Գլուխն ամեննչուն Քրիստոս Աստուածն
 մեր ընտրեաց երկրոտան աշակերտս
 38,19a; 39,48. Փոյր ոմն շարագործ և
 մեղաւոր, որ բառ իւրոյ սովորութեանն

94,24g. Գրեալ է ի պատմութեանց,
 թէ այր մի և կին ունէին որդի մի
 94,24kk. Գրեալ է ի պատմութեանց,
 թէ քահանայի միոյ կինն մեռաւ
 94,24yy. Փրէ աստուածայինն Մաթէոս.
 Յաւուրն յայնմիկ զայ Յովհաննէս
 70,14. Դարձեալ գրեալ է, թէ այր մի
 էր յոյժ սիրելի 94,24f. Եղիկիէլ էր
 ի Կարիաթարիմայ ի քահանայիցն և
 մեռաւ յերկրին Քաղղէացոց 20,2m.
 Երանելին Ստեփանոս աշակերտ էր
 Մովսէսի Սիռնեաց եղիսկոպոսին 70,12.
 Երկու երիտասարդք էին միմեան
 սիրելիք 94,24k. Եւ այսպէս ի իմն
 օրինակ բերին վարդապետք 94,24ww.
 Եւ եղև երբեմն, զի սարկաւազ ոմն
 եկն յԵրուսաղէմ 38,76. Եւ եղև
 երբեմն ժամանակ, զի յաւուր յայտնու-
 թեան Տեառն ժողովեալ էին 94,15.
 Եւ եղև յետ թագաւորելոյն Մօրկայ
 արքային Հոռոմոց, քանզի տաեալ էր
 նա կին 70,17. Եւ երևեաց Տրեշտակ
 Տեառն Յովսեփայ և սակ 38,38. Եւ
 էր սարկաւազ մի ումեմն սրբոյ եղիսկո-
 պոսի կատարեալ 94,24d. Եւ թէ
 սիրո՞՞էք յեղևոց և ի գրելոց
 94,24tt. Եւ իբրև երկկոյ եղև, եկն
 այր մի, որում անուն էր Յովսէփ
 38,106. Եւ կիպրիանոս ծառայ Աս-
 տուծոյ յԱնտիոք քաղաքէ 51,6. 2Ի
 ասեն, թէ թագաւոր ոմն ունէր զուսուր
 և ետ զնա իշխանի 94,24o. 2Կնի
 Համարձմանն Քրիստոսի և իջման
 Հոգւոյն յառաքեալսն 38,13; 39,17.
 Հր ոմն քահանայ անաբոսր վարուր
 94,17. Ընդ ժամանակս թագաւորու-

Թեան Հերակլեայ գորացա Պարսից Խարսոզ 94,3. Ըստ սրբոյն Դովնիկոսի օրինակին. քանզի առ ի վարս նորին 94,24i. Թագաւոր ոմն խրատու եպիսկոպոսին իւրոյ 94,24 xx. Ի ժամանակին, յորում է թուականն Հայոց 75, Թագաւորն Հռոմոց Վասիլ 70,8. Ի ժամանակս ամբարշտ արքային Մարտիմիանոս 38,18. Ի ժամանակս Թագաւորութեան Հռոմայեցոցն մեծի կոստանդիանոսի կայսեր 38,51; 39,1. Ի ժամանակս Թագաւորութեանն Տաճկաց սուլթան Մամմանին 94,4. Ի ժամանակս Լիկիանոսի կոապաչա արքային 38,83. Ի ժամանակի Յազկերտի Պարսից արքայի ծագկեալ էր քրիստոնէութիւն 38,52. Ի կողմանս մեծի ծովու կայր քաղաք մի 94,24 zz. Իմաստաւէր ոմն սաճմանեաց, որ և առեալ ցանկին զսինն 94,24 pp. Իշխանն Արծրունեաց Թէոդորոս Լուչուունի իրրև լուս., թէ Մուհամմա քաղում զքրս կուտեաց 38,4. Իսկ յետ համբարմանն և Հոգւոյ գալստեանն բաժանեցան 94,21. Իսկ սուրբ Լուսարիշն իրրև զայս ամենայն բարութիւնս արար 94,23. Լիպերիոս պապն Հեթրտիկոս յանդիմանեաց 44,57. Լուսաբ ի պատմութեանց այսպէս զրեալ. զի առ առնարանն, թէ յորժամ խաչեցաւ Քրիստոս 70,20. Խորհչեալ ամենաբարոհի Աստուածածինն Մարիամ երթալ ի լեռն Զիթունեաց կալ յաղթա 46,6; 99,4. Մեր ոմն գնաց յիկիզցին անսել, զի կն կին մի մեծատուն 94,24 es. Մեր

ոմն կարի ճցնաւոր աղօթէր յանպասն իւր շատ ավաք 94,24c. Կայր գեօզ մի և յեզր գեղըն կայր ք մեծամեծ վէմ 94,24 mm. Կայր վանք մի կուտանաց, որ քաղում կրօնաւոր 94,24y. Կին ոմն մեծագգի մեծահասակ և աղքատաւէր սոճոր էր 94,24 yy. Կղերիկոս ոմն սիբոզ սուրբ Աստուածածնին սակաւ մեզս գործեաց 94,24 s. Կոյս ոմն մեծագգի շորեքտասն ամաց սրբանունոց աստուածահաճոյ 94,24e. Կրօնաւոր ոմն, ամենայն առաքինութեամբ զարդարեալ 94,24b. Հռչակաւոր ոմն աւագակ եկն ի վանս կրօնաւոր լինել 94,24t. Մարզ մի կայր անունն Խէր 94,24ff. Մարիամն Մազգաղննացոյն քարզութեամբ սյր մի կամեցաւ 94,24aa. Մեծ և սքանչելագործ Հայրապետն Նիկողայոս մի էր 38,17. Մեծ է սէրն Աստուծոյ քան զամենայն մեծութիւն երկրաւոր 38,56. Մեծն Անտոն Եղիպտացի էր քրիստոնեայ ծնողաց զաւակ 38,40. Մեծն ի վկայս Քրիստոսի փտաւորեալն Թէոդորոս ստրասելյանն 38,15. Միածին որդին և բանն Աստուծոյ, որ յառաջ քան զամենայն 39,16. Յամբ վեց հարիւր երրորդի վաթսուներրորդի և երկրորդի լինելութեան արարածոյ 27,36; 28,46. Յանս Թագաւորութեան Յուլիանոսի և ի դատաւորութեանն Դեկիանոսի 38,12. Յայնժամ կայր ի քաղաքն Անտիոք կոյս մի գեղեցիկ յոյժ 51,7. Յաւուրս անաստուածութեանն, յորում զկուս ձեռագործս պաշտէին 38,11. Յաւուրս Թուփիլոսի

երանելի Հայրապետին 94,24 v. Յաւուրս կոստանդեայ Հերձուածոյ արքայի որդւոյ սրբոյ կոստանդիանոսի 38,60. Յաւուրս սուրբ Հայրապետի Սահակայ որդւոյ սրբոյ Հայրապետին ներսուսի 38,55. Յեսայսորիկ խորհուրդ արարեալ թագաւորն առաքէ զսուրբ Գրիգոր 44,34. Յեսա մահուանն Աղեքսանդրի Մակեդոնացւոյ Արշակ բաջ յազգէն Պարթևաց 38,6; 39,30. Յեսա յարութեանն Գրիստոսի Աստուծոյ մերոյ և Համբարձմանն յերկինս առ Հայր էջ Հազին սուրբ 38,14. Յէրրորդ ամի թագաւորութեանն Արշակայ եկաց յաճոռն Հայրապետութեանն 38,7. Նախաժկան Գրիստոսի սուրբն Ստեփաննոս էր յեթանասուն և յերկու աշակերտնցն 38,25. Նահատակք ոմանք, որ գնացին զՏեսոս Աթենայ տիկնոջ 38,53. Նաւաբար մի յոյժ անդեղ է մեղս 94,24 x. Ենորհապարզ և Հոգելի սյրն սուրբ ներսէս յաջորդեաց զաճոռն յեղբօրէն 93,21. Ոմն անապատաւորաց Հայր կամեցաւ գալ յԵրուսաղէմ 94,24 hh. Ոմն մարդ ազքատացաւ, էստ զկին իւր 94,24 ii. Ոմն մարդ յոյժ մեղաւոր, բայց պատուօջ 94,24 r. Որպէս գրեալ է թէ լմագաւոր մի ունէր միամբ որդի մի 94,24 l. Որպէս մեծն լէճողոս քննակալ, որ կայր եղև 44,58. Պարտ և արժան է գիտել զգրեալ և սրանչիւսն, որ եղևն ի ննջումն 38,5. Պօղոս անապատաւորն էր ի Թէբայիղոյ Եգիպտացոց 38,16. Սիբելի աշակերտքն Գրիստոսի Յա-

կոբոս և Յովհաննէս քուերորդիք էին Յիսուսի 38,28. Սոյնպէս և շար պառաւ մի քոյր եղև աստանայի 94,24 00. Սովորութիւն է Ֆուսկաց որ ծննդեան զիշերն զ պատարագ 94,24 v. Սուրբ առաքեալն Գրիստոսի թագէոս էստ զհոգին սուրբ 38,22. Սուրբ եպիսկոպոսն Սպարիդոն էր ի կիպրոս կղզւոյն 38,20. Սուրբ Կարապետն Գրիստոսի և մկրտիչն 38,39. Սուրբ Հայրապետն Յակոբ Տօրթերորդի էր սրբոյն Գրիգորի 38,21. Սուրբ Հայրապետն Յովհաննէս էր գաւառէն ի Տաշրայ, որ արդ կոչի Լօտէ 38,3. Սուրբ Հայրս մեր և աստուածաշնորհ քահանայս և կրօնաւոր Գրիգոր էր ի Նարեկայ վանից 49. Սուրբն Բագարատ աշակերտ էր սրբոց առաքելոցն 38,10. Սուրբն Գրիգոր էր ի Սիկելիա կղզւոյն 38,9. Սուրբն Գրիգորիս ասէ թէ ումեմն ազգեկան երևեալ սուրբ կոյսն 94,24 գ. Սուրբն Պարսում Ասորի էր ի Միջագետաց 38,44. Սուրբն Ստեփաննոս սյր լի շնորհօք և սա զլուսե կոչեցաւ 94,22. Սրբուհիս այս փառաւորեցեալ և երանեցեալ 94,18. Վաղև կայսր բատ արժանի խորհրդոյն զյախոնեական զեՏեսին աստէն 38,41. Տարփումն բաղձանաց զործարանի սրտիս ձկտեցուցանել 70,13. Տրլիսմն եօթն կայր ի վերայ աշխարհիս 94,22 ee. Տիկին ոմն կին էր մեծ իշխանի 94,24 z. Քահանայ ոմն պատարագ մատուցանէր յազգեմանէ 94,24 u. Քահանայ ոմն սուրբ և առաքին էր ի վանս միաբանակեցաց 94,24 b. Քան զի ասն

- Թէ յետ աւերմանն յերուսաղէմի ժողովեցան Հրեայրն 94,24 p. Քանզի պատմիկոմն հռչակելի 94,24 uu. Քաջ գորականն Քրիստոսի սուրբն Թէոդորոս Լրիժամանակս 38,62; 39,8. — Vgl. auch*
- Anekdoten, Erzählungen, Fabeln, Geschichtswerke.**
- Lectionarium, Lector s. Lektionarium, Lektor.**
- Legendarium s. Lektionarium.**
- Legenden s. Lebensgeschichten.**
- Lehrer, geistliche s. Johannes Mandakuni.**
- Lehrling s. Riten.**
- Leib und Seele nach dem Tode s. Reden.**
- Leier, zehnsaitige s. David.**
- Lektionarium 20; 21; 57 Anm.**
- Lektor (ընթերցող) s. Riten.**
- Lemberg s. Schreiborte, Thomas.**
- Lesghier.** Bericht über den Kriegszug des Schah Nâdir gegen die - und Osmanen 53,4.
- Leugner und Verlästerer s. Ephraim d. Syrer.**
- Levi.** Fragen und Antworten betreffs des Stammes - 94,58b.
- Lykaonien s. Amphiloehus.**
- Liberius, Papst (4. Jhd.) s. Lebensgeschichten.**
- Liebe s. Johannes v. Ernska, Thomas v. Kempen.**
- Lied, hohes s. Gregor v. Narek.**
- Liederbuch mit Neumen 61. 64.** Vgl. auch **Dichtungen, Kirchengesangbuch.**
- Literatur.** Verzeichnis der Völker, die eine - besitzen 94,37d. Berichte über armenische Schriftsteller und ihre Werke 97,17.
- Liturgie.** Fragen u. Antworten betreffs des Ceremoniells der - 94,37a. S. ausserdem **Gregor, Kirchengesangbuch, Mchithar Gosch, Missale, Nerses v. Lambron, Riten.**
- Liturgik 17—37.**
- Lobgedicht 97,3.** S. auch **Dichtungen.**
- Logik s. Bartholomaeus v. Maragha, Johannes v. Damaskus, Karapet Jusbaschean.**
- Löwe.** Dichtungen auf Alexander d. Gr. als weltverschlingenden - 29,32.
- Lucas s. Lukas.**
- Lukas v. Charberd s. Alexander v. Messina.**
- Lukas, Dichter, Praedikationslied zum Fest der Geburt Christi 61,2.**
- Lukas, Evangelist.** Sein Bild 1; 3; 4. S. ferner **Evangelien, Ignatius** aus dem Kloster Schwarzberg, **Johannes Chrysostomus.**
- Lykien s. Myra.**
- Magdala, Magdalena s. Maria.**
- Magie s. Chronologie.**
- Magier s. Lebensgeschichten.**
- Malland s. Ambrosius.**
- Makar s. Schreiber.**
- Makedonien s. Geschichtswerke.**
- Makkabäer.** Lektio zu ihrem Fest 21.
- Malachia, Prophet s. Epiphanius.**
- Malereien in der Kirche s. Riten.**

- Mamadschan** s. **Nikolaus**.
Mamlkonler s. **Abraham**.
Manaskert s. **Anathemata**.
Manuel I. Komnenos (12. Jhd.), Brief an Gregor den Pahlawanier 52,3c. Nachruf auf ihn 93,25. S. ausserdem **Gregor** d. Kind u. **Nerses Schnorhali**.
Manuel, Vdp., Klagelieder (Totenlieder) 28,50; 29,31a; 30,31; 31,16e; 32,9; 33,6a; 33a,15.
Maragha in Aderbadschan s. **Bartholomaeus**.
Marcus s. **Markus**.
Margar s. **Besitzer**.
Margare s. **Schreiber**.
Maria, Jungfrau, Gottesgebälerin. Ihr Bild 3; 4. Allelujagesänge zum Fest ihrer Himmelfahrt 62,12. Gebete an sie 102,3f. u. **Johannes** aus Garni. — Gedicht auf sie s. **Karapet Jusbaschean**. Geschichte ihrer Aufnahme in den Himmel 38,5. — Lieder auf sie bzw. zu ihren Festen 24,6; 37,2; 60,3; 61,22; 62,3. 13a. c. d. w; 103a,15n. Klagelieder am Kreuz 96,30; 98,11b. S. ferner **Arakhel** Vdp., **Gregor** v. Aghthamar, **Gregor** Dichter, **Johannes** Dichter, **Matthäus** Dichter, **Nerses Schnorhali**, **Prochorus** Vdp., **Zacharias** Dichter. — Lektionen zum Fest der Himmelfahrt 20,1; 21. — Mesoden zu Marienfesten 62,10. Reden auf - s. **Ephraim** d. Syrer u. **Johannes Chrysostomus**.
 — Vision der Gottesmutter 99,4.
 — S. ausserdem auch **Allegorien**, **Hymnen**.
Maria v. Magdala s. **Lebensgeschichten**.
Marienbilder-Segnung s. **Riten**.
Markus, Evangelist. Sein Bild 1; 3; 4. S. ausserdem **Basilius** Dschon u. **Evangelien**.
Märtyrer s. **Horologium**, **Hymnen**, **Johannes**, **Lebensgeschichten**, **Nerses Schnorhali**, **Reden**, **Sebastia**.
Martyros hl. s. **Lebensgeschichten**.
Martyros, Dichter, Lied 64,68.
Martyros, Presbyter (Dorfpriester) s. **Schreiber**.
Martyros s. **Besitzer**.
Martyros s. **Schreiber**.
Marug, Einsiedler, s. **Jakob** v. Nisibis.
Maschkewor, Kloster an der Grenze von Kilikien und Armenien, s. **Basilius** Dschon.
Maschtoths v. Eghivard, Vdp. (Katholikos v. 898—899) s. **Stephanos**, Schüler des -.
Maschtoths, Vdp. (= Mesrop Maschtoths od. - v. Eghivard?), Gebet 27,12; 28,37.
Masse. Angaben über Zeit- und Raummasse 74,6.
Matthäus, Apostel s. **Lebensgeschichten**.
Matthäus, Dichter, Lied auf die Gottesgebälerin (türkisch) 62,14j.
Matthäus, Evangelist. Sein Bild 4. S. ausserdem **Evangelien**.
Matthäus, Presbyter (Dorfpriester) (14.

15. Jhd.), Reden über die 8 Hauptplaster (im Anschluss an Nilus u. Evagrius) 41,1. Notizen über sein Leben 41,2.
- Matthäus**, Vdp., Predigt 44,31.
- Mchithar** v. Airivankh (14. Jhd.), Lied zum Fastnachtsontag 24,7.
- Mchithar** Gosch (12. Jhd.), Gebet für die Liturgie 50,3; Vorschrift für die Wiederaufnahme Bekehrter 27,37.
- Mchithar** v. Sebastia (17. 18. Jhd.), Rhetorik 79,2; 101,1.
- Mchithar** s. **Schreiber**.
- Mechthar** s. **Mchithar**.
- Mechtharisten** s. **Michael** Tschamtschean.
- Medizin** 87; 88; 89. S. ausserdem **Jahja** ben Isä u. **Mohammed** ben Zakarijjä.
- Meghri**, Dorf im Gau Arewikh der Provinz Siunikh, s. **Sahak** v. Meghri.
- Meineidige**. Wiederaufnahme von -n s. **Riten**.
- Meister**, 7 weise, s. **Lebensgeschichten**.
- Melchisedek** aus Konstantinopel (18. Jhd.), Lobreden auf den Katholikos Simeon und den Vdp. Abraham aus Astepat 43.
- Melkhs** v. Karabagh s. **Sargis** Dschalalean.
- Melkhlseth**, Vdp., Patriarch v. Konstantinopel (17. Jhd.), Geographie 97,15.
- Memoranden** 2; 10; 11; 12; 13; 17; 18; 20; 21; 22; 24; 25; 26; 28; 29; 30; 31; 32; 33; 37; 38; 39; 41; 44; 45; 46; 47; 49; 50; 51; 52; 54; 55; 56; 57; 58; 60; 61; 63; 67; 68; 75; 76; 94; 95; 96; 97; 98; 99; 100; 102; 103; 103a. Vgl. **Nachschriften**.
- Menschenhandel**. Gedicht auf den Kaufmann, der - treibt 29,32.
- Menschliche** Natur aus 4 Elementen s. **Gregor** v. Nyssa.
- Menschwerdung** s. **Jesus**.
- Mesoden** 18,11. 16. 20; 35,3; 62,10.
- Mesopotamien** s. **Nerses Schnorhali**.
- Mesrop** Maschtoths, Stellvertreter des Katholikos Sahak I. i. J. 439, s. **Lebensgeschichten**.
- Mesrop**, Presbyter (10. Jhd.), Lebensgeschichte des hl. Nerses des Grossen 72.
- Mesrop**, Vdp., Gebet auf den hl. Geist 50,4.
- Messina** s. **Alexander** v. Messina.
- Messopfer**. Darüber, dass Brot und Wein des -s nur im geistigen Sinne als Leib und Blut Christi aufzufassen seien 97,42. Über die Kelch- und Messweinfrage 52,13 (s. auch **Abendmahl**). Prdgt. über das - 103,22. Vgl. auch **Liturgie**.
- Metaphysik** s. **Aristoteles**.
- Metsoph**, Kloster im Gau Aghiwit der Prov. Turuberan, s. **Thomas** v. Metsoph.
- Micha**, Prophet, s. **Epiphantos**.
- Michael**, Erzengel, s. **Dichtungen**, **Ephraim** d. Syrer, **Lebensgeschichten**, **Nerses Schnorhali**, **Pantaleon**.
- Michael**, syrischer Mönch (12. Jhd.), s. **Nerses Schnorhali**.

- Michael III.**, Patriarch v. Konstantinopel (v. 1169—1177), Brief an Nerses Schnorhali 52,31; an Gregor das Kind 52,3q. Vgl. auch Nerses Schnorhali u. Gregor d. Kind.
- Michael d. Syrer**, Patriarch v. Antiochien v. 1166—1199; Chronik, übersetzt v. Vardan Arewelthsi 70,1; 93,1; 94,38. Seine Schrift über das Priestertum 70,2; 93,2. Sein Bekenntnis mit Vardans Nachschrift 70,2; 93,3.
- Michael Sallanthean**, Vdp. (19. Jhd.), Grammatik der altarmenischen Sprache 82.
- Michael Tschamtschean**, Vdp. (18. Jhd.), Polemik gegen seine religiöse Anschauung 59,1—3.
- Michael**, Erneuerer der Hschr. 27.
- Michael**, Sohn des Weltpriesters David, s. **Schreiber**.
- Michael**, Vdp., s. **Besitzer**.
- Michael** s. **Schreiber**.
- Minas**, hl. s. **Lebensgeschichten**.
- Minas** s. **Besitzer**.
- Ministranten**. Missale für - 17,2.
- Mischung** von Wasser in den Wein des Sakraments s. **Abendmahl**.
- Missale** für Ministranten 17,2. Messlieder 62,3. Vgl. **Horologium**.
- Missionstätigkeit** s. **Apostel**.
- Mkrtitsch**, Mönch, s. **Besitzer**.
- Mkrtitsch** Naghasch aus Por (15. Jhd.), Lieder 31,16b. g. 19; 32,12; 33a,16; 64,75; 102,22. — Erwähnung seines Geburtsorts 97,29.
- Mkrtitsch**, Subdiakon, s. **Besitzer**.
- Mkrtitsch** s. **Schreiber**.
- Mnazakan** s. **Schreiber**.
- Mohammed**, arabischer Heerführer u. Religionsstifter (7. Jhd.) s. **Lebensgeschichten**. Über seine Familie 96,14.
- Mohammed**, Sultan (17. Jhd.) 93,4.
- Mohammed ben Zakarijjä er-rāzī**, Arzt, **بر ساعة** 86,6.
- Mohammedaner**. Polemik gegen die - 96,24; 99,5. Antworten an die - 96,15; 100,18. Antwort auf 7 Fragen der - 93,23.
- Moks** s. **Karapet**.
- Monatszeichen** 97,16. S. auch **Jakob** aus der Krim.
- Mönche** s. **Einsiedler**, **Nilos**.
- Mondabnahme** s. **Chronologie**.
- Mondaufgang** 103,60.
- Mondbahn** s. **Jakob** aus der Krim.
- Mondviertel** s. **Chronologie**.
- Mondzyklus** s. **Jakob** aus der Krim.
- Monophysitismus**. Verteidigung des 52,17. Christi Wort über seine Ein- natur 95,7. Gedicht über die Untrennbarkeit der Naturen 95,8. Christus Gott trotz Kreuzigung etc. 96,9. S. auch **Ellas Abegha** u. **Georg** v. Konstantinopel.
- Monotheletismus** s. **Ellas Abegha**.
- Moses** v. Chorene (5. Jhd.), **Geschichte Armeniens** 67,1; 68,1. **Geographie** 70,5—6; 98,15. **Chrie** 76,1. S. auch **Armenien** u. **Karapet Jusbaschean**.

- Moses**, Dichter, Gedicht 93,7.
Moses, Goldschmiedemeister s. **Besitzer**.
Moses v. Kaghankatukh (7. Jhd.), Geschichte der Albaner 69. Auszug daraus s. **Abraham** Bischof.
Moses, Vdp., Praedikationslieder 61,114. 115.
Moses, Sammlung von Definitionen 57,9.
Moses s. **Besitzer**.
Moses s. **Schreiber**.
Muāvija, Emir, Begründer der Omayyiden-Dynastie (7. Jhd.), Erlass betreffs des Verkehrs von Christen und Mohammedanern in Armenien 84,2.
Münzen s. **Gewichte**.
Musk. Über Terminologie 97,17. S. ausserdem **Stephan** Musiker, **Tonarten**.
Musterbriefe s. **Briefe**.
Mutter Gottes s. **Marja**.
Myra in Lykien s. **Nikolaus**.
Myrrhon-Weihe s. **Riten**.
Nachidschewan, Stadt im gleichnamigen Gau der Provinz Vaspurakan bzw. Siunikh, s. **Petros** Aghamalean Berthumeants.
Nachschriften 2; 3; 4; 20; 21; 22; 23; 24; 28; 29; 30; 31; 32; 33; 33a; 35; 38; 39; 41; 44; 45; 49; 52; 53; 56; 57; 58; 60; 63; 67; 68; 74; 75; 76; 84; 86; 87; 88; 95; 99. Vgl. **Memoranden**.
Nachtgleichen s. **Jakob** aus der Krim.
Nachtgall. Frühlingslied auf die - 98,21. Lied auf die - und Rose 62,14g. Lied zweier -en 98,14. S. ausserdem **Aruthjun** u. **Stukhas**.
Nachtoffizium s. **Dichtungen**, **Evangelien**, **Horologium**, **Nerses** Schnorbali, **Psalmen**.
Nadr, Schah (18. Jhd.) s. **Geschichtswerke**.
Naghasch s. **Mkrtttsch** Naghasch.
Nahapet s. **Kutschuk** Nahapet.
Nahapet, Dichter, Lobgedicht auf den Tirathsu Sargis Tachelepi 102,13c.
Nahrung s. **Riten**.
Nahum, Prophet, s. **Epiphantos**.
Namen s. **Anonyme** u. **Geographie**.
Narek, Kloster u. Dorf im Gau Rschtunikh der Provinz Vaspurakan, s. **Gregor** v. Narek.
Natur. Buch der - s. **Ischauchan**. - der Engel s. **John**. Menschliche - aus 4 Elementen s. **Gregor** v. Nyssa.
Naturlehre s. **Aristoteles**.
Nemesius v. Emessa (4. 5. Jhd.), *Περί φύσεως ἀνθρώπου*, dem Gregor v. Nyssa zugeschrieben, übersetzt v. David Hypatos u. Stephan v. Siunikh 75,1. Kommentar dazu 75,5.
Neocaesarea s. **Kanones**, **Konzilien**.
Nerses d. Grosse (4. Jhd.), **Kanones** 92,5k. S. ausserdem **Lebensgeschichten**, **Mesrop** Presbyter.
Nerses von Lambron (12. Jhd.), Auslegung d. Glaubensbekenntnisses 53,1. 103,32. — Betrachtungen üb.

d. Gebräuche d. Kirche 54,3 (vgl. auch 55). Betrachtungen üb. d. orthodoxen Glauben d. Kirche 55,1a. — Brief an d. Einsiedler Jusik von Antiochien 52,6. — Erklärung d. Liturgie 37,1, 54,3. — Fragen d. Romäer u. Antworten des Nerses v. Lambron m. einer kurzen Einleitung 52,8. — Grundforderungen d. Romäer zum Zweck d. Friedens innerhalb der Kirche u. d. Antwort d. Nerses von Lambron 53,2; 54,2. — Rede auf d. hl. Geist 20,2h. — Synodalrede 54,1. — Untersuchung üb. d. Kirchengebräuche u. d. Ausscheidung der von aussen in sie eingedrungenen Neuerungen 55,1b. — Über d. Abnehmen der Kopfbedeckung beim Beten 95,25. — Untersuchung üb. d. mit den Neugestaltungen verknüpften Ehren- u. Rangstellungen u. über deren Bekämpfung 55,1c. — Untersuchung üb. d. Berechtigung d. Überlieferung, den Bischöfen ihren Sitz in den Städten anzuweisen u. nicht in den Klöstern 55,1d. — Übersetzung d. Vorschrift für d. Salbung der Könige 28,19. — Berufung auf ihn 97,43.

Nerses Schnorhali (12. Jhd.), Abhandlung über die Blutsverwandtschaft 92,5p. — Bekenntnisgebet 19,1; 60,6. — Briefe 52,2. 3b. d. e. f. h. i. m. u. 4. 5; 93,24. Encyklika 52,1; 92,4. Dichtungen 15,2. 60,1. 4. 5; 98,23. Praedikationslieder und

sonstige Kirchenlieder 30,34. 35; 61,15. 25. 42. 50. 54. 61. 64. 65. 67. 68. 70. 71. 75. 76. 81. 82. 84. 89. 94. 98. 100. 101. 108. 109. 111. 112. 118; 63,6; 64,43. 47. Ins Nacht-
offizium aufgenommene Lieder 18,1; 29,1; 60,2; 63,7. 8. — Glaubens-
brief s. **Kyriakos** v. Gandsak. —
Rätsel 94,25; 98,13; Rätsel und
Fabeln 97,8. Vorschrift für die
Segnung der Weintrauben 28,41;
31,15 (vgl. 33,24). — Übersetzung
des Martyriums des hl. Sargis unter
Mitarbeit des syrischen Mönches
Michael 38,51; 39,1. Berufung auf
ihn 97,43. — Vgl. auch **Lebens-
beschreibungen, Manuel**.

Nerses s. Besitzer.

Nestorius (Nestor), Bischof v. Konstantinopel, Schismatiker (5. Jhd.). Unterweisung betreffs der von seiner Lehre und der des Eutyches sich Bekehrenden 27,37. Dogmatische Katene mit einer Einleitung an die Anhänger des Nestorius und Paulus v. Samosata 52,7.

Neu-Dschulfa s. Dschulfa.

Neuerungen, kirchliche s. **Nerses** von Lambron.

Neujahr, Rede auf das - s. **Kyriakos** v. Alexandria.

Neumen s. Kirchengesangbuch, Liederbuch.

Neuordinierte. Segenssprüche für - 102,11.

Nicaea s. Kanones, Konzilien.

- Nikolaus**, Dichter, Gedichte 102,6. 13.
- Nikolaus**, Patriarch v. Myra in Lykien, s. **Lebensgeschichten** und **Moses** Vdp.
- Nikolaus**, Weltpriester (Stadtpriester), s. **Schreiber**.
- Nikolaus**, Weltpriester (Stadtpriester), Sohn des Manadschan, s. **Besitzer**.
- Nilos**, hl. (4. 5. Jhd.), *Ἐπὶ τῶν ὀκτώ πνευμάτων τῆς πορνείας* 40,2. Unterweisung zum Nutzen der Mönche 40,2. Unterweisung der Einsiedler 40,2.
- Niniveer**, Rede über die - s. **Ephraim** d. Syrer.
- Nisibis** (*Νῆσσιβῆ*) in Mesopotamien s. **Jakob** v. Nisibis.
- Nitsch**, Dorf im Gau Sasun der Provinz Aghdsnikh, s. **Jesajas** aus Nitsch.
- Noah**, Erzvater. Fragen und Antworten betreffs der Zahl der Lebensjahre -s 94,58n; betr. der Zahl der Generationen von - bis auf Haik 94,58m; betr. der Verteilung der Erde unter seine Söhne 94,58i; betr. der Abstammung der 72 Stämme von seinen einzelnen Söhnen 94,58k; danach, welche Völker von Japhet, welche von Ham stammen 94,58l.
- Non** (None) s. **Horen**.
- Noten** s. **Neumen**.
- Novizen-einkleidung** s. **Riten**.
- Numenius**, Alexander, Rhetor, Berufung auf ihn 57,13.
- Nun**, Vater des Josua 45,4.
- Obadja**, Prophet, s. **Epiphaios**.
- Oghverts** s. **Hghverts**.
- Ökonom** des Klosters s. **Riten**.
- Öl**. Geschichte des hl. -s, aus dem Albanischen übersetzt (eine Erweiterung der Abgarsage) 94,9; 98,12. Über verschiedene Arten des hl. -s 96,10. 17. Geschichte des hl. -s in türkischer Sprache 102,24. Vgl. auch **Evangelien**.
- Opfer**. Rede über das - s. **Johannes** Mandakuni.
- Opferfrüchte, Opfertiere, Opfertisch** s. **Riten**.
- Orbelean** s. **Stephanos** Orbelean.
- Ordensmitglieder-Einkleidung** s. **Riten**.
- Ordensvorsteher**. Belehrung für den Todesfall eines -s 100,41. Vgl. auch **Riten**.
- Ordination** s. **Riten**.
- Ordinationslieder** s. **Arakhel** Vdp., **Gregor** Dichter.
- Origenes** (2. 3. Jhd.). Zitate aus seinen Schriften 57,1.
- Orotn**, Kreis im Gau Tschghikkh der Provinz Siunikh, s. **Johannes** v. Orotn.
- Orpheus** 97,49.
- Orthodoxe**. Fragen und Antworten betreffs der Zahl der -n, Häretiker und Mohammedaner 94,49. Anerkennung des orthodoxen Glaubensbekenntnisses 38,8. S. ausserdem **Nerses** v. Lambron.
- Ortsnamen** s. **Geographie**.
- Oschakan**, Dorf im Gau Aragatsotn der Provinz Airarat, s. **Eremia** v. Oschakan.

Oskan aus Eriwan, Vdp. (17. Jhd.), Übersetzung der altarmenischen Grammatik des Thomas 80.

Oskianer. Martyrium der - s. **Lebensgeschichten.**

Osmanen s. **Geschichtswerke.**

Osterlamm-Segnung s. **Riten.**

Ostern. Warum - zu Beginn des Frühlings gefeiert wird 70,3. Über die Osterwirren im J. 1292: 52,14. S. ausserdem **Dichtungen, Fasten, Jakob** aus der Krim, **Reden.**

Ostiarlus (*ἠνθωμῆς*) s. **Riten.**

Palaestinia s. **Statthalter.**

Pali, Chodscha 102,6.

Palmsonntag s. **Jesus, Reden.**

Pantaleon, Diakon in Konstantinopel (9. Jhd.). Geschichte der Erzengel Gabriel und Michael, Auszug aus seinen Reden 38,11.

Papa, Subdiakon, s. **Schreiber.**

Papierglättung durch Schweinefett 46,14.

Pappos v. Alexandria (3. Jhd.). Berufung auf ihn 74,5; 98,16.

Paradiesflüsse s. **Evangelisten.**

Parallelstellen am Rand der Evangeliiere 1; 2; 3; 4.

Paraskeue, hl., Schwester des hl. Kyriakos, s. **Lebensgeschichten.**

Pate des Täuflings vorher zu unterrichten 28,20.

Patriarchen. Verzeichnis der armenischen - von Gregor dem Erleuchter bis auf Moses II. 94,57. S. ausserdem **Armenien, chronographische An-**

gaben, Erzväter, Hymnen, Nerses Schnorhali.

Paulus, Apostel. Zitate aus seinen Briefen 43. Lieder zum Fest der Apostel Petrus und - 61,95. 96. 106. S. ausserdem **Dionysius Areopagita, Karapet Jusbaschean, Lebensgeschichten.**

Paulus aus Dschulfa 27,55.

Paulus v. Samosata (3. Jhd.), s. **Nestorius.**

Paulus aus Tarson. Brief an ihn s. **Nerses Schnorhali.**

Paulus v. Theben, hl., s. **Lebensgeschichten.**

Paulus s. **Schreiber.**

Pausemnas, hl., Frau des hl. Theophanos, s. **Lebensgeschichten.**

Πηγὴ γνώσεως s. **Johannes** v. Damaskus.

Περὶ ἀρετῶν s. **Aristoteles.**

Περὶ ἐρμηνείας s. **Aristoteles.**

Perikopen 1; 3; 4; 6,1.

Περὶ κόσμου s. **Aristoteles.**

Persien und **Perser.** Fragen und Antworten betreffs der persischen und makedonischen Geschichte zur Zeit der Berührung mit den Hebräern 94,43. S. ausserdem **Geographie, Jesdegerd, Könige, Sargis Dschalalean.**

Person. Definition des Begriffs - mit besonderer Rücksicht auf die - Christi 97,51. Vgl. auch **Dyophysitismus, Monophysitismus, Monotheletismus.**

- Petros** Aghamalean Berthumeants aus Nachidschewan, Vdp. (18. Jhd.), Eröffnete Quelle 14; 15. Kommentar zu Aristoteles' *Analytica* 77.
- Petros**, Apostel. Über seine Kreuzigung 44,62. Polemik gegen die, denen zufolge - allein die Macht zu lösen und zu binden erhalten habe 100,21. S. ausserdem **Dionysius** Arcopagita, **Johannes** Chrysostomus, **Karapet** Jusbaschean, **Paulus** Apostel.
- Petros**, Erzbischof, s. **Stephan** v. Thochath.
- Petros** Getadards, Katholikos (11. Jhd.) s. **Kyriakos** v. Gandsak.
- Petros** d. Iberer (5. Jhd.) 102,18.
- Petros** Markossean, Vdp. (18. Jhd.) 73,1.
- Petros**, Patriarch s. **Lebensgeschichten**.
- Petros**, Presbyter (Dorfpriester) (17. Jhd.), s. **Schreiber**.
- Petros** aus Tiflis, Vdp., Auslegung von Evangelienstellen, aus dem Lateinischen übersetzt 16.
- Petros**, Vdp., Lied 64,109.
- Petros**, Weltpriester (Stadtpriester), (17. Jhd.), s. **Besitzer**.
- Petros**, Weltpriester (18. Jhd.), s. **Schreiber**.
- Petros** (18. Jhd.), s. **Besitzer**.
- Petros** (4. Jhd.), Adressat der Vorrede zu Gregor v. Nyssa's *Περί κατασκευής ἀνορθώτου* 75,2.
- Pfingsten** s. **Hymnen**.
- Pflaster**-Rezepte 86,5.
- Pghndsahankh** am Schamkhor in Albanien s. **Schreiborte**.
- Pharisäer**. Rede auf die Zöllner und - s. **Johannes** Chrysostomus.
- Pharmakologie** 88,2.
- Phibe**, albanischer König, s. **Tirau** Vdp.
- Philippos**, Apostel, s. **Lebensgeschichten**.
- Philippos**, König v. Makedonien. Gedichte über ihn und seine Gemahlin 29,32 f. g.
- Philosophie** (17. Jhd.) s. **Schreiber**.
- Philon** (= Velum) Segnung s. **Riten**.
- Philon** der Hebräer (1. Jhd.). Berufung auf ihn 97,23.
- Philosophie** 74,21; 79a; 97,11. 23. 50; 98,2; 104,10. S. ausserdem **Aristoteles**, **Bartholomaeus** aus Bolonia, **David** der Unbesiegte, **Definitionen**, **Gattungsbegriffe**, **Gemeinsames**, **Homonyme**, **Johannes** v. Damaskus, **Johannes** v. Orotm, **Josef** v. Arthasch, **Karapet** Jusbaschean, **Klemens** Galanus, **Petros** Aghamalean Berthumeants, **Plato**, **Porphyrius**.
- Phokas** v. Sinope, Gebet 51,9.
- Physiologie** s. **Anthropologie**.
- Physiologus** s. **Epiphanius**.
- Physignomik** s. **Anthropologie**.
- Physik** s. **Aristoteles**.
- Pilatus**, Pontius. Sein Bild 3; 4.
- Pillen**-Rezepte 86,5.
- Pir-Pahlul**, Eine Erzählung aus dem Türkischen 70,18.
- Pitsar**. Wallfahrtskirche zu - s. **Besitzer**.

- Plagen.** Rede über die von Gott gesandten - s. **Johannes Mandakuni.**
- Planeten** s. **Jakob** aus der Krim.
- Plato.** Zitate aus seinen Werken 57,1. 13; 103a,3. Aufzählung der von - und Aristoteles aufgestellten 7 guten Taten, die den Menschen vervollkommen 97,36. S. auch **Aristoteles.**
- Plutarch.** Zitate aus seinen Schriften 103a,3.
- Polemik** 52—59.
- Polen** s. **Jakob** aus Polen, **Stephan** aus Polen.
- Pontianus,** Vater des Kaisers Diokletianus, s. **Lebensgeschichten.**
- Pontius Pilatus** s. **Pilatus.**
- Por** (Pori), Dorf im Bezirk Baghesch, s. **Mkrtitsch** Naghasch.
- Porphyrius** (3. Jhd.). Kommentar zu seiner *Εἰσαγωγή* 74,14. Polemik gegen - 57,13. Berufung auf - 74,5; 98,16. S. auch **David** der Unbesiegte, **Josef** von Arthasch, **Karapet** Jusbaschean.
- Praeambulum** zur Priesterweihe 28,5.
- Praedikation** *Ἐκλογὴ ἀποστόλων* 18,5.
- Praedikationslieder** s. **Dichtungen, Jesus.**
- Praefationes** zu den Evangelien 2; 3; 4; zu den katholischen Briefen 13.
- Predigten** s. **Reden.**
- Priester** s. **Arakhel** v. Siunikh, **Bischof, Geistliche, Johannes** Mandakuni, **Kanones, Michael** d. Syrer, **Rangstufen, Riten.**
- Priesterbegräbnis** s. **Riten.**
- Priesterweihe** s. **Riten.**
- Prim** s. **Horen.**
- Prochorus,** Jünger Christi, **Dormitio Joannis** 20,2n; 38,29.
- Prochorus** Silistrathi, Vdp., Lied auf Christi Auferstehung 62,13tβ; auf die Jungfrau Maria 62,13u.
- Propheten** s. **Dichtungen, Epiphanius, Erzväter, Hymnen, Nerses** Schnorhali, **Tonarten.**
- Prophezelungen** s. **Agathon.**
- Protomartyr** s. **Stephanos.**
- Psalmen.** Vollständiger Psalter 19. Einzelne Teile: 18,2. 5. 12. 15. 16. 17. 18. 21; 31,21. 22; 35,2; 44,44; 104,9. Aufzählung der in Psalm 44 enthaltenen Lobpreisungen Christi 97,21. S. ausserdem **Athanasius, Epiphanius, Johannes** v. Garni, **Stufenpsalmen.**
- Psychologie** s. **Seele.**
- Ptolemäus** (2. Jhd.). Berufung auf ihn 97,23; 103a,3; auf des Porphyrius Erklärungen zu seinen *Ἀπομυκά* 74,5; 98,16.
- Pythagoras,** Philosoph. Polemik gegen ihn 57,13.
- Qualitäten** s. **Elemente.**
- Qasim** ben Abdallah, Wezir 86,6.
- Quelle** der Erkenntnis s. **Johannes** v. Damaskus.
- Quelle,** eröffnete s. **Petros** Aghamalean Berthumeanth.

Psaltir (vgl. arab. *مجل*, Punktierkunst) 97,16 d.

Rangstufen. Begründung der - des Lektors, Diakons, Priesters, Bischofs, Katholikos aus der Wirksamkeit Christi und der Apostel 94,37 k.

Rätsel 97,29; 98,10. S. ausserdem Nerses Schnorhali.

Recht s. Beleidiger, Blutsverwandtschaft, Kanones.

Rechtgläubige s. Orthodoxe.

Reden (Predigten, Homilien, Katechesen etc.) a) *bekannter Schriftsteller s.*

Aphraates, Basilus v. Caesarea,

Chatschatur von Ketscharukh,

Ephraim d. Syrer, **Euagrius**

Ponticus, **Euseblus** v. Alexandria,

Gregor, Gregor v. Narek, **Gregor**

v. Tathew, **Ignatius, Jakob** v.

Sarug, **Johannes** Chrysostomus,

Johannes v. Eraska, **Johannes** Mandakuni,

Kherobentus, Kyrillus v.

Alexandria, **Kyrillus** v. Jerusalem,

Matthaeus Presbyter, **Matthaeus**

Vdp., **Melchisedek** aus Konstantinopel,

Nerses v. Lambron, **Nilos, Pantaleon,**

Theophilus, Vardan, Zacharias

aus Tiflis. — b. *anonyme* über:

Adams Vertreibung aus dem Paradies

und die Menschwerdung Christi 96,20;

100,2. die Frage nach Adams Sterblichkeit

oder Unsterblichkeit bei der Erschaffung

96,27. d. Antichrist 44,19; 103,19.

Barmherzigkeit 44,46; 46,11;

97,16 d. d. Beichte 44,28; 95,21.

31,34; 100,7. Beichte und Glauben

102,23. d. Busse 44,53; 95,26. d.

hl. Ehrfurcht 15,4. d. Propheten

Elias 45,5. Eitelkeit 103,30.

Fasten 39,6; 39 Anm.; 44,26; 95,20.

30; 100,5. d. Gebet 95,22; 100,3.

d. göttliche Gebot (Befehlspredigt)

20,2d; 27,13; 28,39a; 32,22; 33,17;

33a,23. d. Glauben 44,72. 73; 56,2;

95,6; 103,33. Glauben und Taufe

100,4. Gewalttätige, Zauberer,

Gefrässigkeit, Unzucht 95,4;

Gefrässigkeit, Gier und Eitelkeit

103a,6. d. Hölle 95,3. 33.

Hurerei 100,9. Hurerei und Geldgier

103,26. den Auszug der Israeliten

aus Aegypten 100,12.

d. Männer im Feuerofen 45,9.

Märtyrer u. Georg den Heerführer

103,23. d. Messopfer 103,22.

d. Ursprung des Hochmuts 44,52.

Grablegung und Auferstehung

Christi 39,47; 103a,13 (vgl. **Theophillos**).

Christi Verklärung 68

Anm. 103,50. Christus u. die Kirche

92,3. Christi Natur 97,20. Christi

Reliquien 100,16. Christi Menschwerdung

104,6. 7. Christi Kreuzestod

46,10. Christi Fleisch u. Blut

im Sakrament 95,2. d. Geheimnis

des Palmsonntags 95,32. Reue

und Busse 103,27. Verdross 103,29.

Zorn 103,28. d. Priesterweihe

103,34. Ostern 103,37. d. Verleumdung

103,36. d. Nichtigkeit

alles Irdischen u. das Glück des

Glaubens 103a,1. Anlass zur Sünde 45,3. Sünden, die keinen Gewinn bringen 100,6. d. Ursache der Sünden 44,60. Josua, den Sohn Nuns 45,4. d. Gründonnerstag 45,12. Weihrauch 44,59; 100,14. Leib und Seele vor und nach dem Tode 44,61. Werke und Glauben 44,72. Hochmut und Demut 44,16. Verstorbene 44,18. Kirchengebote betr. des Unglaubens 46,7. den siebenten Tag nach dem Begräbnis 103,48. d. Parabel vom Sämann 103a,16. Belehrung für den Todesfall eines Bischofs, Priesters oder Ordensvorstehers 100,41. Belehrung für Einsiedler und Mönche 100,24. Lobpreisung Christi 6,2. Ermahnungsworte und Segensprüche für Predigten 102,15. Verzeichnis von 50 Predigten 103,6. S. ausserdem 15,3; 44,5. 6. 7. 8. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 29. 30. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 45. 50. 52. 61. 71; 45,1 (vgl. 96,22). 2. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 13. 16. 17. 18. 20. 21. 22. 23. 24. 25; 45,6. 28; 46,1. 2 (vgl. 99,3). 3. 4 (vgl. 99,1). 5. 12; 56,4; 91,201; 93,14; 95,16. 21. 22. 23; 99,1. 2. 3; 100,13. 20; 102,15. 25; 103,9. 18. 20. 21. 27. 31. 35. 53. 54. 55; 103a,2. — Vgl. auch *Allerheiligstes*. — c. *Verzeichnis der Anfänge in alphabetischer Folge*: Աղամ անմահ արար թէ մահկանացու

Ոչ անմահ, ոչ մահկանացու 96,27. Ազգոյ և օգտակար և կարեւոր են պահոցն պնդութիւն 38,92; 39,34. Ահա եհաս հրամանն ի Տեսանէ առ մարգարէ Յունան քարոզել ի նիւուէ 38,50. Ահատամ ձեզ ձայն փրկութեան, քարոզ աւետից 100,7. Ամենազօր թագաւորին մերոյ Քրիստոսի 38,1a. Ամենայն գերբ աստուածային զատաւոր քարոզին 45,1; 96,22. Ամէն, ամէն ասեմ քեզ, զի մինչ մանուկն էիր անցամբ անձին գօտ ածէ 44,62. Ամովսածին Աստուածարանն 103b,13. Այլ թէպէս և նուիրիմ ի վերայ պատարագի պաշտաման 102,2. Այլ զքան Պօղոսի ըստ նկարագրին ով կարէ կատարել 44,7. Այս բանք ընդդէմ են ի հոգեմարտի 45,23. Այս և մեծ կորուստ զբողոքն 95,4. Այս է պատճառն և պատմութիւն էլյանելոյն Աղամայ ի դրախտէն. Յորժամ ստեղծ Տէրն զԱղամ 96,20; 100,2. Այս հրաման մարգարէական մեզ քան զամենայն փոյ մեծաւայնապոյն 39,2. Այսպէս ասէ երանելին Յօր 100,8. Այսպէս է ողորմութեանն Աստուծոյ զօրութիւնն 95,19. Այսպէս հրաման յին վարդապետք եկեղեցւոյ թէ քրիստոնէիցն բարի գործքն 45,17. Այսպէս սահմանեն վարդապետք. Հուսան է ունակութիւն 44,73. Այսօր ուրախութիւն մեծ լի բնարութեամբք զարհուրք ցուցանէ զին պատմել զքան 38,108. Այր մի յերուսաղեմէ . . . Այր զԱղամ ասէ վան կատարելա հասակին 38,94; 39,36; 45,19. Ապրեցոյ զին ի կառոյ,

զի մի ընկելայց ոսպմո 44,52. Առա-
կաւոր բանո աւրունի ի վերայ զ
իրաց պատշաճի 44,2. Առաջին որբու-
թիւն անուանի Հարգորգութիւն 46,3;
99,1. Առաքեալն Հիմնառոց և վար-
դապետն աշխարհի 44,32. Առաքինու-
թիւն և առեկն և ոչ գիտելն 44,72.
Առն միոջ էին երկու որդիք. Դէմբ
առակիտ առ ամենակալ բնութիւն
Աստուծոյ Հայի 38,70; 39,18; 103,45.
Ասաց առաջ քան զայս թէ գալոց է
որդի մարդոյ 103,50. Ասաց նախ քան
զայս, թէ ժառուցանես զպատարացս
քո 44,8. Ասեն բշիշկք, թէ զանազան
է կերակուր մարդկան 44,37. Ասեն
խմաստներ եթէ թշնամութիւն է մեծ
պահատութիւն 44,24. Ասեն իմառ-
աունքն, թէ բարի է միաբանել ընդ
բարիան 103,20. Ասեն վարդապետք
կեկեղեցոյ, թէ յերկից պատճառաց գործէ
ոք զմեզ 44,60. Ասեն վարդապետք,
թէ բազում օգտութիւն ունի խոստո-
ւածութեանն 44,28. Ասեն վարդա-
պետք ի յամենայն իրո կարգեցեալս
առ վաճան իմե 56,4. Առն աստուածային
զիրն. Եկաց Մովսէս ի լեառն Սինայ
103,49. Առն իմաստնացեալն յԱստու-
ծոյ Սողոմոն, թէ մահ և կեանք ի ձեռն
լեզուի 103,35. Առանոր յարգաս զ
իմե պիտոյից է ձեռնակութիւնս մեր
103,58. Ասա նկարեալ է խորհուրդ
մարգարեիցն 45,24. Աստուածային
Հրաման պատուէր պանն եղաւ ի գրախ-
տին 95,20. Աստուած Բանն Հօր և
Համարդակիցն Հոգւոյն սրբոյն 38,105;
39,47. Աստուծոյ և Տեառն մերոյ Յի-

սուսի Քրիստոսի սուրբ առաքեալն առն .
Ակիզն իմաստութեան երկիւղ Տեառն
է 15,4. Արար Աստուած մարմին Հօգի,
Հօգի և մարմին և զարդարեաց ի նմա-
նութիւն իւր 100,27; 103,38. Արա-
րիչ Բանն Աստուած անբննելի զբո-
թեամբ 95,29. Արարիչն Աստուած
ողորմած և արգար բարոյնն 44,15.
Արդ ամենից իրաց Հարցմունք են Հինգ,
որպէս առ Դաւիթ եռամեծ ֆիլիստոսոյն
56,2. Արդայս մեծ և ահաւոր տունն
ուրախութիւն եղէ 28,39b. Արդ զուք
միամտութեամբ լուարուք 95,2. Արդ
կկայք ժողովուրդք Աստուծոյ և մարքա-
փայլ ազգութիւք ձերոյ 38,2. Արդ ես
լի ամենայն յանցանք և ունայն ի
վարաց առաքինութեանց 38,27; 39,19.
Արդ զայս ամենայն, զոր մեք ի մեզ
Հանելով ցուցար 44,29. Արդ կամի-
ցիս ուսանել, թէ որպիսի զարդք են
մարդկան պահք 38,47. Արդ Հօգի
ամենայն մարդոյ, որ ելանէ ի մարմնոյ
95,19. Արդ որ որ լուծանէ զպահս
սրբութիւն և զզորքք շարտութիւն, ոչ
միայն մեղանչէ 38,87. Արդ վանն
առակի անտեղին շորո ինչ ասելի է .
Նախ, թէ քանի իրօք զանազանի մեծու-
թիւն Աստուծոյ 103,46. Արդ քրիստո-
նէութեան սկիզբն և գլուխ մկրտութիւն
է 38,1c. Արթուն կայլք, զի ոչ գիտէք...
Գովելի է արթնութիւնն և յոյժ
պիտանի 38,82; 45,18. Արիստոտել
առն է կենաց աշխարհս 96,33c.
Արմատք զեկոց բժկաց զցուս մարմնոց
առողջացուցանեն 38,91; 39,33. Բազ-
մագութ ի բազմաւոր է Աստուած

103,44. Բազում գաղտնիք նեւիւք
գիրաւորէ սատանայ 38,66; 39,13.
Բազում են կեղաբարնք պատուհասոց
և սպանելիքն Աստուծոյ 38,88; 39,29.
Բայց նախ գիտելի է, թէ ընդէր քան
զամենայն յետոյ եղ զայս մեղք 41,11h;
103,31. Բայց շրթունս եմ հոտել
վասն քո, Որդի Աստուծոյ, զի քեւ
բարբառին ամենայն բանաւորք 38,96.
Բարեկամն և ամենապոխն Աստուած
յորժամ կամի կացուցանել 45,20.
Գիտելի է, զի արձախարտութիւն ոչ
միայն գայն ստէ, զոր գարձախն սիրեն
41,1c. Գիտելի է, զի երկու ազգ է
Հունձ 103b,16r. Գիտելի է, զի ծերն
Սիմոն 103,52. Գիտելի է, զի կեանք
փայտին 44,39. Գիտելի է, զի կերպիւ
ոչ է հաճոյ Աստուծոյ զորոնն ի բաց
խլել 103a,16b. Գիտելի է, զի վարդա-
պետաց սրբոց խոստովանութիւնն
44,41. Գիտելի է, զի արտութիւն
և բարիութիւն երբեմն մի են,
բայց երբեմն զանպանին 41,1e;
103,28. Գիտելի է, զի ցամաքն
ոչ է անուն երկրի 38,99. Գիրք
սատուածայինն ամենայն խորն և
անհաս ծածուկ 103,8. Գովեսցուք
զայրն արդար, որ վհասարակաց բարին
43. Գուշակեաց ոմն ի սրբոց համե-
մատելով քառակրպան զ 44,63.
Գրեալ է ի գիրս խիցն ի ն գլուխն
95,31. Դարձարուք այսուհետև և
կարգ բունիս առ զասն քահանայից
45,13. Դարձեալ խնդութեան աւետիք,
դարձեալ աղատութեան զգացումն
38,37. Դարձեալ վերստին նորագեւ-

ցուք խոստովանութեամբ 44,53. Դեմք
սոակիս առ ամենակալ ընտ թիւնն
հայրի 44,3; 45,14. Եթէ կարանդն ի
ի կիրակի գայ, ձմեռ պինդ 46,16.
Եթէ որ հարցանէ, թէ ընդէր զըլոր
աղուհացքն պահէք պինդ 94,32.
Եկեալ հրաման մեծի արքային առ
Մարեամ ի ձեռն Գարբիելի 38,34.
Եկեսցուք ի կարգս քահանայից 46,4.
Եղիա Թեւոնացի էր յազգէ քահանայից
45,5. Ես և Հայր մի եմք. եթէ ես ի
Հօր խում և Հայր յիս 95,7. Երեկի
երկիրս, որ լուսաւորէ զաշխարհս և
ընթացուցանէ 103,37. Երեկ ի գնա-
ցելում երէք շարաթի աւուրն անտարբե-
րել արժանաւորեցաք 39,42. Երեկ
ի մեծի շարաթով աւուրն զսոս
անտարբեւրել արժանաւորեցաք 39,41.
Երթեալ ի առն սղոյ առ ննջեցեալսն
զի՛նչ օգուտ ունի գնացողն 15,3.
Երկերուք, երկերուք և զարհուրեցէք
100,6. Երկրորդ անգին մարգարիս է
46,5. Երկրորդ կապ սատանայի, որով
բոյնն զմեղաւորն 95,32. Երկրորդ
ցոյց սուա Բրիտսո զիւր սէրն, որ
կամա խաչեցաւ 46,100. Եւ աղաչե-
ցաք զԱստուած եօթն օր և եօթն գիշեր
և յես այսորիկ մեկնեցաւ թուղթս այս
46,7. Եւ ստեռ ոմանք շատափառք և հեր-
ձուածողք 70,15. Եւ արդ յես այս
անբաւ քաղցր կոչմանս Աստուծոյ
102,25. Եւ արդ պարտ է քրիստոնէին
աւուրն զ հետ աղօթք ստնել 38,1e.
Եւ արդ վասն սրբոյ կարապետին
Բրիտսոսի և Յովհաննու Մկրտչին
103,53. Եւ գիտելի է, զի արտու-

թիւն բաժանի յբ, Ի հոգեւոր և ի մարմնաւոր 41,1d; 103,27. Եւ էր առաջին պատուիրան սերն և ի համար կանոն այս ժա գլուխ 38,1k. Եւ ընդ աստուածապարզեւ օրհնութեանս ծանուցում լիցի 102,25. Եւ զի առաջին ժամանակն նահապետքն երկար ապրիկն 45,6. Եւ զի առաջ բան զգերութիւն Բարեխացոց 45,9. Եւ մինչդեռ յայնպիսի խորհրդոյն տագնապէր 38,35. Եւ ոմանք յՄրուսողէմ ասեն զուսն խաւար 100,13. Եւ ուր իցէ անունն մեծատանն, որ ոչ ուրէք երեկ 45,15. Եւ պարտ է գիտել, զի գ ժամ է աղօթքն 46,13. Եւ պարտ է գիտել, զի գ բան զաւակն ծնողին է պարտական 99,2. Զայնկոս ասէ, որ մեզ պատուիրեցաւ և ամենայն այնպիսեաց 96,33a. Զայս գիտաղիւր, եղբայր, եթէ զամենայն տեսակ սրբութեան, զոր ունի որ 95,26. Զառաքելական բանս երեք կերպիւ քննել պարտ է 103,10. Զաստուածախօս զմարգարէի զբանս ի շորս զէմս բաժանել արժան է 103,12. Զաստուածաբանն է զտիւեկրածայ 39,39. Զի գողն Աստուծոյ հակառակ է և սրբոյն անհնազանդ 38,1f. Զի համանումար ճոխացաւ սուրբն Ստեփաննոս 103a 12. Զի մարմին երկն է ըստ կարգի բան զհոգիին 44,61. Զի՞նչ ասացից և կամ զի՞նչ խօսեցայց 38,75; 39,22. Զհանգեալս զերամեծար և փառաւորեալ սրբոց վկայից 103,23. Զոր օրէնսդիրն Տէրն մեր Քրիստոս զմարտ օրինացն հրամայէ 103,21. Զպատճառ այս բանիս ի վեց

զէմս բաժանի. նախ վասն առակի մեծատան 103,57. Զփրկական զալուսան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ կրկին անգամ ասեն զիրք սուրբ 44,21. Զօրութիւն աւետարանին պէտքս օրինակք 44,35. Է երրորդ ևս ծանապարհք ապաշխարհութեան. զի ի բազմութենէ ճանապարհացն 38,84. Է ոմն հիւանդացեալ ասէ Ղազարոս անուն ի Բեթանիայ ի գեղջէն Մարեմայ և Մարթայ 39,38. Էր ոմն մեծատուն և ազանէր բեհեզս և ծիրանիս և ուրախ լինէր 38,77; 39,24. Ընթացեալ հրեշտակացն աւետարանեցին հոգեացն, եթէ եկն քաջ հոգիւն 38,36. Ընկալեալ ծառային զհրովարտաբ մեծ թագաւորին 38,33. Թէ ոգորոս ասէ. Ամենայն կատարեալ շէն սկիզբն է 96,33d. Թէպէտ գիտէ հին թշնամին բնութեան մերոյ ամենաշարն ստատայ 103a 6. Ի բանս յայս շորս ինչ ասելի է, նախ թէ զի՞նչ է բանիւք արդարանել 44,30. Ի գրախոհն Աղամայ մեկ աղբիւր մի կ'կանէր 46,12. Ի հաւատալոյ անտի յԱստուած զամենայն բազմաստուածն մոլորութիւն 38,78; 39,24. Իմա՛, ուր եղբայր, զի ճանձրութեան զէն 41,1f; 103,29. Իններորդ կանոնս զրեւք վասն ահեղ և մեծ զառն և սոսկալի մեղացն 38,1h. Իններորդ Քրիստոս զամեն բժշկութիւնն ի շարթ օրն կու գործէր 46,9. Ի շաւիղս փառաց քոց, Տէր, բնեմանս միաք իմ, Որդի Աստուծոյ 38,57; 39,3. Իսկ այժմ գիտացեալ, զոր կրամուլութիւն և զպատճառս նմին 41,1. Իսկ

̄ առբն յիշատակութիւնն և գալն ի գերեզմանն նմանապէս ունի բազում խորհուրդ 103,48. Իսկ պոռնկութեան զին բազում խորհուրդս ունի շարս յորդայթ և կայ զնէ 41,6. Ի վերայ այսմ բանք վեց իրս տեսանելի և 103,15. Ի տէրունական հրամանացս երեք իրս տեսանելի է. նախ թէ ո՞ր է հօտ փորրիկ 44,4. Ի տօնս տարեկանաց մերոց և յառուբ նշանաւոր 103,47. Լոյսն համասփիւռ, որ իպուժն էր ի լուսնիկն երկնիցն 38,100. Լուարուք ինձ, որդեակք իմ, և ես զերկիւզ Տեսան ուսուցանեմ 20,2d; 27,13; 28,29a. 38; 32,22; 33,17. Խրատ ետուն նախնի ծնողքն Աղամ և Եւայ 45,12. Մանիբ, եղբայր, զի նորափառն և անտիսան զանազան են 41,1g; 103,30. Կատարեալ հասան ի կնոջէս յայսմն ունիք ուսանել 45,25. ...կր բերելով, զի եկին հասին ի Հրեատան թագաւորք մտոցս 94,1. Հանապազ Աստուծոյ մարդասիրութիւնն պարտիք բարոյքէ, եղբայր 39,17. Հանդերձեալք հանդերձ Աստուծոյ վասն յարութեան 44,20. Հարցանն իմաստունքն, թէ շարն և բարին ուստի՞ իցէ 44,12; 103,18; 103a 16a. Հարցումն. Զի՞նչ իցէ արդեօք խոստովանութիւնն 95,34. Հաւատ ի մի աստուածութենէն ի մարդիկ շնորհ 95,6. Հինգերորդ անոյ բանս ազգին Իսրայելի 100,12. Հովուականն աստիճանն և արժանաւորութիւնն 43. Հրամայէ մարդարէն Միքայ և աւէ. Արի և զնա, զի աստ ոչ զոյ բեզ հանգիստ 45,2. Հրաւիրել

... շեցաւ լեցու իմ յուրախ արար բարի կենսաբեր բարիս 38,107. Ճշմարիտ խոստովանութիւն, զոր պարտ է խոստովան Որդւոյն ասել 95,21. Մարգարէին բանս վեց մտք իմանի. նախ թէ սրբութիւն աղտեղութեան 44,27. Մարդն ի հօգւոյ իմանալոյ և ի մարմնոյ զգալոյ է ստեղծեալ 44,14. Մարմնաւոր աշօք ումք տեսանել զԱստուած անհնարին է 38,79; 39,25. Մեծաւ սցով և ցուագին արտաւօք պարտ է մեզ պատմել 38,89; 39,30. Մեծ են գործք աստուածայինքն և հրաշալիք, զոր ոչ միտք խորել կարեն 103,17. Մեծի և հրաշափառ զպատեանն Քրիստոսի, որ է օր առաջին արարութեանն Աստուծոյ 38,97. Մեղաց պատճառն այս է, թէ կուգես որ ի մեղաց աղատիս 45,3. Մի հրամանել յԱստուծոյ և ասաց բիւսցէ երկիր իաշն և գազան 38,80. Մի որ տղայական բարութ և անընտրողական մտք ժպրհեցի 38,74; 39,21. Յաղագս քառանորդաց պահոցս ̄ ինչ հարցանել է 44,9. Յաղօթս կալով մեր անուամբ և անպատմելի խորհուրդքն 95,22. Յայնժամ զնաց, աւէ, Յիսուս և եկն ի կողմանս Տիրոսի. Զարմանար ակետարանիչն թէ ահա կին մի 39,32. Յայնժամ վարեցաւ Յիսուս յանպատ 95,30. Յայս բանիս վերայ երեք ինչ ասել է. նախ վասն արժնութեան և բնոյ 44,10. Յայսմ բանէ զ ինչ ասել է. նախ թէ քան պատճառի 103,13. Յայստիկ բննելով զմիտս պարտիք մարբել, զի ուղիկ իմացուք 45,16.

Յայտվես սակ Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս. Արժուն կայէք 102,25. Յայանեցի մարդն անօրէնութեան 44,19. Յարութիւն քո, Քրիստոս, զարթուցանէ զիս ձառել զինքեմնէ 38,108. Յաւուր ուրբաթուն ասաց Աստուած . . . Տես, եղբայր, զգործս Աստուծոյ 38,102. Յետո որդի նուեայ էր յազգէն Նփրեմի 45,4. Յերկրորդումն աւուր արարչութեանն 38,98. Յես զարգարելոյ զերկիր ծառք և տնկօք 38,101. Յերեկեալ է գնացելումն աւուրն զվեծի շորէքշարաթու 39,43. Յոյժ շար են ամենայն սովորութիւնք շարին 38,67; 39,14. Յորժամ երիտասարդն էիր, պարտ էր քեզ խորհել զանթուութեան 38,86; 39,28. Յորժամ զմտաւ անեմ զգիւրածախ կենցաղոյս շրջանակս 38,90. Յորժամ սր տեսանէ, հոյրն զբղին, թէ յոր արուեստ սէր ունի և փոյթ 44,13. Յորժամ վարձապետն բարեփառ, յայնժամ աշակերտն 38,63. Նախախնամօղն ամենայնի նախ է զբախտին պատուիրաց 100,5. Նախ այն է, զ՞ որն սանդժեաց զարարածս 44,64. Նախազկայն Քրիստոսի և անդրանիկն մարտիրոսաց սուրբն Սահփաննոս 38,26. Նախասես զիտութիւնն Աստուծոյ ընտրեաց զլաւան 44,33. Նախ զիտելի է, զի երեք են անսակ բարի գործոց 44,5. Նախ զիտելի է, զի խոստովանութիւնն է հարկաւոր որդակ մկրտութիւնն 44,40. Նախ զիտելի է, զի մարդն հոգի է և մարմին 44,26; 103,54. Նախ զիտելի է, զի որպէս մարդս հոգի է և մարմին,

նոյնպէս սուրբ բանն 45,10; 46,1; 99,3. Նախ զի մի լիցի ցոյցս մարդկան 44,36. Նախ զի շինութիւն է աշխարհի բոս Դաւթի 44,46. Նախ է լուր լսելեաց, երկրորդ իմացմար 103,33. Նախ ճանապարհ կոչի աստի կեանքս 44,44. Նախ չէ պարտ խօսել է ժամ աջօթից 94,30. Նախ պարտ է աստուածասիրաց ստանալ հաւատս ուղիցս 93,5. Նախ պարտ է զիտել, զի՛նչ է սահման քահանայութեան 103,34. Նախ պարտ է զիտել, թէ ուստի՞ լինի հաւան 44,6. Նախ պարտ է իմանալ, թէ զի՛նչ է քրիստոնէութիւն 38,1b. Նախ տեսցոք զվեցերորդն ամիսն, թէ վասն է՞ր պատճառի յիշէ և յորթէ հետ 103,43. Նախ տեսցոք, թէ զի՛նչ է սպաշխարութիւնն 44,45. Նախ տեսցոք, թէ քանի՞ շար օր է մարդոյն 103,14. Նիւնուէ էր քաղաք մեծ Ասորեստեան 45,7. Նոր երկինք, այսօր է յերկրի հասասեցաւ. զերեզման փրկչին մերոյ 38,103; 39,45. Շարաթ սուաւ. Հրէից ազգին և ասացաւ, թէ հանդիպէ գրաստ բո 39,71. Ողորմութիւնն է զթութիւն սրախի է վերայ ողորմելեաց 46,11. Ոմանք զբանս զայս առ ահի յԱստուած հանեն, զի նա է իշխան 44,11. Ոչ է պարտ քրիստոնէիցն երզնուլ սուա կամ իրաւ 38,1g. Ոսկի որչափ է ասն իցէ, երկիւղ է յականահատաց 38,58; 39,4. Ո՞վ եղբարք իմ սերելիք և քրիստոսաւեր ժողովուրդք 102,25; 103,16. Ո՞վ իցէ է ձեռք մարդ, որ ունիցի բարեկամ 44,38. Ո՞վ հարք սուրբք

և պետք ճշմարտութեանն 54,1. Ո՛վ ոչ որ հիանայ ընդ արարչութիւնն Աստուծոյ 38,104; 39,46. Ո՛վ քահանայք և ժողովուրդք Աստուծոյ, գիտացէք և ի միտ առէք 95,3. Ո՛վ քահանայք, ի պատուիրանս կացէք 102,25. Որ անկիրքն ես յեռութեան, անբաժանելի 38,45. Որպէս աննահարող է Աստուած ի սողձանելն 44,23. Որպէս ամենայն որ առաւել սիրէ զնոր շինուածս 103a 2. Որպէս ասէ Սողոմոն, պատրաստ կաց ի կնոջ պտուղէ 96,23. Որպէս զայնակ, որ վարժէ գտնողեայ 44,17. Ուր երթեալ զազարեցից և լացից զահեղ անօրէնութիւնս 38,68; 39,15. Որք կամօցին Քրիստոսի հետեոգք լինել 100,24. Որք սուրբ շողոյնն են ցանկացեալք և աստուածային սիրոյն են 38,85. Չորրորդ գրեմք կանոն այնոցիկ, որք սրբութեամբ սնանիւ և լինին կործանողայն 38,1d. Պահք յայտնիք ծածուկ պահօք 38,59; 39,5. Պահքն ի սուրբ սրտէ և յանկեղծ հաստոց 38,61; 39,8. Պատճառ պահօցս, որպէս ասէ սուրբն Բարսեղ, ի զբախտին օրինադրեցս. 103,55. Պարտ և արժան է գիտել, զի ծնունդ Քրիստոսի կրկին ուսուցանեն միզ գիրք 103,51. Պարտ է քահանային զգուշանալ օրինաց 96,21; 100,10. Պղտարկոս ասէ. Տունք յարմատոյ աճէ 96,33b. Պոլոս ասէ. Լախանձուէ բանարեւին եմուտ մահ 44,31. Սենեքրիտ կուպաշտ թագաւոր էր Ասորոց 45,8. Սթեբբ սգոյ և աղամուզի արտուսմեան գի-

ղեալ ի վերայ իմ կուտին 38,73; 39,20. Սիրելիք, մի ամենայն հոգոգոյ հաստայք 95,16. Սկիզբն բարեաց երկիւղ Տեառն է 40,2. Սկիզբն աշարս սա և արուեստեան անկել, որ մայր և գտակ եղև 44,16. Սկիզբն մեղաց ի կնոջէ եղև, և ասէ յառաջ Եւայ ճաշակեաց ի պողոյն 100,9. Սկիզբն ամենայն բարեգործոց հաստան է 100a. Սկիզբն պողաբերութեան ծաղիկ է և սկիզբն առարկութեան գործոց 40,2. Սոսկան ոսկերք իմ գողութեամբ և սարսափի անձն իմ 38,95; 39,37. Սովորութիւն է մարմնաւոր ծնողաց 45,21. Սոխայ իմ սիրոյ սրտիս բազմանաց նուիրել զբանս ազքատ մտաց իմոց 20,2b. Սքանչելի է ծնունդ քո, Որդի Աստուծոյ 38,32. Վայելուչ է միզ փոքր ինչ վասն վերանայոյն Տեառն մերոյ 38,109. Վասն ընդարձակազոյն և յերկար սակոյ 39,6. Վարդապետք ասեն, թէ Աստուած ոչ առնէ անփոյթ վերկութիւն 44,18. Վարդապետք ասեն, թէ զակն Քրիստոսի ի դատաստան բազ է 44,22. Վարդապետք ասեն, թէ եղբէրն զեղոքն ուսէին 45,22. Վարդապետք ասեն, թէ երկիրս ոչ տայ պտուղ վասն կրկին պատճառի 103,9. Վարդապետք ասեն, թէ հոգեւոր գողութիւն ծանր է քան զմարմնաւորն 103,36. Վարդապետք ասեն, թէ սէր պատճառ է 103,22. Տասներորդ կանոնս գրեմք վասն ատելութեան. Արդ ոչ պարտ բրիստունէից ատել զերարս 38,1i. Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի

Տրամանքս ի զՂժս տարրորչի 103,11.
 Տեսեք զԱստուծոյ զբրտիմին, տեսեք
 զԱստուծոյ մարգասիրտիմին 38,48.
 Տեսեք յառաջուսն կիրակէին զպատե-
 րազն և յաղթուիմին 38,65; 39,12.
 Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս Էջըյց մեզ,
 լմէ անհնար է 38,64; 39,11. Տէրն
 մեր զապաշխարտիմինն բանիս և
 արդեամբ կամեցաւ ջուցանել 44,25.
 Տէրն մեր յաւետարանին զգուշացըյց
 վան զպատեան նեոին 103,19. Տուր
 զսիրտ քո Աստուծոյ և յորժամ ցառնու-
 խորհուրդք 40,2. Տուրք և ողորմու-
 թեան յերկու զէմս որոչի մի հասա-
 րակ 103,59. Փառաւորեցուք զրա-
 զումողորն Աստուած, զյաճախացուիմն
 և զմարդաւերն 38,93; 39,35. Քանզի
 զրեալ է և պատուիրեալ է, մի յաջ
 խոտորիր և մի յաշեակ 95,18. Քանզի
 թեպէտ ելանեն զեք ի զժողոջ առ ի
 փորձել 95,33. Քանզի յորժամ զպա-
 տարազն մատարազն մատուցանեմք,
 յայնժամ յիշեմք ի Քրիստոս զնշե-
 ցեալն 94,29. Քրիստոնէւյք մի անկցին
 յախտ շնութեան 38,1e.

Regen-Gebet s. **Riten**.

Reinigung vom Genuss unreiner Speisen
 s. **Riten**.

Reliquien s. **Jesus**, **Riten**.

Renuntiatio 17,1.

Requiem s. **Riten**.

Reskript s. **Katharina**.

Reue s. **Mandakuni**, **Reden**.

Rezepte 86,5. 10. 12; 87; 88; 91,8;
 97,57.

Rezitation s. **Tonarten**.

Rhetorik s. **Karapet Jusbaschean**,
Melithar v. **Sebastia**, **Moses** v.
Chorene. Vgl. auch 97,17.

Rhapsime, hl., s. **Lebensgeschichten**,
Nerses Schnorhali.

Richter s. **Erzväter**.

Ring-Segnung s. **Riten**.

Riten. — Hauptrituale 27; 28. Ritua-
 le 29; 30; 31; 32; 33; 33a. Ritual
 für die Ordination eines Vardapets
 34. *Verzeichnis der einzelnen rituellen
 Vorschriften*: Spendung des Abend-
 mahls 30,5; (an Kranke:) 28,25;
 59,2; 31,6; 32,8; 33,2; 33a 10.
 (Vgl. auch 94,6b). Segnung von
 Altardecken, Vorhängen für die
 Kirche und dergl. 27,48; 30,23; 32,32;
 33a 28. Begräbnis 27,52. 53; 29,19;
 (eines Laien:) 28,1. 26. 27. 28; 30,6.
 7. 12; 31,8. 14; 32,9. 10. 11; 33,5.
 7. 8; 33a 11. 12. 17; (eines Kindes:)
 27,2; 28,29. 30; 29,13. 14; 30,8; 31,7;
 32,12. 13. 14; 33,9. 11. 12; 33a 13.
 14. 18; (eines Laienbruders:) 27,25;
 28,15. 16; 29,15. 16; 33,13; (eines
 Priesters:) 27,1. 4; (eines Priesters,
 Bischofs und Klostervorstehers:)
 28,48; 100,41. Aufnahme der frei-
 willigen Büsser s. **Johannes
 Mandakuni**. Entlassung der Büsser
 am grünen Donnerstag 27,12; 28,37;
 32,21; 33,16; 33a 22. Segnung von
 Christusbildern 28,8. Ein-
 kleidung und Tousur der in ein
 Kloster Eintretenden 27,21; 28,11;
 der Laienbrüder 27,26; 28,12. Ent-

sühnung einer entweihten Kirche 27,47; 30,26; 32,31; 33a 26; derer, die unreine Speisen genossen haben 27,16; 28,44; 29,27; 30,19; 32,29; 33,29; 33a 33; beschmutzter Nahrung 28,45; 32,30. Gebet gegen Fieber 29,25; 40,1; 46,8. Fusswaschung am grünen Donnerstage s. **Ephraim** d. Syrer. Getreideseignung 27,18; 28,40; 29,20; 30,21; 32,19; 33,19; 33a 32. Segnung von Heiligenbildern 28,10. Segnung der Hochzeitskleider 28,23; 32,5; 33,3a; 33a 4. Segnung der Kapuze (*ἄβραυρ*) der Ordensgeistlichen 27,8; 45,29. Segnung des Kelchs und Kelchdeckels 27,50; 30,24; 32,33; 33,34; 33a 30. Segnung der Kelter 27,19; 28,40; 29,20; 30,21; 32,19; 33,21; 33a 32. Segnung von Kirchenbüchern 27,34; 28,6; 30,16; 33,31; 33a 20; 95,27. Kircheneinweihung 27,43. (Vgl. auch 96,26.) Segnung von Kirchenglocken und Klopfern 27,15; 28,3; 33,35; 33a 27. Segnung von Kirchenmalereien 27,45; 30,22. Segnung von Kirchentüren 27,46; 30,17; 33a 26. Weihe zum Klosterökonom 27,22; 28,14. Weihe zum Klostervorsteher 27,24; 28,13. Salbung des Königs 28,19. Konvertitenaufnahme 27,37. Krankenbesuch 29,23. Gebet am Krankenbett 27,23; 33,38. Behandlung einer Kreisenden 29,22. Kreuzsegnung 27,9; 28,34; 30,27;

32,24; 33,37. Segnung eines Lehrlings bei beendeter Lehrzeit 32,37. Segnung von Marienbildern 28,9. Wiederaufnahme Meineidiger in die Kirche 27,33; 30,20; 32,28; 33,30. Myrrhonsegnung 28,18. Weihe zur Nonne 27,27. Opfer (Erinnerungsopfer:) 29,9; 30,15; 32,16; (Versöhnungsopfer:) 27,6; 28,32; 29,7; 30,13; 32,17. Segnung der Opferfrüchte 27,17; 33,23. Segnung des Opferlammes 29,10; 30,14; 33,27. Segnung des Opfervogels 29,11; 33,28. Segnung des Opfertisches (bei Erinnerungsoffern für Gott:) 27,7; 28,33b; (bei Erinnerungsoffern für Märtyrer:) 27,29; 28,33c; 31,11; 33,26; (bei Sühnopfern:) 27,28; 28,33a; 31,13; 33,25. Priesterweihe (Praeambulum, Weihe zum Ostiarius, Lektor, Exorzisten, Acoluth, Subdiakon, Diakon, Priester) 27,39; 28,5; 103,34. Gebet um Regen 27,35; 28,42; 29,26; 32,27; 33,20; 33a 31. Empfang und Bergung von Reliquien 27,30; 28,17. Requiem und Totenopfer 27,5; 28,31; 29,17; 30,9; 31,9; 32,15; 33,14; 33a 9. Segnung der Sakristei s. **Johannes** Chrysostomus. Segnung des Salzes 29,8. 18; 30,11; 31,10. 12; 33,15; 33a 8. Segnung der Samenkörner 27,18; 28,40; 29,20; 30,21; 32,19; 33,19; 33a 32. Gebete am Sterbebett 33,39. Taufe 28,20; 30,2; 32,2; 92,2; (von Konvertiten)

- 29,4; (von Kindern) 31,3; 33,1; 33a 2. Segnung des Taufbeckens 27,44; 28,2; 30,35; 32,3; 33a 35. Teufelaustreibung 29,24. Tonsur 27,21; 28,11. Trauung (Segnung des Verlobungsringes) 28,22; 32,4; 33,3a; 33a 3; (Kranzaufsetzung und Kranzabnahme) 27,3; 28,24; 29,5. 6; 30,3. 4; 31,4. 5; 32,6. 7; 33,3c. 4; 33a 5—7 (dritte Verheiratung) 33a 34. (Vgl. auch Hochzeitskleider oben). Weib zum Vardapet 34. Segnung des Velums (*ϕηλζ*) 27,8. Wasserweihe (am 6. Jan.) 20,2a; 27,10; 28,21; 29,3; 30,28; 32,20; 33,36; 33a 21 (s. auch **Basillus** v. Caesarea). Wasserweihe (zu Heilzwecken) 27,20; 28,35. Segnung des Weihrauchs 27,32; 28,7; 30,18; 32,25; 33,32; 33a 29. — Vgl. auch **Arakhel** v. Siuniki, **Basillus** v. Caesarea, **Ephraim** d. Syrer, **Johannes** Chrysostomus, **Johannes** Mandakuni, **Liturgie**, **Nerses** v. Lambron, **Nerses** Schnorhali.
- Rom**. Kaiser, Könige, Patriarchen von - s. **Chronographische** Angaben. Vgl. ausserdem **Antonius** v. Rom u. **Gregor** der Erleuchteter.
- Romler**. Grundforderungen der - und Armenier 53,2; 54,2. S. auch **Ananias** v. Sanahin.
- römische Kirche** s. **Katholiken**.
- römische Statthalter** s. **Statthalter**.
- Rose**. Zwiesengang zwischen- und Vögeln 103a 15s. S. a. **Nachtigall** u. **Siukhas**.
- Rschunier** s. **Sahak** d. Rschunier.
- Ruhm**. Über - und Saufmut 96,33.
- Sabbatruhe**. Predigt über die - 44,64.
- Sacharia** s. **Zacharias**.
- Sachwörterbuch** s. **Simeon**.
- Saghathel** s. **Karapet** Jusbascean.
- Sahak** III. aus Dsoraphori (7. Jhd.), Katholikos, Kanones 92,5i.
- Sahak** aus Meghri, Vdp. (17. Jhd.), s. **Besitzer**.
- Sahak** I. d. Parther, Katholikos (4. 5. Jhd.) s. **Lebensgeschichten**.
- Sahak**, Bischof der Rschunier, s. **Lebensgeschichten**.
- Sakramente** 58,1; 96,8. S. ausserdem **Abendmahl**, **Ananias** v. Sanahin, **Johannes** Mandakuni, **Lebensgeschichten**.
- Sakristel**-Segnung s. **Johannes** Chrysostomus.
- Salbung** des Königs s. **Riten**.
- Salomon**: Ein Spruch über das Geheimhalten der Fehler eines Freundes 94,17. S. ausserdem **Bibel** u. **Nerses** Schnorhali.
- Salzsegnung** s. **Riten**.
- Sämann** s. **Reden**.
- Samenkörner**-Segnung s. **Riten**.
- Samosata** in Syrien s. **Nerses** Schnorhali und **Paulus** von Samosata.
- Samuel** v. Ani (12. Jhd.), Chronik 93,12.
- Samuel**, Schüler des Barsuma, s. **Lebensgeschichten**.
- Samuel**, Presbyter (Dorfgeistlicher) (17. Jhd.) s. **Schreiber**.
- Sanahin**, Kloster beim gleichnamigen

- Dorf der Provinz Gugarkh, s. **Ananias** v. Sanahin und **Josef** Arghuthean.
- Sanducht**, hl. s. **Lebensgeschichten**.
- Sanftmut** s. **Ruhm**.
- Sänger** s. **Johannes** Mandakuni.
- Sanktus-Gesänge** 62,6—7.
- Sardanapal** (Assurbanipal), König v. Assyrien (7. Jhd. v. Chr.). Über seine Namen 97,31b.
- Sardika** s. **Konzilien**.
- Sargis** Dschalalean, Bischof (19. Jhd.), Geschichte der Kämpfe der Melikhs v. Karabagh mit den Persern und Türken 71.
- Sargis**, Erzbischof, s. **Besitzer**.
- Sargis**, Heerführer, s. **Georg** Vdp., **Karapet** Jusbaschean, **Lebensgeschichten**.
- Sargis**, Katholikos. Brief an ihn 102,17.
- Sargis**, Mönch (18. Jhd.) s. **Schreiber**.
- Sargis** Schnorhali, Vdp. (12. Jhd.), Auslegung der sieben katholischen Briefe 13. Berufung auf ihn 8.
- Sargis**, Ter (17. Jhd.), s. **Besitzer**.
- Sargis**, Ter, Sohn des Fürsten Johannes, Lied zum Fest der Geburt Christi 61,104.
- Sargis** Tschelepı s. **Nahapet**.
- Sargis**, Vdp., Praedikationslied zum Fest der Himmelfahrt Christi 61,104.
- Sargis**, Vdp., s. **Besitzer**.
- Sargis** s. **Schreiber** (4 mal).
- Sargis**, Lied 64,63.
- Sarkawag**, Vdp., Chronographische Angaben 96,5.
- Sarug** s. **Jakob** v. Sarug.
- Schahnazarean**, Bahram, armenischer Edelmann. Lobpreisung desselben 91,4c.
- Schahrmaneanths** s. **Stephan** Schahrmaneanths.
- Schaltjahr** s. **Jakob** aus der Krim.
- Schamkhor**, Nebenfluss der Kura 54.
- Scharlachfarbe**. Herstellung der - 91,8.
- Scharlachlaus**. Beschreibung der - 91,8.
- Schauspiele** s. **Johannes** Mandakuni.
- Schirak**, Gau der Provinz Airarat, 2. S. ausserdem **Ananias** v. Schirak.
- Schirmazaneanths** s. **Galust** Schirmazaneanths.
- Schlange**. Gedichte über die Schlange, die Adam aus dem Paradies vertrieben 29,32.
- Schlangenbiss**. Gebet gegen - 51,13.
- Schlüsse** s. **Karapet** Jusbaschean.
- Schnofer** s. **Besitzer**.
- Schnorhall** s. **Nerses** Schnorhali und **Sargis** Schnorhali.
- Schöpfung**. Abhandlung über die - 58,1. Bericht über die -stage 74,10. S. ausserdem **Johannes** v. Eranka.
- Schreiber** der Handschriften. Աբրահամ 98. Ordenspriester Ազարիս aus Hghverths 10. Ալավերս 96. Ալիբաանու 28. Աղամալ 92. Presbyter (Dorfpriester) Անանի 58. Weltpriester (Stadtpriester) Առաքել 10. Արիստակես 99. Presbyter (Dorfpriester) Արիստակես 49. Աւաթ 57. Բաղասաւր 25. Բասիլ 75. Գաբրիել 103. Գալուս 29. Դեռոզ 1. Դրիգոր 56. Bischof

Գրիգոր 63. Presbyter (Dorfpriester)
 Գրիգոր 33. Weltpriester (Stadt-
 priester) Եփրեմ 20. Զաֆարիա 27.
 Զաֆարիա aus Tiflis 45a. Քովմա 95.
 Vdp. Քովմա 70. Ordenspriester
 Իգնատիոս 35. խաչատուր 39. Կարապետ
 30. Diakon Կարապետ 52. Կարապետ
 Իզրաէլեան 91. Subdiakon Կարապետ
 խաչատուր 101. Կարապետիկ 41.
 Կիրակոս v. Aliphnar 11: Presbyter
 (Dorfpriester) Հայրապետ 60. Ղազար
 17. Weltpriester (Stadtpriester) Ղազար
 38. Ղազար Տէր-Խաչատուրեան Դաւիթ-
 բեանց 79a. Մակար 37. Մարգարե
 17. Presbyter (Dorfpriester) Մարտիրոս
 5. Մարտիրոս 98. Մելիքեան 43.
 Միխայիլ, Sohn des Weltpriesters
 Դաւիթ 24. Միխայիլ 32. Մխիթար 37.
 Մկրտիչ 86. Մնացական 7. Մովսէս
 52. Ordensgeistlicher Եակոբ 93.
 Diakon Եակոբ aus Polen 4. Weltpriester
 (Stadtpriester) Եակոբոս 2. Եովսափ
 21. Եովսեփ 74. Եովսեփ
 Արղունեան aus Sanahin 77. Weltpriester
 (Stadtpriester) Նիկողայոս
 31. Ոսկան 45. Պապայ 23. Weltpriester
 (Stadtpriester) Պետրոս 46.
 Presbyter (Dorfpriester) Պետրոս 54.
 Պոպոս 37. Presbyter (Dorfpriester)
 Սամուէլ 44. Սարգիս 13. Սարգիս 22.
 Սարգիս 50. Սարգիս 55. Mönch
 Սարգիս 67. Subdiakon Սիմեոն 86.
 Սիմեոն Տէր-Յովսեփեան aus Tiflis
 103a. Սիմիոն, Bruder des Vdp.
 Մովսէս 47. Սիմեոն 57. Սեփուհան

37. Տէր Սեփուհան 87. Arzt Սեփուհան
 Յաննազարեանց aus Tiflis 88.
 Փիլիպպոս 19.

Schreiborte der Handschriften. —
 Adana 103. Agulis 70. Kloster des hl.
 Jakob zu Ardsach 91. Artske 38.
 Bachni bei Erserum 29. Chams 46.
 Distrikt Daranagheaths 52. Kloster
 Drasark in Kilikien 1. Dschulfa bei
 Ispahan 68; 99. Distrikt Ekegheaths
 52. Erserum 40; 48. Etschmiadsin
 77. Kloster Gardmanik bei Gandsak
 28. Hghverts in Siunikh 20. Keratn
 5. Khawateaj 63. Konstantinopel 4;
 43; 101. Lemberg 86. Mogwois in
 Schirak 2. Neu-Dschulfa 56. Pghnd-
 zhanck am Schamkhor 54. Kloster
 Sewan 37; 45a. Sis 22. Smyrna 44.
 Tathew 84. Tiflis 88.

Schrift, hl. s. **Bibel**, **Evangellen**,
Psalmen.

Schrifttum s. **Literatur**.
Schulknaben s. **Dichtungen** u. **Nerses**
 Schnorhali.

Schulterkleid. Edelsteine des - s.
Epiphantos.

Schwarzberg, Kloster in Kilikien, s.
 Ignatius v. Schwarzberg.

Schwein. Über den Nutzen des -s 46,14.

Schweinefett zur Papierglättung 46,14.

Schwören s. **Johannes** Mandakuni.

Sebastia in Klein-Armenien s. **Azaria**
 v. Sebastia, **Basillus** Dichter, **Gregor**
 Dichter, **Hymnen**, **Lebensge-**
schichten, **Mechithar** v. Sebastia,
 Nerses Schnorhali.

Sechs. Bedeutung der Zahl - s. **Yardan.**
Seele s. **Johannes** v. Orotn, **John**, **Leib.**
Seemann. Vergleich des nichtfrommen Menschen mit dem unkundigen - 91,4.
Segensprüche für Neuordinierte 102,11.
Segnungen s. **Riten.**
Selim I., Sultan v. 1512—1521. Bericht über seinen Feldzug gegen Selah Ismail I. 68,3.
Selim II., Sultan, s. **Sultane.**
Septuaginta. Über die Übersetzer der - 94,44.
Seraph s. **Gebete.**
Serapion aus Edessa (als Katholikos 1603—1604 Gregor XIII.) s. **Besitzer.**
Sergius s. **Sargis.**
Serowb s. **Besitzer.**
Sewan, Insel mit gleichnamigem Kloster im Sewansee (Goktschaise) 28,37.
 S. ausserdem **Schreiborte.**
Sext s. **Horen.**
Siebenschläfer s. **Lebensgeschichten.**
Simeon aus Boghazkhesan s. **Besitzer.**
Simeon aus Dschulfa, Vdp., Altarmenische Grammatik 98,7. S. auch **Besitzer.**
Simeon v. Eriwan, Katholikos (18. Jhd.), s. **Besitzer** und **Melchisedek** aus Konstantinopel.
Simeon, Subdiakon, s. **Schreiber.**
Simeon Ter-Josepheapu s. **Schreiber.**
Simeon, Sachwörterbuch 47,1; katenartiges Sammelwerk als Anleitung zum Predigen 47,2.

Simeon, Bruder des Vdp. Moses, s. **Schreiber.**
Simeon s. **Schreiber.**
Simon, Ordenspriester, s. **Besteller.**
Simon Petros aus Tiflis, Lied auf die Auferstehung 103a 19a.
Simon Petros, Apostel, s. **Petros.**
Sinal s. **Israeliten.**
Sirach. Buch - 40,3. Zitate daraus 103a 7. Vgl. auch 44,18.
Siukhas, Lied auf die Nachtigall und die Rose 102,26.
Siunikh, armenische Provinz, s. **Arakhel** v. Siunikh, **Hghverts,** **Stephanos** v. Siunikh.
Skewra, Kloster bei Lambron in Kilikien, s. **Georg** v. Skewra.
Smbat, Kroufeldherr (13. Jhd.), s. **Johannes** v. Damaskus.
Smyrna in Nikomedien s. **Schreiborte.**
Sohn s. **Dreieinigkeit.** Verlorener - s. **Johannes** Chrysostomus, **Ignatius.**
Sokrates, Philosoph. Zitate aus seinen Reden 97,16b.
Sokrates Scholasticus (5. Jhd.). Abschnitt aus einer anonymen Bearbeitung seiner Kirchengeschichte 52,18.
Sonnenbahn s. **Jakob** aus der Krim.
Sonnenwenden s. **Jakob** aus der Krim.
Sonntagsbuchstaben 85,1c.
Sonntagsfrühgottesdienst s. **Frühgottesdienst.**
Sonntagsruhe und Sonntagsheiligung. Ermahnung betreffs derselben 46,9. S. ausserdem **Sabbatruhe.**
Spisen s. **Riten.**

- Speisegebote.** Fragen u. Antworten betreffs derselben 94,34.
- Sprachenverteilung** s. **Babel.**
- Spiridon**, hl., s. **Lebensgeschichten.**
- Spruchwort** 95,23.
- Sprüche** 97,29.
- Stanislaw** 81.
- Städte** s. **Geographie, Nerses** v. Lambron.
- Statthalter.** Fragen und Antworten betreffs der römischen - in Palästina 94,46.
- Stephan** s. **Stephanos.**
- Stephanos** v. Eudokia, Vdp., Prdgt. zum Fest des Protomartyrs Stephanos 103a,12.
- Stephanos**, Musiker. Erwähnung seiner Anordnung der Stimmen nach 26 Naturlauten 94,37c.
- Stephanos** aus Polen (17. Jhd.), Blumengarten d. Gebete 50,1—2. S. auch **Aristoteles** u. **Dionysius Arcopagita.**
- Stephan** Schahrimancanth, Arzt aus Tiflis, s. **Schreiber.**
- Stephanos** aus Sinnikh (8. Jhd.) 10,6. — Antwort auf d. Brief d. Patriarchen Germanos 52,20. S. auch **Gregor** von Nyssa, **Lebensgeschichten** u. **Nemesios** von Emessa.
- Stephanos** Stephaneanth, (17. 18. Jhd.) Grammatik d. altarmenischen Sprache 81.
- Stephanos**, Lied zum Fest d. Himmelfahrt Christi 61,71.
- Stephanos**, Schüler des Maschtoths von Eghivard, Lebensbeschreibung desselben 27,36, 28,47.
- Stephanos**, Protomartyr, s. **Dichtungen, Ephraim** d. Syrer, **Hymnen, Karapet** Jusbaschean, **Lebensgeschichten, Nerses** Sehnorhali.
- Stephanos** v. Toehath (16. Jhd.), Lob-schreiben an seinen Lehrer Erzbischof Petros und Gedicht 102,12.
- Stephanos** s. **Schreiber.**
- Στοιχεῖα** s. **Euklid.**
- Sterbende**, Sterbebett s. **Riten.**
- Stimmen.** Fragen und Antworten betreffs der Zahl der Stimmen 94,37c.
- Stufenpsalmen.** Erklärung der Benennung - 97,46.
- Subdiakon** (ὑποδιακόνος od. ἡγέρ) s. **Riten.**
- Subjekt** und Praedikat s. **Logik.**
- Sukhias**, Vdp., Gedicht auf Abraham Tachelepi 41,3.
- Sukhlassaner** s. **Lebensgeschichten.**
- Sultane.** Verzeichnis der türkischen - mit chronographischen Angaben 44,47. Namen der - bis auf Selim II. 96,16.
- Sünden** s. **Reden.**
- Sündenbekenntnis** und Lossprechung 31,24. Vgl. auch **Johannes** Chrysostomus.
- Sündenfall** Adams 94,11; 96,20; 92 Anm.
- Sünderin.** Gedichte über die Duldsamkeit gegen die - 29,32.
- Sündenvergebung.** Gedicht um - 102,13b.
- Sündflut.** Fragen und Antworten be-

- treß der Jahreszeit, in der die - eingetreten 94,58f.
- Swinneforth** in England s. **John**.
- Synodalrede** s. **Nerses** v. Lambron.
- Syrisc.** Übersetzungen aus dem -en s. **Abu-Sajid**, **Erzväter**, **Isehauchan**, **Jahjä** ben **Isä**, **Michael** d. Syrer, 102,18.
- Tabellen.** Synoptische - zu den Evangelien 3; 4. - zur Angabe der Tage und Stunden nach römischer und türkischer Benennung beim Beginn des ersten Mondviertels 104,12.
- Tabernakelfest.** Lied zum - 61,87.
- Tabris** in Persien s. **Gregor** Geistlicher.
- Tage** und Stunden s. **Tabellen**.
- Tagzelten** s. **Horen**.
- Taron**, Gau in der Provinz Turuberan, s. **Chatschatur** v. Taron.
- Taten**, 7 gute s. **Plato**.
- Tathew**, Kloster mit gleichnamigem Dorf in Siunikh, s. **Besitzer**, **Gregor** v. Tathew, **Schreiborte**.
- Taufe.** Abhandlung über die - 70,15. S. ausserdem **Johannes** v. Eranka, **Reden**, **Riten**.
- Taufbecken-Segnung** s. **Riten**.
- Taufkleid** 28,20.
- Taufpate** 28,20.
- Tausch** s. **Johannes Vanakan**.
- Tempora** s. **Grammatik**.
- Ter-Ghasarow** s. **Besitzer**.
- Ter Grigor** s. **Besitzer**.
- Ter Stephanos** s. **Schreiber**.
- Terz** s. **Horen**.
- Testament** s. **Elbel**.
- Teufelaustreibung** s. **Gebete**, **Riten**.
- Thabor**, Berg in Palaeestina 61,17.
- Thadäus**, Apostel, s. **Adda**, **Lebensgeschichten**. Apostel- -Kloster bei Dachulfa s. **Besitzer**.
- Theatiner-Orden** s. **Klemens** Galanus.
- Theben** s. **Paulus** v. Theben.
- Theodorus** s. **Moses** v. Chorene (Chrie).
- Theodorus** v. Antiochia s. **Diodor**.
- Theodorus**, Stratelat, s. **Lebensgeschichten**.
- Theodosiopolls** s. **Erserum**.
- Theodosius** d. Grosse, Kaiser v. 379—395, s. **Lebensgeschichten**.
- Theologie.** Abhandlung zur - 58,1. Kleineres Bruchstück 97,18. Fragen u. Antworten zur - 93,15; 96,25; 102,4. S. ausserdem d. einzelnen Teile wie **Dogmatik**, **Exegese** etc. etc.
- Theophanos**, hl., s. **Lebensgeschichten**.
- Theophilos**, Schüler des **Adda**, s. **Adda**.
- Theophilos**, Diakon, Schüler des Johannes Chrysostomus (4. Jhd.), **Reden**: über die Grablegung und Auferstehung Christi 38,104. 105; 39,46; über das Grab, das Gott aufgenommen (dem Katholikos Zacharia zugeschrieben) 38,103.
- Thoma** s. **Thomas**.
- Thomas**, Apostel, s. **Lebensgeschichten**.
- Thomas** v. Aquino (13. Jhd.), Berufung auf ihn 97,28.
- Thomas** v. Kempfen (15. Jhd.), Über die Liebe 97,27.

- Thomas** (aus Italien oder aus Lemberg?), Grammatik der altarmenischen Sprache, übersetzt von Vdp. Oskan aus Eriwan 80.
- Thomas v. Metsopha** (15. Jhd.) 35.
- Thomas, Vdp., s. Schreiber.**
- Thomas s. Schreiber.**
- Thron Gottes.** Lied auf den - - s. **Gregor v. Narek.**
- Thulkuran s. Johannes v. Thulkuran.**
- Tiberias, See, s. Hundertdreifundfünfzig.**
- Tiergestalten.** Über die 4 - 44,63.
- Tierkreis s. Azaria** aus Sebastia.
- Tiflis s. Ali, Bethlehemskirche, Galust Schirmasaneanths, Georg Ter Movsesaneanths, Karapet Khotsareanths, Schreiberborte, Simon Petros** aus Tiflis, **Zacharias** aus Tiflis.
- Tigranakert** in der Provinz Aghdznikh s. **Johannes v. Tigranakert.**
- Timotheus, Apostelschüler, s. Dionysius Areopagita.**
- Tinte.** Rezept zur Herstellung von - 91,8.
- Tiran II., König v. Armenien** (4. Jhd.), s. **Armenien.**
- Tiran, Vdp.,** Antworten auf die Fragen der albanischen Könige Atrnersch und Phibe 94,27.
- Tischsegnung s. Riten.**
- Tod.** Anonyme Abhandlung über den - 96,33. S. auch **Geistliche.**
- Todsünden.** Verzeichnis der - und der ihnen entstammenden Sünden 94,2.
- Tonakan, Weltpriester** (Stadtpriester), Gedichte 63,10.
- Tonart.** Fragen und Antworten betreffs der für die Rezitation der Evangelien, Apostelbriefe und Propheten geeigneten - 94,37h. Vgl. auch **Hymnen.**
- Tonsur s. Riten.**
- Toromen s. Bagarat.**
- Totenfeier s. Ambitskh.**
- Totenfest.** Messlied zum - 61,103.
- Totengericht.** Polemik gegen die Annahme eines -s sofort nach der Trennung von Leib und Seele 94,56.
- Totenlieder s. Dichtungen.**
- Totenopfer s. Riten.**
- Trapezunt s. Gregor v. Trapezunt, Kyriakos v. Gandsak.**
- Traubensegnung s. Nerses Schnorhali.**
- Traukleider-Segnung s. Riten.**
- Traurigkeit.** Abhandlung über die - 97,16c.
- Trauungsritus s. Riten.**
- Trinität s. Dreieinigkeit.**
- Trinker und Fresser.** Satire auf - - s. **Karapet Jusbasean.**
- Trost der Armen s. Johannes Mandakuni.**
- Trostlied an einen Fürsten s. Nerses Schnorhali.**
- Trunksucht s. Johannes Mandakuni.**
- Tsaghkoths am Sewansee s. Johannes** aus Tsaghkoths.
- Tsar (Tsarths) in Siunikh s. Johannes** aus Tsar.

- Tschamtschean** s. **Michael** Tschamtschean.
- Tugendhaftes Leben** s. **Johannes Chrysostomus**; **Vardan**.
- Tugenden der Seele** s. **John**. Vgl. auch **Gnaden**.
- Türken-Kämpfe** s. **Sargis** Daschalalean.
- türkische Texte** 44,48; 51,20; 62,13 w. 14; 98,10; 103,41; Pflanzen-, Blumen- und Fruchtamen 97,54.
- Turmban** s. **Babel**.
- Übersetzer** s. **Septuaginta**.
- Ungeschaffener** und Geschöpfe (Alphabetgedicht) s. **Nerses** Schnorhali.
- Ungläubige**. Entweihung einer Kirche durch - s. **Riten**.
- Unitarier** (vereinigte Brüder). Polemik gegen die - 56,8.
- Untergang der Welt**. Abhandlung über den - - - 58,1f.
- Unterhaltungsaufgaben** s. **Ananias** v. Schirak.
- Unterwelsungen** s. **Reden**.
- Unzucht**. Predigt über die - 95,4.
- Urbath** s. **Paraskeue**.
- Urstoff**. Definition des -s 97,48. Benennung des -s nach den Alten 97,49.
- Urteile** s. **Karapet** Jusbaschean.
- Yadschakan**. König der Albaner (5. Jhd.), s. **Abraham** Bischof.
- Vahan** Kamsarakan, Fürst, s. **Kreuz**.
- Vakas** s. **Schulterkleid**.
- Vanakan** s. **Johannes** Vanakan.
- Varag**, Kloster bei Van in Vaspurakan, s. **Georg** Vdp.
- Vard**, Patrizius, s. **Atom**.
- Vardan** Arewelthsi, Vdp. (13. Jhd.), Geschichte 68,2; 70,4. Geographic 97,10; 98,17; 102,21; 103,56. Fabeln 94,24a; 102,5. Kommentare: zum Propheten Daniel 10,6; zu den Angaben der hl. Schrift über das Grab Christi 94,6a. Reden: auf Johannes v. Odsun 70,11; über die rastlosen Würmer 38,2; 39,27. Belehrung über das tugendhafte Leben 95,10. Bedeutung der Zahl 6: 95,12. Übersetzungen s. **Michael** d. Syrer u. 102,18.
- Vardan** Junanean, Beichtspiegel 58,4.
- Vardan** d. Mamikonier (5. Jhd.) s. **Ellsneus** Vdp.
- Vardaner** s. **Jakob** Dichter u. **Lebensgeschichten**.
- Vardapet**. Weihe zum - 34.
- Vardavar**. Predigt über das -fest 103,59. - Lamm-Segnung s. **Riten**.
- Vassakeanthos** s. **Karapet** Vassakeanthos.
- Vater** s. **Dreieinigkeit**.
- Vegen** s. **Besitzer**.
- Veghar**-Segnung s. **Riten**.
- Velum**-Segnung s. **Riten**.
- Verdruss**. Predigt über den - 103,29.
- Vereinigung** der griechischen und armenischen Kirche 52,3.
- Vergil**, zur Dreieinigkeit 95,28.
- Verklärung** Christi s. **Basilinus** v. Caesarea, **Nerses** Schnorhali u. 103,50.
- Verleumdung**. Predigt über die - 103,36. Vgl. auch **Johannes** Mandakuni.
- Verlobungsring**-Segnung s. **Riten**.

- Verlorener Sohn** s. **Ignatius** aus dem Kloster Schwarzberg.
- Versöhnungsoffer** s. **Riten**.
- Verstorbene**. Predigt über - 44,18. S. ausserdem **Ephraim d. Syrer**. Opfer für - s. **Riten**.
- Versuchung** eines Aussätzigen 94,16.
- Vertragsbrief** s. **Agathangelos**.
- Verwesung** und Unverwesbarkeit s. **Jesus**.
- Vesper** s. **Horen**.
- Vier**. Aufzählung von Dingen und Verhältnissen, die mit der Zahl - zusammenhängen 93,11; 96,31.
- Vierzig Märtyrer** s. **Sebastia**.
- Vision** der Gottesmutter 46,6; 99,4. S. ferner **Johannes Kosern**.
- Vias**, Vdp., s. **Besitzer**.
- Vokabulare** 82; 83.
- Volk**. Aufsicht der Priester über das - s. **Johannes Mandakuni**.
- Völker** mit Literatur 94,37d.
- Vollmond** s. **Jakob** aus der Krim.
- Vorfasten** 38,49. S. ausserdem **Jakob** aus der Krim, **Johannes Vanakan**.
- Vorhänge** (der Kirche) s. **Riten**.
- Vorschrift** für alle Christen s. **Johaunes v. Ersnka**.
- Vorsichtsmassregeln** beim Beten 94,30; der Priester 92,5q.
- Vorsteher** eines Klosters s. **Riten**.
- Voskan** s. **Schreiber**.
- W... s. V...**
- Wahrheit** des Worts s. **Melchisedek** aus Konstantinopel.
- Wald** von Gedanken s. **Alexander v. Messina**.
- Wasserweihe**. Lieder zur - 61,26; 62,13e. S. auch **Basilius v. Caesarea** u. s. **Riten**.
- Welhen** s. **Riten**.
- Welhrauch** 44,59; 100,14. S. ausserdem **Riten**.
- Wein** s. **Messwein**.
- Weintrauben-Segnung** s. **Nerses Schnorhali**.
- Weltären** 93,13c.
- Weltuntergang** s. **Untergang**.
- Werke**. Predigt über - und Glauben 44,72.
- Wesen**. Buch der - s. **David d. Unbesiegte**.
- Wesler** und Ameise s. **Amelse**.
- Winde**. Über die - 99,6.
- Witze** 97,29.
- Wort** s. **Wahrheit**.
- Wörterbuch**, botanisch - pharmazeutisches 88,2.
- Wundergeschichten** 70,20; 94,24. Vgl. auch **Erzählungen, Lebensgeschichten**.
- Würmer** s. **Vardan Arewelthsi**.
- Zacharias**, Dichter, Lied auf die Mutter Gottes 98,8d.
- Zacharias** Giulaspeanths s. **Besitzer**.
- Zacharias I.** Katholikos (9. Jhd.). Reden über die Karwoche 39,40—44. S. auch **Theophilus** Diakon.
- Zacharias**, Prophet, s. **Epiphantos, Lebensgeschichten**.

- Zacharias** aus Tiflis, Vdp. (19. Jhd.),
Predigtbuch 45 a.
- Zacharias**, Weltpriester (Stadtpriester),
s. **Besitzer**.
- Zacharias** s. **Schreiber**.
- Zacharias**, Geheimschriften 97,39.
- Zahlenangaben** etc. s. **Ananias** von
Schirak, **Hundertdreilundfünfzig**,
Sechs, **Vier**, **Zwölf**.
- Zahnschmerzen**. Gebet gegen - 98,24.
- Zauberei**. Gebet gegen - 98,6. Predigt
über - 95,4.
- Zaubergebete** 51.
- Zaubermittel** 86,1.
- Zelteinteilungen** s. **Chronologie**.
- Zebedia** s. **Jakob** Apostel, **Johannes**
Apostel.
- Zenon**, Kaiser 94,48. 49.
- Zephanja**, Prophet, s. **Epiphantos**.
- Zöllner** s. **Johannes Chrysostomus**.
- Zorn**. Predigt über den - 103,28.
- Zunge**. Gebet gegen die böse - 51,14.
- Zweinatur** s. **Dyophysitismus**.
- Zwölf**. Bedeutung der Zahl - 56,5. S.
auch **Kirchenväter**.

Verzeichnis der Eigennamen in armenischer Schreibung.

Die Zahlen weisen auf die Seiten des deutschen Registers, das hinzugefügte a bedeutet die linke, b die rechte Spalte.

Արգար, Ռոհայի (եղեխայի) ինպատր 186 a.	Աղարիա (Արեղնազով), Բարեւունի երև. մանկանց մէջը 186 a.
Արզիւ. մարգար 242 a.	Աղարիա սարկուսայ 191 b.
Արդլմահճ զկայ 186 a.	Աղարիա Սեբաստացի 191 b.
Արեղնազով (Աղարիա), Բարեւունի երև. մանկանց մէջը 186 a.	Ամանաս, Աղեբասնդրիայի Հայրապետ 191 a.
Արել 186 a.	Ալպեբա գրիչ 187 b.
Արիսողոմ սարկուսայ 186 a.	Ալեբա, Կիս Մանուէլի փեսան 187 b.
Արու-Սայիդ 186 b.	Ալեքսաննոս գրիչ 187 b.
Արբաճամ Ասատուսացի 186 b.	Ալի Տփիխեցի 187 b.
Արբաճամ բանաստեղծ 186 b.	Ալիփինար գիւղ 187 b.
Արբաճամ գրիչ 186 b.	Ալակիոս եղիակոպոս 186 b.
Արբաճամ Մամիկոնեանց եղիակոպոս 186 b.	Աղարէկ ստացիչ 187 a.
Արբաճամ Նահապետ 186 a.	Աղամալ գրիչ 187 a.
Արբաճամ Չէլէկի 186 b.	Աղամայեան Պետրոս ինքնու մանց 187 a.
Աղամանցեղոս 187 a.	Աղբրանդր, Բահրամ Շահնազարեանի որդին 187 b.
Աղաման ինաստաւեր 187 a.	Աղբրանդր Մակեդոնացի 187 b.
Աղնև (Աղնիսիա) կոյս 187 a.	Աղբրանդր Մեփրեանցի 187 b.
Աղուլիս զիւղ 187 a.	Աղբրիւմ մարգար 219 b.
Աղամ Նախաճար 186 a.	Աղբրոսիոս, Մեղիլաննու եղիակոպոս 188 a.
Աղզէ, Թաղէոս առարեալի աշակերտ 187 a.	Ամիմ քաղաք 188 a.
	Ամբրոսովյան Սեփուհայի 188 a.

- Աննա Աղէքսանդրացի 188 a.
 Աննա իմաստասէր 188 a.
 Անուխ մարգարէ 188 a.
 Անգիրչըրիտ Իկոնիանի եպիսկոպոս 188 a.
 Անանիա Նիրակացի 188 b.
 Անանիա Սանահնեցի 188 b.
 Անզէոս մարգարէ 219 b.
 Անզրէաս առարեալ 188 b.
 Անդրէաս բանաստեղծ 188 b.
 Անկիրբիս քաղաք 188 b.
 Անտոն անապատական 189 a.
 Անտոն Հոռուսեցի 189 a.
 Ապու-Սայից 186 b.
 Առաքել Հազրատացի 189 b.
 Առաքել կաթողիկոս 190 b.
 Առաքել Սինեցի 189 b.
 Առաքել վարդապետ 189 b.
 Ասղուտ քաղաք 211 b.
 Ասպուզի խօջա 190 b.
 Ասպաշան քաղաք 222 b.
 Աստուածածին տես Մարիամ.
 Աստուածատուր սարկուազ 191 a.
 Աստուածատուր ստացիչ 191 a.
 Աստուածատուր վարդապետ 190 b.
 Աստուածատուր քաջանայ 191 a.
 Աստու վարդապետ 191 a.
 Ատոմեանք 191 a.
 Ատրնը լճագետր 191 a.
 Արարիս 189 b.
 Արզրուտ քաղաք 211 b.
 Արիսպազացի տես Գրիորեսիս.
 Արիստակէս գրիչ 189 b.
 Արիստակէս երեց 189 b.
 Արիստակէս վարդապետ 189 b.
 Արիստակէս քաջանայ 189 b.
 Արիստոտէլ իմաստասէր 190 a.
 Արծիկ քաղաք 190 b.
 Արձան Արթուրի 189 b.
 Արղուժեանց Յովսէփ 226 b.
 Արշակունիք 190 b.
 Արտիճիւն տես Յարութիւն.
 Աւազ գրիչ 191 a.
 Աւետիս քաջանայ 191 a.
 Ակերատաւ արլայ 189 a.
 Բարեւոն քաղաք 191 b.
 Բարբըղ քաղաք 191 b.
 Բազարաս Մամիկոնեան 191 b.
 Բազարաս, Տորոմնի եպիսկոպոս 191 b.
 Բախնի գիւղ 191 b.
 Բաղէչ քաղաք 191 b.
 Բաղդազ քաղաք 191 b.
 Բաղտասար բանաստեղծ 191 b.
 Բաղասար գրիչ 191 b.
 Բարթուղիմէոս առարեալ 192 a.
 Բարթուղիմէոս, Մարաղայ եպիսկոպոս 192 a.
 Բարթուղիմէոս քաջանայ 192 a.
 Բար-Հէրբէոս 191 b.
 Բարձրաշայեանց Ս. Աստուածածին 191 b.
 Բարսամ (Բարսուժա) ճգնաւոր 192 a.
 Բարսեղ արքեպիսկոպոս 192 a.
 Բարսեղ բանաստեղծ 192 a.
 Բարսեղ կեսարացի 192 a.
 Բարսեղ Մաշկէւորցի ճոն 192 a.
 Բարսուժա (Բարսամ) ճգնաւոր 192 a.
 Բենարզոտ Ս. 192 b.
 Բեբլուժեանց տես Պետրոս Ալգամակեան
 Բեբլուժեանց.
 Գարբիէլ գրիչ 213 b.
 Գարբիէլ Հրեշտակապետ 213 b.
 Գարբիէլ ստացիչ 213 b.
 Գալուստ Ամասիացի 213 b.

- Գալուստ Գրիշ 213 b.
 Գալուստ Խոջա 213 b.
 Գալուստ Ներսիսյանց 213 b.
 Գալինանո ըմբիշ 213 b.
 Գանդրա քաղաք 213 b.
 Գեղամանու Հայրապետ 217 a.
 Գեղոզ գրիշ 216 b.
 Գեղոզ Արզնկացի 216 b.
 Գեղոզ զորավար 216 b.
 Գեղոզ Կոստանդնուպոլսեցի 216 b.
 Գեղոզ Ակեռացի 216 b.
 Գեղոզ Տեր-Մովսեսեան Տփլիսեցի 216 b.
 Գեղոզ վարդապետ 216 b.
 Գոգմն զաւատ 217 b.
 Գուրգէն Արծրունի 219 b.
 Գրաբոս վիպյ 218 a.
 Գրիգոր Ակրակնեղացի 218 a.
 Գրիգոր աղա 218 a.
 Գրիգոր Աստուածաբան Նազիանդացի 218 b.
 Գրիգոր բանաստեղծ 218 a.
 Գրիգոր գրիշ 219 a.
 Գրիգոր եպիսկոպոս 218 a.
 Գրիգոր Սերանցի 218 a.
 Գրիգոր Երեց 218 b.
 Գրիգոր Իշխան 218 b.
 Գրիգոր Լուսաօրիշ 218 a.
 Գրիգոր ժՔ. Կամոզիկոս 218 b.
 Գրիգոր ժՊ. Կամոզիկոս 218 b.
 Գրիգոր Մագիստրոս 218 b.
 Գրիգոր Նարեկացի 218 b.
 Գրիգոր Նիսացի 218 b.
 Գրիգոր Շարբաբեկ 219 a.
 Գրիգոր Գ. Պաշխատունի 218 b.
 Գրիգոր Բ. Վիկյասէր 218 b.
 Գրիգոր վարդապետ 219 a.
 Գրիգոր Տաթևացի 219 a.
 Գրիգոր Գ. Տղայ 218 b.
 Գրիգոր Տրսպեղնցի 219 a.
 Գրիգոր քահանայ, գրիշ 219 a.
 Դաշտ գիւղ 196 a.
 Դարանդեանց զաւատ 196 a.
 Դաւթեանց տես Խաչատրեան.
 Դաւիթ Անյազթ 196 b.
 Դաւիթ արքեպիսկոպոս 196 b.
 Դաւիթ Հելպատոս 196 b.
 Դաւիթ մարգարէ 196 b.
 Դաւիթ մկրտիկ 196 b.
 Դաւիթ քահանայ 196 b.
 Դաւիթ քերթոզ 196 b.
 Դիոզորոս Անտիոքացի 209 a.
 Դիոզգետեանոս կայսր 209 a.
 Դիոննիսոս Արխապոզացի 209 a.
 Դիոննիսոս Թրակացի 209 a.
 Դիոսկորիզէա ըմբիշ 209 a.
 Դուին քաղաք 209 b.
 Դյազարկ վանք 209 a.
 Եահիա Խայ Թիսայ 222 b.
 Երրայեցիք 219 b; 222 b.
 Եղեկիա իմպատար 220 b.
 Եղեկիէլ մարգարէ 212 b.
 Եղնիկ Կողբացի 211 b.
 Եկեղեցաց զաւատ 210 a.
 Եղիա արեղայ 210 a.
 Եղիա մարգարէ 210 a.
 Եղիէ մարգարէ 210 a.
 Եղիշէ պատմադէր 210 a.
 Եպիփան Կիւրացի 211 a.
 Ետայի մարգարէ 223 b.
 Ետայի Նշեցի 223 b.
 Ետայի քահանայ 223 b.

- Երեմիա բանաստեղծ 211 a.
 Երեմիա Վարդարե 223 b.
 Երեմիա Օշականցի 211 b.
 Երուսաղեմ 223b.
 Եւս նախամայր 212 b.
 Եւսպր Պնտացի 212 a.
 Եւկիտոս 212 a.
 Եւնոմիոս իսնաստուէր 212 a.
 Եւսերիոս Աղեքսանդրացի 212 a.
 Եւսերիոս Կեսարացի 212 a.
 Եւսարատիոս վկայ 212 a.
 Եւտիքէս Հերետիկոսացի 212 a.
 Եփեսոս քաղաք 210 b.
 Եփրեմ Խորին Ասորի 210 b.
 Եփրեմ Դափանցի 210 b.
 Եփրեմ քահանայ 211 a.
 Զաքարիա գրիչ 265 a.
 Զաքարիա Ա կամնդիկոս 264 b.
 Զաքարիա Վարդարե 264 b.
 Զաքարիա ոմն 265 a.
 Զաքարիա վարդապետ Տփիսիսցի 265 a.
 Զաքարիա քահանայ 265 a.
 Զենոն կայսր 265 b.
 Զմիւռնիս քաղաք 259 b.
 Էնֆիաճնանց Աւետիք 210 b.
 Էնփանին 213 a.
 Էրզրու՛մ քաղաք 211 b.
 Ըսպահան քաղաք 222 b.
 Քաբոբ լեռ 261 b.
 Քաղէոս ստարեալ 261 b.
 Քէոզոս Ա կայսր 261 b.
 Քէոզորոս 261 b.
 Քէոփանոս 261 b.
 Քէոփիլոս աշակերտ 261 b.
 Քւոփիլոս սարկաւազ, Ոսկեր ըանի
 աշակերտ 261 b.
- Քոլմաս Ագուխնացի 261 b.
 Քոլմաս ստարեալ 261 b.
 Քոլմաս գրիչ 262 a.
 Քոլմաս Փեմբացի 261 b.
 Քոլմաս Մեծոփեցի 262 a.
 Քոլմաս ոմն 262 a.
 Քոլմաս վարդապետ, գրիչ 262 a.
 Քոչնատիոս արեղայ 222 a.
 Քոչնատիոս Ա լեւոնցի 222 a.
 Քյարինոն Ա, 220 a.
 Քյոփ քաղաք 236 a.
 Քյախան քահանայ 222 b.
 Քոնայիլ շահ 222 b.
 Քոնայիլացիք 222 b.
 Քոստան քաղաք 222 b.
 Քոստայէլ, Աղուանից կաթողիկոս 222 b.
 Քոչրաշեան Կարապետ 227 b.
 Լաւոյիկէ քաղաք 230 b.
 Լեզգիներ 236 a.
 Լիւրերիոս պապ 236 a.
 Խոջ կաթողիկոս 195 a.
 Խոսե քաղաք 195 a.
 Խաշատուր գրիչ 195 a.
 Խաշատուր Տարոնեցի 195 a.
 Խաշատրեան Դաղար 217 a.
 Խոսրով, Անձրեացեաց կաթողիկոս 195 a.
 Խոսրով Բ, Ապուրէլ 195 a.
 Խորշեան Կարապետ 227 b.
 Կայծակ բանաստեղծ 227 a.
 Կանա քաղաք 227 a.
 Կատարինձ, Բ., Ռուսաց կայսրու Հէ 228 a.
 Կարապետ արքեպիսկոպոս 227 b.
 Կարապետ գրիչ 227 b.
 Կարապետ Խորշեան 227 b.
 Կարապետ Մոկացի 227 b.
 Կարապետ Ռուզաշեան 227 b.

- Կարպետ սարգսաց 227 Ե.
 Կարպետ սասցիչ 227 Ե.
 Կարպետ Վասկեանց 227 Ե.
 Կարպետ վարդպետ 227 Ե.
 Կարպետիկ 227 Ե.
 Կարենեան Յակոբ 227 Ե.
 Կարին բաղար 211 Ե.
 Կարպիանոս եպիսկոպոս 227 Ե.
 Կեսան զից 228 Ե.
 Կեսարիա կապազովկացոց 195 Ե.
 Կիլիկիա 228 Ե.
 Կիզիրնոս Առտորոցի 196 Ե.
 Կիրակոս Ալեքանդրացի 230 Ե.
 Կիրակոս Գանձակեցի 230 Ե.
 Կիրակոս սասցիչ 230 Ե.
 Կիրակոս վկայ 230 Ե.
 Կիրիչ Աղէքանդրացի 230 Ե.
 Կիրիչ Նրոսաղձացի 230 Ե.
 Կլէանձէս Իմաստասէր 229 Ե.
 Կղեմէս (Աղէքանդրացի?) 229 Ե.
 Կղեմէս Կալանոս (Գալանոս) 229 Ե.
 Կոստանդիանոս բանաստեղծ 229 Ե.
 Կոստանդիանոս Մեծ, կայսր 229 Ե.
 Կոստանդնուպոլիս 229 Ե.
 Համան սասցիչ 219 Ե.
 Համբէմ քաղար 188 Ե.
 Հարթասան 190 Ե.
 Հայկ Նահապետ 219 Ե.
 Հայկազունք 219 Ե.
 Հայրապետ Էրեց 219 Ե.
 Հայք 190 Ե.
 Հացունեանց խաչք 219 Ե.
 Հեղինոյ 220 Ե.
 Հեմուժ Ա. Թագաւոր 220 Ե.
 Հեղուր սասցիչ 219 Ե.
 Հերակէլ Բ., Վրաց թագաւոր 219 Ե.
 Հերակէլ կայսր 220 Ե.
 Հերոնիմոս վկայ 220 Ե.
 Հիպոկրատէս 220 Ե.
 Հիպոկրատ 220 Ե.
 Հնգհատան 222 Ե.
 Հնգկէք 222 Ե.
 Հոստիք 256 Ե.
 Հոխիսիմ կայսր 254 Ե.
 Հրեայք 219 Ե; 222 Ե.
 Դաղար Պաշտորեան Գաթիեանց գրիչ
 Դաղար քահանայ, գրիչ 217 Ե. [217 Ե.
 Դալարս Աղքատ 230 Ե.
 Դատիմ բն Արդաւլահ 245 Ե.
 Դասողիկէ քաղար 230 Ե.
 Դեկ Նահապետ 236 Ե.
 Դեմոքրատք 217 Ե.
 Դուկաս աւետարանիչ 236 Ե.
 Դուկաս բանաստեղծ 236 Ե.
 Դուկաց Պարբերցի 236 Ե.
 Ընն Սվինթորցի 226 Ե.
 Մամիզնեց Յովսէփ 226 Ե.
 Մակարյայեցիք 236 Ե.
 Մակար գրիչ 236 Ե.
 Մակեդոնիա 236 Ե.
 Մահմատ բն Ջարարիա սասցիչ 239 Ե.
 Մահմատ, Արարացոց մարգարէ 239 Ե.
 Մահմատ սուլթան 239 Ե.
 Մաղարիա մարգարէ 236 Ե.
 Մանագիւրտ քաղար 237 Ե.
 Մանուէլ Կոմեննոս (Կիւ Մանուէլ) 237 Ե.
 Մանուէլ վարդապետ 237 Ե.
 Մաշտոց Սեղիւարեցիք 237 Ե.
 Մաշտոց (Մեսրոպ) 238 Ե.
 Մաշտոց վարդապետ 237 Ե.
 Մատթէոս առարեալ 237 Ե.
 Մատթէոս աւետարանիչ 237 Ե.

- Մատթևոս բանաստեղծ 237 Բ.
 Մատթևոս երկ.ց 237 Բ.
 Մատթևոս վարդապետ 238 Բ.
 Մարգար ստացիչ 237 Բ.
 Մարգարե գրիչ 237 Բ.
 Մարիամ Աստուածածին 237 Բ.
 Մարիամ Մազզազեանցի 237 Բ.
 Մարկոս առնարանիչ 237 Բ.
 Մարկոսեան Պետրոս 244 Բ.
 Մարգարե Ճգնաւոր 237 Բ.
 Մարտիրոս բանաստեղծ 237 Բ.
 Մարտիրոս գրիչ 237 Բ.
 Մարտիրոս երկ.ց 237 Բ.
 Մարտիրոս ստացիչ 237 Բ.
 Մարտիրոս վկայ 237 Բ.
 Մեկքիսեղէկ Կոստանդնուպոլսեցի 238 Բ.
 Մեկքիսեղէկ, Կոստանդնուպոլսի Հայրապետ 238 Բ.
 Մեսրոպ երկ.ց 238 Բ.
 Մեսրոպ Մաշտոց 238 Բ.
 Մեսրոպ վարդապետ 238 Բ.
 Միաբարձնի բնկերտ թիւնք 263 Բ.
 Մինաս ստացիչ 239 Բ.
 Մինաս վկայ 239 Բ.
 Միքայէլ Ասորի 239 Բ.
 Միքայէլ գրիչ 239 Բ.
 Միքայէլ, Գառիթ քահանայի որդին 239 Բ.
 Միքայէլ կրօնաւոր 238 Բ.
 Միքայէլ, Կոստանդնուպոլսի Հայրապետ 239 Բ.
 Միքայէլ Հրեշտակապետ 238 Բ.
 Միքայէլ ոմե 239 Բ.
 Միքայէլ Չառեան 239 Բ.
 Միքայէլ Սալլանթեան 239 Բ.
 Միքայէլ վարդապետ, ստացիչ 239 Բ.
 Միրիս Տարգար. 238 Բ.
 Միրիմար Արիվանեցի 238 Բ.
 Միրիմար Գոչ 238 Բ.
 Միրիմար գրիչ 238 Բ.
 Միրիմար Սերաստացի 238 Բ.
 Մկրտիչ գրիչ 239 Բ.
 Մկրտիչ զպեր 239 Բ.
 Մկրտիչ կրօնաւոր 239 Բ.
 Մկրտիչ Նազաչ 239 Բ.
 Մնացական գրիչ 239 Բ.
 Մովսէս բանաստեղծ 240 Բ.
 Մովսէս գրիչ 240 Բ.
 Մովսէս Խորենացի 239 Բ.
 Մովսէս Կազանկատուացի 240 Բ.
 Մովսէս ոմե 240 Բ.
 Մովսէս ստացիչ 240 Բ.
 Մովսէս ստացիչ 240 Բ.
 Մովսէս վարդապետ 240 Բ.
 Մուսփես ամիր 240 Բ.
 Յարեմ Նահապետ 223 Բ.
 Յակոբ արեղալ, գրիչ 223 Բ.
 Յակոբ առաքեալք 222 Բ.
 Յակոբ Ասորի 223 Բ.
 Յակոբ բանաստեղծ 223 Բ.
 Յակոբ երկ.ց 223 Բ.
 Յակոբ Դրեմեցի 223 Բ.
 Յակոբ Մծրնացի 223 Բ.
 Յակոբ Նահապետ 223 Բ.
 Յակոբ Գ. Ձուղալեցի 223 Բ.
 Յակոբ սարկաւազ Լեհացի 223 Բ.
 Յակոբ Սցի 223 Բ.
 Յակոբ Սրճեցի 223 Բ.
 Յակոբ վարդապետ, բանաստեղծ 223 Բ.
 Յակոբ քահանայ, գրիչ 223 Բ.
 Յակոբ Քրճեցի 223 Բ.
 Յարութեան բանաստեղծ 190 Բ.

Թարսի Ն տիրացու 190 b.
 Յիսուս Գրիստոս 223 b.
 Յովէլ յարգարէ 220 b.
 Յովասաի գրիչ 226 b.
 Յովհաննէս ազա 224 a.
 Յովհաննէս աւետարանիչ 224 a; 225 a.
 Յովհաննէս բանաստեղծ 225 a.
 Յովհաննէս Գառնեցի 225 a.
 Յովհաննէս գրիչ 226 a.
 Յովհաննէս Դաւնակացի 224 a.
 Յովհաննէս Դիարրեկցի 225 a.
 Յովհաննէս Նրզնկացի 225 a.
 Յովհաննէս Թլիուրանցի 226 a.
 Յովհաննէս Իշխան 225 a.
 Յովհաննէս Խաչա, բժիշկ 224 a.
 Յովհաննէս Կաղբղցի 226 a.
 Յովհաննէս Կարապետ Մկրտիչ 226 a.
 Յովհաննէս Կարբեցի 225 b.
 Յովհաննէս Կեսարացի 224 a.
 Յովհաննէս Կոզեոն 225 b.
 Յովհաննէս կրօնաւոր 226 a.
 Յովհաննէս Լամամ 225 b.
 Յովհաննէս, Երաստղեմի Հայրապետ 225 b.
 Յովհաննէս ձցնաւոր 225 a.
 Յովհաննէս Մանգակունի 225 b.
 Յովհաննէս Ոսկերիբան 224 a.
 Յովհաննէս Որոտնեցի 226 a.
 Յովհաննէս Ջուղայեցի, բժիշկ 225 a.
 Յովհաննէս վարդապետ Սարկուսաց 224 b.
 Յովհաննէս Սրացի 226 a.
 Յովհաննէս Վանական Տաւուշեցի 226 a.
 Յովհաննէս վարդապետ 226 a.
 Յովհաննէս Տէր 226 a.
 Յովհաննէս Տիգրանապետացի 226 a.
 Յովհաննէս տիրացու 226 a.

Յովհաննէս Օռնեցի 226 a.
 Յովնան մարգարէ 226 b.
 Յովսէփ Աստուածահայր 226 b.
 Յովսէփ Արզուիկեանց 226 b.
 Յովսէփ Արցախացի 226 b.
 Յովսէփ Մամայեանց 226 b.
 Յովսէփ կաթողիկոս Վայոց Ձորից 226 b.
 Յովսէփ վարդապետ 226 b.
 Յովսէփ քահանայ 226 b.
 Յովսիա Նահապետ 226 b.
 Յուդա աւաքեալ 226 b.
 Յուսիկ ձցնաւոր 227 a.
 Յուսիսանէ կոյս 227 a.
 Յուսիսանոս կայսերք 227 a.
 Նազրբ շահ 240 b.
 Նահապետ բանաստեղծ 240 b.
 Նաղաչ Մկրտիչ 239 a.
 Նաւեան, Յետույ Հայրբ 242 a.
 Նաւում մարգարէ 240 b.
 Նեղոս Ս. Հայր 242 a.
 Նեմսիսոս Նմսու եպիսկոպոս 240 b.
 Նեստոր Հերետիկոսապետ 241 b.
 Ներսէս Լամբրոսացի 240 b.
 Ներսէս Մեծ 240 b.
 Ներսէս Շնորհալի 241 a.
 Ներսէս սապիչ 241 b.
 Նեոկեսարիա քաղաք 240 b.
 Նիկիա քաղաք 241 b.
 Նիկողայոս բանաստեղծ 242 a.
 Նիկողայոս Մեծ, Միւսոնայ Հայրապետ 242 a.
 Նիկողայոս քահանայ, գրիչ 242 a.
 Նիկողայոս քահանայ, Մանաւանի որդի 242 a.
 Նոյ Նահապետ 242 a.

Նուճնճիտ 242 a.
 Շահարբաս 186 a.
 Շահնաղարեան Բահրամ 257 b.
 Շահրճմանեանց Սահփան 257 b.
 Շամբոր գեա 257 b.
 Շաքարչեան Գրիգոր 219 a.
 Շնորհալի 241 a.
 Շնորհոր ստացիչ 257 b.
 Շիրակյանեանց Գալուստ 257 b.
 Սեփան գրիչ 264 a.
 Սեփան Երեանցի 243 a.
 Սեփանք 243 a.
 Սեփերեան 224 a.
 Սիսել մարտի 220 b.
 Սրոզնէս 242 b.
 Սրփես 242 b.
 Սնիթոռներ 263 a.
 Սրբաթ սրբուհի 263 a.
 Չամչեան Մխրայէլ 239 a.
 Չէլչիկ 186 b.
 Պայի խօջա 243 b.
 Պանսեճաս սրբուհի 243 b.
 Պանտալեոն սարկաւազ 243 a.
 Պապա դպիր 243 a.
 Պապոս Աղէքսանդրացի 243 a.
 Պարսկեւ սրբուհի 243 a.
 Պարսիկք 243 b.
 Պարսկաստան 243 b.
 Պետրոս Աղամալեան Բերթումեանց 244 a.
 Պետրոս առաքեալ 244 a.
 Պետրոս արքեպիսկոպոս 244 a.
 Պետրոս Ա. Գեոտագրաձ 244 a.
 Պետրոս երէց, գրիչ 244 a.
 Պետրոս Հայրապետ 244 a.
 Պետրոս Մարտիոսան 244 a.
 Պետրոս ոճե 244 a.

Պետրոս ստացիչ 244 a.
 Պետրոս վարդապետ, բանաստեղծ 244 a.
 Պետրոս Վրացի 244 a.
 Պետրոս Տփիսեցի 244 a.
 Պետրոս քահանայ, գրիչ 244 a.
 Պետրոս քահանայ, ստացիչ 244 a.
 Պիծար 244 b.
 Պիլատոս Պոնտացի 244 b.
 Պիր-Պահլուլ 244 b.
 Պի. ինչորսոս իմաստասէր 245 b.
 Պլատոն իմաստասէր 245 a.
 Պրննահանք զանք 244 b.
 Պրոտաքրոս պատմագիր 245 a.
 Պոնտիանոս 245 a.
 Պորթի բ իմաստասէր 245 a.
 Պաղովոս 245 b.
 Պրոքորոն ալսկերա 245 b.
 Պրոքորոն Միլիտարացի 245 b.
 Պոզոս առաքեալ 243 b.
 Պոզոս անպատական Թէրալեցի 243 b.
 Պոզոս գրիչ 243 b.
 Պոզոս Ջուղայեցի 243 b.
 Պոզոս Սամոստացի 243 b.
 Պոզոս Տարսոնեցի 243 b.
 Ջուղայ բազար 209 b.
 Սալլանմեան Մխրայէլ 239 a.
 Սահակ Գ. կամողիկոս 256 b.
 Սահակ Մեղրեցի 256 b.
 Սահակ Պարմե 256 b.
 Սահակ, Ռչուռեանց եպիսկոպոս 256 b.
 Սամուէլ Անեցի 256 b.
 Սամուէլ, Բարսուպայի աշակերտ 256 b.
 Սամուէլ երէց, գրիչ 256 b.
 Սանդուխտ կոչս 257 a.
 Սարգիս արքեպիսկոպոս 257 a.
 Սարգիս գրիչ 257 a.

- Սարգիս զորավոր 257 a.
 Սարգիս կամուզկես 257 a.
 Սարգիս կրծուոր 257 a.
 Սարգիս Շնորհաչի 257 a.
 Սարգիս Ջէլէպի 257 a.
 Սարգիս Ջալալեան 257 a.
 Սարգիս Տէր 257 a.
 Սարգիս Տէր, Յովհաննէս իշխանի որդին 257 a.
 Սարգիս վարդապետ, բանաստեղծ 257 a.
 Սարգիս վարդապետ, ստացիչ 257 a.
 Սարգանապալ ինացուոր 257 a.
 Սարգիկա յազար 257 a.
 Սարկուազ վարդապետ 257 a.
 Սեբոբ ստացիչ 259 a.
 Սեան կզզի և վանք 259 a.
 Սէլիմ Ա. սուլթան 259 a.
 Սէլիմ՝ Բ. սուլթան 259 a.
 Սիմոն Բաղաբքեսանցի 259 a.
 Սիմոն գրիչ 259 b.
 Սիմոն զոյիր, գրիչ 259 a.
 Սիմոն Երեսանցի 259 a.
 Սիմոն, Մովսէս վարդապետի եղբայրը 259 b.
 Սիմոն անձ 259 a.
 Սիմոն Ջուղայեցի 259 a.
 Սիմոն Տէր-Յովսէփեան 259 a.
 Սիմոն արեղայ 259 b.
 Սիմոն Պետրոս առաքեալ 259 b.
 Սիմոն Պետրոս Տփիսիացի 259 b.
 Սիրայ լիս 259 b.
 Սիրաք, Յեսուայ որդին 259 b.
 Սիւքաս բանաստեղծ 259 b.
 Սմբատ Գուրզուտապլ 259 b.
 Սովրասէս իմաստասէր 259 b.
 Սովրասէս Արարտուտկոս 259 b.
 Սուրեն ինացուոր 256 b.
 Սուքիաս վարդապետ, բանաստեղծ 260 b.
 Սուքիասեանք 260 b.
 Սուրինիս մարտիչ 256 b.
 Սուրիդոն նախնորդս 260 a.
 Ստանիսլաւ 260 a.
 Ստեփան բանաստեղծ 260 a.
 Ստեփան գրիչ 260 b.
 Ստեփան Եւզովիացի 260 a.
 Ստեփան Լեհացի 260 a.
 Ստեփան, Մաշտոց Եղիվարդացու աշակերտ 260 a.
 Ստեփան նախազկայ 260 b.
 Ստեփան Շահբինանեանք 260 a.
 Ստեփան Սիւնեցի 260 a.
 Ստեփան Ստեփանեանք 260 a.
 Ստեփան Տարապիչ 260 b.
 Ստեփան 260 a.
 Սրապիոն Ուսչայեցի 259 a.
 Վահան Կամարսեան իշխան 263 a.
 Վաղան, Աղուանից ինացուոր 263 a.
 Վասակեանց Կարապետ 227 b.
 Վարդ պատրիկ 263 b.
 Վարդան Արեւիցի 263 b.
 Վարդան Մեծ Մամիկոնեան 263 b.
 Վարդան Յունանեան 263 b.
 Վարդանեանք 263 b.
 Վիրիլի 263 b.
 Վիրք 216 b.
 Վլաս վարդապետ 264 a.
 Վրաստան 216 b.
 Վրացիներ 216 b.
 Տաթև վանք 261 a.
 Տէր Գրիգոր, ստացիչ 261 a.
 Տէր Կապարով, ստացիչ 261 a.
 Տէս Ստեփանոս, գրիչ 261 a.

Տիրեւիս Մովսէ 262 a.	Փիլոն ներայեցի 244 b.
Տնտնէւոս, Գոցոս առարեայի աշակերտ 262 a.	Փոկաս եպիսկոպոս 244 b.
Տիրան Բ. թագաւոր 262 a.	Քարկեղոն քաղաք 195 a.
Տիրան վարդապետ 262 a.	Քամ Նահապետ 219 b.
Տփեիս քաղաք 262 a.	Քաւ լիւսայ 228 a.
Տունական քահանայ 262 b.	Քերոյր վարդապետ 228 a.
Փիրլ, Աղուանից թագաւոր 244 b.	Քերոյրեց Յովհաննէս 228 a.
Փիլիպպոս առարեայ 244 b.	Քուճուկ Նահապետ 228 a.
Փիլիպպոս գրիչ 244 b.	Քրիստիոս իմաստասէր 196 a.
Փիլիպպոս Մակեդոնացի 244 b.	Սգոստիւոս 191 a.
	Սոմանցիք 243 a.

Berichtigungen.

S. 10 Z. 7 v. u. lies Jesaia statt Jesains. — S. 16 Z. 1 v. o. l. Ma XIII 18,1-8 st. Ma XIII 18,1-6. — S. 16 Z. 8 v. o. l. Neumen st. Noten. — S. 16 Z. 21 v. o. l. Ma XIII 62,9 st. Ma XIII 62. — S. 19 Z. 18 v. o. l. HmdEvL. st. HmpEvL. — S. 20 Z. 10 v. u. l. Kaiser st. König. — S. 24 Z. 5 v. u. l. Քաղուածք st. Բաղուածք. — S. 33 Z. 22 v. o. l. e.) st. e.). — S. 36 Z. 18 v. u. l. der Kelter st. des Kelter. — S. 53 Z. 6 v. u. l. Homilie st. Homelie. — S. 56 Z. 13 v. u. l. Mandakuni's st. Mondakuni's. — S. 61 Z. 11 v. u. l. Տէր st. Յէր. — S. 64 Z. 8 v. o. l. Le. st. le. — S. 65 Z. 10 v. o. l. Tiergestalten st. Tiergestirne. — S. 69 Z. 4 v. u. l. Vorwort st. Vorort. — S. 71 Z. 6 v. o. l. Ճշմարիտ st. Ճլմարիտ. — S. 77 Z. 5 v. o. l. սնոց st. ոնոց. — S. 85 Z. 15 v. o. l. Գրիգորի st. Գիրգորի. — S. 86 Z. 9 v. o. l. Իսկապետ st. Իսկապետ. — S. 86 Z. 10 v. o. l. անհասանելի st. անհասանելի. — S. 88 Z. 6 v. u. l. Քերոյր մեծ st. Քերոյր մեծ. — S. 89 Z. 7 v. o. l. Այսաւր st. Այսաւր. — S. 92 Z. 10 v. u. l. կայք st. Հայք. — S. 93 Z. 10 v. u. l. Պարոսի st. պարոսի. — S. 102 Z. 5 v. o. l. Տրեշտակն st. Տրեշտակն. — S. 103 Z. 6 v. u. l. Տար[թ]մամբ st. Տարմամբ. — S. 104 Z. 7 v. o. füge hinzu hinter 37a: 'Lied auf Jerusalem. A.' u. l. Vdp. Jakob aus Sis st. Jakob. — S. 106 Z. 12 v. o. l. ԱՀԷց st. ԱՀԷց. — S. 108 Z. 13 v. o. l. Kaghankatukh

st. Kaghankatu. — S. 108 Z. 9 v. u. l. *Թովմա* st. *Թովաս* u. *Սրապիոն* st. *Սերապիոն*. — S. 111 Z. 2 v. u. l. *Երկրաշարժութեան* st. *Երկրաշարժութեան*. — S. 112 Z. 9 v. o. l. *Վեպասանիս* st. *Վիպասանիս*. — S. 113 Z. 17 v. o. l. *պրակ* st. *պրակք*. — S. 114 Z. 16 v. u. l. Ma XIII 86,³ st. Ma XIII 85,³. — S. 117 Z. 12 v. o. l. Mohammedanern st. Muhamedanern. — S. 118 Z. 3 v. u. l. *որ* st. *որ*. — S. 119 Z. 8 v. u. l. *նշէ* st. *նշէ*. — S. 119 Z. 2 v. u. l. *Տարգակազմութեան* st. *Տարգակազմութեան*. — S. 120 Z. 3 v. o. l. Ma XIII 75,⁸ st. Hachr. 66,⁸. — S. 120 Z. 6 v. u. l. *Զուգայ* st. *Զուգայ*. — S. 121 Z. 15 v. o. l. *منهاج* st. *صنهاج*. — S. 121 Z. 23 v. o. l. *معتدل* st. *صعتدل*. — S. 129 Z. 7 v. o. l. Ma XIII 70,¹ st. Ma XIII 69,¹. — S. 129 Z. 10 u. 12 l. Ma XIII 70,² st. Ma XIII 69,². — S. 131 Z. 10 v. o. l. Ma XIII 52,⁴ st. Ma XIII 75,⁴. — S. 131 Z. 12 v. o. l. Ma XIII 52,³ e st. Ma XIII 75,³ e. — S. 131 Z. 13 v. o. l. Ma XIII 52,³ f st. Ma XIII 75,³ f. — S. 131 Z. 14/15 v. o. l. Ma XIII 52,³ g st. Ma XIII 75,³ g u. Ma XIII 52,³ h st. Ma XIII 75,³ h. — S. 138 Z. 18 v. u. l. Justinianos I u. Justinos II st. Justinianos I u. II. — S. 144 Z. 9 v. o. l. Thaddäus st. Thadäus. — S. 149 Z. 7–8 l. bewegliche und unbewegliche st. bewegende und unbewegende. — S. 150 Z. 12 v. o. l. Hippokrates st. Hypokrates. — S. 153 Z. 11 v. u. S. 165 Z. 7 u. 20 v. u. l. Illudigungsschreiben st. Belobigungsschreiben.